

ശ്രീമദ്‌ഗൃഹ ്രാനാമം

උමමගග ජාතකය

සංඥාපන විපපණි සහිත සි

මිල රැඹියල සි

කුමාරණතුංග

සංඥාපනය

බුදුන් ගේ ජාතීන් (උත්පත්තීන්) පිළිබඳ කථා 'ජාතක කථා' නමින් දැනිති. ජාතක පොත (ජාතකට්ඨකථා) මූලින් මෑ සංගෘහිත වූයේ මහානාම (බු. ව. 953 පමණ) රජුන් කලා ලක් දිවි පැමිණූ ග්‍රමණ භූමි ගත වූ බුද්ධසොම නමින් වැජඹුණු තෙර කෙනකුන් විසින් බව ප්‍රකට යැ.

ජාතක කථා සිංහලයට පරිවර්තනය කැරුණේ සතර වැනි පණ්ඩිත පණ්ඩුමබාහු (බු. ව. 1848) රජුන් දවස යැ යි පිළිගැනේ. පණ්ඩුම නම් ඇමැති තුමන් ගේ මූලිකත්‍වයෙන් සිංහල ජාතක පොත සංග්‍රහ වී යැ යි එහි මෑ සඳහනි. කථා වස්තු පත් සිය පනසකට ආසන්න ගණනක් මෙහි සංගෘහිත හෙයින් මීට 'පත් සිය පනස් ජාතක පොත' යැ යි ද ව්‍යවහාරයක් වෙයි.

පෙර දිග ලොකයෙහි ප්‍රචාරයට ගිය අරාබි නිශාලාසය, කථා සවිත් සාගරය ආදිය. මෙන් මෑ ජාතක පොත ද අගභා කථා වස්තු සංග්‍රහයක් ලෙස සලකති. මේ ග්‍රන්ථයන්හි සම සේ පැනෙන කථා වස්තුහු ද වෙති. තනතුරුගෙහි හා තදසන්න කාලයන්හි ද සමාප්ත ප්‍රවෘත්ති ආදිය ජාතක පොතෙහි මැනවින් තීරුපණය වෙයි. එ හෙයින් පුරාණ වාරිත්‍ර වාරිත්‍ර පරීක්ෂකයකුට මේ කථාවස්තු රහ බිමෙකි. යම් කෙනෙක් තමා ගේ ජීවිත කාලය වුව ද ගෙවා පුරාණ වාරිත්‍ර වාරිත්‍රාදිය පිළිබඳ පරීක්ෂණය සඳහා මේ ග්‍රන්ථයෙහි වැදූ තමන් ගේ පරීක්ෂණයන්හි ප්‍රතිඵල ලොකයට ප්‍රකාශ කෙරෙත් නම් ඒ මහත් මෑ වූ සංග්‍රහයෙකි.

සිංහල ජාතක පොත එක් කෙනකුන් මෑ විසින් කැරිණූ යි ගැන්ම විවාරසහ නො වේ. සියලු කථා වස්තූන්හි මෑ එක මෑ ක්‍රමයේ භාෂා විලාසයක් වත් එක මෑ ක්‍රමයේ භාෂණ ශක්තියක් වත් නො දක්නා හෙයින්. එ කලා විසූ දක්ෂ ග්‍රන්ථ කාරයන් එක් කොටෑ පරිවර්තනය සඳහා ඔවුන්ට එක් එක් කොටස බෙදා දී එක් කෙනකුන් ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් සකස් කැරිණූ යි පිළිගැන්මට අවකාශ ඇත. වෙසසනාර ජානකය, ජාතක පොතේ කවර පිට පතෙකෑ වත් නො එයි. දැන් පවත්නා වෙසසනාර ජානකය විද්‍යාවක්‍රමවත් විසින් පරිවර්තන වූ බුන් සරණ අගට එකතු කැරුණ යැ. පත් සිය පනස් ජාතක සංග්‍රහ කාරයන් කලින් පරිවර්තන වූ පැවැති ජාතක කථා නැවතෑ අන් ලෙසෙකින් දැක්වීමේ වෙහෙස නො කැමැති වූ සැටි යැ.

උමමඟයක් (උමඟක්) ප්‍රධාන කොට, වසනුව පවතින හෙයින් උමමඟය ජානනයට ඒ නම යෙදේ. උමමඟය ජානකය—ජාතක පොත අවසානයෙහි එන, නෙමිය මහා ජන-භාදි දශ මහා ජාතක කථා අතුරින් විශාලතමය යැ, එ හෙයින් සියලු ජාතක කථාවන් අතුරින් මැ විශාලතමය යැ.

මෙය පරිවර්තනය කළවුන් හේ කොටස මෙයින් මැ පරිමිත වූ සේ පෙනේ. උමං දූශෙහි එන වැනි භාෂා විලාසයක් සෙස්සෙකැ නො එන බැවිනි. මෙහි කථා වසනුව රසවත් එකෙකි. එහෙත් වසනු තිමාණය, වරිත නිරූපණය ආදියේ දී සිදු වූ වරද කිහිපයෙකි. සේනාසයෝ පළමු පළමු වැ (සිහින තේරිමි ආදියේ දී) මහ නුවණ ඇති බවක් පෙන්වූ හ; එහෙත් එසු පසු වැ (32 පිට මණි ප්‍රශනය) බිලිදකුට ද වඩා බොළඳ වෙති ගුණි කාරයෝ මහෙයුසධියන් හේ පැමිණීමෙන් පසු සේනාසයන් හේ නුගුණ මැ නුනුවණ මැ මහත් සේ කියති; මහෙයුසධියන් හේ ගුණ මැ නුවණ මැ යසස මැ තේජස මැ අනුභාවය මැ උතකමියෙන් දක්වති. මහෙයුසධියන් නමත් හේ නිවසට පැමිණි කෝමමටයන් සැලැකූ සැටි භාසය උපදවා කියන කලැ, මහෙයුසධියන් හේ මුවින් මැ, “සමහර කෙනෙක් නොප නොපට සුදුසු පරිද්දෙන් බොවු නම් මහා පානයත් බොව” යි කියවන කලැ, ගුණි කාරයෝ මහෙයුසධියන් බොධි සත්ව බව පවා අමතක කෙරෙති.

සිරි කාලකණණි ප්‍රශනය, සිරිමජු ප්‍රශනය ආදී කථා වෙන වෙන මැ ජාතක කථා වශයෙන් ද ජාතක පොතෙහි එයි. වසනුව සවබකියෙන් ඇති දෙම පරිවර්තන කාරයන් කෙරෙහි නො පැවැරේ.

සිංහල උමං දූ කාරයන් සවකිය කසීය එ කලැ ව්‍යවහාරයෙහි පැවැති භාෂායෙන් මැ කරන්නට සිතු හ. මේ කාලය වන විට සිංහල භාෂාවට දෙමළ බලය නදින් දැනුණු බව පෙනේ. එ හෙයින් මේ ගුණියෙහි සොටුලුව (5 පිට - 2), කට්ටුව (5 පට - 4), පුලිමුගම් (86 පිට - 18), කව්විය (98 පිට 31) ආදී වචන අවිරල වැ එයි. වරක් දැක්වුණු පදයක් ඒ ආසන්නයෙහි මැ නැවැතැ යෙදීමෙන් නැසුණා වූ විසිතුරු බව ඇති පාඨයෝ ද මෙහි වෙති

“මහ බෝ සතාණෝ ඒ ගන් සදුන් ගැටය මිටින් ගන් සේකැ.” (6 පිට - 18)

“.....විචාරා, ‘එසේ යැ, මැණියෙහි’ යි කී කල්හි, ‘මේ දරුවන් කිරි පොවම් ද?’ යි කී කල්හි, මැණියන් විසින් ‘ගහපතැ’ යි කී කල්හි,” (15 පිට - 23 - 25)

“ ගෝලකාලයා ගෙන්වා විවාල සේකැ. ඒ වූ
. කී යැ. ඔහු ද එ තැනින්.....විවාල
සේකැ. ඔ ‘.....’ කීව. ‘නිගේ’ කී
විවාල සේකැ. ‘සාමිති’ කීව. ‘නිගේ
.....’ කී විවාල සේකැ. ඔ කීව. මහොෂධ
පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විවාල සේකැ” (19 පිට
1 - 13.)

“ කී කල්හි, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ වදාරන
සේක්..... කී හ” (50 පිට - 19 - 25.)

මේ බඳු තැන් මේ ග්‍රන්ථයෙහි බහුල යැ. අති දීඪී වාක්‍ය
යෙදීම ද මොවුන් විසින් ඇතැම් තන්හි දී කැරිණ. 2 වැනි
පිටෙන් ඇරැඹූ විහිදී 4 වැනි පිටෙන් ද කොටසක් ගන්නා
(3 වැනි) ඡේදය එක මැ වාක්‍යයෙකි. 95 වැනි පිටේ 19 වැනි
පෙළින් පටන් ගන්නා වාක්‍යය අවසන් වනුයේ 96 පිටේ 23 වැනි
පෙළිනි. මේ කාලයෙහි ව්‍යවහාරයෙහි පැවැතී සමප්‍රදයයෝ ද
මෙහි බහුල වශයෙන් ඇතුළත් වූ සිටිති.

පහසු භාෂායෙන් ලියන ‘ලද හෙයින් ද වයඹුව රසවත්
හෙයින් ද උමමගහ ජානාය ජාතක කථා අතුරින් ඉතා ප්‍රචාර-
යට ගියා වූ ග්‍රන්ථය යැ. එ හෙයින් මැ එහි සංස්කරණ කිහිපයෙක්
මැ ප්‍රකාශයට පැමිණූ සිටී. එහෙත් නිසි පරිදි පරිච්ඡේද බෙද
ඡේද වෙන් කොටැ පද. බෙද, වීරුම ලක්‍ෂණ යොදා කැරැණු
සංස්කරණයෙක් මේ දක්වා ප්‍රාකාශයට නො පැමිණියේ යැ.
එ හෙයින්, මෙහි අප සිත් ගියේ. බොහෝ සංස්කරණයන්හි
නලනා දේවීන් ගේ නුවණ දක්වන කථාව ‘මාෂක විනිශ්චය
නමින් වෙන මැ පරිච්ඡේදයක් වශයෙන් දැක්වේ. 97 පිටේ 7
වැනි ඡේදයේ සිට 100 පිටේ 11 වැනි ඡේදවසානය තෙක්
වනුයේ වේදෙහයන් මහොෂධියනට යුද්ධය විසාර කිරීම යැ.
නලනා දේවීන් පිළිබඳ කථාව ද එහි මැ ඇතුළත් යැ. එ හෙයින්
ඒ වෙන මැ පරිච්ඡේදයක් වශයෙන් කෙසේ දැක්වියැ ගැනි ද?

උගන්වන්නේ පහසුව සලකා ඉතා මැ අවශ්‍ය ස්ථාන සඳහා
විපසණී මාලාවෙක් ද යෙදිණ. පොත භාවිතයට ගන්නට පෙර
ඉදි පත්‍රය බලා ඒ තැන් ඉදි කොටැ ගැන්ම යෙහෙකි.

පටුන

	පිට
1. නිදන කථාව	1
2. මහෙෂධි කුමාරයෝ	4
3. ශාලාව	7
4. මාංසාදිය	10
5. පුත්‍රාදිය	15
6. දණ්ඩකාදිය	21
7. මාලුකාදිය	25
8. ගඳුහ — මණි ප්‍රශ්න	27
9. කකණ්ඩක — සිරි කාලකණ්ණි ප්‍රශ්න	34
10. මෙණ්ඩක ප්‍රශ්නය	38
11. සිරිමන්ද ප්‍රශ්නය	45
12. ජනනපථ ප්‍රශ්නය	54
13. සත්‍රී ප්‍රශ්නය	57
14. මහෙෂධියන් පලා යෑම	61
15. බජ්ජාපන — භූරි ප්‍රශ්න	64
16. දෙවතා ප්‍රශ්න	69
17. රහස ප්‍රශ්නය	73
18. සේනකාදීන් ගේ රහස්	76
19. මහා රෑ යැවුණු අග්ගලාව	79
20. රහස් හෙළි වීම	82
21. මහෙෂධියන් ගේ රූප පාලනය	86
22. සතර කන් මන්ත්‍රණය	88
23. මන්ත්‍රණය නිෂේද වීම	91
24. මියුලු නුවර වට ලැම	94
25. නුවර ගැන්මට යෙදූ උපාය	101
26. ධම් යුග්ගය	106
27. “අනුකෙවච්ච” උපායය	110
28. “විවාහ” මන්ත්‍රණය	116
29. විවාහ යෝජනාව	119
30. ගිරවාණන් ගේ දූත මෙහෙවර	127
31. මහෙෂධියන් උකතර පඤ්චාලයට පැමිණීම	137
32. එක දවසින් නව කෝටියක් වසනු සැපැයීම	140

33.	උමං කමානතය	144
34.	වේදේහයන් උතතර පඤ්චාලයට පැමිණීම	147
35.	බ්‍රහ්මදත්තයන් උපකාරී නුවර වට ලැම	149
36.	“මඩකල වීපිය”	150
37.	වේදේහයන් ගැලැවෙන උපාය සෙවීම	151
38.	වේදේහයන් අස්වැසීම	162
39.	වේදේහයන් ගැලැවී යෑම	165
40.	නිෂ්ඵල ව්‍යායාමය	172
41.	මහොඡධ — බ්‍රහ්මදත්ත සංවාදය	175
42.	බ්‍රහ්මදත්තයන් උමතට වැදීම	189
43.	මහොඡධයන් රඳවීම ගන්නට ප්‍රයත්න කිරීම	192
44.	මහොඡධයන් පෙරලා මියුලු නුවරට පැමිණීම	195
45.	මහොඡධයන් පිළිගැනීම	197
46.	පිළිසඳර	199
47.	සැණ කෙළි	201
48.	බ්‍රහ්මදත්තයන් ගේ නැයන් යෑම	203
49.	දිය රකුසු පැනය	204
50.	පූජාපර සකි	223

ශ්‍රී ලංකා පත්‍රය

පිට පෙළ	වරද	නිවරද
2	10 කෙරෙහි	කෙරෙහි
3	10 රත් ගල්	රත් ගල්
,,	17 අගිති අනුචාරක	අගිතානුචාරක
4	16 නුමු කල	නුමුකල
6	26 මැණියන්	මැණියන්
,,	27 දෙවු ව	දෙවුව
7	6 විය	වු හ.
,,	9 ඉල්වති	ඉල්ලති
8	22 රැන	රැන
10	32 අභාණියේ	අභාණියේ
11	13 හෙ ලෙන්නා	හෙලෙන්නා
13	35 එකුරුතු පට	අකුරු පට
14	2 සාලාව	සාලාව
,,	6 සිටුව	සිටිව
,,	23 ගිවිස්ව	ගිවිස්ව
16	19 දනු	දනු
,,	29 කිව,	කිව.
,,	32 පන්සිල්	පන්සිල්හි
17	13 බාන්නා හ.	බානා හ.
,,	20 මුවර	මුවර හා
,,	34 මෙතෙක් දිය.....යැ. මා පොවන්නේ මැ සි	මෙ තෙක් දිය මාරු නො වන්නේ යැ සි
18	33 නම හ.	නම් හ.
21	1 3. දණ්ඩකාදිය	6. දණ්ඩකාදිය
22	8 විභාග නො දන්නාහු යන තැනට මේ කොටස එකතු කරනු :	
	හිස් දෙක ගෙන බේරි සතෘණත් විවාල හ. උත් වහන්සේ	
23	3 තේවු	තේවුහු

පිට	පෙළ	වරද	නිවරද
24	8	එළුව	එවුව
30	6	හස්නෙහි	අස්නෙහි
35	22	නිමම	නිමත
40	22	තෙම	තෙමේ
41	32	රජ්ජරුවන්	රජ්ජරුවන්
45	3	රජ්ජරුවන් වහන්සේ විසින් යන තැනැ 'විසින්' යනු කපා දමනු.	
,,	19	"වන්නා ව යැ;	"වන්නා ව!"
56	20	එ තෙරකැ	එ තෙරෙකැ
57	8	හස්සුණු	අස්සුනු
,,	,,	සල්පිල දැ	සල්පිලැ.
,,	29	මාවුලා	මාලු
62	7	ඔබ්බට	ඔබට
64	17	අවර	අවසර
,,	20	සතරත්	සතරක්
79	31	විතතාසවාදයක්	විතතාසවාසයක්
80	16	නො දකිමි'	නො දකිමි'
81	32	සිටු මැදුරැ (තවත් මේ දෙස වෙනොත් මෙ සේ මැ නිවැරැදි කරන්නැ)	සිමැදුරැ
86	20	සුංසුමාර	සිඟුමාර
93	11	රජ්ජරුවනට	රජ්ජරුවනට
,,	12	කලහ, 'වඩා ගෙනැ	කලහ වඩා ගෙනැ,
,,	14	අවුළු ආදියත් 'මස්	'මස් අවුළු ආදියත්
94	3	ශාඛනිලා	ශාඛනි ලා
97	27	තමා,	තමා
,,	32	පරගතා	පරගතා
98	12	අඟව	අඟව
100	18	සුණු විසුණු	සුනු විසුනු
106	14	25. බණි සුබය	26. බණි සුඛය
110	24	26. "අනුභවමම" උපායය	27. "අනුභවමම" උපායය
111	18	පුරුෂයෙක් පියදු	පුරුෂයකු පියදු
112	1	ඇඟැ	ඇඟැ
,,	5	'ඟව	'ඟව,

පිට පෙළ	වරද	නිවරද
114	35 අවකලපන	අපකලපන
116	19 27. "විවාහ" මන්ත්‍රණය	28. "විවාහ" මන්ත්‍රණය
118	20 හිදැ	හිදැ
119	8 28. විවාහ යෝජනාව	29. විවාහ යෝජනාව
121	15 ගාවන	ගන්වන
122	11 නුවණ	නුවන
"	20 පිටිදෑ	පිටි දෙ
125	30 පනැ	පණැ
127	17 29. ගිරවාණන් 30. ගිරවාණන් 30.	
137	9 මහොසධසා	මහොසධසා
"	18 යසොදයක	යසදයක
143	28 නේසි"	නේ" සි
145	30 සකලා	සක ලා
146	16 දිව්‍ය ලොකය	දිව්‍ය ලොකය ඡොඩන බ්‍රහ්ම ලොකය
156	31 මුවෙන්	මුවින්
159	18 පියලහ,	පියම් හ,
"	19 කර	කැරැ
160	12 නිසා	නියා
163	2 මොවසිසාමි	මොවසිසාමි
"	4 රාහු ගහිතංව	රාහුගහිතංව
"	6 සතතංව	සතතංව
173	18 සුර විරිය	සුර විසී
176	19 සිරිති	සිරි හි
"	32 සැහෙන්නාහු	සැහැසෙන්නාහු
179	32 කෙලෙක්	කලක්
182	27 නිශ්‍රිත	නිශ්‍රික
"	33 දිව	දිව්‍ය
184	17 නිබිරි	නිහිරි
"	23 දික් වැ	දික් වූ
"	24 නිලු පුල්	නිලුපුල්
"	27 දෑ හිඟුල්	දෑහිඟුල්
185	25 සිවු මැලි	සිවුමැලි
189	5 දුම්බකයක්	දුර්බුද්ධියක්
194	11 මුළුල්ලෙහි	මුළුල්ලෙහි

පිට	පෙළ	වරද	නිවරද
202	27	හනි වෑ, ජය ගෙනෑ	හනි වෑ ජය ගෙනෑ,
206	15	පිරමැඬෑ	පිරමැඬෑ
„	31	පරිබුජ්ඣාචක්	පරිබුජ්ඣාචක්
207	7	පිරමැඬෑ	පිරමැඬෑ
213	7	ලනුවක්	ලනුවක්
214	20	ගෙන්ව	ගෙන්වා
215	13	යව්වා	යව්වා
218	5	පරික්ඛා	පරික්ඛා
222	21	ආවාක්	ආ වක්
223	26	සුචි පර	සුචිපර

උමම ගහ ජාතකය

“නමසකසෙම ගහවනෙ’නිසක
සමයක් සම්බුධාය”

1. නිදන කථාව

එක් සමයයෙකිනි ශාකාසිංහ වූ, සමන්තපසු වූ, අසමසම වූ, ත්‍රේලෝකාස කිලක වූ, ත්‍රිභුවක වූවාමාණිකාස වූ, කරුණා නිධාන වූ, මෛත්‍රී නිවාස වූ, ප්‍රඥවට වල්ලභ වූ, සාගරයක් සේ අවිනාශ ගුණ ඇති, මහ පොළොව සේ නිශ්චල ගුණ ඇති, මහා මේරුව සේ උස් වූ ගුණ ඇති, දූරත මිණක් සේ නිමිල වූ ගුණ ඇති, මා ගේ සාමි දරු වූ සම්මාසම්බුදු රජාණන් වහන්සේ, ස්මර සාගරයෙන් නැති තරඹන මාලාව සේ සුධා ධවල ප්‍රාකාර වලයයෙන් පරික්ෂිප්ත වූ කනකරජතාදීන් හොබනා වූ විසිතුරු සැදුම් ලද මාලිග ගෙවල් හා දොරටු ආදියෙන් යුක්ත වූ සපු සල් නා පනා අම දොඹ ආදි වූ ඵලපල්ලවයෙන් සඤ්ජනන තරුවර ශතයෙන් හොබනා විසිතුරු උදුනුයෙන් හා පස් පියුමින් සැදුම් ලද නිමිල ජල සම්පුණ්ණ පුෂ්කරිණී ශතයෙන් හොබනා වූ නානාභරණ විභූෂිත කරතාදි ගණකිණී වූ සැවැත් නම් නුවර නිසා, තදුන් වනයට අපහාස ආරත්තාක් වැනි වූ සියලු සිරිසරින් සාර වූ වඩකුමණපරිවේණාදි විහාර ශතයෙන් හොබනා වූ ජෙන වන නම් උයන්හි මෛත්‍රී කරුණාමුදිතොපෙක්ෂා සංඛ්‍යාත සතර ආසී විහාරයෙන් දවස් යවන සේක්, තමන් වහන්සේ ගේ භවයෙන් සැහැවී තුබූ ප්‍රඥ පාරමිතාව අරභයා මේ ජාතකය වදල සේකැ.

2. හේ කෙ සේ දූ සි යන හොත්:- එක් දවසක් හිරු අසන පථිතගත වෙලෙහි ශීලසමාධිප්‍රඥදී ගුණාඛගසංඛග පුවර භික්ෂු සංඛසයා වහන්සේ තමතමන් වහන්සේ වසන දැනු ස්ථානයෙන් අවුත් යුග්‍ර භූමියකට රැස් වන්නා වූ සුවිනිත යොධ මුලක් සේ ද, මුණික් සන්තාහ සන්තාග්‍ර නානාලංකාරයෙන් සැදුම් ලද ගදැන් මුලක් සේ ද, එකවර සිංහ සමූහයක් සේ ද, සැදෑ වලා බදු වූ සුරකනවර පවුල් පෙරෙවැ, ගනුදුමපුෂ්පදමාවලමිඛිත කනක රජතමණි තාරකායෙන් විවිභු විහාන ඇති නානාප්‍රභා සමුදය

සමුද්‍ර ජල විභව අලංකාර කිරීම සඳහා, ආලෝකය බලයක් සෑදීම, නම් දිව්‍ය සහායෙහි රැස් වූ උන් දිව්‍ය සමූහයා සේ, බුදු රජුන් වූ ධර්මානුකූල වූ ධර්මානුකූල වූ නිලෝතුරු බුදු රජුන් වහන්සේ වඩනා පෙර මහ බලබලා ධර්මානුකූල පිරිවර හිඳ, බුදුන්ගේ නුවණ පැරුම් වනන සේක්, “ඇවැත්නි, බුදුහු ගිලසකකාදියෙහි පවත්නා මහන් වූ නුවණ ගතියක් ඇති සේකා, මුහුදු පිටු ඉසි සුවද තෙලක් මෙන් දහ යුතු වූ සියලු ධර්මයන් කෙරෙහි පැහැදිලි පවත්නා වූ නුවණ ගතියක් ඇති සේකා, සියලු ධර්මයන් කෙරෙහි කුණි බහුල වූ පවත්නා නුවණ ගතියක් ඇති සේකා, සියලු දේශන මනෝලයෙහි ජවන හංස ගතියක් මෙන් දිව්‍ය වූ නුවණ ගතියක් ඇති සේකා, අම්බ මුනි නිරුකති ප්‍රතිභානාදියෙන් දිගු ගිය පරබලා පනෙනා නො පැනිඳා යන්නා වූ දවසක් මවල්ලෙහි රන් කල ය ගලක් මෙන් සියුම් වූ දවන්නා වූ නුවණ ගතියක් ඇති සේකා, අතුල් තලයෙහි තුබූ දුර මිණක් සේ සියලු ධර්මයන් සමාකාරයෙන් විනිවිද දන්නා වූ නුවණ ගතියක් ඇති සේකා; දුෂ්ට ජාලානුගත අන්‍යතීම්ක ජනයන්ගේ ආචාරානුකූල වූ වාද මදිතය කරන සේක් තමන් වහන්සේගේ අසාධාරණ වූ විදුරු නුවණින් කුමදනා බාහමණ චේරණය බාහමණාදි වූ අනෙක බාහමණ ගතයන් ද, සහිත පරිබ්‍රාජක බාහික පරිබ්‍රාජකාදි වූ පරිබ්‍රාජක සමූහයන් ද, අභිභූතිමාල ආදි වූ වණි පරුම බොහෝ සොරුන් ද ආලම්බාදි වූ මනුෂ්‍ය මාංස හක්‍ෂණයෙහි දක්‍ෂ වූ යක්‍ෂයන් ද, ඉසුරු මදයෙන් ප්‍රමාද වූ තුනුරුවන් කෙරෙහි ජනිතප්‍රසාද විරහිත වූ ගනු දෙවෙණුයා ආදි වූ දේවතාවන් ද, ආචාර දුෂ්ට ජාලානුබල වූ අමාත්‍ය ප්‍රතිපත්ත බල බුහමාදි වූ බුහමයන් ද, තමන් වහන්සේගේ අසාධාරණ වූ සමීභූ මහිමයෙන් මාන මදිතය කොට පාප නමැති විෂ විනාශ කොට වදාල සේකා. තව ද මේ බුදු රජුන් වහන්සේ විසින් කායආරාදියෙහි සමස්ත ප්‍රතිපත්තින් සිඳි කොට සමී මොක්‍ෂ භාවය හා ප්‍රමුඛ්‍යාව සාදා දී බොහෝ දෙන සතර මහ සතර ඵලයට පමුණුවන ලද හ. ඇවැත්නි, මෙ සේ බුදුහු උකතප්‍රකාර මග නුවණ ඇති සේකා” යි බුදුන්ගේ ශිලසමාධාරාදි අනෙක ප්‍රකාර ගුණ වණිනා කොට කොට දම් සහා මනෝලයෙහි රැස් වූ හුන් සේකා.

3. ඉක්බිති සතර මරලොක වූවා මණි මරිචි මඤ්ජරි පුඤ්ජ පූජන වරණාමිබුජ ඇති ලොක ස්වාමි වූ ලොක නායක වූ ජගදනන්ද ලොවන වූ මාගේ ස්වාමි දරුවාණන් වහන්සේ, දම්

සභා මණ්ඩපයෙහි උපන් කථා සවරුපය ගදකිළි පිරිවෙනෙහි වැඩැ උන් සේක් දිව කනින් අසා වදරු, වර රුචිර ගඩකුටි වාසය මහා කරුණායෙන් දුරු කොටැ සමාපත්තීන් නැගී, ලාඤා රසයෙන් හෙත් වූ මුරුන මල් කලබක් හා සමාන වූ අදහා සිවුර ත්‍රිමණ්ඩල ප්‍රතිවිජාදනයෙන් සංවිධාන කොටැ ගැදැ, සකුසා සත වලාවෙකැ ගසන ලද, සියරුල විදු ලියක් සමාන වූ පටි ධාතුන් වහන්සේ ඊ මත්තේ බැදැ, සුන් රන් ද, ගබක් රන් පලසෙකින් වසන්තාක්හු මෙන් ද අටළොස් රියන් රන් ඇඟයකට පබළු දැලක් දමන්තාක්හු මෙන් ද විත්තුව පඵතය බදු වද මල් දමෙකින් වට කරන්තාක්හු මෙන් ද රක් ගල් මුදුනෙහි සුපක්ව ලාඤා රස වන් කරන්තාක්හු මෙන් ද මේරු මඤ්ඤින් එක පැහැරැ කම්පා කෙරෙමින් සුපක්ව විලිකුන් නුග එලයෙකැ පැහැ බදු වූ සුගත් මහාපාංශුකුල විවරය පෙරෙවැ, සුපාතිට්ඨිත පාදතාදි වූ දෙ තීස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණයන් කරණ කොටැ ගෙනැ පිළිවෙලින් ගොතා තුබූ සුඵ මණ්ඩලයන් දෙ තීස් දෙනකු ගේ ද වකුචර්තීන් දෙ තීස් දෙනකු ගේ ද මහාබ්‍රහ්මයන් දෙ තීස් දෙනකු ගේ ද ශ්‍රී විභූති අභිභවමින්, අශීන්ද්‍ර ව්‍යාජන බ්‍යාමප්‍රභා කෙතුමාලාලකාරයෙන් විරූපමාන වැ, අනන්ත කාලයක් මුළුල්ලෙහි පුරත ලද සුවර්තානුභාවයෙන් තෙමේ නමට අරත ලද දොර ඇති ගදකිළි පිරිවෙනින් මෙස කුටයෙකින් පිටත් වන හිරු මඩලක් සේ ද වලා පටලයෙකින් නිකුත් වූ පුන් සද මඩලක් සේ ද රන් ගල් ගුහාවෙකින් කෙසරු සලා විදහා තික්මෙන අභිත කෙසරසිංහ රූපයකු සේ ද නික්මැ, තමන් වහන්සේ ජාතිජාතියෙහි බුඬාදි නුවණැත්තන් සම්පයට නුකුසීන වැ එළැඹි කුසල මතිමයෙන් පොළොව පලා ගෙනැ නැගී සත්බුටු මහ පියුම් මත්තෙහි අටතුරාසියක් මහල් ලකුණින් සැදුම් ලද ශ්‍රීපාද සුගලය තබනබා, විය දඩු පමණෙකැ හෙලන ලද්ද වූ නෙත්‍රකාන්තින් මහි කාන්තාවට අමාතානිෂෙක දෙමින්, අනන්ත වූ බුඬ විලාසයෙන් දම් සභා මණ්ඩපයට වැඩැ, නිල පිතාදී ස වනක් රැසින් සකල දම් සභාව එක පැහැරැ බබුළුවමින්, සත රන් මාලිගයෙකැ දිලියෙන ඉඳු නිල් මිණි කවුළු සහලක් වැනි දෙ හෝ නො හොත් රන් ද, ගබක් සේ බබලන මුහුණ නමැති පියුම් ගැබෙහි ගැසිරෙන බමර සුගලයක් හා සමාන වූ දිගු පුළුල් පස් පැ දිස්නා ඇස් සහල විදහා, සත් රුවන් නැවක් මෙන් ද පිපි වැනි ගිග රන් පියුම් වනයක් දෙ නො හොත් රන් ද, ගබක් වට කොටැ පුදන ලද මල් කලබක් හා සාදූග්‍ර වූ සබස රූපයන් බලා වදරු, "මේ මහණ පිරිස දමුණු ඉඳුරන් ඇත්තා හ, නිවුණා වූ

විභවසන්නාන ඇත්තා හ, කයින් වචසින් මතසින් සන්හුන් ඉඤ්ඤයන් ඇත්තා හ, එ හෙයින් මම් පලමු කොටැ කථාවක් නො කෙළෙම් නම් මට පෙරාතු කොටැ බැණැ නැහෙන මහණෙක් නැතැ”යි සිතා වදාර, අනලාකලකොටි යන සහසුයක් මුළුලෙහි පුරන ලද කායවාක් සුවරිතයෙන් එකසුගකි වැ තිබෙන මුඛ පද්මය විදහා, “මහණෙනි, මා එන්නාට පුළු භාගයෙහි කවර නම් කථාවෙකින් යුක්ත වැ උනු ද? තොපට නො දැනෙන කථාවක් තොප සිත උපන් සැකයක් ඇත මට කියව. මම මා ගේ අසාධාරණ වූ බුදු නුවණැසින් පිරිසිදු දැනැ කියමි” යි වදාර ධම්මට මුඛ දී තුමණිමිභුත වැ වැඩැ උන් සේකැ.

4. එ වේලෙහි සඛ්ඝයා වහන්සේ, “සාමිනි, බුදුන් විසින් නො කියන්නට වදල රජ කථා වොර කථාදි වූ දො තිස් කථායෙන් යුක්ත වැ නුන්තමිහ. බුදුන් ගේ සුවිඤ්ඤා තිස්සණ පුඤ්ඤ ඉණ රසාසාදයෙන් පිනපිතා උන්නමිහ” යි කී කල්හි, “මහණෙනි, දන් මතු නො වෙයි, බුදුහු මහ නුවණැත්තෝ. පුළුයෙහින් සසර සිටුනා කලැ නුමුකල නුවණෙහි සිටැ මෙ මැ සළුඤ්ඤාභය සිඬ කරන පිණිස පාරම් ධම්මයන් පුරු ඇවිදුනා කාලයෙහින් නුවණැත්තෝ මැ වෙත් ද?” යි වදාර මුඛින් නො බැණැ වැඩැ හුන් කල්හි එක් කෙනකුන් වහන්සේ විසින් හැම දෙනා වහන්සේ ගේ අනුමතියෙන් සිටුරු එකස් කොටැ පෙරෙවැ ඇදිලි බැදැ සිටැ දන්වන්නාහු, “බුදුන් මහා නුවණ ඇති සේ පුසතුන හෙයින් ඇහෙයි. පුළු ජන්මයෙහි නුමු කල නුවණින් සිටැ පාරම් ධම්මයන් පුරන කල්හි මහ නුවණ ඇති පරිදි භවයෙන් සැහැවී තිබෙයි. එ හෙයින් සාමි දරුවාණෙනි, අපට නො හැහෙයි. වදල හොත් යහපතැ” යි ආරාධන කල කල්හි කුඩුතුරුවක් පහ කොටැ විචිත්‍ර විග්‍ර කමානනයක් දක්වන්නාහු මෙහු අතති කාලයෙහි ප්‍රවානන වූ කථා සවරපය ගෙනැ හැර දක්වා වදල සේකැ.

2. මහෙගුජධ කුමාරයෝ

ශ්‍රී වැ ගිය දවසැ මියුල නුවර වෙදේහ නම් රජ්ජරු කෙනකුන් රාජ්‍යය කරන සමයයෙහි උනට අභියෝග ධම්මයෙන් අනුශාසනා කරන සේනභ යැ, සුක්කුස යැ, කාවිඤ්ඤ යැ, දේවිඤ්ඤ යැ, යන පණ්ඩිතවරු සතර දෙනෙක් වූ හ. එ සමයයෙහි වෙදේහ රජ්ජරුවෝ පුරන ලද පාරමිතා ඇති බුද්ධාභිකර වූ

මහ බෝ සනාණන් වහන්සේ මවු කුසා පිළිසද ගන්නා දවස් අලුයම් වේලෙහි මෙ බඳු සිතයක් දුටු හ. “සෙණ්ඩුවා එව ඇතුලෙහි සතර පවුරු කොනා නාඹ තල් කද සා ගිනි කද සතරෙක් පවුරෙහි නුලක්කවටව උසට තැගී දිලියෙන්නේ යැ. ඒ ගිනි කද සතරට මධ්‍යයෙහි කඳේ පැණියකු සා ගිනි පුපුරක් තැගී එ මැ ඇසිල්ලෙහි සතර කොනා සිටි ගිනි කද සතරෙහි ආලෝක මැඩැ ගෙනා බඹ ලොව උසට සක්වල මුළුල්ලෙහි ආලෝක පතුරුවමින් දිලියුණේ යැ. යටත් පිරිසෙයින් බිමැ හුණු සමීප මාත්‍රයෙකුද පෙනෙන්නේ යැ; සියලු දෙව් මිනිසුන් සහිත ලෝ වැස්සෝ ගදින් මලින් පූජ කෙරෙමින් ඒ ගිනි දූල් ඇතුලේ මැ වැදූ ඇවිදුනාහු යැ; එ සේ ගිනි දූල් ඇතුලෙහි මැ ඇවිදුනා උන් ගේ ඇඟින් රෙම කුප මාත්‍රයෙකුද හුණු නො වන්නේ යැ.” වේදේහ රජ්ජුරුවෝ මේ සිතය දුටු වේලෙහි පටන් මරණ භයින් භය පත් වැ නො නිද හිදැ පහන් කල හ.

2. උදසනක්/සේ/සේනකාදි පණ්ඩිතවරු සතර දෙන රජ ගෙට ගොස් රජ්ජුරුවන් වැදෑ රු දවසැ-සුව සේ තිදි ලත් සැටි විවාර, රජ්ජුරුවන් විසින් “මට සුවයෙක් නම් කොයින් ද? මෙ බඳු සිතයක් දිවිමි” යි කී කල්හි, පණ්ඩිතවරු සතර දෙනා ගෙන් සේනක පණ්ඩිතයෝ, “දේවයන් වහන්ස, නො බව මැනැවැ. මේ තෙම මඹගල සිත යැ. එ ගෙයින් නුඹ වහන්සේට වැඩෙක් මැ වන්නේ යැ” යි කියා, “කවර කාරණයෙකින් දූ” යි රජ්ජුරුවන් කී කල්හි, “අප පණ්ඩිතවරුන් සතර දෙනා මැ අභිභවා අප ගේ නුවණ යට කොටැ අනෙක් නුඹ වහන්සේට පස් වන පණ්ඩිත කෙනෙක් උපදනා හ. අපි සතර දෙනා මේ රුජ්ඣතයෙහි සතර කොනා තැගී ගිනි කද සතරක් වැන්නම්හ. මධ්‍යයෙහි තැගී ගිනි කද මෙන් පස් වන පණ්ඩිතයෝ උපදනා හ. සියලු දෙව් මිනිසුන් සහිත ලෝකයෙහි අසමාන වූ නුවණැත්තාහ; සියලු ගුණයෙන් අසද්ගයහ” යි කියා දැන්වූ හ. “දූන් කොයි දූ?” යි රජ්ජුරුවන් කී කල්හි, “දේවයන් වහන්ස, අද උන් ගේ මවු කුසා පිළිසද ගැන්ම හෝ මවු කුසින් බිහි වීම හෝ වන්නේ යැ” යි තමන් ගේ ශාසන බලයෙන් දිව ඇසින් දුටු කෙනකුන් මෙන් සිතයෙහි අඵ රජ්ජුරුවනට කී හ. රජ්ජුරුවෝ එ ද පටන් ඒ වචනය සිහි කල හ.

3. මිසුලු නුවර වනාහි වාසල් සමීපයෙහි දකුණු යවමැදුම් ගම යැ, බටහිර යවමැදුම් ගම යැ, උතුරු යවමැදුම් ගම යැ, නැගෙනහිර යවමැදුම් ගම යැ යි කියමි ගම් සතරෙක් වී යැ. ඒ ගම්

සතරින් තැහෙනතිරි යවමැදුම් ගමැ සිඳිවඩිසින නම් සිටාණ කෙනෙක් වූ හ. උන් ගේ ඇඹැණියෝ සුමනා නම් දෙවි කෙනෙකැ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, එ දවස් රජ්ජුරුවන් සිතය දුටු වේලෙහි මැ, නවතිසා දෙවි ලොවින් වැසු වැ සිඳිවඩිසින සිටාණන් ගේ සුමනා දෙවින් නුසා පිළිසඳ ගත් සේකැ. අනෙකුත් දිව්‍ය පුත්‍රයෝ දසෙක්, එ මැ දෙවි ලොවින් වැසු වැ, තැහෙනතිරි යවමැදුම් ගමැ බාල වැසි මහලු සිටුවරුන් ගේ ගෙවලා පිළිසඳ ගත් හ.

4. සුමනා දෙවි පිරිහන් දස මසෙකින් අහිතව ව්‍යු රෙබාව සේ දෙහෝ නො හොත් සත රන් පිළිමයක් බඳු වූ රන්වන් පුතණු කෙනකුත් වැදු හ. ඒ ඇසිල්ලෙහි සක් දෙවි රජාණෝ මිනිස් ලොව බලන්නාහු, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ මවු කුසින් නික් මුණු බව දැනැ, “මේ බුද්ධාඛකුරයන් දෙවි මිනිසුන් සහිත ලොකයෙහි ප්‍රසිද්ධ කොටැ ලන බව සුදුසු යැ” යි සිතා, උන් වහන්සේ මවු කුසින් බිහි වන වේලෙහි නො පෙනෙන ශරීර ඇති වැ අවුත්, මවු අනු රන් වන් සඳුන් ගැටයක් තබා, තමන් වසන ශක්‍ර හවනසව ගිය හ.

5. මහ බෝ සතාණෝ ඒ ගත් සඳුන් ගැටය මිටින් ගත් සේකැ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ මවු කුසින් බිහි වන වේලෙහි මැණියන් දැට මද වීලි වේදනාවෙකුත් නො වී, බබුරු-වෙකින් වැහෙන දිගත්තක් මෙන් ද, ධර්මාසනයෙකින් බස්නා පඩි රුවනක් මෙන් ද, සුවයෙන් නික්මුණු සේකැ. මැණියන් දු උන් වහන්සේ අතැ තුටු සඳුන් ගැටය දැකැ, “පුතංඛ, තොප අතැ තිම් දු” යි කී දු යැ. “මැණියන් වහන්ස, මහොඡධියෙකැ” යි කියා, දිව සඳුන් ගැටය මැණියන් දු අතැ තබා වදාල සේකැ. ඔහොඡධිය මැණියන් දු අතට දී, ‘මැණියන් වහන්ස, මේ ඔහොඡධිය හැරැ ගෙනැ යම් කිසි රොගයෙකින් පීඩිත කෙනකුතව දෙවු ව මැනැ වැ” යි කියා මැණියන් දුට වදාල සේකැ.

6. මැණියන් දැන් තුටුපහටු වැ සිඳිවඩිසින සිටාණනට කී හ. ඒ සිටාණනට වනාහි සත් හවුරුද්දක් මුළුල්ලෙහි පහරන හිස රැජාවෙක් ඇත්තේ යැ. තුමු තුටුපහටු වැ, “මේ කුමාරයා මවු කුසින් බිහි වන්නේ මහොඡධියක් අතින් ගෙනැ ආ යැ, උපන් ඇසිල්ලෙහි මැ මැණියන් හා කථා කෙලේ යැ. මේ බඳු වූ පිතැත්තවු වීසින් දුන් මේ බෙහෙද මහත් වූ අනුභාව ඇත්තේ යැ” යි සිතා බෙහෙද අතට ගෙනැ සඳුන් සණ මදක් ගහා තලලා

ගැල්වු හ. සත් අවුරුද්දක් ප්‍රබන්ධයෙහි පහල ඉස රුජාව නෙළුම් පනෙකැ නො ඇලී රුරු ගෙනැ යන දියත්තක් සේ නැති වැ ගියේ යැ. සිටාණෝ, "මහානුභාව ඇති ඖෂධයෙකැ" යි සොම්නසට පැමිණිය-හ. *Adhara*

7. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ මහෝෂධයක් අතින් ගෙනැ මවු කුසින් බිහි වූ නියාව හැම තැනැ මැ ප්‍රසිද්ධ වියැ. කාසයාසාදී වූ රොගයෙන් පීඩිත කිසි මිනිස් කෙනෙක් ඇද්ද, ඒ සියල්ලෝ මැ සිටිමිසින සිටාණන් ගේ ගෙට ගොස් මහෝෂධය ඉල්වති. සිටාණෝ ඒ සඳුන් ගැටය සඳුන් සණ ගහා කල්ක පුහක් ගෙනැ පැනැ කලතා හැම දෙනාට මැ දෙන්නා හ. දිව්‍යමය වූ ඖෂධය ශරීරයෙහි වැඩි පමණින් සියලු ව්‍යාධිහු සන්සිදෙන්නා හ. සන්හුන්නා වූ රොග ඇති මනුෂ්‍යයෝ, "සිටිමිසින සිටාණන් ගේ ගෙයි ඖෂධය මහත් වූ අනුභාව ඇත්තේ යැ" යි වණිතා කෙරෙමින් යන්නා හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට නම් තබන දවස් පියාණෝ, "මා ගේ පුතණුවතට මුතුන් මිත්තන් ආදීන් ගේ නමින් ප්‍රයෝජන නැත. මහෝෂධ නාමය වේව" යි කියා, උන් වහන්සේට "මහෝෂධ කුමාරයෝ යැ" යි නම් තුබු හ.

8. තව ද ඒ සිටාණනට, "මා ගේ පුතණුවෝ පින් ඇත්තෝ යැ. එ හෙයින් උදෙකලා වැ නුපදනා හ. මුත් හා සමහ උපන් දරුවන් තවත් ඇත මැනැවැ" යි මෙ සේ වූ සිහෙක් ඇති වියැ. මෙ සේ සිතා ඔහු තුමු තමන් ගේ මිනිසුන් යවා ගමැ ගෙයක් පාසා බලවා එක ද උපන් කුමාරවරු දහසක් දුටු බව අසා සිටාණෝ හැම දෙනාට මැ කුමාර පලදනා දී කිරි මවුන් යැවූ හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ හා සමහ උපන්තනටත් සියලු මහුල් කලු හැ කුමාරවරුන් දහස සරහා දවසැ දවසැ මහ බෝ සතාණන් ගේ ලහට ගෙනෙන්නා හ. බෝ සතාණන් වහන්සේ උන් හා එක් වැ කෙළිමින් සන් හැවිරිදි කල්හි සත රන් පිළිමයක් මෙන් මනා රු වූ සේකැ.

3. ගාලාව

ඉක්බිති කුමාරවරුන් හා කැටි වැ ගම මැදැ දී කෙලනා උන් වහන්සේ ගේ කෙළි මවුලු ඇතුන් අසුන් වැසි ආදිය ආ කල්හි මැකෙන්නේ යැ. අවුසුලු දැඩි වේලෙහි කුමාරවරු මිරිකෙන්නා හ. එක් දවසක් උන් කෙළිමින් සිටියැ දී නො කල්

වැස්සෙක් නැති යැ. වැසි නහන්නා දැකූ ඇත් සමාන බල ඇති මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ දිවෙමින් ගොස් එක් ගේකට වත් සේකැ. සෙසු කුමාරවරු පසු පස්සේ දිවෙන්නාහු, ඔවුනොවුන් පය පැනිලෑ වැටී ගි දණ බිදීම් ලේ සැලීම් ආදියට පැමිණියෝ යැ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, “මේ තැනැ කෙළනට ගෙයක් කරවන බව සුදුසු යැ. එ සේ කල්හි නො මිරිකෙමිස” යි සිතා ඒ කුමාරවරුනට, “මේ ස්ථානයෙහි සුළුං අමන කල්හි වේ වයි, වැසි වස්තා කල්හි වේ වයි, අවු පහරන කල්හි වේ වයි, නො මිරිකී ඉදිනට සිටිනව වැදූ හෝනට යොග්‍ය කොටැ ගෙයක් කරවමහ. එකී එකී මස්සක් බැගින් ගෙනෙව” යි වදාළ සේකැ. උසින් වදාළ ලෙස මැ කළ හ.

2. ඒ මසු දහස ගෙනෑ බොධි සත්තියන් වහන්සේ වඩු ආචාර්යකු ගෙන්වා, “මේ තැනැ ගෙයක් කරව” යි මසු දහස දුන් සේකැ. වඩු ආචාර්යාන්, “යහපතැ” යි මසු දහස ගෙනෑ බිම සම කරවා කණු ගස්වා රුන දික් කොටැ හෙළා ලී යැ. බෙදන නියාව මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ සිත් නො ගත්තේ යැ. බෝ සතාණන් වහන්සේ වඩු ඇදුරට රුන ලන සැරිය වදාරන සේක්, “මේ ලෙස රුන නො ලා මනා කොටැ රුන දික් කරව” යි වදාළ සේකැ. “සාමිනි, මේ මා ගේ ශාසත්‍රය ඇති මව්වම් රුන එළිමි. මිට වඩා අනෙක් සැරියක් නො දනිමි” යි කී යැ. “මේ පමණකුත් නො දන්නෙයි අප සිත් ගෙනෑ කෙසේ කෙරෙයි දැ?” යි වදාරූ, “මේ සේ ගෙන රුන. ගෙය බෙද දී ලමි” යි රුන ගෙන්වා ගෙනෑ තමන් වහන්සේ දික් කළ සේකැ. විඛකමී දිව්‍ය පුත්‍රයා විසින් රුන එළා ලූ කල්හි මෙන් ගෙය බෙදී ගියේ යැ. ඉක්බිති, “වඩුව, මේ සේ රුන එළා ලියැ හෙයි දැ?” යි විචාල සේකැ. “නො පිළිවනැ, සාමිනි” යි වඩුවා කී යැ. “මා කී සැරියේ ගෙය කළ හෙයි දැ?” යි වදාළ සේකැ. “වදාළ ලෙසකට කළ හෙමි” යි කී යැ.

3. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ඒ ශාලායෙහි යම් පරිද්දෙකින් දුප්පතුන් වසන තැන එක් ස්ථානයක් වී ද, එ සේ මැ දුප්පත් ගැනුන් වදන තිබීරි ගෙය එක් තැනෙකැ, ආගන්තුක බමුණන් වසන තැන, සෙසු ආගන්තුක මිනිසුන් වසන තැන, වෙළෙඳුන් ගේ බඩු තබන තැන, මේ පරිද්දෙන් මැ සියලු ස්ථානයන් පිටතින් දොර කඩ තබා ශාලාව විධාන කොටැ කැරැවූ සේකැ. කෙළි මඩලත් එහි මැ කැරැවූ සේකැ. අධිකරණ ශාලාවත්

එහි මැ කැරැවූ සේකැ. ධම් සභාවන් ඒ ශාලායෙහි මැ කැරැවූ සේකැ. කීප දවසෙකින්, නිමියා වූ ශාලායෙහි, සිත්තරුන් ගෙන්වා, තමන් වහන්සේ විධාන කොටැ, ඇලුම් කටයුතු සිත්තම් කැරැවූ සේකැ. ඒ ශාලා තොමෝ සුධම්මාච හා සමාන වූව.

4. ඉක්බිති, “මෙ පමණෙකින් මේ ගෙය හොබනේ නො වෙයි; පොකුණක් ද කරවන බව සුදුසු යැ”යි පොකුණක් කණවා, උඵ වඩුවන් ගෙන්වා, තමන් වහන්සේ මිල දී විධාන කොටැ දහසක් වක් ඇති, මනහර පිය ගැට පඩිකනින් යුක්ත වූ සියක් තොට ඇති පොකුණක් කැරැවූ සේකැ. ඒ පොකුණු තොමෝ පස් පිඳුම් නි සැදුම් ලද්දේ යැ. නිසැ නම් පොකුණ මෙන් වූව. නැවැතැ ඒ පොකුණු තෙරැ අඹ දොඹ නා පතා සපු දුනුකේ ඇසලි පුවඟු ආදී වූ, මජ් පල්ලෝන් සැදී සිටුනා නොයෙක් ගස් රෙපණය කැරැවූ සේකැ. නිසැන් උයන සා උයන කැරැවූ සේකැ. එ මැ ශාලාව නිසා ධාමික මහණ බවුණනට ද, බැහැරින් අවුත් ඒ ශාලාවේ ලගනනට ද, එහි ලැගැ බැහැරැ යන්තනට ද, සෙසු දුප්පත් ආදීනට ද, දන් වැට තැබූ හ. ඒ මහතාණන් වහන්සේ ගේ ක්‍රියා තොමෝ සියලු තනි පතලා යැ. බොහෝ මිනිස්සු ඒ ස්වරූපය අසා එ තෙනට එලැබෙන්නා හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ශාලායෙහි වැඩැ හිදැ ආ කෙනකුනට කල මනා යුක්ති අයුක්ති විවාරන සේකැ. මෙ සේ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, බුදුන් ලොව පහල වූ කල්හි මෙන්, පහල වූ සේකැ.

5. එ සමයෙහි චේදේහ රජුරුවෝ, “සින දුටු සත් අවුරුද්දක් හිය කලැ, පණ්ණිතවරුන් සතර දෙන ‘අප අභිභවා පස් වැනි මහ නුවණ ඇති පණ්ණිත කෙනෙක් උපදනා හ’ යි කී හ. දැන් ඒ පණ්ණිතයෝ කොයි දෑ?”යි සිහි කොටැ, “උන් වසන නැන් දනුව”යි සතර වාසලින් ඇමැනියන් සතර දෙනකු යැවූ හ. සෙසු වාසල් තුනින් නික්මුණා වූ අමාත්‍යයෝ තුන් දෙන මහ බෝ සතාණන් නුදුට හ. නැහෙනහිරි වාසලින් නික්මුණු අමාත්‍ය තෙමේ, නැහෙනහිරි යවමැදුම් ගමට ගොස්, බොධි සත්ඵයන් වහන්සේ විසින් කරවන ලද ශාලාදිය දැකැ, “නුවණැති කෙනකුත් මේ ගෙය තමන් හෝ කල මැනැවැ, අනුන් ලවා හෝ කැරැවූව මැනැවැ. මේ ගෙය කවර වඩුවකු විසින් කරන ලද දෑ?” යි විචාලේ යැ. මිනිස්සු කියන්නෝ, “මේ ගෙය වඩුවකු තමා නුවණ බලයෙකින් කල දෙයෙක් නො වෙයි.

සිද්ධිවිචිත සිටාණන් ගේ පුතණු වූ මහෙගුසබ පණ්ඩිතයන් ගේ විධානයෙන් උන් කී සැටියේ කරන ලදැ”යි කී හ. “ඒ පණ්ඩිතයෝ කී හැවිරිද්දේ දැ?” යි විචාලේ ය. “පිරිහුණු සත් හැවිරිද්දේ සේකැ” යි කීවු ය.

6. ඇමැති, “රජ්ජරුවන් සීතය දුටු ද, පවන් ගැණැ, සීතය දුටු නියාව සර මැ යැ. සේනක පණ්ඩිතයන්ට පස් වනු පහල වන පණ්ඩිතයෝ නම් මු යැ” යි සනිටුහන් කොටැ රජ්ජරුවන්ට, “දෙවයන් වගන්ස, නැහෙනතිර යවමැදුම් ගමැ සිද්ධිවිචිත සිටාණන් පුතණුවෝ, මහෙගුසබ නම් පණ්ඩිත කෙනෙක්, සත් හැවිරිද්ද වයස් ඇත්තාහු මැ මෙ බඳු ශාලාවක් ද, පොකුණක් ද, උයනක් ද කැරැවූ හ. මේ පණ්ඩිතයන් ගෙනෙම් ද, නො ගෙනෙම් දැ?” යි මෙහෙවර කරන්නකු යැවී ය. රජ්ජරුවෝ එ පවන් අසා, සතුටු සිත් ඇති වැ සේනක පණ්ඩිතයන් ගෙන්වා, එ පවන් උනට කියා, “කීමෙක් ද, සබද සේනක පණ්ඩිතයෙහි, පණ්ඩිතයන් ගෙන්වමෝ දැ?” යි විචාල හ. ගුණමකු වූ ඒ සේනකයා, “දේවසිති, ගෙවල් ආදිය කරවා පී පමණෙකින් පණ්ඩිත නම් නො වෙති. යම් කිසි කෙනෙක් ඒ කරවා පියන්නා හ, ඉතා සවල යැ” යි කී ය. මෙදේන රජ්ජරුවෝ උන් ගේ බස් අසා, “මෙයින් එක් කාරණයෙකැ” යි මුවින් නො බිණුහ; “එ මැ ගමැ හිදැ පණ්ඩිතයන් විමසව” යි මෙහෙවර කරන්නකු යැවූ හ. එ බස් අසා ඇමැති, ඒ නියම් ගමැ වසන්නේ, පණ්ඩිතයන් වගන්සේ පරික්ෂා කෙලේ ය.

7. මේ මහෙගුසබ පණ්ඩිතයන් වගන්සේ මත්තෙහි විමැසූ පැනයෙහි සච්ඤෙපයෙන් කී බසි:-

“මංසං ගොණො ගණධිසුත්තං පුත්තං ගොලුරථෙන ව
දණෙධා සිසං අභිවෙච්ච කුකකුටො මණ්ණි විජායනං
මදනං වාලුකඤ්චාපි තලාකුය්‍යානං අඵ ගදුභො මණ්ණි”

4. මාංසාදිය

මාංස ප්‍රශනය.

ඒ හි පළමු වන මාංස ප්‍රශනය කෙසේ ද යත්:- එක් දවසක් බොධි සත්තියන් වගන්සේ කෙළි මඩලට වඩනා වේලෙහි, එක් උකුස්සෙක්, අභාණියේ මස් කොලොම්බුවෙකින් මස් වැදුල්ලක් ගසා ගෙනැ, ආකාශයට පැනැ නැංගේ ය. දහසක් කුමාරවරැ

ඒ දැක, “මස් වැදුල්ල එළවමක” යි උකුස්සා ලුහු බැඳා ගෙනා දිවෙන්නා හ. උකුස්සාත් ඇත් මැත් බලා පියා හමුත්තේ යැ. කුමාරවරු උඩ බලමින් උකුස්සා පසු පස්සෙහි දිවෙන්නාහු, කැබිලිති ගල් ආදියෙහි පැකිලෑ හි පිඩා වන්නා හ. ඉක්බිති මහෞසධ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “මේ මස් වැදුල්ල එළවා පියම් ද?” යි ඒ කුමාරවරුන් විවාළ සේකැ. “එළෙව්ව මැනැවැ, ස්වාමිනි” යි කී හ. “එ සේ වී තම් බලව” යි පණ්ඩිතයන් වහන්සේ උඩ නො බලා මැ පවතට බදු වේගයෙන් දිවැ. උකුස්සා ගේ ඡායාව මැඩා ගෙනා අත්ලෙන් අත්ල ගසා, මහත් වූ නාද කළ සේකැ. ඒ මහත්‍යාණන් වහන්සේ ගේ අනුභාවයෙන්, ඒ නාදය උකුස්සා ගේ ලෙන් ඇණි පිටින් නැහෙන්නා සේ වූයේ යැ. ඒ උකුස්සු හය පත් වැ, මස් වැදුල්ල හෙළී යැ. මහ බෝ සත්‍යාණන් වහන්සේ, ඔහු ඒ මස් වැදුල්ල හෙ ලෙන්නා වූ ඡායාව දැක, බිම වැටීයැ නො දෙමි” කියා අල්ලා ගත් සේකැ. ඒ ආචාර්යය දැක, බොහෝ දෙන ඔල්වර සන් දුන්නා හ, අත් පොළසන් දුන්නා හ මහා නාද කළා හ.

2. ඒ අමාත්‍ය නෙමේ එ පවත් දැක රජ්ජරුවතට, “මහෞසධ පණ්ඩිතයෝ මේ උපායයෙන් උකුස්සා ගසා ගත් මස් වැදුල්ලක් එළා හ; මේ අරාමය, දෙවයන් වහන්ස, දන්නා සේක් ව” යි හුඩපත් යැවී යැ. රජ්ජරුවෝ එ පවත් අසා, “සේනක ! පණ්ඩිතයෙකි, කීමෙක් ද, මහෞසධ පණ්ඩිතයන් ගෙන්වමෝ ද?” යි විවාළ හ. සේනක පණ්ඩිතයෝ, “උන් මේ නුවරට ආ තැන් පටන්, අපි හිරු දුටු කඳේ පැණියන් සේ නිජ්ජුහ වැ යන්නම්හ. රජ්ජරුවෝ අප ඇති බවත් නො දන්නා හ. එ සේ හෙයින් උන් මෙයට ගෙනා එහු නුදුන මැනැවැ” යි සිතා, තමා ගුණමකු බැවින්, “දෙවයන් වහන්ස, මෙ පමණෙකින් මැ පණ්ඩිත නම් නො වෙන් මැ යැ, මේ ඉතා අලා දෙයෙකැ” යි කී හ. රජ්ජරුවෝ මධ්‍යස්ථ වැ, “එහි මැ හිඳා උන් විමසන්නේ යැ” යි කැවැතැ අසුත් යැවූ හ.

ගොන් ප්‍රශ්නය

3. නැවැතැ ගොන් ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:- යවමැදුම් ගමැ වහන පුරුෂයෙක්, “වැසි දිය එලා ලූ කලා සී සාම්” යි අසල් ගමෙකින් ගොන් ගෙයක් මිලයට ගෙනා අවුත්, නමා ගේ ගෙයි මැ ලන්ගා, දෙ වන දවස් නණ කවන පිණිස නණ බිමට ගෙනා ගොස්, ගොනකු පිටැ හිඳා නණ කවමින්, විඩා වැ ගොනු පිටින් බැසැ, ඝසක් මූලැ හිඳා නිදන්නට වනැ. ඒ ඇසිල්ලෙහි එක් ආආර්ථක,

ගොන් ගෙය ඇර ගෙනා නැගී ගියේ යැ. ඒ පුරුෂයා පිබිඳූ ගොස්, ගොන් ගෙය නො දැකූ, ඔබ මොබ බලා ඇවිදුනේ, ගොන් ගෙය ඇර ගෙනා යන සොරු දැකූ, වහා දිවූ ගොස්, “මා හේ ගොන් කොසි ගෙනා යෙයි ද?” යි ඇසී යැ. සොරු කියන තැනැත්තේ, “මා හේ ගොන් මා කැමැති තැනකට ගෙනා යෙමි” යි කී යැ. උන් දෙන්නා හේ කලහ අසා, බොහෝ දෙන රැස් වූ ගියා හ.

4. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, උන් දෙන්නා ඔබර කොටෑ ගෙනා ශාලාව දොර කඩින් යන්නවුන් හේ කලහ ශබ්දය අසා, දෙන්නා මෑ හෙත්වා, ඔවුන් දෙන්නා හේ එන සැටි ගමන දැකූ මෑ, “මේ සොරා යැ, මේ ගොන් හිමි තැනැත්තේ යැ” යි දන්නා සේකුදු, “කුමක් හෙයින් ඔබර කරවු ද?” යි විචාල සේකැ. ගොන් ඇති තැනැත්තේ, “පණ්ඩිතයන් වහන්ස, මම මේ ගොන් ගෙය අසවල් ගමෑ මෙ නම් තැනැත්තවු අතින් මිල දී හැර ගෙනා අවුන්, රැ ගෙයි ලත්ගා ලා, උදසනෑ, තණාබිමට තණ කවන්තට ගෙනා ගියෙමි. එ තැනෑ දී මා හේ ප්‍රමාදයක් දැකූ, මේ තෙමේ ගොන් ගෙය ඇර ගෙනා පලා ගියේ යැ. ඒ මම ඔබ මොබ බලන්නෙමි, ගොන් දෙන්නා බැඳූ ගෙනා යන මේ සොරු දැකූ, ලුහු බැඳූ අල්ලා ගනිමි. අසවල් ගමෑ ඇත්තෝ මා මේ ගොන් ගෙය විකිණී හත් තියාව දනිති” යි කී යැ. සොරු කියන්නේ, “මේ මා වද වඩා හත් ගොන් ගෙය යැ. මේකා බොරු කියයි” තී යැ. ඉක්බිති පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, ඔවුන් දෙන්නා හේ මෑ බස් අසා, “මම තොපට යුක්තිය දැහැමින් විනිශ්චය කොටෑ ලමි; මා කී යුක්තියෙහි සිටිවු ද?” යි විචාර, “සිටුම්හ” යි කී කල්හි, “බොහෝ දෙනා ලගන්වා යුක්තිය පසිඳින බව සුදුසු යැ” යි පලමු කොටෑ සොරු කැඳවා ලා, “තෝ මේ ගොන් ගෙය කුමක් කවා පොවා වැඩි ද?” යි විචාල සේකැ සොරු කියන්නේ, “උළුකැන් පොවා තල මුරුවට හා උළු හා කවන ලද” යි කී යැ. ඉක්බිත්තෙන් ගොන් ඇති තැනැත්තවු කැඳවා, “තෝ කුමක් කවා පොවා වැඩි ද?” යි විචාල කල්හි, ඒ කියන්නේ, “සවාමිනි, මා දුක් පත් තැනැත්තවුට උළුකැන් හා තල ආදිය හා කොසින් ද? තණ මෑ කවන ලද” යි කී යැ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දෙන්නා හේ බස් අසා, සහායෙහි උන්නවුන් ගිවිස්වා, පුටුතු කොළ ගෙන්වා ගෙනා, වනෙහි කොටා පැන් මඩවා, ගොන් ගෙන්වා පෙවු සේකැ. ගොන් තණ මෑ නැගු හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ බොහෝ දෙනාට “මේ බලව” යි පෑ, “සොරෙහි ද? නො සොරෙහි ද?” යි සොරු විචාල සේකැ.

ඒ තෙමේ, “සොරෙමි” කී යැ. “එ සේ වී නම් මෙ තන් පවන් සොර කම් නො කරව”යි අවවාද කොටැ, “මෙ බදු නො කටයුත්තක් නො කරව” යි වදාළ සේකැ.

5. බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ පුරුෂයෝ වනාහී, ඔහු එ නැතින් පිරි පස්සට ගෙනැ, අතින් පසින් තලා දුළුල කළ හ. ඉක්බිති පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ඔහු ගෙන්වා, “මේ ජනමයෙහි මැ මෙ සා දුකකට පැමිණියෙහි යැ; පර ලොවැ වනාහී නරකාදියෙහි ඉපිදූ බොහෝ දුක් අනුභව කරන්නෙහි යැ, මෙ තන් පවන් සොර කම් නො කරව”යි අවවාද කොටැ පත් සිල් දුන් හ.

6. අමාත්‍යයා, එ පවන් අසා, තතත්වය පෙර පරිද්දෙන් රජ්ජුරුවනට කියා යැවී යැ. රජ්ජුරුවෝ, සේනාකයන් විවාරු, “දෙවයෙහි, ගොන් යුකති නම් යම් කිසි කෙනෙක් පැසිදෑ පියති. තව ද ඇමිමුන මැනැවැ” යි කී කල්හී, මධ්‍යසථ වැ නැවැතැ පෙර පරිද්දෙන් අමාත්‍යයාට කියා යැවූ හ. අමාත්‍යයා රජ්ජුරුවනට කියා යවන නියාව ද, රජ්ජුරුවන් සේනාකයන් විවාරන නියාව ද, සේනාකයන් වලකන නියාව ද, රජ්ජුරුවන් අමාත්‍යයාට කියා යවන නියාව ද, හැම පැනෙහි මැ මෙ මැ ලෙස යැ යි දන යුතු යි.

ශ්‍රී සච් ජුශ් න ස.

7. තව ද තුන් වැනි වූ ගැටහු පලදනාවේ විනිශ්චයය කෙසේ ද යත්:- එක් දුක් පත් ගැනියක්, නීලපිතාදී නානා වණි හුසින් ගැට ගසා කරන ලද ගැටහු පලදනාව කරින් ගලවා, කඩ මත්තේ තබා, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විසින් කරවන ලද පොකුණින් තහන්තට වනැ. අනෙක් ලදුරි බැල එකක්, ඒ පලදනාව දූකැ, ලොභ පදවා ඔසොවා ගෙනැ, “මැණියෙහි, මේ පලදනාව ඉතා ගොබනේ යැ; කවර කෙනකුත් විසින් කරන ලද්දේ ද? මමත් මට මෙ සේ මැ පලදනාවක් කෙරෙමි; කැර පැලැදැ පමණ බලා පියම් දූ?” යි විවාරු, වඩක සිත් නැති සත්‍රිය විසින්, “යහපතැ, යෙහෙලිණියෙහි, පමණ දූනැ පියව” යි කී කල්හී, කැර පැලැදැ ගෙනැ නැගී ගියා යැ. පලදනාව ඇති තැනැත්තී, දූකැ ලා වහා ගොඩ නැගී, කඩ ඇදැ ගෙනැ, ලුහු බැදැ ගොස්, “මා ගේ පලදනාව ඇර ගෙනැ නොයි යෙයි දූ?” යි එකුරුවු පට ගත. අනෙක් තැනැත්තී, “තොප ගේ පලදනාවක් මම නො ගනිමි; මේ මා කැර ලන පලදනාව” යි කීව. ඒ කලහ අසා බොහෝ දෙන රැස් වූ හ.

8. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, කුමාරවරුන් හා සමඟ කෙළකා සේක්, ඒ ගැනුන් දෙන්නා ඩබර කොටැ කොටැ සාලාව දෙරින් යන්නවුන් ගේ කලහ ශබ්ද අසා, “කුමන අරගලෙක් ද?”යි විවාර, දෙන්නා ගේ කලහ කාරණ අසා දෙන්නා මැ ගෙන්වා, එන සැටියෙන් මැ “මෝ සෙර යැ, මෝ පලදනාව ඇති තැනැත්තී යැ” යි දැනැ, ඩබර කාරණ විවාර, “මා ගේ යුක්තියෙහි සිටවු ද?” යි විවාර, දෙන්නා “එ සේ යැ, ස්වාමිනි, සිටුවමහ”යි කී කල්හි, පළමු කොටැ සොර තැනැත්තිය-“තෝ මේ පලදනාව පලදිනෙයි කවර සුවදක් ගැල්වී ද?” යි විවාල සේකැ. ඕ, “මම නිරන්තරයෙන් සඵසංහාරක නම් සුවදක් ගල්වමි”යි කීව. සඵසංහාරක සුවද නම් සියලු සුවද එක් කොටැ කරන ලද යැ. ඉක්බිති පලදනාව ඇති තැනැත්තිය විවාල කල්හි ඕ, “ස්වාමිනි, මා දුන් පත් තැනැත්තියට සඵසංහාරක නම් සුවද කොසින් ද? නිරන්තරයෙන් මැ පුවහ මලෙහි සුවද කවමි”යි කීව.

9. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, පැන් තලියක් ගෙන්වා ගෙනැ, ඒ පලදනාව පැන් තලියෙහි ලවා, ^{chemist} ඔසද වදුවකු ගෙන්වා, “මේ තලියෙහි පැන් සිඹැ අසවල් සුවද යැ යි දන්නැ” යි වදාල සේකැ. ඔසද වදුවා පැන් සිඹැ, හුදු පුවහ මලෙහි සුවද නියාව දැනැ ගාථාවෙකින්, “සඵසංහාරක සුවදෙක් මෙහි කොසින් ද? පුවහ මලෙහි සුවද මැ අමන්නේ යැ. මේ ලදුරි බාල ධුනී සහි බොරු කීව; මැහැලි තැනැත්තිය කියේ සැබැ යැ” යි කී යැ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, ඒ කාරණය බොහෝ දෙනාට ගහවා “තෝ සෙරෙහි ද, තෝ ඡූසරෙහි ද?” කියා, සෙර නියාව හිටුස්වූ සේකැ. එ තත් පටන් මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ පණ්ඩිත භාවය බොහෝ දෙනාට ප්‍රසිද්ධ වියැ.

සුත්‍ර ප්‍රශ්න.

10. සතර වැනි හු වටෙහි විනිශ්චයය කෙසේ ද යත්:- කපු සේනක් රක්තා එක් සත්‍රියක් කපු රක්තී, තමා රක්තා සේනෙහි සවසැ පිපි කපු කඩා ගෙනැ, සකස් කොටැ කඩා පොලා වලු කොටැ, සින් හු කැටැ වැටි කොටැ, ඒ හු වට ඉනැ තබා ගෙනැ, ගමට එන්නී, “මහණෙනි පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විසින් කණවන ලද පොකුණින් නගමි”යි කඩ ගලවා ගොඩැ තබා, කඩා මත්තේ හු වැටිය තබා, නගන්නට දියට බට. අනෙක් සත්‍රියක් හු වැටිය දැකැ, එහි ලොල් වූ සින් ඇති වැ ඒ අතට ගෙනැ, “අහ! ඉතා අහපුතැ. ඇත නැගණියෙහි, හුයෙහි සීන! තොප විසින් මැ

කටනා ලද දූ?" යි ආශාවටින් වැ බලන්නියක මෙන් බලා, ඉතා තබා ගෙනා, නැගී ගියා යා. පෙර ගැට හු පලදනායෙහි පරිදි-දෙන් මැ කලහ කොටා කොටා සාලාව සම්පයෙහි යන දෙ දෙනා ගෙන්වා විවර, තමන් වහන්සේ කී යුක්තියෙහි "සිටුම්හ"යි කී පසු, බොධි සත්කයන් වහන්සේ, "තෝ මේ හු වැටිය කරන්නී කුමක් ඇතුළේ ලා කලා දූ?"යි සොර තැනැත්තිය විචාල හ. සොර තැනැත්තී කියන්නී, "සාමිනී, කපු ඇටක් ඇතුළේ ලා වට කෙලෙම්" යි කීව. ඇය හේ බස් අසා හු වැටිය ඇති තැනැත්තිය "තෝ කුමක් ඇතුළේ ලා වට කලා දූ?" යි විචාල සේකා. ඕ තිබිරි ඇටක් ඇතුළේ ලා වට කෙලෙම්"යි කීව. දෙන්නා හේ බස් අසා, සභායෙහි උන්නවුන් ගිවිස්වා හු වැටිය ගලවා, ඇතුළේ තුඩු තිබිරි ඇටය දූක, සොර බව ගිවිස්වූ සේකා. බොහෝ දෙනා, යුක්තිය පසුන් කියාවට තුටුපහටු වැ, දහස් ගණන් සාධුකාර පැවැත්වූ හ.

5. පුත්‍රාදිය

සුත්‍ර ප්‍රශ්නය.

ප්‍රිය වැනි පුත්‍ර ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:- එක් සත්‍රියක් පුතකු වඩා ගෙනා, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ හේ පොකුණට ගොස්, ආදි කොටා පුත්‍ර තහවර්, තමා හේ කඩ මත්තේ හිඳුවා, තොමෝ ඉස් සෝදා නහන්නට බට. ඇ නාන්නට බට ඇසිල්ලෙහි; යකිනියක් ඇහේ පුත්‍ර දූකා, කහු කැමැති වැ, ගැනු වෙසක් ගෙනා දරුවන් සම්පයට අවුත්, "ගෙහෙළිය, මේ දරුවෝ ඉතා හොබනා හ. මු තොප හේ දරු කෙනෙක් දූ?"යි විචාර, "එ සේ ය, මැණියෙහි" කී කල්හි, "මේ දරුවන් කිරි පොවම් දූ?"යි කී කල්හි, මැණියන් විසින් "යහපතැ"යි කී කල්හි, ඕ දරුවන් වඩා ගෙනා මදක් කිරි පොවා ලා වඩා ගෙනා පලා ගියා යා. මැණියෝ තමන් හේ දරුවන් ඇර ගෙනා යන්නිය දූකා දිවැ ගෙනා ගොස්, "මගේ පුත්‍ර කොයි ගෙනා යෙයි දූ?" යි අල්ලා ගත. යකිනී කියන්නී, "තී කොසින් ලත් පුතෙක් ද? මු මා හේ පුතණුවෝ යැ"යි භයක් නැති වැ කීව. ඔහු දෙන්නා කලහ කෙරෙමින් සාලාව දොර කසිත් යන්නා හ.

2. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, කලහ ශබ්දය අසා දෙන්නා මැ ගෙන්වා, "මේ කුමන ඩබර දූ?"යි අසා, ඇස් තොමරන බැවින් ද, ඔලිදැට දෙකක් සේ රත් වැ තිබෙන බැවින් ද, "මේ

යකින්ත යැ” යි දැන, “මා කී යුක්තියෙකැ සිටිවු දූ?” යි විචාර, “එ සේ යැ, සිටුවීම” යි කී කල්හි, බිමැ හිරක් අදවා, හිර මැද දරුවන් හොවා, යකිතිය ලවා දැන හා මැණියන් ලවා දෙ පය හා ගන්වා, ‘දෙන්තා මැ ඇදූ ගනුව යි, ඇදූ ගත් එකක් හට යැ පුතණුවෝ” යි වදාල සේකැ. දෙන්තා මැ දරුවන් ඇදැ ගත් හ. දරුවෝ දෙන්තා විසින් අදහු ලබන්නාහු දුකට පැමිණිය හ. මැණියෝ ලය පැළණු කලක් මෙන් ශොකයට පැමිණැ, දරුවන් අත හැර අඩමින් සිටියා යැ.

3. බෝ සතාණන් වහන්සේ, “දරුවන් කෙරෙහි වැදුවන් ගේ ලය මොළොක් ද? නොහොත් නො වැදුවන් ගේ ලය මොළොක් ද?” යි බොහෝ දෙනා විවාල සේකැ. බොහෝ දෙන “පණ්ඩතයන් වහන්ස, වැදුවන් ගේ ලය වේ ද, මොළොක් වන්නේ?” යි කීවාහු යැ. ඒ අසා පණ්ඩතයන් වහන්සේ, ‘කීමෙක් ද, දැන් දරුවන් වඩා ගෙනැ සිටි තැනැත්තිය ‘මැණියනැ’ යි වැටැහේ ද? හැර පියා සිටි තැනැත්තිය ‘මැණියනැ’ යි වැටැහේ ද?” යි හැම දෙනා මැ විවාල සේකැ. හැම දෙන මැ, “දරුවන් හැර සිටි තැනැත්තෝ වේ ද, පණ්ඩතයන් වහන්ස, මැණියෝ” යි කී හ. “කීමෙක් ද, තෙපි හැම මේ දරු සෙර දහු දූ?” යි විවාල සේකැ. හැම දෙන මැ, “නො දනුවහ, පණ්ඩතයන් වහන්සැ” යි කී කල්හි, “එමිබා, මෝ යකින්තකැ, දරුවන් කත පිණිස ගතැ” යි වදාල සේකැ. “කෙසේ දත් සේක් ද, පණ්ඩතයන් වහන්සැ?” යි කී හ. “ඇසි පිය නො මරන බැවින් ද, ඇස් දෙන රත් බැවින් ද, ඡායාවක් නැති බැවින් ද; කිසි කෙනකුත් කෙරෙහි සැකයක් නැති බැවින් ද, දයාවක් නැති බැවින් ද යි-මෙ තෙක් කාරණයෙනැ” යි වදාල සේකැ.

4. ඉක්බිති මෙ ලෙස වදාර, “තෝ කවරෙහි දූ?” යි යකින්ත විවාල සේකැ. “යකින්තනිමි, සවාමිනි” කීව. “කුමක් පිණිස මේ කුමරුවා ගත්හි දූ?” යි වදාල සේකැ. “කත පිණිස යැ, සවාමිනි” කීව, “නුවණ නැත්තිය පෙරත් තෝ අකුසල් කොටැ යකින්ත වැ උපන්නෙහි වේ ද, දැන් වනාහි නැවැතැත් අකුසල් කරන්නෙහි වී ද? අහ! නුවණ නැත්තිය” කියා අවවාද කොටැ, ඉක්බිති ඇ පන් සිල් පිහිටුවා යැවූ සේකැ. කුමරුවා ගේ මැණියෝ, “බොහෝ කලක් ජීවත් වුව මැනැවැ, සවාමිනි” යි මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට සතුහි කොටැ පුතණුවන් වඩා ගෙනැ නැගී ගියා යැ.

ගෝල කාල ප්‍රශ්නය.

5. ස වැනි වූ ගෝල කාල ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:—මිටි හෙයින් ගෝල යැයි කියා ද කළු පැ ඇති හෙයින් කාල යැයි කියා ද, ලබන ලද නම් වූ එක් මිනිසෙක් වනාහි, සත් අවුරුද්දක් ගෙවූ කවුටු අමුටුක ලද. ඔ නමින් දික්ගලා නමැ. ඒ පුරුෂයා එක් දවසක් තමා ගේ අමුටු බණවා, “සොළුර, දෙ මවුපියන් බලා පියමග; කැවුම් පෙවුම් ඉදි කොටැ ලව” යි කියා, ඇ විසින්, “මවුපියන් ගෙන් කාරිය කිමී ද? නො බණු” යි ප්‍රතිකෞප කරන ලද්දේ, තුන් වර දක්වා කියා තුන් වැනි වාරයෙහි හිවිස්වා කැවුම් පිසවා ගෙනැ, පලා බත් ආදී මාගෝපකරණ ද කැවුම් ආදි දෙ මවුපියනට ගෙනැ යා යුතු පවුරු ද ඇරැ ගෙනැ, ඒ අමුටු හා සමඟ මහට පිළිපත්තේ, අනුර මහැ පැතිරැ දිය යන හොයක් දිටි. නො ගැඹුරු වුවත් ගහ දියට ඔහු දෙ දෙන මැ බාන්නා හ. එ සේ හෙයින් ඒ ගහින් එ තෙර වැ යා ගත නො හෙන්නාහු ගං තෙරැ සිටිය හ.

6. එ වේලෙහි දික්පිටියා යන නමක් ඇති එක් දුගී පුරුෂයෙක් ඒ ගං තෙරැ ඇවිදුනේ, උන් දෙන්නා සිටි නැතට පැමිණියේ යැ. ඉක්බිති ඔහු දැකැ, “යහඑ, මේ ගහ ගැඹුරු හෝ නැද්ද?” යි පිළිපිස්ස හ. ඒ තෙමේ, “ඔහු දියට බන්නා හ” යි දැනැ, “මේ ඉතා ගැඹුරු යැ; කිහුලුන් හා දැනි මුවර ආදි වූ වණ්ණ මහසරයන් ගෙන් ගහන යැ” යි කී යැ. එ බස් අසා, “සබද, තෙපි කෙසේ එ තෙර වවු ද?” යි විචාල හ. “මේ ගහැ කිහුලුන් හා දැනි මුවර ආදි වූ වණ්ණ අය හා අප පුරුදු කම් ඇත. එ හෙයින් අප නො කන්නා හ” යි කී ගැ. “එ සේ වී නම් සබද, අපත් එතෙර කරව” යි කිවු යැ. ඒ පුරුෂයාත් “යහපතැ” යි හිවිස්සේ යැ. ඔහු හිවිසි කලැ දෙ මහල්ලෝ කන බොන දු ඔ හට දුන් හ. ඒ පුරුෂයා කරන ලද ආහාර කෘතිය ඇත්තේ, “සබද, කවුරුන් පලමු කොටැ ගෙනැ ගෙම් ද?” යි විචාලේ යැ. එ බස් අසා ගෝල කාලයා, “තොප ගේ බැදුණියන්දු පලමු කොටැ ගෙනැ යව; මා පසු වැ ගෙනැ යව” යි කී යැ. ඒ පුරුෂයාත් “යහපතැ” යි දික්ගලා නරැ හිදුවා ගෙනැ සියලු මැ මාගෝපකරණත් කැවුමුන් ඇරැ ගෙනැ ගහට බැසැ මදක් තැන් ගොස්, කෙළිල්ලෙන් බැසැ හිදැ ගියේ යැ.

7. ගෝල කාලයා ගං තෙරැ සිටියේ, “මේ ඉතා ගැඹුරු යැ. මේ සේ උස් නැතැත්තවුට පවා මේ තෙක් දිය යැ. මා නො පොවන්නේ මැ” යි සිතී යැ. දික්පිටියා ද දික්ගලා ගහ මැදට ගෙනැ

ගොස්, “සොළුර, මම තොප රක්ෂා කෙරෙමි; හැදෑ පැලෑඳෑ දෙවනනක සේ කැමැති පරිද්දෙන් සැරැසී, දැසිදැස්සන් විසින් පිරිවරන ලදු වෑ ඇවිදුව, තොපට මේ අඟුටු මිටියා කුමන පොළඹ-යක් තමා දී ලියෑ හෙන්නේ ද? මා ගේ බස් ගිවිසුව” යි කී යැ. ඔහු තොමෝ දික්පිටියා කී බස් අසා සත් හවුරුද්දක් තමා නිසා ගෙයි කමුල නමා ගේ සැමියා කෙරෙහි සෙනහස සිඳූ ඒ ඇසිල්ලෙහි මෑ එ කී දික්පිටියා කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇති වෑ, “සොමිනි, ඉදින් මා නො හරු නම් මම තොප කීවා කෙරෙමි” යි ගිවිස්සී යැ. ඔහු දෙ දෙන එ තෙර ගොස් විශෙෂයෙන් මෑ සනතුණට වෑ ගෝල කාලසා හැර පියා, “තෝ එ සේ සිටුව” යි කීයා, ඔහු බලබලා සිටියෑ දී මෑ කැවුම් කකා යන්නට වන් හ.

8. ගෝල කාලසාත් උන් දෙන්නා ගේ ක්‍රියාව දැකෑ, “චුන් දෙන්නා එක් වෑ ගෙනෑ මා ඇරු පියා යෙහි” යි සිතමින් ඇත් මැත් බලා දිවෙන්නේ, මදක් දිගට බැසෑ හසින් ගොඩට නැගී, නැවැතැත් උන් දෙන්නා කෙරෙහි කෝපයෙන්, “රුකෙම් වෑ, මියෙම් ව” යි ගහට පැනෑ දිගට බටුයේ යෑ. දිග මද කියාව දැනෑ ගහින් එ තෙර වෑ වහා දික්පිටියා කරු පැමිණෑ, “කොල දුණට වූ සොර, මා ගේ අඟුවන් කොයි ගෙනෑ යෙයි ද?” යි විචාලේ යැ. දික්පිටියා ද, “කොල අඟුටු මිටිය, තට අඟුවෝ කොසින් ද?” යි කීයා ගෝල කාලසා කර අල්ලා ගෙනෑ දමා ලී යෑ. ගෝල කාලසා ද ඒ දික්කලා අහ අල්ලා ගෙනෑ, “තෝ නො සිටෑ කොයි යෙයි ද? සත් හවුරුද්දක් ගෙයි කමුටු ලත් මා ගේ අඟු වෙ ද?” යි කීයා, දික්පිටියා හා සමඟ කලහ කෙරෙමින්, ශාලාව සම්පයෙන් යන්නාහු යෑ.

9. බොහෝ දෙන කලහ ශබ්දය අසා රැස් වූ හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, “මේ කුමන අරගලක් ද?” යි විචාරූ, උන් දෙන්නා මෑ ගෙන්වා, දෙන්නා ගේ ඔවුනොවුනට කියන බස් අසා, “මා කී යුක්තියෙහි සිටිවු ද?” යි කීයා, “සිටුම්හ” යි කී කල්හි, පළමු කොටෑ දික්පිටියා බණවා, “තෝ නිතම් ද?” යි විචාල සේකෑ. “දික්පිටියා නම්, සොමිනි” කී යෑ. “අඟුවන් ගේ නම කිම ද?” යි විචාල සේකෑ. ඇගේ නම නො දන්නේ අනෙක් නමක් කී යෑ. “තා ගේ මෑණියෝ පියාණෝ කිනම් වූ ද?” යි විචාල සේකෑ. “මේ මේ නමහ” යි කී යෑ. “තා ගේ අඟුවන් ගේ මෑණියෝ පියාණෝ කිනම් වූ ද?” යි විචාල සේකෑ. ඒ නො දැනෑ අනෙක් නමක් කී යෑ. ඉක්බිත්තෙන් ඔහු ගේ බස් සභායෙහි උන්වුන් ගිවිස්සා ඔහු

එ නැතින් පිටත් කරවා ගෝල කාලයා ගෙන්වා පෙර පරිද්දෙන් මැ හැම දෙනා ගේ මැ නම් විවාල සේකැ. ඒ වූ පරිද්දෙන් මැ දන්නේ, නො වරදවා මැ කී යැ. ඔහු ද එ නැතින් පිටත් කරවා, දික්කලා ගෙන්වා, “තෝ කිනම් දෑ?” යි විවාල සේකැ. ඔ “මේ ස්වාමිනි, දික්කලා නම්” කීව. “නි ගේ සැමියා කිනම් දෑ?” යි විවාල සේකැ. ඔ සොර සැමියා ගේ නම නො දන්නි අනෙක් නමක් කීව. “නි ගේ මෑණියෝ පියාණෝ කිනම් වූ දෑ?” යි විවාල සේකැ. “ස්වාමිනි, අසවල් නම් වූ යැ” යි කීව. “නි ගේ සැමියා ගේ මවුපිය දෙන්න කිනම් දෑ?” යි විවාල සේකැ. ඔ නන් දෙසින එකක මෙන් අනෙකක් කීව. මහෙයුමඩ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දික්පිටියා හා ගෝල කාලයා හා දෙන්නා ගෙන්වා ගෙනැ. “මැගේ බස් දික්පිටියා ගේ බස් හා සම ද? ගෝල කාලයාගේ බස් හා සම ද?” යි බොහෝ දෙනා විවාල සේකැ. හැම දෙන මැ “පණ්ඩිතයන් වහන්ස, ගෝල කාලයා ගේ බස් හා සම යැ” යි කී හ. ඉක්බිති, “මේ ගෝල කාලයා මැගේ සැමියා යැ, දික්පිටියා සොර සැමියා යැ” යි කියා, ඔහු විවාර සොර සැමියා නියාව ගිවිස්සු සේකැ.

රථ ප්‍රශ්න.

10. සත් වැනි රථ ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:- එක් පුරුෂයෙක් රථයෙකු ඉඳා මුහුණ සෝදන පිණිස තික්මුණේ යැ. ඒ ඇසිල්ලෙහි සක් දෙව් මහ රජාණෝ මහුණ ලෝකය බලන්නාහු, මහෙයුමඩ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දෑකැ. “මේ මහෙයුමඩ බුද්ධාචාර්යා ගේ ප්‍රඥානුභාවය ප්‍රකාශ කරවමි” සිහා, මිනිස් වෙසින් අවුත්, පුරුෂයා පදිමින් සිටි රථයෙහි පසු කඩ අල්ලා ගෙනැ යන්නාහු යැ. රථයෙහි උන් පුරුෂයා, “කුඩෙති, කුමන කටයුත්තක් නිසා අවු දෑ?” යි විවාර, “නුම දෑ සම්පයෙහි සිටුනා නිසා ආමි” යි කී කල්හි, “යහපනැ” යි ගිවිසැ, රථයෙන් බැසැ ශරීර කෘත්‍ය සපයන පිණිස ගියේ යැ. ඒ ක්‍ෂණයෙහි ශක්‍රයෝ රථයට පැනැ නැගී වහවහා රථය පදනා හ.

11. රථය ඇති පුරුෂයා ශරීර කෘත්‍ය කොටැ නිමවා තික්මුණේ, රථය හැරැ ගෙනැ යන්නා වූ සක් දෙව් රජහු දෑකැ. යුහු වැ ගොස්, “සිටුව, සිටුව, මා ගේ රථය කොසි ගෙනැ යෙයි දෑ?” යි කීයා, “තොප ගේ රථය අනෙකෙක් වන්නේ යැ, මේ වනාහි මා ගේ රථය වන්නේ යැ” යි කී කල්හි, ඔහු හා සමඟ කලහ කෙරෙමින් ශාලාව දෙරට පැමිණියේ යැ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ,

“මේ කීමෙන් දූ?”යි ඔවුන් බණවා, එන්නා වූ දෙ දෙනා මැ දැකූ කිසි හයක් නැති බැවින් ද, ඇස් නො මරන බැවින් ද, “මේ ශක්‍රයා යැ, මේ රථ ස්වාමියා යැ”යි දත් සේකැ. එ සේ වුව ද, කලහ කාරණ වුවාද, “මා ගේ සුකතියෙකැ සිටිවු දූ?”යි විචාරා, “සිටුවන”යි කී කල්හි, “මම රථය පදවමි; තොප දෙන්නා මැ රථය පස්සෙන් ගනුව, රථය ඇති නැතැත්තෝ නො හරනෝ යැ”යි කියා, තමන් දූ ගේ පුරුෂයකුට, “රථය පදව” යි වදාළ සේකැ. ඒ සුහු වැ රථය පදනව වන. ඔහු දෙන්නන් රථය පස්සෙන් අල්ලා ගෙනැ යන්නා හ. රථය හිමි තැනැත්තෝ මද තෙතක් ගොස් රථය පස්සෙන් දිවියැ නො හෙත්තෝ, රථය හැරැ පියා සිටියේ යැ. ශක්‍රයා රථය හා සමඟ දිවන්නෝ මැ යැ.

12. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ රථය පැදීම තවත්වා, මිනිසුනට, “මේ පුරුෂයා මදක් ගොස් රථය හැරැ පියා සිටියේ යැ. මේ වනාහි රථය හා සමඟ මැ දිවී යැ, මොහු ගේ ශරීරයෙහි ඩා බිඳෙකුත් පමණ නැත, ඇතීමෙකුත් නැත්තේ යැ, හයෙකුත් නැත්තේ යැ, නො මරන ලද ඇස් ඇත්තේ යැ; මේ තෙමේ සත් දෙව් රජ යැ”යි වදාළ සේකැ. ඉක්බිත්තෙන් මී හට, “තෝ දිව් රජයෙහි දූ?”යි විචාරා, “එ සේ යැ”යි කී කල්හි, “කුමක් නිසා මේ මනුෂ්‍ය ලොකයට අවු දූ?”යි විචාරා, “නුඹ වහන්සේ ගේ නුවණ ප්‍රකාශ කිරීම පිණිස යැ, පණ්ඩිතයන් වහන්සැ” යි කී කල්හි, “එ සේ වී නම් මෙ බන්දක් මතු නො කරව” යි වදා ද අවවාද කළ සේකැ. සත් දෙව් රජාණෝත් තමන් ගේ ශක්‍රානුභාවය දක්වමින් ආකාශයෙහි සිටැ, “නුඹ වහන්සේ විසින් රථ සුකතිය යහපත් කොටැ පසිඳිනා ලදූ” යි පණ්ඩිතයන් වහන්සේට සතුහි කොටැ, තමන් වසන දිව්‍ය ලෝකයට මැ ගියාහු යැ.

13. මේදේහ රජ්ජුරුවන් විසින්, “පණ්ඩිතයන් ගේ නුවණ පරික්ෂා කරව”යි කියා, නැහෙනහිරි යවමැදුම් ගමැ සිටුවන ලද ඒ ඇමැති තෙමේ තෙමේ මැ රජ්ජුරුවන් සම්පයට ගොස්, “දේවයන් වහන්ස, මහෙහෙසඬ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විසින් රථ සුකතියක් මෙ සේ පසිඳිනා ලද. ඒ පණ්ඩිතයන් විසින් සත් දෙව් රජ පවා පරදවන ලද. කුමක් හෙයින් පුරුෂ විශේෂය නො දන්නා සේක් ද දේවයන් වහන්සැ?” යි කී යැ. රජ්ජුරුවෝ සේනාන පණ්ඩිතයන්, “කීමෙන් ද පණ්ඩිතයෙහි, මහෙහෙසඬ පණ්ඩිතයන් ගෙන්වා ගනුමෝ දූ?” යි විචාළ හ. “දේවයන් වහන්ස, මේ පමණෙකින් මැ පණ්ඩිත නො වන්නා හ. තවත් බැලුව මැනැවැ; පරික්ෂා කොටැ පියා දන්නමෝ වේ දූ?”යි කී ය.

3 දණ්ඩකාදිය.

දණ්ඩක ප්‍රශ්නය.

ආට වැනි කිහිටි දංඛෙන් විමසූ ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:-
 ඉක්බිත්තෙන් එක් දවසක්, “පණ්ඩිතයන් විමසමිහ”යි කිහිටි
 දංඛක් ගෙන්වා එයින් විශ්වක් පමණ ගෙන තත්තකාරයකු
 ගෙන්වා සකස් කොටැ ලියවා, “නැහෙනහිරි යවමැදුම් ගමැ වසන
 පුරුෂයෝ නුවණැත්තෝ ල, මේ කිහිටි දංඛෙහි මේ අග යැ, මේ
 මූල යැ යි දැනිත් ව”යි, “ඉදින් නො දැනිත් නම් දගසක් දඩ යැ”යි
 කියා යවු හ.

2. ගම් වැස්සෝ රැස් වැ කිහිටි දංඛෙහි අග මූල දැනැ ගත
 නො හෙන්නාහු සිටිවඩ්ඪින සිටාණනට, “කිසි සේත් මහෙග්‍රසධ
 පණ්ඩිතයෝ දැනැ ගන්නා හ, උත් ගෙන්වා ගෙනැ විවාරව”යි
 කිවෝ යැ. සිටාණෝ ඒ පණ්ඩිතයන් කෙළි මඩලෙන් ගෙන්වා
 එ පවත් කියා, “පුත, අපි හැම කිහිටි දංඛෙහි අග මූල දැනැ
 ගන්නට නො පොහොසතුමිහ; කීමෙක් ද පුත, තෙපි පොහොසතු
 ද?”යි විවාල හ. පියාණන් කි බස් අසා පණ්ඩිතයන් වහන්සේ,
 “රජ්ජුරුවනට මේ කිහිටි දංඛෙහි අතින් වේව යි මූලින් වේව යි
 ප්‍රයෝජනයෙක් නැත; මා විමසනු පිණිස එවන ලද්දේ වනැ”යි
 සිතා, “ගෙනෙව කුඩාවරිනී, මම පොහොසත්මි”යි ගෙන්වා ගෙනැ,
 කිහිටිදංඛ අතින් අල්ලා ගෙනැ මැ, “මේ අග යැ, මේ මූල යැ”යි
 දැනැ බොහෝ දෙනා සිත් ගන්නා පිණිස පැත් තලියක් ගෙන්වා,
 කිහිටි දංඛ මැදින් හු ලනුවෙකින් බැදැ, හු අග අල්ලා ගෙනැ
 කිහිටි දංඛ දිය පිට තබා ලූ සේකැ. මූල බර බැවින් පලමු කොටැ
 දියේ ගැලිණ. ඉක්බිත්තෙන්, ගසෙහි නම් මූල බර වේ ද,
 නො හොත් අග බර වේ ද?”යි බොහෝ දෙන විවාල සේකැ. හැම
 දෙන මැ “පණ්ඩිතයන් වහන්ස, මූල බර වේ ද?”යි කි හ. එ සේ
 හෙයින්, “කිහිටි දංඛෙහි පලමු කොටැ ගැලුණු අත මූල යැ”යි මේ
 සලකුණෙන් අගත් මූලත් වදල සේකැ.

3. ගම් වැස්සෝ ද, “මේ මූල යැ, මේ අග යැ”යි රජ්ජුරු-
 වනට කියා යවු හ. රජ්ජුරුවෝ සතුටු වැ මේ අග මූල කවරෙක්
 දන්නේ ද?” යි විවාල, “සිටිවඩ්ඪින සිටාණන් පුතණුවෝ
 මහෙග්‍රසධ පණ්ඩිතයෝ යැ” යි අසා සතුටු වැ, “කීමෙක් ද
 සේනාසය, මහෙග්‍රසධ පණ්ඩිතයන් ගෙන්වමෝ ද?”යි විවාල හ.
 “ඉවැසුව මැනැවැ, දේවියන් වහන්ස, අනෙක් උපායයෙකිනුත්
 විමසමි හ”යි නැවැතු හ.

ශී ම ප්‍ර ග හ ස .

4. නව වැනි වැ ගැනු ඉසෙකින් හා පිරිමි ඉසෙකින් ද විමැසූ ප්‍රගනය කෙසේ ද යත්:- ඉක්බිත්තෙන් එක් දවසක් ගැතියක ගේ ද පිරිමියකු ගේ ද හිස් දෙකක් ගෙන්වා, “මේ ගැනු හිස යැ, මේ පිරිමි හිස යැ”යි දැනින් ව යි, නො දන්නාහු නම් දහසක් දඩ දෙන්නාහු යැ”යි නැගෙනහිරි යවමැදුම් ගමැ ගම් වැස්සනට යවූ හ

5. ගම් වැස්සෝ විභාග නො දන්නාහු හිස් දෙක දැකූ ලා මැ, “මේ ගැනු හිස යැ, මේ පිරිමි හිස යැ”යි දන් සේකැ. පිරිමි හිසැ මැස්ම වක් නො වැ ඉදි වැ යන්තේ යැ; ගැනු හිසැ මැස්ම වක් වන්තේ යැ; බෝ සතාණන් වහන්සේ මේ සලකුණෙන්, “මේ ගැනු හිස යැ, මේ පිරිමි හිස යැ” ගම් වැස්සනට වදළ සේකැ. ගම් වැස්සෝ රජ්ජරුවනට ඉස් දෙක නෝරු යවූ හ. රජ්ජරුවන් විවාළ නියාව ද සේනක පණ්ඩිතයන් වැලැකූ නියාව ද පෙර සේ මැ යි.

අ හි ප්‍ර ග හ ස .

6. දස වැනි වූ සපියන් දෙ දෙනා ගෙන් විමැසූ ප්‍රගනය කෙසේ ද යත්:- නැවැතැ එක් දවසක් කයකු හා සැපින්තක ගෙන්වා ගෙනැ, “මේ සපියා යැ, මේ සැපින්ත යැ” යි දැනින් ව යි, නො දන්නාහු නම් “දහසක් දඩ යැ” යි නැගෙනහිරි යවමැදුම් ගමැ වැස්සනට යවූ හ.

7. ගම් වැස්සෝ නො දන්නාහු, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විවාළ හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දැකූ ලා මැ දැනැ ගත් සේකැ. සපියා ගේ කහට මහත් වන්තේ යැ, සැපින්ත ගේ කහට සිහින් වන්තේ යැ; සපියා ගේ හිස මහත් වන්තේ යැ, සැපින්ත ගේ හිස දික් වන්තේ යැ; සපියා ගේ ඇස් වට වන්තේ යැ, මහත් වන්තේ යැ; සැපින්ත ගේ ඇස් දික් වැ කුඩා වන්තේ යැ; සපියා ගේ පෙණය හාත්පසින් සවුසුණි වැ තිබෙන්නේ යැ, සැපින්ත ගේ පෙණය එක් දිසාවෙකින් සැහැපුවා සේ අඩි වැ තිබෙන්නේ යැ. මේ සලකුණෙන්, “මේ සපියා යැ, මෝ සැපින්ත යැ”යි වදළ සේකැ. සෙස්ස යට තියන ලද්ද වූ ක්‍රමය යි.

කු ක කු ට ප්‍ර ග හ ස .

8. එකොලොස් වැනි කුකුලා ගෙන් විමැසූ ප්‍රගනය කෙසේ ද යත්:- ඉක්බිත්තෙන් එක් දවසක් “නැගෙනහිරි යවමැදුම් ගම්

වැස්සෝ සථාඛනයෙන් ධවල වූ පයා ආ ඇති හිස මොල්ලියක් ඇති කාල ත්‍රයය නො ඉක්මවා හඬන්නා වූ ගොතකු එවන් වසි, ඉදින් තේවු නම් දහසක් දඩ යැ"යි කියා යවූ හ.

9. ඒ ගම් වැස්සෝ ප්‍රශනයෙහි විභාග නො දන්නාහු පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විවාල හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, 'රජ්ජරුවෝ තොප අතින් හැළී කුකුළකු ගෙන්වනි' වදාල සේකැ. ඒ කුකුළා වනාහි පයා පොර කටු ඇති බැවින් පයා ආ ඇත්තේ නමැ; හිස මල් ඇති බැවින් හිස මොල්ලියක් ඇත්තේ නමැ; හුඬ දිසී ප්ලත යන තුන් කාලයට උව්වාරණ ශුඬ කොටැ හඬ නඟන හෙයින් කාල ත්‍රයය නො ඉක්මවා හඬන්නේ නමැ. එ සේ හෙයින්, "මෙ බදා කුකුළකු යවව"යි වදාල සේකැ. ගම් වැස්සෝ එ බදා කුකුළකු යවූ හ.

මගේ ප්‍රශනය.

10. දෙළොස් වැනි වූ මැණිකින් විදුසු ප්‍රශනය කෙසේ ද යත්:- ශක්‍ර දෙවෙඤ්ජයන් විසින් කුස රජ්ජරුවනට දුන් මැණික තෙමේ අට තැනෙකින් වක් වූයේ යැ. ඒ අට වක් මැණිකෙහි ශක්‍රයන් ඇවුණු පුරුතන හුය දිර ගොස් කැඩී ගියේ යැ. පරණ හුය හැර පියා අලුත් හුයක් අවුණා ලන්නට කිසි කෙනෙක් නො පොහොසත් හ. එක් දවසක් "මේ මැණිකෙහි පරණ දිර ගිය හුය ඇර පියා අලුත් ලනුවක් ලව" යි කියා යවමැදුම් ගමැ ඇත්තනට වෙදෙහ රජ්ජරුවෝ යවූ හ.

11. ගම් වැස්සෝ පරණ හුය අරින්නටත් අලුත් හුය ලන්නටත් නො පිළිවන් වූවාහු මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයන් වහන්සේට කීවාහු යැ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, "තෙපි නො සිතව. මී ටිකක් ගෙන්වා ගනුව" යි කියා ගෙන්වා ගෙනැ, මැණිකෙහි දෙ කෙළවරැ සිදුරෙහි මී බිත්දු ගල්වා පලස් හුයින් ලනුවක් අඹරු, ලනු අග මියෙහි ගලා මදක් මැණිකේ සිදුරට වද්ද ලා කුහුඹුවන් නික්මෙන කුහුඹු බිලයෙකැ තබා ලූ සේකැ. කුහුඹුවෝ මියෙහි ගදින් බිලයෙන් නික්මැ, මැණිකෙහි දිර ගිය පරණ හුය කා ගෙනැ පලස් හු අග බැහැ ගෙනැ යවින් අදනාහු අනෙක් ඇලයෙන් පිටත් කොටැ පි යැ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ මැණිකෙහි ලනුව ඇවිණි ගිය බව දැනා ගෙනැ, "රජ්ජරුවනට දෙව"යි කියා ගම් වැස්සනට මැණික දුන් සේකැ. ගම් වැස්සෝ රජ්ජරුවනට යවූ හ. රජ්ජරුවෝ ලනුව ඇවුණු උපායය අසා සතුටු වූ හ.

විජයන ප්‍රශ්නය.

12. තෙලෙස් වන විජයන ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:- එක් දවසක් වනාහි රජ්ජරුවන් ගේ මතුල් ගොනු උපු බොහෝ කොටැ කවා, බඩ මහත් කොටැ, හා සකස් කොටැ, තෙල් ගල්වා, ස්ථායීත-යෙහි කසා තාවා, නැගෙනහිර යවමැදුම් ගම් ඇත්තනට, “තෙපි නුවණැත්තෝ ල; මේ රජ්ජරුවන් ගේ මතුල් ගොනා යැ, පිහිටි දරු ගඬි ඇත්තෝ යැ; මොහු වදවා පියා වස්සා සහිත කොටැ එවව. එ සේ නො එව්ව හොත් දහසක් දඩ යැ”යි යවු හ.

13. ගම් වැස්සෝ, “මේ ගොනු දරුවන් වදවන්නට නො පිළි-වතැ කුමක් කරමෝ දෙ හො”යි පණකිතයන් වහන්සේ විමාල හ. උන් වහන්සේ, “සමාන පැණයෙකින් විසැදියැ යුතු යැ”යි සලකා, රජ්ජරුවන් හා සමඟ කියන්නට එක් බුහුටි පුරුෂයකු කැඳවු හ. ඉක්කිත්තෙන් මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ඒ පුරුෂයාට, “මේ සේ එව, පින්වත් පුරුෂය. තෝ තා ගේ හිස කේ පිටි දෑ මැදු හෙළා ගෙනැ, නොයෙක් පරිද්දෙන් මහ විලාප හඩ හඩා රජ ගෙයි වාසලට යා. සෙස්සවුන් විවාරන ලදුයෙහි කිසිවක් නො කියා, මහ රජ්ජරුවන් විසින් ගෙන්වා ගෙනැ, හඩන කාරණ විවාරන ලද්දෙහි, “දේවයන් වහන්ස, මපියාණෝ වද ගත නො හෙති; අදට විලී පහරන්නේ සත් දවසැ; මට පිලිසරණ වුව මැනැවැ. වදන උපායයක් වදල මැනැවැ”යි කියා රජ්ජරුවන් විසින්, “කිමෙක් ද, තන් දෙඩයි ද? මේ කාරණයෙක් නො වෙයි. පිරමින් වදන්නාහු නැතැ”යි කී කල්හි, “දේවයන් වහන්ස, එ සේ වී නම් නැගෙනහිර යවමැදුම් ගම් වැස්සෝ කෙසේ මතුල් ගොනා වදවද්ද?” යි විවාරව” යි වදල සේකැ.

14. ඒ පුරුෂයාත් මහ බෝ සතාණන් වදල වචනය පිලිගෙනැ, වදල පරිද්දෙන් මැ කෙළේ යැ. රජ්ජරුවෝ, “සමාන ප්‍රශ්නය කා විසින් සිතන ලද දෑ”යි විවාර, “මහණහි පණකිත-යන් විසිනැ”යි අසා සතුටු වු හ.

බදන ප්‍රශ්නය.

15. තුදස් වැනි වූ පැසි බකින් විමැසු ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:-එක් දවසක්, “පණකිතයන් විමසමහ”යි කියා, “නැගෙනහිර යවමැදුම් ගම් වැස්සෝ අපට අව කාරණයෙකින් සමන්විත වූ පැසි බතක් පිසා එවන් ව යි, ඒ පැසි බතැ යි කියන්නේ මේ අව කාරණය යි:-සැලිකුත් නො පිසුම් මැනැවැ, දිහෙකුත් නො පිසුම්

මැනවැ, සැලියෙනුත් නො පිසුව මැනවැ, ගින්නෙනුත් නො පිසුව මැනවැ, දර උදුනා ලාත් නො පිසුව මැනවැ, මේ සේ වූ පැසි බත ගැනියක අතත් නො එවුව මැනවැ, පිරිමියකු අතත් නො එවුව මැනවැ, මහෙකැත් නො එවුව මැනවැ. මේ අට කාරණයන් යුක්ත පැසි බත නො එවුව හොත් දහසක් දඩ යැ”යි කියා යවූ හ.

16. ගම් වැස්සෝ ඒ කාරණය නො දන්නාහු පණ්ඩිතයන් විවාල හ. උන් වහන්සේ, “නො සිතව”යි කියා, “නො සාල් නම් සුන් සාල් ගෙනැ, නො දිය නම් පිති දිය ගෙනැ, නො සැලිය නම් අනෙක් මැටි බදනක් ගෙනැ, නො උදුන නම් අලුත් කණු ගසා, නො ගිනි නම් පියවි ගිනි හැර දංචේ හෙළා ගිනි ගෙනැ, නො දර නම් පරණලා ගෙනැ, පැසි බත පිසවා සැලියෙකැ ලා අස් ඔබා නො ගැනු නො පිරිමියකු නම් නපුංසකයකු ඉසා තබා ලා, නො මගින් නම් මා වත පියා පිය හසරෙකින් රජ්ජුරුවනට යව-ව”යි යවූ සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, “ප්‍රශ්නය කා විසින් විසදනා ලද දූ?”යි විචාර, “මහණනි පණ්ඩිතයන් විසින්”යි අසා, සතුටු වූ හ.

7 වාලුකාදිය.

උසලොස් වන වැලි යොතින් විමසූ ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යත්:- එක් දවසක් පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විමසනු පිණිස යවමැදුම් ගම් වැස්සනට අස්නක් යවූ හ. ඒ කෙසේ වූ අස්නෙක් ද යත්:- “රජ්ජුරුවෝ ඕවිල්ලෙහි කෙලිනා කුමැත්තෝ යැ; පරණ වැලි යොත කැඩී ගියේ යැ; එක් වැලි ^{Cord} ~~යොතක්~~ අඹර එවත්වයි, නො එවූ නම් දහසක් දඩ යැ” යි කියා යවූ හ.

2. ඒ ගම් වැස්සෝ අළුය නො දැනා පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විවාල හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “මේ පනයන් සමාන පැන-යෙකින් මැ විසැදිය යුතු යැ” යි ^{Conso} ^{පුද්ගලයා} සිතා, “ගම් වැස්සෙකි, නො සිතව”යි ^{පුද්ගලයා} කීමෙහි බිණීමෙහි දක්ෂ වූ පුරුෂයන් දෙතුන් දෙනකු බණවා, “යව, ගොස් රජ්ජුරුවනට කියව, ‘දේවයන් වහන්ස, ගම් වැස්සෝ වැලි යොතෙහි සිත වේවයි දල වේවයි පමණ නො දන්නාහ; පරණ වැලි යොතින් විසතක් පමණ රූන මාල්ලක් එවුව මැනවැ; ඒ වැලි රූන පොල්ල බලා ඊ සිත දල පමණින් වැලි යොතක් අඹරන්නා හ’ යි කියව. ඉදින් කොපට

රජ්ජුරුවෝ ‘අප ගේ ගෙහි වැලි යොතෙක් නම් කිසි කලෙකැත් නො වූ විරි යැ’යි කියත් නම්, ‘එ සේ වී නම් යවමැදුම් ගම් වැස්සෝ කෙසේ වැලි යොතක් අඟිරු එවද්ද?’ යි කියා ලව” යි කියා යවූ සේකැ. ඒ පුරුෂයෝ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ වදාල ලෙස මැ කල හ.

3. රජ්ජුරුවෝ ද ඒ අසා, “මේ සමාන පැනය කා විසින් සිතන ලද ද?” යි විචාර, “මහොසඬ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විසිනැ” යි අසා, සතුටු වූ හ.

තමාග පුත්තය.

4. සොළොස් වැනි වූ පොකුණෙකින් විමැසූ තමාග පුත්තය කෙසේ ද යත්:- එක් දවසක්, “රජ්ජුරුවෝ දිය කෙළනා කැමැත්තෝ යැ; පස් පියුමින් භාවැසි ගත් පොකුණක් එවන්- වයි, එ සේ නො එවූ නම් දහසක් දඩ යැ” යි ගම් වැස්සනට කියා යවූ හ.

5. ඔහු ඒ අඵය නො දැනැ පණ්ඩිතයන් වහන්සේට දැන්වූ හ. උන් වහන්සේ, “මෙඟිත් සමාන පුත්තයෙකින් මිසැ විසැදියැ නො හැක්කැ” යි සිතා, “මුඛරි වූ මිනිසුන් කීප දෙනකුන් කැඳව” යි කියා, ගෙනා කල්හි ඒ පුරුෂයනට මෙ සේ කීවූ යැ. “තෙපි දිය කෙලැ ඇස ඔලිදැට සේ රත් කොටැ, තෙත් හිස කේ ඇති වැ අදනා ලද තෙත් පිළී ඇති වැ, මඹ වැකුණු ශරීර ඇති වැ, විය දඹු කැවිවී බහන් කැට මුගුරු ගත් අත් ඇති වැ, රජ ගෙයි වහසලවී ගොස්, වාසලෙහි සිටි බව රජ්ජුරුවනට කියා යවා, රජ්ජුරුවන් විසින්, ‘එන්නේ යැ’යි කියන ලද අවකාශ ඇති වැ රජ ගෙට වැදූ, “දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ විසින් වනාහි, ‘නැගෙන- හිරි යව මැදුම් ගම් වැස්සෝ පොකුණක් එවන්ව’යි කියා යවන ලද හෙයින් අපි නුඹ වහන්සේට දිය කෙලනට සුදුසු සූ පස් පියුමින් සැදුණු පොකුණක් ඇරැ ගෙනැ ආමිහ. ඒ පොකුණ තමා-වෙනෙහි වැසැ ගත් බැවින්, නුවර දැකැ, අට්ටාල පවුරු පදනම් අගල හා වාසල් ආදිය බලා වෙටුලා, හසින් බහන් කඩා ගෙනැ ගොස් වලට මැ ගියේ යැ. අපි කැට මුගුරු ආදීන් මරන්නමෝ ද නවතා ගත නුහුණමිහ. නුඹ වහන්සේ විසින් ගිය දවසැ වලින් ලද පොකුණක් එවුව මැනැවැ. ඒ පොකුණ හා අප ගේ පොකුණ හා එක් කොටැ යොද ගෙනමිහ’ යි කියා, රජ්ජුරුවන් විසින්, “කිසි කලෙකැත් මා විසින් පොකුණක් නො ගෙන්වන ලද විරි යැ, කිසිවක්හට එක් කොටැ යොද ගෙනෙන පිණිස පොකුණක් නො එවන ලද

විරි යැ'යි කී කල්හි, 'ඉදින් දේවයන් වහන්ස, එසේ වී නම් නැහෙනහිරි යවමැදුම් ගම් වැස්සෝ කෙසේ පොකුණක් නුව වහන්සේට එවද්ද?' යි කියව"යි කියා යවූ සේකැ.

6. උසින් මහ බෝ සනාණන් වදාළ ලෙස මැ කළ හ. රජ්ජුරුවෝ ඒ මිනිසුන් අතින්, "කවුරුන් විසින් විසදන ලද දෑ?" යි විචාර, "පණ්ඩිතයන් විසිනැ"යි අසා සතුටු වූ හ.

උදාහ ප්‍රශ්නය.

7. සතලොස් වැනි වූ උයනින් විමැසූ ප්‍රශ්නය කෙසේ ද යන්:-නැවැතැ එක් දවසක්, "අපි උයන් කෙළි කෙළනා කැමැත්තමහ. අප ගේ උයන පරණ වූ හියේ යැ. යවමැදුම් ගම් වැස්සෝ වමපකාශොකවකුලතිලකාදීන් සුප්‍රඡපිත තරුවරකිණි අලුත් උයනක් එවන්ව" යි කියා යවූ හ.

8. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, "මෙයින් සමාන පැනගෙකින් මැ විසැදියැ යුතු යැ"යි ගම් වැස්සන් අස්වසා, මුඛරි මිනිසුන් කීප දෙනකුන් යවා, පෙර පොකුණට කියා යවූ පරිද්දෙන් මැ කියා යවූ සේකැ. එ දවසුන් රජ්ජුරුවෝ සතුටු වූ, සේනක පණ්ඩිතයන්ට කියන්නාහු, "පණ්ඩිතයන් ගෙන්වා ගනුමෝ ද?" යි විචාරු හ. ඒ තෙමේ ලාභමාතසසීය නිසා, "මෙ පමණෙකින් මැ පණ්ඩිත නම් නො වෙති; හැමවුන මැනවැ" යි කී යැ.

8. ගලහ-මණි ප්‍රශ්න.

ගලහ ප්‍රශ්නය.

ඒ සේනකයා ගේ බස් අසා රජ්ජුරුවෝ, "මහොසධපණ්ඩිතයෝ තුමු වැලි කෙළියෙහි පවත් පැසිදි මාංස ප්‍රශ්නය ආදී වූ ප්‍රශ්න සතලොසින් මැ මා සිත් ගත් හ. මෙ බඳු උන්නේ දැඩි වූ පැන විසැදීමෙහි ද අප විසින් යවන ලද්ද වූ ප්‍රශ්නවලට සමාන වූ ප්‍රශ්න විනතනයෙහි ද උන් ගේ ප්‍රශ්න විසඳිතය බුදු තෙතකුන් වහන්සේ ගේ ප්‍රශ්න විසඳිතයක් හා සමාන යැ. සේනකයා මෙ බඳු වූ පණ්ඩිතයන් ගෙන්වියැ නො දෙයි. සේනකයා ගෙන් මට කාර්ය කිමි දෑ?" යි, "ඒ මහොසධ පණ්ඩිතයන් ගෙනෙමි" යි මහත් වූ හඤ්ඤාවාදී පරිවාරයෙන් යුක්ත වූ පණ්ඩිතයන් වසන නැහෙනහිරි යව මැදුම් ගමට යන්නට තික්වුණා හ. මහලසු නැගී ගෙනැ යන්නා වූ රජ්ජුරුවන් ගේ මහලසු ගේ පස පැකිලී වලෙකැ වැටී බිදී හියේ යැ. රජ්ජුරුවෝ එ තැනැ සිටි නැවැතැ නුවරට වන්නාහ.

2. ඉක්බිත්තෙන් අතර මහ සිටි ආ වේදෙහ රජ්ජුරුවන් සම්පයට සේනස පණ්ඩිතයෝ එළඹූ, "දේවයන් වහන්ස, මහෙහෙස පණ්ඩිතයන් ගෙනෙන්නට යවමුදුම් ගමට වැඩි සේක් වේ ද?" යි විචාල හ. "එ සේ යැ පණ්ඩිතයෙකි" යි රජ්ජුරුවෝ කී හ. "දේවයන් වහන්ස, මා දේවච්ඡිකරා කොට දන් සේකැ. 'තවස් හැමිමුන මැනවැ' යි කියද්දීන් ඉතා ඉක්මන් වැ ගොස් ආදී මැ යන ගමනේ මහලසු ගේ පය බිදී ගියේ වේ ද?" යි කී හ. රජ්ජුරුවෝ සේනස පණ්ඩිතයන් කී බස් අසා තුන්කිම්මන වැ නැවැතැ එක් දවසක් සේනසයන් හා සමඟ, "සේනස පණ්ඩිතයෙකි, මහෙහෙස පණ්ඩිතයන් ගෙන්වමෝ ද?" යි විචාල හ. "එ සේ වී නම් දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ නො ගොස්, 'පණ්ඩිතයෙකි, නොප ගේ සම්පයට එන්නා වූ අප ගේ මහලසු ගේ පය බිදී ගියේ යැ; අඛතරයකු හෝ ශ්‍රේෂ්ඨතරයකු හෝ එවම' යි මෙහෙවර කරන්නකු යැවුව මැනවැ. ඉදින් අඛතරයකු එවන් නම් කුමු මැ එන්නාහ. ශ්‍රේෂ්ඨතරයකු එවන් නම් පියාණන් එවන්නාහ. මේ තෙමේ අපට ප්‍රශ්නයෙක් වන්නේ යැ" යි කී හ. රජ්ජුරුවෝ, "යහපතැ" යි ගිවිසැ, සේනසයන් කී ලෙස මැ කියා මෙහෙවර කරන්නකු යවූ හ.

3. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ මෙහෙවර කරන්නනු ගේ බස් අසා, 'රජ්ජුරුවෝ මා ද ම පියාණන් වහන්සේ ද දක්නා කැමැත්තෝ යැ' යි සිතා, පියාණන් වහන්සේ සම්පයට ගොස් වැදෑ ලා, 'පියාණන් වහන්ස, රජ්ජුරුවෝ නුඹ වහන්සේ ද මා ද දක්නා කැමැත්තෝ යැ; නුඹ වහන්සේ පලමු කොට, සිටුවන්න දහස පිරිවර වැඩියා මැනවැ. වඩනා සේක් ද සිසිනි නො ගොස් අලුත් හෙළ ගිනෙල් පිරුණු සඳුන් කරවුමක් හැර ගෙන වැඩියා මැනවැ. රජ්ජුරුවෝ නුඹ වහන්සේ හා සමඟ පිළිසඳර කථා කොට. 'සුදුසු අස්නක් දැනැ හිඳුව' යි කියති. නුඹ වහන්සේ එ බඳු අස්නක් පරිණා කොටැ හුන මැනවැ. නුඹ වහන්සේ කථා කොටැ කොටැ හුන් වේලෙහි මම එමි. රජ්ජුරුවෝ මා හා සමඟ ද පිළි-සඳර කථා කොටැ, 'පණ්ඩිතයෙකි, සුදුසු අස්නක් දැනැ හිඳුව' යි කියති. ඉක්බිත්තෙන් මම නුඹ වහන්සේ ගේ මුණ බලමි. ඒ සලකුණෙන් හුනස්නෙන් නැගී, 'පුත, මහෙහෙස පණ්ඩිතයෙකි, මේ අස්නේ හිඳුව' යි වදල මැනවැ. එ සේ කල්හි එක් පැනයෙක් අපට වන්නේ යැ" යි වදල සේකැ.

4. සිටාණෝ, “යහපතා”යි හිවිසෑ, පුතණුවන් දැ කී සැටියේ මැ ගොස්, තමන් වාසල සිටි බව රජ්ජරුවනට කියා යවා, “එන්නේ යැ” යි කියා එවූ කල්හි රජ ගෙට වැදූ රජ්ජරුවන් වැදෑ එකත් පස් වැ සිටිය හ. රජ්ජරුවෝ සිටාණන් හා සමඟ කථා කොට, “සිටාණෙනි, තොප පුතණුවෝ මහෙහෙසබ පණ්ඩිතයෝ කොසි දෑ?” යි විචාල හ. “පස්සෙහි එහි, දේවයන් වහන්සැ” යි කී හ. රජ්ජරුවෝ “එහි” යනු අසා සතුටු සිත් ඇති වෑ, “තොපට සුදුසු අස්නක් දැනා හිදුව” යි කී හ. සිටාණෝ තමනට සුදුසු අස්නක් බලා එකත් පස් වැ හුන්නාහ.

5. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ද සමාලඛකාරයෙන් සැර- හුණු සේක්, කුමාරවරුන් දහස විසින් පිරිවරන ලදු වෑ, සරහන ලද උතුම් රථයෙකැ හිදෑ නුවරට වදනා සේක්, අගල පිටා තණ කන එක් කොටලුවකු දෑකෑ, ශකති සම්පන්න පුරුෂයනට, “මේ කොටලුවා ^{Ass} ලුහු බදවා ගෙනෑ, යම පරිද්දෙකින් ශබ්ද නො කෙරේ ද, එ පරිද්දෙන් මැ ඔහු ගේ මුඛය බැකිනාය කොට, එක් පරක්කු- වෙකින් කරා නබා නො පෙන්නා ගෙනෑ එව” යි වදාල සේකෑ. ඒ මාතවකයෝ ^{various man} බොසි සත්තියන් වදාල ලෙස මැ කල හ.

6. බොසි සත්තියන් වහන්සේ ද මහත් පිරිසින් යුක්ත වෑ ශක්‍ර දෙවෙසු ලීලායෙන් නුවරට වත් සේකෑ. බොහෝ දෙන, “සිටිවඩ්ඪන සිටාණන් පුතණුවෝ මහෙහෙසබ පණ්ඩිතයෝ නම් මු ල; උපන්නාහු බෙහෙත් ගුලියක් අතින් ගෙනෑ උපන්නෝ මු ල; විමැසූ මේ තෙක් ප්‍රශ්නයන් ගේ අභිවිභාග දික්කා ලද්දේ හෙවත් පැන විසෑදුවෝ මු ල” යි මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට සතුති කරන්නාහු නෑපත්තියට නො පැමිණෙන්නා හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ රජ ගෙසි වාසලට ගොස් තමන් වහන්සේ ආ පවත් දෙරටු පාලයා අත කියා යවූ සේකෑ. රජ්ජරුවෝ ඇසූ පමණින් මැ තුටු පහටු වෑ, “ම පුතණුවෝ මහෙහෙසබ පණ්ඩිතයෝ වහා එත්ව” යි කී හ. බෝ සතාණෝ කුමරුන් දහස පිරිවරා පහසට නැගෑ රජු වැදෑ එකත් පසෙකෑ සිටි සේකෑ. රජ්ජරුවෝ ඔහු දෑකෑ මැ සොම්- නසට පැමිණෑ මිහිරි කථා කොට, “පණ්ඩිතයෙනි, සුදුසු අස්නක් දැනා හිදුව” යි කී හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ පියාණන්දෑ මුණ බැලූ සේකෑ. ඉක්බිත්තෙන් උන් වහන්සේ ගේ පියාණෝ බැලූ සලකු- ණෙන් හස්තෙන් නැගී, “පණ්ඩිතයෙනි, මේ හස්තේ හිදුව” යි කී හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ඒ අසමින් පියාණන් හුන් හස්තෙහි වැඩෑ හුන් සේකෑ.

7. පියාණන් හස්තෙන් නඟා පියා ඒ හස්තෙහි උත්තා වූ පණ්ඩිතයන් දැකූ ලා මැ, සේනාක සුක්කුස කාව්ඤ දෙව්ඤ යන පණ්ඩිතවරු සතර දෙන ද සෙසු නුවණ තැත්තාහු ද අත්ලෙන් අත්ල ගසා මහන් කොටැ සිනා සි, “මේ නුවණ තැත්තහු ‘නුවණැතැ’යි කියති; ඒ තෙම පියාණන් හස්තෙන් නඟා පියා තෙමේ ඒ හස්තෙහි හිඳිනේ යැ; මොහු ‘නුවණැතැ’යි කියන්නට සුකත නො වන්නේ යැ” යි වෙහෙසු යැ. රජ්ජුරුවෝ ද දුර්මුඛ වූ හ.

8. ඉක්බිත්තෙන් මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, දුර්මුඛ වැ උන් රජ්ජුරුවන් වහන්සේට, “කිමෙක් ද, දෙවයන් වහන්ස, කතස්සලු සේක් ද?” යි විචාල සේකැ. “එ සේ යැ, පණ්ඩිතයෙහි, කණස්සල්ලෙමි; තොප ගේ සවරුප ඇසීම සිත් ගත, දැක්ම සිත් නො ගතැ” යි කී හ. “මා ගේ සවරුප ඇසීම සිත් ගත්තේන් දැක්ම සිත් නො ගත්තේන් කුමක් නිසා ද?” යි විචාල සේකැ. “පියාණන් හස්තෙන් නඟා හුන් හෙයින්” යි කී හ. “කිමෙක් ද, දෙවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ඇම තන්හි මැ, ‘පුතුනට වඩා පියෝ මැ උතුමැ’යි කියන සේක් ද?” යි වදාල සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, “එ සේ යැ, පණ්ඩිතයෙහි” යි කී හ.

9. ඉක්බිත්තෙන් මහ බෝ සතාණෝ රජ්ජුරුවනට, “දෙවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ විසින් අපට, ‘අඤ්චරයකු හෝ ශ්‍රෙණිචරයකු හෝ එවන්නේ යැ’ යි අසුන් යවන ලද්දේ නො වේ ද?” යි කියා, උන් හස්තෙන් තැහී, කොටඵවා ගෙනා මානවකයන් මූණ බලා, “තොප විසින් ගන්නා ලද කොටඵවා ගෙනෙව” යි ගෙන්වා ගෙනැ “රජ්ජුරුවන් ගේ පා මූලා ගොවා ලා, “දෙවයන් වහන්ස, මේ කොටඵවා කෙනෙක් අහී ද?” යි විචාල සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, ‘ඉදින් උපකාර ඇත්තේ වී තම් අට මස්සක් අගනේ යැ’ යි කී හ. මු නිසා සෙසකුව කුලයෙහි වෙලඹි බඩා උපන් අජානෙය අඤ්චයා කෙනෙක් අහී ද?” යි විචාල සේකැ. “පණ්ඩිතයෙහි, අගය තැනැ” යි කී හ. “දෙවයන් වහන්ස, කුමක් හෙයින් එ සේ කියන සේක් ද? නුඹ වහන්සේ විසින් දැන්, ‘ඇම තන්හි මැ පුතුනට වඩා පියෝ උතනම යැ’ යි කියන ලද නො වේ ද? ඉදින් ඒ සබා වී තම් නුඹ වහන්සේ ගේ වාදයෙහි අජානෙය අඤ්චයාට වඩා කොටඵවා උතුම් වන්නේ යැ. කිමෙක් ද, දෙවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ගේ පණ්ඩිතවරු මේ පමණකුත් දැන ගන්නට අසම්ඵ වැ අත්ලෙන් අත්ල ගසා සෙන්නාහු ද?

unmarked + iron

නුඹ වහන්සේගේ පණ්ඩිතවරුන්ගේ නුවණ විශේෂය ආශ්‍රීතිය යැ.
නුඹ වහන්සේ කොසින් මුත් අනපත ගා ලත් සේක් ද?" යි
පණ්ඩිතවරුන් සතර දෙනාට මැ පරිභව බැණෑ, රජ්ජුරුවනට
ගදුභ ප්‍රශ්නයෙහි එ මැ කාරණ ගාථාවෙකින් කියා, "දෙවයන්
වහන්ස, පුත්‍රනට වඩා පියෝ උත්තමයෝ නම් ම පියාණන් නුඹ
වහන්සේට වැඩ පසස්නා පිණිස ගත මැනවැ. ඉදින් පියනට
වඩා පුත්‍රයෝ උත්තමයෝ නම් මා නුඹ වහන්සේ සම්පයෙහි රදවා
ගත මැනවැ" යි වදාළ සේකැ. රජ්ජුරුවෝ සොම්නස් වූ හ. සියලු
රජ පමීද්, "පණ්ඩිතයන් විසින් ප්‍රශ්නය මනා කොටැ කියන
ලද" යි ඔල්වර හඬ ගසමින් සාධුකාර ශබ්ද පැවැත්වූ හ; අසුරු
සත් ද පිළි දහස් ගණන් ඉස නැවැවීම් ද පැවැත්වූ හ. සේනකාදී
පණ්ඩිතවරු සතර දෙන දුර්වූඛ වූ හ.

10. මවුපියන් ගුණ දන්නට බොධි සත්කයන් වහන්සේ හා
සමාන කෙනෙක් නැත. වැලී මුත් වහන්සේ කුමක් නිසා
පියාණන් වහන්සේ හස්තෙන් නසා ඒ හස්තෙහි වැඩා හුන්
සේක් ද යත්: පියාණන්දුට අවමානයක් පිණිස නො වෙයි;
රජ්ජුරුවන් විසින්, "අඛතරයකු හෝ එවන්තේ යැ, ශ්‍රේණිතර-
යකු හෝ එවන්තේ යැ" යි අසුන් යවන ලද හෙයින් ඒ පැනය
විසදන පිණිසත් නමන් වහන්සේත් නුවණැති බව අභවන පිණි-
සත් සේනකාදී පණ්ඩිතවරුන් සතර දෙනාගේ නුවණින්
බැබැලීම නැති කරන පිණිසත් යැ.

11. රජ්ජුරුවෝ ගදුභ ප්‍රශ්නයා ගේ විසර්ජනයෙහි සතුටු වැ,
සුද්ද පැන් පිරු රන් කෙණ්ඩිකාව අතින් ගෙනැ, "නැගෙන හිරි
යවමැදුම් ගම් පවුණු කොටැ අනුභව කරව" යි සිටාණන් අතැ
පැන් වන් කොටැ, "සෙසු දසක් සිටුවරු සිටිමඩ්ඩිහ සිටාණනට
ආමමන වෙන්ව" යි කියා, මහ බෝ සතාණන් ගේ මැණික්දුට
භිරිකන් නෝඩු තැලිවැල් පව්වකාර පා සලඹ පාදපාලාදී මු සියලු
සත්‍රි ආභරණ යවා, කොට එ පැනයෙහි පහන් වැ මහ බෝ සතා-
ණන් වහන්සේ දරු කොටැ වඩා ගන්නා පිණිස මහ සිටාණනට,
"සිටාණෙනි, මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයන් මට දරු කොටැ දෙව" යි
කී හ. සිටාණෝ, "දෙවයන් වහන්ස, දරුවෝ තව මැ ලදරුවෝ
යැ; අද දක්වාත් දරුවන් තුබැ කිරි සුවද අමයි; වැඩ ගත් කලැ
නුඹ වහන්සේ සම්පයෙහි වසන්නේ යැ" යි කී හ. "සිටාණෙනි,
මෙ වක් පටන් පණ්ඩිතයන් කෙරෙහි ආලය හරුව; මු අද පටන්
ම පුත්‍රණුවෝ යැ, මම තොප ගේ පුත්‍රණුවන් රක්නට පොහො-
සත්මි. තෙපි යව" යි සිටාණනට ගමට යන්නට සමු දුන් හ.

සිටාණෝ රජ්ජුරුවන් වැදෑ, පුතණුවන් මහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් වහන්සේ සිපා ගෙනා ලෙහි ගොවා ගෙනා ඉස සිඹා, පුතණුවනට අවවාද දුන් හ. උන් වහන්සේ ද සිටාණන් වැදෑ, “ප්‍රියාණන් වහන්ස, නොසිතුව මැනවැ”යි කියා පියාණන් යවූ සේකැ.

12. රජ්ජුරුවෝ මහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “අනුලතා දී කවු ද, නොහොත් පිටතා දී කවු ද?” යි විමාල හ. උන් වහන්සේ, “මා ගේ පරිවාර බොහෝ යැ, මා විසින් පිටතා දී බත් අනුභව කිරීම සුදුසු යැ” යි සිතා, “පිටතා දී අනුභව කෙරෙමි” යි වදාළ සේකැ. ඉක්බිත්තෙන් රජ්ජුරුවෝ පණ්ඩිතයන් වහන්සේට සුදුසු ගෙයක් දී, කුමාරවරුන් දහස ආදි කොටැ සියලු පරිවාරයට වියදම් දෙවා සියලු උපකරණ ගෙහි ලා දෙවූ හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ එ තැන් පටන් කොටැ රජ්ජුරුවන් සම්පයෙහි අනුශාසනා කෙරෙමින් සිටි සේකැ.

මණි පුත්‍රය

13. රජ්ජුරුවෝ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විච්ඡිත්‍ර කැමැති වූ හ. එ සේ කල්හි නුවර දකුණු වාසලට නුදුරු වූ තන්හි පොකුණු තෙරැ සිටි එක් තල් ගසෙකැ උඩ කවුඩු කැදුල්ලෙකැ මිණි රුවනෙක් වූ සේ යැ. ඒ මැණිකෙහි ඡායාව පොකුණෙහි පෙනෙන්නේ යැ. “පොකුණෙහි මැණිකෙකැ” යි රජ්ජුරුවනට දැන්වූ හ. රජ්ජුරුවෝ සේනකයන් කැඳවා, “පොකුණෙහි මිණි රුවනෙක් පෙනේ ල. ඒ මැණික කෙසේ ගනුමෝ ද?” යි විමාර, සේනකයන් විසින් “පැන් ඉස්සා පියා ගන්නා බව සුදුසු යැ” යි කී කල්හි, “එ සේ වී නම් එ ලෙස මැ කරව” යි සේනකයනට ආර කළ හ. සේනකයෝත් බෝහෝ මිනිසුන් රැස් කරවා පොකුණෙහි දියත් මඩත් අරවා, බිම කැණ ද මැණික නුදුටුවාහ. නැවතැ පොකුණෙහි දිය පිරි ගිය කල්හි මැණිකෙහි ඡායාව පෙනෙන්නේ යැ. නැවතැත් සේනකයෝ දියත් මඩත් අරවා බිමත් කැණවා මැණික නුදුටුවාහු යැ.

14. ඉක්බිත්තෙන් රජ්ජුරුවෝ මහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් වහන්සේ කැඳවා, “පොකුණෙහි මැණිකෙක් පෙනෙන්නේ යැ; සේනකයෝ දියත් මඩත් අරවා බිම බිඳෑ මැණික නුදුටුවාහ. පොකුණෙහි දිය පිරි ගිය කලැ නැවතැ පෙනෙයි. මෙය ගන්නට පොහොසතු ද?” යි විමාල සේකැ. උන් වහන්සේ, “දෙවයන් වහන්ස, ඒ බැරි නො වෙයි. වැඩියැ මැනවැ. නුඹ වහන්සේට මැණික පාමි” යි වදාළ සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, “මැණික පාමි” යි කී

බසින් සතුටු වූ, “අද පණ්ඩිතයන් ගේ නුවණෙහි බල දකුමන”යි බොහෝ දෙනා විසින් පිරිවරන ලදු වූ පොකුණු තෙරට ගියා හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ පොකුණු තෙර සිට මැණික බලන සේක් මෑ, “මේ මැණික පොකුණෙහි නො වෙයි; මේ තල් ගස උඩ විශා යුතු යැ”යි දැන. “දේවයන් වහන්ස, පොකුණෙහි මැණික නැතැ”යි කියා, “පෙනෙන්නේ මැණික නො වේ ද?”යි කී කල්හි පැත් තලියක් ගෙන්වා, “බැලුව මැනවැ, දේවයන් වහන්ස, මේ මැණික පොකුණෙහි මතු පෙනෙන්නේ නො වෙයි, තලියෙහිත් පෙනෙන්නේ යැ”යි කියා රජ්ජරුවන් විසින්, “පණ්ඩිතයෙහි, මැණික කොයි විශා යුතු ද?” යි කී කල්හි, “දේවයන් වහන්ස, පොකුණෙහිත් තලියෙහිත් ඡායාව මෑ යා පෙනෙන්නේ, මැණික නො වෙයි; මැණික වනාහි මේ තල් ගස උඩ කවුඩු කැදුල්ලේ යැ; මිනිසකු නංවා බාවා ගත මැනවැ” යි වදාළ සේකැ.

15. රජ්ජරුවෝ බෝගි සතකයන් වහන්සේ වදාළ ලෙස මෑ මිනිසකු නංවා මැණික බැවු හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ඒ මැණික තමන් අතට ඇර ගෙනැ, රජ්ජරුවන් අතැ තුඩු සේකැ. බොහෝ දෙන පණ්ඩිතයන් වහන්සේට සාධු කාර දී, **සේනක පණ්ඩිතයනට බණන්තාහු,** “මැණික තල් ගස උඩැ තිබියා දී, **සේනකයා,** දුන්නක් දමා ගිය එකක්හු කලයෙහි අත ගානා සේ, ශකතිමත් පුරුෂයන් ලවා පොකුණ මෑ බිදැවී යා. නුවණැති වතොත් **මහගුණ** පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විශා යුතු යැ”යි මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට ඝනුකී කල හ. රජ්ජරුවෝ බෝගි සතකයන් වහන්සේට සතුටු වූ, තමන් කරු පැලැඳි රන් ලක්ෂයක් පුස්තා මුත් හර දී කුමාරවරුන් දහසට මුතු පට දුන්නා හ. “රාජ සේවයට එන විට මේ පැලඳා ගෙනැ එන්නේ යැ” යි මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට ද කුමාරවරුන් දහසට ද සමමත කල හ.

මාංස ප්‍රශනය ආදී වූ පැන දස නවස තිමි.

9. කකණ්ටක-සිරි කාලකණ්ණි ප්‍රශ්න.

කකණ්ටක ප්‍රශ්නය.

කු වැනැ එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ පණ්ණිතයන් හා සමඟ උයනට ගියා හ. එ දවස් එක් බොහොසෙක් තොරණ අගැ වසන්නේ යැ. ඒ තෙමේ, රජ්ජුරුවන් එන්නවුන් දැකූ, තොරණ අගින් බැසූ බිමැ වැදූ හොත්තේ යැ. රජ්ජුරුවෝ ඒ බොහොසා ගේ ක්‍රියාව බලා, “මණ්ණසධ පණ්ණිතයෙනි, මේ බොහොසා කුමක් කෙරේ ද?”යි විචාල හ. “දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේට සේවය කරන්නේ යැ”යි වදල සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, “ඉදින් එ සේ වී නම්, අපට කරන සේවය සිස් නො වේවයි, ඕහට වසනු-මික් දෙව?”යි කී හ. බෝ සනාණන් මහන්සේ, “දේවයන් වහන්ස, ඕහට වසනුයෙන් ප්‍රයෝජන නැත; කැ යුතු දෙයෙක් ඇත් නම් පමණ යැ”යි වදල සේකැ. “මේ තෙමේ කුමක් කරන්නේ ද?”යි රජ්ජුරුවෝ කී හ. “දේවයන් වහන්ස, මස් අනුභව කරන්නේ වේ ද?” යි වදල සේකැ. “කෙතෙක් දෙය ලැබිබැ යුතු ද?”යි විචාල හ. “දෙවයන් වහන්ස, වියැට සමාරක් පමණ රත් රත් පුස්තා මසෑ” යි වදල සේකැ. රජ්ජුරුවෝ එක් පුරුෂයකුට, “රජ්ජුරුවන් දෙන දෙය නම් වියැට සමාරක් පමණ තුසුදුසු යැ”යි කියා, “මෝහට රත් දෙ වියැට සමාරක් අගනා මස් නිබද වැ ගෙනැ හැරූ දෙව” යි කියා නියොග කල හ. ඒ පුරුෂයාත් “යහපතැ” යි කියා එ තන් පටන් කොටැ රජ්ජුරුවන් විධාන කල ලෙසට මැ මස් ගෙනැ හැරූ බොහොසාට දෙන්නේ යැ.

2. ඒ පුරුෂයා එක් දවසක් උපොසථ දිනයෙහි, රූප සමවන හෙයින් පණ්ණිතා කලවුන් නැති කලේහි, නුවර මුළුලෙහි මස් සොයා නො ලැබූ, එ මැ දෙ වියැට සමාරක් පමණ රත් මැදින් විදූ, හුයෙන් අවුණා, බොහොසා කැරූ බැන්දේ යැ. ඉක්බිත්තෙන් ඒ බොහොසාට රත් රත් දෙ වියැට සමාර නිසා මානයෙක් උපන. එ දවස් මැ රජ්ජුරුවෝත් නැවැතැ උයනට ගියා හ. ඒ බොහොසා හෙමේ, රජ්ජුරුවන් එන්නවුන් දැකූ, වසනු නිසා උපන් මානය කරණ කොටැ ගෙනැ, “වෙදේහසෙහි, තෙපි මැ නො ව, මහන් වසනු ඇත්තෝ; මමත් වසනු ඇත්තෙමි” යි රජ්ජුරුවන් හා සමඟ නමා සම කරන්නේ තොරණ අගින් නො බැසූ, තොරණ අගැ මැ හිස සලමින් වැදූ හොත්තේ යැ.

3. රජ්ජුරුවෝ ඔහු ගේ ක්‍රියාව දැක, “මහොසඬ පණ්ඩිත-
 යෙහි, මේ තෙමේ පෙර පරිද්දෙන් අද නො බස්නේ යැ; කවර
 කාරණයෙකින් ඒ තද බව ඇති වී ද?” යි ගාථාවෙකින් විවාල හ.
 පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “පොහෝ දවස් පණ්ඩිතා නො කිරීම
 තිමිතක කොටැ ගෙනැ, මස් නො ලබන්නා වූ රජු පුරුෂයා
 විසින් තමා කැර බැඳී රන් රන් දෙ විශාල සමාර නිසා උපදනා
 මානය ඔහුට විශා යුතු යැ” යි දැනැ, එ මැ කාරණය ගාථාවෙකින්
 කියන සේකි, “නො ලත් විරු අඬි මාෂක සමමන වූ, වසනුවක්
 ලදින්, මේ තෙමේ, මිසුලු නුවර ගේ කොටැ ඇත්තා වූ, දෙ හෝ
 නො හොත්, දන ප්‍රිය වචන අච්චිසා සමානාතවතා සඬිතාන
 සතර සඬිග්‍රහ වසනුයෙන් ජනයා සගන්නා වූ, **ආච්චිසා රජ**
 ‘නොපි නොප පමණට වසනු ඇත්තා හ; මමත් මා පමණට
 වසනු ඇත්තෙමි. එ සේ ගෙසින් නොපට මා අඩු කීමෙක් ද?’ යි
 ඉක්මැ සිතන්නේ, ගෙලා දැක්කේ යැ” යි මේ කතණටක ප්‍රශනය
 විසද වදාල සේකැ.

4. රජ්ජුරුවෝ ක්‍රවුසු බොහොමාට්‍රි මස් ලන්නට නිශම කල
 පුරුෂයා ගෙන්වා, “පණ්ඩිතයන් කීවා සැබැ ද?” යි විවාල හ.
 ඒ වූ පරිද්දෙන් මැ කියේ යැ. රජ්ජුරුවෝ, “කිසි කෙනකුන්
 නො විචාර මැ, සියල්ල බුදු කෙනකුන් වහන්සේ විසින් දන්
 අදහසක් මෙන්, පණ්ඩිතයන් විසින් බොහොමා ගේ අදහස
 දන්නා ලද” යි වෘ ලා පැහැද, පණ්ඩිතයන් වහන්සේට සතර
 වාසලින් නිශම. සුන්වත් අය දුන් හ. බොහොමාට වනාහි
 රජ්ජුරුවෝ කිපි තමන් නැඹු වෘතතිය අරවන්නට වත්හ.
 පණ්ඩිතයන් වහන්සේ වනාහි, “තබා ලු වෘතතිය හරවා පිම සුදුසු
 නො වන්නේ යැ” යි වැලැකු සේකැ.

† සිපි කාලකණ්ණි ප්‍රශනය.

5. ඉක්බිත්තෙන් මිසුලු නුවර වැසි පිඬුගහර නම්
 ලදරුවෙක්, **තක්සලා** නුවරට ගොස්, දිසා පාමොක් ආචාරීන්
 සම්පයෙහි ශිලා උගන්තේ, වහා මැ උගන. ඒ තෙමේ උගත්
 ශිලා වණ පොත් දී, “මම සමු ගනිමි” යි ආචාරීනට කී යැ. ඒ
 ආචාරීන් ගේ කුලයෙහි වනාහි, “ඉදින් වැසි විශ පැමිණි දියණි
කෙනෙක් ඇත් නම් මාලු අනා වැස්සාණනට දියැ යුක්තා හ” යි
 පැවැතැ එන වහෙක් ඇත. ඒ ආචාරීන් ගේ දෙවහනක් හා
 සමාන වූ විශිෂ්ට රු ඇති එක් දියණි කෙනෙක් ඇත්තා හ;

ඉක්බිත්තෙන්, “ඒ දියණියන්, පුත, ගොපට දෙමි. උන් හැර ගෙන යව ” යි ආචාරි කී හ.

6. මානවකයා වනාහි පින් නැත්තේ යැ, කාලකණ්ණිය යැ. කුමාරිකා නොමෝ මහ පින් ඇත්තී යැ. ඔහට ඒ කුමාරිකාව දූකැ සිහ නො ඇලුණේ යැ. ඒ මානවකයා කුමාරිකාව හුරැස්තේ මැ, “ආචාරිත් ගේ බස මරුන්තු නො කෙරෙමි” කියා ඉවැසී යැ. බමුණාණෝ මානවකයාට තමන් ගේ දියණියන් දුන්නා හු ඒ තෙමේ රුත්‍රි භාගයෙහි, සකස් කොටැ හතුරන ලද ශ්‍රී යහනෙහි සැතැපිණ. #කුමාරිකා අවුත් හැදට නැඟෙන්නා හා මැ, තනනමින් හැදින් බැසැ, බිමැ හෙවැ වැදූ හොත්තේ යැ. ඒ කුමාරිකා ද හැදින් බැසැ ඒ මානවකයා සමීපයට ගියා යැ. ඒ තෙමේ එ නැතින් නැගී සිටැ නැවැතැ හැදට පැනැ නැඟේ යැ. නැවැතැ ඒ කුමාරිකා ද හැදට නැඟා යැ. ඒ තෙමේ නැවැතැ හැදින් බටුයේ යැ. කාලකණ්ණියා නම් ශ්‍රී කාන්තාව හා සමහ අහසට පොළොව සේ ලිහ නො වන්නේ යැ. එ සේ හෙයින් කුමාරිකා යහනෙහි මැ සැතැපුණී යැ. # ඒ කාලකණ්ණියා බිමැ වැදූ හොත්තේ, මෙ සේ සත්යක් දවස් යවා, කුමාරිකාව කෙරෙහි සෙහන නැති වැත් ආචාරිත් ගේ බස මරුන්තු කොටැ ගත නො හී, ඇය හැර ගෙනැ, ආචාරිත් වැදැ සමු ගෙනැ, තමා ගේ නුවරට තික්වුණේ යැ. අතර මහැ පෙර පසු කථා පමණෙකුත් ඔවුනොවුන් හා නැත්තේ යැ. නො කැමැති වැ මැ ඔහු දෙ දෙන මිසුලු නුවරට පැමිණියා හ.

7. පිඩිතුනර නම් මානවකයා, නුවර සමීපයෙහි පල ගත් දිඹුල් ගසක් දූකැ, සා දුකින් පිහින වුයේ, ගසට නැගී ලා දිඹුල් කඩා ගෙනැ කන්නට වන. කුමාරිකා ද සා දුකින් පෙළුණී, “මටත් දෙව” කීව. “හැයි, තීට අත්පා නැද්ද? නොමෝත් ගසට නැගී දිඹුල් කඩා ගෙනැ කා” යි කී යැ. සා දුකට වඩා දුකක් නැති හෙයින්, කුමාරිකා නොමෝ මැ නැගී, දිඹුල් කඩා ගෙනැ කන්නට වන. මානවකයාත් ඇ ගසට නැගී බව දූනැ, වහ වහා ගසින් බැසැ, ගස වට කටු ගසා ලා, “කාලකණ්ණිය කෙරෙන් මිදිණිමි” කියා ලා නුවරට නැගී ගියේ යැ. කුමාරිකා ගස මුලැ කටු හෙයින් බැසැ පිහන්නට නො පිළිවන් වැ ගස උඩැ මැ හුන්නී යැ.

8. ඉක්බිත්තෙන් රජ්ජරුවෝ, එ දවස් දවල් උයන් කෙළී කෙළැ, සරහන ලද ඇහකු පිටැ ගිදැ, සායාහන සමයයෙහි නුවරට

වදනාහු, දිඹුල් ගසැ උන් කුමාරිකාව දැකැ පිළිබද සිත් ඇතිවැ, පුරුෂයන් ඇත්ත නැත්ත විවාර යවු හ. කුමාරිකාත්, “සාමිනි, මා හේ දෙ මවුපියන් විසින් පාවා දෙන ලද සමුණක් දු කෙනෙක් ඇත. ඒ වනාහි මා මේ ගස උඩැ හිඳුවා, හැරැ පියා පලා ගියේ යැ”යි කිව. විවාරත්තට ගිය අමාත්‍යයා එ පවත් රජපුරුවනට කී යැ. රජපුරුවෝ ඒ අසා, “හිමියන් නැති වසතු නම් රජපුරුවනට පැමිණෙන්නේ යැ” යි කියා කුමාරිකාව ගසින් බස්වා, ඇතු පිටැ නංවා ගෙනැ මාළිගයට ගෙනැ ගොස්, රුවන් රැසක් පිටැ සිටුවා අග මෙහෙසුන් කල හ. ඒ බසවු රජපුරුවනට ප්‍රියයෝ යැ, මත වඩනි; දිඹුල් ගසැ දී දුටු බැවින්, “උදුමබන් දේවී යැ” යි ප්‍රසිද්ධ වු හ.

9. ඉක්බිත්තෙන් එක් දවසක් රජපුරුවෝ උයන් කෙළියට යන පිණිස වාසල් කඩ ගම් වැස්සන් ලවා මාගිය ඉදි කැරැවු හ. පිඬතුනාරයා ද රජ සමමතයෙන් මෙහෙවර කරන්නේ, කැස පට කවා ගෙනැ උදුල්ලෙකින් මත සසින්තට වනු? මාගිය සරහා නො කිමන තුරැ රජපුරුවෝ උදුමබන් දේවීන් හා සමග උතුම් රථයකට නැගී උයන් කෙළියට මත පෙරහරින් තික්වුණා හ. උදුමබන් දේවී, මත සසිමින් සිටි ඒ කාලකණණියා දැකැ, “මෙ බඳු සමපත්තියක් බරු ගන් නුහුණුයේ මේ යැ” යි උභ දිසාව බලමින් සිතා සුණා හ. රජපුරුවෝ බසවුන් සෙන්නා දැකැ කිපි, “කුමක් පිණිස සිණිහි දෑ?” යි විවාල හ. “දේවයන් වහන්ස, මේ මත සසිතා මිනිසා, මා ආදියෙන් රක්ෂා කල මිනිසා යැ; මා දිඹුල් ගසට නංවා මුල කටු ගසා ගියේ මේ යැ; මම මු බලා, ‘මෙ බඳු ශ්‍රියක් බරු ගන් නුහුණුයේ මේ කාලකණණියා යැ’ යි සිතා සිණිම” යි කී යැ. රජපුරුවෝ, “තී කියන්නේ බොරු යැ; අනෙක් කිසි පුරුෂයකු දැකැයි තී සුණුයේ” යි, “තී මරමි” යි කවුට කෝප්‍රයෙන් ඇදු ගත්තා හ. බසවු හය පත් වැ, “දේවයෙහි, යළි පණ්ඨිත වරැන් විවාල මැනවැ” යි කී හ. රජපුරුවෝ, “මැ කී බස් අදහවු දෑ?” යි සේනකයන් විවාල හ. සේනකයෝත්, ‘නො අදහම් දේවයන් වහන්ස, නවරෙක් නම් මෙ බඳු ගැනියක හැරැ පියා නැගී යේ දෑ?’ යි කී හ. බසවු සේනකයන් හේ බස් අසා වඩා ලා මැ හය වු හ.

10. ඉක්බිත්තෙන් රජපුරුවෝ, “සේනකයා කුමක් දනී ද? මහෙහෙසුන් පණ්ඨිතයන් විවාරමි” යි සිතා, ගාථාවෙකින් පණ්ඨිතයන් වහන්සේ විවාරන්නාහු, “මහෙහෙසුන් පණ්ඨිතයෙහි, සත්‍රියක් හොමෝ අධික රු ඇත්තී වුව ද ආචාර ශීලයෙන් ද

සුකත වුව; එ සේ වූ ඒ සත්‍රිය, පුරුෂයෙක් නො කැමැත්තේ ල. හෙවි ඒ අදහවු දු ?” යි විචාල හ. එ බස් අසා, “ දේවසිති, මම අදහමි. පුරුෂයා දෙව නැත්තේ වී නම්, ශ්‍රීකාන්තා ද කාලකණ්ණි ද යන මොහු දෙ දෙනා, මුද එ තෙර මෙ තෙර සේ, එක් නො වන්නා හ” යි වදාල සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, මහතාණන් වදාල කාරණය සිතට නඟා, සන්සුන් සිත් ඇති වූ, පණ්ඩිතයන් වහන්සේට සතුටු වූ, “ පණ්ඩිතයෙහි, ඉදින් හෙවි මෙ නැතැ නැත්නාහු නම්, අද මේ නුවණ නැති සේනකයා ගේ බස් ගෙනැ, මෙ බඳු ගැහු රුවකක් නො ලද්දෙමි වෙමි. දැන් තොප නිසා යැ මේ බිසවුන් ලද්දේ ” යි කියා පණ්ඩිතයන් වහන්සේට මස්සෙන් “දහසක් පුජා කල හ.

11. ඉක්බිත්තෙන් බිසවු ද රජ්ජුරුවන් වැදෑ, “ දේවයන් වහන්ස, පණ්ඩිතයන් නිසා යැ මා දිවි ලද්දේ. මුත් මම මල් තනතුරෙහි තබන්නට වර ඉල්ලමි” යි කී හ. රජ්ජුරුවෝ. “ යහපත දේවිනි, හොප ඉල්ලූ වරය දෙමි; ගනුව ” යි කී හ. “ දේවයන් වහන්ස, මම අද පටන් මා ගේ මලඤ්චන් හැර පියා කිසි මිහිරි රසයක් අනුභව නො කරමි. මෙ නැත් පටන්, වේලෙකැ වත් නො වේලෙකැ වැඩක්, වාසල් දොර හරවා, පණ්ඩිතයනට මිහිරි රසයක් යවන්නට ලබන වරයක් ගනිමි ” කී හ. “ යහපත සොඳුර, ඒ වර ගනුව ” යි කියා රජ්ජුරුවෝ දුන්නා හ.

10. මෙණඩක ප්‍රශ්නය.

එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ දහවල් මෙහෙ නිමවා සැඳැල්ලෙහි ^{in the kitchen} සකමත් කරන්නාහු, “සී මැදුරු කුටුළුයෙන්, එක් එඵවක හා බල්ලක හි මිත්‍ර සන්ධිය කරන්නා වූ හ. එ වනාහි ඇත් හලා ඇඟට ඉදිරියෙහි ලා ලූ තණ නො කන කුරු නුත්තේ යැ. ඉක්බිත්තෙන් ඇත් හලයෝ මහු තණ කන්නා දැකැ මර පලා පි හ. අඵ ගසා ගෙනැ යන්නා මු මහු දැකැ, එක් ඇත් හලයෙක් ලුහු බැඳැ ගොස්, දංඬෙකින් පිට අවුරු පහරක් ගැපී යැ. ඒ තෙමේ පිට නමනමා වෙදනායෙන් වෙවුලමින් ගොස්, රජ ගෙයි මහ බිනක්කන් ^{back yard} නිසා පිට පදනමැ වැදෑ ගොන්නේ යැ. එ දවස් මැ රජ්ජුරුවන් ගේ මුඵනැගි ගෙයි ඇට හා සමි ආදි වූ දෙය කා වැඩි බල්ලෙක්, අරක්කැඹියා බත් මාලු පිසැ, වසුන් කොටැ ගෙන් පිටත සිට ඇසැ බාදිය සිදිමින් සිටියැ දී, මහතා මාසයෙහි ගතිය ඉබියා ^{front}

ගත නො හී, මුළුතැන් ගෙට වැදූ, වලන් වැසූ මලා ආදිය හෙළා, මාස අනුභව කෙළේ ය. අරක්කාමියා වලන් හුණු හඩ අසා, ඇතුළු ගෙට වැදූ, මාලු කමින් සිටි බ්ලලා දැන්, දෙර පියා ලා කැට මුගුරු ආදීන් ඔහු තැලී ය. ඒ තෙමේ නමා කැ මාලු නමා පියා, හඩා ගෙන දිව ගත. අරක්කාමියා ඔහු දිව ගත් බව දැකූ ලුහු බැඳූ දංචෙකින් පිට අවුරු ගැසී ය. එසින් පිට නමනමා, කො තැනෙකැ ගැසුවත් පයක් වක් කිරීම බ්ලලන් ගේ සවිභාවයක් හෙයින්, එක් පයක් මැ ඔසවා ගෙන, එළවා වැදූ හොත් තෙතට මැ ගියේ ය.

2. ඉක්බිත්තෙන් එළු තෙමේ, “සබද, තෝ පිට නමනමා එන්නෙහි කීමෙක් ද? හා පිට රැජාවෙක් පහරි ද?” යි බ්ලලා විවාලේ ය. බ්ලලා ද, “තෙපින් පිට නමා ගෙන වැඳූ හොත්තෙහි කීමෙක් ද? තොප පිට රැජාවෙක් පහරි ද?” යි එළුවා අතින් විවාලේ ය. එළුවා නමා ගේ සවරුප බ්ලලාට කී ය. බ්ලලන් එළුවාට නමා ගේ සවරුප කී ය. ඉක්බිත්තෙන් එළුවා බ්ලලාට, “කීමෙක් ද, තෝ නැවැතැ මුළුතැන් ගෙට යන්නට පොහොසතු ද?” යි විවාලේ ය. බ්ලල, “නො පොහොසතිමි; ගියොත් මා ගේ දිවි නැතැ” යි කී ය. “තෝ වනාහි ඇත් හලට යන්නට පොහොසතු ද?” යි කී ය. එළුවා, “මා විසිනුත් ඇත් හලට යන්නට නො පිළිවන; ගියොත් මා දිවි නැතැ” යි කී ය. ඔහු දෙන්න, “කෙසේ අපි දෙන්නා ජීවත් වමෝ ද?” යි උපායයක් සිතූ හ.

3. ඉක්බිත්තෙන් එළු තෙමේ, “ඉදින් දෙන්න මැ සමගි වැ ගත හෙමෝ නම් එක් උපායයෙක් ඇතැ” යි කියා බ්ලලා විසින්, “එ සේ වී නම්, කියව” යි කී කල්හි, “සබද, තෝ මෙ තැන් පටන් ඇත් හලට යා; බ්ලලන් තණ නො කන හෙයින්, මේ තණ නො කයි’ කියා ඇත්තලයෝ තා කෙරෙහි සැක නො කෙරෙහි. තෝ සහවා මට තණ කැරැල්ලක් බැහැ ගෙන වුත් මහ බිතක්කනෙහි තබව. මමත් මුළු තැන් ගෙට යෙමි; එළුවන් මස් නො කන හෙයින්, ‘මේ මස් නො කයි’ කියා අරක්කාමියා මා කෙරෙහි සැක නො කෙරෙයි. මමත් තට මස් කන්නට බැ ගෙනා එමි” යි කී ය. “මේ උපාය තෙමේ අප දෙන්නා ජීවත් වීමට ඇතැ” යි දෙන්නා මැ ගිවිසූ, බ්ලල ඇත් හලට ගොස් තණ කැරැල්ලක් බැ ගෙනා අවුත් මහ බිතක්කන පිට පදනමැ තබයි. එළු ද මුළුතැන් ගෙට ගොස්, මස් කැබෙල්ලක් බැහැ ගෙන වුත් එහි තබයි. මේ උපායයෙන් දෙන්නා මැ සැප සේ වෙසෙති.

4. රජ්ජුරුවෝ උන් දෙන්නා ගේ මිත්‍ර ධර්මය දැක, “ මා විසින් හුදුම විරු ^{Antagonize} දැරූ දැරූ දැක්කා ලද. මොහු දෙන්නා ඔවුනොවුන් ^{Antagonize} සමඟ වැ වාසය කෙරෙහි. මේ කාරණය ^{Lead on this} අලලා පැනියක් කොට, පණ්ණිත වරුන් පස් දෙනා විවාරම්. මේ පැනය නො දැක්. කෙනෙකුත් රටින් යවමි; දන් කෙනකුනට, ‘මෙ බඳු පණ්ණිත. කෙනෙක් නැතැ’ යි උපකාර කෙරෙමි. අද වේලා මද වැ හියේ යැ; සෙට සේවයට ආ කලා විවාරම් ” යි සිතූ හ. මෙ සේ සිතා රජ්ජුරුවෝ, “ අනෙක් දවස් පණ්ණිත වරුන් සේවයට අවුත් උන් කල්හි ප්‍රශ්න විවාරන්නාහු, ගාථාවක් කියා, “ මේ සතුව ලොකයෙහි යම් සතුව කෙනකුත් ගේ විශ්වාසයෙක් කිසි කුඳකැත්, ^{sum steps} සිත් පියවරකුත් පවා, නො වූ විරු ද, එ සේ පස මිතුරු වූ දෙ දෙනෙක් සබඳ වූ හ; සබඳ වැත් අදහා ගෙනැ ගෙවන් මිත්‍ර සන්ධිය කොට ඇවිදිනා හ. එයට කරුණු කිමෙක් ද ?” යි කී හ. මෙ සේ ද කියා, නැවැතැ මෙ සේ ගාථාවෙකින්, “ අද ^{me - now} පෙරවැ වෙලෙහි ඉදින් මේ පැනය මට කියන්නට නො පොහොසත් වූ වූ නම් නොප හැම දෙනා මැ රටින් නෙරැ පමි; නුවණ නැත්තවුන් ගෙන් මට ප්‍රයෝජන නැතැ ” යි කී හ.

5. සේනකයෝ මුල් හස්තෙහි හුන් හ. මහෙෂ්ඨ පණ්ණිතයෝ කෙළවර හස්තෙහි වැඩි හුන් සේකා. උන් වහන්සේ එ පැනය පරික්ෂා කෙරෙමින් අඵ නො දැක, “ මේ රජ තෙම බොලිද ගුණ ඇත්තේ යැ; මේ පැනය සිතා ගෙනැ දැනැ ගන්නට නො පොහොසත. “ඔහු විසින් කිසිවක් දක්නා ලද ” යි සිතා, “ එක දවසකට අවසර ලබන්නෙමි වි නම් මේ පැනය දැනැ ගනිමි. ^{delayed} සේනකයෝ කිසි උපායයෙකින් අද එක දවසක් පමණ රදවා පියති ” යි සිතූ සේකා.

6 සේනකාදී පණ්ණිත වරු සතර දෙන ද, අඳුරු ගබඩාවකට වත්තවුන් මෙන්, කිසිවක් නුදුටුව හ. සේනකයෝ, “ මහෙෂ්ඨ පණ්ණිතයන් ගේ ප්‍රවෘත්ති කිමෙක් දෙ, හෝ ?” යි මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ දෙස බැලූ හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ සේනකයන් දෙස බැලූ හ. - සේනකයෝ බෝසි සතෙයන් වහන්සේ තමන් බැලූ ආකාරයෙන් මැ උන් වහන්සේ ගේ සිත දැනැ, “ පණ්ණිතයනට පැනය නො වැටැහුණු සේ යැ; එ සේ හෙයින් එක් දවසකට අවසර ඉල්ලන්නා කැමැත්තෝ යැ; උන් ගේ මන දෙලි පුරම්” යි රජ්ජුරුවන් හා සමඟ විශ්වාසයෙන්

මගත් කොටැ සිතා සි, “දේවයන් වහන්ස, අප ඇම දෙනා පැනය කියා ගත නුහුණ හොත් රටින් යවන සේක් ද? මෙයින් අපට එක් පැනයකැ සි සිතන සේක් ද? අපි මේ පැනය කියන්නට නො පොහොසතුමෝ නො වමහ. එ නෙකුදු වුවත් මදක් ගැට මුසු පැන යැ; මේ පැනය බොහෝ දෙනා මැදයෙහි කියන්නට නො පිලිවනැ; තනි වැ හිදැ සිතා පසු වැ නුඹ වහන්සේට කියමිහ. අපට අවසරයක් දුන මැනැවැ” යි මහ බෝ සතාණන් සලකා ගාථාවෙකින් කී හ :— “මහ ජනයා ගේ රැස් වීමෙහි ජනයා ගේ දැඩි කෝලාහලයෙන් එක පැහැර ^{uppar} කල හි විසුරුණු සිත් ඇතියමෝ, හෙවත් නානාලඛනයෙහි පැවැති සිත් ඇත්තමෝ, මේ පැනය කියන්නට නො පොහොසතුමිහ. ජන ප්‍රධානය, විවේකයට ගියා වූ එ සේ හෙයින් එකහ වූ සිත් ඇති පණ්ඩිත වරුපස් දෙන, එකිඑකී දෙන වෙත වෙත තනි වැ හිදැ පරික්ෂා කොටැ, ප්‍රශ්නාචයන් සිතා පසු වැ කියති” යි කී හ.

7. රජ්ජුරුවෝ සේනකයන් ගේ බස් අසා නො සතුටු වුව ද, “යහපත, සිතා පියා කියව. මේ පැනය කියැ නුහුණ හොත් රටින් යවමි” යි හය ගැන්වූ හු මැ යැ. සේනකාදි පණ්ඩිත වරු සතර දෙන මාලිගයෙන් බට හ. සේනකයෝ අනෙක් තුන් දෙනාව, “රජ්ජුරුවෝ සියුම් පැනයක් විමාලෝ යැ; පැනය කියැ නුහුණ හොත් මගත් හය වන්නේ යැ; තෙපි තුන් දෙන සැප අහර අනුභව කොටැ, මනා කොටැ පරික්ෂාකාරි වව” යි කියා තමතමන් ගේ ගෙවැසියා හ.

8. මහෙෂ්වර පණ්ඩිතයෝ ද හුනස්නෙන් නැගී උදුම්බණ දේවීන් සමීපයට ගොස්, “දේවීන් වහන්ස, අද වේ වසි ඊයේ වේ වසි රජ්ජුරුවෝ බොහෝ වේලාවක් කො නැතැ සිරි යෝ ද?” යි විමාල සේකැ. “මලණ්ඩ, සි මැදුරු කවුළයෙන් පිටත බලමින් නඩයෙහි සක්මන කල හ” යි බිසවු කී හ. ඉක්බිත්තෙන් පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “රජ්ජුරුවන් විසින් මේ දිසායෙන් කිසිවක් දක්නා ලද වන්නේ යැ” යි සිතු සේකැ. ඒ සභානයට ගොස් පිටත බලා, එළුවා ගේ හා බල්ලා ගේ හා ක්‍රියාව දැකැ, “මුත් දෙන්නා දැකැ යැ, රජ්ජුරුවන් විසින් පැනය සලකන ලද්දේ යැ” යි සනිටුහන් කොටැ ගෙට වැඩි සේකැ.

9. සුක්කුසාදී වූ අනෙක් තුන් දෙනන් ප්‍රශ්නයෙහි අඵ කලානා නොවැ කිසිවක් නො දැනූ ජේනහස පණ්ඩිතයන් සම්පයට ගියා හ. ජේනහසයෝ, “ තොප විසින් පැනගෙහි අඵ දක්නා ලද දෑ ?” යි විමාල හ. “ නො දක්නා ලද ” යි කිවු යැ. “ එ සේ තම තොප රටින් තෙරු පතී; කුමක් කෙරෙත් ද ?” යි කී කලා, “ ආචාරිකී, තොප විසින් දක්නා ලද දෑ ?” යි කී හ. “ මමත් අනෙක ලෙස සලකා පැනගෙහි අඵ නො දිටිමි ” කී හ. තුන් දෙන මැ, “ නුඹ වහන්සේ පැනගෙහි අඵ නො දක්නා කලා අපි කෙ සේ දක්නමෝ ද ?” යි කී හ. මෙ සේ ජේනහසාදී සතර දෙන මැ ප්‍රශ්නයෙහි අඵ නො දැකූ, “ රජ්ජරුවන් සම්පයේ දී ‘එක දවසට ලදුමෝ තම සලකා ප්‍රශ්නය විසඳුමහ’ යි සිංහ නාද පැ පියා ආමහ; පැනය නො කී කල්හි රජ්ජරුවෝ කීපෙහි; කුමක් කරමෝ ද ?” යි සිතා උක්ටල වී, “ පණ්ඩිත-යෙහි, මේ පැනය අප විසින් හවුරුද්දක් හිඳූ සිතුවත් දක්නට නො පිළිවනැ; එ සේ හෙයින් මහණුන් පණ්ඩිතයන් විසින් මේ පැනය ශතසහසු ගුණයෙන් සිතා නිමවනු ලැබෙයි. ගිළි වැ නො ඉඳූ උන් සම්පයට යමිහ ” යි උන් සතර දෙනා ගොසින් තමන් අවුත් සිටි බව කියා යවා, “ එන්නට කියව ” යි කී කලා මාළිගයට වැදූ, සිහි කට යුතු සුව දුක් දෙබා එකත් පස් වැ සිටියාහු, “ මහණුන් පණ්ඩිතයෙහි, නුඹ වහන්සේ විසින් පැනය සිතන ලද් ද ?” යි මහ බෝ සතාණන් විමාල හ

10. උන් වහන්සේ, “ මා පැනය නො සිතන කලා මේ *in this three words* භවන ක්‍රියයෙහි අනෙක් කවරෙක් සිතන්නෝ ද ? එ සේ යැ, පැනය සිතන ලද ” යි වදාල සේකැ. පණ්ඩිතවරු සතර දෙන, “ එ සේ විනම් අපටත් වදාල මැනැවැ ” යි කී හ. සියලු සතුන් කෙරෙහි ප්‍රතිලි කරුණායෙන් යුක්ත වූ මහතාණෝ, “ ඉදින් මම මුත් සතර දෙනාට පැනය නො කියෙමි තම රජ්ජරුවෝ, ‘මේ ජව කොල්ලන් ගෙන් කාරය කිමි ද ?’ යි මුත් සතර දෙනා රටින් තෙරනා හ. ‘මෙවෙහි පණ්ඩිත රුවනක් නැතැ’ යි මට සත් රුවනින් පුජා කරන්නා හ. එ සේ වන්නාට ඒ මා ගේ කරුණාවට තරම් නො වෙයි. මේ අඤ්ඤායෝ මා වැනි පණ්ඩිත කෙනකුත් අැහි වැ ඉන්දු දී තහමක් නසින්ව ” යි උන් කෙරෙහි පතල කරුණායෙන්, “ පැනය උතට කියමි ” යි සිතා, ජේනහසාදී පණ්ඩිත වරුන් මිටි හස්තෙහි හිඳුවා, තමන් වහන්සේ දිසාවට සතර දෙන දෙහොත් මුදුනේ තබා වැඳූ ගෙනැ හිදිනා

instructed
 නියායෙන් සමවන කොට, රජ්ජරුවන් දුටු නියාව නො හඟවා,
 “රජ්ජරුවන් විවාල කලා මෙ ලෙස කියව” යි සතර දෙනාට මැ
 ගාථා සතරක් බැඳූ ලා ඒ ගාථාවලා අඵ නුගන්වා පාලිය
 පමණක් මැ උගන්වා ලා යැවූ සේකැ.

11. ඔහු සතර දෙනා ද මහ බෝ සතෘණන් වහන්සේ ද
 අනෙක් දවස් රාජ සේවයට ගොස් රජ්ජරුවන් දකැ පනවන
 ලද හසුන් මත්තෙහි උන්නා හ. රජ්ජරුවෝ, “සේනකයිනි,
 පැනය දන්නා ලද දු?” යි සේනක පණ්ඩිතයන් විවාල හ.
 සේනකයෝත්, “දේවයන් වහන්ස, මා පැනය නො දන්නා
 කලා අනෙක් කවරෙක් දනී දු?” යි වැදුවන් ඉදිරියේ කොළොම්බු
 ලන්නා සේ, බොධි සතකයන් මධ්‍යයෙහි තමන් ගේ විසින් කම්
 අඟවා, “එ සේ වී නම් කියව” යි රජ්ජරුවන් කී කල්හි, “ඇසුව
 මැනවැ, දේවයන් වහන්සැ” යි කියා, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ
 උගන්වා ලූ සැටියේ මැ, ගාථාව කී හ. එහි අඵ මෙ සේ දත
 යුතු :— “ප්‍රසිද්ධ අමාත්‍ය පුත්‍රයනට එළු මස් ප්‍රිය යැ, මන වඩි;
 අමාත්‍ය පුත්‍රාදිහු බලු මස් අනුභව නො කරන්නා හ. එ සේ වූ
 එළුවා හා බල්ලා හා සමඟි සඛ්‍යාත විඛොසය වී.” ගාථාව කී
 බවක් මුත් සේනක පණ්ඩිතයෝ අඵ නො දන්නා හ. රජ්ජරු-
 වෝ වනාහි තමනට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ විසින් අඵ දක්නාහු, “සේනකයන්
 විසින් පැනය දක්නා ලද යැ; සුක්කුසයන් විවාරම්” යි දෙ වනු
 වැ උන් සුක්කුසයන් විවාල හ. ඒ සුක්කුසයෝ රජ්ජරුවනට
 “කිමෙක් ද; මම අපණ්ඩිතයෙමි දු?” යි උගත් සැටියේ ගාථාව
 කී හ. එහි අඵ මෙ සේ දත යුතු :— “අස් පිටැ ආහාරණ සුව
 පිණිස එළුවා ගේ සම් නඟන්නා හ; එ සේ ආහාරණ සුව
 කැමැති ජනයෝ බල්ලන් ගේ සම් අසු පිටැ නො අතුරන්නා හ.
 එ සේ ද වුවත් එළුවා ගේ හා බල්ලා ගේ හා සමඟි සමාගම
 සඛ්‍යාත විඛොසය වී.” ඒ සුක්කුස පණ්ඩිතයා ගාථායෙහි
 අඵ නො දන්නේ මැ යැ. රජ්ජරුවෝ තමනට අඵ ප්‍රශුණ
 හෙයින්, “මුත් විසිනුත් පැනය දක්නා ලදු” යි සිතා, තුන්
 වැනි වැ හුන් ඝාච්ඤ පණ්ඩිතයන් විවාල හ. උසින් තමන්
 උගත් ගාථාව කී හ. ගාථායෙහි අඵ මෙ සේ දත යුතු :— “එළු
 තෙමේ ඇඹැරී ගිය අං ඇත්තේ යැ; බල්ලා ගේ හං නො මැ
 ඇත්තේ යැ; එළු තණ කන්නේ යැ, බලු, මස් කන්නේ යැ;
 එ සේ වුවත් එළුවා ගේ හා බල්ලා ගේ හා සමඟි සඛ්‍යාත විඛො-
 සය වී.” රජ්ජරුවෝ, “මුත් විසිනුත් පැනය දන්නා ලද්දේ
 යැ” යි සතර වැනි වැ හුන් දේවිඤ පණ්ඩිතයන් විවාල හ. උසින්

තමන් උගත් ගාථාව කී හ. එහි අම්මේ සේ දෙන යුතු :— “ එළු තෙමේ තණ හා කොළ හා කනුණේ යැ; බලු තෙමේ තණ හා කොළ හා තො කන්තේ යැ. ^{But, also dogs he eat} වැලි, කුමක් කන්තේ ද යත් : බලු තෙමේ සාටුන් හා බලලුන් හා කන්තේ යැ. එ සේ ද වුවත් එළුවා හා බල්ලා හා සමඟි සමාගම සඛියාන විඛාසය වී. ”

12. මේ සේනිකාදි සතර දෙන තමන් තමන් උගත් ගාථා පමණක් කී කල්හි, රජ්ජුරුවෝ තමනට අම්ම ප්‍රකාශ හෙයින්, ගාථාවලා අම්ම උන් අතින් නො විමර්ශ, පස් වැනි වැනුන් අසරණ සරණ කරුණා නිධාන ජනමුර්ති වූ ^{model} මහෙෂ්වර පණ්ඩිතයන් අතින්, “පණ්ඩිතයෙහි, තෙපි පැනය දනිවු ද?” යි විමාල හ. “ දේවයන් වහන්ස, අවිච්ඡේදි පටන් ^{sumant} හිවාග්‍රය දක්වා මා විනා අනෙක් කවරෙක් මේ පැනය දනු ද ?” යි සිංහානාද කළ සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, “ එ සේ වී නම් කියව ” යි කී හ. “ ඇසුව මිනැවැ, දෙවයන් වහන්සැ ” යි කියා, එළුවා ගේ හා බල්ලා ගේ හා ක්‍රියාව තනනු වශයෙන් දන් බව ප්‍රකාශ කරන සේක්, ගාථා දෙකෙකින් කී සේකැ. ඒ ගාථාවලා අභිප්‍රාය නම් :— “ පා අටක් ඇති හෙවත් සතර පයෙහි අට කුරක් ඇති එළු තෙමේ මස් ගන්නා වේලෙහි කීසි කෙනකුනව නො පෙනී මේ බල්ලාට මස් ගෙනෙන්නේ යැ; මේ බල්ලා ද එළුවාට තණ ගෙනෙන්නේ යැ. බල්ලා ගේ ^{giving each other} එළුවා ගේ ද යන මොවුන් දෙන්නා ගේ ගොවර පිණිස බවුනොවුන්ට මේගෙවර කරන පෙරළිය, ජනප්‍රධාන වූ මමිදේහ නම් රාජොත්තම තෙමේ ප්‍රාසාදයෙහි සිටියේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොටැ දිවි ල ” යි වදාල සේකැ.

13. රජ්ජුරුවෝ ද මහ බෝ සතාණන් නිසා සේනිකාදි පණ්ඩිතවරුන් සතර දෙන පැනය දන් බැව් නො දැනැ, “ මේ බලු පණ්ඩිත වරහු යම් බලු වූ මා ගේ කුලයෙහි වෙසෙද්ද, එ සේ හෙයින් ඒකාන්තයෙන් මට වූයේ බොහෝ ලාභයෙකැ ” යි කී හ. මේ සේ පණ්ඩිත වරුනට සතුහි කළ ඉක්බිති, “ පණ්ඩිත වරුන් ගේ ප්‍රශ්න ව්‍යාකරණයෙහි සතුටු වූ මා විසින් උනට ^{with pride} ප්‍රකාර කළ මනා වේ ද ?” යි උපකාර කරන්නාහු, “ සුවිනිශ්චිත ප්‍රශ්න විසර්ජනය කරණ කොටැ ගෙනැ වෙසෙසින් මා ^{model} සතුටු සිත් ඇත්තෙමි, පණ්ඩිත වූ තොප ගැමි දෙනාට අජානෙය අක්‍රමයන් යෙදූ එකිඑකි රථයක් ද, වස්ත්‍රාභරණ ධනධාන්‍යයෙන් සමාධි වූ එකිඑකි ගම්වරක් ද දෙමි ” යි කියා, මෙ කී සියල්ල පණ්ඩිත වරුන් පස් දෙනාට දෙවූ හ.

14. උදුම්බන් දේවී වනාහි සේනාකාදි පණ්ඩිත වරු සතර දෙනා මෑ මහෝග්‍යය පණ්ඩිතයන් නිසා ප්‍රශ්නය දන් බව දැන,
 “රජ්ජුරුවන් වහන්සේ විසින්, මුං හා උදු හා වෙනසක් නො කරන්නාක්හු මෙන්, පස් දෙනාට මෑ උපකාර සම සේ කළ හ. මා ගේ මලෙන් වන් මහෝග්‍යය පණ්ඩිතයනට විශේෂ කොටැ සන්කාර කරන බව සුදුසු මෑ වේ ද?” යි රජ්ජුරුවන් සමීපයට ගොස්, “දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේට පැනය කා විසින් කියන ලද ද?” යි විචාල හ. “සොදුර, පණ්ඩිත වරුන් පස් දෙනා විසිනැ” යි කී හ. “දේවයනි, සේනාකාදි පණ්ඩිත වරු සතර දෙන ඒ පැනය කා නිසා දන් හ යි සිතූ සේක් ද?” යි විචාල හ. “සොදුර, නො දනිමි” කී හ. “දේවයන් වහන්ස, ඒ සේනාකාදි සතර දෙන කුමක් දනිද්ද? මහෝග්‍යය පණ්ඩිත- ගෝ වනාහි, “මේ අඤ්ඤායෝ නගමක් නසිත්ව” යි සිතා පැනය ඉගැන්වූ හ. නුඹ වහන්සේ හාමි දෙනාට මෑ සමීපයේ උපකාර කළ සේකැ. ඒ අයුකති යැ; මහෝග්‍යය පණ්ඩිතයනට වැඩියක් උපකාර කරන බව සුදුසු යැ” යි කී හ. රජ්ජුරුවෝ, “තමන් නිසා පැනය දන් බව නො කීවූ යැ” යි මහෝග්‍යය පණ්ඩිතයන් වහන්සේට සතුටු වැ, වඩා උපකාරයක් කරනු කැමැත්තෝ, “වන්නා වැයැ; මුදුනාණුවන් එක් පැනයක් විවාර ඒ පැනය කී කලී මහත් සන්කාර කෙරෙමි” යි සිතූ හ.

11. සිරිමන්ද ප්‍රශ්නය.

මේ සේ සිතා ඊට සුදුසු පැනයක් සිතන්නාහු සිරිමන්ද ප්‍රශ්නය සිතූ හ. ඒ ප්‍රශ්න විනානය කොටැ, එක් දවසක් පණ්ඩිත වරුන් පස් දෙනා සේවයට අවුත් පිළිසදර කථායෙන් සුව සේ උන් කල්හි, සේනාකා පණ්ඩිතයනට, “සේනාකා පණ්ඩිතයෙනි, පැනයක් විවාරමි” යි කී හ. “දේවයන් වහන්ස, විචාල මැනවැ” යි කී හ. රජ්ජුරුවෝ සිරිමන්ද ප්‍රශ්නයෙහි පලමු වන භාෂායෙන්: “නුවණ ඇති සමපත් නැති, හසාස- යොදි පරිවාර සමපත් ඇති නුවණ නැති, — මුන් දෙන්නා අතුරෙන් නුවණැත්තෝ කවුරුන් උතුමැ යි කියද්ද? සේනාකා- සිනි, එකෙක් පොලොව හා සමාන නුවණ ඇත්තේ යැ, දිලිඳු යැ; එකෙක් පරිවාර සමපත් ඇත්තේ යැ, අඤ්ඤා යැ. මුන් දෙන්නා ගෙන් කවුරු උතනම යැ යි නොපට වැටැහේ ද? මේ කාරණය කියා ලව” යි කී හ.

2. මේ පැනය වනාහි සේනක පණ්ඩිතයන් ගේ පරමපුරු-
 යෙන් පැවැතූ ආයේ යැ. එ සේ හෙයින් ඒ සිසිමසු ප්‍රශ්නය
 වහා මැ රජ්ජුරුවනට කී හ. කෙ සේ වූ ද යත්:— “ජනප්‍රධාන
 වූ රජ්ජුරුවෙහි, එකානතයෙන් මැ නුවණැත්තෝ ද, නුවණ
 නැත්තෝ ද, හසාසායාදි ශිලපයෙන් යුක්තයෝ ද, ^{from genera} සිසි ශිලප-
 යක් නො දන්නාහු ද, ක්‍ෂත්‍රිය මාහමණාදි උතුම් ජාති ඇත්තා-
 හු ද, ගිත ජාති ඇත්තාහු ද, යන සියල්ලෝ මැ ජාතීන් ගෙන්
 ගිත වුවත් සමපත් ඇති තැනැත්තවුට කී නො කී දෙය කොටැ
 සේවාචටත් වන්නා හ. මේ කාරණය දැනැ මම කියමි, නුවණැති
 තැනැත්තෝ යටත් මැ යැ, සමපත් ඇති තැනැත්තෝ මැ
 උතුමැ” යි කී හ.

3. රජ්ජුරුවෝ සේනකයා ගේ බස් අසා සුක්කුසාදි තුන්
 දෙනා නො විවාර, පස් දෙනාට කෙළවර උන් මහෙගුණ
 පණ්ඩිතයන් වහන්සේට, “අලාමක වූ නුවණැති සියලු ධර්මයන්
 සමාකාරයෙන් දන්නා වූ මහෙගුණ පණ්ඩිතයෙහි, තොප
 විවාරමි; නුවණ නැති පරිවාර සමපත් ඇති, පරිවාර සමපත්
 නැති නුවණ ඇති,—මේ දෙ දෙනා අතුරෙන් නුවණැත්තෝ කා
 උතුමැ යි කියද්ද? කියා ලව” යි කී හ. ඉක්බිත්තෙන්, මෙ සේ
 විවාල රජ්ජුරුවනට, “සුසුචි මැනවැ, දේවයන් වහන්සැ” යි
 ගාථායෙකින්, “සානානතරුදි කිසි ලාභයක් සමපත්තියක්
 ලදින් මැ, මේ උතුමැ යි සිහන්නා වූ අඥන තෙමේ පාණාතිපාතාදි
 පාප ධර්මයන් කරන්නේ යැ; එ සේ හෙයින් මේ ලොව බලන්නේ
 ඵෙඤ්චි මදයෙන් ප්‍රමාද වැ කලා වූ පාප කමි බලයෙන් තරකා-
 දියෙහි අනන්ත දු:ඛයට භාග් වන්නේ යැ; මෙ සේ උපෙක්‍ෂා
 පුමිකම වූ විනාචක් නැති වැ පර ලොව නො බලන්නේ
 දෙ ලොවෙහි මැ ගෙවත්, ඉසුරු මදයෙන් පමි කොටැ තරකාදි-
 යෙහි උපදනේ පර ලොව ද, නැවැතැ එයින් ව්‍යුත් වැ දිලිඳු
 කුලයෙහි නොයෙක් දුකට භාජන වැ උපදනේ මේ ලොව දැ යි,
 මෙ සේ දෙ ලොවිහි මැ නුවණ නැති තැනැත්තෝ පරුජයක්
 ගන්නේ යැ, ගෙවත් විනාශයට පැමිණෙන්නේ යැ. මේ
 කාරණය දැනැ මම, ‘නුවණැත්තෝ මැ උතුමැ, යසසින් යුක්ත
 වූ නුවණ නැති තැනැත්තෝ උතුම් නො වෙයි’ කියමැ” යි
 වදාල සේකැ.

4. මෙ සේ බෝ සතාණන් වහන්සේ විසින් වදාල කල්හි
 රජ්ජුරුවෝ සේනකයන් මුහුණ බලා, “මහෙගුණ පණ්ඩිත-

යෝ, 'නුවණැත්තා වූ මැ උතුමැ' යි කියති. කෙ බඳු ද ආචාරිකි" යි කී හ. සේනානගයෝ "දෙවයන් වහන්ස, මහො-
 ණ ධ පණ්ණාසකයෝ ලීදරුවෝ යැ; අද දක්වාත් උන් ගේ මුඛය
 කිරි සුව ද අමයි. මේ බාල දරුවෝ කුමක් දනිද්ද?" යි කියා
 ගාථායෙකින් කාරණයක් දක්වන්නාහු, "මේ ශිලා තෙමේ
 හෙවත් නුවණ තෙමේ ධනධාන්‍යාදී වූ භොග සමපත් සිඳු
 නො කරන්නේ යැ. පුත්‍රදරුදී වූ නැයෝ ද රූප සමපත්තිය ද
 ධනධාන්‍යාදී වූ සමපත් ද සිඳුනො කරන්නා හ. ඊට දැනටත්
 කවරේ දැ යි යන හොත්: කෙල නොලු වූ හෙවත් අනවරත-
 යෙන් දෙ කොළින් බස්නා කෙල ධාර ඇති, රූප සමපත්තියක්
 නැති, හඤ්ඤාදී පරිවාරයෙන් හා ධනධාන්‍යාදී සමපත්තීන්
 යුක්ත වැ සුව විදිනා මේ ගෝට්ඨිකයා නම් සිටුහු ශ්‍රීකාන්තා
 සෙවුනි යැ. දෙවයන් වහන්ස, බලා වදල මැනවැ; මේ
 කාරණය දැකැ, නුවණැති වැන් දිලිඳු තැනැත්තේ උතුම් නො
 වෙයි; නුවණ නැති වැන් ඉසුරුමත් තැනැත්තේ උතුමැ' යි
 මම කියමි" යි කී හ.

5. ඒ ගෝට්ඨිකයා සිටිනේ වනාහි කෙ සේ වූ කෙනෙක්
 ද යත්:— ඒ මිසුලු නුවරු අසු කෙලක් සමපත් ඇති සිටින
 කෙනෙකැ. උන් ගේ බැලියැ යුතු රූපයෙකුත් නැත්තේ යැ,
 ඊහු කෙනෙකුත් නැත්තා හ, දියණි කෙනෙකුත් නැසිය
 කෙනෙකුත් නැත්තා හ; කිසි ශිලායකුත් නො දන්නා හ.
 බැණැ නැති කල්හි ඒ ගෝට්ඨිකයා සිටිනේ ගේ දෙ කොළින්
 කෙල ධාරක් වැහිරෙන්නේ යැ. එසේ වැහෙන්නා වූ කෙල
 ධාරවත් දෙවහනත් හා සමාන රූ ඇති සමාලංකාරයෙන්
 සැරැහුණු ගැහු දෙන්නෙක්, සුපිපි නිලුපුල් කුලස් දෙකක් ගෙනැ
 දැලයෙහි සිටැ, නිලුපුල් මලින් පිසැ මල් විවිධට දමන්නා හ.
 රු සොඬු ද රු හලට යන්නාහු, නිලුපුලින් ප්‍රයෝජනයක් ඇති
 කල්හි, ඒ ගෝට්ඨිකයා සිටිනේ ගේ ගෙ දොරට ගොස්, "සාමිනි,
 ගෝට්ඨිකයා සිටිනේ වහන්සැ" යි කියන්නා හ. ඒ සිටිනේ
 රු සොඬුන් ගේ බස් අසා යි මැලුරු කවුළුව සමීපයේ සිටැ,
 "කිමෙක් ද, දරුවෙහි" කියන්නා හ. ඉක්බිත්තෙන් බැණැ
 නැගවුන් ගේ දෙ කොළින් කෙල ධාර වැහෙන්නේ යැ.
 නිලුපුල් මල් ගත් අත් ඇති වැ සැරැහි දැලයෙහි සිටි ගැහු
 දෙන්නා මලින් කෙල පිසැ මල් අතුරු විවිධට දමන්නා හ. රු
 සොඬු ඒ මල් ගෙනැ දියෙහි සලා පියා පැලැදැ ගෙනැ රු හලට
 වදනා හ. ඒ ගෝට්ඨිකයා සිටිනේ නම් මෙ බඳු සමපත්

ඇත්තා හ. සේනසයෝ මේ දැනටත්ත කොටැ රජු රුවනට කී හ.

6. සේනසයන් කී බස් අසා රජු රුවෝ, “ කෙසේ ද, පුත, මහෙණසක පණ්ඩිතයෙහි ? ” කී හ. මහෙණසක පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “ දෙවයන් වහන්ස, සේනසයා කුමක් දැනී ද ? බත් හුළු වැහි රැ ගිය තැනැ අවුලා කන කපුටුවකු වැන්නේ ය; මෙ ලොවැ විදැ ගන්නා සම්පත් බලයි, ඉස වැටෙන අපා දුක් නමැහි මහ මුහුරු නො බලයි. ඇසුව මැනවැ, දේවයන් වහන්සැ ” යි ගාථායෙකින් කාරණයක් දක්වන සේක්, “ නුවණ නැත්තේ සුවයක් ලදින් එහි මැ ඇලුණේ කුලෙ කමියෙහි පමා වන්නේ ය; ධර්මය පුතෘයයෙන් පමි කරන්නේ ය; දෙහි වෘක්කාදි වූ අනෙක පුකාර වූ දුකින් මඩනා ලද්දේ විශේෂයෙන් මැ වූලා බවට පැමිණෙන්නේ ය; අවුතු අවුතු වැ වසාකාරයෙන් පවත්නා වූ සුවදුකින් පිහිත වූයේ, ශ්‍රීම ම කාලයෙහි දියෙන් ගෙනැ ගැරැ අවිවෙහි ලූ මසකු මෙන්, වෙවුලන්නේ ය. මේ කාරණය දැකැ ‘ මම නුවණැත්තෝ උතුමැ, ඉසුරුවන් නැතැත්තෝ උතුම් නො වෙහි ’ කියමි ” යි වදාල සේකැ .

7. මහ . බෝ සහාණන් වහන්සේ වදාල කාරණය අසා රජු රුවෝ, “ කෙ බල ද, ආචාරිනි ? ” කී හ. සේනසක පණ්ඩිතයෝ, “ දේවයන් වහන්ස, මු කුමක් දැනී ද ? මිනිස්සු සිටිත්වා, හෙවත් මිනිසුන් තබා වලැ, අට ගත් ගසක් එල සම්පන්න වී නම්, එ සේ වූ ගසට මැ පණිහු එලැබෙන්නා හ ” යි කියා ගාථායෙකින් එ මැ උපමාව දක්වන්නාහ, “ වලැ අට ගත් මියුරු පක් ඇති වෘක්කයට අනෙක පුකාර වූ ශාරිකා ශකුනිකාදි ශ්‍රීහිණියෝ හාත් පසින් යම් සේ අවුත් රැස් වෙද්ද, එ පරිද්දෙන් මැ පොහොසත් වූ රත් රත් අවු රත් ආදි ධන සහිත වූ අවශේෂ උපහොග පරිහොග විසකු ඇති මෙ බල පුරුෂයා බොහෝ දෙන තමනට වැඩ පිණිස සෙවුනා හ. මේ කාරණය දැකැ මම නුවණැහි වැන් දිලිසු නැතැත්තෝ උතුම් නො වෙයි, නුවණ නැති වැන් ශ්‍රීමත් නැතැත්තෝ උතුමැ යි කියමි ” කී හ.

8. සේනසයන් කී කාරණය අසා රජු රුවෝ, “ කිමක් ද, පුත මහෙණසක පණ්ඩිතයෙහි ” කී හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “ මේ මහ බඩ ඇති සේනසයා කුමක් දැනී ද ? ඇසුව මැනවැ, දේවයන් වහන්සැ ” යි කාරණයක් දක්වන නැතැත්තෝ ගාථායෙකින්, “ පවත්වන ලද අණ සහ ඇති නුවණ නැත්තේ

උතුම් නො වෙයි. කුමක් හෙයින් ද යත්:- තාමත බකිනාදි නොයෙක් දරුණු කම්න් ජනයනට දුක් දී වසතු ලබන්නේ ය. එසේ වූ අදහසා බලවත් පඬුවනාප දු:බයෙන් අභිභූත වූ හඬින්තා මෑ හයානක කරකයට යම පල්ලෝ නො කැමැති සේ මෑ අදහස හ, හෙවත් කරකයෙහි බොහෝ දුකට පැමිණෙන්නේ ය. මේ කාරණය ද දැක, මම 'දිළිඳු වුවත් නුවණැත්තේ මෑ උතුම, ඉසුරුමත් වුවත් නුවණ නැත්තේ උතුම් නො වෙයි' කියමි " වදාල සේක.

9. නැවැතැ රජ්ජුරුවන් විසින්, " කීමෙක් ද, සේනක-සෙහි ? " කී කල්හි, ගාථායෙකින් කාරණයක් දක්වන්නාහු, " ඇල හෝ කඳුරුල ආදී කිසි ජලාශය කෙනෙක් නිමින වූ ගොස් ගහට අඩා බසිද්ද, ඔහු හැම දෙන මෑ තමතමන් ගේ යදොක්ත වූ හොය ඇල යනාදි නම් ගොත් හරනා හ. ඒ ඇල හෝ ආදීන් ගේ ප්‍රවේශයට ආධාරකරණයන් ගබ්හා නොමෝ මහ මුහුදට වදනා ලබන්නී, 'ගබ්හා' යෑ යන ව්‍යවහාර නැති වූ ගොස් මුහුද හා එක් වීමෙන් 'මුහුද' යෑ යි යන ව්‍යවහාරයට යන්නී ද, එ පරිද්දෙන් ලෝ වැස්සෝ තුමු සමපත් ඇත්තාහු මෑ පිහිට කොටෑ ඇත්තා'හ, හෙවත් මහා නුවණැත්තෝ ද ඉසුරුමත් තැනැත්තවුන් කර පැමිණෑ මුහුදට වත් ගහක් සේ තෝපස් නැති හෙයින් ප්‍රසිද්ධ වූ නො පෙනෙන්නෝ ය. මේ කාරණය දැක මම 'නුවණැත්තෝ උතුම් නො වෙහි, ඉසුරුමත් තැනැත්තෝ උතුමෑ' යි කියමි " කී හ.

10. නැවැතැ රජ්ජුරුවෝ, " කීමෙක් ද, මහෝසක පණ්ඩිතයෙහි " කී හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, " ඇසුව මෑනැවෑ, දේවයන් වහන්සෑ " යි කියා ගාථා දායයෙකින් කාරණයක් වදාරන සේක්, " මහත් වූ සාගරයක් උපමා කෙරෙද්ද, ඒ සාගරයට, ගබ්හා සමූහා අච්ඡවති ආදී වූ අනෙක ප්‍රකාර ගා හෝ හැම කල්හි මෑ මෙ තෙක් ගහ මෙ තෙක් හොය යන ප්‍රමාණයක් නැති වූ නොයෙක් දිගින් හඩා බසිද්ද, සමුද්‍ර සබ්බසාත වූ ඒ සාගරය තෙමේ අනවරත වූ සිය දහස් ගණන් මහත් වූ රළ වේග ඇත්තේ වෙරල ඉක්මෑ ගත නො හි වෙරල මෑ ගැසී බිදේ ද, එ පරිද්දෙන් මෑ නුවණ නැත්තහු ගේ හෙපුල් නුවණැත්තවු ඉක්මෑ නො පවත්නේ ය. කිසි යම් අචානම්යෙකිහි උපන් සැකයෙක් ඇත් නම් ඉසුරුමත්හු ද දිළිඳු වුවත් නුවණැත්තහු

කර පැමිණි කීවය වන්නේ යැ. මේ කාරණය දැක, මම 'නුවණැත්තෝ උතුමැ, ඉසුරුමත් නුවණ නැත්තෝ උතුම් නො වෙයි' කියමි" වදාල සේකැ.

11. බෝ සහානත් වහන්සේ වදාල කාරණය අසා රජ්ජුරුවෝ, "කීමෙක් ද, සේනකයෙහි?" කී හ. "අයුච මැනවැ, දේවයන් වහන්සැ" යි ගාථායෙකින් කාරණයක් දක්වනු පිණිස, 'සොඤ්ඤා පුත්තං' කියා සංගමයක් නැති වැනි යමෙක් පරිවාර සමපත් ඇත්තේ වී නම්, එ බඳු ඉසුරුමත් පුරුෂ හෙමේ, මහ පිරිස පිරවර අධිකරණයෙහි හිඳැ, අනුනට මේ ලොවින් පර ලොවින් වැඩක් වන කාරණයක් වන අවැඩක් වන කාරණයක් වන් කියන්නේ වී නම්, තේජස්වී හෙයින් සභා මධ්‍යයෙහි ඔහු ගේ බස මැ නැතෙන්නේ යැ. ඉසුරුමත් තැනැත්තෝ හිමියන් නො හිමි කිරීම ආදී වූ අවැඩට පුදුසු බසකුදු කියන්නේ වී නම්, සභාවට ඇදහියැ යුතු බව ශ්‍රී කාන්තා මැ කරන්නී යැ. ප්‍රඥ නොමෝ එසේ කොටැ ලියැ නො හෙන්නී යැ. මේ කාරණය ද දැනැ, මම 'නුවණැත්තෝ යටත්තු මැ යැ, ශ්‍රීමත් ඇත්තෝ මැ උතුමැ' යි කියමි" කී හ.

12. නැවැතැ රජ්ජුරුවන් විසින්, "කීමෙක් ද, පුත මහෙගුණ පණ්ඩිතයෙහි?" කී කල්හි පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, "මේ කෙලතොලු සේනකයා කුමක් දනී ද?" යි වදාර ගාථායෙකින් කාරණයක් වදාරන සේක්, "මද නුවණැති බාල තෙමේ අනුත් නිසා වන් තමා නිසා වන් බෝරු බෙණෙයි නම් සේ සභා මැද නින්දන් ලබයි, පර ලොවැ අපායගාමී ද වෙයි. මේ කරුණත් බලා 'නුවණැත්තෝ උතුමැ, නුවණ නැති ඉසුරුමත් තැනැත්තෝ උතුම් නො වෙයි' මම කියමි" කී හ.

13. ඉක්බිත්තෙන් සේනක පණ්ඩිතයෝ ගාථායෙකින් කාරණයක් දක්වන්නාහු, "වී නැලියක් සාල නැලියක් වෙල් හැල් නැලියක් පමණ වන් නැති, අනුක් මස්සක් වසනුවක් නැති, එසේ හෙයින් ඒ වේලෙන් වේලාවට දුක සේ ජීවත් වන්නා වූ පොළොව සමාන වූ නුවණැත්තෝ, සභා මධ්‍යයේ හිඳැ ඉදින් කාරණයකුදු කියා නම් ඔහු ගේ ඒ වචනය සභාවට නො නැතෙන්නේ යැ. යමෙක් නුවණැති වැනි ඉසුරුමත් නො වේ නම් ශ්‍රී කාන්තා ඔහු හරනය නො කරන්නී යැ; යමෙක් නුවණ නැති වැනි ඉසුරුමත් වී නම් ශ්‍රී ඔහු සෙවුනී යැ. එ සේ හෙයින් ඉසුරුමත් තැනැත්තාහු සම්මුඛයේ නුවණැත්තෝ කඳේ පැණි-

යකු මෙන් වැඩාහෙන්නේ යැ. මේ කාරණය ද දැකූ මම, 'ප්‍රඥවන් තැනැත්තේ හීන යැ, ඉසුරුමක් තැනැත්තේ වඩින යැ' යි කියමි" කී හ.

14. නැවතැ රජ්ජුරුවන් විසින්, "කීමෙක් ද, පුත මහෙණේ පණ්ඩිතයෙකි?" කී කල්හි පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, **සේනකයා** කුමක් දැනී ද? මේ ලොවැ විදෑ ගන්නා යසස බලයි, පර ලොව අපාය දුක් නො බලයි" කියා ගාථායෙකින් කාරණයක් දක්වන සේක්, "උදර වූ නුවණැත්තේ අනුන් ගේ බිදීම පිණිස මේව යි බොරුවක් නො කියන්නේ යැ. සබ වස රක්තා වූ හේ තෙමේ මහ පිරිස් මැද බොහෝ දෙනා විසින් 'කී නියා යහපත' යි පිදියැ යුතු වන්නේ යැ; පර ලෙවිහි දු සුභාමිත කාරණයෙන් ^{good: extrinsic} සුගතියට මැ යන්නේ යැ. මේ කාරණය ද දැකූ, මම 'නුවණැත්තෝ මැ උතුමැ, නුවණ නැති ඉසුරුමක් තැනැත්තෝ උතුම් නො වෙති' කියමි" වදාළ සේනා.

15. නැවතැ, "කෙසේ ද?" යි විචාල රජ්ජුරුවනට **සේනකයා** ගාථායෙකින් උත්තරයක් කියන්නේ, "මහ රජ, ඇසුව මනාවැ, ඇතුන් අසුන් ගවමහිණාදී වසන හා මුතු මැණික් ආදී වූ රුවන් ද, මැණික්මය ^{car - diamonds} කුණකිලාහරණ හා කතක කටක නුපුර යනාදී ආහරණයෝ ද, ඉසුරු කුලයෙහි උපන්නා වූ දෙවභනන් හා සමාන වරහනෝ ද, අවශෙඡ පරිවාර ජනයෝ ද, යන සියල්ලෝ මැ පොහොසත් තැනැත්තවුව උපහොග පිණිස වසන්නා හ; නුවණ ඇතක් දුක්පත් තැනැත්තවුව එ සේ වන්නාහු නො වෙති. මේ කාරණයෙනුත් 'සම්පත් ඇත්තෝ උතුම් වෙති' කියමි" කී හ.

16. ඉක්බිත්තෙන් පණ්ඩිතයන් වහන්සේ වදරන සේක්, "මේ නුවණ නැති **සේනකයා** කුමක් දැනී ද?" යි එක් කාරණයක් ගෙනැ හැරූ දක්වන්නේ ගාථායෙකින්, "නො සලකා කරන ලද මෙ ලොවින් පර ලොවින් ^{herminal activities} අනඛ දයක් වූ කවසුතු ද ඇති අඤන වූ තෙපුල් ඇති මද නුවණැත්තහු ද, දිර හිය සැවයක් නිරපෙක්ෂ කොටැ ^{cast away} හැරූ පියා යන සපියකු මෙන් ශ්‍රී භොමෝ හරිනී යැ. තව ද ඊට කාරණ කීමෙක් ද, යන හොත් :- ප්‍රථම කලපයෙහි අකුසල් නම් කළු බව සුදු බව නො දන්නා මීනිපුනට ^{je - ston} ආසි බොහෝ සමයයෙහි, දඹ දිමැ වෙතිය නම් රජ කෙනෙක් ඇති වූ හ. උන් ගේ ශරීරයෙන් සදුන් සුවද හමන්නේ යැ. මබ ^{at cross - leg} යෙන් මහ නෙල් මල් සුවද හමන්නේ යැ; ආකාශයෙහි පලක් ^{in the a}

බැඳූ ගෙනැ හිදිනට සමඵ වූ සෘද්ධි ඇත්තා හ; කාමාවචර දෙවියෝ සහර දෙනෙක් රැ දුවල් ආරක්ෂා ඇති වැ රකවල් ගෙනැ සිටිනා හ; අනන්ත ඇතුන් අසුන් ආදී වූ සිවුරහ සෙනගින් සුකත වැ දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවැ අග රජ කරන්නා හ. එ සේ වූ ඒ **මේකිය** රජ්ජුරුවන් කී බොරුයෝන්. ශරීරයෙන් තික්මෙන වැදුන ගකිය ද මුඛයෙන් තික්මෙන **ලීනිය** උතපල ගකිය ද නැති වැ දුගීකි හමන්නට වනැ. සහර දිගැ රකවල් ගෙනැ සිටි දෙවියෝ ද ඔහු හැරූ පියා නැගී ගියා හ. ආකාශයෙහි පලක් බැඳූ සිටිනට සමඵ සෘද්ධි නැති වැ බිමට මැ බවුයෝ යැ; කීවා වූ මාෂාවාදය කරණ කොටැ ගෙනැ ජීවමාන් ශරීරයෙන් මැ පොළොව විවර වැ අභිවියෙන් ගිනිදූල් අවුත් රත් පලසක් බඳු වැ වලදිනා ලද්දේ තරකයෙහි උපනැ. සහර දිගැ දෙවියන් රකවල් ගත් එ බඳු ඔහු ගේ සැපන පවා නුවණ නැති වැ අපායයට යන කලැ පිටි වහල් නො වී, මුහුදු එ තරට මෙ තර සේ ද ආකාශයට පොළොව සේ ද නො ලඟ වියැ. එ සේ හෙයින් මේ කාරණය ද දැකැ, මම 'නුවණැත්තෝ උතුමැ, නුවණ නැති තැනැත්තෝ උතුම් නො වෙති' කියමි" වදාල සේකැ.

17. ඉක්බිත්තෙන් රජ්ජුරුවන් විසින්, "කීමෙක් ද, සේනකයෙහි" කී කල්හි, "කීමෙක් ද දේවයන් වහන්ස, මේ බාල දරුවෝ කුමක් දැනිද්ද? තවත් මා කියන කාරණයක් ඇසුව මැනැවැ," යි පණ්ණිතයන් වහන්සේ කර බාවමි, හෙවත් කියන උතරයක් ඇත් නම් නැති කෙරෙමි" සිතා ගාථායෙකින් කාරණයක් දක්වන්නාහු, "දේවයන් වහන්ස, නුවණින් තීරණය නටසුතු වූ කාරණයෙකි සැක උපන් කලැ, "සේනසාදි පණ්ණිත වරැන් කැඳව" යි අප හැම කැඳවා යවූ ඔබ වහන්සේ ගේ සැකය දුර ලන මෙ සේ වූ ප්‍රඥ සමපන්න වූ අපි පණ්ණිත වරැ පස් දෙන මැ දෙහොත් මුදුනෙහි බැඳූ ගෙනැ ඔබ වහන්සේට සම නො වවුච්. අප **මායා** වහන්සේ දෙ දෙවි ලොවැ දෙවියන් පිරවරු ඔවුන් ගේ අනුභාව මැඬැ පවත්නා වූ සක් දෙවි රජහු මෙන් කීර්ති හා තෝපසින් පරිවාර සමපතරින් මැඬැ ගෙනැ පවත්නා සේකැ. ඉදින් නුවණැත්තහු උතුම් වුව හොත් අප අනුසාසක වැ සිටි බැවින් ඔබ වහන්සේ අපට යටත් වුව මනා වේ ද? එ සේ ද නො වන හෙයින් මේ කාරණය දැකැ, මම 'නුවණැත්තෝ උතුම් නො වෙති, පරිවාර සමපත් ඇති තැනැත්තෝ උතුම්' යි කියමි" කී හ.

18. සේනකයන් විසින් කියන ලද දැන් මේ වූ කාරණය මෑ අසා රජ්ජරුවෝ, “සේනකයන් විසින් ගෙනා හැර දක්වන ලද්ද වූ මේ කාරණය ඉතා ම යහපත, ම පුනරුච්චෝ මහෙඟුසා පණ්ඩිතයෝ මේ සේනකයා ගේ වාදය බිඳා අනෙක් කාරණයක් ගෙනා හැර දක්වන්නට පෝසත්තු දෙ හෝ” යි සිතා, “මේ කීමෙක් ද, පණ්ඩිතයෙහි” කී හ. සේනකයා තමන් විසින් මේ කාරණය ගෙනා හැර දැක්වූ කල, දැන් වනාහි මහ බෝ සභාණන් වහන්සේ විනා අනෙක් ඒ වාදය බිඳින්නට සමඵ කෙනෙක් මුළු දඹ දිමැ නැත්තේ ය. එසේ සෙසින් බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ගේ විදුරක් හා සමාන අසාධාරණ වූ ප්‍රඥනුභාවයෙන් ඒ සේනක පණ්ඩිතයන් ගේ වාදය බිඳිනා සේක්, “දේවයන් වහන්ස, මේ නුවණ නැති සේනකයා කුමක් දැනී ද? මේ ලොවැ විදා ගන්නා යසස් බලයි; නුවණෙහි අරුම නො දන්නේ ය. නුවණෙහි අරුම ඇසුව මනාවැ, දේවයන් වහන්සැ” යි කියා, ගාථායෙකින් කාරණ දක්වන සේක්, “නුවණ ඇත්තන් විසින් මෑ පැසිඳියැ යුතු වූ එ බඳු කටයුත්තක් උපන් කල්හි; නුවණ නැති ඉසුරුමත් තැනැත්තෝ නුවණ ඇත්තාහු ගැන්වුණු මෙන් පවත්තේ ය; නුවණැත්තෝ ප්‍රඥයෙන් කට යුතු වූ සියුම් වූ යුක්ති ආදිය ම ගැට මුසු කාරණයක් සැක හැර කියා ද, එ බඳු කාරණයෙහි නුවණ නැත්තෝ අවලෝකනය කොට ගත නොහී, ඒ ඤාණයෙහි කණ ගෙර වල් වන්නා සේ, මූලා බවට පැමිණෙන්නේ ය. මේ කාරණය දැක, ‘නුවණැත්තෝ මෑ උතුමැ, නුවණ නැත්තෝ උතුම් නො වෙති’ කියමි” යි කී හ. මෙර ගල් මුදුනෙහි සත් රුවන් ගෙනා හැර පා වගුරුවන්නක්නු මෙන් ද, ආකාශයෙහි පුන් සඳ මසවා පානක්නු මෙන් ද උගතර ගෙනා හැර දැක්වූ සේකැ.

19. මේ සේ මහ බෝ සභාණන් වහන්සේ විසින් නුවණෙහි අරුම වදාල කල්හි, ඉක්බිත්තෙන් රජ්ජරුවෝ සේනක පණ්ඩිතයන්ට, “කීමෙක් ද සේනකයෙහි, පෝසතු නම් උගතර-යක් කියව” යි කී හ. සේනකයාත් කොටුවෙහි පටවා තුබූ වි කා නීමවා කොටු පත්ල අත ගා පියා රැකෙන මාන සිතන එකක්නු මෙන්, උගත් උගත් තරම නීමවා පියා මත්තෙහි වැටැහෙන උගතරයක් නැත්තේ, එ සේ හෙයින් කර බා ගෙනා කොටුර-කොටුර සිතීවිල්ලේ හුන්නේ ය. ඉදින් ඒ සේනකයෝ අනෙක්

උතතරයක් ගෙනැ ගැරැ කිවු නම් ගාථා දහසෙකින් වත් මේ උමමගහ ජනනකය නො නිමෙන්නේ යැ.

20. ඒ සේනකයන් කියැ හෙන උතතරයක් නැති කල්හි, ගැඹුරු මහ වතුරක් එක පැහැරැ නමන්නක්හු මෙන් ද, ආකාශ ගඩුතාව පොලොව නුලයට බහන්නක්හු මෙන් ද, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ මන්තේ ප්‍රඥ වණිතා කරන සේක්, ගාථා-යෙකින්, “ ඒකාන්තයෙන් බුදු පසේ බුදු මහ රහතුන් ආදී වූ නුවණැත්තවුන් විසින් නුවණ උතුමැ යි පසස්නා ලද. යම් හෙයෙකින් නුවණ නැති මිනිස්සු සම්පතෙහි ඇලුණා වූ නම් එ හෙයින් ඔවුහු ශ්‍රී කාන්තාව උතුමැ යි කියති. මෙ ලොව පර ලොව දන්නා නුවණින් වැඩි සිටියනව මේ යසස් නම් ගැරවිල් කුණක් හා සමාන යැ; ප්‍රඥව අසදුග වූ සවරුප ඇත්තී යැ. එසේ හෙයින් මහා සාගරයට වෙරල ඉක්මැ ගත නො හෙන්නා සේ ශ්‍රී කාන්තා තොමෝ කිසි කලෙකැත් සදුණවන්තයා ඉක්මැ ගත නො හෙන්නී යැ, දේවයන් වහන්සැ ” යි වදළු සේකැ.

21. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ ප්‍රශ්න විසඳිනසේන් සතුවු වැ, “ බුදු කෙනකුත් පරිද්දෙන් අපට විසද කිව. ඒ තොප ගේ ප්‍රශ්න ව්‍යාකරණයෙහි සතුවු වූ මම ගෙරි දහසක් ද, නැහෙන්නව උතුම් හසන්‍යලඛිකාරයෙන් සරහන ලද්ද වූ සුශික්ෂිත හසන් රුජයෙක් ද, අජානෙය අසුන් යොදන ලද රථාලඛිකාරයෙන් සරහන ලද රථ දහසක් ද, ධනධාන්‍යයෙන් සමාධි වූ එකෙකි ගමින් හවුරුද්දකට ලක්‍ෂයක් බැගින් අය නිමිත ගම් සොළොසක් ද, යන මේ කී වස්තූන් තොපට උපකාර කොටැ දෙමි ” කියා සියල්ල දෙවූ හ.

12. ජන්තපථ ප්‍රශ්නය.

ඒ නැත් පටන් කොටැ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ යසස කිරි මුහුදු රළ පරිද්දෙන් මහන් වූයේ යැ. ඒ සියලු මැ සම්පත් බුනණියෝ උදුමැර දේවී මැ විවාරන්. බෝ සතාණන් වහන්සේ සොළොස් ගැවිරිදි වූ කලැ, “ මා ගේ මලණුවෝ වැඩි මාලු වැ ගන් හ; උන් ගේ යසසත් මහතැ; උනට සමාන කුලයෙකින් සරණ පාවා දෙන බව සුදුසු යැ ” යි සිතූ හ. මෙ සේ සිතා එ පවත් රජ්ජුරුවනට දුන්වූ හ. රජ්ජුරුවෝ එ සවක් අසා

සොම්නස් වැ, “යහපතා සොඳුර, එ පවන් උනට කියව” යි කී හ. දේවීන් මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට එපවන් දැන්වූ යැ. එ පවන් පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විසින්, “යහපතා” යි භිවිසි කල්හි, “එ සේ වී නම් මලංඛ, සුදුසු නැතෙකින් කුමාරිකාවක් ගෙනෙමෝ ද ?” යි කී හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, “චුන් වහන්සේ විසින් ගෙන්වා පාවා දෙන ලද කුමාරිකාව කිසි සේත් මට අභිප්‍රාය නො වන්නී යැ. එ හෙයින් මම මැ පළමු කොටැ සුදුසු එකක් පරික්‍ෂා කෙරෙමි” යි සිතා, “දේවීන් වහන්ස, කීප දවසක් රජ්ජුරුවන් වහන්සේට මා අසවල් කාරියකට හිස හ සි නො කිව මැනැවැ. එක් කුමාරිකාවක් පරික්‍ෂා කොටැ මට අභිප්‍රාය එකක් ලදීම් නම් නුඹ වහන්සේට දන්වා ලමි” යි කියා, බිසොවුන් විසින්, “යහපතා මලංඛ, එ ලෙසක් කරව” යි කී කල්හි, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ බිසොවුන් වැදැ, තමන් වහන්සේ ගේ ගෙට ගොස් හිත මිත්‍රයනට එ පවන් කියා, එක්තරු වේශයෙකින් සන්නාලී උපකරණ ගෙනා හුදෙකලා වැ මැ උතුරු වාසල් දෙරන් තික්මැ උතුරු යව මැදුම් ගමට වැහි සේකැ.

2. එ සමයයෙහි උතුරු යව මැදුම් ගමැ දුක්පත් වැ සිටි පුරුහත සිටු කුලයෙක් වියැ. ඒ සිටු කුලයෙහි අමණ දේවී නම් එක මැ දියණි කෙනෙක් බැලුවනට ප්‍රියකරැ වූ රු ඇත්තා හ, සියලු සත්‍රී ලක්‍ෂණයෙන් සමපන්නය හ, මහ පින් ඇත්තා හ, ගැහු රුවට ගොබවන ලද ඇඳි රු කඩක් හා සමානය හ. ඒ අමණ දේවී තුමු එ දවස් උදෑසනැ මැ හුළකැන් පිසැ ගෙනැ, “පියාණන් සානා නැනට යෙමි” යි නික්මැ, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ඉදිරියට එන්නා වූ ඒ කුමාරිකාව දැකැ, “සත්‍රී ලක්‍ෂණයෙන් සමන්විත සත්‍රීයකැ. ඉදින් සවාමීන් නැත්නි නම් මෝ තොමෝ මට බිරින්දෑට සුදුසු යැ” යි සිතූ සේකැ. ඒ අමණ දේවී මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ දැකැ ලා, “ඉදින් මෙ බඳු පුරුෂයන්හු ගේ ගෙයි වූයෙමි නම් කුටුම්භ සංඝාපනය කරන්නට ගෙවන් වසතු රැස් කරන්නට පිළිවනැ” යි සිතූ හ.

3. ඉක්බිත්තෙන් මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, “මැ ගේ සැමියන් ඇති නැති බව නො දනීම්; එ පවන් හසන මුද්‍රයෙන් විවාරම්. ඉදින් මෝ හුවණැත්නි වූ නම් හසන මුද්‍රයෙන් විවාරා දැනැ ගන්නී යැ” යි සිතා, දුරු මැ සිටැ ඇඟිලි හකුළවා මීට කළ සේකැ. ඒ අමණ දේවීන්, “මේ පුරුෂයා මා ගෙන් සැමියන් ඇත්ත නැත්ත විවාරන්නේ යැ” යි දැකැ අත්ල විදු ලූ හ. මහ

බෝ සතාණන් වහන්සේ සරණ හුහුණු බව දැන සම්පයව ගොස්,
 “සොළුර, තෙපි කිනම්මු දු?” යි විවාල සේකැ. “සවාමිනි, ගිය
 දවසැ වේවයි මතු දවස වේවයි දැන් වේවයි, සමසන ලොකයෙහි
 යමෙක් තැන් නම් මම ඒ නම්මි” කී හ. “සොළුර, ලොවැ උපන්
 සතුන් ගෙන් නො මියන කෙනකුන් නැති හෙයින් ‘අමර’
 නාමය තැන්තෝ යැ. තෙපි එනම්මු දු?” යි විවාල සේකැ.
 “එසේ යැ, සවාමිනි” යි කී හ. “සොළුර, කවුරුනව කැඳ ගෙනැ
 යෙවු දු?” යි විවාල සේකැ. “සුඵ දෙවතාවනව යැ” යි කී හ.
 “තොප ගේ පියාණනව කැඳ ගෙනැ යෙවු දු?” යි විවාල සේකැ.
 “සවාමිනි, එ සේ යැ” යි කී හ. “තොප ගේ පියාණෝ කුමක්
 කෙරුද්දු?” යි විවාල සේකැ. “එකක් දෙක කෙරෙහි” කී හ.
 “එකක්හු ගේ දෙක කිරීම නම් සි සැම යැ; සි සාද්ද සොළුරැ?” යි
 වදල සේකැ. “සවාමිනි, එ සේ යැ” යි කී හ. “තොප ගේ
 පියාණෝ කො තැනෙකැ සාද්දු?” යි විවාල සේකැ. “යම්
 තෙනකට එක් වරක් ගිය කෙනෙක් නො එද්ද එ තැනැ යැ” යි
 කී හ. “එක් විටෙකැ ගිය කෙනකුන් ගේ පසු වැ නො එන තෙන
 සුසාන යැ; සොළුර, සෝනක් සම්පයෙහි සාද්දු?” යි විවාල සේකැ.
 “එ සේ යැ, සවාමිනි” කී හ. “සොළුර, අද මැ එවු දු?” යි විවාල
 සේකැ. “ඉදින් ආව හොත් නො එම්, නාවොත් එම්” කී හ.
 “සොළුර, තොප ගේ පියාණෝ ගහෙකින් එ තෙරකැ සාකි.
 එයට කාරණ කීමෙක් දු? යි යහ හොත් :- ගහ දිය ආවොත්
 නො එව. දිය නො ආවොත් එව; එ හෙයින්” යි වදල සේකැ.
 “එ සේ යැ සවාමිනි” කීව.

4. මෙ සේ මෙ පමණක් පෙර පසු කරා කොටැ අමර
 දේවී තුමු, “හුළු කැන් පුව මැනැවැ සවාමිනි” පැවැරැ හ. බෝ
 සතාණන් වහන්සේ, “ආදියෙන් කී පෙරැන්න නො ඉවැසීම
 අවමබහල යැ” යි සිතා, “යහපතැ, බොම්” වදල සේකැ. අමර
 දේවී කැඳ සැලිය හිසින් බා තුබු හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ,
 “ඉදින් මණ්ඩය නො දෙවැ, අතට පැන් නො දී මැ, කැඳ අතට
 දුනු නම්, මෙ තැනැ මැ හැරැ පියා යෙම්” යි සිතූ සේකැ. ඒ අමර
 දේවී වනාහි, මණ්ඩයෙන් පැන් ඇරැ ගෙනැ අවුත් අතට දී ලා,
 සිස් මණ්ඩය අත නො තබා බිමැ තබා ලා, සැලියේ කැඳ අලලා
 හුළුකැන් මණ්ඩය පුරා ලු හ. වැලින් ඒ කැඳෙහි හුළු මද වූයේ යැ.
 ඉක්බිති බෝ සතාණන් වහන්සේ, “කීමෙක් ද සොළුර, හුළුකැන්
 ඉතා මැ බොල් වනැ?” යි වදල සේකැ. “පැන් නො ලද්දේ යැ.
 සවාමිනි” කී හ. “තොප ගේ කුඹුර පුදිනා අගැ දිය නො ලදු යි

සිතමි” වදාල සේකැ. අමඤ්ඤේච්චි, “එ සේ යැ, ස්වාමීනි” කියා පියාණනට හුළකැන් තබා බෝ සතාණන් වහන්සේට හුළකැන් පෙවු හ.

5. උන් වහන්සේ හුළකැන් අනුභව කොටැ අත කට සෝදැ, “සොඳුර, අපි නොප ගේ ගෙට යමිහ. අපට මහ කියව” යි වදාල සේකැ. අමඤ්ඤේච්චි, ‘යහපතැ” යි කියා තමන් ගේ ගෙට මහ කියන්නාහු, “මහ ගොස්සේ ගොස් ඇතුළු ගමට වන් කලැ, යම් තෙනෙකැ හස්සුණු තබා විකුණන සල්පිල දැ, ඉන් ඔබ්බට ගිය කලැ කැඳ තබා ගෙනැ විකුණන සල්පිලැ. ඉන් ඔබ්බට ගිය කලැ පිපි පිපි කොබලිල ගසෙක් ඇත්තේ යැ. ඒ ගස මුලට ගිය කලැ යම්, අතෙකින් අනුභව කෙරෙද්දැ, ඒ අතැ මතැ යන්නට කියමි; යම් අතෙකින් නො කද්ද ඒ අතැ යන්නට නො කියමි; හෙවත් දකුණත මතැ වැඩියැ මැනැවැ. ඒ මහ යැ, හෙවත් යව මැදුම් ගමැ අප ගේ දෙ මවුපියන් ගේ ගෙට මහ යැ. මා සහවා කි මහ දැනැ වදාල මැනැවැ” යි කී හ. මෙ සේ ඒ අමඤ්ඤේච්චි බොධි සත්ථයන් වහන්සේට මහ කියා ලා පියාණනට හුළකැන් ඇරැ ගෙනැ නැගී ගිය හ.

13. සත්ථි ප්‍රශ්නකය

මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ අමඤ්ඤේච්චි කී මහින් උන් ගේ ගෙට වැඩී සේකැ. ඉක්බිත්තෙන් අමඤ්ඤේච්චි ගේ මෑණියෝ, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දැකැ හිදිතට අස්තක් දී ලා, “පුතංඛ, බොන පරිද්දෙන් හුළකැන් අතට වඩා ලම් ද?” යි කී හ. “මෑණියන් වහන්ස, අප ගේ නැගණියෝ, අමඤ්ඤේච්චි කැඳිත්තක් පෙවු හ” යි වදාල සේකැ. අමඤ්ඤේච්චි ගේ මෑණියෝ, “මා ගේ දියණියන් තිසා ආ තෙනෙක් වනැ” යි සිතූ හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ උන් දුක් පත් තියාව දන්නාහු, “මෑණියන් වහන්ස, මම සන්නාලියෙකිමි. ගෙත්තම් කට යුතු වූ කිසිවක් ඇද්ද?” යි විචාල හ. “පුතංඛ, විද්ද යුතු කොට්ට මාවුලා ආදිය ඇතැ. ඒ විද්ද ගෙනැ දී ලන්නට සුදුසු මිලයෙක් නැතැ” යි කී හ. “මෑණියන් වහන්ස, මිලයෙන් කාරියෙක් නැත; ගෙනෙව, විදු දී ලම්” යි වදාල සේකැ. අමඤ්ඤේච්චි ගේ මෑණියෝ කඩ රෙදි හැරැ ගෙනැ ගෙත්තම් කරන පරිද්දෙන් දුන් හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගමැ ඇත්තන්

ගෙනා ගෙනා රෙදි හා වුව මනා වුව මනා දෙය ද නිමැවූ සේක් මැ යැ. පිනැත්තන් කරන දෙය සිතු ලෙසට මැ සමාඥ වන්-
නේ යැ.

2 ඉක්බිත්තෙන් බොධි සතකයන් වහන්සේ අමග් දේවීන්
ගේ මැණියකට, “ මැණියෙනි, විටියක් පාසා හඬ ගා පිට
මැනැවැ ” යි වදාළ සේකැ. අමග් දේවීන් ගේ මැණියෝ ගම
මුළුල්ලේ මැ හඬ ගැ හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගමැ
ඇත්තන් ගෙනගෙනා කනින් සන්තැලි මේවර කොටැ එක
දවසින් මැ මසු දහසක් ලත් සේකැ. අමග් දේවීන් ගේ මැණියෝ
ද බොධි සතකයන් වහන්සේට දැවල් බත් පිසැ කවා, “ පුතාංඬ,
රැට සාල කෙතෙක් ගරම් දූ ? ” යි විචාළ හ. “ මැණියන් වහන්ස,
මේ ගෙයි යම් පමණක් කත් නම් එ පමණ මැ බත් පිසුව
මැනැවැ ” යි වදාළ සේකැ. අමග් දේවීන් ගේ මැණියෝත්
බොහෝ වූ රස මසවුලෙන් යුක්ත කොටැ බත් පිසු හ. අමග්
දේවී හිසින් දර මිටියක් හා හිණින් පලා හිණක් හා ඇරැ ගෙනැ
වලින් අවුත්, ඉදිරියේ දෙර දර මිටිය හෙළා, පැළ දෙරින් ගෙට
වන්හු යැ. උන් ගේ පියාණෝ වනාහි ඇදිරි ගැසි හිය කලැ ගෙට
ආ හ. බොධි සතකයන් වහන්සේට අනෙක ප්‍රකාර අනැහි රස-
යෙන් යුක්ත වූ ආහාර අනුභව කැරැවූ හ. අමග් දේවී මවුපිය
දෙ දෙනා බත් කවා පසු වැ තුමුත් කා මවුපිය දෙ දෙනා පය
සෝදවා තෙල් ගල්වා මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ පය සෝදවා
තෙල් ගැල්වූ හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ අමග් දේවීන් විමසන
සේක් කීප දවසක් මැ එහි විසු සේකැ.

3. ඉක්බිත්තෙන් එක් දවසක් උන් විමසන සේක්,
“ සොදුර, අමග් දේවීනි, සාල් මනාවක් පමණ ඇරැ ගෙනැ ඉන්
මට කැඳත් බතුත් අවුළත් පිසව ” යි වදාළ සේකැ. අමග් දේවීන්,
“ එක සාල් මනාවෙන් මෙතෙක් දූ කෙසේ පිසම් දූ ? ” යි නො
කියා, “ යහපතැ ” යි වදාළ බස හිමිසැ, ඒ සාල් මනාව පැසැ, මුල්
සාලින් බත් ද කඩ සාලින් කැඳ ද සුන් සාලින් කැවුම් ද පිසැ,
ඊට සුදුසු වූ අවුළත් පිසැ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට අවුළ
සහිත කැඳ දුන් හ. කැඳ කබලක් මුඛයට ගත් පමණෙකින් මැ
සියලු රස නහර වැල් පිනා සිටැ ගත්තේ යැ. පණ්ඩිතයන්
වහන්සේ උන් විමසන පිණිස, “ සොදුර, නොප පිසමත් නො
දන්නා කලැ කුමක් පිණිස මා ගේ සාල් නසා පූ දූ ? ” යි කියා,
කෙළ හා සමඟ මුඛයට ගත් කැඳ කබල කාරු බිමට දමා පි

සේකැ. අමුණ දේවීන් නො කීපි මැ, “කැඳ යහපත් නො වී නම් කැවුම් කැව මැනැවැ සුවාමිනි” යි කියා කැවුම් අතට දුන් හ. කැවුම් මුඛයෙහි තිබූ පමණෙකින් මැ රස නහර වැල් පිනා ගියේ යැ. එයින් එ සේ මැ කාරු දමා පි සේකැ. ඊටත් නො කීපි මැ, “එ සේ වී නම් බත් අනුභව කරව” යි කියා බත් අතැ තුබූ හ. එයින් ආලෝපයක් මුඛයෙහි තබන්නා මැ සියලු රස නහර වැල් පිනා ගියේ යැ. බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ, “නොප පිසමන් නො දන්නා කලැ මා දුක සේ සොයා ගත් දෙය කුමට නැසූ දු ?” යි කීපි කෙනකුත් මෙන් තුන් වගය මැ එක් කොටැ අමුණ පියා, අමුණ දේවීන් ඉස පටන් ඇඟ මුළුල්ලෙහි ගල්වා, දොර හව්වෙහි ඉන්නට වදාළ සේකැ. අමුණ දේවීන් ඊට මදකුත් නො කීපි, “යහපතැ, සුවාමිනි” යි දොර හව්වෙහි හුන්නා හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ අමුණ දේවීන් මන් නැති බව දැනැ, “සොදුර, මෙසේ එව” යි වදාළ සේකැ. ඔයින් දෙ විටක් නො කැඳවන තුරැ එක බසින් මැ සම්පයට අවු යැ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ නුවරින් එත සේක් මැ, මසු දහසක් හා එක් සින් කඩක් ශා බුලත් පයියෙහි ලා වැඩි සේකැ. උන් වහන්සේ ඒ කඩ මැත් කොටැ අමුණ දේවීන් අතැ තබා, “සොදුර, නොප ගේ යෙහෙල-ණියන් සමඟ ගොසින් නා පියා මේ කඩ ඇඳැ ගෙනැ එව” යි වදාළ සේකැ. ඔයින් වදාළ ලෙස මැ කළ හ.

4. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, සන්නාලී කමින් උපයා ගත් මසුරන් ද නුවර සිටැ ගෙනා මසුරන් ද යන මේ සියල්ල අමුණ දේවීන් ගේ මවුපිය දෙ දෙනාට දී ලා දෙ මහලල්නට, “නුඹ වහන්සේ රක්ෂාවට නො සිතුව මැනැවැ” යි අස්වසා, අමුණ දේවීන් හැරැ ගෙනැ නුවරට ගොස්, තවත් විමසන පිණිස දොරවු පාලයා ගේ ගෙයි ඉඳුවා, දොරවු පාලයා ගේ අවුච්ච සරුප කියා ලා තමන් වහන්සේ ගෙට ගොස් පිරිමින් දෙ දෙනකු කැඳවා, “අස-වල් ගෙයි ගැනියක රඳවා ආමි. මසු දහසක් ඇරැ ගෙනැ, ගොස් ඇ විමසව” යි මසු දහස දී යවූ සේකැ. උයින් බොධි සත්ත්වයන් වදාළ ලෙස මැ ගොස් අමුණ දේවීන්ට මසු දහස දීක් කොටැ විමසා හ. අමුණ දේවී, “මේ මසු දහස මා ගේ සවුණන් ගේ පා පිසුන් නො අගනේ යැ” යි කියා, උන් කී බස් නො ගිවිස්සා හ. ඒ පුරුෂයෝ, ගොස් පණ්ඩිතයන් වහන්සේට දැන්වූ හ. ඉක්බිත්-තෙන් බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ඒ පුරුෂයන් නැවැතැ නැවැතැ තුන් වර දක්වා යවා නො ගිවිස්සා හෙයින්, සතර වන

වාරයෙහි, “එසේ වී නම් ඇ අත අල්ලා ඇද ගෙන එව” යි වදාළ සේකැ. ඒ පුරුෂයෝ ගොස් නො කැමැති පරිද්දෙන් ඇද ගෙන ගිය හ.

5. අමග්ග දේවී, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ සැපතෙහි සිටියැ හෙයින් හැදිනැ ගත නො හී, මූණ බලා සිනා සුණාහ, හඩාත් පි හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ අමග්ග දේවී සිනා පුණු කාරණයන් හැඩු කාරණයන් විවාල සේකැ. ඉක්බිති බොහි සතකියන් වහන්සේට අමග්ග දේවී, “සාමිනි, නුඹ වහන්සේ ගේ මූණ බලා සිනා සෙන්නෙමි, ඔබ වහන්සේ ගේ දිව්‍ය සැපතක් හා සමාන වූ සැපත් බලා, ‘මේ සමපත් නො කාරණයෙකුත් ලත් දෙයෙක් නො වෙයි, පූජී ජාතියෙහි පින් කම් කොටැ ලබන ලද කුශල කමියා ගේ විපාක යැ; නො සිතියැ හැකි නියා යැ’ යි සිනා සමාධින් සිනා සිණ්ඨි. හඩන්තෙමි වනාහි දැන්, ‘මබන් පත ලැබෙයි කියා අනුන් විසින් රක්ෂිත ගොපිත වැ සිටි. සත්‍රින් කරා එළැඹැ හෙවත් පරදර කමී කොටැ මතු නරකයට යන්නාහ’ යි සිනා, ඔබ වහන්සේ කෙරෙහි දයාවෙන් හැඩිමි” යි කී හ. බොහි සතකියන් වහන්සේ උන් පරික්ෂා කොටැ පිරිසිදු අදහස් ඇති බව දැනැ, “යව මුත් මෙ සේ මා නො ගිවිස්නෙත් උන් ගෙනා තෙකැ මැ ලා පියව” යි කියා, අමග්ග දේවීන් යවා, නැවැතැ තමන් වහන්සේ සන්නාලී වෙස් ගෙනැ, එ ද රු උන්දු ගේ ලඟට ගොස් සැතැපී, දෙ වන දවස් උදසනක් සේ රජ ගෙට ගොස්, උදුම්බග්ග දේවීනට සුදුසු කුමාරිකාවක් ගෙනා බව වදාළ සේකැ. බිසොවු රජ්ජරුවනට එ පවත් කීසැ, අමග්ග දේවීන් පා මුදු පාඞ්ගම් පාසලම් පාදජාලා ශිරෝජාලා කණ්ඞාභරණ ත්‍රිවාලඛකාර කෙපෝච්චු සිරිකන් ආදී වූ සියලු සත්‍රී ආභරණයෙන් සරහා, මහන් හිදෝලුවෙකැ හිදුවා ලා, ඉක්බිති රජ්ජරුවන් ගේ විධානයෙන් එ සා මහන් සත් යොදුන් මිසුලු නුවර නොයෙක් පරිද්දෙන් සරහා, රන් ධජ නහා විසිතුරු කොටැ සරහා තිමවන ලද උතුම් වූ මූඛල රථයෙකි වඩා, ‘රථයෙහි දේවීන් උන් හොත් කැලී බවත් එළැලී බවත් මිටි බවත් රු ඇති බවත් නැති බවත් නුවර මාසිනට නො පෙනන්නේ වේ දු ?’ යි සිනා, දේවීන් ගේ රූප විලාසය නුවර වාසි සියල්ලන් මැ සුව සේ දක්නා පරිද්දෙන් රථයෙහි සිටුවා, දෙවතාවන් හා සමඟ විචියෙහි නමා ගත් තරුණ දිව්‍ය සත්‍රීයකැ පරිද්දෙන් මහ පෙරහරින්, මහ බෝ සතාණන් ගේ ගෙට ගෙනැවුත් සරණ පාවා දී මගුල් කළුහ.

7. රජ්ජුරුවෝ බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ සරණ මගුලෙහි එකී එකී වස්තූයෙන් දහසක් මිල වටනා පඬුරු යවූ හ. රජ්ජුරුවන් ආදී කොටැ වාසල් බලන්නවුන් ඇතුළු වැ ගොපල්ලන් දක්වාත් මිසුලු නුවර වාසින් ගෙන් පඬුරක් නො ගෙනා ගිය එක ද සත්ත්වයෙක් නැත. අමඟ් දේවී ද, රජ්ජුරුවන් යවූ පඬුරු සමයේ දෙකක් කොටැ බෙද, එක් භාගයක් ගෙට ගෙනැ අනෙක් භාගය නැවැතැ රජ්ජුරුවනට යවූ දෑ ය. මෙ මැ කුමයෙන් උදුමඟ් දේවීන් ඇතුළු වූ නුවර වාසින් විසින් එවන ලද සියලු පඬුරු සරියේ දෙකක් කොටැ බෙද, භාගයක් ගෙනැ, නැවැතැ භාගයක් උන් උනට යවා, එ සා මිසුලු නුවර වාසින් හැම දෙනා මැ එක දවසින් එක ඇසිල්ලෙන් මැ සිත් ගත් හ. එ වක් පටන්, තුන් ලොවට ඇසක් වැනි මා ගේ බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ, අමඟ් දේවීන් හා සමඟි වාසයෙන් වාසය කරන සේක්, රජ්ජුරුවනට අඵයෙන් හා ධර්මයෙන් හා අනුභාසනා කළ සේකැ.

14. මහෙෂ්වරයන් පලා යෑම

ඉක්බිති එක් දවසක් සේනක පණ්ඩිතයෝ සුක්කුසාදී අනෙක් තුන් දෙනා තමන් සම්පයට ආවුන් බණවා, “පින්වත්නි, අපි ගොවියාපුතු මහෙෂ්වරයාට නො සැහෙමිහ. දැන් වනාහි ගොවියාපුතු විසින් තමාට වඩා විසින් අඹුවක් ගේන්න ලද. කිසිවක් කියා රජ්ජුරුවන් කෙරේ උඹ බිඳුවා පුව මැනැවැ”යි කී හ. “ආචාරීන් වහන්ස, අපි කුමක් කරමෝ ද ? නුඹ වහන්සේ මැ ඊට සුදුසු කාරණ සිතුව මැනැවැ” යි කී හ. “වන්නා ව! තෙපි නො සිතව. උපායයෙක් ඇත. මම රජ්ජුරුවන් ගේ වූඩාමාණිකාස සොරු ගෙනෙමි. සුක්කුසසෙහි, තෙපි රන් මාලාව ගෙනෙව. කාච්ඡෙසෙහි, තෙපි රජ්ජුරුවන් පොරෝනා පලස ගෙනෙව. දේවිඤ්ඤෙහි, තෙපි රන් මිරිවැහි සහල ගෙනෙව” යි කී හ. මෙ සේ ශිඟු සතර දෙන මැ වස්තූයෙන් යට කී වස්තු සතර රජ ගෙන් පිටත් කොටැ ගත් හ.

2. ඉක්බිතිතෙත්, “බොහෝ දෙනා නො දන්වා ගොවියා පුතු ගෙට යවමිහ ” යි කියා, සේනකයන් පලවූ කොටැ තමන් ගත් මැණික මොර කළයෙකැ බහා ලා කෙල්ලක අතැ තබා, “මොර කළය” අනෙක් කෙනකුනට ගනිතොත් නො දී, මහෙෂ්වරයන් ගේ ගෙටි ඉදින් ගනිත් නම්, මිල නො

ගෙනා කළයෙන් මැ දී පියා එව" යි කියා ලා යවු හ. ඒ කෙලී පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ගේ ගෙදරට ගොස්, " මොර ගනුව " යි කියයි. පුරවන් නො ගොස් ඊ මැ දූවැටෙන්නි යැ. අමුණ දේවී දොරැ සිටි තැනැත්තෝ ඒ කෙල්ල ගේ ක්‍රියාව දැකා, " මෝ අනෙක් තැනකට නො ගොස් මෙ තැනැ මැ දූවැටෙන්නි යැ, එක් කාරණයක් වුව මැනැවැ " යි සිතා, තමන් ගෙයි කෙල්ලකට ඉති කොටැ ඔබ්බට යවා තුමු මැ, "අම්ම මෙයේ එව, මොර ගනුමය" යි ඒ කෙල්ල බණවා, ඇ තමන් සම්පයට ආ කල්හි තමන් ගේ කෙල්ලන් අඩ ගා ආදී මැ කියා ලූ හෙයින් නො ඇසුවා සේ තමන් සම්පයට නො එන්නා, " යව අප ගේ කෙල්ලන් මෙ තැනට බණවා ලව " යි ඇ මැ යවා, කළයෙහි අත ලා ඇතුළෙහි තුමු මැණික දැකැ, ශ්‍රීතට ආ කෙල්ලට, " මැණි- යෙහි, තෙපි කවුරැන් සම්පයෙහි සිට අවු දූ ? " යි විවාරු, " සේනක පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ගේ කෙල්ලකිමි " යි කී කල්හි, ඉක්බිති ඇගේ ද මව ගේ ද නම් විවාරු, " එසේ වී නම් මොර දෙව " යි කියා, "අම්ම තුඹ දූ මොර ගන්නා කලැ මට මිලයෙන් කාරිය කිමි ද ? කළයෙන් මැ ගත මැනැවැ " යි කී කල්හි, " එසේ වී නම් යව " යි කියා ඇ යවා, " අසවල් මසැ අසවල් දවසැ සේනකාචාරිහු තුමු තමන් ගේ අසවල් කෙල්ල දුටු අසවල් තැනැත්තිය අතැ, රජ්ජරුවන් වහන්සේ ගේ වූඩාමාණිකාස පණයම් පිණිය එවු හ " යි පනෙකැ ලියා ගත් හ.

Wages for a prostitute.

3. පුත්කුස පණ්ඩිතයෝ රන් මාලාව සමන් මල් කරඹු- යෙකැ ලා ලා සේනකු ආචාරීන් යවු ලෙස මැ යවු හ. කාවිඤ්ඤ පණ්ඩිතයෝ පලස පලා පැසෙකැ ලා ලා යවු හ. දේවිඤ්ඤ පණ්ඩිතයෝ රන් මිරි වැසි සන්ල පිදුරු කැරැල්ලක් ඇතුළේ බැඳැ යවු හ. අමුණ දේවී, උන් හැම දෙනා යවු දෙය හැරැ ගෙනැ, පනෙකැ වක දවස හා ගියවුන් ගේ නම් හා ලියා, මහ බෝ සතා- නන් වහන්සේට සරුප කියා ලා තබා ලූ හ.

4. ඒ සේනකාදී සතර දෙන මැ වසතු සතර උපායයෙන් බෝ සතාණන් ගේ ගෙට යවා, රජ ගෙට ගොස්, " කීමෙක් ද " දේවයන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ ගේ ආහරණ වූ වූඩාමාණිකාස නො පලදනා සේක් දූ ? " යි විචාල හ. "පලදිමි, ගෙනෙව " යි කී හ. මැණික භාණ්ඩාගාරයේ සොයා නුදුටු හ. සසස්සන් එ සේ මැ වී යැ. ඉක්බිත්තෙන් සේනකාදී සතර දෙන මැ, " දේවයන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ ගේ ආහරණ මනෝමඩ

පණ්ඩිතයන් ගෙහි යැ; තුමු එකී වසතු පලදින්නා හ. දේවයන් වහන්ස, ගොවියා පින් නුමි වහන්සේට සතුරු යැ” යි රජ්ජුරුවන් කෙරේ බෝ සතාණන් බිඳැවූ හ. ඉක්බිත්තෙන් එ පවත් බෝ සතාණන් වහන්සේට වැඩ පසස්තා මිනිස්සු ගොස් කී හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “ රජ්ජුරුවන් දැකෑ, ඒ සැරැප දැනිමි ” යි රජ සේවයට වැඩී සේකැ. රජ්ජුරුවෝත් සේනකාදී දුජ්නයන් ගේ බස් අසා මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට කීපි, “ නො දැනිමි. මෙහි අවුත් කුමක් කෙරේ ද ? ” යි තමන් දැක්ක නුදුන් හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන් කීපි බව දැනෑ, “ පලා යන්නට පුදුසු කලැ ” යි අමුණ දේවීනට සලකුණු දී, අපුසිඬු වෙශයෙන් නුවරින් නික්මෑ දකුණු යව මැදුම් ගමට ගොස්, කුමල් ගෙයෙකැ කුමල් කම් කොටෑ වසන සේකැ.

5. නුවර මුළුල්ලෙහින්, “ මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයෝ පලා ගියා හ ” යි එක කොලාහල වැ ගියේ යැ. සේනකාදී සතර දෙන මෑ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ පලා ගිය බව දැනෑ කණස්සලු නො වන්නාහු, “ කීමෙක් ද, අපිත් පණ්ඩිතවරු නො වමෝ ද ? ” යි ඔවුනොවුන් නො දන්නා මෑ අමුණ දේවීනට පත් යවූ හ. අමුණ දේවී සේනකාදී සතර දෙනා මෑ යවූ පත් අතට ගෙනෑ, “ අසවල් වේලාවට එත්තේ යැ ” යි කියා යවා, වෙන වෙන මෑ උන් තමන්තමනට අවුඬි කළ වේලාවට ආ කල්හි, අල්ලා ගෙනෑ නො සැලෙන අන්දමට බන්දෑ, ඉස කේ කප්පා පරණ නානා ගෙයෙකැ හෙළවා බොහෝ දුකට පමුණුවා, පැදුරු මාලුවලෑ හා පැස් මාලුවලෑ හා හොවා වසා බන්දෑ, රජ්ජුරුවනට කියා යවා, ඒ පණ්ඩිතවරුන් සතර දෙනා හා සමඟ වෘකු සතරත් ගෙන්වා ගෙනෑ ගොස් රජ්ජුරුවන් වැඳෑ එකත්පස් වැ සිටෑ, “ දේවයන් වහන්ස, මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයෝ සොර නො වෙහි; ඔබ වහන්සේ ගේ භාණ්ඩාගාර සොර කම් කලෝ මේ සතර දෙන යැ. මුත් සතර දෙනා ගෙන් සේනකාදී මෑණික් සොරා යැ; ජුක්කුසසා රන් මාලා ගත් සොරා යැ; කාවිඤ්ඤා පලස් සොරා යැ; දේවිඤ්ඤා රන් මිරිවැහි සොරා යැ. අසවල් මසෑ අසවල් දවස් අසවල් කෙල්ල ගේ දුව අසවල් තැනැත්තිය අතෑ මොහු සතර දෙන මෙ කී වසතු මට පණයම් පිණිස එවූ යැ. මේ මා ලියා තුබූ පත් බලා වදාළ මෑනාවැ. ඔබ වහන්සේ සතු මෙ කී වසතු පාවා ගත මෑනාවැ, දේවයන් වහන්සැ ” යි රජ්ජුරුවන් වැඳෑ ගෙට ගිය හ.

6. රජ්ජුරුවෝ බෝ සතාණන් නැගී ගිය බැවින් උන් වහන්සේ කෙරේ සැකයෙන් ද, අනෙක් මන්ත්‍රී කෙනකුන්

නැති බැවින් ද සේනකාදි පණ්ඩිතවරුන් සතර දෙනාට කිසිවක් නො කියා, “ නා පියා නොප නොප ගේ ගෙදරවලට යව ” යි කී හ.

15. බජ්ජොපණ-භූරි ප්‍රශ්න

ඉක්බිති රජ්ජරුවන් ගේ දළ පුඬු සේ සතෑ අධිගෘහිත දේවතා දු, මහ බෝ සතෑණන් ගේ කුර්භික නාදයක් හා සමාන වූ කට හඬ විහිදුවා වදාරන්නා වූ මිහිරි ධම් දෙශනායෙහි ශබ්ද නො අසන්නී, “ කීමෙක් දෙ හෝ ” යි පරික්ෂා කොට, ඒ කාරණය දැන, “ පණ්ඩිතයන් ගෙන්වන උපායයක් කෙරෙමි ” යි මධ්‍යම රුත්‍රියෙහි දළ පුඬු සිදුරෙහි සිට, අභි ශරීරයක් දක්වා දේවතා ප්‍රශ්නයෙහි,

“ හනති හන්ඨෙහි පාදෙහි මුඛස්ඵල පරිපුමහති,
සවෙ රජ පියො භොති කං තෙනමතිපසාසි ”

යනාදි ගාථා සතරෙකින් දක්වන ලද ප්‍රශ්න සතරක් රජ්ජරුවන් ගෙන් විචාළී ය.

2. රජ්ජරුවෝ එහි අභි නො දැන, “ සේනකාදි පණ්ඩිත-වරුන් විචාරමි ” යි එක් දවසකට අවර ඉල්ලා ගෙන දෙ වන දවස්, “ පණ්ඩිතවරු සතර දෙන එත්ව ” යි කියා යවා, පණ්ඩිත-වරුන් විසින්, “ අපි මුඬු හිස් ඇර ගෙනා විවිධව බස්තට විළි ඇත්තමුහ ” යි කී කල්හි, පසි සතරත් විද්ද යවා, “ තෙල ඉසෑ ලා ගෙනා එන්නේ ය ” යි කියා යවූ හ. ඒ පසි ඇති වූයේ එ තැන් පටන් කොට, ල. පණ්ඩිතවරු ඉස් පසි ඉසෑ ලා අවුත් රජ්ජරුවන් වැදෑ පනවන ලද අසුන් මත්තෙහි හුන් හ. ඉක්බිති රජ්ජරුවෝ, “ සේනකාසෙහි, ඊයේ රු මධ්‍යම රුත්‍රි වේලෙහි දළ පුඬු සේ සතෑ වසන දෙවි දු මා පැනයක් විචාළී ය. මම එහි අභි නො දන්නෙමි පණ්ඩිතවරුන් විචාරමි; ඒ පැනය මට කියව ” යි කියා, “ හනති හන්ඨෙහි පාදෙහි ” යනාදි පළවූ වන ගාථාව කී හ. සේනකාසෝ ගාථාව අසා, “ කිං හනති කං හනති ” යි කියා කටට ආ දෙයක් දෙබා කිසිවක් දැන ගත නුහුණුව හ. සෙස්සෝත් කිසිවක් කියා ගත නො හී කර බා ගත් හ.

3. රජ්ජරුවෝ දෙමනස් වැ දෙ වන දවස් රු දෙවතා දු විසින්, “ පැන සතරෙහි අභි දුටු දු ? ” යි විචාරන ලද්දහ, “ මා

විසින් පණ්ඩිතවරු සතර දෙන විවාරන ලද හ; උසින් එහි අඵ නො දත් හ ” යි කී හ. දේවතා දු, “ මු හැම දෙන මැ කුමක් දැනිද්ද? මහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් විනා අනෙක් මේ පැනය කියන්නට සමම් කෙනෙක් නැහ. ඉදින් මහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් ගෙන්වා මේ පැනය උන් ලවා නො කියවුනු නම්, මේ දිලියෙන ය කුලින් තොප ගේ හිස සත් පඵවක් කොටැ බිදැ පියම් ” යි රජ්ජුරුවන් හය ගත්වා, “රජ්ජුරුවෙහි, ගින්නෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇති කල්හි කණමැදිරියන් පිබින්නට ද, කිරෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇති කල්හි අහ අල්ලා ගෙනැ දෙනට ද, පුදපු නො වන්නේ යැ ” යි කියා, බජෝපණ ප්‍රශ්නයෙහි මේ මතු කියන කාරණ කී හ.

4. “ ගිනි නැති වැ ගිනි සොයා ඇවිදිනා පුරුෂයෙක්, දිලියෙන්නා වූ කඳෙ පැණියෙක් ගිනි පුපුරෙකැ යි සිතා, ඒ කඳෙ පැණියා මත්තෙහි ගොම වැරැටි හා තණ රෙඬු හා පොතිපොති කොටැ ලා ලා, කණමැදිරියා ගිනි පුපුරෙකැ යි යන විපරිත සලකුණින් දෙ දණ බිම ඇනැ ඇස් පිපිරැ යන තුරැ පිඹැත් ගිනි දල්වා ගත නො හේ ද, යමෙක්, ‘කිරි දෙමි’ යි ලොව නත තබා අහ අල්ලා ගෙනැ, දවසක් මුළුලෙහි ඇදුත් කිරි පිහිරකුත් දෙවැ ගත නො හේ ද, එ පරිද්දෙන් නුවණ නැති හෙයින් කිරිසනුත් හා සමාන වූ තැනැත්තේ උපායවත් කමක් නැති හෙයින් තමහට අභිවාදියක් නො ලබන්නේ යැ. පස මිතුරනට තීග්‍රහ කිරීමෙන් ද සත්‍යයෝ නොයෙක් උපායයෙන් වැඩට පැමිණෙන්නා හ. සේනාවට තායක අමාත්‍යයන් ගේ ලැබීමෙන් ද වැඩ පසන්නා මිත්‍රයන් ගේ උපදෙශයෙන් ද රජ්ජුරුවෝත් රජ්‍යයට පැමිණැ වාසය කරන්නා හ; නොප සේ, නුවණැති අමාත්‍යයා ගෙන් පලවා පියා නො වසන්නා හ. ගිනි තබා කඳෙ පැණියන් පිඹින්නා සේ ද, ලොව නත තබා අහ ගෙනැ කිරි දෙනා සේ ද, තරුදිය තබා ලා අතින් කිරිත සේ ද, මේ නියා ගැට මුසු පැන මහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් නො විවාර, සේනකාදි වූ පණ්ඩිතවරුන් විවාරන්නට ඒ කොල්ලෝ කුමක් දැනිද්ද? උහු මැ කඳෙපැණියන් හා සමවූ යැ. ඉදින් නොප ගේ පණ රක්තා කැමැත්තනු නම්, ගල් මුදුනෙකැ දිලියෙන මහ ගිනි කඳ සේ නුවණින් දිලියෙන්නා වූ මහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් ගෙන්වා විවාර, මට පැන සතරෙහි අඵ කියා ලව. එ සේ නො කෙලෙහි

නම් තොප ගේ ජීවිතය නැතැ"යි රජ්ජුරුවන් හය ගත්වා සැඟවී ගියා යැ.

හදි පුත්තය.

5. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ මරණ බියෙන් තැති ගෙනැ, දෙ වන දවසැ අමාත්‍යයන් සතර දෙනකු කැඳවා ලා, "දැරුවෙහි, තෙපි සතර දෙන රථ සතරෙකැ නැගී නුවර සතර වාසලින් තික්මැ, යම් තෙනෙකැ දී ම පුතණුවන් මහෙහෙසබ පණ්ඩිතයන් දුටු නම්, එ තැනැ දී මැ උනට සත්කාර කොටැ වහා කැඳවා ගෙනැ එව" යි කියා යවු හ.

6. උන් සතර දෙනා අතුරෙන් දකුණු වාසලින් තික්මුණු අමාත්‍යයා, දකුණු යවමැදුම් ගමැ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, මැරී ඇරැ ගෙනැ කුඹල් ආචාරිනට සක වටා මැරී වැකුණු ඇඟින් මැ පිදුරැ බිස්සෙකැ හිඳැ මිටි මිටි කොටැ ගෙනැ යව සාලේ බන් අනුභව කරන්නවුන් දුටුයේ යැ. කුමක් පිණිස එ බඳු දුකක් ගෙනැ කුඹල් කමානනය කල සේක් ද? යි යන හොත්: මහෙහෙසබ පණ්ඩිතයෝ මහා නුවණැත්තෝ යැ, නිසැකයෙන් රජ්ජුරුවෝ කලෝ නම් කුඹල් කමානන කොටැ ජීවත් වනු අසා සැක නො වන්නාහ යි සිතා, මේ කාරණය පිණිස මෙ බඳු දුකක් ගත් සේකැ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන් ගේ අමාත්‍යයා දැකැ, තමන් වහන්සේ කැඳවා ආ බව දැනැ, "මා ගේ සම්පත පෙර පරිදි-දෙන් මැ වන්නේ යැ; අමර්ණ දේවීන් විසින් ඉදි කරන ලද අනැඟි රස මස'වුලෙන් යුක්ත වූ බන් මැ අනුභව කෙරෙමි" යිතා, අතින් ගත් බන් පිබ හෙලා නැගී සිටැ, අතකට සෝධා පියා සිටි සේකැ. ඒ ඇසිල්ලෙහි මැ අමාත්‍යයා ලඟට හියේ යැ.

7. ඒ වැළින් සේනක පණ්ඩිතයන් ලබිසි එකෙකැ. එ හෙයින් මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට, "පණ්ඩිතයෙහි, 'ඉපුරුමන් තැනැත්තෝ උතුමැ' යි යම් බසක් ආචාරී කිවු නම්, ඒ සේනක ආචාරී කී බස සැබැවැ. තොප ගේ යසස පිරිහුණු කල්හි එ බඳු නුවණ තොපට පිරිවහල් වන්නට නො පොහොසත් වියා. දැන් මැරී වැකුණු ඇඟින් පිදුරැ බිස්සෙකැ හිඳැ මෙ බඳු බහක් අනුභව කරව. ඉදින් තොප ගේ වාදය සැබැ වී නම් යසසින් පිරිහුණු තොපට තොප ගේ නො පිරිහුණු වීසියන් සමාඟි ශක්තියන් පිරිවහල් වුව මනා වේ ද? " යි කී හ.

8. ඉක්බිති මහතාණන් වහන්සේ, "නුවණ නැත්තව, මම, මා ගේ නුවණ බලගෙන් නැවැතැ ජී මා ගේ පිරිහුණු සම්පත

මුහුකුරුවන්නෙමි, 'මේ සැඟවෙනු මනා කාල යැ, මේ පිළියමට මනා කාල යැ'යි කල්තොකල් දැන, රජපුරුවන් කිපුණු කලා සැඟවී ඇවිද, සතුටු කල්හි එළි බැසැ, පෙර පරිද්දෙන් විදි සම්පතෙහි පිහිටන පිණිස, කුඹිල් කමානක කොටැ මෙ බඳු රස නැති යව සාලේ බත් අනුභව කරන්නෙමි, විසී කරණයට කල් දැනැ, මා ගේ නුවණින් පුරුනන සම්පතෙහි පිහිටා, සැටියොදුන් රත්ගල් නලා මුදුනෙහි විභූමිණය කරන සිංහ රජයක්හු මෙන් අසමීතිත වැ හැසිරෙන්නම් දකුව " යි වදාළ සේකැ. නැවතැ අමාත්‍යයා, "රජපුරුවන් ගේ සේ සතැ වසන ඉදවිදු රජපුරුවන් පැන සතරක් විවාලී යැ; රජපුරුවෝ පණ්ණාදි පණ්ණිතවරුන් සතර දෙනා විවාලු හ. එක් කෙනෙකුත් ඒ පැනය කියා ගත නුහුණුව හ. එ සේ හෙයින් රජපුරුවෝ තොප සමීපයට එවු හ " යි කී හ. " එ සේ කලැ නුවණෙහි බල දුටුයෙහි මේ ද? එ සේ විවැ ඉසුරු සැපත් පිටිවහල් නො වන්නේ යැ " යි මහතාණන් වහන්සේ නුවණෙහි අනුභාව වණිනා කළ සේකැ.

9. අමාත්‍යයා, " පණ්ණිතයන් දුටු තැනැ දී මැ නහවා පියා හන්දැ ලා ගෙනැ එව " යි කියා රජපුරුවන් විසින් දුන් පිළි සහලත් මසුරන් දහසක් මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ අතැ තුටුගේ යැ. කුඹලාණෝත්, " මා මෙහෙ ගත්තේ මහොභධි පණ්ණිතයන් අතිනැ " යි සිතා බා ගීය හ. පණ්ණිතයන් වහන්සේ, " නො බව ආවාදිනී, තෙපි මට බොහෝ උපකාරී වැ සිටියහු යැ " යි අස්වසා, කුඹලාණනට මසු දහස දී, මැටි වැකුණු ඇඟින් මැ රචයෙහි හිදැ, සිත් සේ වනයෙහි ඇවිද වසන තෙතට ගමන් ගත් හසනී රජයකු පරිද්දෙන් නුවරට වැඩි සේකැ.

10. ඇමැතියා රජපුරුවනට බෝ සතාණන් වහන්සේ වැඩි නියාව කී යැ. " පුත, පණ්ණිතයෝ තොප විසින් කොසි දී දක්නා ලදහු දු ? " යි කී කල්කී, " දේවයන් වහන්ස, දකුණු යවමැදුම් ගමැ කුඹිල් කම් කොටැ ජවත් වෙතී; ඔබ වහන්සේ කැන්දැ එවු හ යි අසමින් නො නා මැ මැටි වැකුණු ඇඟින් අවු යැ " යි දන්වී යැ. රජපුරුවෝ, " ඉදින් මට පසම්තුරු වූ නම් සම්පතෙහි පිහිටා සෙතාව ඇති කොටැ හෙතැ ඇවිදිනී; මු මට සතුරු නො වෙතී " යිතා, " ම පුතණුවන් තමන් ගේ ගෙට ගොස් ඉස් සෝධා තහා සමාලඛකාරයෙන් සැරැහී මා දුන් පෙරහරින් දක්නට එන්නට කියව " යි කී හ.

11. එ බස් අසා පණ්ණිතයන් වහන්සේ, රජපුරුවන් කී ලෙස මැ සැණිඳි; සිටුරස සෙතක මිටිමිණ; විජයෝග් මහ පායෝග්

සුදම් දෙව් සභාවට වඩනා සක් දෙව් රජාණන් පරිද්දෙන් අවුත්, රජ්ජුරුවන් විසින් “ එන්නේ යැ ” යි කී කල්හි, රජ ගෙට වැදූ, රජ්ජුරුවන් වැදූ, එකත්පස් වැසිටි සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, බොධි සත්ඵයන් වහන්සේ හා සමඟ සුවදුක් දෙබා, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විමසන්නාහු, “ සමහර කෙනෙක් ඉසුරු සම්පතෙහි පිටිටා සිටැ, ‘මේ තෙක් සැපත් අපට ඇතැ’ යි සම්පත් නිසා පණ්ඩිත ආදී පව් නො කරන්නාහ; සමහර කෙනෙක්, ‘තමනට සැපත් දුන්නනට වැරද්දේ යැ’ යි අනුත් බණන පිණිස පව් නො කරන්නාහ; සමහර කෙනෙක් කිසිවක් කරන්නට නො පොහොසත් හෙයින් පව් නො කරන්නාහ; සමහර කෙනෙක් නුවණ නැති වැ අමන්ත්‍රි හෙයින් පව් නො කරන්නාහ. තෙපි බොහෝ වූ අභි විතතනයෙහි දක්‍ෂව; සිතුව හොත් දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවැ රජ්ජුරුවන් මරු රාජ්‍යය ගන්නට පොහොසතු ව; කුමක් නිසා මට නො වැරද්ද ද ? මරු පියා රාජ්‍යය නො ගතු ද ? ” යි කී හ.

12. එ බස් අසා බෝ සතාණන් වහන්සේ, “ නුවණැත්තෝ තමනට සුව පිණිස පව් කමැ නො හැසිරෙන්නාහ; යසයින් පිරිහී කාසික වෛතසික දුකින් පෙළෙන ලදු වැත් එක් කෙනකුත් කෙරෙහි සෙනෙහසයෙන් වේවයි උරණින් වේවයි පැවැතැ එන සුවරිත ධර්මය නො හරතාහ ” යි වදාළ සේකැ. නැවැතැත් රජ්ජුරුවෝ, බොධි සත්ඵයන් විමසන පිණිස රජ මාගමක් කියන්නෝ, “ මොළොක් වූ හෝ දරුණු වූ හෝ යම්කිසි කාරණයෙකින් සත්‍ව තෙමේ බැගෑවට පැමිණැ තමා සම්පතැ පිටිටා පසු වැ ආචාර ධර්මයෙහි හැසිරෙන්නේ යැ ” යි කී හ. ඉක්බිති බොධි සත්ඵයන් වහන්සේ, එ සේ කී රජ්ජුරුවනට ගසක් උපමා නොවැ දක්වන සේක්, “ යම් ගසක් මූලැ සෙවනැ සැතැපි යමෙක් නුග්නේ වී නම් වේවයි වැදූ හොත්තේ හෝ සිටියේ හෝ වී නම්, ඒ සැතැපුණු ගසැ අත්තක් වේවයි සත්පුරුෂ තැනැත්තේ නො බිඳිනේ යැ; ඉදින් බිඳිනේ වී නම් පව්වු මිත්‍ර දෙහි යැ ” යි වදාල, “ දේවයන් වහන්ස, සැතැපුණු රැකැ කොළ අත්තක් පමණ කඩා පි මාත්‍රයෙකින් මිත්‍ර දෙහි වන කලැ, මා පියාණන් වහන්සේට ද බොහෝ සැපත් දී මාත් මේ සා ඉසුරු සම්පතෙහි පිහිටුවා රැකීමක් සිටි මඟ වහන්සේ කෙරේ වරදනා මම, කෙසේ නම් මිත්‍ර දෙහි නො වෙමි ද ? ” යි සියලු සැපියේ මැ තමන් වහන්සේ මිත්‍ර දෙහි නො වන බව වදාල, රජ්ජුරුවන් ගේ සිත් හසරව යෝජනා කරන සේක්, “ යම් පුරුෂයෙක්හු සම්පත

යෙන් යමෙක් තෙමේ සිල්ප වූ කාරණයකුදු විවාර දන්නේ ද, යම් නුවණැති කෙනෙක් තුමු යමක්හට සිතා උපන් සැකයකුත් දුරු කෙරෙද්ද, උතුමු සැක විවාර ගත් නැතැත්තවුව පිහිට වැ සිටීමෙන් පිළිසරණ වන්නාහ; සැක දුරු කිරීමෙන් ආවාසී තනතුරෙහි සිටි නුවණැත්තවුන් සත්පුරුෂ තෙනැත්තේ විශ්වාසය නො හරනේ යැ” යි වදා, දැන් රජ්ජුරුවනට අවවාද කරන සේක්, “රජ්ජුරුවන් වහන්ස, පස් කම් සුව අනුභව කරන ගෘහස්ථ තෙමේ කුසිත වී නම් යහපත් නො වන්නේ යැ; තමා විදිනා ඒ පස් කම් සැප තර කොටැ ගත නො හෙන්නේ යැ. කායාදි සංහිදීමක් නැති මහණ ද ඒ මහණ ධර්මය පුරා ගත නො හෙන්නේ යැ. එ සේ හෙයින් යහපත් නො වෙයි. එ සේ මැ යහපත අයහපත නො විමසා සඬග්‍රහ නිග්‍රහ කරන්නා වූ රජ ද යහපත් නො වෙයි. යම් නුවණැත්තෙක් තෙමේ කොපි වී නම් අමායෙහි විෂ බිඳුවක් හුණුවා සේ ඔහු ගේ සත්‍යානෙයෙහි පිහිටි සියලු ගුණ මැ නස්නා හෙයින් එයින් උතුම් නො වන්නේ යැ. දේවයන් වහන්ස, රජ තෙමේ පරික්‍ෂාකාරී වැ රුජ්‍යය කරන්නේ යැ; අපරික්‍ෂිත වැ රුජ්‍යය නො කරන්නේ යැ. පරික්‍ෂිත වැ දස රුජ ධර්මයෙන් රුජ්‍යය කරන්නා වූ රජ්ජුරුවෝ යශස් පරිවාර ගුණ කීර්ති එකානතයෙන් වඩන්නාහු යැ” යි වදාල සේකැ.

16 දේවතා ප්‍රශ්න

මෙ සේ වදාල කල්හි රජ්ජුරුවෝ, මහ බෝ සතෘණන් වහන්සේ, තහන ලද දල පුඹු සේ සත් ඇති රජ අස්තෙහි වඩා හිදුවා, තුමු මිටි අස්තෙහි හිදැ, “පණ්ඩිතයෙහි, සේ සතෙහි වසන දෙවි දු මා පැන සතරක් විවාලී යැ; මම ඒ පැන දැනැ ගත නුහුණුයෙමී; මේ සේනකාදි පණ්ඩිතවරුන් සතර දෙකට කී නැතැ උනටත් නො වැටැහිණ. පුත, ඒ පැන මට කියව” යි ආරාධනා කල සේකැ.

2. එ දවස් මහ බෝ සතෘණන් වහන්සේ, සැව යොදුන් රත්ගල් මුදුනෙහි සිංහ නාද කරන අහිත කෙසර සිංහයකු සේ, “දේවයෙහි, සේ සතෙහි වසන දේවතා වේව යි, මාතුමිහා රුජ්-කාදි වූ ස දිව්‍ය ලොකයෙහි දේවතාවෝ වෙත්ව යි, සොලොස් බඹ තෙලෙහි බඹහු වෙත්ව යි, යම් කිසි කෙනකුත් විසින් විවාරන ලද්ද වූ පැන, කියුණු මුමහක් ඇති කඩුමෙකින් ඇඹුම මල්

a bundle of

මිටියක් කපා වගුරුවන බල ඇති පිරිමියක්හු මෙන්, මා ගේ නිමල වූ හුවණ නමැති කවුසෙන් පිරිසිදු කියමි. කියව දේව-යෙහි, දෙමි දු විවාල පැන ” යි සඵඤ ප්‍රචාරණයක් පරිද්දෙන් වදල සේකැ.

3. එ දවස් මහ බෝ සතෘණෝ සඵ හෝ නො දත්තෝ නම් කෙසේ ද ? මතු ලොවුතුරු බුදු වැ සියලු සතුන් සිතැ සැක දුරු කොටැ ධර්ම සිංහ නාද කිරීමට මේ මැ දූභොතත නො වේ ද ? වැලි කෙළියෙහි දී එ තෙක් පැන විසැලු ඒ මහතෘණන් වහන්සේට දැන් එක දේවතාවක විවාල පැනසක් විසැදීම නම් කවර ඇරමයෙක් ද ?.

(1) මාතෘ ප්‍රශ්නය

4. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ දේවතා දුටු විවාල ලෙස මැ කියන්නාහු, “ හතති හතෙහි පාදෙහි ” යනාදීන් දක්වන ලද පලවූ පැහස කී හ.

“ හතති හතෙහි පාදෙහි මුඛඤ්ච සරිසුභාති
ස වෙ රුජ පියො භොති කං තෙනමතිපසාසි ”

මහ බෝ සතෘණන් වහන්සේට භාථාව අසමින් මැ ආකා-ශයේ නභා ලු පුන් සද මඩලක් මෙන් අඵය අවබොධ වියැ. ඉක්බිති බොධි සතකයන් වහන්සේ, “ අසව දේවයෙහි ” වදුරු, “ යම් වේලෙකිහි මැණියන් ගේ ඇකයෙහි භොත්තා වූ ලදරු කුමාරයා, කිරි බී බඩ පුරු ගෙනැ සතුටු වැ මැණියන් හා සමඟ කෙලනේ, තමා ගේ ලු හෝ පලු පන් සේ මොලොකැටි අතින් මැණියන් මරන්නේ ද, ඉසැ කේ ඇදු කඩන්නේ ද, මිටින් මැණියන් මුණ අත්තේ ද, එ වේලෙහි වගුල සද රුසින් ඔද වැහි කිරි මුහුදක් සේ සෙනහයෙන් ඔද වැසියා වූ සිත් ඇති මැණිණෝ, පුනණුවනට ‘සෙර ගේ පුත මා කුමට මරන්නේ ද ?’ යි යනාදීන් සෙනහ වශයෙන් නියා, සෙනහය ධරු ගන්නට අසමථ වැ දරුවන් වැලැදැ ගෙනැ ලෙහි ගොවා සිපැ ගනීහි. මෙ සේ ඔරු හිදැ තමන් මරා කෙලනා වේලෙහි මැණියනට දරුවෝ ආදි ඇති ප්‍රෙමයට වඩා ලා මැ ප්‍රිය වන්නාහ; පියාණනටත් එ සේ මැ ප්‍රිය වෙති. ” මෙ සේ නභො මධ්‍යයෙහි සුඪී මණ්ඩලය ඔසවා පාන්නක්හු මෙන් ප්‍රශ්නය පහල කොටැ වදල සේකැ.

5. ඒ ප්‍රශ්න විසඵනය අසා දේවතා දු දල පුඹු සේ සන් ඩිමඳයෙන් මැක් වැ අඪී ශරීරයක් දක්වා, “ ප්‍රශ්නය වදල නිසාම

ඉතා යහපතැ” යි මිහිරි කච හසින් ශබ්ද පවත්වා, සත් රුවන් කරඬුවක් දිව මල් දිව සුවදින් පුරා මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට පූජා කොටැ සැඟවී ගියා යැ.

(2) බාල පර්වය ප්‍රශ්නය

6. රජ්ජුරුවෝ ද මහ බෝ සතාණන් වහන්සේට ගදින් මලින් පූජා කොටැ දෙ වන පැනයට ආරාධනා කොටැ, “කියව දේවයෙහි” වදලු කල්හි, “අනෙකාසති යථා කාමං” යනාදි ගාථායෙන් දෙ වන පැනය කී හ.

“අනෙකාසති යථා කාමං ආගමස්ස ච ඉවජති
ස වෙ රාජ පියො හොති කං තෙනමභිපස්සයි.”

ඉක්බිති රජ්ජුරුවනට බෝ සතාණන් වහන්සේ, “රජ්ජුරුවෙහි, කැකුලිද්ධ ගොසින් කී දේ කච ලන්තට සමඵ සත් අට හැවිරිදි පුතණුවන් විසින්, ‘ඉදින් මට මේ මේ කැවුම් දුන්නේ ඵී නම් යෙමි’ කියන්නා, ‘එ යේ ද පුතංඛ’ යි උන් කැමැති කැවුම් ඉදි කොටැ දුන් කල්හි, ඵී කැවුම් කා ලා, ‘තෙපි ගෙයි සිහිල් සෙවණේ හිඳුව. මම තොපට පිටත ඇවිදූ, මෙහෙවර කෙරෙමි-මැ’ යි කියා, හඤ්චිකාර මුඛවිකාරාදි නොයෙක් උසුළු පැපෑ කී මෙහෙවර නො ගොසින් සිටිනා පුතණුවනට මෑණියෝ කිපි මරන්නට දංඛක් හැර ගෙනැ, ‘මා සත්තක දෙය කා ලා කුඹුරේ කුරුල්ලන් පමණ පලවා පියන්නටත් නො යෙයි ද?’ යි හය ගැන්වූ කලා වේගයෙන් දිවැ ගත් පුතණුවන් ලුහු බැඳෑ අල්ලා ගන්නට අසමඵ වැ, ‘සෝනට යේවයි බිල්ලට යේවයි සොරු තා කඩ කඩ කොටැ කපා පියත්ව’ යි යනාදීන් කියා, කැමැති පරිද්දෙන් කච හෙලන පමණක් හැවිලි හවත්නාහු, යමක් මුඛයෙන් බෙණේ නම් ඉන් සිහිත්තකුත් දරුවනට වන්නා නො කැමැත්තෝ යැ.

7. ඵී කුමාරයා, දවස මුළුල්ලෙහි කොල්ලන් හා එක් වැ කෙළැ පියා, සවස ගෙට වදනට නො පොහොසත් වූයේ, නැයන් ගේ ගෙට යන්නේ යැ. මෑණියෝ ද, ‘දරුවෝ දුන් එන් දෙ හෝ, දුන් එන් දෙ හෝ’ යි පෙර මහ බල බලා හිඳෑ, සවස් වන තුරු නො එන්නා දැකැ, ‘මා උරණ හෙයින් ගෙට එන්නට හය ඇති වැ නො එති’ යි සිතා, ශොකයෙන් පුරා ගෙනැ කඳුළු පිරුණු මුහුණින් යුක්ත වැ, නැයන් ගේ ගෙවල්හි බලන්නාහු, පුතණුවන් දැකැ වඩා ගෙනැ සිපෑ සනහා පියා, දැකින් තර කොටැ අල්ලා

ගෙන, 'පුත, මා කී බසින් සිතා තබද්ද?' යි, ආදී ඇති ප්‍රේමය-
වත් වඩා ලා ප්‍රේම උපදවන්නාහ. මේ සේ දේවයෙහි, දැරුවෝ
මැණියනට කිසි කලෙකැත් වඩා ලා මෑ ප්‍රිය වන්නාහ" යි වදාරා
දෙ වන පැනය විසද වදල සේකැ. දේවතා දු පෙර පරිද්දෙන්
මෑ සාධු කාර දී පුජා කළී යැ.

(3) අඹු සෑමි ප්‍රශ්නය

8. රජ්ජුරුවෝ ද පුජා කොටැ තුන් වන පැනයට ආරාධනා
කොටැ, "කියව දේවයෙහි" වදල කල්හි, "අඹහකඩාහි අභු-
තෙන" යනාදි ශාථායෙන් තුන් වන පැනය කී හ.

"අඹහකඩාහි අභුතෙන අලිකෙනමහිසාරයෙ
ස වෙ රාජ පියො හොති කං තෙනමහිපසාසි"

ඉක්බිති මහ බෝ ඝනාණන් වහන්සේ, "දේවයෙහි, යම්
වේලෙකැ අඹු සෑමි දෙ මහල්ලෝ රහසි ගත වැ ලොකාසාද
රතියෙන් කෙලනාහු, ඔවුනොවුනට, 'තොප මා කෙරෙහි මදකුත්
ප්‍රේමයෙක් නැත, තොප ගේ සිත බැහැරැ යැ' යි මේ සේ ඔවු-
නොවුනට තැත්තක් කියද්ද, බොරැයෙන් වොදනා කෙරෙද්ද,
එ වේලෙහි ඔහු දෙ මහල්ලෝ ඔවුනොවුනට අසික වැ ප්‍රිය
වන්නාහ" යි තුන් වන පැනය වදල සේකැ. දේවතා දු පෙර
සේ මෑ පුජා කළී යැ.

(4) ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ ප්‍රශ්නය

9. රජ්ජුරුවෝ ද පුජා කොටැ අනෙක් පැනයට ආරාධනා
කොටැ, "කියව දේවයෙහි" යි වදල කල්හි, "හරං අත්තඤ්ච
පානඤ්ච" යනාදි ශාථායෙන් සතර වන පැනය කී හ.

"හරං අත්තඤ්ච පානඤ්ච වත් සෙනාසනානි ව
අඤ්ඤාදන්ච හරා සත්තා
තෙ වෙ රාජ පියො හොන්ති කං තෙනමහිපසාසි."

ඉක්බිත්තෙන් රජ්ජුරුවනට, "දේවයෙහි, මේ පැනය
තෙමේ ධර්මිණ වූ ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන් සඳහා යැ. ඔවුන් තමන්
ගේ ගෙදෙරැ සිහා සිටි කල්හි තමන් විසින් පිළිගන්වන ලද
ආහාරාදිය පිළිගෙනැ යන්නා ද ගොස් වලඳන්නා ද දැකැ, 'අප මෑ
සිගන්නාහ, අප මෑ සත්තක වූ ආහාරාදිය ගෙනැ යන්නාහ,
ගොස් අනුභව කරන්නාහ' යි ඒ ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන් විෂයයෙහි

වඩා ලා මැ ප්‍රම ඇති වන්නාහ. මෙ සේ ශ්‍රමණව්‍යාභිඤ්ඤාදීන් සදාචාරී උපාසක කුලය තමන් විසින් දෙන ලද්ද වූ සතර පසය දැක්කැ දී අනුභව කරන කල්හි අධිකයක් මැ ප්‍රිය කරන්නාහ” යි සතර වන පානය වදාළ කල්හි, දේවතා දු පෙර පරිද්දෙන් මැ, පුජා කොටැ සාධු කාර දී සත් රුවන් පිරු රුවන් කරවුවක්, “ගනුව, පණ්ඩිතයෙහි” යි කියා, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රීපාද මූලයෙහි පුජා කළී යැ. රජ්ජරුවෝ ද පැහැදු සෙනෙවිරත් තනතුරු දුන් හ. එ තැන් පටන් කොටැ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ යසස මහන් වූයේ යැ.

17. රහස්‍ය ප්‍රශ්නය

කුමනැ ඒ සේනකාදී සතර දෙන, “ගොවියා පුතු වඩා ලා මහන් යසසට පැමිණියේ යැ. කුමක් කරමෝ ද?” යි මනත්‍රණය කළ හ. ඉක්බිත්තෙන් සේනක පණ්ඩිතයෝ අනෙක් තුන් දෙනාට කියන්නාහු, “ලා මහනට පැමිණියෙන් කාර්ය කිමි ද? රජ්ජරුවන් කෙරෙහි බිඳුවා පියන්නට මා විසින් උපායයෙක් දක්නා ලදු” යි කී හ. “කුමන උපායයෙක් ද ආචාරීහි” කී කල්හි, “ගොවියා පුතු සම්පයට ගොස්, ‘රහස් නම් දෙය කාට කිව හොත් යහපත් ද?’ යි විචාරමහ. ඒ තෙමේ මහා මනත්‍රී ගෙයින් ‘කිසිවක්හටත් කියැ නො හැක්කැ’ යි ඉදින් කියේ වී නම් ඉක්බිති, ‘ගොවියාපුතු- දේවයන් වහන්ස. ඔබ වහන්සේට වරදකට සිටියේ යැ’ යි බිඳුවා පියමහ” යි කියා, ඔහු සතර දෙන සිංහ රාජයකු සම්පයට යන්නා වූ ජරපත් ශාඛාලයන් සතර දෙනකු පරිද්දෙන්, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ගේ ගෙට ගොස් සුවදුක් දෙඩා, “පණ්ඩිතයෙහි, පානයක් විචාරමහ” යි කියා, බොධි සතාවයන් වහන්සේ “විචාරව” යි කී කල්හි, සේනකයෝ, “පණ්ඩිතයෙහි, පුරුෂයා විසින් ආදී කොටැ කිමෙක්හි පිහිටියැයුතු ද?” යි විචාළ හ. “සබවයෙහි පිහිටි යැ යුතු යැ” යි වදාළ සේකැ. සබවසැ පිහිටියැ වුන් විසින් කුමක් කටයුතු ද?” යි විචාළ හ. “වහු සෙවියැ යුතු යැ” යි වදාළ සේකැ. “වහු උපයා ගෙනැ කුමක් කටයුතු ද?” යි පිළිවිස්සාහ. “මනත්‍රණය උභව යුතු යැ” යි වදාළ සේකැ. “පසු කුමක් කට යුතු ද?” යි පිළිවිස්සාහ. “නමා සිතැ රහස් කටයුතු අනුකට නො කියැ යුතු යැ” යි වදාළ සේකැ.

2. ඔහු ස්වර දෙන, “යහපතා, පණ්ඩිතයෙහි” යි සතුටුසිත් ඇති වූ, “ගොවියා පුතු පිටු දකුම්භ” යි රජ්ජරුවන් සම්පයට ගොස්, “දේවයන් වහන්ස, ගොවියා පින් ඔබ වහන්සේට වරදනට සිටියේ යැ” යි කී හ. රජ්ජරුවෝ, “මම තොප ගේ බස් නො අදහම්, උතුමු මට නො වරදහි” යි නො ගිවිස්සාහ. “දේවයන් වහන්ස, අප කී බස් නො අදහන සේක වී නම් උන් ඔබ වහන්සේ මැ දක්නට ආ කලැ, ‘පණ්ඩිතයෙහි, තමා සිතා උපන් රහස් කට යුත්ත කා හට කියැ යුතු දැ?’” යි විවාල මැනැවැ. ඉදින් ඔබ වහන්සේට සතුරු නො වෙත් නම්, ‘අසවලුනට කියැ යුතු යැ’ යි කියහි; ඉදින් ද්‍රෝහී වෙත් නම් ‘කිසිවක්හටත් නො කියැ යුතු යැ, මතදෙල පිරුණු කලැ කියැ යුතු යැ’ යි කියහි. එ විටැ අප අදහා ගොනැ සැක හල මැනැවැ” යි කී හ.

3. රජ්ජරුවෝත්, “යහපතා” යි උන් කිවා ගිවිසූ, එක් දවසක් පණ්ඩිතවරුන් පස් දෙනා එක් වූ අවුත් දැකූ ලා උන් කල්හි, රහස් කියැ යුත්තන් විවාරන්නාහු, “පණ්ඩිත වරුන් පස් දෙනත් එක් වූ හ. ප්‍රශ්නයෙක් මට වැටැහෙයි. ප්‍රශ්නය හැම දෙන මැ අසව. කිතු කටයුතු හෝ ප්‍රශංසා කටයුතු හෝ රහසක් කවරක්හට කියන්නේ ද? රහස් කීව මනා කාට දැ?” යි විවාල හ. මෙ සේ කී කල්හි **සේනකයෝ**, “රජ්ජරුවනුත් අප හා එක් කොටැ ගනුම්හ” යි සිතා, “පොළොවට ඉසුරු වූ රජ්ජරුවන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ අපට රක්ෂාසථාන වැ සිටි සේකැ, අප ගේ සියලු කාසී භාරය උසුලා සිටි සේකැ. එ සේ හෙයින් නුඹ වහන්සේ මැ ආදි කොටැ වදල මැනැවැ. ඔබ වහන්සේ ගේ අදහස පරීක්ෂා කොටැ හෙවත් වදලාක් අසා පණ්ඩිත වරු පස් දෙනත් කියන්නා හ” යි කී හ. ඒ අසා රජ්ජරුවෝ තමන් කෙලෙස් වසග හෙයින්, “යම් සත්‍රියක් තොමෝ ආචාර ශීලයෙන් යුක්ත ද, පුරුෂයන් කරනො එළැඹෙන්නී ද හෙවත් පතිව්‍රතා ධර්මය රක්ෂා කරන්නී ද, පුරුෂයා ගේ අදහස් දැනා පවතී ද, ප්‍රිය ද, මත වඩන්නී ද, එ සේ වූ තමා ගේ අඹුවට කිතු කටයුතු හෝ ප්‍රශංසා කටයුතු හෝ රහස් කියන්නේ යැ” යි කී හ.

4 ඉක්බිති **සේනකයෝ**ත්, “අප කෙරේ රජ්ජරුවෝ ඇතුලත් වූ හ” යි සතුටු වූ තමන් කල කාරණය මැ ප්‍රකාශ කරන්නාහු, “යමෙක් තෙමේ දුකට පැමිණී ආතුරයා හට සරණ වූ පිරිවහල් වේ ද, එ සේ වූ දුකෙහි නො හරනා තමා යහළුවා හට රහස් කියැ යුතු යැ” යි කී හ. ඉක්බිති රජ්ජරුවෝ,

“සුක්කුසයෙහි, නොපටි කෙ සේ වැටුණේ ද? රහස් කියා යුතු කාට ද?” යි විචාර හ. සුක්කුසයෝ, “දේවයන් වහන්ස, යමෙක් තෙමේ තමාට වැඩි මහලු ද, නොගොත් මැදි බැවැ සිටියේ ද, නොගොත් කීස්දෙවුන් ද, ඉදින් එක කුසෙහි ගොත් තැනැත්තේ ආචාර ශීලයෙන් යුක්ත වී නම්, තමාට පැමිණි සුවදුක් දෙකෙහි කණස්සලු වැ පසු බැසා නො සිටී නම්, එ සේ වූ තමාගේ හිතකාමී වූ මලුවේවයි බැසා වේවයි සහෝදරයාට රහස් කියා යුතු යැ” යි කී හ. ඉක්බිත්තෙන් රජ්ජරුවෝ කාවිඤ්ඤයන් විචාර හ. කාවිඤ්ඤෝ ද, “දේවයන් වහන්ස, යම් පුත්‍රයෙක් තෙමේ පියාණනට වහලක් සේ මෙහෙවර කොටා ගෙනා වංශයන් රක්ෂා කෙරේ ද - (අභිජාත අවජාත අනුජාත පුත්‍රයෝ තුන් දෙන නම් කවුරු ද යි යන ගොත්:-පියාණනට වඩා සැපත් රැස් කොටා ගෙනා යානානාරයට පැමිණෙන්නේ අභිජාත නම් වෙයි. පියා සනතක වසනුව නසා ධුතී වැ වසන්නේ අවජාත නම් වෙයි. පියා සනතක සමපත් ස්වර කොටා ගෙනා වංශයන් රක්ෂා කරන්නේ අනුජාත නම් වෙයි.)- එ සේ වූ අනුජාත පුත්‍ර ද, අලාමක වූ නුවණ ඇත්තේ. ද, එ වැඩි තමා පුටුට රහස් කියා යුතු යැ” යි කී හ. ඉක්බිති රජ්ජරුවෝ දේවිඤ්ඤා විචාර හ. දේවිඤ්ඤෝ ද, “දෙ පා ඇත්තවුනට අභිපති වූ රජ්ජරුවෙහි, යම් මැණි කෙතෙක් තුමු ප්‍රෙමයෙන් යුක්ත වූ සිහින් තමන් පුතණුවනට සියලු පොෂණය හෙරෙද්ද? එ සේ හිතකාමී වූ මැණියනට රහස් කියා යුතු යැ” යි කී හ.

5. සේනාධි පණ්ඩිතවරුන් සහර දෙනා විචාර රජ්ජරුවෝ මහෙඝ්ඝධි පණ්ඩිතයන් විචාර හ. ඉක්බිති පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “රජ්ජරුවෙහි, රහස් දෙය නම් නිඤ්ඤ කටයුතු වත් කීම, ප්‍රශංසා කටයුතු වත් කීම, සැහැවීම මැ උත්තම යැ. රහස් ප්‍රකාශ කිරීම නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රශංසා නො වන්නේ යැ. තමා සිතූ දෙය මුදුන් නො පැමිණියේ වී නම් නුවණැති සාර පුරුෂ තෙමේ ඒ තාක් කල් මැ කිසි කෙනකුනට ප්‍රකාශ නො කරන්නේ යැ. ඒ සිතූ කටයුත්ත මුදුන් පැමිණියේ වී නම් එ විටා සහා මධ්‍යයෙහි කිසි සැකයක් නැති වැ ප්‍රකාශ කරන්නේ යැ” යි වදාල සේකැ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විසින් මෙ සේ වදාල කල්හි රජ්ජරුවෝ නො සතුටු වූ හ.

6. ඉක්බිත්තෙන් සේනාධි රජ්ජරුවන් මුණ බැලූ හ; රජ්ජරුවෝත් සේනාධියන් මුණ බැලූ හ. බෝ සතාණන් වහන්සේ උන් දෙන්නා ගේ ක්‍රියාව දැකැ, “මුත් සහර දෙන දුසා
 1919

කියා පළමු වැරට රජ්ජුරුවන් කෙරේ මා බිඳුවා පි වන් හ. පරික්ෂා කරන පිණිස ප්‍රශ්නය විචාරන ලද්දේ වනැ” යි සිතූ සේකැ. රජ්ජුරුවන් හා පණ්ඩිතයන් හා කථා කෙරෙමින් සිටියැ දී මැ හිරු අසනයට ගියේ යැ. රජ භවනයෙහින් ඒ ඒ සථානයෙහින් වැට විලක්කුවලැ පානුත් නහන ලද්දේ යැ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “රජ්ජුරුවන් ගේ කටයුතු නම් බැරි යැ; කුමක් වන බවත් නො දැනෙයි. වහා මෙ තැනින් නැගී යන බව සුදුසු යැ” යි නුතස්තෙන් නැගී රජ්ජුරුවන් වැදැ රජ භවනයෙන් නික්මෙන සේක්, “මුත් සතර දෙනා ගෙන් එක් කෙනෙක් ‘යහළුවා හට රහස් කිම යහපතැ, එක් කෙනෙක් ‘මල් බැයනට රහස් කිම යුතු යැ,’ එක් කෙනෙක්, ‘පුනණුවනට රහස් කිම යුතු යැ’ එක් කෙනෙක්, ‘මැණියනට රහස් කී කලැ යහපතැ’ යි කී හ. මුත් විසින් තමතමන් කළ දෙයක් වන් දුටු දෙයක් වන් කියහි යි සිතමි. වන්නා ව! අද මැ ඒ තනකියන් දැනිමි” යි සනිටුහන් කළ සේකැ.

18. සේනකාදීන් ගේ රහස්

මුහු සතර දෙන දෑ මෙ තෙක් දවස් රජ ගෙන් නික්මැ, මාලිග දොර කඩැ එක් හමු හොරුවක් මත්තේ හිදැ, කළ මනා කටයුතු දැනැ, තම තමන් ගේ ගෙවලට යන්නාහ. එ සේ හෙයින් පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “මුත් ගේ රහස් හමු හොරුව යට වැදූ හොත්තොත් දන හැක්කැ” යි සිතා, ඒ හමු හොරුව තමන් වහන්සේ ගේ මිනිසුන් ලවා උසුලුවා උඩ නංවා, යටැ සැතැපෙන දෑ අතුරුවා, හොරුව යටැ වැදූ හෙවැ, තමන් වහන්සේ ගේ පුරුෂයනට, “තෙපි මුවා වැ සිටැ පණ්ඩිත වරුන් සතර දෙනා කථා කොටැ තැගී ගිය කල්හි අවුත් මා හැරැ ගෙනැ යව” යි සමමත කළ සේකැ. මුහුත් “යහපතැ” යි මුවා වැ ගත් හ.

2. සේනකයෝ ද, “දේවයන් වහන්ස, අප කීවක් නුඹ වහන්සේ නො අදහන සේක් වේ ද? දැන් අප කීවා ශ්‍රී බුද්ධියට තැගේ ද?” යි කී හ. රජ්ජුරුවෝ හෙද කාරීන් ගේ බස් ගෙනැ පරික්ෂා නො කොටැ හසින් නුඟ වැ, “දැන් කුමක් කරමෝ ද සේනකයෝ?” යි විචාල හ. “දේවයන් වහන්ස, කල් නො යවා මැ කීසි කෙනකුත් නො දන්නා ලෙස ගොවියා පුතු මරවා පිම යහපතැ” යි කී හ “සේනකයෝ, තොප විනා මට අනෙකෙක් නැත. තෙපි මැ, තොප ගේ මිත්‍රයන් හැරැ ගෙනැ, වාසල් කඩැ ඇලී

සිට, ගොවියා පුතු උදුසන රජ සේවයට එමින් වාසල් ඇතුළු වූ විට මැ කඩුවෙන් ඉස කපා පියව" යි නමින් ගේ මතුල් කඩුව සේනකයන් අතට දුන් හ. ඔහු සතර දෙනන්, " යහපතැ, දේවයන් වහන්ස, භය නුවුව මැනැවැ. අපි ගොවියාපුතු මරමහ " යි කිය, රජ ගෙන් නික්ම, " අප විසින් පසම්තුරු පිටු දක්නා ලද " යි කියා හඹු හොරුව මත්තේ හුන්නාහ. ✕

3. ඉක්බිති සේනකයෝ, " කොල, ගොවියා පුතු ගසන්තේ කවරෙක් ද? " යි කී හ. අනෙක් තුන් දෙන, " ආචාරීන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ මැ ගැසුව මැනැවැ " යි ඔහුට මැ භාර කළ හ. නැවැතැ සේනකයෝ අනෙක් තුන් දෙනාට, " තෙපි 'රහස් අස-වලුනට කියැ යුතු යැ ' යි කීවු යැ. කීමෙක් ද, නොප කළ දෙයෙක් ද, නොහොත් දුටු දෙයෙක් ඇසූ දෙයෙක් ද? " යි විමාළ හ. " ආචාරීන් වහන්ස, ඒ පසු කළ මැනැවැ. නුඹ ද, 'රහස් යාළ-වාට කියැ යුතු යැ ' යි යමක් වදල සේක් වී නම් ඒ නුඹ වහන්සේ කළ දෙයෙක් ද, නොහොත් දුටු දෙයෙක් ඇසූ දෙයෙක් ද? " යි විමාළ හ. සේනකයෝ, " නොපට ප්‍රයෝජන කිමි ද? " යි කී හ. " කීව මැනැවැ, ආචාරීන් වහන්සා, " යි කී හ. " මේ රහස් කට යුක්ත රජ්ජුරුවන් දත හොත් මා ගේ දිවි නැතැ " යි කී හ. " නො බව මැනැවැ, ආචාරීන් වහන්ස, මේ නැතැ නුඹ වහන්සේ ගේ රහස් ප්‍රකාශ කරන කෙනෙක් නැත. සැක නො කොටැ කීව මැනැවැ " යි කී හ. සේනක පණ්ඩිතයෝ හඹු හොරුව නිය පිවිත් ගසා, " මේ හොරුව යටැ ගොවියාපුත් ඇද්දෝ හෝ " යි කී හ. " ආචාරීන් වහන්ස, ගොවියාපුත් තමා ගේ ඵෙඤ්ඤියෙන් මත් වැ සුව විදිනේ මේ බඳු අපවිත්‍ර නැතකට කුමට වදී ද? නො වදී යැ. නුඹ වහන්සේ කීව මැනැවැ " යි කී හ.

4. සේනකයෝ නමන් ගේ රහස් ප්‍රකාශ කරන්නාහ, " මේ නුවරු අසවල් වෙශ්‍යා දුව හඳුනවු ද? " යි කී හ. " එ සේ යැ, හඳුනමිහ ආචාරීනි " යි කීවු යැ. " දැන් ඒ වෙශ්‍යා දු පෙනේ ද? " යි කී හ. " නො පෙනෙයි, ආචාරීනි " කී හ. " එ සේ වී නම් එම්බා, මම මතුල් සල් .උයනේ දී ඇ හා සමහ පුරුෂ කාත්‍යය කොටැ හෙවත් සැතැපි, ඇගේ පලදනා ලොහයෙන් ඇ මරු පියා ඇ හත් කහින් පොදියක් කොටැ බැඳැ ගෙනැ, අප ගේ ගෙයි අසු-වල් මාලේ අසුවල් ගබඩාවේ මුව හං කොක්කේ එල්වා ලිඹි; තව දක්වා ඉන් කිසිවක් අලෙවි කෙලේ නැත; පරණ වැ ගන්නා තුරු බලා හිඳිමි. මේ බඳු රුජාපරාධ කටයුත්ත මා ගේ යාළුවකුට කිමි.

උෟ කිසි කෙනකුනට නො කී විරි යැ. මේ භාරණයෙන් 'යාඵ-
වාට රහස් කියැ යුතු යැ' යි කියේ" යි කී හ. පණ්ඩිතයන්
වගන්සේ සේනකයන් ගේ රහස.අසා සිතැ තබා ගන් හ.

5. පුක්කුසයෝ ද තමන් ගේ රහස ප්‍රකාශ කරන්නාහු,
එම්බා, මා ගේ කලවයේ අසාධ්‍ය කිලාස කුණ්ඪයෙක් ඇත්තේ යැ.
මා ගේ මලණුවෝ, උදසනක් සේ මැ කිසි කෙනකුන් නො දන්වා
මැ, ඒ කිලාසය කසට පැතින් සෝධා පියා බේන් ගල්වා උලා, මත්-
තෙහි මොළොක් කොටැ කඩ රෙදි වසා බදනාහ රජ්ජුරුවෝ
මා කෙරෙහි මොළොක් සිතීන්, "මෙ සේ එව, පුක්කුසයෙනි" යි
කැඳවා ලා බොහෝ සේ මැ මා ගේ කලවයෙහි ඉස තබා ගෙනැ
සැතැපෙන්නාහ. ඉදින් මේ නො කටයුතු දත්තු නම් මා මරු
පියන්නාහ. ඒ රහස් මා ගේ මලණුවන් විනා අනෙක් දන්නා
කෙනෙක් නැත. ඒ භාරණය හෙතු කොටැ ගෙනැ යැ, 'රහස්
නම් මල් බැයනට කියැ යුතු යැ' යි මා විසින් කියේ" යි කී හ.

6. කාවිඤ්ඤා ද තමන් ගේ රහස් ප්‍රකාශ කරන්නාහු,
"එම්බා, මා වරද:- අව පසලොස් වක් දවස් 'නරදෙව' නම්
යක්‍ෂයෙක් මා ඇහට නැහෙන්තේ යැ. ඒ යක්‍ෂයා නැහි කල්හි
මම විසරු හුණු බල්ලකු පරිද්දෙන් හබිමි. මම ඒ යක්‍ෂ විකාරය
මට ඇති නියාව මා ගේ පුතණුවනට කිමි. උෟ, මා ඇහට යක්‍ෂයා
ආවිසට වූ බව දැනැ, ඇතුළු ගෙයි මා හුවැටි බැම්මෙන් බැඳැ හොවා
ලා, දෙර පියා ගෙනැ ගෙන් පිටත් වැ, මා හබික බල හබි කිසි
කෙනකුන් නො අසනු පිණිස දෙර ලිහැ රහු මඩුලු බිත්ද, අරුහලු
කරන්නේ යැ. මේ භාරණය හෙතු කොටැ ගෙනැ යැ, රහස්
පුතණුවනට කියැ යුතු යැ' යි මා කියේ" යි කී හ.

7. ඉක්බිත්තෙන් තුන් දෙන මැ දේවිඤ්ඤා පණ්ඩිතයන්
විවාල හ. උසින් තමන් ගේ රහස් ප්‍රකාශ කරන්නාහු, "එම්බා,
ඔහු දෙවෙඤ්ඤා විසින් කුස රජ්ජුරුවනට දුන්නා වූ, ශ්‍රී සම්පත්
එළවන්නා වූ මාණිකය රත්තය, රජ පරම්පරයෙන් පැවැතැ
අවුත්, රජ්ජුරුවන් සනාකවැ හිණාගාරයේ තුබුවා, මැණික? මට
කමි කරවන්නා වූ මා විසින් සොරු හැරැ ගෙනැ මා ගේ මැණිකනට
දෙන ලද. කිසි කෙනකුන් නො දන්වා රජ ගෙට යත වේලෙහි
ඒ මැණික මට දෙන්නාහ. මම ඒ මැණිකින් ශොභාව මුණට
පතුරුවා ගෙනැ රජ ගෙට යෙමි. රජ්ජුරුවෝ තොප හැම දෙනා
හා කථා නො කොටැ පලමු කොටැ මා හා සුවදුක් දෙබන්නාහ.
දවසක් පාසා අට, කහවණුවක් හෝ සොලොස් කහවණුවක් හෝ

දෙ කිස් කහ වණුවක් හෝ සුසැට කහවණුවක් හෝ මජුරන් විය-
දම් දෙන්නාහ. ඉදින් ඒ මිණි රුවන සොරා ගත් බව රජ්ජුරුවෝ
දන්නා නම් මා හේ දිවි නැත. මේ කාරණය හේතු කොටැ ගෙනැ
යැ, 'රහස් නම් මැණියනට කියැ යුතු යැ' යි මා කියේ" යි කි හ.

8. බෝ සත්‍යාණන් වහන්සේ මේ හැම දෙනා හේ මැ රහස්
කටයුත්ත ප්‍රත්‍යක්ෂ කොටැ සිතැ තබා ගත් සේකැ. ඔහු වනාහි
තමන් හේ ලය පලා බබවැල පිටත් කරන්නවුන් මෙන් රහස් ඔවු-
නොවුනට කියා හැම දෙන මැ, "පමා කො වැ ලදැසනැ මැ එවැ,
හොවියා පුතු මරමිහ," යි කියා හුන් තැනින් තැහි සිටැ, තමතමන්
හේ ගෙවලව ගියාහ.

9. ඒ සේනකාදි පණ්ඩිතවරුන් ගිය කලැ, බොහි සත්‍යයන්
වහන්සේ හේ පුරුෂයෝ අවුත් ඔරුව ඔසවා මහ බෝ සත්‍යාණන්
ගනැ ගිය හ. උන් වහන්සේ, ඉස් සෝධා නිහා, ගද විලවුන් ගෙනැ
දැගි, දිව්‍ය භෝජනයක් හා සමාන වූ රසමසවුලෙන් යුක්ත
ආරාය අනුභව කොටැ, "අද මා හේ බුහුනණියෝ උදුමබ්බ දේවි
රැගෙන් මට සවරැප කියා අස්තක් එවති" දැනැ, "රජ හෙන්
ආකුනකුන් වහා අතුලට ඇඳ ගෙනැ මට පැහැරුණු" යි කියා
ඇඳුලි පුරුෂයකු වාසලැ සිටැ වූයේකැ. මෙ සේ විධාන කොටැ
විවිදුකාරණයෙන් විභූෂිත ශයන මහකයෙහි බුම ම කුමාර
විලාසයන් සැතැපුණු සේකැ.

19. මහ රැ යැ වුණු අග්ගලාව

රජ්ජුරුවෝ ද, ඒ ^{at that moment} ක්ෂණයෙහි ශ්‍රී යහනෙහි සැතැපුණාහු,
පණ්ඩිතයන් වහන්සේ හේ ගුණ සිහි කොටැ, "මහොසධ පණ්ඩි-
තයෝ සත් හැවිරිදි කල් පටන් මට සෙවය කරන්නාහු කිසි
අවැසක් නො කල හ; දේවතා දු විවාල පැනගෙහි පණ්ඩිතයන්
නැත හොත් මා හේ ජීවිතය නැත්තේ යැ. වෛරි පසම්බුරන් හේ
බස් ගෙනැ අසමාන වූ නුවණැහි 'මහොසධ පණ්ඩිතයන් මරව' යි
කියා මගුල් කඩුව දුන්නා වූ මා විසින් කෙලේ අයුකහි යැ; සෙට
පටන් කොටැ එ වැනි පණ්ඩිත රත්තයක් දක්නට නො ලැබෙයි"
ලය පැලී යන පරිද්දෙන් ශොක ඉපැදු හ. ශරීරයෙන් ඩා බිදැ
ගත්තේ යැ. ශොකයෙන් මඩනා ලද්දහු විතතා සවාදයක් නො
ලද්ද හ. උදුමබ්බ දේවි, රජ්ජුරුවන් හා සමඟ එක් වැ යහනෙහි

ඉදා, රජ්ජුරුවන් විතකාසවාදයක් නො ලැබා සැනැපෙනා දැක,
 “ කීමෙක් දෙ හෝ මා ගෙන් කිසි වරදෙක් ඇද්දෙ, හෝ, නොහොත්
 අනෙක් කිසි කාරණයක් රජ්ජුරුවන් සිතට උපුහු දෙ හෝ ” සි
 විමාරන්තාහු, “ රජ්ජුරුවෙහි, තෙපි ඉතා මැ දෙමිනස් වුව. තොප
 ගේ සිතට නො හැඟි ලෙස මා කල වරදෙක් තැත්තේ යැ. අනෙක්
 කවුරුන් කුල වරදෙක් සිතට ගෙනැ දෙ හෝ, නොහොත් කවුරුන්
 ගේ විෂයයෙහි තොපට ශෝකයෙක් ඇති වී ද? ඒ මට කියව ” සි
 කී හ. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ, “ සොළුර, සේනකාදි පණ්ණිත වරු
 සතර දෙන, ‘ මහෙෂ්වර පණ්ණිතයෝ තොප මර පියා රුජ්ජය
 ගන්නට සිතති ’ මට කී හ. මා විසින් තත්ත්වය පරික්ෂා නො
 කොටැ, ‘ එ සේ වී නම් උෞ මර පියව ’ සි මගුල් කඩුව අතට දී ලා
 පණ්ණිතයන් මරන්නට විධාන කරන ලද. ඒ කාරණය සලකන්නා
 වූ මම, ‘ මහෙෂ්වර පණ්ණිතයන් මරනට පෙරුනු කොටැ මර
 මරණ වී නම් යහපතැ ’ සි උන් ගේ වාග් විෂයාතික්ෂානිකා ගුණ
 නුවණ සලකන්නෙමි, ‘ එ වැනි පණ්ණිත රත්නයක් සෙට පට
 නො දකි මි ’ සි තැ උපත් බොහෝ ශෝකයෙන් දෙමිනස්මි ” කී
 එ බස් අසා උදුම්බර දේවිතට බොහි සහකාරයන් වහන්සේ විශ්.
 යෙහි පථිතයෙකින් මඛනා ලද පරිද්දෙන් ශෝක උපන්නේ ය

2. ඉක්බිති, “ උපායයෙකින් රජ්ජුරුවන් අස්වසමි ” සැකා,
 “ රජ්ජුරුවන් නිදන්තට වන් කල්හි මා ගේ මලක්ෂුවනට රුප
 කියා පින් යවමි ” සිතා, “ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, ගොවිඳු පුතු
 මෙ සා මහත් ඵෙඤ්ඤියෙකැ පිහිටුවා තොප මැ ව ද, ඇති කෙල්ලේ?
 තොප කෙරෙන් මැ සෙනෙවිරත් ධුරයට පැමිණැ නෙපට මැ
 දැන් වරදනට සිටියේ යැ; එමිබා, පසම්තුරෝ නම් කුසා නො
 වෙති, මැරියැ යුතුනෝ මැ යැ, තෙපි නො සිතව ” සි රජ්ජුරු-
 වන් බිසවු වස්වා වෙන් අස්වැසු හ. රජ්ජුරුවෝ ආසවුන් කී
 බසින් තුනි කරන ලද ශෝක ඇති වැ නිදන්තට වන්හ. බිසවු,
 රජ්ජුරුවන් නිදන් නියාව දැනැ නැගි සිටැ, ශ්‍රීයගන් ගබ්ඛාවට වැද
 පතක් හා පනහිදකි හා ගෙනැ, “ මහෙෂ්වර පණ්ණිතයෙහි,
 සේනකාදි පණ්ණිතවරු සතර දෙන රජ්ජුරුවන්ට දුසා කියා
 තොප බිඳුවා පි හ. රජ්ජුරුවෝ කිපි සෙට උදසන මැ තොප
 රජ ගෙට එන වේලෙහි වාසලා දී මරන පරිද්දෙන් විධාන කොටැ
 තමන් ගේ කඩුව සේනකයාට දුන් හ. සෙට රජ ගෙට නො එව.
 ඉදින් එවු නම් නුවර මුළුල්ල අත්පත් කොටැ ගෙනැ යුධියක්
 වී නමුත් කරන පරිද්දෙන් බල ඇති වැ එව ” සි පත ලියා හකුළුවා,
 අග්ගලාවක් පලා ඇතුළේ ලා, නො පෙනෙන ලෙස හුයෙකින්

අග්ගලාව වෙලා ^{unpacked} පිටිද කවා සැලියෙකා ලා, නමනට වැඩ පසස්නා කම්මිත්තනට, "ගෙනා ගොස් මා ගේ මලණුවනට දී ලව" යි කියා දුන් හ. කම්මිත්තන් බිසොවුන් කී ලෙසට කළීය. "රකවල් ඇති තැනැ කෙ සේ ගියා ද?" යි නො සිතියැ යුතු ය. රජ්ජරුවන් විසින් බිසොවුනට පලමු කොට්ඨම, "කැමැති වේලෙකා අමුත්තක් තෝප ගේ මලණුවනට යව්ව රකවල් නැතැ" යි වර දෙන ලද. එ සේ හෙයින් කිසි කෙනෙකුත් නො වැලැක හ. බොධි සත්තයන් වහන්සේ, බිසොවුන් යවූ පමුරු සිතියන අග්ගලාව අතට ගෙනැ, "මා මේ පමුරු ගත් නියාව බිසොවුනට කියා ලව" යි කියා කම්මිත්ත යවූ සේකැ. ඔසින් රජ ගෙට අවුත් යවූ දෙය පණ්ණිතයන් වහන්සේට දුන් නියාව බිසොවුනට කිව. එ විටැ බිසවු ගොස් රජ්ජරුවන් සමඟ සැනැපුණා හ.

3. බෝ සතාණන් වහන්සේ ද, අග්ගලාව බිදැ ඇතුළෙහි තුබූ පත කියවා, ^{turning the capital direction of the air} එ පවුන්තක් වූ පර්ද්දෙහි දැනැ, නුවර කළ මනා කටයුතු මුළුලල විවාර, ^{his benevolence} යහනෙහි සැනැපුණු සේකැ. සේනකාදි සතර දෙන, රුහි භාගය වෂ්ඨක් මෙන් දික් කොටැ සිතන්නාහු, "කවර විටෙකැ පහන් වේ දෙ හෝ?" යි වර්ජන කරන ලද නිදි ඇති වැ, උදසනක් සේ මැ කඩු ගත් අත් ඇති වැ, ^{time was} වාසලා ඇලී රැකැ සිටැ, පණ්ණිතයන් වහන්සේ නො දකැ දෙමිනස් වැ, බොධි සත්තයන් වහන්සේ ගේ මුළු ලොව පතළ මෙහි නමැති වනකි වෘතයෙන් උදුරු දමන ලද්ද වූ වෘක්ඝ සතරක් මෙන් රජ්ජරුවන් සම්පයට ගොස්, "කිමෙක් ද පණ්ණිත වරිති, නොප විසින් ගොවියාපුතු මරන ලද ද?" යි කී කල්හි, "දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ගේ ගොවියාපුතු නුදුවුමු" යි ති හ.

4. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ද, ^{when it was left in my hands} හිරු නැහෙමින් සිටියැ දී මැ, සත් යොදුන් මිසුපු නුවර මුළුලල මැ තමන් වහන්සේ වසඟ කොටැ, එ එ සභානගෙහි රකවල් නර කොටැ ලවා, බොහෝ දෙනා විසින් පිරිවරන ලදු වැ, ^{with all ornaments} සමාලංකාරයෙන් සරහන ලද උතුම් රථ යානාවකට නැගී, මහත් වූ භුක්ඝ්‍යඝවාදි පරිවාරයන් හා ^{chariot} අනුපම වූ ශ්‍රී සෞභාග්‍යයෙන් හා ^{an equestrian} උපලක්ෂිත වැ, රජගෙසි වාසල කරු වැහී සේකැ. රජ්ජරුවෝ සිටු මැදුරු කවුළුව හැර පියා බොධි සත්තයන් වහන්සේ එන්නා බලා සිටියහ. ඉක්බිති මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, රථයෙන් බැසැ පියා, එ නැතැ දී මැ

රජ්ජුරුවන් වැදී සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, “ ඉදින් පණ්ණිතයෝ මට පසම්වුරු වෙත් නම් මා නො වදනාහ ” යි සිතූ හ. මෙ සේ සිතා ඉක්බිති, “ ම පුතණුවෝ වහා එන්ව ” යි වහා කැඳවා යවා රුජා-සනසෙහි හුන් හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ද ගොස් එකත්පස් වැ හුන් හ. සේනාකාදී පණ්ණිත වරු සතර දෙනන් එ තැනැ මැ හුන් හ.

20 රහස් ගෙළි විම

ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ, බොසි සතනියන් වහන්සේට, කිසිවක් මැ නො දන්නා කෙනකු මෙන්, “ පුත, මහෙයුසංඝ පණ්ණිතයෙහි, ඊයේ පෙර සකුසායෙහි ගියෙහි යැ. දැන් හිරු නැගී මෙ තෙක් වෙලෙන් අවුත් මා දුටුව. මා මෙ සේ කුමට හඵවා ද? කුමක් අසා තොප ගේ සිතට කුමන සැකයෙක් වී ද? කවුරු තොපට ‘රජ්ජුරුවන් දැක්මට නො එව’ යි කුමන බසක් කිවු ද? ” යි ආරාධනා අසන්නා කැමැත්තමිහ. එ බැවින් තොප පමා වූ කාරණය කියම ” යි විවාළු හ. ඉක්බිති මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, රජ්ජුරුවනට, “ දේවයන් වහන්ස, හුඹ වහන්සේ විසින් මට සතුරු වූ සේනකාදී සතර දෙනා බස් ගෙනැ මා මරන්නට නියොග කරන ලද්දේ වේ ද? එ සේ හෙයින් නො ආයෙමි ” යි රජ්ජුරුවනට වොදනා කරන සේක්, “ ජන ප්‍රධාන වූ දේවයන් වහන්ස, හුඹ වහන්සේ විසින් ‘ප්‍රඤ්ඤාමානස මහෙයුසංඝ පණ්ණිතයෝ මැරියැ යුත්තෝ යැ’ යි වෛර වූ සේනකාදීන් ගේ බස් ගෙනැ, මා අපරිඤ්ඤා වැ මරන්නට නියොග කරන ලද. යම් හෙයෙකින් ඊයේ මධ්‍යම රාත්‍රී වෙලෙහි බිසොවුන් වහන්සේට රහසිගත වැ කියන ලද ද, එ බඳු වූ හුඹ වහන්සේ ගේ රහස් හටයුත්ත ප්‍රකාශ කළ විට මා විසින් අසන ලද ” යි වදාළ සේකැ. රජ්ජුරුවෝ ඒ අසා ලා මැ, “ මා විසින් කියන ලද රහස එ විට මැ තමා මලුට කියා යවන ලද ” යි කිපී බිසොවුන් මුණ බැලූ හ.

2. රජ්ජුරුවන් බිසොවුනට කිපී කියාව දැනැ, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, “ දේවයන් වහන්ස, බිසොවුන් වහන්සේට කුමකට කිපෙන සේක් ද? මම අතීතාතාගතවතීමාන සකුසාන කාලත්‍රයවර්තී වූ සියල්ල මැ දනිමි. දේවයන් වහන්සේ ගේ රහස් වනාහි මට දේවීන් විසින් කියන ලද්දේ වේ මා! ආචාරී සේනකාසන් ගේ හා චූක්කුසාදීන් ගේ හා රහස් මට කා විසින් කියන

ලද ද? මම උන් ගේ රහසුන් දැනිමි මැ යැ” යි කියා සේනකයන් ගේ රහස් පළමු කොටැ වදරන සේක්, “ දේවයිනි, සේනකයා මේ මැ හුවැරැ අසවල් වෙය්‍යා දුව මගුල් සල් උයනේ දී මරු පියා, ඇ පලන් ආහරණ ඇගේ මැ කඩින් පොදියක් කොටැ බැඳැ ගෙනැ අවුත්, නමා ගේ ගෙයි අසවල් හෙනැ, භුබුසේ යැ; ඉක්බිති නමා කළ ලාමක පාප කමීය නමා තේ එක් යහළුවකුට රහසිගත වැ කියා, ඒ රහස් ද මා විසින් අසන ලද. මම දේවයන් වහන්සේට සතුරු නො වෙමි; සේනකයා සතුරු යැ. ඉදින් නුඹ වහන්සේට පසම්තුරකු ගෙන් කාසියෙක් ඇත් නම් සේනකයා ඇල්ලුව මැනැවැ” යි වදළ සේකැ. රජ්ජරුවෝ සේනකයන් මුණ බලා, “ සැබැ ද, සේනකයාහි ?” යි විචාර, “ සැබැවැ, දේවයන් වහන්සැ” යි කී කල්හි ඔහු කර පය මස්වා සිර ගෙයි ලන්තට විධාන කළ හ.

3. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ද සුක්කුසයන් ගේ රහස් වදරන සේක්, “ දේවයන් වහන්ස, මේ සුක්කුසයා නම් රජ දරුවන් කර නො එළැඹියැ යුතු වූ අසාධ්‍ය කුණු රෙහයක් කළවයෙහි ඇති එකෙකැ. ඒ කුණු රෙහය අත ලන්තටත් පිලිකුල් වන්තේ යැ. නුඹ වහන්සේ, ‘ සුක්කුසයා ගේ කළවය මොළොකැ’ යි බොහෝ සේ උහු ගේ කළවයෙහි ඉස නබා ගෙනැ සැනැපෙන සේකැ. ඒ මේ වණයෙහි බැඳී කඩ රෙද්දෙහි මොළොක යැ, දේවයන් වහන්සැ” යි කියා, “ එ සේ නමා ගේ රහස මලුව කියේ යැ. ඒ රහස කියන කලැ මා විසින් අසන ලද්දේ යැ” යි වදළ සේකැ. රජ්ජරුවෝ සුක්කුසයන් මුණ බලා, “ සැබැ ද, සුක්කුසයා ?” යි විචාර, “ එ සේ යැ, දේවයන් වහන්සැ” යි කී කල්හි උහුත් දහ ගෙයි ලැවු හ.

4. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ කාවිඤ්ඤා ගේ රහස් වදරන සේක්, “ දේවයන් වහන්ස, යම් යක්‍ෂ විකාරයක් ඇති වූ කල්හි සතනු තෙමේ වියරු හුණු බල්ලකු සේ හඩා ඇවිදී ද, එ සේ වූ, රජ ගෙටත් නො වැද්ද යුතු වූ නපුරු සවභාව ඇති ‘ නරදේව ’ නම් යක්‍ෂයෙක් අව පසලොස්වකිහි මොහු ඇහට නැතෙයි. ඒ යක්‍ෂයා ඇහට ආවිභව වූ කල්හි උනම්නන සුනබයකු මෙන් සතර පය බිමැ ඔබා ගෙය මුළුල්ලෙහි හඩා ඇවිදී. ඒ යක්‍ෂ විකාරය තමාට ඇති නියාව නමා ගේ පුතුව රහස කියේ යැ. ඔහු පුතුව ප්‍රකාශ කළ නියාව මා විසින් අසන ලද ද?” යි වදළ සේකැ. රජ්ජරුවෝ, “ සැබැ ද, කාවිඤ්ඤා ?” යි විචාර, “ සැබැ යැ” යි කී කල්හි උහුත් දහ ගෙයි ලැවු හ.

5. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දේවියයා ගේ රහස් ප්‍රකාශ කරන සේක්, “දේවයන් වහන්ස, ප්‍රකාශිතී බිසොවුන් නිසා එ සා යුධියක් සජ්ජිත කොටැ ආ රජ්ජරුවන් සත් දෙනකු, ‘මම සිංහසවර කුස රජ යැ’ යන වචන මාත්‍රයෙකින් පරජය කොටැ ශත්‍රු සෙනාවෙහි කිසි කෙනකුත්, ඇට මැස්සකු බොන පමණක් ලේ, පොදක් නො සල්වා, වණ්ඩි පවනයෙකින් එක පැහැරු වතුළ තල් වනයක් පරිද්දෙන් විසංඥ කොටැ ගෙලා, යුධියේ ජය ලත් නුඹ වහන්සේ ගේ මිවුන්හඤ්ඤවන් කුස රජ්ජරුවන් වහන්සේට සහතුළට වැ, ශක්‍ර දෙවෙණුයන් විසින් දෙන ලද්ද වූ මහන් වූ මඩගල සමවන අෂට වඩක මාණිකාර රත්නය නුඹ වහන්සේ ගේ භාණ්ඩාගාරයෙහි, තුබුවා දැන් දේවියයා අතට ගියේ යැ. තමා මැණික සොරා ගත් නියාව රහස් කොටැ මවට කියේ යැ. උඹ මවට කී රහසත් මා විසින් අසන ලද. දේවයන් වහන්ස, මම නුඹ වහන්සේට පසම්බුරු නො වෙමි. මෙ කී පණ්ඩිත වරු සතර දෙන නුඹ වහන්සේට පසම්බුරෝ යැ. පසම්බුරන් ගෙන් නුඹ වහන්සේට කාරියෙක් ඇත් නම්, මෙ කී පණ්ඩිත වරුන් සතර දෙනා අල්ලා ගෙනැ කැමැත්තක් කළ මැනැවැ” යි වදාළ සේකැ. රජ්ජරුවෝ, “සැබැ ද, දේවියයා ?” යි අසා, “සැබැවැ” යි කී කල්හි උකුත් දහ ගෙයි ලවා පී හ.

6. මෙ සේ සේනකාදි පණ්ඩිත වරු, “බොධි සන්තියන් වහන්සේ මරමිහ” යි හැම දෙන මැ සිර ගෙට වන්නාහ. බොධි සන්තියන් වහන්සේ ද, “දේවයන් වහන්ස, මේ නිසා යැ, ‘තමන් සිහැ උපන් කටයුත්ත රහසැ මුදුන් පැමිණියොත් මුත් අනුතට නො කියැ යුතු යැ’ කියේ” යි කී සේකැ. “අසවලුන් අසවලුනට රහස් කීම යහපතැ” යි කීවාහු මහත් විනාසයට පැමිණියෝ යැ” යි වදාර, මත්තෙහි ධම් දෙශනා කරන සේක්, “මහ රජ, රහස් නම් දෙය සැඟවීම යහපතැ. නුවණැත්තෝ ‘රහස් ප්‍රකාශ කිරීම උතුමැ” යි නො කියන්නාහ. යම් තාක් තමා සිතු දෙය මුදුන් නො පැමිණියේ නම් ඒ තාක් මැ තිධානයක් රක්තා මෙන් නුවණැත්තෝ ඉවසන්නෝ යැ. තිෂ්පන්න වූ අළු ඇත්තේ කැමැති පරිද්දෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ යැ. තව ද දේවයන් වහන්ස, විශේෂයෙන් මැ රහස් නො කියැ යුත්ත අසා වදාළ මැනැවැ. මේ ලොකයෙහි සත්‍රී තොමෝ හද වතක් සේ වෙසේ නමුත් නුවණැත්තේ ගැනියටත් රහස් නො කියන්නේ යැ. යමෙක් ආමිෂයෙන් සිත් ගත යුතු නම් එ සේ වූ තැනැත්තුවට ද යමෙක් සතුරු වැ මිතුරකු සේ මුඛයෙන් එකක් බැණැ සිහිත් එකක් සිතා නම් එ සේ වූ කුට සිත් ඇත්තා හට ද රහස් නො කියන්නේ යැ.

යම් අඥනයෙක් කිසිවක්හට ප්‍රකාශ නො කටයුතු රහස යමක්-
හට කියේ වී නම් ඔහු මරතොත් ආක්‍රොශ පරිහව බණතොත්
දැසයකු පරිද්දෙන් 'තමා කි රහස් ප්‍රකාශ කෙලේ වී නම්
නපුරු' යි යන සිතීන් සියලු නිකු මැ ඉවසන්නේ යැ. තමා
සිතූ උපත් රහස යම් තාක් දෙන දැනින් නම් ඒ මනුෂ්‍යය කලා
වූ එ තෙක් දෙනා කෙරෙහි මැ 'මුත් විසින් ප්‍රකාශ වේ දෙ
හො' යි එ තෙක් මැ භය ඕහට උපදන්නේ යැ. එ සේ හෙයින්
රහස් කිසිවක්හට නො කියන්නේ යැ. ඉදින් දහවල් රහස්
මනුෂ්‍යයක් කරනු කැමැත හොත් අවකාශයක් කරවා ගෙනැ
හෙළි නැතෙකැ දී මනුෂ්‍යය කරන්නේ යැ. ඉදින් රු
මනුෂ්‍යයක් කරනු කැමැත හොත් කන් සීමා නො ඉක්මවා උන්
ගේ කනින් බැහැරට තෙප්ල නො වන ලෙස සෙමෙන් ප්‍රකාශ
කරන්නේ යැ. කුමක් හෙයින් දැ යි යත හොත් හිතති ප්‍රාකාරදී
ප්‍රච්ඡින්න ස්ථානයෙහි සිටි කෙනෙක් ඇත් නම් මනුෂ්‍යය
අසන්නාහ; එ සේ හෙයින් දේවයන් වහන්ස, ඒ මනුෂ්‍යය
හෙද වන්නේ යැ" යි වදාළ සේකැ.

7. රජ්ජුරුවෝ මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ ධර්ම
කථාව අසා, " මොවුහු තුමු මැ රුජ්ජොහි වැ තිරපරධ වූ
පණ්ඩිතයන් මට ද්‍රෝහි කරන්නාහ " යි කීපි, " යව කොල, මේ
කොල්ලන් මරමරු නුවරින් පිටත් කොටැ වාසල් දෙර සම්පයෙහි
අඟළු ඔස්සේ ගෙනැ ගොස් හුල හෝ හීදුවව, ඉස් කපා පියා
අඟළුට හෝ දමා පියව " යි නියම කළ හ.

8. උන් පිරිනල හයා බැදැ සනීසනීයෙහි සිටුවා කටු
සැමිටිගෙන් සිය ගණන් පහර ගසගසා මරන්නට ගෙනැ යන
වේලෙහි පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, " දේවසිතී, මොහු තුමු තුඹ
වහන්සේ ගේ පුරාතන අමාත්‍යයෝ යැ, උන් ගේ වරද සෂමා
කළ මැනැවැ " යි රජ්ජුරුවනට වදාළ සේකැ. " යහපතැ " යි
ගෙන්වා බොධි සතකයන් වහන්සේට මැ දස් කොටැ පාවා දුන්
හ. උන් වහන්සේ වනාහි පණ්ඩිත වරුන් එ තැනැ දී මැ නිදහස්
කළ සේකැ. " එසේ වී නම් මා ගේ විජිතයෙහි සිටියැ නො
හැක්කැ " යි රචින් තෙරනට නියොග කළ සේකැ. පණ්ඩිතයන්
වහන්සේ, " නුවණ නැත්තන් ගේ වරද සෂමා කළ මැනැවැ " යි
දිව්‍යෝෂධයෙකින් අසාධ්‍ය ව්‍යාධියක් සන්හීදුවන්නාක් මෙන්
තමන් වහන්සේ ගේ වචනෝෂධයෙන් රජ්ජුරුවන් ගේ කොප
ව්‍යාධිය සන්හීදුවා සෂමා කරවා උන් ගේ තනතුරු පෙර පරිදි-
දෙන් දෙවා වදාළ සේකැ.

9. රජ්ජුරුවෝ, “පසම්බුරන් කෙරෙහි දු මුත් ගේ මෙෙත්‍රිය මෙ බදු යැ. සෙස්සවුන් කෙරේ මෙෙත්‍රි කෙ බදු වන්නී ද?” යි පණ්ඩිතයන් වහන්සේට වැඩියක් මැ සතුටු වූ හ. එ නැත් පටන් කොටැ සේස කාදි පණ්ඩිතවරු සතර දෙන දළ උදුරු පු සපියන් මෙන් වැඩියක් ප්‍රභූ ශක්තියක් නැති වැ බොධි සතකයන් වහන්සේට කිසිවක් කියන්නට අසමම් වූ හ.

පරිවණඩ කථා ද හිමියෙ යැ.

21. මහාමාර්ග පණ්ඩිතයන් ගේ රාජ්‍ය පාලනය

එ නැත් පටන් කොටැ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ මැ රජ්ජුරු-වනට අභියෙත් ධම්මයෙන් අනුශාසනා කරන සේකැ. උන් වහන්සේ රජ්ජුරුවනට ධවලව්ජ්‍රය මැ යැ. “රාජ්‍යය විවාරන්නේ නම් මම් මැ යැ. එ සේ හෙයින් මා විසින් නො පමා විශැ යුතු යැ” යි සිතා, සත් යොදුන් මිසුලු නුවර වටා කෂීර සාගරයෙන් නැති තරඹන මාලාවක් සේ ධවල වූ අටලොස් රියන් පමණ උස මහා සීමා පවුරක් ලැබූ සේකැ. ඒ පවුර ගාමා ඇතුළතින් තරය පිණිස මහා පදනමක් ද වට කොටැ සිය ගණන් සාරි ගෙවල් හා වට බදු වෙව්වම් ද ලවා වාසලක් පාසා පිටත පුලිබුබම් ද ඒ ඒ යානායෙහි බලකොටු ද කැරැවූ සේකැ. සීමා පවුර වටා පිටතින් සුංසුමාර මකරුදි වණඩ මත්‍යයන් විසින් ගහන වූ පඤ්චවිධ පද්මයෙන් සකුණින් දිය පිරුණු අගලක් ද ඒ වටා කලල් අගලක් ද ඒ වටා විශැලී අගලක් දැ සිතුන් අගලක් බිඳැවූ සේකැ. ඇතුළු නුවර මාලු ගෙවල් මුළුල්ල කටුකෝල් පෙරැලැවූ සේකැ. ඒ ඒ ස්ථානයෙහි මහ පොකුණු බිත්දවා එහි දිය පිරැවූ සේකැ. සීමාලස වන ප්‍රදේශයෙන් කුලුපග නාපසවරැන් ලවා අරැණු වන් මඩ හා ඇවුල බිජුටට හා ගෙන්වා තැබිබූ සේකැ. බොහෝ කලක් රෝන් බොර ගසා වැලි බොර අගුඳු ඇල හෝ ආදිය සකස් කරවා වාරි මාගිවල් සුනු මැටි කවා ගුඳු කරවා පිරි නුවර ද සුන් බූන් නැත් පිරිගම් කැරැවූ සේකැ. මේ හැම කුමක් නිසා ද යන හොත්, මත්තෙහි සතුරන් විසින් වන හය වලකන පිණිස යැ.

2. ඒ ඒ නුවරවලින් ආ වෙළෙඳුන් අතින්, “කොසි සීටැ අවු දු?” යි විචාර, “අසවල් රට සීටැ ආම්හ” යි කී කලැ, “තොප

ගේ රජ්ජුරුවනට කුමක් ප්‍රිය ද? ” යි විමර්ශ, “ අසවල් දෙය ප්‍රිය යැ ” යනු අසා, ඒ වෙලෙඳුනට කල මනා සන්කාර කොටැ යවා, තමන් වහන්සේ ගේ එක් සියයක් යොධයන් බණවා, “ සබදිනි, මා දුන් පවුරැ ගෙනැ දඹ දිවැ එක් සියයක් රුජධානියට ගොස්, මේ පවුරැ තොප කෙරෙහි සෙනෙහස තබන පිණිස ඒ ඒ රජ දරුවනට දී ලා, ඒ ඒ රජ දරුවනට මැ සේවා කම් කොටැ, උන් ගේ කරන ක්‍රියාවක් වත් බණන මනුෂ්‍යයක් වත් කියා එවළුවා එහි මැ වසවු. මම තොප ගේ අඹුදරුවන් රක්ෂා කෙරෙමි ” කියා, සමහර රජදරු කෙනකුනට මැණික්මය කුණ්ඩලාභරණ ද, සමහර රජදරු කෙනකුනට රන් මිරිවැසි ද, සමහර රජදරු කෙනකුනට විසිතුරු මතුල් කඩු ද, සමහර රජදරු කෙනකුනට රන් මාලා ද, තමන් වහන්සේ තම අකුරු කොටා, “ යම් දවසෙකැ මා ගේ කාසියෙහි නිෂ්ඨාවෙක් වේ ද, එ දවස් මේ අකුරු බැඳු- වනට පෙනේව ” යි අධිෂ්ඨාන කොටැ ඒ එක් සියයක් යොධයන් අහැ යවු සේකැ

3. ඒ යොධයෝ ඒ ඒ නුවරට ගොස්, ඒ ඒ රජ දරුවනට තමතමන් ගෙනැ ගිය පවුරු දී, “නුඹ වහන්සේට සේවා කම් කරන්නට ආමිහ ” යි කියා, රජ දරුවන් විසින්, “ කොසි සිටැ අවු දූ? ” යි විමර්ශන ලද්දහ, තමන් ආ නුවර තබා අනෙක් නුවරක් මැ කියා, රජ්ජුරුවන් විසින් “ යහපතැ ” යි රඳවන ලද වැ සේවා කම් කරන්නාහ, ඒ ඒ රජ දරුවනට ආත්ම සමාන වූ හ.

4. එ සමයයෙහි ජකබල රටැ ශංඛපාල නම් රජ්ජුරු කෙනෙක් ආයුධ සන්නාහ සැපැයීම් කරන්නා හ, සෙනාව රැස් කරන්නාහ. ඒ රජ්ජුරුවන් සම්පයෙහි සිටි යොධයාණෝ පණ්ඩි- තයන් වහන්සේට, “ මේ රටැ රජ්ජුරුවෝ මෙ සේ වූ ප්‍රයෝගයක් කෙරෙහි; කුමක් බවන් නො දනිමි. සුදුසු කෙනකුන් එවා තත්කය දන මැනැවැ ” යි එවූ හ. ඉක්බිති මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගිරු පොතකයන් බණවා, “ සබද, ගොස්, ජක බල රටැ ශංඛපාල රජ්ජුරුවෝ මෙ නම් ප්‍රයෝගයක් කෙරෙහි. ඒ දැනැ ගෙනැ දඹ දිවැ මුළුලෙහි ඇවිදූ ඒ ඒ රටැ පවන් දැනැ ගෙනැ එව ” යි කියා, විලද කවා මී පැන් පොවා ශතපාක සහසුපාක තෙලයෙන් දෙ පියා හස්ස මැඩැ නැහෙනහිරි සීමැඳුරැ කවුළුව සම්පයෙහි සිටැ ගිරු පණ්ඩිතයන් හල සේකැ. ගිරු පොතකයෝ ද ජකබල රට ගොස් ශංඛපාල රජ්ජුරුවන් ගේ සම්පයෙහි සිටි

සොබයන් අතින් රජ්ජරුවන් ගේ පවත් තත්වු පරිද්දෙන් දැනා දඹ දිවැ මුළුල්ල පරික්ෂා කරන්නාහු කමපිල්ල රට උත්තර පෙළවැල නුවරට පැමිණියහ.

22. සතර කන් මන්ත්‍රණය

ඵ සමයයෙහි උත්තර පෙළවැල නුවර මුලති මුන්ම දහන නම් රජ්ජරුව කෙනෙක් රජය කෙරෙන්. ඵ රජ්ජරුවනට කේවම්ම නම් බමුණු කෙනෙක් අඵයෙන් ධම්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නාහ. උහ තුමු නුවණැත්තාහ, විශත්තාහ. ඵ කේවම්මාචාරී එක් දවසක් තුමු අලුයම් වෙලෙහි පිබිදූ සුවද තෙලෙහි තහන ලද පහන් ආලෝකයෙන් ගනුදුමපුෂපදමාවලබිත නා නා වණ් විවිත්‍ර විතානොපලක්ෂිත අලඛිකාන ශ්‍රී යහන් ගභීය බලන්නාහු, මහත් වූ සමපත් දැකූ, “ මේ මා ගේ යසස කවුරුන් සන්නක දෙහො ” යි සිතන්නාහු, “ අනෙක් කෙනකුත් සන්නක නො වෙයි; මුලති මුන්මදහන නම් රජ්ජරුවන් සන්නක යැ. මේ බඳු සමපත් දුන් රජ්ජරුවන් සියලු දඹ දිවම අග රජ කලෝත් යහපතැ. ඵ සේ වුව හොත් මමත් අග්‍රපුරෙහින වෙමි ” යි සිතා, උදාසනක් සේ මැ රජ්ජරුවන් සම්පයට ගොස්, රු දවසැ සුවයෙන් නිදි ලත් පරිදි විවාර, “ දේවයන් වහන්ස, කොට, පියැ යුතු කථාවෙක් ඇතැ ” යි කී හ. රජ්ජරුවෝ, “ කියව, ආචාරීනි ” යි කී හ. “ දේවයන් වහන්ස, ඇතුළු නුවර දී රහස් කියන්නට නො පිළිවනැ, මතුල් උයනට යමි හ ” යි කී හ. රජ්ජරුවෝ, “ යහපතැ, ආචාරීනි ” යි කීයා, බමුණන් හා සමඟ උයනට ගොස්, සෙනාව පිටතැ සිටුවා වට කොටැ රකවල් ලවා, බමුණන් හා සමඟ ඇතුළු උයනට වැදූ මතුල් සල් වටෙහි හුන් හ.

2. ගිරා පණ්ණිතයෝ මේ ක්‍රියාව දැකූ, “ මේ එක් කාරණයෙක් වුව මැනැවැ. අද පණ්ණිතයන් වහන්සේට කියැ යුතු කිසිවක් අසමි ” යි උයනට වැදූ මතුල් සල් ගසැ කොළ අතුරැ සැහැළී හුන් හ. රජ්ජරුවෝ බමුණනට, “ කියැ යුතු රහස් කියව ආචාරීනි ” යි කී හ. ‘ දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ගේ කත මැනව නමා ලුව මැනැවැ; මේ මනත්‍රණය වන්නේ යැ. ඵ හෙයින් නුඹ වහන්සේ ගේ දෙ කත හා මා ගේ දෙ කත හා මුත් අනෙක් කතකට නො යා යුතු වන්නේ යැ, ඉදින් දේවයන්

වහන්ස, මා කීවා කරන සේක් නම් සියලු දඹ දිවම නුඹ වහන්සේ අග රජ කොටැ ලමි” යි කී හ. මුළු කී බුද්ධි දහන රජ්ජරුවෝ ද, මහත් වූ රජය ලොහයෙන් යුක්ත බැවින් බවුණත් ගේ බස් අසා සහු වූ වැ, “ කියව ආචාරිනි, තොප කිවක් කෙරෙමි ” යි කී හ.

3. “ දේවයන් වහන්ස, අපි සෙනාව රැස් කොටැ ගෙනැ පළමු කොටැ කුඩා නුවරක් වට කොටැ ගනුමහ. මම කුරුඹිලියෙන් ඇතුළු නුවරට වැදූ, ඒ නුවර රජ්ජරුවනට, ‘දේවයෙනි, තොප හා අප හා සටන් කොටැ කාරියෙක් නැත; නුදෙක් අප නඹු වව, තොප ගේ රජයය තොපට මැ වන්නේ යැ; සටන් කළෝ නම්, අප ගේ සේනා වාහන මහත් හෙයින් එකානකයෙන් මැ පරදුව’ යි කියමි. ඉදින් මා කී ලෙස නො කළෝ නම්, සටන් කොටැ අල්ලා ගෙනැ මරා පියා, උන් ගේ සෙනාවන් හැරැ ගෙනැ, අනෙක් නුවරකට යමිහ. ඒ නුවරත් එ සේ මැ සටන් කොටැ ගෙනැ, ඉන් අනෙක් නුවරකැ යි මේ සැටියේ මැ සියලු දඹ දිවූ රජයය ගෙනැ, “ ජය පානය අනුභව කරමිහ ” යි කියා එක් සියයක් රජ දරුවන් අප ගේ නුවරට ගෙනැවුන් උසකැ දී රු මණ්ඩලයක් සාදා උන් හැම දෙනා රු බොන්නව යැ ” යි රු මැඬිල්ලේ හිඳුවා ලා, වීඡ යොදා කරන ලද්ද වූ රු අනුභව කරවා, උන් හැම දෙනා මැ ජීවිත විනාශයට පමුණුවා ගත දියට දමා එක් සියයක් රජධානියෙහි රජයය අත් පත් කොටැ ගනුමහ. එ සේ කළහි නුඹ වහන්සේ සියලු දඹ දිවම අග රජ වන සේකැ ” යි කී හ.

4. රජ්ජරුවෝ, “ යහපතැ ආචාරිනි, තොප කී ලෙස මැ කෙරෙමි ” යි කී හ. “ දේවයන් වහන්ස, මේ මනත්රණය සතර කන් මනත්රණය නම් වෙයි; අනෙක් කෙනකුන් දහ නො හැක්කේ යැ. එ සේ හෙයින් කල් නො යවා යහපත් නැකැතෙකින් වහා තික්මුණ මැනැවැ ” යි කී හ. රජ්ජරුවෝ, “ යහපතැ ” යි හිවිස්සාහ.

5 ගිරු පොතකයෝ, ඒ මන්ත්රණය අසා නිමවා, උන් දෙ දෙනා මන්ත්රණය කොටැ අනකයෙහි, ආල්ලෙකැ ලා ලා පාහට බාන කෙනකුන් මෙන්, සේවමට බවුණා හිසැ වර්වස් පිඩක් හෙලා, “ කිමෙක් ද? ” යි කට දල්වා ගෙනැ උඩ බැලූ හැනැත්තැ වුන් ගේ මුඛයේ නැවැහැ වර්වස් පිඩක් හෙලා, “ යුන් ” යන අනුකරණයෙන් හමිමින් කොළන්තෙන් උඩ නැගී, “ සේවමමස,

තෝ නමා ගේ මන්ත්‍රණය සහරකන් මන්ත්‍රණ යැ” යි සිහසි ද? දැන් මෑ සකන් වෑ ගියේ යැ. නැවතැ අට කනකට ගොස් පසු වෑ නොයෙක් සිය කනකට යන්නේ යැ” යි කී හ. ගිරවා, “කොල, ගනුව” යි කිය දී මෑ, පවනට බඳු වූ වෛගයන් පියාසර කොටැ ගෙනැ, මිසිලු නුවරට ගොස්, මෂණයක පණකිගයන් වහන්සේ ගේ ප්‍රාසාදයට වන් හ.

6. ඒ ගිර පණකිගයන් ගේ මෙ බඳු වහෙක් ඇත්තේ යැ:- ඉදින් කිසි තෙතෙකින් ගෙනා හස්තක් පණකිගයන් වහන්සේට පමණක් කියැ යුතු වී නම් උන් වහන්සේ ගේ දසරුවට බස්නාහ; ඉදින් අමණ දේවිනුත් ඇසුව මනා වී නම් ඇකයෙහි ගොස් හිදිනා හ; ඉදින් බොහෝ දෙනාත් ඇසුව මනා වී නම් බිමට බස්නාහ. එ දවස් ගිර පණකිගයෝ පණකිගයන් වහන්සේ ගේ දසරුවෙහි බැසැ උන් හ. ඒ සලකුණෙන්, “රහස බිණියැ යුතු යැ” යි අමණ දේවින් හා බොහෝ දෙන ඉවත් වෑ ගිය හ. පණකිගයන් වහන්සේ සුව පෝතකයන් හැරැ ගෙනැ මතු මාල් තලයට නැගී, “සබද, තොප විසින් කුමක් දක්නා ලද ද? කුමක් අසන ලද ද?” යි විචාල සේකැ. ඉක්බිති ගිර පණකිගයෝ බොධි සත්‍යයන් වහන්සේට, “මම, දේවයෙහි, සියලු දඹ දිවෑ අනෙක් රජ්ජරු කෙනකුත් සම්පයෙන් කිසි හයක් නො දිවිමි. උතගණ සඤ්චාල නුවරැ චූලගි බුන්ඡදනන රජ්ජරුවන් ගේ කේමච්ච නම් පුරොහිතයාණෝ, රජ්ජරුවන් උයනට ගෙනැ ගොස්, සහර කන් මන්ත්‍රණයක් කල හ. මම, මතුල් සල් ගසැ සල් අත්තක් ඇහුලේ සැහැවී හිදැ, මන්ත්‍රණය අසා නිමවා ගෙනැ, කේමච්ච බමුණා කටැ වච්ච පිඩක් හෙලා පියා ආමි” කියා, සියලු තමන් දුටු දෙයත් ඇසූ දෙයත් පණකිගයනට දැන්වූ හ. උන් වහන්සේ විසින් “රජ්ජරුවෝ ගිවිස්සෝ ද?” යි විචාල කල්හි, ගිවිස්නා ලද යැ, දේවයෙහි” කී හ.

7. පණකිගයන් වහන්සේ ගිර පොතකයනට කල මනා සත්කාර කොටැ, හෙවත් මියෙන් හැනු විලද කවා, මීපැත් පොවා, බෙත් තෙලින් පියා සහල මැඩැ, මොළොක් ඇතිරිලි අතුරන ලද රන් මෑදිරියෙහි සතප්පා, “කේමච්චසා මා මෂණයක පණකිග බව නො දැනිති යි සිහමි. දැන් ඔහු කල මන්ත්‍රණය මුදුන් පැමිණියැ නො දෙමි” සිතා, ඇහුළු නුවරැ හුන් දිඡ්දුන් පිටත් කරවා පිටි නුවර ලැවූ සේකැ; පිට රවින් දනවුවලින් සහර වාසලැ නියමගමි සතරින් වසනාහරණ

ධනධාන්‍යාදීන් සමෘද්ධි වූ ඉසුරුමතුන් ගෙන්වා ඇතුළු නුවර වැස්වූ සේකැ. බොහෝ ධනධාන්‍ය රැස්කැරැවූ සේකැ.

23. මුත්තමදනා රජ්ජරුවෝ විම

ප්‍රියවතී මුත්තමදනා රජ්ජරුවෝ ද, කේවලිංකන් ගේ බස් ගෙනැ, ගඤ්ඤාචාර්ය සෙනහ පිරිවර ගොස්, එක් කුඩා නුවරක් වට ලා ගත් හ. කේවලිංක බමුණු තමා යට කී සැටියේ මැ කුරුතිලියෙහි ඇතුළු නුවරට වැදී කාරණාකාරණ ඒ රජ්ජරුවන්ට කියා තමන් වසන කොට, ගෙනැ දෙ සේනාව එක් කොටැ ගෙනැ අනෙක් නුවරෙහැ රජ්ජරුවනැ සි, මෙ සේ මුලනී මුත්තමදනා රජ්ජරුවෝ. කේවලිංකාචාරීන් ගේ අවවාදයෙහි සිටැ, ඒ මුත්තමදන රජ්ජරුවන් තබා සෙසු සියලු දඹ දිවැ රජ දරුවන් තමන් නතු කල හ.

2. බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ විසින් ඒ ඒ රජ්ජරුවන් සම්පයෙහි සිටුවන ලද පුරුෂයෝ ද, “මුත්තමදනා රජ්ජරුවන් විසින් අද වකට මෙ තෙක් නුවර ගන්නා ලදැ” සි “පණ්ඩිතයන් වහන්සේ නො පමා වන සෙක්ව ” සි කියා තීරණාරයෙන් හසුන් එවන්නාහ. උන් වහන්සේ ද ඒ යොධිය ආට, “මම මෙහි පමා වක් නැත්තෙමි. තෙපි උකටලී නො වැ නො පමා වැ වසව ” සි කියා යවන සේකැ.

3. මුත්තමදනා රජ්ජරුවෝ, සත් හවුරුදු සත් මස් සත් දවසෙකින්, මුත්තමදන රජ්ජරුවන් ගේ රජ්‍යය තබා, සෙසු දඹදිවැ රජ්‍යයන් ගෙනැ, කේවලිංක බමුණන්ට, ‘ආචාරීනි, මියුලු නුවර මුත්තමදන රජ්ජරුවන් ගේ රජ්‍යය ගනුමිහ ” සි කී හ. “දේවයන් වහන්ස, මුත්තමදන පණ්ඩිතයන් වසන නුවර රජ්‍යය ගන්නව නො පොහොසතුමිහ. ඒ පණ්ඩිතයෝ වනාහි මෙ බඳු නුවරක් නැත. ඉතා මැ උපායවන් යය හ ” සි, මෙ සේ ඒ කේවලිංක බමුණු ආචාරී විසාර කොටැ, සද මවලෙහි අදනා කෙනකුත් මෙන්, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ ගුණ රජ්ජරුවන්ට කී හ. ඒ ආචාරී වනාහි තුමුන් උපායවන්හු මැ යැ. එ සේ එයින් “ මියුලු නුවර රජ්‍යය නම් ඉතා සවලා යැ, සියලු දඹ දිවැ රජ්‍යය අපට සැහෙයි. එක් රජ්‍යයෙහින් අපට කාරිය කිමි ද ? ” සි උපායයෙන් රජ්ජරුවන් ගිවිස්සු හ. සෙසු රජ

දරුවෝ, “අපි මිසුලු පුර රාජ්‍යය ගෙනැ මැ ජය පානය බොමිහ” යි කියන්නා, කේවලිම ආචාරී උනුත් කාරණ කියා වලකා, “මේදේන රාජ්‍යය ගෙනැ, කුමක් කරමෝද? ඒ රජ්ජරුවෝත් අප නවුවෝ මැ යැ, නවතුව” යි එක් සියයක් රජ දරුවන් උපායයෙන් ගිවිස්සු හ. ඒ රජ්ජරුවෝ කේවලිම නම් බමුණන් ගේ බස් අසා මිසුලු නුවරට යන ගමන් නැවැත්තා හ.

4. බෝ සතාණන් වහන්සේට ඔබ වහන්සේ ගේ වර පුරුෂයෝ, “බ්‍රහ්මදෙනා රජ්ජරුවෝ එක් සියයක් රජ දරුවන් පිරිවරා මිසුලු නුවරට තික්මුණාහු, නැවැතැ තමන්ගේ නුවරට මැ නැගී ගිය හ” යි හසුන් එවූ හ. බොධි සත්තියන් වහන්සේ ද ඒ පුරුෂයනට, “මෙ තැන් පටන් කොටැ රජ්ජරුවන් කරන ක්‍රියාවන් දැනැ එවන්නේ යැ” යි කියා නැවැතැ හසුන් යවූ සේකැ.

5. බ්‍රහ්මදෙනා රජ්ජරුවෝ ද කේවලිමසන් හා සමඟ, “විෂ මිශ්‍ර සුරා පානය අනුභව කරවා රජ දරුවන් මැරීම සකිසාන ඒ කටයුත්ත දැන් කරමහ” යි මනුෂ්‍යය කොටැ, “අපි ජය පානය බොමිහ” යි කියා, “මතුල් උයන නඳුන් උයනක් සේ සරහා, දහස් ගණන් කුඩම්මලැ රා පුරා තබ්බා, අනෙක ප්‍රකාර මසවුළු ඒ ඒ සථානයෙහි වලන් පුරා රැස් කොටැ තබව” යි අමාත්‍යයනට විධාන කළ හ. එ පවත් පණ්ඩිතයන් වහන්සේට අනාසාරී පුරුෂයෝ කියා යවූ හ. ඔහු වනාහි විෂ යොද රජ්ජරුවන් මරනු කැමැති නියාව නො දැකි. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ වනාහි ගිරා පොතකයන් අතින් ඇසු බැමින් දන්නා සේකැ. එ සේ හෙයින් උන් වහන්සේ ගේ අනාසාරියනට, “ජය පානය බොන දවස් නියම කොටැ කියා එවවු” යැ යි නැවැතැ හසුන් යවූ සේකැ. ඒ යොධයෝ වදල ලෙස මැ දවස් නියම කොටැ යවූ හ.

6. ඒ අසා පණ්ඩිතයන් වහන්සේ, “මා බඳු පණ්ඩිත කෙනකුන් ජීවත් වැ ගිනිදැ දී මැ මෙ තෙක් රජ දරුවන් මියැ යාම සුභත නො වන්නේ යැ. උනට මා පිටිවහල් වුව මැනැවැ” යි සිතා, තමන් වහන්සේ හා එක දවසැ උපන් යොධයන් දහස බණවා, “සබ්දිති, මුලිභි බ්‍රහ්මදෙනා රජ්ජරුවෝ, උයන සරහවා, එක් සියයක් රජ දරුවන් පිරිවරා, සුරා පානය අනුභව කරනු කැමැත්තෝ ල. නෙපි ඔබ ගොස් රජ්ජරුවනට අසුන්

පනවා ලු කලා, කිසි හෙනකුන් නො හිඳිනා තුරු මා, මුලති බුහමදනන රජ්ජරුවන් හිඳිනට පැනැවු අස්නට ඉක්බිති පැනැවු මා ඇති අස්නක් 'අප ගේ රජ්ජරුවනට ය' යි ගෙනා, ඒ රජ දරුවන් ගේ සෙනාව විසින්, 'තෙපි කවුරුන් ගේ සෙනා ද?' යි කී කලා, 'විදේශ රජ්ජරුවන් ගේ සෙනා වමිහ' යි කියව. 'කිමෙක් ද?', ඇපි සත් හවුරුදු සත් මස් සත් දවසක් මුළුල්ලෙහි දඹ දිවැ රාජ්‍ය ගන්නමෝ, එක දවසකුත් විදේශ රජ්ජරු කෙනකුත් නුදුටුමහ; විදේශ රජ්ජරුවෝ නම් කවුරු ද? යව උනට වුව මනා වී නම් කෙලවරු අස්නක් ගනුව' යි තොප හා සමඟ කලඟ කරන්නා හ. තෙපි, 'බුහමදනන රජ්ජරුවන් විනා අප ගේ රජ්ජරුවනට වැඩි තරම් කෙනෙක් නැතැ' යි කලඟ, 'වඩා ගෙනා අප ගේ රජ්ජරුවනට අස්න පමණකුත් නො ලබන්නමෝ දැන් තොප රුත් පියා නො දෙමිහ' යි, අවුලු ආදියත් 'මස් කැ නො දෙමිහ' යි වාසි බෙණෙමින්, සිංහ නාද ඇසු මුව පොල්ලන් පරිද්දෙන්, තොප ගේ අහිත ශබ්දයෙන් මැ උන් හය ගත්වා, ය මුගුරු බා ලා සියලු රු මස් පිරු සැලවල් බිඳෑ තුනු කොටැ පියා, වහා රු මස් අවුලු විසුරුවා නො කැ හැකි පරිද්දෙන් කොටැ, දිවිමෙන් ගොස් සෙනා මධ්‍යයට වැදූ, ශක්‍ර සුරසඬ වන් අසුර හටයන් පරිද්දෙන් මහත් අරගල කොටැ, 'අපි මියුලු නුවර මහෙහෙසඬ පණ්ඩිතයන් ගේ යොධයමිහ. පිලිවන් වී නම් අප අල්ලා ගනුව' යි තොප හිය බව සඟවා එව" යි කියා යොධයන් දහස යවූ සේකැ.

7. ඒ යොධයෝත් බොහි සතඬයන් වහන්සේ වදලු බස් මුදුනින් පිලිගෙනා, වැදෑ සමු ගෙනා, දුනු මුගුරු අඩයටි පත් කොහොල් පාර වලලු යැ යි යන පඤ්චාසුධ සතඬාඬ වැ, උතුරු පසල් දනව්වා නුවරට ගොස්, හිඳුන් උයන මෙන් සරහන ලද උයනට වැදූ, නහන ලද දල පුචු සේ සත් ඇති එක් සියයක් රජාසන ආදි වූ පිලියෙල කොටැ හබන ලද ශ්‍රී විභූතීන් දූකැ, මහ බෝ සතඬන් වහන්සේ විසින් වදරන ලද ක්‍රමයෙන් මැ සියල්ල කොටැ, සෙනා මධ්‍යයට වැදූ බොහෝ දෙනා කෙණහ කොටැ, තමන් ගේ මියුලු නුවරට පලා ගිය හ.

24. මිසුලු නුවර වට ලැම

වුළු රජ ද, “එක් සියයක් රජ දරුවන් මරන පිණිස ශාඛිලා ඉදි කරන ලද මේ බදු සුරු පානය මහෙහෙස පණ්ඩිතයන් විසින් බාධා කෙළේ යැ” යි කිපියේ යැ. එක් සියයක් රජ දරුවෝ ද; “අපට ජය පානය බී ගත නුදුන් හ” යි කිපියෝ යැ. සෙනාව ද, “අපි නො මිලයේ බොන සුරු පානය නො ලද්දම්හ” යි කිපිය හ. බුහමදහන රජු රුවෝ ද එක් සියයක් රජ දරුවන් බණවා, “එව, පින්වත්ති, මිසුලු නුවර ගොස්, මේ මේ රජු රුවන් ගේ ඉස තල්පැන් පලුක් මඩනා සේ කඩුවෙන් කපා පියා, දෙ පසින් මැඩෑ ගෙනා හිදෑ, ජය පානය බොම්හ. සෙනාව ගමනට සැරසි ගෙනා එන පරිද්දෙන් විධාන කරව” යි කියා, නැවැත් රහසි ගත වෑ කේවම්මසනට ද එ පවත් කියා, “අප ගේ මේ බදු මන්ත්‍රණයකට බාධා කලා වූ පසම්තුරු ගනුම්හ. එක් සියයක් රජ දරුවන් හා අටලොස් අසෞභිණියක් පමණ සෙනාව හා පිරිවර එ මිසුලු නුවරට යම්හ; අප හා කැටි වෑ එව, ආචාරිනි” කී හ.

2. බමුණාණෝ තමන් නුවණැති හෙයින්, “මහෙහෙස පණ්ඩිතයන් දෑ ගන්නට නො පිලිවනා. ගියොත් අපට මහත් ලජ්ජා වන්නී යැ; කාරණ කියා රජු රුවන් තවතම්” යි සිතා, රජු රුවනට, “දේවයෙකි. මේ මේ රජු රුවන් ගේ බලයෙන් නො වෙයි. මහෙහෙස පණ්ඩිතයන් ගේ විධාන යැ. උහතුමු මහානුභාව ඇත්තා හ. ඒ මහෙහෙස පණ්ඩිතයන් විසින් රක්තා ලද මිලලා නම් රාජධානිය, සිංහයකු විසින් රක්තා ලද රත් ගල් ගුහාවක් පරිද්දෙන්, වෙන කිසි කෙනකුත් විසින් ගන්නට නො හැක්කි යැ. ගියොත් හුදෙක් අපට මෑ ලජ්ජා වන්නී යැ. ඔබ ගමන නො කැමැත්තෙමි” යි මෙ සේ කී හ. රජු රුවෝ වනාහි රුජ මානසෙන් ද ඉසුරු මදයෙන් ද මත් වෑ, දංඛෙකින් පහරන ලද සම් රුජයකු සේ, නොපයෙන් ද්ලිහී, “ඒ මහෙහෙසනා කුමක් කෙරේ ද?” යි කියා, එ සේ මෑ අභිමාන පුරස්සර වූ එක් සියයක් රජ දරුවන් පිරිවර, වෙරළු වානයෙන් හැලෑලී ගිය මහා සාගරය සේ, කොප නමැති වානයෙන් හැලෑලී ගිය අටලොස් අසෞභිණියක් සෙනාවෙන් යුක්ත වෑ නික්මුණා හ. කේවම්මසෝ ද තමන් ගේ බස් රජු රුවන් සිතට නංවා ගත නො හී, “රජු රුවනට පටහැණි විම නම් යුක්ත නො වෙ” යි සිතා රජු රුවන් හා සමඟ නික්මුණා හ.

3. බොහෝ සත්කම් වහන්සේ විසින් බුන්දන රජු රුවන් ගේ ජය පානය විධිමත් කරනු ලැබූ දින දී දහසක් යොධයෝ, තමන් ආ කටයුතු සම්පාදනය කොට, එක දැසින් මැ රුත්‍රිය මුළුලෙහි ගොස්, මිසුලු නුවරට පැමිණි තමන් කළ කටයුතු පණිවිඩයන් වහන්සේට දැනවූ හ. පළමු ඒ ඒ රජු රුවන් සමපයට යවන ලද්ද වූ වර පුරුෂයෝ ද, පණිවිඩයන් වහන්සේට, “ **බුන්දන රජු රුවන්**, ‘**විදාන රජු රුවන්** ගනුම්හ’ යි එක් සියයක් රජුන් පිරවර එන්නාහ. පණිවිඩයන් වහන්ස, පමා නො වන සේකව ” යි හසුන් එවූ හ. “ අද අසවල් තෙතැ ලැගුම් ගන්නාහ, අද අසවල් තෙතැ ලැගුම් ගන්නාහ, අද වනාහි නුවරට එන්නාහ ” යි පණිවිඩයන් වහන්සේට තීරණයෙන් හසුන් එවන්නාහ. ඒ අසා මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ වඩා ලා මැ කළ මනා විධානයෙහි නො පමා වූ සේකැ. **විදාන රජු රුවන්** වනාහි, “ මේ නුවර ගන්නට එන් ල ” යි පරමවරු ගබ්දයෙන් ඇසූ හ.

4. ඉක්බිති බුන්දන රජු රුවන්, පෙර සක්‍රියයෙහි මැ ගන්නා ලද්ද වූ ලක්‍ෂ ගණන් දඹු වැට පහන් ආලෝකයෙන් ගොස්, සියලු සන් යොදුන් මිසුලු නුවර පිරවරා ගත් හ. කෙ සේ වට කළෝ ද යත්:- පළමු කොට පාපොලොන් අගල වටා රන් සතාහ ලන ලද්ද වූ රන් සැන් රන් පොරෝදි අදි හක්‍රය-ලකාරයෙන් සරහන ලද්ද වූ සොඹින් ගන්නා ලද මුතුරු ඇති ලොහ ප්‍රාකාර වී නමුත් පිටින් ඇතැ සුනු විසුනු කරන්නට සමථ යනහි ඇති දෙ කපොලය හා නොමය හා යන තුන් තැනින් වැහෙන්නා වූ එක් මදයෙකින් ද, යථොක්ත ස්ථාන තුන හා දෙ කන් සිදුරු හා දෙ ඇස් සිදුරු හා යැ යි යන සත්‍ය ස්ථානයෙන් වැහෙන්නා වූ එක් මදයෙකින් ද, එ මැ සත්‍ය ස්ථානය හා දෙ තාසා ප්‍රථම ගුද මාගීය හා යන දශ ස්ථානයෙන් වැහෙන්නා වූ එක් මදයෙකින් ද, යි මෙ සේ ගිලිහෙන තුන් මදයෙකින් යුක්ත වූ සමාහරණයෙන් විභූෂිත ජය අකුසු හා නොමරාදි ආයුධ ගත් අන් ඇති වැ පිටැ හිඳිනා ඇතැවන් විසින් ගැවැසී ගත්, ඒ රජු රුවන් ගේ කොප නැමැති ගින්නෙන් නැති දුම් කද සේ උස් වූ කන්තලින් කන්තල ගසා සිටුවන ලද්ද වූ ඇත් වලල්ලෙකින් ද, යුග්‍රයට ලන ලද්ද වූ සතාහ ඇති අශ්වාලකාරයෙන් සරහන ලද **සිංහු-කාමෙබාස්-සයානකාදි** උනන්ම දෙයෙහි උපන්නා වූ නානාහරණ ප්‍රතිමණ්ඩිත වැ සතාහ සතාහ වැ පිටැ හිඳිනා අසරුවන් විසින් ගැවැසී ගත්, “ සතුරා හසු කොටැ

ගනිමි” යි ඔද වැඩියා වූ රජ්ජුරුවන් ගේ සිත් නැමැති ආකාශ ගඹනායෙහි බිඳිබිඳි දිවන්තා වූ රළුපහර සේ යුද්ධයට පිඹිනා ලද කාහල ශබ්දයෙන් සහු වූ වෑ පැනෑ පැනෑ සිටිනා වූ ශ්‍රීවයෙන් ශ්‍රීය ගසා සිටුවන ලද්ද වූ අස් වලල්ලෙකින් ද, සිංහ සම් ව්‍යාඝ්‍ර සම් ආදී සම් අතුරුක ලද්ද වූ රථාලකායෙන් සරභන ලද නභන ලද නානා වණ් ධවජ පඬිහත් ඇති සෛකිවයන් යොදන ලද සමාලකාරයෙන් සැරැහි පිටු බඳනා ලද හියවුරු ඇති නැගෙන ලද ධනුධීරයන් විසින් උපලක්ෂිත වූ සෙනා නැමැති සමුද්‍රයෙන් නැගූ වූ මහ නලම්සේ කැල සේ රිය සකින් රිය සක ගසා සිටුවන ලද රථ වල්ලෙකින් ද, “ ශිඳ්ධම කුමාරයන් සම නිස් පැරැම් පුරු මුළු කොටු ගෙනෑ, බොධි දූමයක් පිටිවහල් ලදින් සත් නිස් බොධි පාක්ෂික ධම් සඬ්ඛ්‍යාත යොධියන් බල කොටු නෙතෑ විදුරසුන් අරා බුදු වන්තට උන් වේලෙහි, ජය ගැන්ම පිළිවන් හෝ වේව යි නො පිළිවන් හෝ වේව යි, දුර නබා මෑ අන්‍යතර ජාතියෙකෑ අන්‍යතර යුද්ධයක් කොටු බැලුව මෑනෑවෑ ” යි සිතා, මුලැති රුජ ව්‍යාජයෙන් ආ වශවර්ති මාරයා ගේ සිංහ මුඛ-හස්ති මුඛ-අභව මුඛ-ව්‍යාඝ්‍ර මුඛාදී වූ නොයෙක් භයඝිකර වූ මුඛ මවා, අසි ශකති-තෝමර හෙණ්ඛිවාල කරවාලාදී වූ දීපතිමත් නානා විධ අවි ගත්මින් අනෙක ප්‍රකාර විකාර වෙශයෙන් ආ දස බිම්බරක් මාර සෙනාව සේ භයඝිකර වූ සෙනායෙහි බාහුවෙන් බාහුව ගසා සිටුවන ලද්ද වූ යොධි වලල්ලෙකින් දෑ යි මෙ සේ සහර වලල්ලෙකින් ඒ සත් යොදුන් මිසුලු නුවර වට ලවා ඒ ඒ ස්ථාන-යෙහි බල ඇණි සිටවූ හ.

5. මනුෂ්‍යයෝ, ඔල්වර හඬ දෙන්නාහු, අත් පොලසන් දෙන්නාහු, පනන්නාහු, “ වට ලා ගනුමිහ ” යන සමාධියෙන් නටමින් ගජිනා කරමින් සිටෑ ගත් හ. අටලොස් අනෙෂ්‍යභිණ්ණියක් පමණ සෙනාවෙහි නභන ලද මිණි දඩු වැටෙහි ලක්ෂ ගණන් පහත් ආලෝකයෙන් ද, එක් සියයක් රජ දරුවන් හා ගඤ්ඤාභාදී සෙනාව හා පලන් ආහරණයෙහි ආලෝකයෙන් ද, සියලු සත් යොදුන් මිසුලු නුවර ඒ මහෙෂ්‍යඝ්‍ර පණ්ඨිතයන් ගේ ප්‍රඥ නමැති දුෂ්ඨයා පහල වෑ සත්තියන් ගේ සිත මොහාකිකාර විගමනයෙන් හෙළි වූ කලක් පරිද්දෙන් ආලෝක වියෑ. ඇතුන් ගේ කුඤ්ච නාදයෙන් ද අසුන් ගේ හෙෂා රවයෙන් ද රථයෙහි වක්‍ර නාදයෙන් ද පා බල සෙනගෙහි ගජිනායෙන් ද සත් සිත්තම්හර තත්තිරිපට ගැටපහටු මහබෙර පනාබෙර රත්සක් රිදීසක් ආදී වූ පඤ්චාබ්ධික නුඨි නාදයෙන් ද පොලොව පෑළී යන පරිද්දෙන් වූයේ යෑ.

6. සේනකාදී වූ පණ්ඩිත වරු සතර දෙන, මහත් වූ කොලාහල ශබ්දය අසා, කුමන අරගලයක් බවත් නො දන්නාහු, මේදේහ රජ්ජරුවන් සම්පයට ගොස්, “ දේවයෙහි, මහත් වූ කොලාහල ශබ්දයෙකැ; අපි කුමක් බවත් නො දනුමිහ. ‘ කුමන අරගලයෙක් ද?’ යි විමැසුව හොත් යහපතැ ” යි කී හ. එ බස් අසා රජ්ජරුවෝ, “ යළි බුහුමදනන රජ්ජරුවන් ආ වනැ ” යි සි මැදුරු කවුළුව හරවා පිටතැ බලන්නාහු, උන් ආ බවී දැනැ හසින් තුසන වැ, “ ඉතිකින් අප හේ දිවී නැත. බුහුමදනනා තෙමේ දැන් දැන් අප හැම මරන්නේ යැ ” යි සේනකාදීන් හා සමඟ කථා කරමින් හුන් හ.

7. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ වනාහි, වූලගී රජ්ජරුවන් ආ බව දැනැ, සිංහයකු මෙන් කිසි හයක් නැති වැ නුවර මුළුලෙහි රකවල් සකස් කොටැ ලවා, “ රජාදීහු හසින් දිලිහි ලා හිදිති. මා උන් අස්වසා ලුව මැනැවැ ” යි රජ ගෙයි මතු මාලට නැගි, රජ්ජරුවන් වැදැ එකක් පස් වැ සිටි සේකැ. රජ්ජරුවෝ, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ දැකැ, ලබන ලද අස්වස් ඇති වැ, “ ම පුතණුවන් මහෙහෙසබ පණ්ඩිතයන් විනා අනෙක් මා මේ දුකින් මුදන්නට සම්මි කෙනෙක් නැතැ ” යි සිතා, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ හා සමඟ කථා කරන්නාහු, “ මහෙහෙසබ පණ්ඩිතයෙහි, පසුවැල දෙශ වාසී වූ බුහුමදනන රජ තෙමේ එක් සියයක් රජ ධාතියෙහි සියලු අටලොස් අක්ෂරාභිණියක් පමණ සෙනාව හා සමඟ ආයේ යැ. පසුවැල රජධාතී සතනක වූ මේ සේනා තොමෝ මෙ තෙකැ යි පමණ නැත්තී යැ; ඉතා මහත් ද්වාරාවටාල සාලාදී වූ නොයෙක් කමානනයට පිටින් ගෙනැ එන්නා වූ දූව පත්‍ර සංගාලියම් වෙට්ටම් ලැලී ආදී වූ දුරු සම්භාරයන් ගෙනැ ඇවිදිනා වඩු සෙතහින් යුක්ත වුව; සියලු සඛ්‍යාමයෙහි දක්ෂ වූ ඇතුන් අසුන් ආදී වූ බල සෙනහ අැත්තී යැ; ගහන බැවින් තමා, අතුරට වන්නවුන් නො පෙනෙන පරිද්දෙන් පය බිම ගැපියැ නො දී උර පිටින් ගෙනැ යන්නී යැ; හසති ශබ්දය, අඝ්‍ර ශබ්දය, රථ ශබ්දය, විණා ශබ්දය, මාදඛ්‍ය ශබ්දය, හීත ශබ්දය, තාල ශබ්දය, ‘ විදුච, ගනුව, අනුව ’ යි මෙසේ දශ විධ ශබ්දයෙන් යුක්ත වුව; ඇතුන් ආදී වූ සිවුරඟ සෙනගෙහි පවත්නා නාදය මුදු පරගානා සේ පවත්නා හෙයින්, ‘ මුබ එව, මබ යව, යුද්ධ කරව, පමා නො වව ’ යනාදී වූ ඒ ඒ කටයුත්තෙහි නියෝග වචන වාග්හෙදයෙන් දන්වන්නට

නො පිළිවන් හෙයින් මෘදුක මද්දලාදි වූ නානා ප්‍රකාර හෙරි-
 ශබ්දයෙන් හා ශබ්ධ කාහල ශබ්දයෙන් හා හඬවන්නා වූ ඒ ඒ
 කවසුටු ඇත්ති යැ; සත් රුවනින් විසිතුරු වූ සත්‍යාභයෙන් හා
 සවණ්ජාල හසති කුහන විශෙෂයෙන් ද රූප රූපමහාමාතෘදීන්
 විසින් පලදනා ලද්ද වූ කනක කටක රසකා නුපුර තාමික වලය
 තිසර පට අවුල් හර උදර බකින ගැටනිවුල් හර පස් රු පස් වලලු
 පේරුස් එක්වැටි පාමුදු පාඩගම් පාසලඹ පාදජාලා පාදත්‍ර පාද-
 හරණාදි වූ ශරිරාභරණයෙන් ද හොබති යැ; කනක රජතාදීන්
 විවිත්‍ර වූ රකන නිලාදි වූ නානා වස්ත්‍රයෙන් සමුප්වලිත රථාදියෙහි
 තහන ලද නානා ප්‍රකාර ධවලවිෂ්ත්‍ර පඩිකතියෙන් ගැවැසී ගත්ති
 යැ; ඇත් වාහන-අස් වාහන-රථ වාහනයෙන් යුක්ත යැ; හසති
 ශිලාය අඬව ශිල්පය රථ ශිල්පය ධනුශ්ශිල්පය ආදි වූ අවලොස්
 මහා ශිල්පයෙහි කෙළ පෑමිණියන් විසින් විශෙෂයෙන් සමෘද්ධි යැ.
 මේ සෙනා හොමෝ සිංහ සමාන වික්‍රම ඇත්ති යැ; ශුර යොධයන්
 විසින් සුප්‍රතිෂ්ඨිත යැ. මේ සේනාවෙහි පොළොව හා සමාන
 නුවණ ඇති රහස් මන්ත්‍රණ කරන සුලු වූ, හෙවත් දෙදවසක් තනි
 වැ හිදැ සිටුව හොත් මහ පොළොව පෙරලන්නට ද අහස (හා)
පොළොව(හා)ගැට ලන්නට ද පොහොසත් වූ, පණ්ණිත වරු දස
දෙනෙක් ඇත්තා හ. ඒ පණ්ණිත වරුන්ට වඩා අධික වූ ප්‍රඥ
ඇති රජ්ජුරුවන් ගේ මෑණියෝ නලතා දේවී පණ්ණිත වරුන් දස
දෙනාට එකොළොස් වැනි වැ හිදැ වූලහි රජ්ජුරුවන් ගේ
සෙනාවට අනුභාසනා කරන්නාහු යැ.

8. “ වැලි දු ඒ නලතා දේවීන් ගේ ප්‍රඥව කෙසේ ද යන
 හොත්:- එක් දවසක් මිනිසෙක් සාල් නැලියක් ද බත් මුලක් ද
 මසුරන් දහසක් ද හැර ගෙන, “ ගහින් එතර යෙමි ” යි ගහ මැදට
 ගොස් දිය සැඩ සෙසින් එතර වැ ගත නො හී එතර සිටි මිනිසු-
 නට “ පින්වත්තී, මා අතැ සාල් නැලියක් හා බත් මුලක් ද මසු
 දහසක් ද ඇත මෙ කී තුනින් මට යමක් රුවී වී නම් ඒ දෙමි.
 තොප ඇම දෙනා කෙරෙන් යමි කෙනෙක් මා එතර කළ හොත්
 නම් උෞ මා එතර කෙරෙත්ව ” යි මෙ යේ කී යැ ඉක්බිති ශකති
 සම්පන්න පුරුෂයෙක්, නව්විය නර කොටැ හැදැ ගෙනා ගහට
බැසැ, ඒ පුරුෂයා අත අල්ලා ගෙනා එතර කොටැ, “ මට දියැ
සුතු දෙය දෙව ” යි කී යැ. ඒ තෙමේ “ සාල් නැලිය හෝ බත්
මුල හෝ ගනුව ” යි කියේ යැ. ඒ අසා දියෙන් එතර කළ
පුරුෂයා, “ මම මා හේ ජීවිතය නො සලකා තොප එතර

කෙලෙම්. මට සාල් නැලියෙන් හා බන් මුලින් හා ප්‍රයෝජන නැත, මසු දහස දෙව ” සි කී යැ. ඒ අසමින්, “ යමක් මට රුචි වී නම් ඒ දෙන්නෙමි ” කියෙමි. දැන් මට යමක් රුචි වී නම් ඒ දෙමි, කැමැත හොත් ගනුව ” සි කී යැ.

9. “ ඒ තෙමේ සම්පයෙහි සිටි එකකුට එ පවන් කී යැ. එසින්, “ යමක් තමතට රුචි වී නම් ඒ තොපට දෙමි ” සි කී යැ. වේ ද, උන් කියේ ? උන් දෙකු කැමැති දෙයක් හැර ගනුව ” සි කී යේ යැ. ඒ පුරුෂයා උන් කී බසින් තො සිටි, “ එ සේ මා ගන්නේ නැතැ ” සි ඔහු ඇර ගෙනා අධිකරණ නායකයන්ට සරුප කී යැ. අධිකරණයේ අත්තෝ ද දෙන්නා ගේ බස් අසා, “ උහ දුන් දෙයක් ගනුව ” සි එ ලෙස මැ කිවු යැ ඒ පුරුෂයා අධිකරණ නායකයන් ගේ යුක්තියෙහි තො සිටි රජ්ජුරුවන්ට දැන්වී යැ. රජ්ජුරුවෝ, අධිකරණ නායකයන් ගෙට ගෙන්වා ගෙනැ, උන් මැදයේ දෙන්නා ගේ බස් අසා එ ලෙස මැ කීයා, යුක්තිය පසිඳිනා සේ තො දන්නාහු, නමා ගේ ජීවිතයෙහි ආසාවක් තැනි වැ ගතට බට තැනැත්තවු මැ පැරදුවහ.

10. “ එ වේලෙහි රජ්ජුරුවන් ගේ මැණියෝ **හලනා** දෙව් වූවු, එ නැතට හුදුරු තැනෙකැ හුන්නාහු, රජ්ජුරුවන් යුක්තිය නපුරු කොටැ පසුන් බව දැනැ, “ පුත, මේ යුක්තිය සලකා පියා කියව ” සි කී හ. “ මැණියන් වහන්ස, මා දන්නේ මේ පමණක් මැ යැ. ඉදින් හුඹ වහන්සේ අමුත්තක් දන්නා සේක් වී නම් පසිඳුව මැනැවැ ” සි කී හ. **හලනා** දෙව්, “ යහපතැ, යුක්තිය පසිඳිමි ” කීයා ඒ දියෙන් යන්නට සිටි පුරුෂයා බණවා, “ මේ සේ එව දරුව, තොප අත තුබු සාල් නැලියත් බන් මුලින් මසු දසක් තුන පිළිවෙලින් බිම තබා ලව ” සි කීයා, පිළිවෙලින් මැ තබවා, “ තෝ දියෙන් යන්නෙහි මුට කුමක් කී ද ? ” සි විවාර, “ මේ ලෙස කිමි ” කී කලහි, “ එ සේ වී නම් තට රුචියක් හැර ගෙනැ යව ” සි කී හ. ඒ තෙමේ මසු දස අතට ගත. ඉක්බිති උහ මද තැනක් හිය කලැ බිසොවු උහ ගෙන්වා, “ දරුව, මසු දහස තොපට අහිප්‍රාය ද ? ” සි විවාර, “ එ සේ යැ, කැමැත්තෙමි ” කී කලැ, “ දරුව තොප විසින් ‘මින් මට යමක් රුචි වී නම් ඒ දෙමි’ මෝහට කියන ලද ද ? නො කියන ලද ද ? ” සි කීයා, “ කියන ලද යැ, දෙව්න් වහන්සැ ” සි කී කලැ, “ එ සේ වී නම් මේ මසු දස මෝහට දෙව ” සි කී හ. ඒ තෙමේ හසිමින් වලපමින් මසු දස බිහට දුන්නේ යැ. එ වේලෙහි රජ්ජුරුවෝ ද

අමාත්‍යයෝ ද සතුටු වූ සාධුකාර දුන් හ. එ තැන් පවත් **හලකා** දේවීන් ගේ නුවණ ද බ දිව මුළුල්ලෙහි පහල විය. මේ නිසා යැ, මා 'මූලනී රජ්ජුරුවන් ගේ මැණියන් **හලකා** දේවීන් එකොළොස් වනු වැ සෙනාවට අනුශාසන කෙරෙහි කියේ.

11. “ නැවතැ, ඒ සෙනාවෙහි **සෙව්වල** රජයෙහි අනුන වූ පරිවාර සම්පත් ඇති බුන්ම දහනසා විසින් හැර ගත් රට ඇති, මරණ හසින් තැනි ගත් එක් සියයක් රජ දරුවෝ මේ මූලනී රජයා සමඟ යෙහි. අටළොස් අනෙෂ්ඨයන් සෙනාවෙන් මේ **මිපිලා නම්** රජධානිය වට ලා පලමු ඇත් පවුරකු, දෙ වැනි වැ අස් පවුරෙකැ, තුන් වැනි වැ රථ පවුරෙකැ, සතර වැනි වැ යොධ පවුරෙකැ යි මෙ සේ සතර වළල්ලක් හා, ඇත් වළල්ලට හා අස් වළල්ලට හා අතුරෙහි එක් විටියෙකැ, අස් වළල්ලට හා රථ වළල්ලට හා අතුරෙහි එක් විටියෙකැ, රථ වළල්ලට හා බල වළල්ලට හා අතුරෙහි එක් විටියෙකැ, මෙ සේ තුන් සකියෙකින් වට කරන ලද **වේදේහ** රට වාසින් ගේ මිපිලා නම් රජධානිය භාවපසින් කැණූ උඩ නහන කලක් පරිද්දෙන් පවුරු පද නම් බිදෑ දුන් දුන් සුණු විසුණු කරනු ලැබෙයි. මහෙශ්වර පණ්ඩිත-යෙහි, භාවපසින් යම් බඳු සෙනාවක් පිරිවරන ලද ද, ඒ සෙනාවට මත්තෙහි පෙනෙන නොයෙක් සිය දහස් ගණන් මිණිදඬුවැට පහත් කරණ කොටැ ගෙනැ තරු වැලින් ගහන වූ ආකාශය වැන්නැ. පණ්ඩිතයෙහි, නුවණ නම් මෙ සේ වූ තැනට වේ ද ? ගොප හා සම නුවණැහි හෙතෙක් නම් තැන මෙ සේ මහා සෙනාවෙන් අප ගැලැවීමෙන් කෙසේ වේ ද ? ” යි කී හ.

12 මෙ සේ රජ්ජුරුවන් මරණ හසින් යුක්ත වූ කියන්නා වූ බස් අසා මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ, “ මේ රජ්ජුරුවෝ ඉතා මරණ හසින් හයපත් වූ ගියාහ. රෙගයෙන් පෙළෙන එකක්හට අවසා පිළියමක් දන්නා වෙදකු පිළිසරණ වන්නා සේ ද, සා දුකින් පෙළෙන එකකුට හොජනය මුත් අනෙකක් පිළිසරණ නොවන්නා සේ ද, පිපාසා ඇති එකකුට පැන් පුව හොත් මුත් ඒ පිපාසය නො සන්හිදෙන්නා සේ ද මේ රජ්ජුරු-වනට මා මුත් අනෙක් පිළිසරණෙක් නැත. රජ්ජුරුවන් අස්වසා ලම් ” යි සිතා, ඉක්බිති, රජ්ජුරුවනට මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ සැට යොදුන් රත්ගල් තලා මසනකයෙහි නාද කරන සිංහ රජයකු මෙන්, “ නො බව මැනවැ, දේවයන් වහන්ස,

රජ්‍ය සුව අනුභව කළ මැනවැ. මම කැටක් ගෙන කපුටු රැසක් පලවන එකක්හු මෙන් ද, දුන්නක් අල්ලා ගෙන වදුරු මුලක් පලවන එකක් පරිද්දෙන් ද, මේ අවලෝස් අක්ෂෙෂිණියක් පමණ සෙනාව බඩා බත් කඩ පමණකටත් අසාමික කරවා, තිගණිය සෙනාවක් පරිද්දෙන් ඉස් ලු ලු අත ලුහුබදවා පියම්. එය මට භාර යැ. 'සටනෙකැ' යි සිතක් නො තබා හය නො ගෙන සුව සේ රජ්‍ය ශ්‍රී අනුභව කළ මැනවැ " යි කී සේකැ.

13. මෙ සේ කියා රජ්ජරුවන් අස්වසා ලා, මාලිගයෙන් බැසැ, නුවර බෙර ලවා හැම දෙනාට වදාරන සේක්, " පින්වත්නි, තෙපි හැම 'සතුරෝ වට ලා ගත්තෝ වේ දූ ?' යි නො සිතා, මල් ගඳ විලවුන් හා අවලෝස් වගියේ කැවුම් හා රු මස් ආදී නොයෙක් අත්තපාන සපයා වස්ත්‍රාභරණයෙන් සැරැහි උතුවයට පටන් ගනුව. සමහර කෙනෙක් නොපතොපට සිදුසු පරිද්දෙන් බොවු තම් මහා පානයත් බොවු, බෙර ගසව, ගි කියව, එළඹන් ඔල්වරසන් අසුරුසන් දෙව. සියල්ලක් තැනි කෙතකුනට මා ගෙන් දෙමි. මිභෞෂබ පණ්ඩිතයෝ තම් මම යැ. කිසි හයක් නො නරව. මා ගේ අනුභව බලව " යි කියා අස්වසා වදල සේකැ. ඒ බසින් නුවර වාසිහු සත් අවුරුද්දේ පටන් ඔබ ගේ බල තමන් ආම ඉදුරු දන්නා හෙයින් කිසි හයක් තැනි වැ ශබ්කා රහිත වැ නැටුම් ආදී සියල්ලෙන් මැ මහතාණන් වදල පරිද්දෙන් උතුවයට පටන් ගත් හ.✓

25 නුවර ගැන්මට සෙදු උපාය

නුවර ඇතුළෙහි ගි කියන වයන අරගල පිටත සිටි සතුරෝ අසන්නාහ. සතුරන් ගෙන් බොහෝ දෙන කුරුබිලියෙන් ඇතුළු නුවරට වදනාහ. සතුරු වැ ආ විටෙකැ මුත් දුටුදුටුවන් නො අල්ලන්නාහ. එ සේ හෙයින් සතුරන් ගේ සඤ්චාරය නො සිදෙන්නේ යැ. නුවරට වත් වත් මනුෂ්‍යයෝ උතුව කෙළනාත් ජය පානය බොන්නාත් ජන කෝලාහලත් දන්නාහ. බ්‍රහ්ම දහන රජ්ජරුවෝ ඇතුළු නුවර කොලාහල අසා සම්පයෙහි සිටියවුනට කියන්නාහ, " පින්වත්නි, අවලෝස් අක්ෂෙෂිණියක් පමණ මේ සෙනාව ගෙනැවුත් තමන් ගේ නුවර වට ලා ගත් නියාවට කිසි හයක් වත් තැනි ගැන්මක් වත් නැත්තේ යැ. සන්තොෂයෙන් යුක්ත වැ පස් වනක් ප්‍රීතීන් පිතා ගියවුන් සේ අත්පොලසත්

දෙන්නාහ, අඩ ගසන්නාහ, එළසන් දෙන්නාහ, ගී කියන්නාහ, බෙර ගසන්නාහ. “කොල, කුමන ආශවකියෙක් ද ?” යි කී හ.

2. එ සේ කී රජ හට වර පුරුෂයෙක් බොරුවක් ගොතා ගෙනැ කියන්නේ, “දේවයන් වහන්ස, මම කිසි කටයුත්තක් නිසා කුරු බිලියෙන් ඇතුළු නුවරට වන්නෙමි, සැණ කෙළි කෙළනා ජනයන් දැකැ, “පින්වත්කි, සියලු දඹ දිවැ රජ දරුවන් සෙතා සනිත වැ අවුත් තොප ගේ නුවර වට ලා ගෙනැ සිටියැ දී තොප හැම මෙ සේ ප්‍රමාද වැ වසන්නට කාරණ කිමි ද ?” යි විවාළෙමි. ඔහු මට කියන්නාහු, “අප ගේ රජ්ජුරුවන් කුමාර කලා මෙ සේ වූ දෙළෙක් වියැ. කෙසේ ද යත් :- ‘දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවැ රජුන් මුළුල්ල සෙනාව පිරිවර අවුත් මා උන් නුවර පිරිවර සිටි කලා සැණ කෙළි කෙළිමි’ දෙළෙක් උපතැ. එ බැවින් ඒ දෙළ දුන් මුදුන් පැමිණියේ යැ. එ බැවින් ‘සත් දවසක් සැණ කෙළි කෙළව’ යි නුවර බෙර ලවා තමන් වහන්සේ, මාලිගයේ මතු මහලේ අමාත්‍ය මණ්ඩලයා පිරිවර හිදැ මහා සනෙතාශයෙන් මත් වැ ජය පානය බොන සේක්, මේ රජ්ජුරුවන් හා සෙනාව හා ආ නියාව ඔබ තමා දන්නා සේක් යැ’ යි කී හ. මම එ බස් අසා, ‘රජතු බොළඳ නියා යැ’ යි නිකු කෙළෙමි” කී යැ.

3. බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ, එ බස් අසා දොබෙන් ගසන ලද ආශිව්ෂයක්හු මෙන් ක්‍රොධයෙන් දිලිසි කිපුණාහු, “කොල, වහා මේ නුවර ඒ ඒ දිනින් අගල මැඩැ හස්වා පවුරැ දෙරටු අටලු වාසල් බලතොටු ආදිය බිදැ සුහු විසුහු කෙරෙමින් වහා නුවරට වැදු ගැල් පුරු ගෙනවුත් කොමඩු බානා සේ මහා ජනයා ඉස් කපා ගනුව. මේදේහ රජහු ඉසත් වහා ගෙනව” යි කී හ.

4. එ බස් අසා බලසම්පන්න යොධයෝ, තොයෙක් ආයුධ ගත් අත් ඇති වැ “නුවර ගනුමිහ” යි පවුරැ වාසල් සම්පයට ගියාහු, බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ ගේ යොධයන් විසින් දමන ලද කලුල් වැලි ආදියෙන් මහා විනාශයට පැමිණැ, නුවර බිදිනා තබා පවුර සම්පයටත් යා නොගී නැවැතැ යන්නාහ. ඉදින් සමහර කෙනෙක් නො නැවැතැ, “පවුර බිඳුමිහ” යි වාසි කියා සාහසික වැ ගොස් අගලැ බටවු තම් අනතරටාලවලැ සිටියෝ ඊ දඩු මුණ කොහොල් තොමර හෙණිවාලාදින් දමා මහා විනාශයට පමුණුවන්නාහ. බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ ගේ යෝධයෝ බ්‍රහ්මදත්තයන් ගේ යෝධයන්ට අතින් මුහණින් උසුළු පැ

නොයෙක් ප්‍රකාරයෙන් ආක්‍රොශ පරිභව බෙණෙමින් ගහට කරන්නාහ. මව්ප් මාංස හා කන බොන දෑ හා රු වින් ඔබ්ම ආදිය පුරු ගෙනැ පිටතැ සිරියවුනට දික් කොටැ පුළු ගන්වා නැවැතැ තුමු මැ කන්නාහ, බොන්නාහ. මෙ සේ සතුරන් කිපෙන සුලු වූ නොයෙක් විකාර කෙරෙමින් පවුරින් ඇතුළේ පදනමැ උනට පෙනෙන නියායෙන් සක්මන් කරන්නාහ.

5. බ්‍රහ්මදහන රජ්ජුරුවන් ගේ යෝධයෝ, උනට කිසි-වකුන් කොටැ ගත නො හී, ගෙහි බැට කා, අතැ පයැ හිසැ නලලැලේ පිසැ පිසැ, පසු බලබලා දිවන්නා හු, රජ්ජුරුවන් සම්පයට ගොස්, “ දේවයන් වහන්ස, සැදුම්මත් කෙනකුන් ආකාශයෙන් ගොසින් වදුන් මුත් මිනිසුන් විසින් මේ නුවර වදනා තබා සිනන්නටත් බැරි යැ ” යි කී හ. එ බස් අසා රජ්ජුරුවෝ, නො සතුටු වැ, කීප දවසක් රඳ නුවර ගන්නා උපායයක් නො දන්නාහු, කේවම්මසා විවාල හ. “ ආචාරිනි, නුවර ගන්නා තබා පවුර ලහට යන්නටත් සමථ එක අඬු සතක-යෙක් නැත. කුමක් කරමෝ ද ? ” යි කී හ.

6. එ බස් අසා බමුණා කියන්නේ, “ වන්නා ව! මහ රජ, නුවරට පැන් නම් පිටකින් වන්නේ යැ; කීප දවසක් පැන් තවතා ලන්නා පැන් නො ලදීන් කලානත වුවාහු දොර හැරැ පියන්නාහ, එ විටැ අපි සිත් වූ පරිද්දෙන් සතුරනට කටයුතු කියම්හ ” යි කී යැ. “ කොල, එයින් උපායයෙකැ ” යි එ තැන් පටන් පැන් වැද්ද නො දෙන්නාහ. එ පවත් බොධි සත්තියන් වහන්සේ ගෙන් රජහු සම්පයෙහි සිටි වර පුරුෂයෙක් පතෙකැ ලියා ඊ දංඹෙකැ බැඳැ ඇතුළු නුවරට විදු පි යැ. බොධි සත්තියන් වහන්සේ ද සතුරන් ආ දවස් විධානයක් කරන සේක්, “ යමෙක් ඊ දංඹෙකැ බැඳැ විදු පි පතක් දුටුයේ වී නම් වහා ගෙනැවුත් මට දෙව ” යි වදාල සේකැ. එ බැවින් එක් පුරුෂයෙක් ඒ පත ගෙනැවුත් දින.

7. සවාම් දරුවාණෝ ඒ බව දැනැ, “ මේ කේවම්ම මහල්ලා ඇතුළු වූ අඤ්ඤ ජබයෝ මා තව මැ මහෙහෙසක පණකින බව නො දන්නා වන් හ ” යි සිතා, සැට රියන් උණ දංඹක් ගෙන්වා සරියේ දෙකක් කොටැ පලා ඇතුළු පිට ගැට හරවා ඉඟු කොටැ, නැවැතැ එක් කොටැ තබා සමින් වසා බදවා, පිටැ මැරි ගාවා, තපස්වින් ලවා හිමාලයයෙන් ගෙන්වූ මැරි හා ඇඹුල බිජු හා ගෙනැ, පොකුණු අසැ දියෙහි බිජුවට රෙපණය කරවා, මැරි පිටැ

උණ දංඛ සිටුවා ඇතුළේ පැත් පුරවා ලූ සේකැ. එක රැසින් මැ පැළය නැගී උණ දංඛ මුදුනින් රියනක් පමණ වඩා මලෙක් පිපි සිටියේ යැ. ඒ අභිමතාචි සාධක වූ විනතා මාණික්‍යයක් බඳු වූ මා ගේ ස්වාමි දරු වූ බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ ඒ මල් දඬු මූලින් උදුරුවා, “ මේ බුන්මදනන රජ්ජුරුවනට දෙව ” යි තමන් වහන්සේ ගේ පුරුෂයනට දුන් හ. ඔහු ඇඹුල දංඛ වලල්ලේ ලා, “කොල, බුන්මදනනගේ ගේ පුරුෂයෙනි, සසින් නො මිය. තෙලෙ මල කඩා හිසැ පැලෑදෑ ගෙනැ ඇඹුල දඬු හුයා ගෙනැ බඩ පුර කා පියව ” යි පවුරින් පිටතැ දමා ලූ හ.

8. එසින් බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ ගෙන් මැ සිටි වර පුරුෂයෙක් හැර ගෙනැ රජ්ජුරුවන් සම්පයට ගොස්, “බැලුව මැනැවැ, දේවයන් වහන්ස, මෙ බඳු ඇඹුල මලක් හා මේ දිග ඇඹුල දංඛක් දුටු විරු දෑ නැතැ ” යි කී යැ. රජහු “ මැනැ බලව ” යි කී හෙයින්, වර පුරුෂයා මනන්නේ, සැට රියන් දංඛ අසු රියන් කොටැ මැනැ පි යැ. රජහු, “ මේ කෙ සේ වූ තැනෙකැ ඇති වී දෑ ? ” යි කී හෙයින්, ඉන් මැ එකෙක්, රජහු කටින් බස උදුරු ගත්තා සේ බොරුවක් ගොනා ගෙනැ කියන්නේ, “ මම, එක් දවසක් රු ටිකක් බී පියහු කැමැති වැ කුරුබිලියෙන් ඇතුළු නුවරට වන්නෙමි, නුවර වාසින් දිය කෙළිනා මහ පොකුණක් දිටිමි. බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ ඔරු අඟුළු ආදියෙහි ඉදෑ ගෙනැ මල් කඩා දිය කෙළෑ ඇවිදිනාහ. මේ වූ කලි ඒ පොකුණේ ගොඩ අසැ පිපි මලක් සැටි යැ. ඉදින් ගැඹුරු තැනෙකැ පිපි මලෙක් වී නම් සියක් රියනටත් වඩා ඇත්තේ වේ දෑ ? ” යි කී යැ. ඒ අසා, “ආචාරිනි, ‘පැත් තවතා මේ නුවර ගනුමිහ’ යි නො සිතව. ඒ තොප ගේ උපායයෙක් නො වෙ ” යි කී හ.

9. “ එ සේ කලැ දේවයන් වහන්ස, මෙ විටැ මා සිතු දෙය ඉතා මැ යහපතැ. නුවරට වී සැල් නම් පිටතින් මැ වන්නේ යැ. ඒ වී සැල් වැද්දෑ නො දෙමිහ. බතින් පිහිඩ වූ මනුෂ්‍යයෝ දෙර ඇරැ පියන්නා හ. එ විටැ අල්ලා ගෙනැ කැමැත්තක් කරමිහ ” යි කී යැ. ඒ මන්ත්‍රණයත් පලමු පරිද්දෙන් මැ පතෙකින් දුනැ, “ මේ තිවට වූ කේවලිප්පා මා නුවණැහි තීයාව නො දන්නා වනැ ” යි කීයා, අනුප්‍රාකාරය යි කීයන ලද පදනම් මුදුනේ කලල් අතුරුවා, ඊ පිටැ වී ඉස්වා යු සේකැ. බොධි සත්‍යයන් ගේ අභිප්‍රාය නම් සිඬු වන්නේ යැ. එ බැවින් එක රැසින් පැළ නැගී සත් යොදුන් මුසුලු නුවර වටා පවුර මුදුනින් ඉතා නිල් වලා සමූහයක් සේ අභිනීල වැ පෙනෙන්නට වන.

10. ඒ දුටු රජ්ජරුවෝ, “ පවුර මුදුනේ ඉතා නිල් වැ අර මේ පෙනෙන්නේ කිමි දූ ?” යි සිටියවුන් විවාල හ. වර පුරුෂ-යෙක් කියන්නේ, “ දේවයන් වහන්ස, ගොවියාපුත් මහාසංඝ පණ්ඩිතයා, තමා පුඤ්ඤ බලයෙන් මතු වන්නා වූ හය දහය, තමා ගේ විධාන වැටෙන්නා වූ මේ ජනපදයෙහි වී ටිකක් ඇයි තිබී දූ ?” යි එක හෙළා ගෙන්වා ගෙන, මෙ සා මහත් නුවර හැම දෙනා ගේ කොටු ගෙවල් පුරවා, ඉතිරි වී පවුර පිටා හා වීටියේ ඒ ඒ ස්ථානයෙහි හා ලවා පිය ය. ඒ වී තාක් මුළුල්ල අවිචේ විශාලී වැස්සේ තෙමි පැල නැගී ගොයම් වැ ගියේ ය. මම, එක් දවසක් කටයුත්තක් පිණිස කුරුඳිලියෙන් ඇතුළු නුවරට වන්නෙමි, පවුර අසූ තුඩු වියෙන් වී ටිකක් ඇර ගෙන, ‘කොල, ඉතා යහපත් වියෙකැ. ඉස්තෙමි’ කියා වීටියට දමා පිමි. ඒ දූකැ එ තැනැ සිටි ජනයෝ මා වෙහෙසෙන්නාහු, ‘ඉතා මැ බඩ සා සැටි ය. කැමැත්තෙහි වී නම් තිලින් පොදියක් කොටා බැඳූ ගෙනා ගොස් පැහැර පියා පිසූ ගෙනා බඩ පුරා කා නො මිය’ යි කී හ. ‘ඒ වී මා ඇල්ලු සේ ඉතා නපුරු’ යි මම ලජ්ජාවට පැමිණියෙමි ” යි කී ය. ඒ අසා රජ කේටිමසාම කියන්නේ, “ වී නවතාත් මේ නුවර ගත නො හැක්කැ. තා ගේ එයින් උපායයෙක් නො වෙයි, හැර පියව ” යි කී හ.

11. “ දේවයන් වහන්ස, නො සිතා වදාල මැනවැ. අනෙක් බලවත් මා ගේ උපායයෙක් ඇත. නුවර ඇතුළේ වලක් තැනී හෙයින් දර නම් පිටතින් ගෙනා මුත් නො හැක්කේ ය. දර නවතා ලා නුවර ඇර ගනුමහ ” යි කියේ ය. ඒ මනුෂ්‍යයන් පෙර පරිද්දෙන් මැ දැන වදාර පවුරු පිටින් වී හා ගොයම් හා හරවා පිටතට පෙනෙන නියායෙන් දර රැස් කරවා පි සේකැ. පවුරේ උන් මනුෂ්‍යයෝ, මුහුණ දනන රජ්ජරුවන් ගේ යෝධ-යතට සිතා සිසි වෙහෙසෙන්නාහු, ‘කොල, දර තැනී වැ පිසූ කැ නො හී සසින් පිඹින වැ නො හිඳූ තැනී කෙතෙක් උළුකැත් බත් ඇදිය පිසූ කව බොව ” යි කියමින්, “ තෙලෙ ඇර ගත්ව ” යි මහත් මහත් දර කඳන් ඇගට දමා ලන්නා හ. සමහරු ඒ වැදූ ගෙනා තැලිතැලි මහත් දුකට පැමිණෙන්නා හ.

12. රජ්ජරුවෝ දර රාශිය පෙනෙන්නා දූකැ, “ තෙලෙ කිමෙක් දූ ?” යි විවාල හ. එ තැනැ සිටි වර පුරුෂයන් ගෙන් එකෙක්, “ ඇයි මහ රජ, නො දන්නා සේක් ද ? ගොවියාපුත්

මහාභයා මතු වන්නා වූ භය දැන වලා දරක් තිබී ද? එක හෙළා අද්ද ගෙනවුත් නුවර ගෙයක් පණහා පාල දෙරවල් පුරා ලා ඉතිරි වන දර පවුරා පිටා රැස් කරවා පියා” යි කී යා. ඒ අසා කේවලිකයාට, “මේ නුවර දර නවතා ලා ඇර ගන්නට නො පිළිවනා. නා ගේ එයින් උපායයෙක් නො වෙයි. ඇර පියව” යි කී හ.

13. ඉතා ඇවිලී අවන්නා වූ නිවට වූ කේවලිකයා කියන්නේ, “මහ රජ, නො සිතා වදල මැනවැ. මා ගේ බලවත් අනෙක් උපායයෙක් ඇතැ” යි කී යා. ඒ අසා “ආචාරිනි, උපාය නම් නම් කිමි ද? මෙ සා මහත් වූ නොප ගේ උපායයෙකින් වැඩකුත් නිමාවකුත් දුටු දෑ නැත. මේ නුවර මේ අද්ද රජු අල්ලා ගන්නට නො පිළිවනා. එ බැවින් අප ගේ නුවරට යමහ” යි කී හ.

25. ධම් යුධය

නූ වැනා අඳුන වූ මහලු බවුණු කියන්නේ, “දේවයන් වහන්ස, ‘බ්‍රහ්මදනන රජු රුවෝ එක් සියයක් රජ දරුවන් හා එ සා මහත් වතුරසිනි සෙතාවන් ගෙනවුත් මේ අද්ද රජු අල්ලා ගත නො හී පැරදූ පලා ගිය හ’ යි අපට මහත් ලජ්ජා වන්නී යා. නුවණැත්තෝ නම් මහාභයා පණිතයෝ මතු නො වෙති; මමත් මහා නුවණැත්තෙමි. එක් ලෙසෙකින් ඔහු පරදවා පියමහ” යි කී යා. “ආචාරිනි, ලෙස නම් නමා කිමි ද?” යි කී හ. ධම් යුධය නම් දෙයක් කෙරෙමි” යි කී යා. “ධම් යුධ නම් කිමි ද?” යි කී හ “මහ රජ, දෙ සේනාව සටන් නො කට මැනවැ. රජ දරුවන් දෙ දෙනා ගේ පණිත දෙ දෙන එක තැනකට එද්ද, ඉන් එක් හෙතෙක් වැන්දවු නම් වැඩි පක්ෂයේ රජ හට පරාජය වන්නේ යා; වැදුම් ලක් පක්ෂයේ රජ හට ජය වන්නේ යා. ඒ මහාභයා මහාභයා පණිතයෝ නො දන්නා හ. මම ඉතා වැඩි මහල්ලෙමි. මහාභයා පණිතයෝ බාලයෝ යා; ආචාර දන්නා නුවණැති පණිතයන් ගෙසින් ඔහු මා දුටු කලා සැක නැති වැ වදනා හ. එ වෙලෙහි මේ අද්ද රජු සැබැවින් පැරද්ද නම් වන්නේ යා. එ සේ කොටැත් මේ අද්ද රජු පරදවා පියා නැති යමහ. එ සේ කලා අපට ලජ්ජා නො වන්නී යා. ‘ධම් යුධ’ නම් මේ යා” යි කී හ.

2. එ සේ රහස් කථාවක් පෙර පරිද්දෙන් මැ දැන වදා,
 “ කේවම්මසාම මිනුන් මම පැරැද්දෙමි නම් මා ගේ කුමන
 පණ්ඩිත කමෙක් ද? ” යි සිතූ සේකැ. බ්‍රහ්මදත්තාන රජ්ජුරුවෝත්,
 “ ආචාරිනි, ඒ උපායය ඉතා යහපතැ; සෙව උදසනැ ධම් සුඬු
 වන්නේ යැ. ඉදින් ධම් සුඬුයව නො අවු නම් එසේත් පැරැද්ද
 නම් වන්නේ යැ ” යි පත ලියා කුරු බිලියෙන් වේදේහ රජ
 හට යවු හ.

3. ඒ අසා වේදේහ රජ්ජුරුවෝ බොධි සත්‍යයන් ද
 කැඳවා එ පවත් කී හ. ඒ අසමින් සකල ජනානාඤ්ඤා වූ තිලෝ-
 ගුරු බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ, “ යහපතැ, දේවයන් වහන්සැ ”
 යි කියා බස්නාහිර වාසලින් පිටතැ ‘ධම් සුඬු මණ්ඩලය’ සැරැහු
 සේකැ. එතෙකුදු වුවත් ඒ ඒ රජුන් කෙරෙහි සිටි වර පුරුෂයෝ
 එක් සියයක් දෙන, “ කවුරු දකිද්ද, කීම් ද? ” යි බොධි සත්‍ය-
 යන් වහන්සේට ආරක්‍ෂාව පිණිස කේවම්මසා පිරිවර සිටි
 ගත් හ. බ්‍රහ්මදත්තානන් හා එක් සියයක් රජ දරුවෝ, ධම් සුඬු
 මණ්ඩලයට ගියාහු, පුර දියවක යහපත් දවස් සද බලන්නව එක්
 සිත් වැ එක දසාව බලන්නවුන් පරිද්දෙන් පැරැම් දිග බලා
 සිටියහ. එ සේ මැ නිවට වූ කේවම්මසාන නැගෙනහිරි දිසාව
 බලබලා “ කල් යේ නු? ” යි “ කල් යේ නු? ” යි කියකියා
 සිටියේ යැ.

4. තමන් පා පියුම් ලෝ වූදුන් කල තිලෝගුරු බෝධි
 සත්‍යයන් වහන්සේ, එ දවස් උදසනැ සොළොස් කලයක් සුවද
 පැතීන් ඉස් සෝධා නහා, ලක්‍ෂයක් අගනා කසි සඵවක් හැදැ,
 සමාහරණයෙන් විභූෂිත වැ, නොයෙක් රසයෙන් අගු වූ, අමුණ
 දේවින් විසින් පිසන ලද භෝජනය අනුභව කොටැ, මහත්
 පෙරහරින් වාසල් දොරකඩට ගොස්, ආ නියාව කියා යවා, “ ම
 පුතණුවෝ වහා එත් ව ” යි රජ්ජුරුවන් විසින් කී කල්හි රජ
 ගෙට වැදැ, රජ්ජුරුවන් වැදැ එකත් පස් වැ සිටැ, “ කීමෙක් ද,
 පුත, මෛත්‍රය පණ්ඩිතයෙහි? ” යි රජ්ජුරුවන් කී කල්හි, “ ධම්
 සුඬුයට යෙමි ” වදල සේකැ. “ පුත, මා විසින් කුමක් කල මනා
 ද? ” යි කී හ. “ දේවයන් වහන්ස, කේවම්මසා මැණිකෙකින්
 වඤ්ඤා කරනු කැමැත්තෙමි. එ බැවින් අපවචක මාණික්‍ය
 රතනය ලද මැනැවැ ” යි වදල සේකැ. “ පුත, එසිත් මට
 කියා ද ගන්නේ? ඇරැ ගන්ව ” යි කී කල්හි, ශක්‍රයන් පලවූත්
 තමන් වහන්සේට දුන් මාණික්‍ය රතනය ශ්‍රී හසායෙන් ගෙනැ,

රජහු වැදෑ මාලිගයෙන් බට සේකැ. තමන් වහන්සේ හා එක දවසැ උපන් යෝධයන් දහස හා සිවුරක සෙනහ හා පිරිවර, අහු දහසක් රන් වටනා හැලි අසුන් යොදන ලද සඞාලකාර-යෙන් සැරැහු රථයකට පැනැ නැගී, දුවල් මේ නිම වන වේලාවට වාසල සම්පයට පැමිණී සේකැ.

5. කේවලිච්චසෝ ද, “මහෙහසබ පණ්ඩිතයන් දැන් එකී, දැන් එකී ” මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ වඩනා පෙර මහ කර ඔසවඔසවා බලා ගෙනැ සිටීමෙන්, කොක් කරක් සේ දික් වූ කර ඇති වූ හ. මහා බොධි සතාණයන් ගේ දිගහතරයෙහි පතලා වූ තේජස් පරිද්දෙන් පහරන්නා වූ හිරු රැසින් බා වැහෙන්නා වූ ශරීර ඇති වූ හ. මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ ද, ඔද වැසියා වූ සාගරය පරිද්දෙන් පොලොව මැඩැ පියන්නා සේ විවිධ පුරු ගෙනැ යන්නා වූ ඇත් අස් ආදි වූ පරිවාරයෙන් යුක්ත වැ, අසමසිත වැ, වාසල් දොර හරවා, නුවරින් තික් මැ, රථයෙන් බැසැ, කෙසුරු සලා විදහා කිලි පොලන්නා වූ සිංහ රාජයකු සේ විජාච්චනය කෙරෙමින්, ධම් යුද්ධ මණ්ඩලයට මැ වැසී සේකැ. එක් සියයක් රජ දරුවෝ ඒ මහතාණන් වහන්සේ ගේ රූපෙඤ්චීය දැකැ, “ නුවණින් සියලු දඹ දිවැ තමනට දෙ වන කෙනකුත් නැති, සිද්ධිබ්බිභ සිරාණන් පුතණුවෝ මහෙහසබ පණ්ඩිතයෝ නම් මොහු යැ ” යි සමාධින් ඔල්වර හඩ සිය ගණන් පැවැත්තු හ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ද, දෙ දෙවි ලොවැ දෙවියන් පිරිවර අසුර යුද්ධයට නික්මුණු සක් දෙවි රජහු පරිද්දෙන්, උපමා විෂයානික්රාන්ත වූ ශ්‍රී සෞභාග්‍යයෙන් යුක්ත වැ ඒ අභවවඩක මාණිකාස රතනය අතින් ගෙනැ, කේවලිච්චසෝ ඉදිරි-යෙහි ලං වැ වැසී සේකැ.

6. කේවලිච්ච බවුණා, මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ දැකැ, ඔබ ගේ තෙජසින් සිවි පලැ සිටින්නට අපොහොසත් වැ, පෙර ගමන් කොටැ, “ මහෙහසබ පණ්ඩිතයෙහි, අපි දෙන්නමෝ මැ පණ්ඩිත වරුමහ; තොප නිසා අවුත් මෙ තෙක් කල් මෙ තැනැ වසන අපට තෙවි අවුතු පවුරක් පමණවත් නො එවූ විරු යැ, කුමක් නිසා ද මෙ සේ මැ සාදරයක් නො කෙලේ ” යි කී යැ. එ සේ කී කේවලිච්චසෝ බෝ සතාණන් වහන්සේ, “ පණ්ඩිත-යෙහි, තොපට සුදුසු පවුරක් සොයන්නෙම් අද මේ මිණි රුවන ලදිමි; හැරැ ගනුව. මෙ බඳු මිණි රුවනෙක් මේ වූත් නැතැ ” යි වදල සේකැ. කේවලිච්චසෝ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ අත

දිලියෙන මිණි රුවන දැක, “ මේ පණ්ඩිතයෝ මට මිණි රුවනක් ගෙනා වත් හ ” යි සිතා, “ එ සේ වි නම් දෙව ” යි අත දික් කළ හ. බෝ සතාණන් වහන්සේ ද, “ හෙද ගනුව ” යි කියා අත දික් කොටැ අතැ, ඇඟිලි අගැ මැණික එළා ලූ සේකැ. බමුණාණෝ බර වූ මිණි රුවන ඇඟිලි අගින් රදවා ගත නුහුණුව හ. මැණික පෙරළී ගෙනැ ගොස් බෝ සතාණන් වහන්සේ ගේ පා මුලැ වැටී ගියේ යැ.

7. බමුණාණෝත් ලොභයෙන් “ මැණික ගනිමි ” බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රී පාද මූලයට නැඹුරු වූ හ. ඒ දැකැ බෝ සතාණන් වහන්සේ බමුණා නැඹුරු වූ තැනැත්තවූ කර ඔසවා ගත නො දී මැ එක් අතෙකින් පිටිකර හා එක් අතෙකින් පිටි මූල හා තරයේ අල්ලා ගෙනැ, “ නැගී සිටුව, ආචාරිනි, නැගී සිටුව, ආචාරිනි. මම බාලයෙමි; නොප ගේ මුහුඹුරු තරමට ඇත්තෙමි. මා නො වඳුව, මා නො වඳුව ” යි කියකියා මුඛය හා සමඟ නලල පෙරළපෙරළා කොරසැඟි බිම උලා රත් වද මලක් සේ ලේ හා පස් හා වකා, “ නුවණ නැත්තව, තෝ මා අතින් වැඳුම් ගන්නට සිතයි ද ? ” යි බොවුව අල්ලා ගෙනැ දමා ලූ සේකැ. මේ තෙමේ ඉස්බක් පමණ තැන වැටී ගොස් නැගී සිටැ වැලි පිසැ පිසැ පලා ගියේ යැ. මැණික වනාහි මහ බෝ සතාණන් ගේ මිනිස්සු මැ ඇර ගත් හ.

8. “ නැගී සිටුව, ආචාරිනි, මා නො වඳුව ” යි කියා මහ බෝ සතාණන් වහන්සේ බැණැ නැගී හබ සියලු වතුරබිනි සෙනායෙහි අරගල මැඩැ ගෙනැ සිටියේ යැ. කේවලිම බමුණා විසින් මහෙග්ගසධ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ගේ පා වදනා ලද ” යි සියලු පමිත් කොක් සන් දී පිලි ගිස සිසාර අත් පොළ සන් දී කොලාහල කළ හ. බුහුමදනන රජ්ජුරුවන් හා එක් සියසක් රජ දරුවන් ඇතුළු වූ හැම දෙන මැ කේවලිමසා මහෙග්ගසධ පණ්ඩිතයන් පා පිටැ නැමුණා දුටුවාහු මැ යැ. නැවැතැ කියන්-නාහු, “ අප ගේ කේවලිම ආචාරිනි විසින් මහෙග්ගසධ පණ්ඩිත-යෝ වදනා ලද එ බැවින් අපි පැරැද්දමිහ. අප ගේ ජීවිතය මේ විටැ නො දෙන්නාහ ” යි හසින් තැකි ගෙනැ, තමතමන් ගේ අසුන් පිටැ නැගී, උත්තර සංඝමාල නුවරට මුණ ලා තමා ගත් හ.

9. ඒ යන්නවුන් දැකැ, බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ පිරිස එක පැහැරැ කියන්නාහු, “ කොල බුහුමදනන රජ එක් සියසක් රජුන් හා සෙනාව හා ඇර ගෙනැ බිදී පලා යන්නා හ ” යි

මහත් කොටැ හඬ හසා කොලාහල කල හ. ඒ අසා රජ දරුවෝ තාක් මුළුල වඩවඩා හඬපත් වැ පලා යන්නාහු මැ යැ. ඔවු- නොවුත් නො බලා මහා සෙනාවෝත් බිඳී ගිය හ බොධි සහකියන් ගේ පිරිස ඒ දැකැත් වඩවඩා කොලාහල පැවැත්වූ හ. කරුණා නිධාන වූ මා ගේ ස්වාමී දරුවාණෝ, “ බිඳී යන්නවුන් ලුහු බදව ” යි යන බසකුත් නො කියා නමන් වහන්සේ ගේ සෙනාව පිරිවර හුවරට වන් සේකැ. **බුහමදනන** රජ්ජුරුවන් හා එ සා මහත් සේනාව හා දෙළොස් ගව්වක් තැන් බිඳී පලා ගිය හ

10. ඉතා අලැස් වූ දුෂට වූ **කේවම්චසා** අසු නැගී කවින් ලේ දමදමා නලලා ලේ පිසෑ පිසෑ දිවන්තේ යැ; සෙනාවට ආසන්න වැ අසු පිටැ මැ හිදෑ, “ පින්වත්තී, නො යව, නො යව. මම ගොවියා පුතු නො වැන්දෙමි. සිටුව සිටුව ” යි කී යැ. එ සේ කීවත් සෙනාව නො රදු මැ දිවන්නාහු මෙ සේ කියන්නා හ: “ කොල. පවිටු දුෂට අධර්මිණී වූ නිකාණට අනාවාර | සවරූප ඇති අවලක්ෂණ වූ අඤන බමුණු මහල්ල, තෝ ‘ධම් යුඬු කෙරෙමි’ කියා ගොසින් තට මුහුබුරු තරමටත් තැනි ඉතා බාල තැනැත්- තන් වැදෑ පී යැ. මේ මනුෂ්‍ය ලොකයෙහි උපන් සත්ත්වයන් ගෙන් ජඩ වූ යම් එකක්හු කල මනා යම් නො කට යුත්තෙක් ඇත් නම්, ඒ සියල්ලෙන් තා විසිනුත් නො කල මනා දෙයෙක් ඇද්ද ? ජඩය, මැන නො දෙඩා තොසින් තා ගේ පණ නො නසා යන අහෙකැ නැගී යා ” යි යනාදීන් කියකියා, ඔහු ගේ බස් තමන් කනෙකැ නො හෙළා ඕහට ආක්‍රොශ පරිහව බෙණෙමින්, නො රදු මැ දිවන්නා හ

26. “අනුකේවට්ට” උපායය

ඒ බමුණා වහවහා මැ දිවැ ගෙනැ ගොස් සෙනාව මැදට පැනා මෙ සේ කියා ලී යැ: “ ඇයි කුණක් කියවු ද ? මම ගොවියා පුතු නො වැන්දෙමි. මම ගොවියා පුතු නො වැන්දෙමි. කොල, වදනා කෙනෙක් නලල දණ වැල මිට ලේ ලා ගෙනැත් වදිද් ද ? මේ වැදීම මාන නොප අහින් අද ඇසීම. ඒ ගොවියාපින් මාණිකාස රතනයෙකින් මා වඤ්චා කොටැ පී යැ ” යි නොයෙක් කාරණ කියා ගිවිස්වා, හමා වසග කොටැ, එ සේ බිඳී තුන් යොදුනක් පලා ගිය එ සා මහත් සෙනාව රදවා නැවැතැ ගෙනවුත් පලමු පරිද්දෙන් මැ වට ලා ගත.

2. බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ අනුභාවයෙන් නො සිතූ හෙයින් මුත් ඉදින් ඒ සෙනාව එකිඑකි පස් මිටක් වත් දැමුයේ ඒ නම් අගල තුන පුරා ගෙනා අටලොස් රියන් පවුර පිටා නැවැතැ එ පමණ ගොඩ කරන්නටත් වඩා ඇති වන්නේ යැ. ඒ එ සේ මැ යි. තිලෝගුරු බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රී මුඛයෙන් මැ “බොධිසත්තානං අධිප්පාය නාම ඉඤ්ඤානි —” බෝ සතුන් ගේ අදහස් නම් සිදු වේ” — යි වදල බැවින්, අභිමතාචි සාධක වූ විනතා මාණිකාසයක් බඳු වූ මා ගේ බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ තේජසින් මැ, පස් මිටක් වත් කැටක් වත් නුවර දසාවට දමන්නා තබා සිතිනුත් සිතූ එක ද සත්ත්වයෙක් නැත්තේ යැ. සියල්ලෝ මැ අවුත් තමන් පලමු උන්නා වූ ස්ථානයෙහි මැ හිදැ ගත් හ.

3. බ්‍රහ්මදත්ත රජුපුරුවෝ, “ආචාරිකි, මෙ විටා කුමක් කරමෝ ද ?” යි කේවම්චයා විවාල හ. ඒ දුෂ්ටයා කියන්නේ, “දේවයන් වහන්ස, කිසි කෙනකුත් මහ වාසලින් තබා කුරු බිලියෙනුත් පිටත් වියැ නො දෙමිහ. එ සේ කලා මනුෂ්‍යයෝ උකටලී වැ තුමු මැ දොර හැරූ පියන්නාහ. එ විටා අපි අනායාශයෙන් සතුරන් අල්ලා ගෙනැ කැමැත්තක් කරමිහ” යි කියූ තියාවත් බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ වර පුරුෂයෙක් පියදු ප්‍රතතින් මැ දැනැ වදාර, “මේ සතුරන් බොහෝ දවසක් මෙ තැනැ විසීමෙන් අප හැම දෙනා ගේ මැ සිතට සැපයෙක් නැත්තේ යැ. උපායයෙකින් මුත් පලවා පියමි” යි සිතා, මනුෂ්‍යයෙහි දක්‍ෂ වූ උපායවත් පුරුෂයක්නු පරික්‍ෂා කරන සේක්, “අනුකේවම්ච” යි යන එකකු දැකැ, ඕහට වදාරන සේක්, “අප ගේ කටයුත්තෙක් ඇත. තොප විසින් සමෘද්ධි කොටැ දුන යහපතැ” යි වදල සේකැ. “සවාමිනි, කුමක් කෙරෙමි ද ? වදල මැතැවැ” යි කී යැ. “තෙපි මහ පවුරෙහි පදනමැ සිටැ අප ගේ මිනිසුන් ගේ ප්‍රමාදයක් බලා ලා අතරතුරේ බ්‍රහ්මදත්තාසත් ගේ පිරිසැ සිටියවුනට, පින්වත්නි, උකටලී නො වැ කීප දවසක් රදන්නට උත්සාහ කරව නුවර වාසි සියල්ලෝ මැ දිරියෙහි අසු වූ නුකුලන් පරිද්දෙන් ඉතා උකලී වැ ගිය හ. කීප දවසෙකින් තුමු මැ දොර හරින්නා හ. එ විටා තෙපි මහ දේශයාත් දුෂ්ට වූ ගොවියාපුතුවන් අල්ලා ගනුවා යි කියා මවුණ මාංස කත බොන දෑ දීමෙන් ඔවුන් සිත් ගෙනැ කියා ඇවිදුව. ඒ තොප ගේ කථාව අප ගේ මනුෂ්‍යයෝ අසා, තොපට ආක්‍රොශ පරිහව බැණැ, තොප අල්ලා ගෙනැ බ්‍රහ්මදත්තාසා ගේ මිනිසුන් බලබලා සිටියැ දී මැ දැන දෙ පය තර වැ අල්ලා ගෙනැ, උණ පත්තෙන් මරන්නා සේ පැලා,

ඉන් බා ගෙන, ඉසා පස් කොංඩියක් බඳවා, ඇගා උළුසුනු ගල්වෑ, රත්මල් කතේරු මල් වඩම් කැලා, කිප පාරක් ගසා, පිටගඩු කංවා, පිටි තල හයා බැඳෑ, පවුර පිටා නහා, සාල්ලෙකෑ හිඳුවා යොනෙකින් පිටතැ බාවා, මුක්මදක්ක රජු ගේ මිනිසුන් බලබලා සිටියා දී, 'යව මනුහුනෙදක සොර' සි කියා දක්වන්නා හ. ඔහු තොප ගෙන, ගොස් රජ හට පානා හ. රජු රුවෝ, 'තොපට මෙ වැන්නක් කරන්නට තොප ගේ අපරධය කවරේ ද?' සි විචාලෝ නම් තොප කියන කල, 'මහ රජ, මා ගේ සම්පත් බෙහෙවැ. ගොවියාපින් මහෙඟුසංඝා 'මනුහුනෙදුකු සොර ය' සි මට කිපි, රජ හට කියා, මා ගේ සම්පත් උදුරා ගහ. ඒ නිසා දැන් මම මා ගේ සම්පත් නැසුවා වූ සොර වූ ගොවියාපුතු ගේ ඉස දෙවා, සියන්නුට සිතන්නෙමි, නුඹ වහන්සේ ගේ සෙනාව මේ නුවර සාධා ගත තො කී උකටලී වන ගෙයින්, එහි ඉතා කනස්සලු වැ, ඔවුනට අතරතුරේ කත බොන දැන් දෙමි, ඇතුළු නුවර අඩු වැසියන් කියමි. ඒ දැන, මා ගේ පරණ වෛරයන් සිතා තබා ගෙන, මට මෙ සා මහත් ව්‍යසනයක් කැරැවී යැ. මේ සියල්ල මා නුඹ වහන්සේගේ මනුෂ්‍යයෝ දන්නාහ' සි කියා රජහු, තොයෙක් පරිද්දෙන් මැ ගිවිස්වා තොප කෙරේ තර වැ ඇදහිලී වැ ගත් කලා නැවතැ තෙපි මෙ සේ කියව:- 'මහ රජ, මෙ විට මා ලත් පසු තො සිතා වදාල මැනවැ. වෛද්‍යයාත් ගොවියාපින් මහෙඟුසංඝයාත් දිවි නැත්තේ යැ. මම මේ නුවර පවුර තර තැනුත් තො තර තැනුත් අගල මුවරැත් හා කිඹුලුත් හා ඇති තැනුත් නැති තැනුත් ඉදුරා දනිමි. තො බෝ දවසෙකින් නුවර ගෙන දී ලමි' කියව. ඉක්බිති රජු රුවෝ, 'සැබැවැ' සි ගිවිසෑ; තොපට බොහෝ සන්කාර කොටැ තමන් ගේ සෙනාව තොපට පාවා දෙති. තෙපි ඒ සෙනාව හා සටනට ගොස් වණ්ඩ වූ කිඹුලුත් හා මුවරැත් හා ඇති තෙතව බා ලව. කිඹුලුත් හා මුවරැත් හා ගෙන් හසපත් වූවාහු සටන් තබා අගල සම්පයටත් ලං තො වන්නාහ. එ විටැ තෙපි අවුත්, "දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ගේ මේ සෙනාව ගොවියාපුතු විසින් හිතන වැ ගියාහ. කේවච්චසා ඇතුළු වූ සියලු රජ දරුවෝ මැ ඔහු අතින් අත්ලය තො ගත් එක ද කෙනෙක් නැත්තාහ. නුඹ වහන්සේට හිතයෝ නම් මම මැ යැ. හුදෙක් නුඹ වහන්සේ පිරවරා ඇවිදිනා බව මුත් මේ සියල්ලෝ මැ ගොවියාපුතු සන්තකයහ. මෙ තෙක් දෙනා නුඹ වහන්සේට වෙනස් කලා මම තනි වැ කුමක් කොටැ ලියා ගෙමි ද? ඉදින් මා තො අදහන සේක් වී නම්, 'සියලු රජ දරුවෝ සමාහරණයෙන් සැරැහී අවුත් මා දකිත්ව' සි නියොග කලි

මැනැවැ' යි කියව. එ බසින් ගැම දෙන මැ සැදි පැහැදි ආ කල්හි, ගොවියා පින් තමා ගේ නමැ අකුරු ලියා දෙන ලද වසත්‍රාභරණ කඩු ආදියැ අකුරු බලා, තෙලෙ අදහා ගත මැනැවැ' යි කියව. ඔහු තොප කී පරිද්දෙන් 'රජ දරුවන් එන්නට කියව' යි නියෝග කොටැ, ඔවුන් සැරැහි ආ කල්හි, තොප කී පරිද්දෙන් අකුරු දැකැ, හසින් තැනී ගෙනැ බිය ගන්නාහු, රජ දරුවන්ට සමු දී යවා, 'මේ විටැ කුමක් කරමෝ ද, ආචාරිනි?' විචාරති. ඒ විචාරු රජ හට තෙපි මෙ සේ කියව:- 'මහ රජ, ගොවියා පින් බොහෝ මායම් දන්නේ යැ; ඉදින් කීප දවසක් මේ තැනැ රැදුණු සේක් නම්, නුඹ වහන්සේ ගේ සියලු සෙනහ තමා වසභ කොටැ ගෙනැ නුඹ වහන්සේ ජීවිත ක්‍ෂයයට පමුණුවයි. ප්‍රපඤ්ච නො කොටැ අද මධ්‍යම රුත්‍රියෙහි අසු, පිටැ හිදැ ගෙනැ පලා යමිහ. සතුරන් අතැ මියන මරෙක් අපට නො වේව' යි කී කල්හි රජ්ජුරුවෝ ගිවිසැ, තොප කී ලෙස මැ කරන්නාහ. තෙපි උන් තික්මෙන වේලා දැනැ තැවැතැ අප ගේ මනුෂ්‍යයන්ට ඒ බව හභවා ලව " යි වදල සේකැ.

4. ඒ අසා අනුකේමම්ම ඩ්‍රාහගණයා, " පණ්ඩිතයන් වහන්ස, මා නිසා වැඩෙක් වේ නම් නුඹ වහන්සේ වදල ලෙස මැ කෙරෙමි " යි කී යැ. " එ සේ වී නම් උන්ට පෙනෙන පරිද්දෙන් පහර කීපයක් ඉවසා පුව යහපතැ " යි වදල සේකැ. " පණ්ඩිතයන් වහන්ස, මා ගේ ප්‍රාණයන් දැන් දෙ පයන් නො නසා සමාඛගය මුළුල්ල නුඹ වහන්සේ කැමැත්තක් කැරැවුව මැනැවැ " යි කී යැ. ඒ වේලෙහි, අනුකේමම්මයා ගේ අඹුදරුවන් පටන් උන් සන්නක කිසි කෙනකුහුන් නො වරදවා සඹහන කොටැ, අනුකේමම්මයන් හිසැ පස් කොංඩියක් බැදැ, පෙනෙන ලෙස පහර කීපයක් ගසා ගඩු තහා, සමාඛගයෙහි උළුනු ගල්වා, කණේරු මල් වඹම් කැරැ ලා, මහා විප්‍රකාරයට පමුණුවා සාල්ලෙකැ හිඳුවා, ලනුවෙකැ බැදැ පිටතට බාවා, බ්‍රහ්මදත්තයන් ගේ මනුෂ්‍යයන්ට දැක්වුවාහ.

5. රජ්ජුරුවෝ, අනුකේමම්මයන් නොයෙක් පරිද්දෙන් විමසා අදහා ගෙනැ ඕහට ප්‍රසාද දී, ශේනාව පාවා දුන් හ. ඒ තෙමේ ශේනාව ගෙනැ, " නුවර ගන්මි " ගොස්, " මේ තැනින් බට කලැ නිරුපද්‍රව යැ, මේ තැනැ පවුරක් දුපිල යැ, එ තැනැ රකවලුන් තැනැ " යි ගෙනැ ගොස්, පොවා ලූ අඟිල්ල කඩා කන

තරම් වණක වූ කිවුලුන් හා මුවරුන් හා ඇති තොටවලට මැ
 බා ලයි. බටුබඩුවත් හසා කන්තාහ. අව්වාලවලා සිටියාහු හි මුණ
 කෝල් හෙණකිවාල තෝමරුදියෙන් දමා ඇතැ මහා විනාශයට
 පමුණුවන්නාහ. සෙනාව මහා ව්‍යසනයට පැමිණූ නැවැහැ.
 ඒ දසාවට යන්නා තබා බලන්නටත් අසමඵ වූ හ. **අනුකේවම්-
 මණෝ** රජහු සමීපයට ගොස්, “මහ රජ, නුඹ වහන්සේ කිසා
 සටන් කරන කෙනෙක් නැත්තාහ; හැම ගොවියා පුතු ගෙන්
 අත්ලස් ගන්නාහ. මා බස් නො අදහන සේක් වී නම්, රජ දරුවන්
 සැරැහි එන්නට කියා ගෙන්වා, හත් පලන් වසනුහරණාදියැ
 අකුරු බලා සැක හළ මැනැවැ” යි කී යැ.

6. රජ්ජුරුවෝ ඔහු කී පරිද්දෙන් හැම ගෙන්වා, නොයෙක්
 ආහරණාදියෙහි ලියා තුබුවා දැකූ, “එකාන්තයෙන් හැම
 දෙන මැ අත්ලස් ගත් සේ සැබෑ යැ” යි අදහා ගෙනූ, උන් හැම
 යවා, “ආචාරිනි, මෙ විටැ කුමක් කරමෝ ද?” යි විචාරූ,
 “දේවයන් වහන්ස, මෙ විටැ අනෙක් කට හැකි දෙයෙක් නැහ.
 ඉදින් ප්‍රපඤ්ච කොටැ කල් යවූ සේක් වී නම් ගොවියා පින් නුඹ
 වහන්සේ අල්ලා ගන්නේ යැ. වැලිත්, **කේවම්මණාත්** නළලැ
 වණයක් කොටැ ගෙනූ ඇවිදිනා බව මුත්, ඔහු විසිනුත් අත්ලස්
 ගත්තේ මැ යැ. ධම් සුද්ධියෙහි දී අනඝී වූ මාණිකාස රතනයක්
 කාටත් නො දන්නා පරිද්දෙන් ඇරැ ගෙනූ, නුඹ වහන්සේ තුන්
 යොදුනක් පලා ගියවුත් නැවැහැ, ගිවිස්වා ගෙනැවුත් මේ මර
 උතුලේ ලා පි යැ. එසින් නුඹ වහන්සේට ඒකාන්තයෙන් මැ
 අහින යැ. එ බැවින් එක රැයකුත් මෙ තැනැ රදන්නා කැමැති
 නැහ. අද මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි නැගී යන්නා කැමැත්තෙමි. මා
 විනා නුඹ වහන්සේට මනා සිත් කෙනෙක් මේ සෙනාවෙන්
 එකෙකුත් නැහැ” යි කී යැ.

7. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ වඩ වඩා හසින් නැති ගෙනූ,
 “එ සේ වී නම් ආචාරිනි, තොප විනා මට හිත කෙනෙක් නැහ.
 තෙපි මැ අසභු සද් ගමන නිල කරව” යි කී හ. **අනුකේවම්ම-
 ඤාණ්,** රජහු එකාන්තයෙන් මැ යන බව දැනූ, “මහ රජ, නො බා
 වදළ මැනැවැ” යි අස්වසා ලා, ඒ ක්‍ෂණයෙහි අවුත් වරපුරුෂයනට
 කියන්නේ, “අද රජ්ජුරුවෝ පලා යෙති. කොල, ‘නිද
 පියම්හ’ යි නො සිත” යි කියා ලා, රජ හට අසු සදන්නේ, යම් සේ
 රදන්නට කසියාලම හයා ලූ කලැ නො රදා මැ ඉදිරියට දිවේ ද,
 එ පරිද්දෙන් අවකම්පන සැදීමෙන් අසු සදා ලා මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි

අවුත්, “ අසු සදා ලා, ගෙනාමි. වේලා දත මැනවැ. වහා නික්මුණ මැනවැ ” යි කී යැ. රජ්ජරුවෝ අසු නැති පලා ගියහ. **අනුකේමමයා**ත් අසකු නැති රජු හා එක් වැ යන්නා සේ මදක් තැන් ගොස් රඳා ගියේ යැ. අවකම්පන සැද්මෙන් සැදූ අස් රඳවන්නට හයා පුයේ යැ. තො රඳා මැ ඉදිරියට දිවන්නේ බුහමදනන රජු හැර ගෙනා පලා ගියේ යැ.

8. **අනුකේමමයා** සෙනාව මැදට වැදූ ලා, “ මුළුති බුහමදනන රජ්ජරුවෝ පැලෑ හ ” යි මහත් කොටැ. හබ ගසා ලී යැ. වර පුරුෂයෝ තමතමන් ගේ අතැවැසි පුරුෂයන් හා සමඟ මහත් කොටැ හබ ගසා ශබ්ද පැවැත්වූ හ. එක් සියයක් රජ දරුවෝ සිතන්නාහු, “ මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයෝ වාසල් හරවා පිටත් වූ වන් හ. මෙ විටැ අප හැම ගේ ජීවිතය නැත්තේ යැ ” යි හසින් තැනී ගෙනැ, උපහොග පරිහොග වසතුයෙන් කිසි-වකුත් නො ගෙනැ, මහල් කඩු හා උතුරැසළු හා ආදී වූ වසනා-හරණාදියටත් ආලය නො කොටැ, නිගණ්ඨ සෙනාවක් සේ ඉස් ලුඳු අතැ උකුත් නො බලා මැ දිවැ ගත් හ. වරපුරුෂයෝ එ විටැත් “ එක් සියයක් රජ දරුවෝ පැලෑ හ ” යි වඩවඩා කොලාහල පැවැත්වූ හ. ඒ අසා නුවරැ වාසල් අට්ටාල පවුරැ පදනම් ආදියැ සිරියාහු මහත් කොටැ කොලාහල කළ හ. එ වේලෙහි පිටතැ සිරි වර පුරුෂයෝ ඇතුළු නුවරැ මනුෂ්‍යයන් හා එක පැහැරැ ශබ්ද පවත්වා කොලාහල කළ හ. ඒ ගැසු සියලු හබ පොළොව පැළී යන්නා සේ, වාත වෙගයෙන් මහා සමුද්‍රය අලෑලී ගියා සේ, කොළු වැ ගොස් පිරි නුවරත් ඇතුළු නුවරත් කොලාහලයෙන් ඒක නිනාද වියැ.

9. අටලොස් අක්ෂොතිණියක් පමණ මනුෂ්‍යයෝ සිතත්-නාහු, “ මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයන් විසින් බුහමදනන රජ්ජරුවන් හා එක් සියයක් රජ දරුවෝ, එකාත්තයෙන් මැ අල්ලා ගන්නා ලද හ ” යි මරණ හසින් තැනී ගත්තාහු, කිසි සරණක් වත් පිරි වහලක් වත් ගැලැවෙන්නට කිසි උපායයක් වත් නො දන්නාහු, සෙසු දෑ නබා බබැ බන් කුඩවත් අසමාමික වැ, සියල්ල උන් උන් තැනැ මැ ඇරැ පියා, පළමු පැලැවුන් සේ, ඉස් ලුඳු අතැ දිවැ ගත් හ. එ සා මහත් රජ සෙනාවක් කඳවුරැ බැඳූ හුත් තැනැ එක ද මනුෂ්‍යයෙක් නැති වැ සිය් වූයේ යැ. මුළුති රජ්ජරුවෝ එක් සියයක් රජ දරුවන් හා සමඟ බිඳී තමන් ගේ නුවරට මැ ගිය හ. රැ පැවැති කොලාහලයෙන් ඇත් අස් ආදීහු කහි දම් ආදීන් කබා බිඳූ ගෙනැ ගොස් වල් නැංගාහ.

10. දෙවන දවස් උදෑසනැ නුවරැ වාසල් හැරැ, බල ඇණි නුවරින් පිටත් වැ, ඒ මහා විප්‍රකාර දැකැ, අභිමතාචි සාධක විනතා මාණිකාසයක් බඳු වූ මහෙෂ්වර පණ්ඩිතයන් වහන්සේ සම්පයට ගොස්, “ මේ සම්පතට කුමක් කරමෝ ද? ” යි විචාල හ. ඔබ වදාරන සේක්, “ උන් ඇම දෙනා නො කැමැති කරවා උදුරා ගත් දෑයක් නො වන පසු, උන් තමන් මැ ආලය නැති වැ දමා පියා නිරුලය වැ ගිය වසතු හෙයින්, සියල්ල මැ අප සන්තක වන්නේ යැ. ඉහුන් රජ දරුවන් සන්තක වසතු අප ගේ රජ්ජුරුවනට දෙව; සිටුවරැන් හා කේවම්මයා හා සන්තක වසතු තාක් මුළුල්ල අපට ගෙනෙව; සෙසු අටලොස් අක්ෂොතිණියක් පමණ මහා සෙනාව සන්තක වසතු මුළුල්ල නුවර වාසිනු ගතින්ව ” යි වදාල සේකැ. ඉන් මා ඇති රන් රුවන් ආදී වසතුව අදනවුනට දෙ පෝයෙක් මැ ඉක්මැ ගියේ යැ. ඒ සාල් ආයුධ ආදී වූ අවශෙෂ වසතු අදනවුනට සාර මසෙක් ඉක්මැ ගියේ යැ, හෙවත් සාර මසක් ඇද්දහ. වල ගිය ඇත් ආදීන් බදවා ගෙන්වා ගත්තාහ. බොධි සත්තියන් වහන්සේ අනුකේවම්මයනම බොහෝ සතකාර කල හ. එ වක් පටන් මිසුලු නුවර වාසිනු ද දශ විධ රතනයෙන් සමෘද්ධි වූ හ.

27. “විමාහ” මහිත්‍රණය

+ විමාහදහන රජ්ජුරුවන් එක් සියයක් රජුන් හා එක් වැ බිදී ගොස් උනන් සෙවාවල නුවර වසන්තවුනට හවුරැද්දක් ඉකුත් වැ ගියේ යැ. එක් දවසක් කේවම්ම මහලු බමුණු, කැට-පතෙතින් තමා මුහුණ බැලුයේ, නලල කබර වැ ද ගියා සේ වණ කැලැල දැකැ, “ මේ අනෙකෙක් නො වෙයි. ගොපියාපින් ඵයහ-ඵයා අනැ කමාන්ත යැ. ඔහු විසින් එක් සියයක් රජුන් හා මේ සෙනාව හා මධ්‍යගෙගි මැ ලජ්ජාවට පමුණුවන ලදිමි ” යි දංඛෙන් ගසනලද ආගිවිෂයකු පරිද්දෙන් වඩන ලද කොටු ඇත්තේ, “ කවර දවසෙකැ ඔහු පිරි දැකැ පියම් දෙහො ” යි සිතන්නේ, “ ඒ වන්නා බලවත් උපායයෙක් ඇතැ. අප ගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ගේ සෙවාවලවණකි කුමාරිකාවෝ දිව්‍යාප්සරුවක සේ උභුමි රු ඇත්තාහ, සිවු සැටක් පමණ ස්ත්‍රී ලක්ෂණයෙන් යුක්තයහ. ‘ඒ කුමාරිකාවන් වෙදේෂ රජ හට දෙමිහ’ යි කීයා, රජු කාමයෙන් පොලඹා, බලියක් ගිලු මසකු

ගොඩ ගන්නා සේ, මනෝගම පණතිවයා හා සමඟ මේ නුවරට ගෙනවුත් දෙන්නා මැ මරු ජය පානය බොමිහ ” යි සනිටුහන් කොටැ සිතා නිමවා, රජහු සම්පයට ගොස්, “ දේවයන් වහන්ස, එක් රහස් කථා මනත්‍රණයෙක් ඇතැ ” යි කී යැ. “ පළමු තා ගේ මනත්‍රණ නිසා අප ගේ උතුරු සඵවටත් අසාධාරණ වැ දමා පියා ආමිහ. මේ විටැ මේ මනත්‍රණයෙන් කුමක් කෙරෙයි ද ? මුවෙන් තො බණ ” යි කීවු යැ. †

2. “ මහ රජ, මේ උපායය හා සමාන අනෙක් උපායයෙක් නැතැ ” යි කී යැ. “ එ සේ වී නම් කිය ” යි කී හ. “ මහ රජ, අප දෙන්නා මතු තනි විශූ යුතු යැ ” යි කියා, ඔහු ඇඳ ගෙනැ මාලිගයේ මතු මාලට නැඟී, “ මහ රජ, **වේදික රජු** කාමයෙන් පොලඹා ගොවියා පුත්‍ර සමඟ මේ නුවරට ගෙනවුත් ජීවිතඝාතයට පමුණුවා පියමිහ ” යි කී යැ. “ ඒ වන්නා තොප කීවා ඉතා මැ යහපතැ. කවර උපායයෙකින් පොලඹා මේ නුවරට ගෙනෙමෝ දූ ? ” යි කී හ. “ මහ රජ, නුඹ වහන්සේ ගේ දියණියෝ පසුබලවණ්ඩි කුමාරිකාවෝ උතුම් රු ඇත්තාහ. ඒ ලක්ෂණ සම්පන්න වූ කුමාරිකාව ගේ රූප විලාසය කනිත් ලවා ගී බදවා, කාව්‍ය කරවා, ඒ කාව්‍ය මිසුලු නුවරැ ගායනා කරවා, “ මේ බදු සහිත රහනයක් නො ලබන්නා වූ **වේදික රජ** හට රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන කිම් දූ ? ” යි රූපශ්‍රී ඇසූ පමණෙකින් මැ ඔහු ශ්‍රවණ සංසගීයෙහි බැඳුණු කලැ, මම් මැ ඔබ ගොස් දවස් නියම දූනැ, නැකැත් ලා එමි. ඒ රජ, දවස් නියම කොටැ මා ආ කල්හි බිලියක් ගිලු මසකු සේ ගොවියා පුත්‍ර හා සමඟ මේ නුවරට එන්නේ යැ. එ විටැ උන් දෙන්නා අල්ලා ගෙනැ මරු ජීවිත ඝාතයට පමුණුවා පියමිහ ” යි කී යැ. රජුටැවෝ ඔහු ගේ බස් අසා ගිවිසැ ඉතා සතුටු වැ, “ ආචාරිනි, ඒ උපායය ඉතා යහපතැ ” යි ගිවිස්සාහ. මේ දෙ දෙනා ගේ රහස් කථාව මුළුමනින් රජුටැවන් ගේ යාන බලන එක් සැල ශ්‍රීහිණියක් සකස් කොටැ අසා සිතැ තබා ගත.

3. ඉක්බිති වැ රජුටැවෝ යහපත් කොටැ අදාල කාව්‍ය කාරයන් ගෙන්වා, ඒ වූ නියාව කියා බොහෝ වසතු දී ඔවුනට දියණියන් පෙන්වා, “ කුඩාවරිනි, මේ කුමාරිකාව ගේ රූප ශ්‍රී වණිතා කෙරෙමින් මුත් නිසා කාව්‍ය කරව ” යි කී හ. ඒ කාව්‍ය කාරයෝ කණී රසායන කොටැ අතිමනෝහර කොටැ ගී බැඳැ රජහු ඇස්වූ හ. එ දවස් රජුටැවෝ බෝහෝ ප්‍රසාද දුන් හ.

කවින් අතින් විදිදන් නායකයෝ ඉගෙනා බොහෝ දෙනා මධ්‍ය-
 යෙහි ගායනා කළ හ. ඒ ගීතීකාවන් ඇසුඇසුවනට කණී
 රසායන මැ යැ. මෙ සේ කාව්‍ය ගීතීකා බොහෝ දෙනා අනරේ
 ප්‍රසිද්ධ වූ කල්හි රජ්ජුරුවෝ හි කරන්නවුන් කැඳවා කියන්නාහ,
 “ දුරුවෙහි, හෙපි කොස් ලීහිණියන් අල්ලා ගෙනා, රු ගස් උඩා
 හිදා, ගීතීකාවන් කියා, අලු යම් වේලෙහි උන් කරා කඤ්චුතාලම්
 බැඳා, උන් ආකාශයට හැර පියා, කාත් නො දන්වා බැසා පියව ”
 යි කී හ. ඒ කුමක් පිණිස ද යත්: “ බුක්මදනා රජ්ජුරුවන් ගේ
 දියණියන් ගේ රූප විලාසය දෙවතාවෝ පවා කියන්නාහ ” යි
 දඹ දිවෑ ප්‍රසිද්ධ වන පිණිස කැරවූ හ යි දන යුතු.

4. නැවැතැ රජ්ජුරුවෝ ඒ කවින් කැඳවා, “ කුඩාවරිනි,
 දැන් හෙපි කියන කලා ‘මෙ වැනි රූ ඇති කුමාරිකාවක් දඹ දිවෑ
 අනෙක් රජක් හට තරම් නො වෙයි. මිසුලු නුවර මූලදේහ රජ
 හට තරමා ” යි වෛදේහ රජ්ජුරුවන් ගේ රූපය ශ්‍රී හා කුමාරිකා-
 වන් ගේ රූප වණිනාව හා එක් කොටැ හි බැඳා කාව්‍ය කරව ” යි
 කී හ. ඔහු එ තැන් පටන් වන් වන් නැතැ ගායනා කෙරෙමින්,
 සාර සියයක් ගවු ගෙවා මිසුලු නුවරට පැමිණැ, බොහෝ දෙනා
 රැස් වූ සහායෙහි ගායනා කළ හ. ඒ අසා බොහෝ ජනයෝ
 ඔල්වර හඬ දහස් ගණන් පවත්වා මහා සන්තොෂයෙන් බොහෝ
 වසනු දුන් හ. ඒ ගායකයෝ රු ගස්වලැ හිදා ගායනා කොටැ,
 අලු යම් වේලෙහි කොස් ලීහිණියන් කරා කඤ්චු තාලම් බැඳා,
 ආකාශයට හැර බස්නාහ. ආකාශයෙහි ඒ කඤ්චු තාලම් හඬ
 අසා මුළු රජ්ජුරුවන් දියණියන් ගේ රූප වණිනාව දෙවතාවෝ
 පවා කියන්නාහ ” යි නුවර මහත් වූ කොලාහල විය. වෛදේහ
 රජ්ජුරුවෝ ඒ අසා කාව්‍ය කාරයන් කැඳවා තමන් ගේ රජ
 ගෙයි දී බොහෝ දෙනා මධ්‍යයෙහි කියවා, “ බුක්මදනා රජ-
 ජුරුවෝ තමන් ගේ මෙ බඳු රූප ශ්‍රීන් විරූපමාන වූ දියණියන්
 මට සරණ දෙත් ල ” යි මහත් වූ සොම්නසට පැමිණැ, නාටක-
 යනට බොහෝ ප්‍රසාද දී මහත් වූ සත්කාර කළ හ.

5. ඔහු නැවැතැ අවුත් ඒ බව මුළු රජ්ජුරුවනට කී හ.
 ජව අනතුරු වැ ජනමමට නම් බවුණු කියන්නේ, “ මහ රජ, දැන්
 මම ගොස් තනත් ලා ලා දවස් තියම කොටැ එන්නට යෙමි ” යි
 කී යැ. “ යහපතැ ආචාරිනි, කුමක් ලද මනා දෑ?” යි කී හ. යම්
 නම් පසුරක් ලද මැනවැ ” යි කී යැ. “ යහපතැ, ගන්ව ” යි
 කීයා මා ඇහි පසුරු දෙවූ හ. ඒ බවුණු මහ පෙරහරින් ගොස්

වේදේශ රටට පැමිණියේ යැ. ඔහු එන ගමන අසා මිසල නුවර වාසිහු, “**බුග්මදනන රජ්ජුරුවෝ තමන් ගේ දියණියන් අප ගේ රජ්ජුරුවනට සරණ දෙත් ල. රජ දරුවන් දෙ දෙනා ගේ බිඳුකියන් මිහු කමත් යහපත් වන්නේ යැ. කේවම්ම බ්‍රාහමණයා නකත් ලන්නට එමින් සිටියේ ල**” යි කියමින් සිටියාහු යැ. මෙ සේ නුවර එක කොලාහල වියැ. එ පවත් වේදේශ රජ්ජුරුවෝත් ඇසු හ.

28. විවාහ යෝජනාව

පිරිසින් දන්නා නුවණ ඇති බොධි සතකියන් වහන්සේ එ පවත් අසා සිතන සේක්, “මේ විවාහය කියා **කේවම්මසා** එන ගමන මට රුස්නේ නො වෙයි. එහි තත්කිය දැනැ පිම් නම් යහපතැ” යි සිතා, **චූලභී රජ්ජුරුවන්** කෙරෙහි සිටි වර පුරුෂයනට, “මේ සරණ මගුලේ තකිය වූ පරිද්දෙන් කියා එවම” යි කියා යවූ සේකැ. නැවැතැ ඔහු කියා එවන්නාහු, “අපිත් ඒ තකිය නො දනුමිහ. **කේවම්මසන්** හා රජ්ජුරුවන් හා දෙ දෙන මාලිගයේ මතු මාලේ ශ්‍රී යහන් ගබඩාවේ තිදැ මන්ත්‍රණයක් කළ හ. රජ්ජුරුවන් ගේ යාන බලන සැල ශ්‍රීභිණ්-යක් ඇත. ඔ නොමෝ එහි තකිය ඉඳුරු දන්නී යැ” යි කියා යවූ හ.

2. ඒ අසා බොධි සතකියන් වහන්සේ සිතන සේක්, “යම් සේ සතුරනට අවකාශයක් නො පෙනේ ද, එ සෙයින් මා විසින් සුරකෂිත කොටැ රක්තා ලද මේ නුවර මේ දුභව වූ කේවම්මසාම නො පාමි” යි සිතා, නුවර මහ වාසල පවත් රජ ගෙයි දෙරකඩ දක්වා ද, එ තැන් පවත් තමන් වහන්සේ ගේ දෙරකඩ දක්වා ද, ඇතුළු විවි මායී දෙ පාඨවයෙහි බට පැලැලි හදවා, මුදුනතින් පෑදුරු බදවා, සිත්තම් කරවා, බිම සුදු වැල්ල ලවා, පස් වනක් මල් ඉස්වා, දෙ පාඨවයෙහි පුත් කලස් හා මාරුක් මල් තබා කේල් ගස් බදවා, ධජ නාවා සරහා. ළු සේකැ. කේවම්මසාන් නුවරට වන්නේ, නුවර ගෙවල් ආදී වූ දෙය ඉඳුරු නො දැකැ, “රජහු විසින් මා එන්නා වූ මගුල් පිණිස සරහන ලද්දේ වනැ” යි සිතී යැ. ඒ බමුණු තමාට නුවර නො පාතා පිණිස කළ නියාව නො දන්නේ යැ.

3. කේවලිකාවන් සරහන ලද විවිධයන් නොය් රජ්ජුරුවන් දැක, ගෙනා පවුරු පාවා දී, මියුරු කථා කොට, එකත් පස් වැ හිදී, රජහු විසින් කරන ලද සන්කාර සම්මාන විදා, තමා ආ කාරණය කියන්නේ, “මහ රජ, අප ගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ හුඹ වහන්සේ හා ඥාති සමබකයෙන් අභියාචිත හිතමිත්‍ර වැ, හිදිනා කැමැති සේකා; අතකී වූ රුවන් ආදී වූ පාක්කුඹම් එවූ සේකා. මිහිරි වූ ප්‍රිය තෙපුල් දන්නා දුතයෝ එ රටින් මෙහි එක් වා! ඒ ආවා වූ දුතයෝත් මිහිරි වූ තෙපුල් දන්නාහ; ප්‍රිය වූ කථා දන්නාහ; විරෝධයට පුදුස්සක් සිතිනුත් නො සිතන්නාහ; දෙ තෙනට මධ්‍යස්ථ වැ වැඩා හැසිරෙන්නාහ. උන් තව බැහැර යැ යි නො සිතුව මැනැවැ. ඒ සියල්ලට මධ්‍යස්ථ වැ ආයෙම් මම් මැ යැ” යි කියා, නැවැතැ කියන්නේ, “යම් බසක් ප්‍රිය මනාප නම් එ සේ වූ මාදු තෙපුල් කියත් වා! පැවැලගෝ ද විදේහගෝ ද යන දෙ පක්‍ෂය එක් වෙන් වා!” මෙ සේ කියා නැවැතැ කියන්නේ, “යම් යම් බසෙක් සන්තොෂයට කාරණ වී නම්, ඔවුනොවුනට එ සේ වූ ප්‍රිය තෙපුල් කියත්.වා. කුමක් නිසා ද යත්: පැවැල දෙගයෙහි රජ්ජුරුවන් හා විදේහ රජ්ජුරුවන් හා දෙ දෙන ආවාහවිවාහයෙන් එකාත්මික වැ, ඔවුනොවුන් කෙරෙහි සතුටු වැ වසන්නාහ එ බැවින් අවමඛගල වචනයක් නො කියා මඛගල සනනි:ශ්‍රිත වූ බසක් මැ කියත්ව ” යි කියා, නැවැතැ කියන්නේ, “තවත් ඒ මතු නො වෙයි. තමන් ගේ දු රුවන හා උතුම් උතුම් මා ඇති රුවන් එවන සේකා. මෙ වක් පටන් දෙ රටින් ඔවුනොවුනට පාක්කුඹම් ගෙනා, මිහිරි වූ ප්‍රිය තෙපුල් දන්නා දුතයෝ මොබින් ඔබ යෙත්,වා,ඔබින් මොබ යෙන් වා! මේ දේ රට සමබක වූ නියාව කුමක් වැනි ද යත්: ගඩුනා නම් ගනා දිය හා සමුනා නම් ගනා දිය හා එක් වූ කලක් පරිද්දෙන් ඔවුනොවුන් එක් සිත් වැ සමගි වැ සනෙනාෂ වැ වෙසෙත් ව ” යි කී යා.

4. මෙ සේ ද කියා නැවැතැ කියන්නේ, “අප ගේ රජ්ජුරු- වන් වහන්සේ අනෙක් මහා අමාත්‍යයකු එවනු කැමැති වැත් අනෙක් කෙනෙක් මේ මඛගල වචනය සිත් ගෙනා ඉදුරු කියා ලත්තට අසම්මි යැ යි සිතා, මට කියන සේක්, “ආචාරිනි, තෙපි මැ ගොස් මේ මතුල් කියා රජ්ජුරුවන් යහපත් කොට සතුටු කරවා කැඳවා ගෙනා එව ” යි කී සේකා. එ බැවින් රුජෝත්තම- යාණන් වහන්ස, වහා වැඩියා මැනැවැ. ඔබ හියා වූ හුඹ

වහන්සේට වැඩ දෙකෙක් වන්නේ යැ. ඒ කවරේ ද යත්: අසමාන රු ඇති කුමාරිකාවනුත් ලබන සේකැ. රජ්ජුරුවන් හා සමන මෙහි සිතත් අධික වන්නේ යැ” යි කී හ.

5. රජ්ජුරුවෝ ඔහු ගේ බස් අසා සතුටු වැ, “උතුම් වූ රු ඇති කුමාරිකාව ලැබේ ල” යි ඇසූ බස් පමණෙකින් මැ බැඳී ගොස් නැවැතැ කියන්නාහු, “ආචාරිනී, තොප හා මහෙහෙස පණ්ඩිතයන් හා දෙන්නා ධර්ම සුඛයෙහි පළමු වාදයෙක් වූයේ වේ ද? යව, ම පුතණුවන් දකුව. තොප දෙ දෙනා මැ පණ්ඩිත-වරුන් බැවින් ඔවුනොවුන් ඤාණ කරවා ප්‍රිය කථා කොටැ එව” යි කී හ. ඒ අසා කේවලිච නම් බමුණු තෙමේ, “යහපතැ, පණ්ඩිතයන් දකිමි” යි ඔබ දක්නා පිණිස යන්නට නමා ගත. බොධි සහකයන් වහන්සේ ද එ දවස් උදුසනැ, “ඒ පටිටා හා මා හා එක් වැ කථාවෙක් නො වේව” යි සිතා, උදුසනැ මැ තමන් ගේ බසට කැප් පිණිස එළ ගිනෙල් සුභක් අනුභව කොටැ, ගෙයි ගොම පිරිබඩ ගාවන සේක්, දෑගුල් බොල ඇති කොටැ ගාවා, මිදුණු තෙල් කප්වලැ ගාවා, බොධි සහකයන් වහන්සේ වැදූ හෝනා එක් පටු හැඳක් පමණ තබා, සෙසු හැඳ පුටු ආදිය ගෙන් ජීවත් කැරැවූ සේකැ. නැවැතැ සිටියවුනට විධාන කරන සේක්, “බමුණු මා හා කථාවට ආරභ කළ කලැ, ‘බමුණ, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ හා නො දෙඹ. අද බෙහෙත් තෙලක් අනුභව කළ සේකැ’ යි ඔහු නවතා, මාත් දෙඹන්නට වන් කල්හි, ‘සාමිනී, බෙහෙත් තෙලක් වැලැඳු සේක් වේ ද? නො දෙඹා වදළ මැනැවැ’ යි කියව” යි විධාන කොටැ, රතක් පොරොවා ගෙනැ, සත් වන දොරටුවේ යටි මාලේ පටු හැඳැ වැදූ හොත් සේකැ.

6. කේවලිචගේ සත් දොරටුවෙන් පළමු වන දොර කඩට අවුත් රකවලුනට “පණ්ඩිතයෝ කොයි ද?” යි කී යැ. සිටියෝ කියන්නෝ, “බමුණ, මහත් කොටැ නො දෙඹා අරගල නො කොටැ බැණැ නො නැඟී ගොළුවකු සේ කර බා ගෙනැ, නැඟී වර. අද අප ගේ සාමි බෙහෙත් තෙලක් වැලැඳු සේකැ. එ බැවින් මහත් කොටැ දෙහිමි හා අරගල කිරිමි නො කැමැත්තෝ යැ” යි කී හ. සෙසු දොරටුවලැ සිටියාහුත් එ පරිද්දෙන් මැ කී හ. බමුණු මුචින් නො බැණැ කර බා ගෙනැ, සත් වන දොරටුව ගෙවා බොධි සහකයන් සම්පයට ගියේ යැ.

7. බොධි සත්තියන් වහන්සේ ඒ ගිය බමුණා හා කථාවට ආරභා දැක්වූ සේකැ. ළහ සිටියාහු, “සවාමිනි, ඉතා සුඤ්ච වූ තෙලක් වළඳන ලද්දේ වේ ද? එ බැවින් මේ දුෂට වූ බ්‍රාහ්මණයා හා කථාවෙන් ප්‍රයෝජන කිමි ද?” යි කියා නැවැතු හ. කේවම්බසා, බොධි සත්තියන් වහන්සේ සම්පයෙහි හිදිනා ආසනයක් වත් වැහිරූ ගෙනැ සිටිනා ආධාරයක් වත් බොධි සත්තියන් වහන්සේ ගෙන් මිහිරි කථා මාත්‍රයක් වත් නො ලදින්, වැසි සමයෙහි ගවර පිරි ගොවුදකට වත් ගොත් මාල්ලකු සේ, බොල් ගොම ඇහිලී අසුවලින් පලවපලවා මිරිමිරියේ ඒ පසින් ඒ පය ලලා මිරිකමින් සිටියේ යැ. ඒ සිටියා වූ බමුණා මුණ බලා එකෙක් නමා ගේ නුවණ කසා ලී යැ; එකෙක් නමා ගේ බැම උඩ නතා ලී යැ; එකෙක් නමා ගේ වැලමිට කසා ලී යැ. බමුණු ඔවුන් ගේ මේ ක්‍රියාව දැකූ ඉහිකරු වැ ඇත් මැත් බලන්නේ, “පණ්ඩිතයෙහි, අපි යම්හ” යි කියා අනෙකකු විසින්, “කොල අරවු බමුණ, ‘නො දෙබ’ යි කියදින් දෙබදෙබා මැ සිටිනෙහි ද? දැන් තොප ගේ ඇට බැට නළා පියම්හ” යි කී කල්හි, හසින් ත්‍රස්ස වැ නැවැතැ පිටි පස්ස බැලී යැ. ඉක්බිති එ සේ බැලූ බමුණාට එකෙක් හුණ පත්තෙන් පිටට පහරක් ගැසී යැ. එකෙක් “යෙසි ද?, නො යෙසි ද?” කී කියා කර අල්ලා ගෙනැ දුමී යැ; එකෙක් දිවමින් ගොස් පිටිදූ මැද අතුල් පහරක් ගැසී යැ. ඒ තෙමේ දිවියකු කවින් ගැලැවුණු මුව මාල්ලකු මෙන් හසින් තැනී ගෙනැ වෙවුලවෙවුලා දිවන්නේ දුක සේ ගොස් රජ ගෙට පැමිණියේ යැ.

8. රජ්ජුරුවෝ ද සිහන්නාහු, “මපුතණුවෝ අද මා ගේ විවා මතුල් අසා අභිශයින් සතුටු වන්නාහ. තව ද පණ්ඩිතවරුන් දෙ දෙනා ගේ ධම්මයෙන් යුක්ත වූ කථාමෙකුත් වන්නේ යැ. අද දෙ දෙනා ඔවුනොවුන් ඤාමා කරවා ගන්නාහ. එ බැවින් මට වූයේ මහත් ලාභයෙකැ” යි සිතසිතා උන්නාහ. එ වේලෙහි ආනආනා අවුත් එ තැනට වත් කේවම්බසා දැකූ, දෙ දෙනා ඔවුනොවුන් දැකූ, කළ කථා සංසඤ්ඤා විචාරන්නාහු, මේ ගාථායෙන් කී හ:

කථනාහු කෙමට මහොසඤ්ඤා
 සමාගමො ආසි නදිබ්බ ඔුහි
 කච්චි තෙ පටිනිජ්ඣනො
 කච්චි තුට්ඨො මහොසඤ්ඤා.

මේ ගාථායෙන් රජ්ජරුවෝ කියන්නාහු, “කිමෙක් ද, කේවලිං පණ්ඩිතයෙහි, මහෝපධි පණ්ඩිතයන් හා තොප හා එදවස් ධර්ම යුග්ගයෙහි දී වූ කණස්සල්ල හැරුණු කල්හි කරවා ගනු ද? නැවැතැ තොප දෙදෙනාගේ මිහිරි කථා කෙසේ වී ද? තොපගේ රජ්ජරුවන් කියා එවූ මතුල් විවාහය අසා ම පුතණුවෝ සතුටු වූ ද? ඒ මට තො වලභා තත්වූ පරිද්දෙන් කියව” යි කී හ. ඒ අසා කේවලිංපධි කියන්නේ මේ ගාථාවෙන් කී ය;

අනරියරූපො පුරිසො ජනිදු
අසමමාදනො ටඤ්ඤා අසබ්බිරූපො
යථා මුගොව බසිරො
න කිඤ්චතා අභාසථ

“ජන ප්‍රධාන රජ්ජරුවන් වහන්ස, ඒ මහෝපධි පණ්ඩිතයා නම් අනාසී සවරූප ඇති සාධු ගුණයක් නැති ඉතා තද එකෙකැ, සවභාවයෙන් ම ඉතා තද එකෙකැ, අසත්පුරුෂයෙකැ; ගොඵවකු යේ බසකුත් නො කියේ යැ, බිහිරකු මෙන් මා ගෙන් බසකුත් ඉතා ඇසුරේ යැ. ඒ පණ්ඩිතයා නුඹ වහන්සේට මැ තරමැ. ඔහු තරම් දුර්වලයෙක් මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි එක ද කෙනෙක් නැතැ” යි ඉතා දෙඩමලු වූ බමුණු මාලු නමා කටට ආවක් මැ කියේ යැ; නමා කැ ගෙහි බැටයෙහි නමකුත් නො කියේ යැ. “හත්දුරුවා කැබැමු-නම් නමා මේ යැ” යි සිතමි. එ හෙයින් නමා ලත් අවමානයේ නමකුත් නො කියා මහතාණන්ගේ නුගුණ මැ කී ය

9 රජ්ජරුවෝ තුටු ද නො වී, විරුද්ධයකුදු නො කියා, කේවලිංපධිංපධිං හා ඔහු කැටි වැ ආච්ඡාදන හා බත් වියදම් දී නවා-නැත් ලවා, “යව ආචාරිකි, සැතැපි ගනුව” යි සමූ දුන් හ. ඔහු යවා ඉක්බිති රජ්ජරුවන්, “ම පුතණුවෝ ඉතා නුවණැත්තාහ. මිහිරි කථා හා ප්‍රිය තෙපුල් හා දන්නා කෙනෙකැ. එ බැවින් මේ බමුණා හා කථාවකුත් නො කලාහ; දැන සතුටු පමණෙකුත් නො වූ හ. කිමෙක් ද, මොහු ආ ගමනේ මතු වන්නා වූ හයක් ම පුතණුවන් දුටු හෝ යි සිතමි. එ බැවින් මේ කේවලිංපධිං ආ ගමන අපට වැඩක් හා අභිවාද්ධියක් හා තිසා නො වෙයි ‘භරණ දෙමහ?’ යි කාමයෙන් පොලඹා ඔබ ගෙන්වා ගෙනැ,

මරන පිණිස මා කැඳවා ආ යැයි සිතමි. ඒ බව දැන ලා වනා ම පුතණුවන් ඔබට කිසිවකුත් නොකියේ” යි සිතා හසින් තැනි ගෙනා හුන් කල්හි, සේනකාදි ප්‍රඥ සමුද්‍රයෝ සහර දෙන ආ හ.

10. ඔවුනට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු, “කීමෙක් ද, **සේනකස, උභයනර පසුවාලසට** ගොස් මුලහි රජ්ජුරුවන්, ගේ දිගණියන් ගෙනෙමෝ ද? ඒ ගමන තෙපි ඇම කැමැත්තෝ ද?” යි විචාල හ. ඉක්බිති **සේනකසා** කියන්නේ, “මහ රජ, කුමක් කියන සේක් ද? තමා කර එන ශ්‍රී කාන්ත ව ගසා දුරු කරන කෙනෙක් ඇද්ද? ඉදින් නුඹ වහන්සේ ඔබ ගොස් ඒ කුමාරිකාව ගෙනා සේක් වි නම්, **බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන්** හැර සියලු **දඹ දිවැ** නුඹ වහන්සේ හා සමාන රජෙක් නැත්තේ යැ. ඒ කුමක් පිණිස ද යත්: නායක රජ්ජුරුවන් ගේ දිගණියන් රක්ෂා කරන හෙයිනි. තව ද ඒ රජ්ජුරුවෝ සිහන කලා, ‘සෙසු රජ දරුවෝ නම් මා ගේ සේවකයෝ යැ, මා හා සමානයෝ නම් එක **වේදේහ රජ්ජුරුවෝ** මැ යැ’ යි සිතා, **දඹ දිවැ** සියලු සත්‍රිනට වඩනා රු ඇති දිගණියන් නුඹ වහන්සේට දෙන්නා හ. නුඹ වහන්සේට වන්නේ මහත් අභිවාදියෙකැ. යම් කිසි කෙනෙක් නුවණ මද වැ ඊට බාධා කෙරෙත් නම්, ඊට සැකයක් නො කොටා වැහියැ මැනවැ. අපිත් නුඹ වහන්සේ හා ගිය කලා වසනාහරණ අත්තපානා-දියෙන් සමුහ ලබන්නමු” යි, “ක්වමිටසාට නො අඩු වූ ගුණ ඇති ඉතා දොඩමලු වූ ගුණමකු වූ සවනාවයෙන් ඉතා ලොහි වූ **සේනක** නම් බමුණු තෙමේ, රජහු අභියසින් පොලඹා ගිවිස්නා පරිද්දෙන් සිතට නඟා කී යැ. **පුක්කුසාදි** සෙසු පණ්ඩිත වරුන් විචාල කලා ඔහුත් එ ලෙස මැ කිවු යැ. ඔවුන් හා සමන කථා කෙරෙමින් හුන් හැනට **ක්වමිටසා** තමා හුන් තැනින් අවුත්, “මහ රජ, අප රදන්නට නො පිළිවනැ. යම් හ” යි කී යැ. රජ්ජුරුවෝ ඕහට සත්කාර කොටා යවු හ

11. බොහි සන්නියන් වහන්සේ ඔහු ගිය බව දැන නඟා සැරැසි රජ සෙවයට අවුත් රජ්ජුරුවන් වැදෑ එකත්පස් වැ හුන් සේකැ. රජ්ජුරුවෝ සිතන්නාහු, “ම පුතණුවෝ මහා මන්ත්‍රී යැ, සියලු මනුෂ්‍යයෙහි පාඪී ප්‍රාඥා යැ; අතීත අනාගත ප්‍රත්‍යුඥානක යන තුන් කල්හි වන්නා වූ අභියන් පරෙපදෙශ

රහිත වූ ස්වයම්භූ ඥානයෙන් මනා කොටැ දන්නාහ. එ බැවින් අප ඔබ යන ගමනේ යහපත නපුර මේ පණ්ඩිතයෝ දැනිති ” යි සිතා, තමන් පළමු සිතු ලෙස නො රද, රුගයෙන් රන් වැ මොහයෙන් මුසි වැ විවාරන්නාහු, මේ ගාථායෙන් කියත්:—

ජන්තං හි එකාව මති සමෙති
යො පණ්ඩිතා උත්තමභූර්පත්තා
යානං අයානං අඵවා’පි යානං
මහොසධි ත්වපි මහිං කරොහි.

“ පුත, මහෙඟුසධ පණ්ඩිතයෙහි, සේනක යැ, සුක්කුස යැ, කාච්ඤ යැ, දේව්ඤ යැ, කේවට්ඨ යැ, වෛද්ද්හ යැ යන අප ස දෙනා ගේ අදහස්, උත්තර පඤ්චාල දෙයයට බ්‍රහ්මදන්න රජ්ජුරුවන් ගේ දියණියන් ගෙනෙන්නට යාම යහපතැ යි එක් වූ නිශාව, ගඩුගාදකය හා යමුනොදකය හා වෙනස්ක් නැති වූවා වැන්නැ. මහෙඟුසධ පණ්ඩිතයෙහි, තෙපින් කියව. ‘ඔබ යාම වන් නො ගොස් රුදීම වන් යහපතැ, නපුරැ, යන මේ දෙකින් එකක් තොප ගේ සුක්කු වූ ප්‍රඥයෙන් මනා කොටැ සිතා ලා කියව. ඔබ යමෝ ද, නො යමෝ ද? ” යි කි හ.

12. ඒ අසා මිහතාණෝ සිතන සේක්, “මේ රජ, හමා නුවණ මද හෙයින් මුත් සතර දෙනා ගේ බස් ගිවිසැ, නුවණින් අකු වැ, කාමයෙහි හිජු වැ, එකානනයෙන් මැ යන්නේ යැ; ගොස් මහා විනාශයට පැමිණෙන්නේ යැ. ගමනේ දෙම කියා තවතින් තම් නවතා ලම් ” යි සිතා, “ මහ රජ, බ්‍රහ්මදන්න රජ්ජුරුවන් පඤ්ච ප්‍රකාර බලයෙන් සුක්කු නිශාව නො දන්නා සේක් ද? පළමුත් තමන් මේ නුවරට අවුත් පැරැදූ පලා ගිය හෙයින් ලජ්ජාව පැසිදැ ගන්නා පිණිස, ‘දුටු සරණ දෙමි’ යි ඔබ ගෙන්වා, දූලා මුවකු හසු වූ කලා වැද්දකු සේ, නමන් කාමැත්තක් කෙරෙහි යි සිතමි. තව ද ඇම කෙරේ හිජු වූ මහසායා යට තුඩු බිලිය නො දූකැ ගැලා පියා නස්නා පරිද්දෙන්, කාමයෙහි හිජු වැ ඉදින් පඤ්චාල දෙයයට ගිය සේක් වී නමි, ඒ බිලිය හිලු මහසායා පරිද්දෙන් වහා නස්නා සේකැ; තව ද පනා හසු වූ මුවකු පරිද්දෙන් මහත් වූ විනාශයට පැමිණෙන සේකැ. එ බැවින් ඇත යන ගමන මම නො කැමැත්තෙමි ” යි ගාථා සතරෙකින් වදාරන සේක්,

ජානාසි බො රජ මහානුභාවො
 මහබ්බලො චූළනිබ්බමදහො
 රජාව තං ඉච්ඡති කාරණස්ථං
 මිගං යථා ඔකචරෙන ලුඤ්ඤො.

යථා'පි මචෙජා බලිසං වසිකං මංසෙන ඡාදිතං
 කාමහිඤ්ඤො න ජානාති මචෙජාව මරණමත්තනො.

එවමෙව තුවං රජ චූළනෙය්‍යසංසි ධිතරි
 කාමහිඤ්ඤො න ජානාති මචෙජාව මරණමත්තනො.

සවෙ ගච්ඡසි පඤ්චාලං බිප්පමත්තං ජහිසංසි
 මිගං පඤ්චාපත්තංව මහත්තං භයමෙසංසි

වදුළ කල්හි, නුවණ නැති රජ එ බස් අසා නුවණින් සලකා ගත නො හී, “ තමන්ට හෙළා දෙවුව” යි සිතා, “ මේ තමා ගේ දූසයකුන් කොට නො සිතා, ‘ රජ්ජරුවෝ යැ ’ යි මදකුන් නො තකා, දඹ දිව්ව අග්‍ර වූ රජ්ජරුවන් තමන් ගේ ලෙහි ද, දියණියන් ‘ සරණ දෙමි’ යි කියා තමන් ගේ දුතයන් එවූ නියාව දැනා දැනා මැ, මගුලට නිසි එක බසකුන් නො කියා, මා කෙළ නොලුවකු සේ ද, බිලියක් හිලූ මසකු සේ ද, පනා හසු වූ මුවකු සේ ද, ‘ මහන් වූ භයට හා මරණයට හා පැමිණෙති ’ කියයි ” කීපි, “ මගුලට නිසි කථා දන්නෝ තම සේනකාදී පණතිව වරා සතර දෙනා හා අන්වච්ච පණතිකයෝ යැ. තා නිවුන් මිටි එලි ගෙනා සි සා භත ගොවියා පුතු අතින් මෙ සා උතුම් මඩහල වචන විවාලා වූ අපි මැ නුවණ නැති කෙළ තොල්ලම්හ ” යි බොධි සත්තියන් වහන්සේට නො යෙක් පරිද්දෙන් නිකු පරිහව බැණූ පියා, “ මේ ගොවියා පුතු මෙ කැනින් පිටත ලව ” යි නියොග කරන්නාහු, “ මා ගේ මේ නියා සත්‍රි රතන ලාභයෙන් අන්තරායයට පුදුසු බස් කීවා වූ මොහු ගේ කර අල්ලා ගෙනා මා ගේ විජිතයෙන් පිටතා ලව ” යි කී හ.

13. බොධි සත්තියන් වහන්සේ රජහු කීපි බව දැනා සිතන සේක්, “ ඉදින් මෙහි යමෙක්, නුවණ නැති රජහු ගේ බස ගෙනා, මා අත වත් කර වත් ඇල්ලුයේ වී නම්, මා දිවි හිමියෙන් ලජ්ජාවට එ මැ සැහෙන්නේ යැ. එ බැවින් මම මැ යෙමි ” යිතා, හුනැස්නෙන් නැගී රජහු වැදෑ, තමන් වහන්සේ ගේ ගෙට ගිය සේකැ. රජ්ජරුවෝන් කීපි බස් කී

බව මුත් බොධි සත්ත්වයන් කෙරෙහි ගෞරවයෙන් එකක්හට,
 “ තුළු ගසව, මරව, පිටත ලව ” යි නො කී හ. එ සේ හෙයින්
 තමන් මුණ බලා එකක්හට නො කී හෙයින්, බොධි සත්ත්වයන්
 ලිහට ගිය එක ද කෙනෙකුත් නැත්තාහ. ඒ එ සේ මැ යි.
 රජ ගෙය වසන්තවුන් විසින් රජු යමක්හට කීපි, “ තුළු ගසව,
 මරව, පිටත ලව ” යි සාමාන්‍යයෙන් කී කල්හි, සිටියවුන් විසින්
 එ බස් අසා, සිටි පියෙන් නො ඉහිලී රජු මුහුණ යටැසින්
 බලබලා සිටියවුන් අතක් නො සෙල්වියැ යුතු යැ. එකතු
 මුහුණ බලා කී කලැ, ඒ තියොග ලද්දහු මුත්, අනෙකක්හු
 කීසිවකුත් නො කට යුතු යැ. ඒ තියොග ලද්දහු තබා අනෙක්
 කෙනෙක් නො මේවරෙයි මේවර කෙළේ නම්, අරුට කළ
 මනා නිග්‍රහ වරදවා කළ නැතැත්තේ විදෑ ගත්තේ යැ. එ
 බැවින්, රජු එකක්හට තෝරා නො කී හෙයින්, බොධි
 සත්ත්වයන් ලිහට ගොස් සෙසු නිග්‍රහ තබා, “ පිටත ගිය
 මැනැවැ ” යි යන බසක් පමණකුත් කී එක ද සත්ත්වයෙකුත්
 නුමුසේ යැ.

29. ගිරවාණන් ගේ දූහ මෙහෙවර

ඉක්බිති බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ සිතන සේක්,
 “ රජ්ජුරුවෝ, නුවණ නැති වැ, හිතයන් අහිතයන් නො දැනෑ,
 කාමයෙහි ගිජු වැ, ‘මුක්මදනකයන් ගේ දුව ලබන්නෙමි’ ” යැ යි
 සිතා, මතු වන භය නො දැනෑ ගොස් මහා විනාශයට
 පැමිණෙන්නාහ. එ බැවින්, මට බොහෝ යශස් දයක වූ උපකාර
 වැ සිටි රජ්ජුරුවන් ගේ බස් සිතෑ කිබිම මට තරම් නො වෙයි.
 මා විසින් මෝහට පිටිවහල් වියැ යුතු යැ ” යි සිතා, “පළමු
 කොටැ ගිරවාණන් යවා තත්ත්වය දැනෑ පසු වැ මම යන්නෙමි”
 යි සිතා, ඒ නුවරට ගිරවාණන් යවූ සේකැ.

2. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ගිරවාණන් යවා තත්වු පරිදි
 දන් නියාව, බුදු වැ වැඩෑ හිදෑ වදාරන මා ගේ ස්වාමීදරු වූ
 කිලෝගුරු බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් වදාළ සේකැ:

තතො ච සො අපකක මම වෙදෙහසස උපනත්තා
 අඵ ආමනනයි දුතං මාසරං සුවපණ්ඩිතා
 එහි සමම හරිපකක වෙය්‍යාවච්චං කරෙහි මෙ
 අත්ති පඤ්චාලරුජසස සාලිකා සයනපාලිකා

තං පඤ්චේන පුච්ඡස්ස සා හි සබ්බස්ස කොවිද,
සා නො සබ්බං පජානාති රඤ්ඤො ච කොසියස්ස ච
ආමෙති සො පටිස්සුභා මාසරෙ සුවපණ්ණිතො
ආගමාසි හරිපනෙඛා සාලිකාය උපතතිකං
තතො ච ඛො සො ගන්ඛාන මාසරෙ සුවපණ්ණිතො
අථ ආමන්තසී දුතො සාලිකා මඤ්ඤ භාණ්ණිකං
කච්චි ඝරෙ බමනියං කච්චි වෙස්සො අනාමයං
කච්චි තෙ මධුනා ලාජා ලබ්භතෙ සුඝරෙ තච
කුසලස්සෙච මෙ සමම අනාමයමථො මම
අථො මෙ මධුනා ලාජා ලබ්භතෙ සුවපණ්ණිත
කුතොනු සමම ආගමම කස්ස වා පතීතො තුවං
තච මෙ'සි ඉතො පුබ්බෙ දිට්ඨො වා යදි වා සුතො.

“ එමිබා මහණෙනි, ඒ මහෙඟුණි පණ්ණිතයෝ, වෙදවද්හ රජු ගෙන් උදහස් අසා තමා ගේ ගෙට ගියානු, තමන් වැඩු මාසර ගොනුයෙහි උපන් ගිරු පැටවාණන් කැඳවා, ඕහට දුත මෙහෙවර කියා යවන්නානු, ‘රන් වන් පක්ෂ දායකක් ඇති, සබ්ද ගිරු පණ්ණිතයෙනි, මෙ සේ එව. තොප විසින් මට කළ මනා මෙහෙවරෙක් ඇතැ’ යි කී හ. ගිරුවාණෝ, එ බස් අසමින් මැ තමන් හුන් රන් මැදිරියෙන් පිටත් වැ, මහා සනෙතාමයට පැමිණැ, තමන් දෙ පියා මුදුනේ තබා වැඳැ, එකත්පස් වැ සිටැ, ‘කී යථ මෙහෙවරක් කොටැ දී ලමි. සැක නො කොටැ වදල මැතැවැ’ යි කී හ. ඒ අසා පණ්ණිතයන් වහන්සේ වදරන සේක්, ‘මාසර ගොනුයෙහි උපන් ගිරු පැටවාණෙනි, කේවම්ච බ්‍රාහ්මණයා හා බුන්දෙහන රජු හා දෙ දෙනා ‘ඝරණ දෙමහ’ යි කළ කථාව රහස් හෙයින්, ‘සැබැ ද ? බොරු ද ?’ යි රජු ගේ යාන බලන සැල ශ්‍රීහිණිය අතින් තත්වු පරිද්දෙන් විවාර දැනැ ගෙනැ වහා අවුත් මට කියව’ යි කියා ලා, මී හා විලද හා කවා මිපැත් පොවා ශතපාක සහසුපාක හෙලින් දෙ පියා අතුර මැහි කල්හි, ඉතා සිසුම් වූ නුවණැහි ගිරුවාණෝ, අසා ගත් මෙහෙවර ඉදුරා සිතැ තබා ගෙනැ, මහතාණන් තුන් විටක් පැදකුණු කොටැ වැඳැ ලා, මාලිගයේ මතු මාලේ හරන ලද සි මැදුරු කවුළුයෙන් නික්මුණානු, වාත වෙගයෙන් සිඹි රට දිශාවට මුණ ලා නික්මැ, එහි පවත් සිතැ තබා ගෙනැ, සැල ශ්‍රීහිණිය සම්පයට ගියාහ. ඒ කෙසේ ද යත්: ගිරුවාණෝ,

ගොසින් බුහමදනන රජ්ජුරුවන් ගේ මාලිගයේ රන් තොන් කැරළිල වූදුනේ නුන්නානු, මධුර සවරයෙන් රුගනි:ශ්‍රීත හසික් හැඩු හ. ඒ කුමක් පිණිස ද යත්: සැල ශ්‍රීතිණි කවර මාලෙකැ කවර ගබඩාවෙකැ බවත් තො දැනැ, “මේ මා ගේ ශබ්දය අසා මට ප්‍රතිච්චන දී තොමෝත් හබයි. ඒ සලකුණෙන් ඇ සම්පයට යෙමි” යි සිතා හැඩු හ. ඔසින් ඒ ශබ්දය අසා, ඒ රජනු ගේ ශ්‍රී යහන් ගබඩා සම්පයට ගොස් රන් මැදිරියේ නුන් තැනැත්තී, රුගයෙන් රන් වූ සිත් අත්තී, පිටැ පිටැ තුන් හබක් හැඩුව. ගිරවාණෝ මදක් ගොසින් තැවැතැ නැවැතැ ශබ්දය අසා ඒ අනුසාරයෙන් ක්‍රමයෙන් ගොස්, සි මැදුරු කවුළුවේ ඵලිපත පිටැ හිදැ, ගෙයි මිනිසුන් ඇත්ත තැත්ත පරික්‍ෂා කොටැ, තැනියේ දැකැ, ඇ සම්පයට ගියාහ. මෙ සේ කෙළේ කුමක් පිණිස ද යත්: “මේ සතකු ලොකයෙහි සන්නි නිසා ගොස් ඇණ තොල්මිටි බිදවා ගෙනැ මහා පීඩාවට පැමිණෙන්නානු ඇත. ඉදින් මේ ගෙයි යමෙක් මා දුටුයේ වි නම් මටත් අවවාදයක් කෙළේ නම් නපුරු” යි සිතා දෝ ඵ යේ පරික්‍ෂා කළ හ.

3. තැවැතැ සැල ශ්‍රීතිණි, “සබද, මෙ සේ අවුත් රන් මැදිරියේ හිදිනැ” යි කිව. ගිරවාණෝ මැදිරියට වැදැ, “සැල ශ්‍රීතිණිය” යි බැණැවු හ. “කිමෙක්ද ?, සාමිනි” කිව. “කිමෙක් ද, තොප මේ රන් මැදිරියේ වසන්නවුනට සැප ද? දෙමිනසෙක් නැද්ද? මී හා විලද හා සුව සේ ලැබේ ද?” යි විචාළ හ. තොමෝත් කියන්නී, “මා මෙහි වසන්නියට ඉතා සැප යැ. දෙමිනසෙකුත් නැත. විලද හා මී හා සුව සේ ලැබෙයි. යහළුව, තෙපි කොයි සිටැ අවු ද? කවරකු ගේ බසට හෝ ආයෙහි ද?” යි කිව. ගිරවාණෝ ඇ කී බස් අසා, “ඉදින් මම මිසුලු නුවර සිටැ ආමි” කිමි නම් තමා පණ යේ නවුත් සමාගමයෙක් තො වන්නේ යැ” යි ශිච්චි දෙශයෙහි අනිසම පුරය සදහන් කොටැ, “ඔබ සිටැ ආමි” කියා ශිච්චි රජ්ජුරුවන් ඵච්චා කොටැ බොරු ගොතා ගෙනැ කියන්නානු, මේ ගාථාවෙන් කියත්:

අහාසිං සිච්චි රජසු පාසාදෙ සයනපාලකො
 තතො සො ධම්මිකො රුජා බද්ධෙ මොවෙසි බකිතා.

“සොදුර, මම වැලිත් ඵ සේ මෙ සේ ඵකෙක් තො වෙමි. ශිච්චි රජ්ජුරුවන් ගේ යාන බලන්නා වූ ගිරවෙකිමි. අප ගේ රජ්ජුරුවෝ ඉතා ධර්මිකු කෙනෙකැ. ඵ සේ හෙයින්, දහ

ගෙයි හිදිනා. මනුෂ්‍යයන් ද මැදිරිවලා හිදිනා පසිණින් ද හරවන සේක්, මාත් රත් මැදිරියෙන් හැර සේකා. මම, මා කැමැති තෙත ඇවිදූ ගොදුරු කා අවුත්, දවස් පතා මා ගේ රත් මැදිරියේ වෙසෙමි. තොප සේ මා මැදිරියෙන් පිටත් නො වී ඇතුළු මැදිරියේ හිදිනෙමි නො වෙමි ” කී හ.

4. එ සේ කී ගිරවාණනට සැල ළිහිණි තමාට රත් නැටිය ලා තුඩු විලද කවා මීපැත් පොවා අනනයෙහි කියන්නී, “ සබද, තෝ ඉතා දුර සිටැ ආයෙහි යැ. කුමක් පිණිස අවු දූ ? ” යි කීව. ගිරවාණෝ ඇගේ බස් අසා සිතන්නාහු, “ මේ ලොවැ බොරුවක් නො කියා බොරු සිතාවක් නො කොටැ සහිත් නම් සිත් ගත නො හැක්කැ. එ බැවින් බොරුවක් කියා ඇ නම්මා ගෙනැ, රහස් විවාර ගනිමි ” සිතා කියන්නාහු, මේ ගාථා-යෙන් කී හ:

තසස මෙකා දුතියාසි සාලිකා මඤ්ජුභාණිකා
තං තත් අවධි සෙනො පෙකඛතො සුසරෙ මමං.

“ එම්බා සොදුර, තොප ගේ කුලයෙහි මැ වූ මා ගේ පලමු ඇඹැණි කෙනෙක් වූ හ. ඔසිත් එ සේ මෙ සේ කෙනෙක් නො වන්නාහ. පුරුෂයන් සිත් ගන්නා තරම් ලද බොලද මිහිරි ළිය තෙපුල් දන්නාහ. මා ගේ ඇසට රසාඤ්ජනයක් හා සමාන වූ ඒ මා ගේ භාසීව මා බලබලා සිටියැ දී මා ඇස් හමුවේ උකුස්සෙක් අල්ලා ගෙනැ මරු පියා ඇරු ගෙනැ පලා ගියේ යැ ” යි කී හ.

5. එ සේ කී කල්හි සැල ළිහිණි විවාරන්නී, “ තොප ගේ අවුචත් උකුස්සා කෙසේ මරා පියා ඇරු ගෙනැ ගියේ දූ ? ” යි කීව. ගිරවාණෝ ඇ සිතට නැගෙන පරිද්දෙන් බොරු ගොතා කියන්නාහු, “ එක් දවසක් අප ගේ රජ්ජුරුවෝ දිය කෙලියට යන්නාහු මාත් කැඳැවූ සේකා. මම මා ගේ අඹුවත් කැඳවා ගෙනැ ගොසින් දිය කෙලැ පියා සවසැ රජ්ජුරුවන් හා සමඟ අවුත් මාලිගයට නැඟී, ඇඟැ දිය වියලා ගන්නා පිණිස මා ගේ බිරිත්දූ කැඳවා ගෙනැ සි මැදුරු කවුළුයෙන් තික්මි ලා පිටත කුටාගාර කුණ්ඩියෙහි කොබෝ ගෙඩි වළල්ලෙහි උන්නෙමි. ඒ ඇසිල්ලෙහි උකුස්සෙක් කුළු ගෙයැ ආසින් යන්නේ අප අල්ලා ගන්නට දිසී යැ. මම මරණ හසින් නැති ගෙනැ වහා දිවැ පිමි. ඔ දුරි ඇති හෙයින් බඩ බර වැ වහා යා නුහුණුවාහ.

එ විට මා බලබලා සිටිය දී මා අල්ලා ගෙන මරා පියා ඇර ගෙන ගියේ ය. උනට ශෝකයෙන් හඩන්නා වූ මා දුක, අප ගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ, 'සබද, කුමට හඩා ද?' යි විචාර, ඒ බව අසා, 'සබද, නො හඩව. අනෙක් බිරියක් සොයා යව' යි කී හ. එ බසට මම කියන්නෙමි, 'සත්‍රිනු නම් බොහෝ සේ අනාවාරයිලිනු ය. එ සේ අනාවාර දන්නා දුශ්ශීල එකක ගෙන රජවට වඩා හුදෙකලා වැ විසීම යහපතැ' යි කීමි. එ බසට කියන සේක්, 'තොප ගේ ඇඹැණියනට ශතසහසු ලුණයෙන් වඩනා ශීලාවාර සමපන්න සැල ලිහිණියක් වූ ළඟී රජ්ජුරුවන් ගේ යාන බලා හිඳිනී ය. ඕ ඉතා යහපත් එකකැ. තෙපි වහා ඔබ ගොස් ඇගේ අදහස් පරික්‍ෂා කොට පියා, 'යහපතා ඉදිමි' ගිවිස්සවු නම් ඇ ගෙන් අවකාශයක් ලද නම්, තෙපිත් ඇ කැමැත්තනු නම් වහා අවුත් කියව. මම වත් බිසවු වත් ගොසින් මහ පෙරහරින් ගෙනවුත් පාවා දෙන්නෙමු' යි කියා තොප සම්පයට එවූ සේකැ. මම තොප සරණ බණවා ආමි" යි කී හ. ඉක්බිති කියන්නාහු, "ඉදින් තෙපි මා කැමැත්තා නම් වහා කියව. මා රදන්නට නො පිළිවනැ. මා කෙරේ රැකෙන්නා කැමැත්තා නම් අපි දෙන්නමෝ සමහ වාසයෙන් එක් සිත් වැ සුව සේ වසම්හ යි සිත ඇත්ත නො වලහා කියව" යි කී හ.

6. උන් ගේ බස් අසා සැල ලිහිණි ඉතා මහත් සොම්නසට පැමිණැ නමා සතුටු බව නො හඟවා නො කැමැත්තියක මෙන් හඟවන්නී මේ ගාථාවෙන් කියා:

සුවො සුවිං ව කාමෙය්‍ය සාලිකො පත සාලිකං
සුවසස් සාලිකායා ව සංවාසො හොති කිදිසො.

මේ ගාථායෙහි අභිප්‍රාය නම්: "ගිර පණ්ඩිතයෙහි, කුමක් කියවු ද? ගිරවෙක් රක්‍ෂා කෙරේ නම් ගිර බෙහුවකැ. සැල ලිහිණියෙක් රක්‍ෂා කෙරේ නම් සැල ලිහිණියකැ. ගිරවකු විසින් සැල ලිහිණියක රක්‍ෂා කිරීම නම් කවර කාලෙකැ වූ විරු දෙයෙක් ද? එ සේ දෙයෙක් මා ඇසූ විරු දූත් නැතැ" යි කීව.

7. ඒ අසා ගිරවාණෝ සිතන්නාහු, "දුරිය බැහැවුම් කියන බව මුත් මා නො කැමැති සැටි නො වෙයි. සිතින් ඉතා කැමැත්තී ය. නො යෙක් පරිද්දෙන් කාරණ! කියා ගිවිස්වා ගත මැනැවැ" යි සිතා කියන්නාහු, මේ ගාථාවෙන් කී හ:

යං යං කාමී කාමයති අපි වණ්ඩාලිකාමපි
සබ්බත්ථ සද්දසො ගොති තජ්ඣි කාමෙ අසාදිසො.

“එම්බල, යම් සත්‍රියක් යම් පුරුෂයෙක් කැමැත්තේ ඒ නම් වණ්ඩාල වුවත් උනතම වුවත් ඇම දෙන මැ පසුව කාමයෙන් සමයහ. ඒ විෂයයෙහි අඩු වැඩියෙක් නැත. මනුෂ්‍යයන් විෂයයෙහි පවා නොයෙක් ජාති වෙන වෙන, ඇතත් ප්‍රමාණ නම් කාම වෙනතාව මැ යැ” යි හඟවන්නාහු, මේ ගාථායෙන් කී හ:

අත්ථ ජමොවති තාම මාතා සිබ්බිසු රුජ්නො
සා හරියා වාසුදෙවසු කණහසු මහිසි පියා.

“යට ගිය දවසැ දවශවතී නුවර රජ කල කෘෂණායණ ගොත්‍රයෙහි උපන්, දස බැ රජ්ජුරුවනට වැඩි මාලු, මාසුදෙම රජ්ජුරුවෝ, නුවරින් තික්මැ උයන් කෙළියට යන්නාහු, වණ්ඩාල ශ්‍රාමයෙන් තමා ගේ යම් කටයුත්තක් නිසා නුවරට එමින් සිටැ, මහින් ඉවත් වැ සිටි අනඝී රු ඇති එක් කුමාරි-කාවක දකැ පිලිබද වූ අදහස් ඇති රජ්ජුරුවෝ, ඇයගේ ජාති විවාර, ‘වණ්ඩාල කුලයෙහි යැ’ යි කීවත් බලවත් ප්‍රෙම ඇති බැවින්, අසවාමික බව අසා, උයනට නො ගොසින් ඇ රැගෙනැ නැවැතැ මාලිගයට ගොසින්, රුවන් රැසක් සිටැ සිටුවා, සොළොස් දහසක් බිසෝ වරුනට නායක කොටැ ඔටුනු පලදවා, අග මෙහෙසුන් කලාහ. ඒ බිසවු රජහට සිටි නම් පුතකු වැදු හ. ඒ කුමර පිය රජහු ඇවැමෙන් දවශවතී නුවර රජ කෙලේ යැ’ යි උදහරණ කොටැ, ‘එ බඳු ඝෂත්‍රිය කුලයෙහි උපන් රජ්ජුරුවෝ පවා වණ්ඩාල සත්‍රියක් රක්ෂා කල හ. තොපත් අපත් තිරිසනුන් හෙයින් කවර වෙනසක් ද? අපට ප්‍රමාද නම් ඔටුනොවුන් කැමැති පමණක් මැ යැ” යි කියා, නැවැතැ අනෙක් කාරණයෙහින් ගිවිස්වන්නාහු මේ ගාථාවෙන් කී හ:

රථාවති තිමුට්ඨි සා‘පි වච්ඡං අකාමසී
මනුසුා මිහියා සද්ධිං තජ්ඣි කාමෙ අසාදිසා

මේ ගාථාවෙහි අභිප්‍රාය නම්:- “යට ගිය දවසැ එක් බමුණෙක්, පසුව කාමයෙහි ආදිනව දකැ, තමා ගේ බොහෝ සැපත් හැරැ, ගිමාලය වනයට වැදු තවුස් පැවිද්දෙන් මහණ වැ පන්සලක් කොටැ වසන්නේ යැ. එ තැනට නුදුරු තැනෙක්හි

එක් ගල් ගුහායෙකැ බොහෝ කිඳුරෝ වසන්නාහ. එ තැනට නුදුරු තැනෙකැ මහ මකුළුවෙකුත් වසන්නේ යැ. ඒ මකුළුවා කිඳුරු ලෙන දෙර දැලක් බැඳැ උදුසනැ එකකු බැනින් කිඳුරන් ඉස් කඩා ලේ බොන්නේ යැ. කිඳුරෝ නම් ඉතා දුච්ච සත්ව කෙනෙකැ. සුවභාවයෙන් මැ බාන සුල්ලි හ. මකුළුවා නම් රථ සකක් පමණ ඇති මහා විශාල එකෙකැ. කිඳුරෝ ඕනට කිසිවකුත් කොටැ ගත නො හී තාපසයන් සම්පයට ගොස් මිහිරි කථා කොටැ ආ කටයුතු විවාල කල්හි, ‘සොමිනි, එක් මකුළුවෙක් අප ගේ ජීවිත හරණය කෙරෙයි. නුඹ වහන්සේ හැරැ අනෙක් පිටිවහලෙක් නැත. උතුරු අප හැම දිවි රැකැ දී අප සුවපත් කල මැනැවැ’ යි කී හ. ඒ අසා තපස්වී, ‘අප වැනු-නෝත් ප්‍රාණ වධ කෙරෙද්ද ? මෙ තැනින් පහ වැ යැ’ යි අසුර ගසා නෙරැ පි යැ එ විටැ කිඳුරෝ සිතන්නාහු, ‘අප ගේ රථාවනි නම් කීනතරභිතනාව අසවාමිකයැ, ඇ සරහා ලා ගෙන ‘වුත් යාවඤා කරමිහ’ යි තපස්වී ලහට ගෙනවුත්, ‘මැ නුඹ වහන්සේට පාදපරිවාරිකා වේ වා ! අප ගේ සතුරු මරු වදල මැනැවැ’ යි කී හ. තාපසයා ඇ කෙරේ පිලිබද සිත් ඇති වැ ඇ සමඟ වැසැ අලු යම් වේලෙහි කිඳුරුන් ගේ ලෙන දෙරැ සැහැවී සිටැ ගොදුරට ආ මකුළුවා මුගුරෙකින් ගසා ජීවිත ඤයයට පමුණුවා පී යැ. ඇ හා සමඟ වසන තපස්වියා එහි මැ දරුවන් ‘ලදින් බොහෝ දවස් වැසැ කාලැ ක්‍රියා කෙලේ යැ” යි ගිරවාණෝ මේ උදහරණය ගෙනැ හැරැ දක්වා, “එම්බල, තාපසයෝ මනුෂ්‍ය වැ සිටැ තිරිසන් කීනතරභිතනාව සමඟ විසු හ. අපි දෙ පක්‍ෂය මැ පක්‍ෂීම් හ. එ බැවින් තොප ගේ හා අප ගේ හා සරණ මතුලට ප්‍රමාද නම් ඔවුනොවුන් කැමැති වීම යැ ” යි කී හ.

8. එ විටැ සැල ශ්‍රීහිණි ගිරවාණන් ගේ බස් අසා, “ සොමිනි, හැම දවස් මැ සිත නම් එක ලෙස තිබෙන්නේ නො වෙයි. ප්‍රිය-විප්‍රයෝග ඉතා නො කැමැත්තෙම්, හෙවත් නුඹ වහන්සේ ගෙන් මතු විශෝ වීමෙක් ඇත දැන් මැ නැවැත්ත මැනැවැ. පසු වැ විශෝ වීම් ඉතා නො කැමැත්තෙම් ” යි කීව. ගිරවාණෝ තමන් ඉතා නුවණැති හෙයින් හා සත්‍රි මායමෙහි දක්‍ෂ හෙයින් හා තවත් විමසන පිණිස මේ ගාථාවෙන් කී හ:

හඤ ඛො ‘හං ගම්ඤාම් සාලිකෙ මඤ්ජුහ ණිකෙ
පච්චකතානුපදං හෙතං අතිමඤ්ඤසි නුත මං.

මේ ගාථාව කියා, “ නොප මෙ සේ මා නො කැමැති වූ කියන හෙයින් අපි යම්හ, නොප ගේ මෙ තැනට මා තනි වූ අවුත් යාවැසු කරන හෙයින් තෙපි ම, ‘නිකම් එකෙකැ’ යි සිතූ ද? මම ඉතා රුජ පුජිතයෙමි. මට අඹුවෝත් අරුම ද? අනෙකක් සොයා ගනිමි. එ බැවින් දැන් මැ යෙමි ” යි කී හ. සැල ළිහිණි, “ දැන් මැ යෙමි ” කී බස අසමින් මැ ලය පැලී යන තරම් ශොකයෙන් පීඩිත වන්නී, ඔහු දුටු විට මැ උපන් සෙනඟ-යෙන් හා කාම වෙනතාවෙන් හා සමාඛයෙහි දහ වැද දවෙන්-නා සේ විශෝ ගින්නෙන් පැලැහෙන්නී, තවත් තමා ගේ සුත්‍රි මායමෙන් නො කැමැත්තියක මෙන් හඟවා නො යා දී රදවත්-නට උපමා මිශ්‍ර කොට කියන්නී මේ ගාථාවෙන් කියා:

න සිරි තරමානසු මාසර සුවපණිතා
 ඉධෙව තාව අවජසු යාව රජාන දකඛසි
 සොසු සඳං මුතිඛානං ආනුභාවඤ්ච රජ්නො

මේ ගාථාවෙහි අළු නුමි: “ ගිරු පණිතයෙහි, යම් සේ සිතූ ඇත්තක් සාද ගන්නා එකක්හු ඉක්මන් නො විය යුතු ය. ඉක්මන් නැතැත්තවුට ශ්‍රීකාන්තා හොමෝ මැ දුරු වන්නී ය. එ බැවින් අද මෙහි රදව. ගාභ වාසය නමුත් බිරියක් රක්ෂා කිරීම නමුත් ඉතා ඉක්මන් වූ බැරි ය. ඉක්මන් වූ කල දෙය ඔබින්ගේ නො වෙයි. එ බැවින් අද රු මෙහි රදව. ඉදින් රුදුණා නම් අප ගේ රජ්ජරුවන් ගේ මහත් වූ රජෙහිදී දකැ උතුම් වූ රු ඇති සමාහරණයෙන් සැදුණු නාටිකාඛනාවන් ලියැවුණු සවර හා සමාන වූ කියන්නාවූ හිනිකා ඇසුව මැනැවැ ඔවුන් විසින් වයන ලද මාදඛන නාදයත් අසව. ඉක්මන් නො වී නැබැවින් අද රුදුණා නම් වැඩෙක් මුත් අවැ-ඩෙක් නැත්තේ ය. නොප ගේ ගම බිරින්දෑත් නැත, ඇති බිරින්දෑ උතුස්සා ගෙන ගිය සි කිව. ගොප ඉක්මන් වන්නේ ඇයි ද? රුදුණා නම් නොප ගේ අභිමතාචය සිඬු වන්නේ ය. ” යි බැහැවුම් වසයෙන් රදන්නා කැමැති වූ මැ කිව.

9. ගිරවාණෝ, “ නොප මෙ සේ කියන පසු රද යෙමි ” කියා රුදුණාහු නොයෙක් අල්ලාප සලලාපයෙන් ඇ සිත් ගෙන, එ දවස් සවස් වේලේ ලොකාසචද රතියෙහි යෙදී සනතුණ වූ ඔවුනොවුනට ප්‍රාණ සමාන වූ හ. ඉක්බිති ගිරු පණිතයෝ, “ මෙ විට මෝ තමා සිතූ ඇති යම් මැ රහසක් මට නො වලභා

කියයි. ප්‍රපඤ්ච නො කොටැ විවාර ගෙනැ මෙ නැතින් වහා නැගී යෙමි ” සිතා, “ සැල ශ්‍රීතිණිය ” යි කී හ. “ යනපනැ, කිව මැනැවැ. වැළි එකෙක් ඇහ, අද අප ගේ මහල් දින යැ. පසු දවසේ දන්තෙමි වේ ද? ඉදින් මහලට නිසි දෙයෙක් වී නම් අද කිව මැනැවැ, අවමඛහලයෙක් වී නම් නො කිව මැනැවැ, යමාමිනි ” යි කීව. “ තෝ කුමක් කියයි ද? මියේ මී වත් කලා සේ මහල් පිට මහලෙකැ, මා කියන්නේ ” යි කී හ. “ එ සේ නම් කිව මැනැවැ ” යි සැල ශ්‍රීතිණිය කීව. “ ඉදින් අසන්නා කැමැත්තෙහි නම් කියමි ” යි කියා, “ කිමෙක් ද, බ්‍රහ්මදහන රජ්ජරුවෝ ඉතා රූප ශ්‍රීත් බබලන්නා වූ තමන් ගේ දියණියන් තමන් වශග වැ හිදිනා එක් සියයක් රජ දරුවනට නො දී සතුරු වූ **වේදේහ** රජ්ජරුවනට කුමක් පිණිස දෙත් ද? ” යි කී හ.

10. සැල ශ්‍රීතිණිය ගිරවාණන් ගේ බස් අසා ඉතා නො සතුටු වැ කියන්නී, “ සමාමිනී, අප ගේ ජ්නියා මහල් දවසේ මෙ වැනි අවමඛහලයක් කුමක් නිසා කියෙහි ද? ” යි කීව. ගිරවාණෝ කියන්නාහු, “ මම ‘මහලැ’ යි කියමි; තෙපි ‘අවමහලැ’ යි. කියව. අප දෙ දෙනා ගේ බස් විපරිත වන්නේ කිමෙක් ද? ” කී හ. “ සමාමිනී, මෙ සේ වූ මඛහල දිනයෙහි කිව මනා දෙයෙක් නො වෙයි; නො කියමි ” යි කීව “ සොළුර, අවශ්‍යයෙන් මට කිවු මැනැවැ ” යි කී හ. “ සමාමිනී, එ සේ වූ නො ඇසියැ යුත්තෙක් සමඤ්ඤා ලොකයෙහි නැත. එ බැවින් කියන්නට නො පිළිවනැ. නො කියමි ” යි කීව. “ එ සේ ද? තොප සිත ඇති රහස් මට නො කියන කලැ තොප ගේ හා මා ගේ හා සමභ වාසයෙන් ප්‍රයෝජන කිමි ද? ” යි කී හ. සැල ශ්‍රීතිණිය එ බසට ශෝකයෙන් පිරුණු ලය ඇත්තී, “ එ සේ නො කියෙමි නම් මා ඇරැ පියා පලා ගියෝ නම් නපුරු ” යි සිතා, “ එ සේ වී නම් කියමි, ඇසුව මැනැවැ ” යි කියන්නී, **බ්‍රහ්මදහන** රජ්ජරුවන් හා **වේදේහ** රජ්ජරුවන් හා දෙන්නා ගේ විවාහ මඛහලය සේ වූ මහලෙක් තොප ගේ සතුරනටත් නො වේව ” යි කීව.

තෙදිසො තෙ අමිතතානං විවාහො ගොඤ්ඤ මාසර
 යථා පඤ්චාල රුජස්ස වෙදෙහෙන භවිස්සති

ගිරවාණන්, “ ජට කාරණ කිමි ද? ” යි කී කල්හි, “ එහි තනකම කියමි. ඇසුව මැනැවැ ” යි කියන්නී, “ **බ්‍රහ්මදහන**

රජ්ජුරුවෝ, 'දියණියන් සරණ දෙමහ' යි කියා, වෙදේහ රජ්ජුරුවන් හා මනඃපාසක පණ්ඩිතයන් හා දෙන්නා මායමින් මේ නුවරට ගෙන්වා ගෙනා, මරන්නාහ. ඉදින් අවු නම් උනට මර බාධා නැත මිත්‍ර කමට කරන දෙයෙක් නො වෙයි ඒ මහල නිසා වන්නා වූ අභිවාදියෙක් කැහැ" යි කිව. නැවැතැ කියන්නී, " සරණ දෙන්නා තබා දුව ඇසටත් නො පානා හ. 'දෙන්නා මැ මර ජය පානය බොන්නෙවු' යි කේවම්මසා හා රජ්ජුරුවන් හා දෙන්නා මා උන් ශ්‍රී යහන් ගබඩාවේ හිදැ රහස් මනත්‍රණය කොටැ, දැන් කේවම්මසා රජු ගිවිස්වා ගෙනෙන්නට ගියේ යැ" යි දෙන්නා ගේ රහස් කථාවෙන් මදකුත් නො වරදවා ගිර පණ්ඩිතයනට කිව.

11. ඒ අසා, " කේවම්මසා ගේ නුවණ ඉතා යහපත් නියා යැ. මේ උපායයෙන් රජහු මේ නුවරට ගෙන්වා මරන්නට බැරි නො වෙයි. සිතු නියාව ඉතා යහපතැ " යි කේවම්මසා කසිවාරු කොටැ, " අප ගේ මේ නියා මහලේ අවමහලක් කිමෙන් ප්‍රයෝජන කිමි ද ? ඒ නො කිය " යි කියා නවතා, තමන් ආ කම් සැපැයුණු බව දැනැ ඒ රුත්‍රියෙහි ඇ හා සමඟ දවස් යවා, පාන් වූ කල්හි, " සොළුර, මම ශිච්ච රට ගොසින්, 'මා සිත් වන් බිරියක් ලදිමි' මා ගේ රජ්ජුරුවනට කියන්නට යෙමි. මට සත් දවසකට සමු දෙව. අට වැනි දවස මහ පෙරහරින් එන්නෙමි. මා එන හෙක්, හෙපි මා කෙරේ ශොකයෙන් නො කා නො බී වැහැරැ නො ගොස් උකටලී නො වැ සුව සේ ඉදුව " යි කී හ. සැල ශ්‍රීහිණි ගිරවාණන් ගේ චයෝ දුක් ඉවැසියැ නො හි සමුණනට උතතර කීමෙහි අසමච්චි වැ, "යහපතැ, සත් දවසකට අවකාශ දෙමි. සත් වැනි ද නාවොත් අට වැනි ද ආයෙහි නම් එකාන්තයෙන් මා මල තෙතට හුඹ එන්නෙහි යැ. එ බැවින් මා කැමැත හොත් සත් දවස ඇතුළතැ අව මැනැවැ " යි කිව. " සොළුර, කුමක් කියවූ ද ? ඉදින් අට වැනි ද නොප නො දිටිමි නම් මා ගේ ජීවිතය තමා ඇද්ද ? දුර ඇති අඹුව නො කල්හි මිය යාමක් ඇති කලැ හා අලුත් අඹුවක් රක්ෂා කල සත් දවසින් මල කලැ හා මා ගේ ලය ගලෙක් ද ? තෙපි මා එන ගමන සැක නො කරව " යි බසින් කියා, සිතින් සිතන්නාහු, " හෝ මියේ වා ! රැකේ වා ! තිගෙන් මට ප්‍රයෝජන කිමි දෑ " යි මැදිරියෙන් තික්මැ, ශිච්ච රට දිසාවට මුහුණ ලා මදක් තැන් ගොසින්, නැවැතැ මිඤ්ඤ නුවරට ගොස් බොධි සත්‍වයන් වහන්සේ ගේ උරයට බට හ.

12. මහතාණෝ මතු මහල් තලයට වඩා ගෙනෑ විවාළ කල්හි සාල ශ්‍රීහිණිය කී කළ දූ මුළුල්ල ආදානන නො වරදවා මැ කී හ. බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ, මී හා විලද හා කවා මී පැන් පොවා, ශතපාක සහසුපාක යෙලින් දෙපියා අතුර මැඩා, කකුල් සකී මිරිකා, ඉතා සැප වූ රන් මැදිරියේ සැතැප්වූ සේනා. ඒ බව ප්‍රකාශ කොටා වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් ඒ බව වදාරන සේකැ:-

තනො ව බො සො ගන්තාන මාසරෙ සුවපණ්ඩනො
මහෙයසධස්ස අකකාසි සාලියා වචනං ඉදං

“ එමබා මහණෙනි, ඒ ගිරු තෙමේ සාල ශ්‍රීහිණිය ගෙන් රහස් කථා ගෙනවුත් මහෙයසධ පණ්ඩිතයනට කියේ වේ දූ ? ” යි වදළ සේකැ.

31 මහෙයසධසත් උතාර පඤ්චාලයට පැමිණීම

ගිරවාණන් ගෙන් බස් ඇසූ අනතුරු බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ සිතන සේකි, “ මේ රජ්ජුරුවෝ මා නො කැමැති කරවා ගොසින් මහා විනාශයට පැමිණෙන්නාහ. ‘මෙවෙති යසොදයක වූ රජ්ජුරුවන් හේ බස් සිතා තබා, ඒ බව දනා පිටිවහල් නුවූ හ’ යි දත් කෙනෙක් නිඤ්ඤ කෙරෙහි. මා වැනි ජගත් පණ්ඩිතයකු ජීවත් වූ ඉන්දු දී මේ රජ කුමක් පිණිස නස්නේ ද? රජ හට පලමු වූ ගොස් බුහමදනන රජ්ජුරුවන් දූකැ, වෙදෙහ රජ්ජුරුවනට යහපත් නුවරක් කරවා ලා, ගම්වක් පමණ සුළු උමහක් හා දෙ ගම්වක් පමණ මහ උමහක් කරවා ලා, මුලති රජ්ජුරුවන් හේ දියණියන් අප හේ රජ්ජුරුවනට අහිමෙක කරවා දී, එක් සියයක් රජ දරුවන් හා අටලොස් අසොසාහිණියක් පමණ මහා සෙනාව හා අප උන් නුවර වට ලා ගෙනා සිටියා දී, අප හේ රජ්ජුරුවන් රුහු මුඛයට වත් සද මඩලක් පරිද්දෙන් ගලවා ගෙනා එන ගමන මට භාර වන්නේ යැ ” යි සිතූ සේකැ. මෙ සේ සිතන්නාවූ සවාමී දරුවාණන් හේ ශරීරයෙහි පස් වණක් ප්‍රීති උපන්නේ යැ.

2. ප්‍රීති වෙගයෙන් උදන් අනන සේකි, “ යම් පුරුෂයෙක් යම් රජකිහු ගෙන් සියලු සම්පත් ලදින් කිසි-

වෙකිනුත් අනුත වැ මහා ආසා වැ වෙසේනම්, එ සේ වූ ප්‍රඥ සමපන්න පුරුෂයා විසින් කායවාඩීමනස් යන දාර ත්‍රයයෙන් මැ ඒ රජ හට වැඩෙහි හැසිරියැ යුතු යැ; ඔවුන්ගේ ආපදාවක් දුටු කල්හි ඉන් මුදු ලත්තට ශක්ති ඇති වැන් ඊට පිටිවහල් නො වී නම් මිත්‍ර ද්‍රෝහී යැ. එ බැවින් රජහු නුවණ නැති වැ නො දැනැ කියා පු යම් තම් බස් පමණක් සිතැ තබා ගැන්ම දී තරම් නො වෙයි” සිතා, සොළොස් කලයක් සුවද පැතින් ඉස් සෝධා නහා, සඵහරණයෙන් සැරැහී මහ පෙරහරින් රජ ගෙට ගොස්, රජහු වැදැ එකත් පස් වැ සිටැ වදාරන සේක්, “කීමෙක් ද, මහ රජ, උත්තර සෙත්වාල දෙශයට යන සේක් මැ දූ?” යි වදාල සේකැ. “එසේ යැ පුත, යෙමි. සෙත්වාලවණ්ඩි කුමාරිකාව නො ලබන්නා වූ මට රජයයෙන් ප්‍රයෝජන කිමි ද? තෙපින් මා අත් නො හැරැ කැටි වැ එව. ඔබ යාමෙන් වැඩ දෙකෙක් වන්නේ යැ: සහි රතනයන් ලබමි. රජ්ජුරුවන් හා නැ වීමෙන් ඔවුනොවුන් කෙරෙහි මෙෙත්‍රි සිතත් පිහිටන්නේ යැ” යි කී හ.

3. ඉක්බිති රජ්ජුරුවන් වහන්සේට පණිහයෝ කියන්නාහු, “මහ රජ, එ සේ වී නම් මම පලවූ කොටැ ගොස් නුඹ වහන්සේ ඉදිනා මාලිග ආදි ගෙවල්නොවා ලා යම් දවසෙකැ කියා එවිමි තම් එ ද වැහියැ මැනැවැ” යි වදාල සේකැ ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ, “එකානනයෙන් දරුවන් මා අත් නො හරන සැටි යැ” යි ඉතා සතුටු වූ සිත් ඇති වැ, “පුත, තොප පලවූ යන්නවුනට කුමක් ලද මනා දූ?” යි කී හ. “බල වාහන ලද මැනැවැ” යි කී හ. “යම් පමණක් කැමැත්තා නම් එ පමණක් මැ ගෙනැ යව” යි කී හ. ඒ මහතාණන් වහන්සේ, “සිර ගෙවලැ රකවලැ සිටිනා බලසමපන්න යොධයන් මා හා කැටි වැ එවිව මැනැවැ” යි වදාල සේකැ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු, “මට කියන්නේ කිමි ද? තොප කැමැත්තක් කරව” යි කී හ.

4. ඒ මහතාණෝ සිර ගෙවලැ දෙර හරවා ගිය ගිය තැනැ සිතුවිතු අවියක් සාධා දෙන්නට බල ඇති ගුර වීර වෛරයන් යදම් බිඳුවා පිටත් කරවා ගෙනැ, “මට සේවය කරව” යි ප්‍රසාද දෙවා, වඩු කවුරු සොම්මර විත්‍රකාරුදි වූ නොයෙක් කමානන-යෙහි දක්‍ෂ වූවන් ගෙන් අටළොස් කුලයක් ජා වැ පොරෝ උදුලු යනුල් ආදි වූ වුව මනා බොහෝ උපකරණ භාණ්ඩ හා ගෙන්වා ගෙනැ, මහා සේනාව පිරිවර නික්මුණු සේකැ. බොධි සහායින් වහන්සේ නික්මුණු නියාව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ භාථාවෙන් වදාරන සේකැ:-

තනො ව පායාසි පුරෙ මහොෂධො
පඤ්චාල රුජස්ස පුරං සුරමමං
නිවෙසනාති මාපෙතුං
වෙදෙහස්ස යසසිනො

“ එමිබා මහණෙනි, ඒ මහොෂධි පණ්ඩිතයෝ වෙදෙහ රජ හට පලමු ගොස් නුවර හා ගෙවල් හා කරන පිණිස බලවාහන ගෙනැ තික්වුණෝ වේ ද ? ” යි වදාළ සේකැ.

5. බොධි සත්ථයන් වහන්සේ වඩනාසේක්, සතර ගව්වෙන් සතර ගව්වට එකි එකි ගමක් බැගින් ගම් කරවා, ගමකට ඇමැත්තකු බැගින් සිටුවා, මෙ සේ විධාන කරවන සේක්, “තොපි අප ගේ රජ්ජුරුවන් පඤ්චාලවණ්ඩි කුමාරිකාවන් ඇරැ ගෙනැ එක කලා, ඇත් අස් රථ ආදී වූ මාහන සරහා සිටුවා ගෙනැ, කැටි වැ ආ දුඵල වාහන රඳවා ගෙනැ, තොප ගේ වාහනවලට නංවා සතුරනට අසු විශා නො දී වහා මිසුලු නුවරට යවා ලව ” යි වදාළ සේකැ.

6. මෙ සේ මාගී සංවිධානයෙන් ගොස් ගං තෙරට පැමිණැ, ආනන්ද කුමාර යැ යි යන එකක්හු කැඳවා, “ තෙපි තුන් සියයක් පමණ නැව් වඩුවන් ඇරැ ගෙනැ උඩු ගං බලා ගොස්, හර ඇති දඹු කප්වා තුන් සියයක් නැව් කරවා, මාලිග වාසල් දොරටු අවටාල ගෙවල් ආදිය කරවා ගන්නා ලෙස දැරැ සමහර ඔබැ දී මැ ලඝු කොටැ සස්වා නැව් තුන් සියය පුර ගෙනැ එව ” යි විධාන කොටැ යවා, තමන් වහන්සේ ගඟින් එ තර වැ බැසැ, පියවර සතීන් ගණන සේක්, “ මේ දෙ ගව්වක් පමණ තැනැ මහ උමහ වන්නේ යැ. ඒ ඉක්බිති මෙ තැන්හි අප ගේ රජ්ජුරුවන් හිඳිනා නුවර වන්නේ යැ. නැවැතැ මෙ තැන් පටන් රජ ගෙය දක්වා මේ ගව්වක් පමණ තැනැ සුළු උමහ වන්නේ යැ ” යි සවකීය ප්‍රඥාවෙන් මැ තියම දැනැ, මහ පෙරහරින් නුවරට වන් සේකැ.

7. බොධි සත්ථයන් වහන්සේ එන තියාව මුලගී බ්‍රහ්මදනන රජ්ජුරුවෝ අසා, “ මෙ විටැ මා ගේ මනදොළ පිරෙන්ගේ යැ එකානනයෙන් මැ මා ගේ සතුරන් පිටි දක්නෙමි. මහොෂධියා ආ කලා වෙදෙහසාත් නො බෝ කලෙකින් එන්නේ යැ. මෙ විටැ දෙන්නා මැ මරු ජය පාතය බී සියලු දඹ දිම් එක්සත් කොටැ රජ කරන්නෙමි ” යි ඔද වැඩි සතුටු වැ ගිය හ. ජනනෙත්‍ර රසාඤ්ඡන වූ සවාම් දරුවාණන් නුවරට වදන් මැ

අයම්විතරින් අට සාලිය ගව්වක් පමණ ඇති එ සා මහත් නුවර වාසි මනුෂ්‍යයෝ එක හෙළා, “ මෂභ්‍යසධ පණ්ඩිතයෝ නම් මු ල. එක් සියයක් රජුන් හා අටලොස් අක්‍ෂොතිණියක් සේනාව හා කාටක් දමා කපුටු රැසක් තෙරනා සේ ඉස් ලු ලු අතැ ලුහුබදවා පුවෝ නම් මේ මහතාණෝ ල ” යි බලා, ඇස් ඇද ගත නො හී මහා ආශවසීයට පැමිණිය හ. සියලු නුවර එ දවස් සද රැස් වන් කිරි මුහුදක් සේ ක්‍ෂොභ වෑ ඔද වැඩි කියේ යැ.

32 එක දවසින් නව කොටියක් වසතු සැපයීම

මේ සේ ඒ නුවර වාසින්, තමන් වහන්සේ ගේ රූප-දර්ශනයෙන් සන්තොෂ වෑ බලබලා සිටියා දී මැ, රජ ගෙදරට ගොස් ආ නියාව කියා යවා, “ එන්නට කියව ” යි කී කල්හි රජ ගෙට වැදූ, රජු රුවන් වැදූ, එකත් පස් වෑ සිටි සේකැ. එ විටැ රජු රුවෝ මිසුරු කපා කොටැ, “පුත, රජු රුවෝ කවර ද එද්දු ? ” යි කී හ “ මා කියා යැවූ කලැ යැ ” යි වදල සේකැ. “ තෙපි පලමු කුමක් පිණිස අවු දු ? ” යි කී හ. “ දේවයන් වහන්ස, අප ගේ රජු රුවනට මඟුලට මාලිග නංවන්නට ආම් ” යි වදල සේකැ. “ යහපතැ ” යි කියා බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ හා කැටි වෑ ආ සේනාවට බත් වියදම් දෙවා මහතාණනට මහත් සත්කාර කොටැ ඉදිනට යහපත් මාලිගයක් දී, “ පුත, රජු රුවන් එන තෙක් උකටලි නො වෑ අපටත් කල මනා දෙය කරවා ලා සුව සේ ඉලුව ” යි කී හ.

2. ඔබත් රජ ගෙට නැහෙන සේක් මැ, මතු මාලට නැහෙන හිණි පා මුලැ සිටි, “ මෙ තැන්හි සුළු උමඟ දෙර කඩ යැ ” යි සිතූ සේකැ. නැවතැ ඔබට මෙ සේ වූ අදහසකුත් වූයේ යැ: “ මේ රජු රුවෝ. ‘අපටත් කල මනා දෙය කරවා ලව’ යි තුමු මැ කී හ. එ බැවින් උමඟ කනන කලැ මෙහි පස් හා හිණ හා නො වැටෙන ලෙසක් කෙරෙ-ම ” යි සිතා, නැවතැ රජු රුවනට වදරන සේක්, “ මහ රජ, මාලිගයට නැහෙන්නෙම්, හිණි පා මුලැ සිටි මාලිගයේ නව කමානන බැලීම්. සෙසු මා දුටු කපුරෙක් නම් නැත. නැහෙන හිණ යම් තම් වරදෙක් ඇත. කැමැති සේක් නම් ඊට තරම් දඬුපත් ලදීම් නම් තිකම් වඩුවකු තබා විශවකම්යාත් ‘නපුරු’ යි නො කියන ලෙස කරවා ලම් ” යි වදල සේකැ. “ යහපතැ, තොප කැමැති ලෙසක් කරවා ලව ” යි දරු සමහාර දෙවූ හ. ඒ මහතාණෝ, “ සුළු උමඟ දෙර මෙ තැනැ වියැ යුතු යැ ” යි ඉලුරු සලකා ගෙනැ, පරණ හිණ හරවා, යම් තැනෙකැ උමඟ දෙර

මේ ද, එ තැනැ පස් නො වැගිරෙන පරිද්දෙන් පෝරා අතුරුවා, නො හෙන පරිද්දෙන් නිවල කොටා, හිණ සිටුවා ලූ සේකැ. රජ්ජුරුවෝ මේ අන්තරායය නො දන්නාහු, “ තමා කෙරේ ඉත සිහින් මැ කෙරෙහි ” යි සිතූ හ. ඒ පරණ හිණ ඔබ දුටු වරද නම් “යටින් උමග බිඳින කලා හිණ හිණි නම් නපුරු ” යි යන මේ පමණෙක් මැ යැ.

3. මේ සේ එ දවස් නව කමාන්තයෙන් දවස් යවා, දෙ වන දවස් රජ්ජුරුවනට කියන සේක්, “ දේවයන් වහන්ස, ඉදින් එක් ගෙයක් නිල කොටා ලදුමෝ නම්, අප ගේ රජ්ජුරුවන් හිඳිනා පරිද්දෙන් යහපත් කොටා මාලිග ආදී වූ ගෙවල් සකස් කොටා ලත්නමෝ වේ දූ ? ” යි වදාළ සේකැ. “ යහපතැ පුත, මා ගේ මාලිගය හැර මේ නුවරින් යම් ගෙයක් කැමැත්තා නම් ඒ ගත්ව ” යි කී හ. “ මහ රජ, අපි ආගන්තුකයම්හ. නුඹ වහන්සේ ගේ බොහෝ වලලනයෝ යැ. ඔහු තමතමන් ගේ ගෙවල් ගන්නා කලා අප හා කලහ කරන්නා. උනට අපි කුමක් කරවූ දූ ? ” යි වදාළ සේකැ. “ පණ්ඩිතයෙහි, තෙපි උන් ගේ බස් නො ගිවිසූ නොප කැමැති ගෙයක් මැ ගත්ව ” යි කී හ. “ දේවයන් වහන්ස, ඔහු නැවැතැ නැවැතැත් අවුත් නුඹ වහන්සේට කියන්නාහු යැ. එසින් ඔබ සිතට සැපයෙක් නො වන්නේ යැ. ඉදින් නුඹ වහන්සේ කැමැති සේක් නම්, අප ගෙය නිල කොටා ගන්නා තෙක් මැ අප ගෙන් දොර කඩ රකවල් වී නම් කියන්නට ආවුන් වැද්දු නො දෙන්නා පලා යන්නාහ. එ සේ කලා අපටත් නුඹ වහන්සේටත් දෙමිතසෙක් නැත්තේ යැ ” යි වදාළ සේකැ. රජ්ජුරුවෝත්, “ ඉතා යහපතැ, නොප ගෙන් මැ රකවල් ලවා ගත්ව ” යි කී හ. බොධි සත්කියන් වහන්සේ ද හිණි ඉස යැ, රජ ගෙසි දොර කඩ යැ යන මේ හැම තැන්හි මැ, “ රජ ගෙට කාත් වැද්දු නො දෙව ” යි කියා, තමන් වහන්සේ ගෙන් මැ රකවල් ලැබූ සේකැ.

4. ඉක්බිති, “ පළමු කොටා ගොස් රජ්ජුරුවන් ගේ මැණියන් **ගලතා දේවිත්** ගේ ගෙය බිඳුව ” යි තමන් වහන්සේ ගේ මිනිසුනට නියෝග කළ සේකැ. ගියා වූ පුරාණයෝ දොරටුව-වෙහි පටන් හික්කි පදනම් ඇඳුණු වැ උළු සුනු මැටි ආදී වූ දෙය බිඳා හරනට පටන් ගත් හ. රජ මාතාවෝ එ පවත් අසා වහවහා ගෙන් අවුත්, “ කොල, අප ගේ ගෙය බිඳුනෝ කවුරු දූ ? ” යි කී හ. “ **මහෙණ්ඩ පණ්ඩිතයන්** වහන්සේ ගෙය බිඳුවා තමන්

වහන්සේ ගේ රජ්ජරුවනට මාලිග නංවන සේකැ ” සි කී හ. “ ඇයි දරුවෙකි, මේ ගෙයි හුන් කල කිමි ද ? ” සි කී හ. “ අප ගේ රජ්ජරුවන් ගේ බොහෝ සේනාව හෙයින් මේ ගෙය ඉතා කුඩා ය. මහන් කොටැ මාලිග කරවන්නට යැ ” සි කී හ. එ බසට බසවු කිපි, “ කොල, හෙපි මා රජ්ජරුවන් ගේ මෑණියන් බව නො දනු ද ? දැන් මපුතණුවනට කියා ලා තොපට කියවි දන්නෙමි වේ ද ? ” සි කී හ. “ නුඹ වහන්සේ කුමක් දෙවන සේක් ද ? අපි රජ්ජරුවන් ගේ මැ බසින් බිඳුම්හ; ශකති ඇති දූ ඩි නම් නවතා ගන්නැ ” සි කී හ. “ තොපට කියවි දන්නෙ- ම ” සි කීපි රජ ගෙට කියන්නට ගිය හ.

5. දෙර කඩැ සිටි රකවල්ලු “ නො වදුව ” සි කියා උන් නැවැතු හ. “ කුමක් කියවු ද ? මම රජ්ජරුවන් ගේ මෑණියෙමි. මට පෙර රකවලෙක් නැහ. මා යා දෙව ” සි කී හ. “ කාන් වැද්දු නො දෙව ” සි තොප ගේ රජ්ජරුවන් විසින් මැ කියන ලද. තෝ මේ තැනැ නො සිටැ පලා යා ” සි කී හ. බිසවු කිසිවක් කියන්නට නො පොහොසත් වැ තමන් ගේ බිඳුනා බල- බලා සිටියහ. එ සේ සිටියවුන් එකෙක් නැගී සිටැ, “ මේ තැනින් යෙයි ද ? නො යෙයි ද ? ” සි බොටුව අල්ලා ගෙනැ තරවා දමා ලී ය. ඒ මැහැලි වහන්සේ මුහුණින් හී පියා දුක සේ නැගී සිටැ සිතන දෑ, “ එකානතයෙන් රජ්ජරුවන් කියේ සැබෑ සැටි ය. ඉන් මිසක් මට මේ සේ කරන්නට සමම් එකෙක් ඇද්ද ? පණ්ඩිතයන් සමිපයට යෙමි ” සි සිතා ගොස්, “ පුහ මහොගබ පණ්ඩිතයෙකි, මා ගේ ගෙය කුමක් නිසා බිඳුවා දෑ ? ” සි කී හ. ඔබ උන් හා කැටි වැ එක බසකුත් නො කියා නො ඇසු කන් වැ ඒ දසාව නො බලා පියා සි සේකැ. ලහැ සිටි පුරුෂයෝ, “ දේවීන් දෑ කියන්නේ කිමි ද ? ” සි කී හ. “ දරුවෙකි, පණ්ඩිතයෝ මා ගේ ගෙය කුමට බිඳුවද් ද ? ” සි කී හ. “ වේදේහ රජ්ජරුවනට මාලිග කරන්නට යැ ” සි කී හ. “ ඇයි දරුවෙකි, මේ සා නුවර ‘අනෙක් ගෙයක් නො ලැබෙයි’ සිතවු ද ? මා ගේ මේ මසු ලක්ෂය ගෙනැ අනෙක් තැනෙකින් ගෙයක් ගෙනැ මාලිග කරව ” සි කී හ.

6. “ ඒ වන්නා නුඹ ගේ මේ ලක්ෂය ඇරැ ගෙනැ ගෙය අරවා පියම්හ. මේ නුවර අපොහොසත් කෙනකුත් මද වුව. එ සේ හෙයින් අනෙක් ගෙයක් අල්ලා ගත් කලැ උසින් අත්ලස් දෙන්නට මැ සිතති. එ සේ කලැ ගත් ගත් ගෙවල් අත්ලසට මැ අරන කලැ අප ගෙවල් ලබන්නේත් මාලිග නහන්නේත් කෙසේ ද ? වන්නා ව ! නුඹ වහන්සේ මෙ සේ මැ අඩා දෙඩා

යාඥ කරත් අත්ලස් දී ගෙය අරවා ගත් නියාව බවට නො කියනොත් හැර පියමිහ ” යි කී හ. “ දරුවෙහි, කුමක් කියවු ද ? ‘රජ්ජරුවන් මැණියෝ පවා අත්ලස් දී ගෙය අරවා ගත් හ’ යි කී කලා මටත් ලජ්ජ වන්නි යැ. එ බැවින් මා පණ නබා කාටත් නො කියමි ” කී හ.

7. ඔහු, “ යහපතැ ” යි බසවුන් දුන් මසු ලක්ෂය ඇර ගෙනැ ගෙය බසවුනට මැ අල හ. වැලින් ඒ මසුරන් ලක්ෂය නම් දුන් මේ සමයයෙහි මෙන් නම් ආදී ලොහයෙන් ගැසු රනෙක් නො වන්නේ යැ. ඒ රනට “නිලකමීපණ යැ” යි කියති. ඉන් සතර අකෙක් මාස රත් රත් යැ, සතර අකෙක් පස් ලෝ යැ. එ බැවින් ඒ බසවුන් දුන් මසුරන් ලක්ෂයෙන් පනස් දසෙක් ‘මාස රත් රනැ’ යි දත යුතු.

8. ඒ ගෙය හැර එ තැනින් ගොස් **කේවට්ටසා** ගේ ගෙයි බා ගෙනැ පළමු පරිද්දෙන් දොරටුයෙහි පටන් බිදිනට වත් හ. ඒ බමුණු බැණැ නැගී, “ ගොවියාපුත් තමා ගේ නුවරු දී එක් සියයක් රජ දරුවන් හා සේනාව හා බලබලා සිටියැ දී, තමාට සතුරු වැ ගිය මෙ තෙක් දෙනා ගෙන්, මා ගේ මැ බොටුව අල්ලා ගෙනැ බිම උලා නළල මුණ ආදී වූ තැන් ලේ කැන් ලේ මඩුලු කොටැ පියා, දුන් කබර වැ දැ ගියා සේ මෙ සා ලජ්ජාවට පමුණුවා පී යැ. නැවැතැ විවා මගුල කියා ගියා වූ මා, තමා ගේ ගෙයි දී තනි කොටැ ගෙනැ, තමා ගේ බලසමපන පුරුෂයන් ලවා උන පත්තෙන් මරවා, පිරිකර ගස්වා, එ සේත් මා නො මිය නියාවක් කොටැ පී යැ. ඒ මදින් දෙ දුන් මිට අවුත්, මෙ සා නුවරින් මා ගේ මැ ගෙය බිඳුවා, මා උන් තෙතින් තෙරන මාන කෙරෙයි. වන්නා ව ! උෞ ගේ රජු නාවත් දෙන්නාට මැ කළ මනා දෙය මුට කරවමි ” යි තර වැ කීපි, රජ හට කියන්නට රජ ගෙයි දොරට ගියේ යැ.

9. රකවලා සිටියවුත්, “බමුණු මාල්ල, මැත තේයි” කියව- කියවා තමා වලලහ කමට දොර කඩට ගියේ යැ. රකවලුත්, “ කොල, නිකාභට ගුණ ඇති දුභට වූ බමුණ, ‘මැත තේයි’ කියවකියවා එයි දෑ ! ” යි එකෙක් නැගී සිටැ ගසන්නේ, තමා පසැගිල්ල බමුණු මාල්ලා පිරි කරැ පෙනෙන පරිද්දෙන් සරස හිඳැ ගසා ගවු නනා පී යැ. ඒ පාර ලදින් තුෂණිමිහුත වැ, ඉඹිකරු වැ, කකියකකියා, අනෙක් උතරයක් කියන්නට

අසමඵ වෑ, ගත යුත්තක් නො දන්නේ, මසු ලක්‍ෂයක් දී ගෙය අරවා ගත. මේ උපායයෙන් එ දවස් සවස් වන දැනුරේ සියලු නුවර ගෙවල් බිඳවා නැවැතැ හරතට ගත් අත්ලස් රත් එක් කොටැ නව කොටියෙක් වන්නේ යැ. ඒ නව කොටියෙන් සතර කොටි පනස් ලක්‍ෂයක් මාස රනැ සි දහ යුතු සි.

33. උමං කමානතය

නැවැතැ බොසි සතකයන් වහන්සේ නුවර මුළුල්ලෙහි ඇවිදු රජ ගෙට වැසි සේකැ. රජ්ජුරුවෝ, “පණ්ඩිතයෙහි, වසන තෙතක් ලදු දු?” සි විමාල හ “මහ රජ, නො දෙන කෙනෙක් නම් නැත. එසේ වුවත් බොහෝ දවසක් වැදූ හුන් ගෙවල් ගන්නා කලැ මහත් දෙමනසින් කම්පිත වන්නාහ. උන් උනට ප්‍රිය විප්‍රයෝග කිරීම අපට තරම් නො වෙයි. මේ නුවරින් පිටතැ ගඩුතාවටත් නුවරටත් මැදු ගව්වක් පමණ මේ නම් තෙතැ බිමැ අවකාශයෙක් ඇත. එ තැනැ අප ගේ රජ්ජුරුවනට ගෙවල් මාලිග නනම්හ” සි වදාළ සේකැ. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ සිතන්නාහු, “ඇතුළු නුවරැ දී සටන් කරන කලැ සතුරන් දත නො හැක්කැ; පිටතැ දී ඒ නම් වට ලා ගෙනැ සුව සේ සතුරන් මර ජය ගත හැක්කැ” සි සිතා සොම්නස් වැ, “යහපතැ පුත, තොප සැලැකු හෙනැ මැ නිල කරව” සි කී හ. “මහ රජ, අපි වන්නා ඒ සියල්ල කරම්හ. නුඹ වහන්සේ ගේ මිනිසුන් ඒ දසාවට දර පලා ආදි යම් කිසිවක් පිණිස අප ගේ නව කමානත භූමියට නො යා යුතු යැ. ගිය කෙනෙක් යම් සේ කලහයක් කෙරෙත් මැ යැ. එ වේලෙහි නුඹ වහන්සේ ගේ සිතටත් අප ගේ සිතටත් සැපයෙක් නැත්තේ යැ” සි වදාළ සේකැ. “යහපතැ පුත, මැතින් ඒ දසාවට යන මිනිසුන් ගේ ගමන් නවතා ලම්” සි කී හ. “දේවයන් වහන්ස, අප ගේ ඇත්තු දිය කෙළියට රැස් වන්නාහ; එක් වන් දියෙහි මැ කෙළනාහ. පැත් මඩ වූ කලැ, මහොසබ පණ්ඩිතයන් අ, වක් පටන් පහත් පැනක් බි පියන්නටත් නො ලබම්හ” සි නුවර වාසිහු කිපෙත් නම් එසින් ඉවැසුව මැනැවැ” සි වදාළ සේකැ. “පුත, තොප ගේ ඇත්තු සුව සේ ගිම් නිවා දිය කෙළිත්ව” සි කියා, නැවැතැ රජ්ජුරුවෝ, “මහොසබ පණ්ඩිතයන් ගේ නව කමානත භූමියට මේ නුවරින් යම් කෙනෙක් ගියාහු නම් දහසක් දඩ යැ” සි නුවර බෙර ලැවූ හ.

2. බොධි සත්කයන් වහන්සේ රජු වැදෑ, තමන් වහන්සේ ගේ පිරිවර හා සමඟ නුවරින් නික්මැ. තමන් විසින් නියම කර ගත් තැනැ නුවර කරන පිණිස ගොසින්, ගහින් එ තර 'ගඟුල්-ගමුව' ය යි ගමක් කරවා, ඇත් ඇත් අස් රථ ආදී වූ වාහන ද ගෙරි සරක් ද එහි රඳවා, නුවර කමාන්තයට විධාන කරන සේක්, "මෙ තෙක් දෙන මේ මේ කරව, මෙ තෙක් දෙන මේ මේ කරව" යි කමාන්ත බෙදූ, උමං කමාන්තයට පටන් ගත් සේකැ. මහ උමහ දෙර කඩ ගඩොයෙහි අස වියැ. බල සමපන්න ස දහ-සක් පමණ පුරුෂයෝ, මහ උමහ කනන්තාහු මහත් වූ සම් පසිවලින් පස් පුරු ගෙන'වුන් ගහ දියෙහි ලන්තාහ. ලු ලු පස් මුළුල්ල ඇත්තු මඩතාහ. එ බැවින් ගහ පැත් කැලැඹි මඩ වන්-තෝ යැ. නුවර වාසිහු, "මහෙහෙසඩ පණ්ඩිතයන් ආ වක් පටන් පහන් පැනක් බී පියන්තටත් නො ලබමහ; ගහ පැත් කැලැඹි මඩ වන්නේ යැ. මිට කාරණ කිමි දෑ ?" යි කියන්නාහ. ඔවුන්ට මහතාණන් ගේ වරයෝ, "මහෙහෙසඩ පණ්ඩිතයන් ගේ ඇත්තු දිය කෙළතාහ. ඉන් ගහ පැත් මඩ වන්නේ යැ. මැඩැ මැඩැ මඩ මතු කරන්නාහ" යි කියති. එ බැවින් සැක නො කරන්නාහ. බොධි සත්කයන් ගේ අභිප්‍රාය නම් සිඬු වන්නේ යැ. එ සේ හෙයින් ඒ උමහ ගලක් වත් මුලක් වත් තැනි වැ බිම ගිලී අත්තභාන වියැ.

3. සුළු උමහ දෙර කඩ උසකාඨි නුවර වූයේ යැ. සත් සියයක් පමණ යොධයෝ ඒ උමහ කනන්තාහ. සම් පසිවලින් පස් ගෙන'වුන් නුවර ලන්තාහ. ලු ලු පස් පැතින් මිරිකා අතා පවුරු බඳනාහ, ගෙවල් ආදියෙහි මැටි කමාන්ත හෝ කරන්නාහ. මහ උමහට වදනා දෙර කඩ එ මැ නුවර වූයේ යැ. උමහ වනාහි අටළොස් රියන් උස ඇති යන්ත්‍රයෙන් යුක්ත දෙරවලින් ගැවැසී ගත්තේ යැ. එක ඇණක් මිරිකා ලන්තා ඒ දෙරවල් මුළුල්ල පිහි යන්නේ යැ, අනෙක් ඇණක් මිරිකා ලන්තා ඇඳී යන්නේ යැ. මහ උමහ දෙපාඨිවය උලින් බඳවා සුහු කමාන්ත කැරැවූ සේකැ. මුදුනේ වියන් පෝරු අතුරුවා ඝලො ගාවා මකුලෙන් අතිධවල කැරැවූ සේකැ. ඒ මහ උමහ අසු මහ දෙරක් හා සුසැටක් සුළු දෙර වූයේ යැ. ඒ මුළුල්ල යන්ත්‍ර-යෙන් යුක්ත මැ වූයේ යැ. ඒ උමහ දෙපාඨිවයෙහි නොයෙක් සිය ගණන් පාන් ගබඩාක් වූයේ යැ. එසින් යන්ත්‍රයෙන් යුක්ත අගුලු මැ වූයේ යැ.

4. තව ද ඒ උමහ දෙපාර්ශවයෙහි එක් සියයක් රජ දරුවනට එක් සියයක් ශ්‍රී යහන් ගබඩාක් වූයේ ය. එසින් යනුයෙන් යුක්ත අගුලු මැ වූයේ ය. එකී එකී ගබඩායෙකිනි නොයෙක් පැයෙන් යුක්ත වූ කොළු පලස් ආදියෙන් අතුට සරහා නබන ලද සැතැපෙන මහ යානෙකුත් ඇත්තේ ය. නහන ලද බවලවුණු ඇති එ සේ මැ සරහන ලද එකිඑකී සිංහාසනයෙකුත් ඇත්තේ ය. ශ්‍රී යහන් ගබඩාවලැ මහ යහන් ලහ උතුම් වූ රු ඇති දිව්‍යාප්සරුවන් බඳු සමානරණයෙන් සරහා සිටුවන ලද පෙනැලි රූත් වන්නේ ය. ඒ පෙනැලි රු නො දන්නවුන් අතින් පිරිමැදැ මුත් 'අජීව යැ' යි නො දන හැක්කේ ය. තව ද ඒ උමහ දෙ පාර්ශවයෙහි දක්ෂ වූ විත්‍ර කාරයන් ලවා අතිමනොහර වූ සිත්කම් කරවන ලද්දේ ය. ඒ සිත්තම් කවරේ ද යත්: ශක්‍ර විලාසය, මහා මෙරු පඵතය, සතර මහා සමුද්‍රය, සතර මහා ද්වීපය, හිමාලය පඵතය, අනවතපා විල, සිරියෙල් අතලය, වජ්‍ර බිඹය, සුඬී බිඹය, වාතුමිහාරජිකාදි කාමාවචර දිව්‍ය ලොකය යනාදි ලොවැ විද්‍යමාන ආශ්විචන් දෙයන් උමහා සිත්තම් කරවා ලූ සේකැ. එකී බිම රිදී පටක් හා සමාන වූ සුදු වැලි ඉස්වා උඩු විසතැ නටු උඹ බලා කෙම් බිම බලා එල්වන ලද සුපුෂ්පිත වූ පද්ම වනයක් පරිද්දෙන් අදවා ලූ සේකැ. උමහ දෙ පාර්ශවයෙහි නොයෙක් බඩු පුරා තිබෙන සල්පිලින් සැදූවූ සේකැ. ඒ උමහ ඒ ඒ ස්ථානයෙහි ගනි දම පුෂ්ප දමයන් එල්වූ සේකැ. ඒ උමහ සුබ්‍රි නම් දිව්‍ය සභාව සේ ඉතා අලංකාර වියැ.

5. පලමු යැවූ අංකිදෙ නම් අමාත්‍යයා තුන් සියයක් වඩුවන් ලවා සැසැ තිමවන ලද දරු සමහාර නැව් තුන් සියයක් පුරා ගනින් ගෙන'වුන් බොධි සත්‍යයන් වහන්සේට කී යැ. බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ දඩු පත් නුවරට බා ගෙනැ, "තෙල නැව් සහවා නබා මා කී යම් දවසෙකැ ගෙනෙව" යි නික්මෙන තොට උඩු ගහ නුදුරු නැනෙකිනි සහවා නැබ්බූ සේකැ. නැවැතැ ඒ නුවරු, 'පැන් අගල යැ, කලල් අගල යැ, විශැලී අගල යැ' යි අගල තුනකුත් කැණැවූ සේකැ. තව ද ඒ නුවරට අවලොස් රියන් උස පවුර ද, පවුරට තරම් පදනම ද, වාසල් අවටාල බලකොටු කුරුඹිලි ආදිය ද, රජ ගෙය ආදී වූ නොයෙක් ගෙවල් සමූහ ද, අත් හල් අස් හල් පැන් පොකුණු ආදිය ද යන මේ සියල්ල නිමාවට පැමිණියේ ය.

34. වේදේහයන් උතර පඤ්චාලයට පැමිණීම

මේ සුළු උමහ යැ, මහ උමහ යැ, එ සා මහත් බිම පිසා කැරැවූ නුවර යා යන මේ සියල්ල සාර මසෙකින් නිමවා ඉක්බිති, බොධි සතඨයන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන් කැඳවා දූතයන් යැවූ සේකැ. ඒ බව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ භාථාවෙන් වදාරන සේක්,

“ නිවෙසනාති මාපෙතො වෙදෙහස්ස යසස්සිනො
අථස්ස පභිණ්ණී දුතං
එභිදාති මහාරජ මාපිතං තෙ නිවෙසනං ”

“ එමබා මහණෙනි, මහෙඟුසඬ පණ්ඩිතයෝ වේදේහ රජ හට පලවූ වැ ගොස් නුවර උමං රජ ගෙවල් ආදිය කරවා සාර මසෙකින් නිමවා කොටැ වේදේහ රජු කැඳවා දූතයන් යැවූ හ ” සි වදළ සේකැ.

2. පෙර මහ බලබලා උන්නා සේ රජ්ජුරුවෝ දූතයා සේ බස් අසමින් මැ සේනාව පිරිවරා නික්වුණහ. ඒ බව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ භාථාවෙන් වදාරන සේක්,

“ තතො ව රජා පායාසි සෙනාය චතුරඛනියා
අනන්තවාහනං දට්ඨං පිතං කමපිලලිසං පුරං ”

“ එමබා මහණෙනි, අටලොස් අක්ෂෙතිණ්ණි සඛ්ඛාතන එ සා මහත් සතුරු සෙනාවක් හා එක් සියයක් රජුන් හා හුන්නා වූ උතර පඤ්චාල දෙශයෙහි කමපිලල නුවරට, කාමයෙහි හිපු වූ නුවණින් අකු වූ ඒ වේදේහ රජ මොහයෙන් මුස වූයේ, අථානථී දෙක ඉදුරු සලකා ගත නො හී, චතුරඛනී සේනාව පිරිවරා නික්වුණෝ වේ ද ? ” සි වදළ සේකැ.

3. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ සාර සියයක් ගවු ගෙවා ගොස් ගං තෙරට පැමිණියහ. බොධි සතඨයන් වහන්සේ රජ්ජුරුවනට පෙර ගමන් කොටැ කැඳවා අවුත්, තමන් වහන්සේ කැරැවූ නුවරට ගෙනැ ගිය සේකැ. රජ්ජුරුවෝ මාලීගයට නැඟී අග්‍ර වූ භොජනය අනුභව කොටැ මදක් සැතැපි පස්වරු වේලේ තමන් ආ නියාව මුළුතී රජ්ජුරුවනට කියා දූතයන් යවූ හ. ඒ බව වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ භාථා දෙකින් වදාරන සේක්,

“ තනො ව බො සො ගනාචාන බ්‍රහ්මදත්තයා පාතිණී
 ආගතොසමි මහා රුජ තව පාදනි වන්දිතුං
 දදතිදනි මෙ හරියං නාරිං සබ්බසග්ගසොභිනිං
 සුචණ්ණෙන පටිච්ඡන්තං දසිගණ පුරකකතං. ”

“ එම්බා මහණෙනි, **වේදේහ** රජ බ්‍රහ්මදත්ත රජ හට කියා
 යවන්නේ, ‘මහ රජ, නුඹ වහන්සේ ගේ ශ්‍රී පාදය වදනා පිණිස
 ආමි. සමීහරණයෙන් සරහන ලද ශරීර ශොභා ඇති දැසිදස්
 සමූහයා විසින් පිරිවරන ලද නුඹ වහන්සේ ගේ දිශණියන් මට
 බිරින් දු කොටා වහා එවුව මනාවැ’ යි කියා යවී යා ” යි
 වදල සේකැ.

4. අඹුවන් කෙරේ ලොහයෙන් “වදිමි” කී බව මුත්
වේදේහ රජුපුරුවෝ ඉතා වැඩි මහල්ලහ. මුලින් රජුපුරුවෝ
 වූ කලී මුණුබුරු කරමටත් ඇත්තා හ. දුන් රක්ෂා කරන කලැ,
 කෙසේ මහලු වුවත් කෙසේ පොහොසත් වුවත් වැන්ද මනා
 හෙයින්, එසේ ඔහුන් සිත් ගෙනැ කුමාරිකාත් ලැබැ ගතිමි
 නම් යහපතැ යි සිතා වැදැ යැවූ හ යි දත යුතු.

5. **වේදේහ** රජුපුරුවන් ගෙන් ගිය දුතයන් ගේ බස් අසා
 මුලින් රජුපුරුවෝ මහ සොම්නසට පැමිණැ, “ මෙ විටා මා ගේ
 සතුරු කොයි සේ ද? සෙට් දෙන්නා ගේ ඉස් කපා පියා, පසින්
 මැඩැ ගෙනැ හිදැ, ජය පානස බොන්නෙමි ” යි සිතින් ක්‍රොධ
 උපදවා, බසින් දුතයනට සතුටු හඟවා, උනට ප්‍රසාද දී, නැවැතැ
 කියා යවන්නාහු, මේ ගාථාවෙන් කී හ:—

“ සඛාගතං තව වෙදෙහ අනො නෙ අදුරුගතං
 නකබ්‍රතඤ්ඤව පරිපුච්ඡ අහං කඤ්ඤං දදමි තෙ
 සුචණ්ණෙන පටිච්ඡන්තං දසිගණ පුරකකතං. ”

මේ ගාථායෙහි අභිප්‍රාය නම් “ **වේදේහ** රජුපුරුවෙහි,
 තමන් මීට ආ ගමන නපුරු ගමනෙක් නො වෙයි, ඉතා
 යහපත් ගමනෙකැ. හොප විසින් විවාල මනා මතුලට යොග්‍ය
 නක්ෂත්‍රයෙක් මැ යැ. සවණීලඝකාරයෙන් සරහා නිමවන ලද
 හොබනා අවයව ඇති මා ගේ දිශණියන් දැසිදස් සමූහයා විසින්
 පිරිවරන ලදු වැ තොපට පාවා දෙමි ” යි කියා යවූ හ.

6. ඒ දුතයෝ ගොස් **වේදේහ** රජුපුරුවනට, “ දේවයන්
 වහන්ස, ඔබින් බාධා නැත. මතුලට හදලු නැකැත් වහා විවාල
 මැනැවැ. රජුපුරුවෝ දිශණියන් පාවා දෙන්නාහ ” යි කී හ.
 ඉක්බිති, “ රජ, ‘අද මැ නැකැත් යහපතැ’ යි දුතයා අත කියා

යව් යැ” යි වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් වදාරන සේකි:—

“ නතො ව රුජා වෙදෙහො නකඛතනං පරිපුච්ඡථ
නකඛතනං පරිපුච්ඡන්වා බ්‍රහ්මදත්තසස පංතිණි
දදතිදති මෙ භරියං නාරිං සබ්බධන සොභිතිං
සුවණේණන පච්චන්තනං දසිගණ පුරකකතනං. ”

“ මහණෙනි, ඒ ඉක්මන් රජ, ‘අද නැකැත් යහපතැ, සියලු සත්‍රී ලක්‍ෂණයෙන් ශොභන වූ දිග්‍රහණියන් පරිවාර සහිත වැ වහා එවුව මැනැවැ’ යි කියා යව් යැ” යි වදාල සේකැ.

35. බ්‍රහ්මදත්තයන් උපකාරී නුවර වට ලාම

බ්‍රහ්මදත්ත රජ නැවැතැ කියා යවන්නේ, “ සියලු බිසෝ පලදනාවෙන් හොබනා වූ මා හේ දිග්‍රහණියන් සියලු පිරිවර හා සමඟ මහ පෙරහරින් දැන් එවමි. දැන් මැ එවමි” යි බොරු කියා, ආ දුතයන් යවා, එක් සියයක් රජ දරුවනට කියා යවන්නේ, “ එ දවස් මිසුලු නුවරට ගියා සේ අවලොස් අකෞශිණී මහා සෙනාව හා පඤ්චාසුධි සත්තඤ්ච වැ උපකාරී නුවර බලා තික්මෙන්නට කියව. සතුරන් දෙනනා ඉස් කපා සෙට ජය පානය බොන්නෙමු” යි කී යැ. ඒ සියල්ලෝ මැ රජහු කී පරිද්දෙන් වතුරඬහිනී සෙනාව ගෙනැ තික්මුණාහු යැ. රජහු තුමුන් තික්මෙන්නාහු, මැණියන් නලනා දේවින් ද, අග මෙහෙසුන් නයද, දේවින් ද, පුහණුවන් පඤ්චාලවණඬ කුමාරයන් ද, දිග්‍රහණියන් පඤ්චාලවණඬ කුමාරිකාවන් ද යන මේ සතර දෙනා, මාලිගයේ දෙවෙනි මාලේ රඳවා, සුරක්‍ෂිත කොටැ රකවල් ලවා උපකාරී නුවරට ගිය හ.

2. බොහි සත්තඤ්ච වහන්සේ වේදේහ රජ්ජුරුවන් හා කැටි වැ ආ මහා සෙනාවටත් බොහෝ වූ සහකාර කල සේකැ. ඉන් සමහර කෙනෙක් රු බොන්නාහ; සමහර කෙනෙක් මව්ප් මාංස කන්නාහ; සමහර කෙනෙක් ඉක්මන් වැ එන රජ්ජුරුවන් හා කැටි වැ නො සැනැපී දිවැ දිවැ ආ හෙයින් ශ්‍රාන්ත වැ නිදන්නාහ. වේදේහ රජ්ජුරුවෝ සේනකාදි පණ්ඩිත වරුන් හා අමාත්‍ය මණ්ඩලයා හා පිරිවර සරහන ලද මාලිගයේ මතු මහලේ ශ්‍රී යහන් මුදුනෙහි මිහිරි කථා කෙරෙමින් උන්නා හ

3. ඉක්බිති වූලහි රජ්ජුරුවෝ ද, එක් සියයක් රජ දරුවන් හා අවලොස් අකෞශිණී සඬ්ඛ්‍යාත සෙනාව හා ගෙනැවුන්,

එ දවස් මිසල නුවර වට ලවා සේ, තුන් සතියෙකින් හා සතර වලල්ලෙකින් කිසි තෙතෙකිනුත් සිදුරක් නොපෑ වට ලා ගත්තා හ විලක්කු සිය දහස් ගණනින් යුක්ත වෑ. “අරුණු නො නැගෙන තෙක් මෑ නාල්ලම්හ” යි සතිටුගත් කොටෑ සිටෑ ගත් හ.

36. ‘මධගල විපිය’

උභිමතාචි සාධක වූ විනතා මාණිකායක් බඳු වූ මා ගේ සාමි දරු වූ ශ්‍රී මහා බොධි සතනියන් වහන්සේ, බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජරුවන් ආ බව දැනෑ, සහජාත යොධියන් තුන් සියයක් දෙනා තෝරා ගෙනෑ, “තෙපි හෑම සුළු උමහින් ගොස්, බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජරුවන් ගේ මෑණියන් ද අග මෙහෙසුන් බිසවුන් ද දරුවන් දෙන්නා ද යන මේ සතර දෙනා මාලිගයෙන් බා ගෙනෑ, එ මෑ උමහින් ගෙනවුත් මහ උමහට බා ලා, ඉන් ගෙනෑ ගොස් උමහින් පිටත් නො කොටෑ පියා, ඇතුළු උමහෑ රඳවා ගෙනෑ අප එන තෙක් මහ විසල් මලුවේ සිටුව” යි වදාල සේකෑ.

2. යොධියෝ මහතාණන් ගේ බස් මුදුනින් පිළිගෙනෑ, සුළු උමහින් ගොස් තිණි පා මුල අතුල පෝරුවේ දොර අගුළු හැරෑ උඩට නැගී, තිණි පා මුල යෑ තිණි ඉසයෑ මාලිගයේ ඒ ඒ ස්ථාන යෑ යන මෙ තෙක් තැන්හි රකවලෑ සිටියවුන් ද, පිරිවර සිටි කුරුන් කුදුන් ආදීන් ද අල්ලා ගෙනෑ, දුන් දෙ පා එක් කොටෑ තරවා බෑදෑ, බෑණෑ නො නැගෙන පරිද්දෙන් කටෑ කඩ රෙදි ගන්වා, මුවා වෑ තිබෙන්නා වූ ඒ ඒ ස්ථානයෙහි කොකුවලෑ එල්ලා රූප භෝජනයට සකස් කොටෑ සපයා තුබූ නොයෙක් වගීයේ අනඹි වූ කෑවුම් ජාති තාක් මුළුල්ල සමහරක් අනුභව කොටෑ පියා, සමහරක් සුනු විසුනු කොටෑ පියා, මාලිගයේ මතු මාලට නැගෑහ. එ දවස් කලකෑ දේවී යෙහෙලණියන් හා මුණුබුරන් දෙන්නා හා සතර දෙන, එක යහනට නැගී, ඔවුනොවුන් වෑලෑදෑ ගෙනෑ, “සටන් නම් වපල දෙයෙකෑ, කවුරු දනිද්ද, ජය පරාජය කාට වේ දෑ?” යි සිතසිතා වෑදෑ ගොත්තාහ.

3. එ වේලෙහි යොධියෝ ඔවුන් උන් ගබඩාවෙහි දොර කඩ සිටෑ බෑණෑවූ හ. එ බස් අසා කලකෑ දේවී යහනින් නැගී සිටෑ, “කීමෙක් ද, දරුවෙති?” යි කියමින් දොර කඩට ආ හ. යෝධියෝ ඔවුනට කියන්නාහු, “දේවීන් වහන්ස, අප ගේ

රජ්ජරුවන් වහන්සේ මෙසේදී රජුන් මහෙණකඩ පණ්ඩිතයාත් අල්ලා ගෙනා මරා පියා, සියලු දඹ දිවැරුණු එක්සත් කොටා, එක් සියයක් රජුන් පිරිවර, මහ පෙරහරින් ජය පානය බොන්නාහු, ඒ මහලුට නුඹ සතර දෙනාත් කැඳවා යන පිණිස අප එවූ හ වැඩියා මැනවැ” යි කී හ.

4. එ බස් අසමින් අභියසින් සහුටු වූවාහු, දොර ඇර, සතර දෙන මාලිගයෙන් බැසූ භිණ්ණි පා මුලුට ගියා හ. යොධයෝ බිටුන් ඇර ගෙනා සුළු උමහට වන් හ. එ විට රජ දරුවෝ කියන්නාහු, “අපි මෙතෙක් කල් මෙහි වසන්නමෝ, එක දවසකුත් මේ විටියට නො බට විරුම්හ. මේ විටිය කිනම් ද?” යි කී හ. එ බසට යොධයෝ කියන්නාහු, “කුමක් කියන්නෝ ද? මේ විටියට ඇම ද මැ බට නො හැක්කැ. මේ ‘මඩහල විටි’ නමැ. අද ජය පානය බොන දවස් මහලු හෙයින් රජ්ජරුවෝ නුඹ සතර දෙනා මේ මගින් කැඳවා එවූ හ” යි කී හ. එ බස “සැබැවැ” යි ගිවිසූ, උමහ විසාර බලමින් කෙළිමින් සෙමෙන් සනෙහෙණයෙන් යන්නා හ.

5. යොධයන් ගෙන් සමහර කෙනෙක් රදා, නැවැතා රජ ගෙට ගොස්, රුවන් ගබඩාවලා දොරවල් ඇතැ බිඳා පියා, තම-නමන් ගෙනා යන පමණ සාර වූ අනඝි වූ රුවන් පොදි බැඳූ ගෙනා උමහට වැදූ, දොර අගුළු ගෙනා පැලූ හ.

6. රජ දරුවන් සතර දෙනා පලමු ගෙනා යන යොධයෝ දිව්‍ය පුරයක් මෙන් සරහන ලද මහ උමහට බා ගෙනා නමා ගත් හ. ඔහු සතර දෙන සිහිනෙනුත් නුදුටු විරු ඒ විසාර බලා, “රජ්ජරුවන්ට මහලුට මැ කල හ” යි සිතූ හ. යොධයෝ උන් සතර දෙනා උමහින් පිටත් නො කොටා, ඇතුළු උමහ සරහන ලද එක් ශ්‍රීයහන් ගබඩාවෙකැ ඉඳවා, සමහර කෙනකුත් රනවලා සිටුවා සමහර කෙනෙක් උන් ගෙනා බව බොධි සනකියන් වහන්සේට නොසින් කී හ. උන් ගේ බස් අසා, ජනානඤ්ඤකර වූ මා ගේ සවාම් දරුවාණෝ, “මේ විටා මා ගේ මනදොළ මුදුන් පත් වී යැ” යි ඔද වැඩි සහුටු වැ, රජ්ජරුවන් සම්පයට ගොස් වැඳූ එකත් පස් වැ සිටි සේකැ.

37. වේදේහයන් ගැලවෙන උපාය සෙවීම

රජ්ජරුවෝ, කෙලයෙන් විසින් මඩනා ලද අදහස් ඇති වැ උන් බැවින්, “දියණියන් දූන් එවකි, දූන් එවකි” සිතසිතා උන්නාහු, වහා හුනක්නෙන් නැගී, සි මැඳුරු කවුළුව හැර

පවුරින් පිටත බලන්නාහු, දිළිසෙන්නාවූ විලක්කු සිය දහස් ගණනින් යුක්ත වූ අනන්‍යාපරිමාණ වතුරබිහිති සෙනාව නුවර වට ලා සිටියවුන් දකෑ ලය ඉපිලා අතියයින් සැක වූ, සේනකාදි ප්‍රඥ සමන්ත පණ්ඩිත වරුන් හා සමග මනුෂ්‍යය කරන්නාහු, “ඇත් අස් රථ ආදි වූ සනාඬ වූ, ‘ගනුව, මරව, කොටව’ යනාදි යුද්ධයෙහි කිව මනා බස් බණන්නා වූ සේනාව යැ. ශරදකාශයෙහි තාරකාවන් පරිද්දෙන් බබලන්නා වූ විලක්කු ආලෝකයෙන් මේ නුවර තීරු නැති කලක් මෙන් අතියයින් බබලා ගියේ යැ. මුලින් රජ්ජුරුවෝ, මර සෙනෙක් පරිද්දෙන් මෙ සා සෙනාවක් ගෙනොවාහු, අප කෙරේ සතුටින් අවු ද, නො හොත් රැහැණි වෑ අවු ද පණ්ඩිත වරුහි ? මේ කීමෙකැ සි යිනවු ද ?” යි මේ ගාථාවෙන් කී හ:—

“ හසී අසා රථා පතති සෙනා තිට්ඨනති වමම්භා
 උකකා පදිතතා ක්‍රියානති කිනනු කාහනති පණ්ඩිතා. ”

2. මේ ගාථාව අසා, නුවණින් අකි වූ ඉතා ජඩාසා වූ ලොහි වූ ගුණමකු වූ කෙලෙහි ගුණ නො දන්නා වූ අනාභි ස්වරූප ඇති සෙනා පණ්ඩිතයන් ද, “මහ රජ, නො සිතා වදාල මැනවැ. බොහෝ විලක්කු ආලෝක පෙනෙයි, ‘නැකැත් වේලා නො වරදවා සරණ දෙන පරිද්දෙන් දියණියන් හැර ගෙනා බුහමදනන රජ්ජුරුවෝ ආහ’ යි සිතමි ” යි කී හ. නැවැතැ පුත්තුසා කියන්නේ, “ මහ රජ, තුඹ වහන්සේට සනකාර පිණිස නො රට ආ හෙයින් රකවල් ගෙනා සිටිනා නියා යැ ” යි කී යැ. ඒ අඥන පණ්ඩිතයෝ සතර දෙන යමක් සිතුවෝ නම් නන්දෙබින්නවුන් මෙන් කටට ආවක් මැ කී හ.

3 වෙදේස රජ්ජුරුවෝ ද, “ මේ මේ ස්ථානයේ මෙ තෙක් මෙ තෙක් සෙනාව බැගින් සිටිත් වා ! මේ ස්ථානයෙහි සුරක්ෂිත කොටැ රකවල් ගනුව, පමා නො වව, නො නිදව ” යනාදි කියන්නා වූ බස් ද අසමින්, සනාඬ සනාඬ වූ යුද්ධයට සැරැහි සිටින්නවුන් ද දක්නාහු, මරණ හසින් තැඟි ගෙනා, බොධි සතියයන් වහන්සේ ගේ බසක් ප්‍රාථනා කරන්නාහු මෙ සේ කියන්නාහු, “ ඇත් අස් රථ පදික අනන්‍යාපරිමාණ වූ වතුරබිහිති සෙනාව සනාඬ සනාඬ වූ සිටිනී යැ. අනන්‍ය වූ විලක්කු ආලෝකයෙන් එකොහාස විභෑ; මහෙග්‍රහ පණ්ඩිත- යෙහි, තෙපි මේ කීමෙකැ සි යිනවු ද ? මේ සෙනාව අපට කුමක් කරන්නී ද ? ” යි කී හ.

4. එ බස් අසා කලා දූමයක් වැනි තිලෝ ගුරු බොධි සත්වයන් වහන්සේ සිතන සේක්, “ මේ අඤ්ඤා වූ රජු මදක් මරණ හින්තෙන් තවා ලා, පසු වූ මා ගේ බල දක්වා ලා අස්වසා ලත්තෙමි ” යි සිතා වදාරන සේක්, “ අභි බල කාය බල ආදී වූ පඤ්ඤා ප්‍රකාර බලයෙන් අසමාන වූ මුහුදුතන රජුරුවෝ, ‘වෙදෙහ රජුරුවෝ මේ නුවරට ඇවිත් පැමිණියෝ ය. දුක සේ මැත් කොටැ ගනුමහ. පලා ගියෝ නම් නපුරැ’ යි අද මේ වේලෙහි පටන් තුන් යම් රාත්‍රියෙහි සුරක්ෂිත කොටැ රකවල් ලවා රැකැ සිටැ, පාත් වූ කලැ නුඹ වහන්සේ අල්ලා ගෙනැ මරයි. මදකුත් දියණියන් සරණ දෙන්නට හා ඉත කමට හා ආ ගමනෙක් නො වෙයි ” යි වදාළ සේකැ.

5. එ බස් අසමින් මැ ජෛනකයා ආදී වූ සියල්ලෝ මැ මරණ හසින් නැති ගෙනැ කිසිවකුත් කියන්නට අසමම් වූ හ. රජහු උගුර විශැලී කෙළ සිදී ගියේ යැ. ඇතින් ඩා සෙල්වී ගොස් මරණ හසින් වලප්නාහු මෙ සේ කියන්නාහ:- “ ඉතා මාදු වූ ලා අඹ දළුවක් පරිද්දෙන් මා ගේ ලය වෙවුලන්නේ යැ; මුඛයෙහි කෙළ සිදී ගියේ යැ. ගින්නෙන් පැලැහී ගිය එකක්කු අවිචේ ලු කලක් පරිද්දෙන් මේ හසින් ගැලැවීමක් නො දන්නෙමි සැනැසිලි නො ලබමි. තව ද කඹුරන් ගේ උදුනෙහි ගිනි ඇතුළින් දවන්නේ යැ, පිටතට නො පෙනෙන්නේ යැ. එ පරිද්දෙන් මැ මා ගේ ලෙහි ගිනි ගත් හෘදය මාංසය ඇතුළින් දවන්නේ යැ. පිටතට නො පෙනෙන්නේ යැ ” යි කියා ඇහූ හ.

6. බෝ සතාණන් වහන්සේ රජු ගේ බැගැපත් වූ වලප්නා හඩ අසා, “ මේ නුවණින් අකු වූ රජ පළමු මා කිවා නො කෙලේ යැ. මතු කිකරු වන ලෙස නිග්‍රහ කොටැ අදුන්වා ලමි ” යි සිතා වදාරන සේක්, “ මහ රජ, නුඹ වහන්සේ කාමයෙන් අකු වූ සේක්, මොහයෙන් මූලා වූ සේක්, ගමන් විවාල තෙත මා ගේ ප්‍රඥාවෙන් ‘මතු මේ නියා හයෙක් වෙයි’ කියවකියවා, ‘ඒ නපුරැ’ යි නො ගිවිසැ, ජෛනකාදීන් ගේ බස් ‘යහපතැ’ යි ගිවිසැ, භික්ෂ මනත්‍රණයෙන් මෙ සා මහත් වූ හයකට පැමිණී සේකැ. ඒ මහා මනත්‍ර වූ ජෛනකාදී පණ්ඩිත වරුන් සතර දෙනා ගේ බසින් සරණ හිඳවා රජුරුවන් හා නැ සැබකිය කලා ඉතා යහපතැ. නුඹ වහන්සේ ගේ සිත භික්ෂ කොටැ තුමු ඇමත්, ‘ඉණ කඩක් පිඩක් ලැබැ ගනුමහ’ යි ලොහ වෙනතාවෙන් කිය-

වාරු කොටැ ගෙනාවෝ, මේ දුකින් කුමකට ගලවා නො ගනිද්ද? වන්නා ව! උන් ගලවා ගන්නාත් දකිමි, උන් ගේ බලන් දක්නෙමි වේ දෑ ? ” යි වදාල සේකැ.

7. මෙ සේ ද කියා, “ මෙ ලොවින් පර ලොවින් වැඩක් මැ වන්නා කැමැති සියල්ලෙන් මැ උතුම් අමාත්‍ය වැ සිටි මා ගේ බස් නො ගිවිසෑ, කාමයෙන් ඇලුණු සිත් ඇති වැ, යම් කිසිවෙක්හි ලොහයෙන් මුළුකු අවුත් දැඩි මලෙකැ බැඳුණා සේ, ‘පසුවාල වණකි කුමාරිකාව ලබමි’ යන ලොහයෙන් අවුත් මරු මුවෙහි අසු වූ සේකැ. එ දවස් මැ ‘පසුවාල දෙයයට ගමන් යහපත් දෑ ? ’ යි විවාල නුඹ වහන්සේට මෙ මැ උපමා කොටැ කියෙමි වේ දෑ ? ” යි වදාල සේකැ. මෙ සේ ද කියා නැවැතැත් වදාරන සේක්, “ ජන ප්‍රධාන වූ රජ්ජරුවන් වහන්ස, ‘අනාවාර සවරුප ඇති අසන්පුරුෂයා හා මිත්‍ර ධර්මයක් නො කල මැනැවැ. ඉදින් ඔහු ගේ බස් ගිවිසෑ සරණ සොයා ගිය සේක් වී නම් මෙ ලොවින් පර ලොවින් වන වැඩෙක් නැත. දෙ ලොවින් මැ ඕහට දුකෙක් මැ වන්නේ යැ’ යි කියවකියවා, මා කීවා නො කොටැ, ඔහු කීවා මැ කල සේකැ. ඉදින් මා කීවා කල සේක් වී නම් අද මෙ සා දුකක් වත් හඟක් වත් නැත්තේ වේ දෑ ? ” යි වදාර, නැවැතැ සිතන සේක්, “ මේ රජහු මතුත් නො කිකරු නො වන ලෙස තර කොටැ හික්මවා නිග්‍රහයට පමුණුවමි. පලමු කීවා මැ කියා හඟට හා ලජ්ජාවට හා පමුණුවමි ” යි සිතා වදාරන සේක්, “මහ රජ, එ දවස් ‘ගමන් නො ගිය මැනැවැ’ යි කීවා වූ මට නුඹ වහන්සේ කියන දෑ, ‘සේවිච්ච පණ්ඩිතයන් හා සේනාන පණ්ඩිතයන් හා ආදීහු පණ්ඩිත වරු යැ. රජ ගෙයි අසලයෝත් රජ දරුවන් ගේ අදහස් දන්නෝත් මහලට නිසි බස් දන්නෝත් උඹ මැ යැ. මේ ගොවියා පුත් නිමුත්මිටැ එලී ගෙනැ සි සා කන සේ දන්නා බව මුත් රජ ගෙයි කාරිය හා මහල් කාරණ බැවහර දහි දෑ ? ’ යි මට කීපි, ‘කොල, ගොවියා පිත් බොටුව අල්ලා ගෙනැ මා ගේ විජ්‍යයෙන් ඇත ලව’ යි වදාල සේක් වේ ද ? එ දවස් එ සේ කී නුඹ වහන්සේ දෑත් එ සේ වූ ප්‍රඥ සමුද්‍රයන් සිටියැ දී, මා ගොවියාපුතු අතින් ගැලැවෙන උපාය විවාරන සේ ඉතා නො යෙදෙන්නේ යැ. මා අතින් උපාය විවාරන නුඹ වහන්සේ මැ යැ, කෙලතොලු සේකුත්, නුවණ නැති සේකුත්. මා දන්නේ සි සා කන පමණෙක් මැ යැ. වුව මනා සේක් වී නම් සි සානා මාන විවාර හත මැනැවැ. නුවණැත්තෝත් පණ්ඩිත

වරුන් මේ මරින් ගැලවෙන උපාය දන්නෝත් සේනකාදි පණ්ඩිත වරු යැ. නුඹ වහන්සේ මට කිව මනා වී නම් එ දවස් කීවා සේ කර අල්ලා පිටත ලන්නට කිව මැනවැ. අවලෝස් අනෙෂාහිණී සඬ්ඛාත මේ සේනාව අතුරෙන් සේනකාදීහු ගලවා ගනිත් වා ! මම කුමක් දකිමි ද ? ” යි වදාළ සේනා

8. ඒ අසා රජපුරුවෝ සිතන්නාහු, “ පණ්ඩිතයෝ පළමු කී අපරාධය මැ කියන්නාහ. මපුතණුවෝ මේ මතු වන්නා වූ හය තමන් ගේ ප්‍රඥ වස්සුසින් මනා කොටැ දුටුවහ. එ බැවින් මා තර වැ නිග්‍රහයට පමුණුවහි. අතීත අනාගත ප්‍රත්‍යතත්ත යන තුන් කල් දන්නා වූ වජිරවුණි වූ ජනහිත තීරත වූ මා ගේ පුතණුවෝ, ‘අනාගතයේ මේ බඳු වූ හයෙක් වන්නේ යැ’ යි දැනැ, සාර මසක් මුළුල්ලෙහි හිඳිනාහු, නිකම් නො හිඳිනාහ. එසානත-යෙන් ගැලවෙන උපායයක් කෙරෙත් මැ යැ. එසින් මා විසින් පරික්ෂා කළ මැනවැ ” යි සිතා කියන්නාහු, “ පුත, මහෙෂ්වර පණ්ඩිතයෙහි, නුවණැත්තාහු ගිය දවස කළ දැහි කම් හා නො දැනැ කියා පි බස් පමණක් හා සිතැ තබා ගෙනැ, කියකියා දුකට පැමිණියහට නිග්‍රහ නො කරන්නාහ. තෙපින් මහත් වූ නුවණැත්තෝ යැ. අනුවණින් කියා පි වරද මැ කියව. සතුරු සේනාවක් වට ලා බැඳැ ගත් ජවසම්පන්න සද සිටි අසකු තිපුණු කැහැටෙකින් විඳිනා කලක් පරිද්දෙන් කුමට මා විදු ද ? ඉඳින් කියවු නම්, ගැලවී නැඟී යන උපායයක් වත් සතුරනට අසු නො වී නැඟී යන තෙතක් වත් දනු නම්, ඉන් මට අනුශාසන කරව. ගිය දවසැ මා නුවණ නැති වැ කී කථා සිහි කොටැ, තොප ගේ බස් නමැහි හියෙන් මා නො විදුව. තර කොටැ බැඳි අසු තීක්ෂණ වූ හියෙන් විඳිනා කලක් පරිද්දෙන් මා නො විදුව. ගැලවෙන උපායයක් කියව. තොප මුත් මට අනෙක් පිටිවහ-ලෙක් නැතැ ” යි කී හ.

9. එ බස් අසා කරුණාවට ආකර වූ ස්වාමි දරුවාණෝ සිතන සේක්, “ මේ රජ හට මා විනා අනෙක් පිටිවහලෙක් නැත්තේ යැ. මේ රජ ඉතා අකු බාල යැ. තමා නුවණ නැති ගෙයින් පුරුෂ විශේෂය මදකුත් නො දන්නේ යැ. තවත් මදක් බලා පසු වැ අස්වසා ලමි ” යි වදාරන සේක්,

“ අතීතං මානුසං කම්මං දුකකරං දුරහිසම්භවං
න තං සනෙකාමි මොචේඤාං තමපි ජානස්සු බයතිස.

“මහ රජ, මෙ සා සෙනාවක් වට ලා ගෙනා සිටි කලා ඉන් මිදී යන තරම් උපායයක් කොටා ගැනීම මනුෂ්‍යයන්ට ඉතා බැරි වන්නේ යැ. මිනිසුන් කපු මනා යම් දෙයෙක් ඇත් නම් ඒ සියල්ල සතුරන් වට ලා සිටි හෙයින් අවිෂය වැ ඉක්මැ ගියේ යැ. දැන් මෙ විටා ගැලැවෙන උපායයක් කරන්නා තබා සිතන්නටත් නො පිළිවනැ. දැන් කරන උපායයෙකින් නුඹ වහන්සේ ගලවා ගන්නට මම අසමථියෙමි. මහ රජ, නුඹ වහන්සේ මැ ගැලැවෙන උපායයක් දහ මැනැවැ ” යි මේ ගාථාවෙන් වදාරන සේක්,

“ සනති වෙහාසයා නාගා ඉභිමනොතා යසසසිනො තෙපි ආදාය ගවෙජ්ඣං යසස හොනනි තථාවිධා.

“ සනති වෙහාසයා අසාසා ඉභිමනොතා යසසසිනො තෙපි ආදාය ගවෙජ්ඣං යසස හොනනි තථාවිධා.

“ සනති වෙහාසයා පකඛි ඉභිමනොතා යසසසිනො තෙපි ආදාය ගවෙජ්ඣං යසස හොනනි තථාවිධා.

“ සනති වෙහාසයා යකඛා ඉභිමනොතා යසසසිනො තෙපි ආදාය ගවෙජ්ඣං යසස හොනනි තථාවිධා. ”

“සමහර රජ දරුවන් ගේ මෙ සේ වූ දුකෙහි දී ගලවා ආකාශයෙන් ඇරැ ගෙනා යන්නා වූ උපායයට යැ ඡදදනා යැ යන සෘඪි සමපනන වූ ඇත් කෙනෙක් ඇත්තා හ. එ සේ වූ ඇත් කෙනෙක් නුඹ වහන්සේට ඇත් නම් මේ දුකින් ගලවා අහසින් ගෙනා යෙත් වා! නැවැතැ සමහර රජ දරුවන් ගේ සෘඪිමත් වූ මලාභක අඛයෝ ඇත. එසේ වූ අස් කෙනෙක් නුඹ වහන්සේ ගේ ඇත් නම් උසින් නුඹ වහන්සේ ආකාශයෙන් ගෙනා යෙත් වා! තව ද සමහර රජ දරු කේනකුන් ගේ ආකාශවාරි වූ ගරුඛ වාහනක් ඇත්තේ යැ; තව ද සමහර රජ දරුවන් ගේ එ සේ මැ පක්ඛි වාහනක් ඇත්තේ යැ; තව ද සෘඪිමත් වූ යක්ෂ කෙනෙක් ඇත්තාහ. එ සේ වූ වාහනයක් නුඹ වහන්සේට ඇත් නම් මේ දුකින් ගලවා ගනිත් වා! මම ආකාශවාරිවූ ඇත් අස් පක්ඛි යක්ෂාදීන් පරිද්දෙන් නුඹ වහන්සේ ආකාශයෙන් ගෙනා ගොස් මිසුලු නුවර ලා ලත්තට අසමථියෙමි ” යි වදාල සේකැ. එ බස් අසා රජ්ජරුවෝ මුවෙන් නො බැණැ උන් හ.

10. එ විටා සේනසංඝා සිතන්නේ, “ රජ්ජරුවන්ට අපටත් පණ්ඩිතයන් විනා අනෙක් කිසි සරණෙක් නැත්තේ යැ.

රජ්ජුරුවෝ, පණ්ඩිතයන් ගේ බස් අසා හසින් තැනී ගෙනැ, කිසි-
වකුත් කියන්නට අසමර්ථයහ. මේ විටැ මමත් තමා දතපත නිසා
යාඤ කොටැ බලමි ” සි සිතා කියන්නේ, මේ ගාථාවෙන්,

“ අතීරදසසි පුරිසො මහනෙත උදකණ්ණවෙ
යත් සො ලභනෙ ගාධං තත් සො විඤ්ඤෙ සුඛං.

“ එවං අමො ව රඤ්ඤෙ ව ත්ථං පතිඨා මහොසධ
ත්ථං නො’සි මනහිතං සෙයො අමො දුක්ඛා පමොවය. ”

“ මිසුලු නුවර මේ මහා සෙනාව ගොස් වට ලා ගත් කලත්
නුඹ වහන්සේ ගේ ප්‍රඥ බලයෙන් මැ දිවි ලදුම්හ. තව ද සමුද්‍ර-
යෙන් නැව් බුත්තවුන් රළින් රළ පැහැරැ ඇවිදිනා කල්හි ඉදින්
ගොඩෙක් පෙනී ගිය නම්, ඔහු මහත් වූ සොම්නසට පත්
වන්නාහ. එ පරිද්දෙන් අපටත් රජ්ජුරුවන්ටත් නුවණින් හා
මනත්‍රි කමින් උතුම් සේක්, නුඹ වහන්සේ වේ ද ? එ බැවින් මේ
දුකින් මුදු අප ගලවා ගැනීම නුඹ වහන්සේට මැ භාර යැ ” සි
කී යැ.

11. එ සේ කී සේනකයාට තර වැ හය උපදවා තිග්‍රහ
කරන සේක්, මේ ගාථාවෙන් වදාරන සේකි:-

“ අතිතං මානුසං කම්මං දුක්ඛකරං දුරහිසමාවං
න තං සකොකාමී මොවෙචුං ත්ඨස්ස ජානස්ස සෙනක. ”

“ එම්බල අඤ්ඤාය, එ දවස් ‘මේ ගමන් නො කැමැත්තේ යැ’
සි මා කියනුත් රජුට නොයෙක් කාරණ කියා උගන්වා ගෙනැ
ආයෙහිත් තෝ මැ යැ. ගෙන’වුත් මේ සා දුක්ඛකට පවුණුවා
මේ සා අනථියක් යෙදුයෙහිත් තෝ මැ යැ. එම්බල අසත්
පුරුෂය, මනුෂ්‍යයන් විසින් ගැලැවෙන්නට කටයුතු යම්
උපදෙසක් ඇත් නම් මේ විටැ මේ ඇසිල්ලෙහි කරන්නා තබා
සිතන්නටත් නො පිළිවනැ. ඒ සියල්ල මැ ඉකුත් වැ ගියේ යැ.
මා විසින් දැන් කොටැ සාදා ගත හැකි කිසිවකුත් නැත්තේ යැ.
මට නො පිළිවනැ. තෙපින් පෙර ‘අප මුත් නැතැ’ සි බැහැවෙන
පණ්ඩිත වරු වුව. තොප ගේ නුවණින් මීට උපායයක් සිතා
තෙපින් ගැලැවී රජ්ජුරුවනුත් ගලවා ගන්ව ” සි වදාල සේකැ.
මේ සේ ද කියා නැවැතැ, “තෝ සපනී නම් ආකාශයෙන් ගෙනැ
ගොස් මිසුලු නුවර ලා පියව ” සි වදාල සේකැ.

12. රජ්ජුරුවෝ ගැලාවෙන් නට උපායයක් සිතන්නාහු, මරණ හසින් නැති ගෙනැ, බොසි සතඬයන් හා සමග කිසිවකුත් කියන්නට අසමම් වැ, “ යම් සේ මේ සේනා ියාන් පණතිතයෙක් වුව. කිසි මැ උපායයක් දනි නම් විවාරම් ” යි සිතා, “ සේනාකය, මේ උපන් හසින් ගැලැවී යන්නට සුදුසු උපායයක් දනි නම් කියව ” යි මේ ගාථාවෙන් කී හ:

“ සුණොහි එතං වචනං පසසසෙනං මහබ්බයං
සෙනාකං දනි පුවජාමි කිං කිච්චං ඉධ මඤ්ඤසි. ”

මේ ගාථාවෙන් විවාල රජ්ජුරුවනට සේනාකයා, “ යම් සේ මසක් මං මුලා වූ එකෙක් සමසක් මං මුලා වූ එකකු අතින් මං විවාලේ ද, එ පරිද්දෙන් මේ රජ්ජුරුවෝ මා අතින් ගැලැවෙන උපාය විවාරන්නාහ. යහපත් වුවත් නපුරු වුවත් මා කටට ආවක් මැ කියමි ” යි සිතා, එක් උපායයක් සලකා ගෙනැ කියන්නේ මේ ගාථාවෙන් කියා:

“ අහංගි දුවාරතො දෙම ගණ්ඨාමසෙ විකනනනං
අඤ්ඤමඤ්ඤං වධිතොත බිප්පං හෙසුංගම ජිවිතං
මා නො රුජා බුහමදනො චිරං දුකෙකත මාරසි. ”

මේ ගාථාවේ අභය නම්, “ මහ රජ, කරන සේක් වී නම් මා කියන උපාය යහපතැ. මේ අප හැම උන් මාලිගයට අපි හැම වැදූ ලා, දෙර පිටතින් බන්දු ලා, ගිනි ගස්වා ලා, කිසුණු මුවහත් ඇති කඩුවක් බැගින් නමකට එක එක කඩුව ගෙනැ, ඔවුනොවුන් කොටා මියමිහ. එ සේ මලා වූ නුඹ වහන්සේ හා අප හැම දෙනාට සැරැහූ මාලිගය එක් දර සැයක් වන්නේ යැ. බුහමදනාසසි අල්ලා ගත්තු නම් ජන්මානතර වෙරි හෙසින් වධ කොටැ බොහෝ දවසෙකින් දුක් දී මරන්නා හ. එ බැවින් වහා මියැ යාම උපතමැ ” යි කී යැ.

13. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ, “ තට හා තා ගේ අඹු දරුවනට හා මෙ බදු දර සැලකුත් මෙ සේ මරේකුත් වේව ” යි, “ මට මෙ වැනි මරෙක් නො වේව ” යි කියා, සුක්කුස ආදී තුන් දෙනා විවාල හ. ඔවුන් නුවණ නැති වැ කටට ආවක් මැ කී හ. එ සේ හෙසින් කියන ලදී:-

“ සුණොහි එතං වචනං පසසසෙනං මහබ්බයං
පුක්කුසං දනි පුවජාමි කිං කිච්චං ඉධ මඤ්ඤසි. ”

මේ ගාථාව අසා පුත්තුසංඝා කියන්නේ, “මහ රජ, බ්‍රහ්ම-
දහනසෝ අල්ලා ගත්තු නම් ජන්මානතර වෛරි හෙයින්
නොයෙක් වධ කොටැ විරුත් කාලයක් දුක් දී මරන්නාහ. කෙ
සේ කොටැත් මරණ නො නවත්නා බැවින් අපි හැම දෙන මැ
උග්‍ර වූ විෂයක් කා පියා වනා මියමිහ ” යි කී යැ.

13. ඔහු ගේ බස් අසා නො සතුටු වැ, “ තා ගේ අඹු දරුවන්
හා සමඟ තෝ වහා මියැ යව. මට මෙ වැන්නක් නො කිය ” යි
කියා ක්‍ෂාමිඤ්ජා විවාල හ. “ ක්‍ෂාමිඤ්ජාත් පණ්ඩිතයෙක් වුව.
මින් ගැලැවෙන්නට උපායයක් දනී නම් කියව ” යි කියා ලෙ
ගාථාවෙන් කී හ:-

“ සුණොභි එතං වචනං පස්සසෙනං මහබ්‍රහ්මයං
කාවිඤ්ඤං දුනි පුච්ඡාමි කිං කිච්චං ඉධ මඤ්ඤසී. ”

ඒ අසා ක්‍ෂාමිඤ්ජා කියන්නේ, “ මහ රජ, බ්‍රහ්මදහන රජ
තෙමේ, අප අල්ලා ගෙනා බොහෝ වධ කරවා මහ දුක් දී, බොහෝ
දවසෙකින් මරන්නේ යැ. ඔහු අතින් වධ විදැ මියැ යන්නා
බලාත්, නමකට ලකුවක් බැගින් ඇරැ ගෙනැ, මාලිගයේ මතු
මාලට තැඟි, සී මැදුරැ කවුළුවෙන් පිටත කොබෝ ගෙඹි වලල්ලේ
රැන බැඳැ ලා, මල ඉදි කොටැ කරැ ලා ගෙනැ පැනැ පියලහ,
නොහොත් කර වැල් ලා ගෙනැ මියමිහ. නැත ගැඹුරැ
ප්‍රපාතයකට පැනැ පියා වහා මියමිහ ” යි කී යැ.

14. ඒ අසා රජ්ජරුවෝ, “ එසේ කර වැල් ලා ගෙනැ මියන
මරෙක් තා ගේ අඹුවනට හා තට හා වේව ” යි, “ එ සේ වූ
දෙයෙක් මට නො වේව ” යි කියා, “ දෙවිඤ්ජ, මේ උපන් හය
තොසින් දුටුයෙහි වේ ද ? , ඉදින් තොසින් උපායයක් දනී නම්
කියා බල ” යි මේ ගාථාවෙන් කී හ:-

“ සුණොභි එතං වචනං පස්සසෙනං මහබ්‍රහ්මයං
දෙවිඤ්ඤං දුනි පුච්ඡාමි කිං කිච්චං ඉධ මඤ්ඤසී. ”

මේ ගාථාව අසා ඒ පැනැ නැඟි අනෙකක් සොයා ගන්නට
අසමඵ වැ, “ සේනානංඝා කී ලෙස මැ කියමි ” යි සිතා, “මහ රජ,
බ්‍රහ්මදහනසා අල්ලා ගනී නම් තමා කැමැති වධයක් කරවා
බොහෝ දුක් දී කලාතුරෙකින් මරන්නේ යැ. එ සේ දුක් විදැ
සතුරන් අතැ මියන්නා බලාත්, මේ මාලිගයේ දොර පිටකින් අයා

බන්දු ලා ගිනි ගස් වා ලා, අපි නමකට කවුටත් බැහිත් ඇර ගෙනා ඔවුනොවුන් කොටා මියමිහ. මේ විසිතුරු මාලිගය බුහම- දහන සාධ ප්‍රයෝජනවත් නො වූ අප හැම දෙනාට එක ම දර සැයක් වන්නේ යැ. මේ විනා මා දන්නා අනෙක් උපායයෙක් නැත. පොළොවැ පැකුලුණකට එ මැ පොළෝ පිහිට වන්නා සේ, මේ දුකින් අප හැම දෙනා සුව සේ මුදු පියත් නම්, කරුණා නිධාන වූ ජනහිත නිරත වූ මහෙෂ්වර සාමිත් විනා අප සේ නුවණින් අකියනට ඒ විෂය නො වෙයි. ඇවිලෙන ගිනි තබා කණමැදිරියත් පිම්බා සේ ප්‍රඥ නමැති වන්නි සකකියෙන් සමසන ලොකය එකාලොක කැරැ බබුළුවන මේ උතනමයාණන් සිටියැ දී, අප සතර දෙනා සේ නුවණින් අකියන් අතින් ගැලැ- වෙන උපායය විවාරත්තේ, අපටත් වඩා නුවණ නැති නිසා ද ? කරන යාඥවක් අපි හැම දෙන මැ පණ්ඩිතයන් වහන්සේට කරමිහ " යි මෙ සේ ද කියා, " අපි හැම දෙන මැ එක් වැ බැගැ පත් වැ හවා දොඩා අප ගලවා ගත මැනැවැ' යි යාඥ කරමිහ. සතුරන් කෙරෙහින් මිතුරන් කෙරෙහින් සද රස් වන් කිරි මුහුද සේ ද, සඟ කිරි වත් කලා සේ ද, සම වූ මෙෙහි ඇති මේ උතනම- යාණෝ තමනට විෂය වී නම් මෙ තෙක් දෙනා අනාථ මරණින් මියැ යා නො දෙන්නාහ. උන් වහන්සේන් තර වැ, 'නො පිලිවනැ' යි කිව හොත් **සේනක** පණ්ඩිතයන් කී ලෙස දෙර බැදැ ගිනි ගස්වා උතුන් කොටා මියමිහ " යි කී යැ.

15 ඒ අසා රජ්ජරුවෝ, පෙර තමන් බොධි සතකියනට කල කී අපරාධ සදහන් කොටැ. ඔබ හා සමඟ කිසිවකුත් කියන්නට අසම්මි වැ මහතාණන් අසඅසා සිටියැ දී ඔබ ලය කම්පා වන පරිද්දෙන් බැගැපත් වැ හඬන්නාහු, මේ හා වෘවෙන් කී හ:-

- " යථා කදලිනො සාරං අනෙසං නාධිගච්ඡති
එවං අනෙසමානානං පඤ්ඤං නාජකිගමාමසෙ.
- " යථා සිච්චලිනො සාරං අනෙසං නාධිගච්ඡති
එවං අනෙසමානානං පඤ්ඤා නාජකිගමාමසෙ.
- " අදෙසෙ වත නො වුඤ්ඤං කුජ රාතං නොදකෙ
සකාසෙ දුමමනුසානං බාලානම්චිජානතං.
- " උබෙබ්බති මෙ හදයං මුඛව පරිසුසාහි
නිබ්බුතිං නාධිගච්ඡාමි අහනිදබ්බෙසාව ආතපෙ.

“ කවමාරුනං යථා උක්කා අනෙතා ක්කියති නො බමි
එවමපි හදං මඤ්ඤං අනෙතා ක්කියති නො බමි. ”

මේ ගාථායෙහි අභිප්‍රාය නම්, “ යම් සේ ‘කෙහෙල් ගස් හර
ඇතැ’ යි වරදවා සිතා ගත් නුවණ මද පුරුෂයෙක්, කැපෙන
යකඩයක් නැවැතැ නැවැතැගන් ගා මුවහත සියුම් කොටැ ගෙනැ,
මහත් රඹ වනයකට වැදැ, මහත් මහත් කෙහෙල් ගස් කපා බඩ
දක්වා බිඬලු හැරැත් එහි කිසි හරයක් නො දකි ද, එ පරිද්දෙන් මින්
ගැලැවෙන උපායය සොයන්නා වූ මම කිසි කෙනකුත් ගෙනුත්
නුවණ නමැති සාරයක් නො දුටුයෙමි. තව ද ඉඹුල් හරයෙකින්
ප්‍රයෝජන විදිනා කැමැති පුරුෂයෙක්, කෙහෙල් වනැ හර සෙවූ
පුරුෂයා සේ ඉඹුල් වනය කොටා එක ගසෙකැගන් හර නො දකි
ද, එ පරිද්දෙන් මේ දුකින් ගැලැවී ගන්නා උපායයක්
සොයන්නා වූ මම, හර නැති ඉඹුල් රැක් සේ වූ මොවුන් හැම
දෙනා කෙරෙහි ප්‍රඥ නමැති සාරයක් මදකුත් දුටු දු නැත්මි.
පැත් නැති මහ වනයෙකිහි විසූ මහ ඇතකු ගිම් සමයයෙහි
සමයෙන් පිහිත වූවහු සේ දුකට පැමිණි කල්හි දුකින් මුද
ගලවා ගන්නට තරම් වූ උපායයක් නො දන්නා අඤ්ඤාත්
සම්පයේ අනේ මා විසූ නියාවක් ඉතා නපුරු යැ. දුන් මා ගේ
ලය සුලභට වෙවුලන්නා වූ ලදරු පලලවයක් සේ කමපිත වන්නේ
යැ; කටැ කෙළ සිදි උගුර විශැලී ගියේ යැ; ගින්නෙන් තැවුණු
එකක්හු අවිවේ ලු කලක් පරිද්දෙන් කිසි අස්වැසිල්ලෙක් නො
ලැබෙයි. තව ද කඹුරු උදුනෙහි ගිනි ඇතුළෙන් දවයි, ඒ
ගිනි පිටතට නො පෙනෙයි. එ පරිද්දෙන් දුන් මා ගේ ලෙහි
මරණ ගිනි ඇතුළෙන් දවන්නේ යැ, පිටතට නො පෙනෙන්නේ
යැ. මේ පණ්ණිත වරැගන් අමාත්‍ය ධුරයෙහි නුවණට හා මනත්‍රි
කමට හා තබා ගෙනැ විසූ නියාව, පැත් නැති මහ වනයෙහි
ඇතු විසූවාක් වැන්නැ; නුවණ නැති පුරුෂයා කෙහෙල් හර
සෙවුවා වැන්න; ඒ නිරුදක වනයෙහි විසූ ඇත් උදකයෙන්
පිහිත වූයේ නො බෝ කලෙකින් සතුරුතට හඤා ප්‍රාභා වේ ද,
එ පරිද්දෙන් නුවණ නැති පණ්ණිත වරැගන් ගෙන් එකෙකුත් මේ
දුකින් මුද ලන්නට සමථ නො වෙයි ” යි කියා බැගැපත් වැ
හැඹු හ.

33. මේදේහයන් අස්වැසීම

මේ සේ ඇසුවත් ලය කමා වන පරිද්දෙන් හඬන්නා වූ රජ්ජරුවන්ගේ බස් අසා ශරණාගතව ප්‍රපඤ්ඤා රයක් වැනි වූ මාගේ ස්වාමි දරුවූ බොධි සහකාරයන් වහන්සේ, “මේ රජ මරණ හසින් ඉහා කලානත වියැ. සා පිපාසා ඇත්ත වූ නව අනනපාන දෙක පිරිවහල් වන්නා සේ, ගිලනු නව වෙදන් පිරිවහල් වන්නා සේ, මේ රජ හටත් මා මුත් අනෙක් පිරිවහලෙක් නැත. මේ විට මොහු අස්වසා නො ලා, නවත් තද වීම් නම්, ශොකයෙන් ලය පැළී ගිය නම් නපුරු. සාර මසක් මුළුල්ලේ මා ගත් දුක් නීඝඵල වන්නේ යැ. එ බැවින් අස්වසා ලම්” යි සිතා අස්වසා වදාළ සේකැ.

2. ඒ බව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ භාථාවෙන්,

“ නතො සො පණ්ණිනො ධිතරු අත්ථදසසී මහොසධො
 වෙදෙහං දුක්ඛිතං දිසවා ඉදං වචනමබ්බුචී ”

“ එම්බා මහණෙනි, ඔහුගේ පණ්ණිනියන් නො කැමැති කරවා සරණ සොයා ගිය මේදේහ රජ හුන් උපකාරී නුවර බ්‍රහ්මදත්තයා එක් සියයක් රජුන් සහිත වැ මහා සෙනාව ගෙන වුත් වට ලා ගත් කල්හි, අශ්‍රුවන් තබා තමා ගැලැවී ගත නො ගි මීදෙන උපායය විවාලේ යැ. ඔහුට මහෙභ්‍රමයන්, ‘ඔබ නො ගිය මැනැවැ. ගිය හොත් මහා විනාශයට පැමිණෙන්නේ යැ, නො යා ගැනිනැ’ යි කීම්. ඒ මා ‘කටයුතු නො දැනිනි’ යි වරදවා බැණැ තිග්‍රහයෙන් පිටත ලවා, ‘ඔබ ගිය මැනැවැ ගිය හොත් මහත් වැඩ වන්නේ යැ’ යි කියන ලද ඡේතකාදීන් බසින් නුඹ වහන්සේ ආ සේක් වේ ද? දැන් ඒ පණ්ණිත වරුන් අතින් උපාය විවාර ගත මැනැවැ’ යි කී කල්හි, ඡේතකාදී වූ සතර දෙනාත් විවාර, උන් හැම දෙනා කියන ලද මරණොපායය අසා නො සතු වූ වැ මහෙභ්‍රම පණ්ණිතයන්ට කියැ නො ගි හය ඇති වැ, උනට ඇසෙන පරිද්දෙන් හඬන්නා වූ මේදේහ රජු බස් අසා, මේ විටැ අස්වසා නො ලීම් නම් ලය පැළී නැසී ගිය හොත් මා දිවා රෑ ගත් දුක් මුළුල්ලේ වාචි වන්නේ යැ. නව ද මතු බොහෝ වා දහස් මුළුල්ලෙහි සද මබල ඇන්ද සේ පෙනෙන්නා වූ මාගේ ප්‍රඥ විශේෂය ජල රොබාවක් පරිද්දෙන් තුළු වන්නේ යැ’ යි සිතා රජහු අස්වසන්නාහු,

මා නිං හායි මහාරජ මා නිං හායි රජේසහ
අහං නිං මොවයිසාමි රුහුගහිතංව වැදීම.

මා නිං හායි මහාරජ මා නිං හායි රජේසහ
අහං නිං මොවයිසාමි රුහුගහිතංව සුරියං.

මා නිං හායි මහාරජ මා නිං හායි රජේසහ
අහං නිං මොවයිසාමි පඤ්ඤා සත්තංව කුසුරං.

මා නිං හායි මහාරජ මා නිං හායි රජේසහ
අහං නිං මොවයිසාමි පෙළාබඩංව පන්නං.

මා නිං හායි මහාරජ මා නිං හායි රජේසහ
අහං නිං මොවයිසාමි මචේජ් ජාලගතෙරිව.

මා නිං හායි මහාරජ මා නිං හායි රජේසහ
අහං නිං මොවයිසාමි සයොග්ග බලවාහනං.

මා නිං හායි මහාරජ මා නිං හායි රජේසහ
පඤ්චාලං වාහයිසාමි කාකසෙනංව ලෙඩ්ඩුකා.

“අතීතානාගතප්‍රභ්‍යුඤ්ඤානා යන කාලත්‍රයවනීති වූ සියලු පද්ධියන් සවයමග්‍ර ඥානයෙන් පරෙපදෙශ රතීතවෑ තමන්මෑ දන් ගෙයින් ඉතා නුවණැති වූ මහෙශ්වරී පණ්ඩිතයෝ, චේදේශයන් මරණ හයින් පිහිත වෑ වලප්පනවුන් මෙ සේ කියා සන්තිද්‍රවමින්, ‘මහ රජ, නො බව මෑනාවෑ. මේ එක් සියයක් රජුන් හා අටලොස් අනෙෂෙහිණි සඛ්‍යාත සෙනාව හා වට ලා ගෙනෑ සිටියෑ දී රුහු මුඛයට වන් සද මඩල හිරෑ මඩල ගලවා ගන්නා සේ ගලවා ගනිමි. තව ද මහ මඩෙහි එරි යිය ඇතක්නු ගොඩ ගන්නා සේ ගලවා ගනිමි. තව ද මේ සෙනාවෙන් කිසි කෙනකුත් නො දන්නා පරිද්දෙන් පේළාවෙකුෑ හසු වූ තයකු ගලවා ගන්නා සේ, මුහමදනග රජ නෑමැහි අභිගුණ්ඩකයා ගෙන් සෙනා තමැහි පේළාවෙහි හසු වූ චේදේශ නමැහි නාග රජයා ගලවා ගෙනෑ ගොස්, මිසුලු නුවර ලා ලමි. තව ද, මෑදිරියේ හසු වූ පණ්ණීන් ගලවා හරන සේ, සුව සේ ගලවා ගනිමි. තව ද දූලෑ බෑදී මසුන් ගලවා ගන්නා සේ ගලවා ගනිමි. තව ද, මහ රජ, නො බව මෑනාවෑ. නුඹ වහන්සේ මතු තනි වෑ ගලවා ගනිති යි නො සිතුව මෑනාවෑ. නුඹ වහන්සේ හා කැටි වෑ ආවා වූ ඇත් අස් රථ පද්‍යනි සෙනාවෙන් එකක්-හටත් මේ සතුරු ගෙන් කිසි උපද්‍රවයක් විහෑ නො දී සුව සේ

ගලවා ගෙනා ගොස් මිසුලු නුවර ලා ලත්තෙමි. තව ද, මහ රජ, නො බව මැනැවැ. ඉදින් සිතිමි නම් එක් සියයක් රජ දරුවන් හා අටළොස් අනෙකුත් සියයක් පමණ රජ සෙනාව හා අනෙක් කෙනකුන් ගේ උපදෙශයක් හා යුද්ධ ප්‍රයෝගයක් හා නැති වූ මා ගේ ප්‍රඥ බලයෙන් මැ කැටක් අල්ලා ගෙනා දමා කපුටු සමූහයක් තෙරන සේ පලවා පියන්තවත් බැරි නො වන්නේ යැ. නුඹ වහන්සේ නො බව මැනැවැ' යි අස්වැසූ හ" යි වදාළ සේකැ.

3. සෙස්සවුන් ගේ නුවණින් ප්‍රයෝජන කිමි ද? අමාත්‍යයෝ නමුත් නුවණැත්තෝ නමුත් මෙ සේ වූ දුකෙහි දී පිටිවහල් වූ ඒ දුකින් මුදා ලත්තෝ උත්තමයෝ වේ ද? තව ද බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ වදාරන සේක්, " මහ රජ, නුඹ වහන්සේ පළමු මා ආයේ 'කුමක් පිණිස ආ යැ' යි සිතූ සේක් ද? මතු නුඹ වහන්සේට මෙවෙති භයෙක් වන්නේ යැ යි කියා ප්‍රඥ නමැති දීවැසින් දුටුවා වූ මම තවතා ලිමි. ඒත් නො නවත්තා ගෙයින් ඒ බව දැනූ නුඹ වහන්සේ නැසී යා දී ඉදිම මට තරම් නො වෙයි සිතා, මට උදහස් වුවත් ඒ මා සිතා නො තබා නුඹ වහන්සේට පළමු අවුත් සාරමසක් මුළුලෙහි මෙහි හිඳූ කුමක් කළ හ යි සිතූ සේක් ද? මහ රජ, නො බව මැනැවැ. මේ හයින් මුදා සුව සේ ගලවා ගෙනා ගොස් මිසුලු නුවර ලා ලමි" යි වදාළ සේකැ. බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ ශබ්කා රභිත වූ අභිත කෙශර සිංහ රජයකු සේ භයක් නැති වූ කියන්නා වූ බස් ඇසූ චේදේහ රජ තෙමේ, " මේ විට මා ගේ ජීවිතය ලදිමි " යි අතිශයින් සතුටු වූ අස්වැසී ගත්තේ යැ.

4. බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ මෙ සේ සිංහ නාද කළ කල්හි, **සේනාකයා** ආදී වූ බොහෝ දෙන සතුටු වූ ගිය හ බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ, " නො බව, තොප හැමත් සුව සේ ගලවා ගනිමි" යි කියත් මැ **සේනාකයා**, ආශ්වසීයට පැමිණියේ, " ස්වාමිනි, මේ සා සෙනාවක් අවුත් තුන් සතියෙකින් හා සතර වළල්ලෙකින් හා අතුරු සිදුරු නැති වූ වට ලා ගෙනා සිටියා දී කවර උපායයෙකින් ගලවා ගෙනා යන සේක් දූ?" යි කී යැ. " එම්බල **සේනාකයා**, මේ සතුරන් ලුහුබදවා පියා වාසලින් පිටත් වූ සතුරන් බලබලා සිටියා දී යන්නෙමි ඒ නමුත් මට බැරි නො වෙයි. එතෙකුදු වුවත් උන් හැම නො දන්නා පරිද්දෙන් ඝරහන ලද උමහින් ගෙනා යෙමි" යි වදාළ සේකැ.

5. මෙසේ ද කියා, “සේනකය, තෝ ගමනට සැරැහී ගනැ”යි වදා, උමහ දොර හරනට තමන් වහන්සේගේ යොධයනට විධාන කරන සේක්,

“එළු මානව උටෙයිඵ මුඛං සොධෙඵ සක්කිනො වෙදෙහො සහමච්චෙහි උමහෙහෙත ගමිසසී ”

“කුඹාවරිනි, වහා නැගී ගොසින් උමහ දොර හරැව-
වේදේහ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ අමාත්‍ය සමුහයා විසින් පිරිවරන ලද වැ උමහින් වඩනා සේකැ”යි වදාල සේකැ. ඔහු ගොසින් උමහ දොර හැරැ පි හ. සියලු උමහ සරහන ලද සුඛමා නම් දිව්‍ය සභාව සේ අති මනොහර වියැ.

6. බොධි සත්‍යයන් වහන්සේගේ විධානයෙන් යොධයන් උමහ දොර හල නියාව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් වදාරන සේක්,

“තසස තං වචනං සුඤ්චා පණ්ණිතසානුකාරිනො උගහමමඤාරං විචරිංසු යතහසුතෙතව අගගලෙ ”

“එමිබා මහණෙනි, මහෙණ්ඩ පණ්ණිතයන්ගේ සුශික්ෂිත කිකරු යොධයෝ ඒ පණ්ණිතයන්ගේ තික්ෂණ වූ ප්‍රඥවෙන් කරන ලද උමහ යනුයෙන් සුකත වූ දොර හැරැ ඒ බව බොධි සත්‍යයනට කී හ”යි වදාල සේකැ.

39. වේදේහයන් ගැලැවී යෑම

ඒ බව අසා බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ, “වැභියැ මනා කලැ”යි වේදේහ රජ්ජුරුවනට කල් දන්වූ සේකැ. රජ්ජුරුවෝ මාලිගයෙන් බට හ. එ විට සේනකසා එ දවස් අමුණ දේවීන්දු නිසා තමා ලත් ඉස් පයිය ඉසින් ගලවා, කෝනමක් නර වැ හැදැ කඩ හකුළුවා, තමා සිත වන් හය සේ පොට්ටනියන් එල්වා ගෙනැ ඇත් මැත් බල බලා ඉහිකරැ වැ සලෙයිකඩ ඉරු දණ වැලමිටි නලල ආදී වූ සදානයෙහි නො බැන්ද යි නො සිතමි. මොහු මේ කරත්තාවූ විසාර මුළුල්ල බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ දැකැ, “නුවණ නැත්තව, තෙලෙ

කුමක් කෙරෙයි ද?”යි වදාළ සේක. “පණ්ඩිතයන් වහන්ස, උමහින් යන කලා නම් කෝනමක් හැදෑ ගෙන, හත් පලන් වසුන්ගරණාදි සියලු අලංකාර තබා දණ නමා ගෙන, වේ ද යන්නේ? එ සේ හෙයින් මමත් උමහින් යන්නට සැරැහෙමි”යි කී ය. ඔහට වදාරන සේක්, “එමිබල සේනාසය, තෝ වැලිත් උමහට වදනා කලා දන ඝීම ඔබා නැබුරු වැ ගෙන, ගොයකු සේ බඩ හා යෙමි”යි නො සිත. තෝ ඉදින් ඇතකු පිටින් වත් අසකු පිටින් වත් රථයෙකින් වත් යන්නා කැමැත්තෙහි වි නම්, ඉන් තා කැමැති වාහනයකට නැගී යව. මා විසින් කරන ලද උමහ උසින් අටලොස් රියනෙකැ. ඉතා උස් වූ පලල් වූ වාසල හා දොරටු හා ඇත්තේ ය. එ බැවින් තෝ උමහින් යන්නට කෝනමක් නො හැදෑ දණ කඩ රෙදි නො බැදෑ නා සැරැහෙන යම් අලංකාරයෙකින් සැරැහී කැමැති වාහනයකට නැගී රජ්ජුරුවනට පලවූ තික්මෙව”යි වදාළ සේක.

2. බොධි සතනියන් වහන්සේ ඒ ඉතා භයපත් වූ සේනාසයා පලවූ වැ යන්නටත් රජ්ජුරුවන් මධ්‍යයෙහි යන්නටත් නිල කොටැ ලා තමන් වහන්සේ පසු වැ ගමන් ගත් සේක. කුමක් නිසා ද යත්: සේනාසයා සතුරන් දැකූ තර වැ බා ගියේ ය. කිසිවෙකැත් ආලය නො කොටැ පසු නො බලා දිවන්නේ ය. රජ්ජුරුවෝ තමන් සිහිනෙකුත් නුදුටු විරු විසිතුරු කොටැ සරහන ලද උමහ විසාර බලා නො යන්නාහ. එ බැවින් තමන් වහන්සේ, “මහ රජ, වැඩියැ මැනැවැ. වහා වැඩියැ මැනැවැ”යි සන් කම් කොටැ කොටැ යන පිණිස රජ හට පසු වූ සේකැ යි දන යුතු. ඒ උමහ ඇතුලේ බොහෝ ජනයාට බත් මාලු කන බොන දෑ මෙ තෙකැ යි පමණ නැති වියැ. එහි වත් මනුෂ්‍යයෝ කන්නාහු බොන්නාහු උමහ විසාර බලමින් මහත් වූ සනෙතාභයෙන් යන්නා හ. බොධි සතනියන් වහන්සේ, “මහ රජ, වහා වැඩියැ මැනැවැ”යි සන් කම් කෙරෙමින් පස්සෙහි වඩනා සේකැ. රජ්ජුරුවෝ සුදු ම දෙව් සබය සේ ඉතා සිත් කලු වූ උමහ බලමින් යන්නාහ.

3. උමහින් යන පරිදි වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන්,

“ පුරතො සෙනකො යාති පව්ඡතො ව මහොසධො
මජ්ඣෙ ව රජා වෙදෙහො අමඛට්ඨපරිවාරිතො. ”

“එමිබා මහණෙනි, එ දවස් උමගින් යන ගමනේ සේනිකයා පලවූ සෙයයි. මහෙණෙනි පණ්ඩිතයෝ පස්සෙහි යන්නාහ. දෙ දෙනා මධ්‍යයෙහි වේදේහ රජ අමාත්‍ය මණ්ඩලයා පිරිවර කික්මිණැ”යි වදාළ සේකැ.

4. රජ්ජරුවන් හා පණ්ඩිතයන් වහන්සේ හා ආ බව දැනැ රකවලා සිරියෝ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජරුවන් ගේ මෑණියන් ආදි වූ රජ දරුවන් සතර දෙනා උමගින් පිටත් කොටැ මහවිසල් මලුවේ සිටුවා ලූ හ. රජ්ජරුවෝත් බොධි සත්‍යයන් හා සමග උමගින් පිටත් වූ හ. ඔහු සතර දෙන බොධි සත්‍යයන් දැන් රජ්ජරුවහුන් දැකැ, “එකාන්තයෙන් සතුරන් අත් පත් වූමිහ. අප ගෙනාවන් පණ්ඩිතයන් ගේ යොධියන් සැටි යැ”යි මරණ භයින් තැනි ගෙනැ, මහ හඟින් හැඬූ හ. ඔහු සතර දෙනා ඇඬූ වේලෙහි බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජරුවෝත්, ‘වේදේහ රජ පලා යෙයි’ යන ක්‍රොධයෙන් ඒ නුවර වට තුන් ගව්වක් මානසේ රකවල් බලා අවුත් ගං තෙරට කුදුරු තැනෙකිහි සිරියාහු නිශ්ශබ්ද වැ තුඩු මධ්‍යම රුත්‍රියෙහි ඒ හැඬූ ශබ්දය අසා, “නඤ්ඤ දේවීන් ගේ කට හඬ වැන්නැ”යි කිමි නමි, ‘කොසිත් නඤ්ඤ දේවී යැ. ගිය යම් මැ නැතෙකැ නඤ්ඤ දේවී සදහන් නො කොටැ හිදිනා දවසෙක් නැතැ”යි කියන බසට ලජ්ජාවෙන් කවුරුනවත් නො කි හ.

5. බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ උමගින් මැ ගෙනායෙන් රුවන් රැසක් පිටැ සිටුවා සඤ්චාලවණ්ඩි කුමාරිකාවන් අභිෂේකයට පමුණුවා, “මහ රජ, නුඹ වහන්සේ මේ කුමාරිකාව තෙනැ යන්නට අවුදිත් මෙ සා භයකට පැමිණි සේකැ. එ බැවින් නුඹ වහන්සේට අග මෙහෙයුන් වන්නි යැ” වදාළ සේකැ. එ වේලෙහි තුන් සියයක් නැව් හෙහැවුත් තොට තබා ලුව. මහ විසල් මලුවෙන් ගොස් රජ්ජරුවෝ සරහන ලද නැවකට නැංගාහ. බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජරුවන් ගේ මෑණියන් ඇතුළු වූ රජ දරුවෝ සතර දෙනාත් එ මැ නැවට නැංගාහ.

6. ඒ බව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන වූදු රජාණන් වහන්සේ මේ භාථාවෙන් වදාර,

උමමග්ගා නිකබ්මිණින වෙදෙහො නාවමාරහි
අභිරුලුහඤ්ච නං ඤ්චො අනුසාසි මගොසධො.

අයං තෙ සසුරෙ දෙව අයං සසුරු ජනාඛිප
යථා ඤ්චුපටිපතති එවං තෙ භොතු සසුරො.

“ යථාපි නියතො භාතා සොදරියො එකමාතුකො
එවං පඤ්චාලවණ්ණො තෙ දසිතබ්බො රථෙසහ ”

“ අයං පඤ්චාලවණ්ණී තෙ රජපුතති අභිජ්ඣතා
කාමං කරොති තෙ තාය හරියා තෙ රථෙසහ ”

“එම්බා මහණෙනි, එ දවස් මේදේහ රජ උමගින් පිටත් වූ නැවට නැංගේ යැ. ඔහට මහෙඟුසබ පණ්ණිතයෝ, ‘මහ රජ, මේ පඤ්චාල වණ්ණ කුමාරයෝ නම් නුඹ වහන්සේ ගේ සුහුරුවැඩුණුවෝ යැ. මේ නැණ දේවී නම් නුඹ වහන්සේ ගේ නැන්දණියෝ යැ. ඒ නැන්දණියන් කෙරෙහි වැදූ මෑණි කෙනකුතට කරන ආදරයක් පරිද්දෙන් පිළිපැද්ද මැනවැ. පඤ්චාලවණ්ණ කුමාරයෝ සුහුරුවැඩුණුවෝ යැ. ආලියසම් නො වී එක කුසින් උපන් මල් බෑ කෙනකුත් පරිද්දෙන් දයා කට යුතු යැ. මේ පඤ්චාලවණ්ණී කුමාරිකාවෝ නම් උභය කුල පරිශුද්ධ ඤාත්‍රිය කන්‍යාවෝ යැ. උන් නුඹ වහන්සේ කැමැති පරිද්දෙන් රජපේශවසීයෙහි පිහිටුවා රක්‍ෂා කළ මැනවැ’යි කියා අවවාද කළ හ”යි වදාළ සේකැ.

7. මෙ සේ අනුශාසනා කෙළේ කුමක් පිණිස ද යත්, “සරණ දෙමිහ සි අප මායමින් ගෙන්වා ගෙනැ මෙ සා මහත් හයකට පමුණුවා, ගහට කළ රජු ගේ මව මරව, අඹුදරුවන් මරව”යි මැරුයේ වී නම් නපුරැ”යි සිතාත්, “දියණියකට වඩා භෞත දේවීන් අධික රු ඇති හෙයින් කාමයෙන් අකු වූ මොහයෙක් මූලා වූ රජුරුවෝ දියණියන් තබා මෑණියන් කෙරේ ලොහ උපදවා නැ කම් වරදවා පිහු නම් නපුරැ”යි සිතාත් පලමු කොටැ රජුරුවන් අතින් ප්‍රතිඥ ඇරැ ගත් හ සි දන යුතු. රජුරුවෝත්, “පුත, තොප කී ලෙසින් කිසිවකුත් නො වරදවා කෙරෙමි”යි ඔබ ගේ අවවාද සිතීන් මැ පිළිගත් හ. එ සේ අවවාද කරන සේක් රජ මාතාවන් කලතා දේවීන් ගේ නමකුත් නො වදාළ සේකැ. කුමක් පිණිස ද යත්, උන් මැහැලි හෙයින් කිසිවකුත් නො වදාළ සේකැ.

8. සියලු කථාව මහා බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ ගොඩ සිටැ මැ වදාළ සේකැ. ඉක්බිති රජුරුවෝ නැවින් වහා මැ යනු කැමැති වැ, “පුත, තෙපි ගොඩ සිටැ මැ දෙඩවු යැ. වහා නැවට නැගෙව. කුමක් නිසා ගොඩ සිටු ද? සතුරන් අතින් දුක සේ මිදුණම්හ. එ බැවින් වහා යමිහ”යි රජුරුවෝ මේ භාථාවෙන් කී හ:

“ ආරැයන නාවං තරමානො කිනනු තිරමති කිට්ඨසි
කිච්ඡා මුත්තමහ දුක්ඛානො යාමදති මහොසධ ”

ඒ අයා “ දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ හා එක් වැ නැඟී
යාම යුක්ත නො වෙයි ” නියා ගාථා දෙකෙකින් වදාරන සේක්,

“ නෙස ධම්මො මහාරුජ සො’හං සෙනාය නායනො
සෙනංගං පරිභාපෙකො අත්තානං පරිමොවයො ”

“ නිවෙසනමති තෙ දෙව සෙනංගං පරිභාපිතං
දින්නංව බුහමදනෙනන ආනසිසුං රථෙසහ ”

“ මහ රජ, සෙනාවට නායක කෙනෙක්, සෙනාව සතුරනට
අත්පත් වූ කලැ, තමා දන්නා යම් උපායයෙකින් ඒ සේනාව ගලවා
ගෙනැ යාමක් වත් නොහොත් එක් වැ නැඟී යාමක් වත්
නො කෙලේ වී නම්, උන් ගේ සෙනානායක කමින් ප්‍රයෝජන
නැත්තේ යැ. ඒ තමා මැ ධර්මිණි කමෙකුත් නො වන්නේ යැ.
දැන් මමත් සෙනා නායක වැ සෙනාව සතුරනට හඤ්ඤ ප්‍රාණ වැ
ඇතුළු නුවැ සිටියැ දී යෙමි ද ? අප වැන්නෝත් තනි වැ දිවි
රැකැ ගැන්මක් කෙරෙද්ද ? මහ රජ, නුඹ වහන්සේ හා කැටි වැ
සාරසියයක් ගවු ගෙවා ආ සෙනාව ගෙන් සමහර කෙනෙක්
මාගියෙහි ගමිනිත් ශ්‍රාන්ත වැ තිදන්නාහ. සමහර කෙනෙක්
අන්තපානාදියෙන් සනතුණ වැ මේ ගමන් තමා නො දන්නා හ.
තව ද මා හා කැටි වැ ආවුන් ගෙන් සාර මසක් මුළුලෙහි
උමහ හා අගල පවුරැ ආදි සියලු කම්මානනැ කොටැ රැ පාන
අනවරතයෙන් දුක් ගෙනැ විඩා වූවාහු මේ එන නියාව උසින්
නො දන්නාහ. එ බැවින් ඇම මට උපකාර වැ සිටියන් ගෙන්
එකකුත් ඇරැ පියා ඊම මට නරම් නො වෙයි. ඒ සියලු
සේනාව මැ බුන්මදනන රජ්ජරුවන් ජය ගෙනැ, උන් දුන්
සෙනාවක් පරිද්දෙන් නැවැතැ හැරැ ගෙනැ එමි. මහ රජ,
නුඹ වහන්සේ අත්තර මාගියෙහි ඇසිල්ලෙකුත් නො රද වහා
වැඟියැ මැනැවැ. පලමු මා විසින් නුඹ වහන්සේට යොත්තකට
ගමක් බැගින් ගම් කරවා ඉඩම් ලවා, අතර මහ ගම් සියයෙහි මැ
වසත්‍රාභරණ අන්තපානයෙන් සමාදා කරවා, ඇත් අස් ආදි
වාහන සරසා සිටුවන ලද. ගමින් ගමට පැමිණි කලැ කැටි වැ
යන වාහනයෙන් දුම්රියන් එහි රදවා එහි තුබු වාහනයකට නැඟී
වහා මිසුලු නුවරට වැඟියැ මැනැවැ ” යි වදාල සේකැ.

9. ඒ අසා රජ්ජරුවෝ මේ ගාථාවෙන් කී හ :

‘ අපසසෙනො මහාසෙනං කථං විගග්ගා ධර්මසී
දුබ්බලො බලවනෙනන විහඤ්ඤිසාති පණ්ණින ”

මෙහි අභිප්‍රාය නම්, “ මහාභෞමි පණ්ණිනගෙහි, තොප ගේ සෙනාව මද වුව. බුහුමදනනගේ මහා සෙනාව කෙසේ ජය ගනු ද? බලවනනගේ දුච්චයන් නසා පියා මහා විනාශයට පවුණුවා පියති ” යි කී හ.

10. ඒ අසා බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් වදාරන සේක්,

“ අපසසෙනොපි වෙ මනහි මහාසෙනං අමනහිනං
ජිනාති රුජරුජානං ආදිවො වොදනං තමං ”

“ මහ රජ, අපූර්ව මැනවැ. මහා සෙනාව ඇති වූත් අමනත්‍රී නැතැත්තවු අලප සෙනාව ඇති මහා මනත්‍රීයා ජය ගන්නේ මැ යැ. එ බැවින් අමනත්‍රී වූ බුහුමදනන රජු ගේ එක් සියයක් රජුන් හා අටලොස් අසෞහිණී සංඛ්‍යාත මහා සෙනාව මහා මනත්‍රී වූ මම මා ගේ ප්‍රඥ බලයෙන් ජය ගනිමි. තව ද, අමනත්‍රී කේවලිංසා ඇති මහා සෙනාව සහිත වූ බුහුමදනන රජුහු මහාමනත්‍රී වූ මා වැනි එක් ඇමැතියක් ඇති මද සෙනාව සහිත වූ නුඹ වහන්සේ ජය ගන්නා සේකැ. ඒ කුමක් වැනි ද යත්: සමඤ්ඤ ලොකයෙහි එක පැතිරු පවත්නා වූ මහා සනාකිකාරය තීරු උදු වූ කලා එක පැහැරු දුරු වැ ආලොක වන්නේ යැ. එ බැවින් සෙනාව මද වුවත් ජය ගන්නේ නම් මම මැ යැ. නුඹ වහන්සේ සැකයක් නො සිතා වැඳියැ මැනවැ” යි වදාර රජ්ජරුවන් වැදෑරුණු සේකැ.

11. ඉක්බිති රජ්ජරුවෝ, “ සතුරන් අතින් මිදුණමහ; සොයා ආ සිසුවුහුන් ලදුමහ. අප ගේ මතදෙළ මුදුන්. පැමිණියේ යැ” යි බොධි සත්‍යයන් ගේ ගුණ සිහි කොටැ උපන්නා වූ පස් වනක් ප්‍රීතීන් පිතා ඔබ ගේ ගුණ සේනාසාධ කියන්නාහු,

“ සුසුබං වන සංවාසො පණ්ණිනෙහිති සෙනක
පකඛිව පඤ්ජරෙ බද්ධො මවෙජ ජාලගතෙරිව
අමිනනභජ්ජනගතෙ මොවසි නො මහොසධො ”

“සේනකස, නුවණැත්තනු හා එක් වැ විසීම උතුමැ. මෙ ලොවිනුත් පර ලොවිනුත් සැප වන්නේ යැ. මැදිරියෙහි හසු වූ ශ්‍රීහිණියන් සෙසින් ද දැලැ බැඳි මසුන් පරිද්දෙන් ද සතුරකට අත්පත් වූ අප හැම දෙන මැ මහෙණසබ පණ්ඩිතයෝ ගලවා ඇරැ පි හ. එ බැවින් නුවණැත්තවුන් හා එක් වැ විසීම උතුමැ”යි මුඛ නො සැහෙන පරිද්දෙන් කී හ.

12. ඒ අසා සේනකසා තමා ඇති වක් පටන් මහතාණන් ගේ ගුණයක් කියන්නේ මේ ගාථාවෙන් කී යැ:

“එවමෙනං මහාරුජ පණ්ඩිතාහි සුඛාවහා
පකඛිව පඤ්ජරෙ බඳො මචෙජ ජාලගනෙරිව
අමිත්තහස්ථතතගතෙ මොව්හි නො මහොසධො ”

“මහ රජ, ඒ සැබැවැ. ඉතා සැබැ මැ යැ. නුවණැත්තවුන් හා එක තැනැ විසීම ඉතා සැප වන්නේ යැ. මැදිරියෙහි හසු වූ ශ්‍රීහිණියන් සෙසින් ද දැලැ බැඳි මසුන් පරිද්දෙන් ද සතුරන් අත්පත් වූ අප හැම මහෙණසබ පණ්ඩිතයෝ සුව සේ ගලවා ඇරැ පු හ”යි කී යැ.

13. ඉක්බිති වෙදේහ රජ්ජුරුවෝ, ගහින් එ තර වැ බැසැ, බොධි සත්ඵයන් වහන්සේ විසින් යොදනෙන් යොදනැ කරවන ලද ඉම්මලට පැමිණැ, ඔබ විසින් මැ පලවූ විධාන අසා ගත් අමාත්‍යයන් සපයා එවන ලද හඤ්ජාචාර්ය වාහන හා අනුපාතාදිය හා නොයෙක් වහිසේ කැවුම් හා කත බොන දෙසින් සනතුණව වැ, ගමන් විඩා වූ වාහන එහි රඳවා, තව වාහනයන් නැගී යන්නාහු, ගමන් ගමට පැමිණැ, මහතාණන් ගේ විධාන පරිද්දෙන් මාහී විඩා සන්තිඳුවා, නො පමා වැ යන්නාහු, සාර සියයක් ගවු ගෙවා දෙ වන දවස් පෙරවරැ බතට මිසුලු කුවරට වත් හ.

14. බොධි සත්ඵයන් වහන්සේ, රජහු යවා උමහ දොරටුවැඩැ, තමන් වහන්සේ උරෙහි එල්වා ගිය කඩුව කොපුවෙන් මැත් කොටැ, උමං දොර මහ විසල් මලුවේ වැලි පිරි යට සහවා තබා, උමහින් ගොස් උපකාශි කුවරට වැදැ, සොළොස් කලයක් සුවද පැතින් ඉස් සෝධා නහා, නොයෙක් රසයෙන් අනඝී වූ භොජනය අනුභව කොටැ, යහන් මුදුනේ සැතැපුණු සේක්, “මා ගේ මනදොල මුදුන් පැමිණියේ යැ”යි සිතා පස් වනක් ප්‍රීතීන් පිතා සුව සේ සැතැපුණු සේකැ.

40. නිජඵල ව්‍යායාමය.

ඵ රුත්‍රිය පහන් වූ ඇසිල්ලෙහි මූලනී රජ්ජුරුවෝ සෙනාව මෙහෙයන්තාහු නුවරට සමීප වූහ. ඒ රජහු සෙනාවට විධාන කෙරෙමින් සැරැහි ආ නියාව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ,

“ රකඛිඤා කසිනං රතනීං වුලනෙයොසා මහබ්බලො උදනෙමරුණුග්ගමහි උපකාරිං උපාගමි

“ ආරුග්ග පවරං තාගං බලවන්තං සට්ඨිභායනං රජා අවොච පඤ්චාලො වුලනෙයොසා මහබ්බලො

“ සන්තඤ්ඤා මණ්ඩමෙමන සරමාදය පාණ්ණා පෙසසියෙ අජ්ඣාසාසිත් පුටුගුලෙබ්බ සමාගනෙ ”

“එම්බා මහණෙනි, බලවාහන සහිත වූ බ්‍රහ්මදන්ත රජ, තුන් යම් රුත්‍රියෙහි තුන් සකියෙකින් හා සතර වලල්ලෙකින් හා අතුරු සිදුරු නො පෑ ඒ ඒ ස්ථානයෙහි බල ඇණි සිටුවා, තුමු රකවල් බලා ඇවිදූ, අරුණු නැගී පහන් වන්නා හා මැ ඒ උපකාරී නුවරට ආ යැ. තව ද, පඤ්ච ප්‍රකාර බලයෙන් යුක්ත වූ බ්‍රහ්මදන්ත රජ, සැට අවුරුද්දෙන් මද නැගී හිඳුණා වූ කන් පට තුන් තැනෙකින් පැළී තිබෙන්නා වූ සටන්හි ජය බිම් හඳුනන්නා වූ ගිය ගිය තැනැ සතුරන් බිඳෑ ජය ගන්නට සමීච්ච මහ බල ඇති සමී ලක්ෂණ සමපන්න සියලු හසායලඛිකාරයන් සරහන ලද මහලාභක්කු පිටට පැනැ නැගී, මැණික් බිබා කරන ලද රන් සන්තාහ සන්තඤ්ඤා වැ හියවුර ඇහැයෙහි ලා, ධනුශ්ශිලායෙහි දක්ෂ වූ සන්තාහ සන්තඤ්ඤා අනෙක ප්‍රකාර යොධියනට මෙ සේ විධාන කෙරෙමින් නුවරට සමීප වී යැ” සි වලද සේකැ.

2. ඒ මූලනී රජහු මේදේහ රජ ජීවග්‍රාහයෙන් අසු කොටැ ගැන්ම පිණිස සටකිය සෙනාව මෙහෙයු පරිදි මේ ගාථාවෙන් වදාළ සේකැ:

“ හත්ථාරොහෙ අනිකට්ඨ රජිකෙ පත්තිකාරිකෙ උපාසනමභිකතහත්ථො වාලවෙධෙ සමාගනෙ ”

“ඇතුන් නැහෙන්නා වූ ද අසුන් නැහෙන්නා වූ ද රථ නැහෙන්නා වූ ද පඤ්චාසුධ සන්නඬු වැ ආවා වූ මහා සෙනාව ද, ඉහුන් ධනුශ්චිලයෙහි දක්ෂ වූ කාහනසන වූ එක් වත් කරන ලද අහසාස ඇති, එ සේ හෙයින් මැ කළ හස් ලොම කර බවුවක් බැඳූ දවු බස්නා මානසේ දෙ දංචික් හිඳුවා එහි සරස බැඳි විශාල දංචෙහි බැඳූ කර බවුව එල්වූ කළ හස් ලොම විදුලිය ආදි වූ යම් කිසි ආලෝකයෙකින් පලා විදු පියන්තට සමථ වූ යොධයෝ වහා සන්නාහ සන්නඬු වැ එක්ව’යි කියා ද, - තව ද වූලනී රජ්ජුරුවෝ, ‘වෙදෙහ රජු නො මරා අල්ලා ගනිමි’ යි කියමින්, ‘සැට අවුරුද්දෙන් මද හෙන්නාවූ මටසිලු වූ දළ ඇති ‘කුසුර’ය යි කියන ලද බලසමපන්න යොධ ඇත් සමුහයන් සියදහස් ගණන් මෙහෙයා වෙදෙහ රජු නිසා මනෙහුසධ පණතිතයා විසින් කරන ලද මේ උපකාරි නුවර අටළොස් රියන් පවුර මිරිකා පියව’ යි කියා ද, - ‘තව ද බාල වස්සන් ගේ දත් සේ ඉහා සුදු වූ තියුණු මුවහත් ඇති හියෙන් විදිනා කලා ඇට පලා විදු පියන් මුත් මැතෙකා නො රදවන්නා වූ ධනුශ්චිලයෙහි දක්ෂ යොධයෝ මහා වමිණයක් පරිද්දෙන් ශරවමිණ වස්වත්ව’ යි, - ‘තව ද සුරවිරිය ඇති අනෙක ප්‍රකාර විචිත්‍ර වූ පඤ්චාසුධ සන්නඬු වැ සච්ඡාමයෙහි එහි පසු නො ලා ඉදිරියට මැ දිවන්නා වූ හමන් ඉදිරියෙහි ඇතුන් දුටත් දළ අල්ලා හෙතැ වෙවුල්වා පියන්තට සමථ වූ තරුණ යෝධයෝ වහා එක්ව’යි, - ‘තව ද ආසුධ මැ බල කොටැ ඇත්තා වූ නො හොත් බලවත් ආසුධ ගත්තා වූ සන්නාහ සන්නඬු වූ සටනෙහි පිටි පා නො යන්නා වූ මා ගේ යොධයන් අතින් වෙදෙහ රජු කෙසේ නම් මිදි පලා යන්නේ ද?’ ඉදින් යම් කිසි භාග්‍යයෙකින් පක්ෂියකු පරිද්දෙන් ආකාශයෙන් යේ නමුත් මා ගේ දුනුවා යොධයෝ යා නො දෙන්නාහ. තව ද මා ගේ තිස් නව දහසක් පමණ බලසමපන්න වූ අසමාන යොධයෝ සච්ඡාමයට සිසතින් හියාහු වී නමුත් සතුරන් අහ ආසුධ මැ උදුරා ගෙතැ සතුරන් සාධා ගන්නාහ. උන් සමාන එකෙකුත් දඹ දිමැ එක් රජක්හු සම්පයෙහින් මා දක්නේ නැත. එ බඳු වූ යොධයන් ඇත්තෙම් මම මැ යැ, - ‘උසින් සන්නාහ සන්නඬු වැ වහා එක්ව’යි, තව ද රන් සන්නාහයෙන් සරහන ලද බලසමපන්න ඇතුන් පිටැ උන්නා වූ මහා වූ දෘකුම් ඇති රජ කුමාරවරු වහා ඇතුන් මෙහෙයක්ව’යි, - තව ද රන් වත් පිලී හැඳූ සංඝාලකරයෙක්

සැරැහි රන් වන් අඩහරග ගල්වා පසුබාසුඩ සන්නද්ධ වැ
 රන්සැන් රන්පොරෝලු ආදී සවණ්ණලඛකාරයෙන් සරහන ලද
 ඇතුන් නැගී නලුන් වන උයන්හි දෙවතා සමූහයක් මෙන්
 අසමාන වූ යෝධයෝ සිය දහස් ගණන් වහා එන්ව'යි, තව ද
 පෙටියන් බඩ පැහැ සමාන වණී ඇති සකස් කොටැ ධාරා
 නහන ලද නුවණැහි පුරුෂයන් විසින් සුනිසිත කොටැ තුන්
 සණ ගා නිමවන ලද ඉදින් සුලභින් මුවහතට සම්ප්‍රාප්ත වූ
 පුළුන් රළු වුවත් කැපි සිදී යන තරම් නිෂ්ණ වූ මුවහත්
 ඇති මධ්‍යාහ්‍රයෙහි සුඵ මණ්ඩලය මෙන් බලෙන්නා වූ යහපත්
 කොටැ කරන ලද කඩු ගත්තා වූ — හේ කෙසේ වූ කඩු
 ජාතියෙක් ද යත්: ජාතීවානේ කැටි පිහිරින් ගා සුහු කොටැ
 ඒ සුහු දඩ මස් හා එක් කොටැ අනා ඒ මස් කොස්වා
 ලීහිණියන් කවා උන් ලූ වසුරු දවා වානේ ගෙනැ නැවැතැ
 ගා හනා පළමු පරිද්දෙන් මැ ඒ පසුකින් කවා එ මැ පරිද්දෙන්
 සත් වාරයෙකැ කවා දවා ගත් වානයෙන් කළ කඩු ජාතියෙකැයි
 දන සුතු — යෝධයෝ සතුරනට නො වරදවා පහර දෙන්නාහු
 කොපුවෙන් අදනා ලද කඩු ගෙනැ වහා එන්ව'යි, — තව ද මා
 හේ අසමාන වූ තිස් නව දහසක් පමණ පතාක යෝධයෝ වහා
 එන්ව'යි, — ඔහු කෙ සේ වූ යෝධ කෙනෙක් ද යත්: යම් සේ
 මාර සේනාවක් බල වූ සතුරු සෙනාවක් අගළ පවුරු අට්ටාල
 බලකොටු වාසල් සහිත වූ අසොධ්‍ය පුරය හා සමාන එක්
 නුවරෙකැ උන්නා වූ තවුත් මේ මා හේ පතාක යෝධයෝ ඉන්
 පිටතැ සිටියා වූ එ බල අවිෂය සථානයෙහි සිටි සතුරන්
 සාධම්භ සි සිතු නම් පිටතැ සිටි තැනැ මැ සිටැ, ආකාශයට
 කරනම් පැනැ, එ සේ උඩ පිහු කරනමින් මැ නැවැතැ බිමැ
 නො හී, නැවැතැ නැවැතැත් කරනම් පතන්නාහු, ආකාශයෙන්
 ගොස් අත තුඩු ආයුධයෙන් ඇතුළු නුවර උන් සතුරන් සාධා
 නැවැතැ එ පරිද්දෙන් මැ කරනම් පැනැ පැනැ ආකාශයෙන්
 අවුත් තමන් පළමු සිටි තැනැ සිටිනට පෝසත් හ. ඒ යෝධයෝ
 ඉදින් ඇත් කද වී නවුත් තමන් හේ කඩුවෙන් එක පහරින්
 මැදින් පොලු ගසන්නට සමම් යැ — 'එම්බල, වෙදේහ කොල්ල,
 පළමු තා හේ ගොවියාපුතු හේ මන්ත්‍රී කමින් හා ඔහු හේ
 පුඤ්ඤභාවයෙන් ගැලැවිණ. දැන් වූ කලී තට මිදී යාමෙක් නම්
 කොසින් ද? දැන් තා හේ රාජ්‍යානුභාවයෙහුත් තා හේ
 පණ්ඩිතයා හේ මන්ත්‍රී කමිහුත් මින් ගැලැවී මිඤ්ඤ නුවරට

යාමත් බලන්නෙමි වේ ද? දැන් නෝ කරප හෙළා ගත් මසකු පරිද්දෙන් අසු වූයෙහි වේ ද? 'සි කියා වෛද්දේ රජ හට හතනමත් 'දුල්හි අසු වූ මසකු මෙන් දැන් අල්ලමි' සි වජ්ජාසකයෙන් ඇතු මෙහෙයන්නාහු, 'ගනුව, විදුව' සි කියකියා සෙනභ මෙහෙයන්නාහු, උපකාරි නුවර මැඩු වතුරක් ගලන්නාක් පරිද්දෙන් අවුත් වන් හ.

3. ඉක්බිති බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ වර පුරුෂයෝ තමන් තමන් ගේ ආංචු පිරිස හා සමඟ, "කවුරු දනිද්ද, කිමි ද? " සි, "ඉදින් පවුරු බිදෑ නුවර මිරිකා ගෙනෑ වදිත් නම් ඒ සියයක් රජුත් හා බ්‍රහ්මදත්තයන් ගේ ඉස් ගසා ලා අප ගේ පණ්ඩිත සාමිනි ගේ පා පිටු දමා ලමිහ " සි තමතමන් සිටින්නා වූ රජ දරුවන් පිරිවර ගත් හ.

41. මහෙෂ්‍යධ-බ්‍රහ්මදත්ත සංවාදය

ඒ වෙලෙහි තුන් ලෝ කිලක වූ ත්‍රෙලොකෙකතුරු වූ පරශුරා මද්දින ප්‍රතාප හා ගමහිර ප්‍රඥ විශෙෂ හා සකල ගජ වකු මද්දින භාසුර කෙශර සිංහ රාජ විකුම ඇති මා ගේ සාමි දරු වූ ශ්‍රී මහා බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ, රු සැතැපුණු ශ්‍රී යහනින් නැගී සිටෑ ශරීර කාන්ත සපයා, පෙරවරු බත කල් හබා අනුභව කොට, රන් පට රුවන් සෝලු කණිකුණකිලාහරණ භාසිඛක නාගවඩම් කාදු කාප්පු මුතුපට පට්ටොඩම් බාහුදණි මිණි වලලු හිහිරි වලලු මණි කසිවඩම් පස්රු රුවන් වැල රන් සවසි පාදසඛි පාදහරණ පා සලඹ පාද කිසිකිණික පාද ජාලා මේ ආදි වූ ආහරණයෙන් සැරැහී, ලක්ෂයක් වටනා කසි සඵවක් හැදෑ, ලක්ෂයක් වටනා රන් පලසක් එකාංශ කොට, පෙරෙවැ ගෙනෑ, රන්මය රුවන් කමානනයෙන් විසිතුරු වූ සෝලු ලියක් අතින් ගෙනෑ රන් මිරිවැසි සහලක් පයා ලා දෙවහනන් පරදවන රු ඇති සමාහරණයෙන් සැරැහුණා වූ තරුණ සත්‍රිත් දෙ දෙනකු ලවා සුදු වාමර දෙකක් සල්වන සේක්, සිත්කලු කොට, සරහන ලද තමන් වහන්සේ ගේ මාලිගයේ සිමැඳුරු කවුළුව හරවා, වූලිහි රජුපුරුවනට තමන් වහන්සේ පෙනෙන පරිද්දෙන් ඔහු දෙවෙනු ලීලාවෙන් ඇත් මැත් බලා සක්මන් කල සේකැ. වූලිහි රජුපුරුවෝ ඒ මහතාණන් වහන්සේ ගේ රුපශ්‍රී බලා සිත පහදවා ගත නො හී, "දැන් මැ මොහු අල්ලා ගනිමි " සි සිතා වහාවහා ඇතු මෙහෙයන්නාහ.

2. ඒ දැක පණිතයන් වහන්සේ සිහන සේක්, “මේ රජ, ‘එකානකයෙන් වෙදෙහසා මා විසින් අසු කරන ලද’ යි සිහා වහවහා ඇතු මෙහෙයමින් එන්නේ යා. නමත් ගේ අඹු දරුවන් ඇඳ ගෙනා අප ගේ රජ්ජරුවන් මිසුලු නුවරට ගිය නිසාව නො දන්නේ යා” යි සිහා, “සකස් කොටා ඔප් නැගු රන් කැටපහෙකැ පැහැ සමාන වූ මා ගේ මුහුණ මේ රජුට දක්වා ලා රජු හා සමඟ කථා කෙරෙමි” යි සිහා සිමැදුරු කවුළයෙන් රජු මුහුණ බලා මධුර සවරයෙන් රජු හා කථා කරන සේක්, මෙසේ වදාරන සේකා:

“ කිනනු සතතරමානොව නාගං පෙසෙසි කුසුජරං
පහට්ඨරූපො ආපනසි ලභ්‍යන්‍යොසමිති මඤ්ඤසි.

“ ඔහරෙනං ධනුං වාපා බුරපපං පටිසංහර
ඔහරෙනං සුභං වමමා වෙඵරියමඤ්ඤසන්තං. ”

“ ඇයි, මහ රජ, ඉක්මන් ඉක්මන් වැ ඇතු මෙහෙයන සේක්, නමා ගේ අභිමානාචය සිඳි වී යා යි සිහන සේක් ද? එක විටෙකැත් එ සේ නො සිතුව මැනැවැ. මහ රජ, නුඹ වහන්සේ සිත ඇත්ත තබා පියා මෙ විට මා කිවක් කළ මැනැවැ. ඊසේ දවස් පස්වරු දුනු මිට තර වැ අල්ලා ගත් අත තව දක්වා මිට මිඊකා ගැන්මෙන් සිරිති ගිය යි සිතමි. එ සේ හෙයින් හෙල දුනු හි තල දමා පුව මැනැවැ. එ සේ නැහැ, අනෙකක්හට හෝ දෙවා පුව මැනැවැ. තව ද වෛදුසී මාණ්ඩාසමය කොටා කරන ලද ඉතා ශොභමාන වූ හෙල සත්‍යාභයන් ඉස්සේ පස්වරු මැ ලා ගත් හෙයින් ශරීරය ඉදි නුඹ වහන්සේට බොහෝ පීඩා යා යි, නොහොත් ශරීරය පවුලන් පැහැ වී යා යි සිතමි. තව ද ඊසේ මැ පස්වරු පටන් තුන් යම් රුත්‍රයෙහි නිදි මරු විඩා වැ ගිය සේකැ. තව ද ඉර අවු කා කලානත නො වී නිදු නැගී නුඹ වහන්සේ ගේ නුවරට පලා ගොස් මාලිගයේ සුව සේ සැහැපි වදාළ මැනැවැ ” යි රජු හා කෙලිනා සේ වෙහෙසු හ.

3. රජ ඔබ ගේ බස් අසා, “ ගොවියාපින් මා හා මැ කෙලිතේ යා ” යි බොධි සත්‍යයන් වහන්සේට ගජනා කොටා, “ තව කළ මනා දෑ දන්නෙමි වේ දෑ? ” යි සැහෙන්නාහු මේ ගාථාවෙන් කියත්:

“ පසනනුච්චවණ්ණොසි මිහිතපුබ්බංව භාසසි
හොති බො මරණේ කාලෙ තාදිසි වණ්ණසමපදා. ”

මේ ගාථායෙහි අභිප්‍රාය කෙ සේ ද යත්: “තා ගේ මුඛය ගෙවත් නා ගේ මුහුණ ඔප් නැඟු රන් කැටපතක් සේ යහපත් වූ බබළුන්ගේ යැ. සිනා පෙරදුරි කොටැ මැ බස් කියයි. ඒ තට මතු නො වෙයි. සමහර කෙනකුත් මරණාසන්නයෙහි මෙ බදු මිහිරි බස් හා මුහුණු පැහැ හා ඇති වන්නේ යැ. දැන් නොසිත්. නො බෝ කලෙකින් මියෙයි. එ බැවින් මෙ බදු රූපශ්‍රීත් බබළයි. දැන් දැන් නා මරු ඉස කපා ජය පාතය බොම් ” යි කී හ.

4. මෙ සේ රජහු බොධි සත්‍යයන් හා දෙවන වෙලෙහි මහතාණන් ගේ රූප ශෝභාව දුටුවා වූ මහා සෙනාව, “ අප ගේ රජ්ජරුවන් හා මෛත්‍රියක පණ්ඩිතයන් හා දෙන්න කථාවක් කෙරෙහි. ඒ කුමක් බවත් නො දනුමහ. කොල, අසන්නට යමහ ” යි එක් සියයක් රජුන් හා සමඟ රජහු සම්පයට ගිය හ.

5. මහතාණෝ සිහන සේක්, “ මේ රජ තව මැ මා මෛත්‍රියක පණ්ඩිත බව නො දනි. මම මා මරු ගත නො දෙම ” යි වදාරන සේක්, “ මහ රජ, යම් දවසක් නුඹ වහන්සේ හා කේවලිපයා හා දෙන්න සිතීන් එකක් සිනා බසින් එකක් කියා කල මනුෂ්‍යයෙක් වී ද, එයින් සිතීන් සිතුවා නො වී යැ. බසින් කීවා මැ වියැ ” යි ප්‍රකාශ කෙරෙමින්,

“ මොසං නෙ ගජ්ජනං රුජ භික්‍ෂාමනෙතාසි බිත්‍රියා දුග්ගණේතාහි තයා රුජ කලුඛෙකනෙව සිකුචො.

“ තිණේණා හි රුජා ගඛහං සාමච්චො සපරිජ්ජනො හංසරුජං යථා වකො අනුජ්ජවං පපතිසාහි. ”

මෙසින් වදාර, ‘ මහ රජ, නුඹ වහන්සේ හා කේවලිපයා හා දෙන්න මතු මාලේ තනි වූ ශ්‍රී යහන් ගබඩාවේ හිඳූ රහස් මනුෂ්‍යයක් කරන්නාහු, ‘අප දෙන්නා මුත් අනෙක් දත්තෝ නැහැ’ යි සිනා කල මනුෂ්‍යය නො දනිති යි සිතූ සේක් ද? එ සේ නො සිතුව මැනවැ. ඒ මනුෂ්‍යය මට කියා ලූ දෙයක් සේ ඉදුරු මැ දැනිමි. නුඹ වහන්සේ ගේ මනුෂ්‍යය හිත්ත වූ ගියේ යැ. එ සේ ඉහසින් අප ගේ රජ්ජරුවෝ තමන් ගේ නුවරට පලා ගියේ යැ. ඉදින් ‘ලුහු බදවා ගනිමි’ යි සිහන සේක් වී තම එයින් නො පිලිවනැ. අප ගේ රජ්ජරුවෝ ජාති

සෛකිවයකු නැති බලවත් අභාවාපීයකු වැන්නාහ. නුඹ වහන්සේ කොටඵවකු නැති ඉතා බාහු සුලු වූ පුරුෂයකු වැන්නාහ. එසේ හෙයින් ලුහුබදවා අල්ලා ගන්නට නොපිළිවනැ. **කේවම්මසා** කොටඵවා වැන්නැ. නුඹ වහන්සේ කොටඵවා නැති පුරුෂයා වැනි සේකැ මම අජානෙය සෛකිවයා වැන්නෙමි. අප ගේ රජ්ජුරුවෝ ඒ සෛකිවයා නැති පුරුෂයා වැන්නාහ”යි උපමා කොට වදාළ සේකැ.

6. “මහ රජ, වැළිත් ගඟින් එතර වැ යන්නාහු තනි වැ ගියාහු නොවෙති. සෙනා වාහන සහිත වැ අමාත්‍ය මණ්ඩලයා පිරිවර මහ පෙරහරින් වැනි සේකැ ඉදින් නුඹ වහන්සේ, ‘ලුහුබදවා අල්ලා ගනිමි’යි සිතා දිවන සේක් වී නම්, අල්ලා ගත නොහි අතර මහ නස්නා සේකැ. කුමක් මෙන් ද යත්: සවණි හංසයකු ලුහුබදවා දිවන කොකකු මෙනැ”යි කියා, නැවැත්වූ අසම්භිත කෙසර සිංහ රාජයකු පරිද්දෙන් උපමාවක් දක්වමින්,

“ සිගාලා රාහතිභාගසම්මි ජුලලං දිසවාන කිංසුකං
මංසපෙසිති මඤ්ඤනතා පරිබ්බලනා මීගාධමා

“ එවමෙව තුවං රාජ චෙදෙහං පරිවාරිය
ආසවණිනො ගම්සසි සිගාලා කිංසුකං යථා.

“මහ රජ, නුඹ වහන්සේ මේ සා සෙනාවක් ඇර ගෙනා තුන් යම් රාත්‍රියෙහි නිදි මර සිතූ අවශ්‍යෙන් සවලා මාත්‍රයකුත් සාධා ගත නුහුණු නිසාව කුමක් මෙන් ද යත්: යම් සේ ගොදුරු සොයා ඇවිදිනා සිවල් මුළෙක් සුපුෂ්පිත වූ කැල වෘක්ෂයෙකැ වජ්‍යාලෝකයෙන් වත් තාරකාලෝකයෙන් වත් විද්‍යුල්ලතාදි-යෙන් වත් යම් කිසි ආලෝකයෙකින් එලෙන්නා වූ මල් කැන් දකැ, ‘මේ වූ කලි එකානකයෙන් මස් වැදූලී යැ’යි වරදවා සිතා ගන්නාහු, අනෙක් ගොදුරක් සොයා නොගොස්, ‘දඩමස් කම්හ’යි ගස් වට කොට ගිදැ ඇරුණු නැගී පහන් වූ කලා සුපුෂ්පිත වූ කැල මල් දකැ, ඒ ශාගාලයෝ ඔවුනොවුන්ට ‘කොල, මස් වැදූලී නොවෙයි. කැල මල් කැනැ’යි නියම දනැ එහි ආලය හැර පියන්නාහ. එ පරිද්දෙන් මහ රජ, නුඹ වහන්සේ ‘චෙදෙහ රජ අසු කෙළෙමි’යි සිතා, රාත්‍රිය මුළුල්ලෙහි නිදි මර ඇවිදූ අධම වූ කැනහිලුන් පරිද්දෙන් අප ගේ රජ්ජුරුවන් කෙරෙහි ආලය හැර යන සේක් වේ දැ?”යි වදාළ සේකැ.

7. රජ්ජුරුවෝ බොහි සතනියන් වහන්සේ කිසි විකිතයක් නැති වූ නිර්භීත වූ කියන්නා වූ බස් අසා සිතන්නාහු, “මේ ගොවියා පින් බුහුටි වූ ‘රජහු පැලෑ හ’යි කියන්නේ යැ. මොහු විසින් රජහු යවා පු සේ සැබෑ සැටි යැ’යි අතීතයින් කිපි, “පෙරැත් අපි මේ ගොවියා පුතු මෑ නිසා මොහු ගේ නුවරට ගියමෝ හන් කඩට උතුරු සඵවටත් අසාමික වූ දමා පියා ආමිඞ. දැන් හඤ්ජාප්පා වූ පස මිතුරු පලවා පියන ලද මු තරම් අනම්කාරි එකෙක් නැත. රජ්ජුරු මුටත් කල මනා ඉස් සිද්ධි ආදි වූ යම් වඩයෙක් ඇත් නම් මොහුට මෑ කෙරෙමි”යි විධාන කරන්නාහු, “මේ මහොඤ්ජා මා හඤ්ජා ප්පා වූ සතුරු වේදෙහ රජහු ගලවා යවා පි යැ. එ සේ කලා වූ මොහු ගේ දත් දෙ පා කන් නාසා කපා හරුව. ඇහ මස් කපා ලියා උලෑ අවුණා ගින්නේ ලා පලයා පියව. තව ද සිංහ ව්‍යාඝ්‍ර ව්‍යාඝ්‍ර මාග ආදීන් ගේ සම් බිමෑ වනා වට කණු ගසා විසලන්නාහ. එ පරිද්දෙන් මේ මහොඤ්ජා බිම හොවා සතර අතට කණු ගසා වඩ කරව. තව ද මොහු බිම හොවා තියුණු මුඛවත් ඇති කඩුවෙන් කොටා පලා ව්‍යාඝ්‍ර මාග සුකරුදීන් ගේ මාංස පරිද්දෙන් ඉරු ලියා වඩ කරව”යි කී හ.

8. මේ එක් රජතු නබා දහ දහසක් සක්වල රජ දරුවෝ එක් වත් මා ගේ ස්වාමි දරුවාණනට එ වැන්නක් කරන්නට අසමථියහ. ඒ රජහු ගේ බස මුත් කීවාසින් කිසිවකුත් කල නො හොන්නාහ. බසින් වූ බස් අසා බොහි සතනියන් වහන්සේ සිතා පහල කොටු වදල සේකැ. ඒ රජහු කීපෙත් කීපෙත් මා ගේ ස්වාමි දරුවාණන් මුණු පෙම් වඩනා නියාව කුමක් වැති ද යත්: මුහුදුනන රජහු ගේ ඉතා රඵ වූ ක්‍රොධ නමැති සුණුයෙන් උලා ඔප් නැඟු රන් කැට පතෙකැ පැහැ සමාන වූ වඩවඩා ශොභාවත් වූ අතීතයින් බලන්නට වක. එ විටැ සිතන සේක්, “මේ හුවණ නැති රජ තමා ගේ නැයන් ආ ගිය අත් නො දැනෑ මට වඩ විධාන කරන්නේ යැ. මෑණියහුත් අඹුදරුවහුත් ගෙන්වා ගෙනෑ මිසුලු නුවරට යැවූ නියාව නො දැනෑ මට සැහෙන්නේ යැ. මේ රජ මහා වේශ්වසීයෙහි පිහිටා සිටියේ, ‘මා කෙලෙක් කෙලේ යැ’යි සිතා, ක්‍රොධ වශයෙන් අතැ තුබූ හීයෙන් විදූ පි නමුත් අන් කිසි උපක්‍රමයෙකින් තසා පි නමුත් නපුරු. මේ රජහු ශොකයෙන් මුර්ජා කරවා උත් ඇතු පිටු මෑ විසංඤ කරවා පියා නැවැහැ. අස්වසා ලම්”යි සිතා වදාරන සේක්,

“ සවෙ මෙ හතෙච්ච පාදෙ ච කණණනාසඤ්ච ඡෙදසී එවං පඤ්චාලවණ්ණියා වෙදෙහො ඡෙදසියසාති.

“ සවෙ මෙ හතෙච්ච පාදෙ ච කණණනාසඤ්ච ඡෙදසී එවං පඤ්චාලවණ්ණියා වෙදෙහො ඡෙදසියසාති.

“ සවෙ මෙ හතෙච්ච පාදෙ ච කණණනාසඤ්ච ඡෙදසී එවං නන්දදෙවියා වෙදෙහො ඡෙදසියසාති.

“ සවෙ මෙ හතෙච්ච පාදංච කණණනාසඤ්ච ඡෙදසී එවං තෙ පුතකදරසා වෙදෙහො ඡෙදසියසාති.

“ සවෙ මංසංච පාතබ්බං සුලෙ කත්ථා පච්ඤාසී එවං පඤ්චාලවණ්ණියා වෙදෙහො පාවසියසාති.

“ සවෙ මංසංච පාතබ්බං සුලෙ කත්ථා පච්ඤාසී එවං පඤ්චාලවණ්ණියා වෙදෙහො පාවසියසාති ”

“මහ රජ, ඉදින් නුඹ වහන්සේ මා ගේ අත් පා කන් නාසා කප්පා වධ කැරවූ සේක් වී නම්, නුඹ වහන්සේ මට කැරවූ වධ මුළුල්ල නුඹ වහන්සේ ගේ පුතණුවන්-දියණියන්-නන්ද දෙවීන්-නුඹ වහන්සේ වැදූ මෑණියන්-යන සහර දෙනාට අප ගේ රජ්ජුරුවෝත් කරවන්නාහ මහ රජ මා ගේ ඇතැ මස් ලියා උලා අවුණා වධ කරවා පී දූ වී නම්, අප ගේ රජ්ජුරුවෝත් නුඹ වහන්සේ ගේ නැයන් සහර දෙනාට මට කළ වධයට දිපුණක් කරවන්නාහ. තව ද, සිංහ ව්‍යංජු මාග වෘෂභාදීන් ගේ සම් බිමැ වනා කණු ගසා විසලන්නා සේ මට වධ කරවා පී දූ වී නම්, නුඹ වහන්සේ ගේ නැයන් සහර දෙනාටත් අප ගේ රජ්ජුරුවෝ නොයෙක් විග්‍ර වධ කරවන්නාහ තව ද, මහ රජ, සම් කරුවන් ලවා සම් සියක් පටින් සකස් කරවා වැලැදෑ ගන්නා ලද සන්නාහය නමහට බැහැරින් වදනා සැර ආදි උපද්‍රව නිවාරණය කොටැ ආනම රක්‍ෂාව පිණිස වත්තේ ද, එ පරිද්දෙන් මැ මම මා ගේ රජ්ජුරුවනට සම් සියක් පටින් කළ සන්නාහයක් පරිද්දෙන් ඉදිරියේ සිටැ නිසි හයක් නො වැද්දූ දී සැප එළවමි”යි වදාළ සේකැ.

9. මෙ සේ ද නියා නැවැතැ වදරන සේක්, ‘මහ රජ, වැලින් ‘මේ නිකම් නියන දෙයෙකැ’යි නො සිතුව මැනැවැ. නුඹ වහන්සේ ගේ අවුදරුවන් හා මෑණියන් හා අප ගේ

රජ්ජරුවනට පාවා දී ඕසුලු නුවරට යවන්නෙමි, “ ‘මහ රජ, ඉදින් මුලුති රජ්ජරුවෝ නුඹ වහන්සේ ‘තමනට සොර යවා පි හ’යි මා අල්ලා ගෙන කන් නාසා අත් පා කප්පා වධ කැරැවූ නම් කුමක් කරන සේක් ද?’යි කී හෙයින්, ‘මහොසඬ පණ්ඩිතයෙහි, ඒ රජ සැබවින් තොපට වධයක් හෙළේ වී නම්, ඒ තොපට කළ වධ මුළුල්ල මැ ඒ රජ තමා මහ බල ඇති හෙයින් ඕහට කළ නො හෙහත් ඔහු ගේ අඹුදරුවන් මැණියන් යන සතර දෙනාට, තොපට කළ වධයට දිවුණක් මැ කරවමි’ කියා ප්‍රතිඥ ගනිමි”යි කියා, ‘මහ රජ, නුඹ වහන්සේ මා එක තැනැත්තවුට එක් වධයක් කැරැවූ සේක් වී නම්, නංඳු දේවීන් හා දරුවන් දෙන්නා ඇතුළු වූ නැයන් සතර දෙනාටත් අප ගේ රජ්ජරුවෝ තමනට පිළිවන් වධ බකින කරවන්නාහ”යි වදාළ සේකැ. මෙ සේ ද කියා, “මහ රජ, නුඹ වහන්සේ ගේ ප්‍රඥ නමැති හිසට මම සම් සියක් පටිත් කළ සන්නාහයක් වැ ඉදිරි වැ සිට මා ගේ රජ්ජරුවනට ඒ සැරයෙන් වන්නා වූ උපද්‍රව දුරු කොටැ සැපයක් මැ එළවමි”යි වදාළ සේකැ.

10. ඒ අසා මුලුති රජ්ජරුවෝ සිතන්නාහු, “මේ ගොවියා පින් කුමක් කියා ද ? මම ‘යම් වධයක් තමාට කරවමි’ කිමි නම් මේ තෙමේ, ‘තමා ගේ රජ්ජරුවෝ මා ගේ අඹුදරුවනට කරවති’ කියයි. මම ඊයේ එන්නෙමි මා ගේ අඹුදරුවනට සුරක්ෂිත කොටැ රකවල් ලවා ලා ආමි. ඒ තියාව නො දන්නා වනැ. නොබෝ කලෙකින් මේ මියන්නේ යැ එ බැවින් මරණ විකලයෙන් තන්දෙබව”යි කියා මහතාණන් ගේ බස් නො හැඳුහු හ.

11. පර සිත් දන්නා නුවණැති මා ගේ බොධි සන්නයන් වහන්සේ රජු සිතුවා දුනැ, “මේ රජ ‘මා මරණ හසින් තන්දෙබති’ සිතයි. සැබවින් මැ අඹුදරුවන් ඕසුලු නුවරට යැවූ තියාව දන්වා ලමි”යි. සිතා වදාරන සේක්, “මහ රජ, මා මරණ හසින් තන්දෙබති’යි සිතූ බැවින් මා ගේ බස් අදහන පිණිස තොප ගේ අන්තඃපුරයට මිනිසුන් යවා මාලිගය බැලුව මැනැවැ. නංඳු දේවීන් හා දරු දෙ දෙනා හා නුඹ වහන්සේ ගේ මැණියන් ඇතුළු වූ නැයන් සතර දෙනා සුළු උමහින් බා හෙන’වුත් වේදේහ රජ්ජරුවනට පාවා දී මහ උමහින් ඕසුලු නුවරට යවා පියන ලද්දහු, මේ නැනට සාරසියයක් ගවු ගෙවා ඕසුලු නුවරට යන්නාහ”යි වදාළ සේකැ.

12. එ විටැ රජ්ජුරුවෝ සිහන්නාහු, “පණ්ඩිතයෝ ඉතා මැ තර වැ බුහුටි වැ මැ කියන්නාහ. මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි ගං තෙර රකවල් බලා ඇවිදින මා විසිනුත් නැඟ දේවීන් ගේ ශබ්දයක් සේ මැ කට හඬෙකුත් අසන ලදි. මේ පණ්ඩිතයෝත් එ සේ මෙ සේ කෙනෙක් නො වන්නාහ. මුත් හා සමාන ප්‍රඥ ඇති කෙනෙක් කොසින් නැත්තාහ. එ බැවින් මුත් ගේ බස් සැබෑ සැටි යැ”යි උපන්නා වූ බලවත් ශෝක ඇත්තාහු, රජ සෙවෙසී උපදවා ගෙනැ, නිශ්ශොකී එකක්හු මෙන් එක් අමාත්‍යයකු කැඳවා මාලිගය බලවන්නාහු, “එමිසා දරුව, මේ මහෙග්‍රහයා පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු, ‘මා ගේ අශ්‍රුදරුවන් ආදී වූ අවශ්‍ය බිඳුන් සතර දෙනා උමහින් ගෙන්වා තමා රජ්ජුරුවනට පාවා දී මිසුලු නුවරට යවා පිම්’යි කිවු යැ. උන් ගේ බස් සැබෑ ද, බොරු ද, පරික්‍ෂා කොට පියා වහා එව ” යි ගාථාවෙකින් කී හ.

“ ඉංස අනෙතාපුරං මයං ගන්තාන විවිතාඨ නං
 යථා ඉමස්ස වචනං සචචංවා යදි වා මුසාති. ”

13. ඒ අසා අමාත්‍යයා සෙනාව පිරිවර මාලිගයට ගොස් දෙර හැර රජ ගෙට වැදූ, ඒ රජ ගෙයි රකවලැ සිටියවුත් අල්ලා අත් පා බැඳූ කටා කඩරෙදි ඔබා භීතති කොකුවලැ එල්ලා පියා තුබූ අත්‍යාපුර රකින්තන් ද, කුදුන් කුරුත් ආදී වූවන් ද බදුන් බිඳූ ඒ ඒ සථානයෙහි විසුරුවා පියා තුබූ කන බොන ද ද, රුවන් ගබඩාවලැ දෙර හැර රුවන් උකා ගත් තැනැ ඉසා පියා තුබූ රුවන් සමූහය් ද, දෙර හැර තුබූ ශ්‍රී යහන් ගබඩා ද, එ සේ මැ ඇර පියා තුබූ සීමැලුරු කවුළුයෙන් ඇතුලට වැදූ, උනුනුන් කටින් පු උදුරු කන්නා වූ, කා රැස් බැඳූ ඇවිදිනා වූ කපුටු සමූහයන් ද, මුදු බඩ කෙටුලන් හැර පියා ගිය සැඟි ගමක් සේ ද, අමු සොහොනක් සේ ද, ඉතා නිශ්‍රීත වූ රජ ගවනය බලා පියා ඇවිත් කියන්නේ,

“ එවමෙතං මහාරජ යථා ආහ මහොසධො
 සුඤ්ඤං අනෙතපුරං සබ්බං නාකපට්ටනකං යථා. ”

“ මහ රජ, යම් සේ මහෙග්‍රහයා පණ්ඩිතයෝ කිවු ද, උන් කීවාසින් එක බසෙකැත් බොරුවෙක් නැහ. ඒ සැබෑ මැ යැ. පෙර නුඹ වහන්සේ ගේ මාලිගය දිව පුරයක් වැන්නැ යි සිතමි. එ සේ වූ රජ ගෙය දැන් මුදු තෙර බඩ කෙටුලන් ඇර පියා ගිය

ගමෙකැ මස් ගදට හැසිරෙන්නා. වූ කාක සමූහයක් සෙසින් ඒ මාලිගය කපුටු සමූහයන් ගෙන් අතුරු පිදුරු නැති වැ තුබුයේ යැ. ඒ රජ ගෙසි නුඹ වහන්සේ ගේ අවුදුරුවෝන් මැණියෝන් මා දුටුවෝ නැත, ආ ගිය තෙතක් ඇසු දැන් නැතැ”යි, “පණ්ඩිතයන් කියේ සැබෑ මැ යැ”යි කී යැ. රජු රුවෝ නැයන් සතර දෙනා ගේ විශෝ දුකින් කම්පිත වැ වෙටුලන්නාහු, “මේ දුඃඛය ගොවියා පුතු නිසා මැ මට වූයේ යැ”යි දංඛෙන් පහරන ලද ආශිච්ඡයකු පරිද්දෙන් බොධි සත්වයන් කෙරේ පලමු තරමටත් වඩා ක්‍රොධ ඉපැදූවු හ.

14. බොධි සත්වයන් වහන්සේ රජු ගේ ආකාරයෙන් මැ දැනැ ලා සිතන සේක්, “මේ රජු රුවෝ මහා යසස් හා කිරිති හා පර්වාර හා ඇත්තාහ. යම් සේ ක්‍රොධ වශයෙන් තමාට මතු මා නිසා වන්නා වූ අභිවාද්ධි නො සලකා රජ මානසෙන්, ‘ඔවුන් ගෙන් මට ප්‍රයෝජන කිම් දෑ?’ යි නො සොයා මට සිංසාවක් කලෝ නම් නපුරු. නුවණ නම් මේ සේ වූ තැනට වේ ද? උපායයෙකින් මේ රජු මා කර නමා ගන්මි”යි සිතා, “**හඤ්ඤ දේවීන් පෙරු** මේ රජු නුදුටු විරු කෙනකුන් මෙන් ඒ බිසවුන් ගේ රූපශ්‍රී වර්ණනා කෙලෙම් නම් බිසවුන් සදහන් කරන්නහුට, ‘මේ මෛග්‍යසධ පණ්ඩිතයන් මරු පිම් නම් එ බදු මා ගේ සහි රතනය නො ලබන්නෙමි. ඉදින් නො මැරිම් නම් එකානනයෙන් නැයන් සතර දෙනා ලබන්නෙමි’යි සිතා, තමන් ගේ බිසවුන් කෙරේ කල සෙනහයෙන් මට කිසි අපරාධයක් නො කරන්නාහ”යි සිතා, තමන් වහන්සේ ගේ ආතම රක්ෂාව පිණිස මාලිගයේ මතු මහලේ සිටි සේක් මැ. සකිසා වලා පටලයක් හස්සෙන් ගැසු විදුලියක් පරිද්දෙන් පෙරෙවැ සිටියාවූ රන් පලස යටින් රන්වන් වූ ශ්‍රී හස්තය මැත් කොටැ ගෙනැ, **හඤ්ඤ දේවීන්** ගිය මන මේ යැ යි කියන්නා සේ, උන් ගේ රූප වර්ණනා කරන සේක්, මේ සේ වදාරන සේක:

- “ ඉතො ගතා මහාරජ නාරී සබ්බඛගසොහනා කොසුමහ ඵලක සුසොයාණී හංසගග්ගරහාණීති.
- “ මහාරජ ඉතො නිතා නාරීසබ්බඛගසොහනා කොසෙයාවසනා සාමා ජාතරූපසුමෙබලා.
- “ සුරත්තපාදා කලයාණී සුවණණමණිමෙබලා පාරවතකකි සුතනු බිලොටයා හනුමජ්ඣමා.

“ සුජාතාභූජඛහලට්ඨව වෙලලිව අනුමජ්ඣමා
දිකසස කෙසා අසිතා ඊසකඤ්ඤ පචෙලලිතා.

“ සුජාතා මිගජාපිව හෙමනනග්ගි සිඛාරිව
නදිව ගිරිදුගෙහසු සඤ්ජනා බුද්දවෙච්ඡි.

“ නාගනාසුරු කලාසාණි පඨමාතිච්චිරාජන්ති
නෙවාතිදිකා නාරසසා නාලොමා නාතිලොමසා. ”

මෙසින් වදාර, “ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, සිටු සැටක් පමණ
සුත්‍රී ලක්ෂණයෙන් විරුජමාන වූ නඤ්ඤ දේවී මෙ සේ ගියාහ.
කෙසේ ගියා ද යත්? ඕ මා විසින් උමහෙකින් පිටත් කරවා
වෙදේන රජ්ජුරුවන් හා කැටි වැ මිසුලු නුවරට යවා පියන
ලද. තව ද මහ රජ, නුඹ වහන්සේ ඒ බිසවුන් කෙසේ වූ රු
ඇති කෙනකුනැති සිතන සේක් ද? උන් ගේ උපමා රහිත වූ
රුපප්‍රී විලාසය මා අතින් අසා ගත මැනැවැ ගත රන්
පෝරුවක් බඳු වූ ඉතා මට සිලුටු ශ්‍රෝණි ප්‍රදේශ ඇත්තාහ;
බාල හංස පොතකයන් ගේ ශබ්ද හා සමාන වූ මිහිරි වූ ලද
බොළද ප්‍රිය තෙපුල් දෙන්නාහ; කැඹි දෙශයෙහි රන් කම් කළ
තිබිරි පිලී ඇත්දහ; සවභාවයෙන් මැ රන් වන් ශරීර ඇත්තාහ;
ජාන රුපයෙන් කරන ලද මිණි මෙවුල්දම් පැලැන්දහ. මෙ සේ
සමාග සුඤ්ජර වූ එ නඤ්ඤ දේවී මා විසින් මෙ සේ යවා පියන
ලද ” යි වදාළ සේකැ.

15. “තව ද අලතා පිරිසම් කලාක් වැනි වූ රන් වූ පහුල්
ඇත්තාහ; ලද මුවපොල්ලන් ගේ ඇස් හා සමාන වැ කනට
රනස් කියන්නට ගියාක් වැනි වැ දික් වැ කෘෂණ මණ්ඩලය
පරෙවියන් ගේ ඇස් මෙන් ඉතා වට වැ නිලු පුල් පෙති
පරදවන්නා වූ පස් පැ දිස්නා නෙත්‍ර ඇත්තාහ; මනා වැ
විලිකුන් බිඹු පල සේ රන් වූ අධර පලව ඇත්තාහ; තව ද
දූ කිතුල් පල්ලෙක්හි හා වැද්දු සක් කැබැලි පෙලක් සේ
ශොභමාන වූ දන්ත පඬිකැති ඇත්තාහ; තව ද මනා වැ හට
ගත් කළුවැල් ලතාවක් මෙන් ඉතා වඤ්චල ගාත්‍ර ඇත්තාහ;
සිහින් වූ මධ්‍ය ප්‍රදේශ ඇත්තාහ; තව ද ඉතා නිල් වූ දික් වූ
සිනිඳු වූ අක් බඹුරු වූ කෙශ කලාප ඇත්තාහ; තව ද අහිනව
මාගාඛනාවක් සේ ඉතා යහපත් බැලුම් ඇත්තාහ; තව ද
හෙමනන කාලයෙහි ගිනි කඳක් මෙන් බැලුබැලුවන් ඇසට
ඉතා ප්‍රිය වන්නාහ;’ - ඇඹි ගිනි කඳක් දූකැන් ප්‍රිය වෙත් ද යත්:

ඒ මෙ සේ යැ සි දන යුතු: හිම සමයයෙහි ගින්නක් දුටු කල්හි එහි අත තබා, පියන්තට නො සිතන කෙනෙක් නැත්තාහ එසේ පැහැපත් වූ වහිනී රුශියක් මෙන් සියලු රූපශ්‍රීත් බබළන්නා වූ ඒ නැඟු දේවින් දුටුයේ නම් උන් ප්‍රාචීනා නො කරන එක ද පුරුෂයෙක් මැ නැත. තව ද, උච්ඡිත ප්‍රාතනයෙන් හුණු ගංගාවක් දෙ හිතනියෙන් දියට හි එක පිට ගමන් ගෙනැ සිටි සිහින් නලි කොල සමූහයෙන් හොබනී ද, එ පරිද්දෙන් මැ ඒ බිසවු අඟ තුනු වූ නො දික් වූ තිල් වූ එක හී සිටියා වූ රොම රුජියෙන් හෙබියා යැ. /

16. තව ද, නැඟු දේවී, ජවි කලාණයැ, මාංස කලාණයැ, වය: කලාණයැ, දන්ත කලාණයැ, කෙස කලාණයැ, යන ඉතා ආශවසී වූ පඤ්ච කලාණයෙන් යුක්ත යැ. තව ද, ඉතා යහපත් සවණේ එලකයෙහි තබා ලු රන් තිබිරි එල දෙකක් සේ ඉතා සරොනාෂකර වූ, දරුවන් කොතෙක් ලදත් ආයුෂ කොතෙක් ගියත් සොළොස් හැවිරිද්දෙහි තන මෙන් ඉතා දැඩි වූ නන සහල ඇත්තාහ. ඒ බිසවුන් ගේ තන දැඩි නියාව කියන්නට කාරණ කිමි ද යත්: යම් සත්‍රියක් දිව්‍යාඛිතාවක් සේ යහපත් වූ රූ ඇත්තී නමුත්, එ සේ වූ සත්‍රිය තබාග්‍රයෙහි පටන් කෙශාග්‍රය දක්වාත් ඇගේ සමාඛයෙහි ඒ ඒ ස්ථානයෙහි සැරැහුව මනා විචිත්‍ර වූ නොයෙක් පලදනාවෙන් අනුන වැ සැරැහී සිටියා නමුත්, ඇගේ නතය මොළොක් වී නම් පුරුෂයන් ඇ කෙරෙහි කරන්නා වූ සෙනහ සුභත් තනය සේ මැ මොළොක් වන්නේ යැ. එ බැවින් බිසවුන් ගේ රුවන් සිත් කලු යැ. තන දෙකත් ඔවුන් දුටු පුරුෂයන් ගේ සෙනහ වඩනා පරිද්දෙන් ඉතා දැඩි යැ. එ සේ වූ සිවු මැලි බිසව මෙ සේ මිසලු නුවර බලා ගිය හ " සි ශ්‍රී හසාය ඔසවා පැ වදල සේකැ.

17. මෙ සේ ඒ මහනාණන් වහන්සේ නැඟු දේවින් ගේ රූප ශ්‍රී වණිතා කරත් කරත්, මුළු හි රජ්ජුරුවෝ නැඟු දේවින් පෙර තමන් තුදුටු වීරු කෙනකුත් පරිද්දෙන් බලවත් සෙනහ ඉපැදූවු හ. රජුන් ගේ සෙනහ, ආකාරයෙන් දැනැ වදාර, " මහ රජ, මෙ බදු රූපත් බිසවුන් මියැ යෑමෙහි සතුටු සේක් ද ? උන් මල කලා නුඹ වහන්සේට කිසි ප්‍රයෝජනයක් මැ නැද්ද ? නවත් උන් මල හොත් මට සරොනාෂකර යැ. කාරණ කිමි ද යත්: නුඹ වහන්සේ මා මොබැ දී මර පු නම් මා ගේ

රජ්ජුරුවෝ ඔබින් **නන්ද** දේවීන් මරවා පියහි. එ කලා **නන්ද** දේවීන් මමත් දෙන්නා සම වැ යම රජු ළඟට යමිහ. ඉතා ධර්මිෂ්ඨ වූ යම රජ අප දෙන්නා බලා පියා කියන කලා, 'පුරුෂයන් ගෙන් මහෙෂ්වර පණ්ඩිතයන් වැනි කෙනෙකුත් නැත; සත්‍රින්ගෙන් **නන්ද** දේවීන් වැනි කෙනෙකුත් නැතැ'යි කියා, '**නන්ද** දේවී මහෙෂ්වර පණ්ඩිතයන් තරම්හ'යි **නන්ද** දේවීන් මට මැ පාවා දී පියන්නාහ. එ බැවින් මා මියැත් එ බඳු සත්‍රී රහතයක් ලබන කලා සෙසු කුමක් නම් මට සිඳි නො වේ ද? එ බැවින් මා මියැ යාමෙහි කිසි හානියක් නැතැ' යි වදාළ සේකා.

18. බොධි සතඬයන් වහන්සේ මෙ පරිද්දෙන් **නන්ද** දේවීන් මැ වණිනා කළ සේකා. සෙස්සවුන් ගේ නමකුත් නො කී සේකා. කුමක් තිසාද යත්: පුරුෂයෝ නම් නමන් ප්‍රිය භාසීවන් කෙරෙහි මෙන් සෙස්සවුන් කෙරෙහි සෙනහ නැත්තාහ. "ඒ **නන්ද** දේවීන් සදහන් කරන්නෝ දරා දෙන්නාත් සදහන් කෙරෙත් මැ යැ" යි සිතා, **නන්ද** දේවීන් මැ වණිනා කළ සේකා. **හලනා** දේවී මැහැලි හෙයින් උන් ගේ නමකුත් නො වදාළ සේකැ. ප්‍රඥ සමපන්න ඒ මා ගේ ස්වාමි දරුවාණන් නුවණින් යෙදී මධුර ස්වරයෙන් වණිනා කරත් කරත් මැ **නන්ද** දේවී අවුත් තමා ඉදිරියේ පෙනී ගියා සේ වැටැහිණ.

19. එ විටැ රජ්ජුරුවෝ සිතන්නාහු, "මේ මහෙෂ්වර පණ්ඩිතයන් හැරැ අනෙක් කෙනෙක් **නන්ද** දේවීන් ගෙන'වුන් මට දෙන්නට සමම් නැතැ" යි සිතූ හ. මෙ සේ ඒ බිසවුන් සිතන්නා වූ රජ හට බලවත් ශෝක උපන්නේ යැ. ඒ බව නමන් වහන්සේ දැනා, "මහ රජ, නො සිතා වදාළ මැනවැ. **නන්ද** දේවීන් පුතණුවෝත් මැණියන් වහන්සේත් තුන් දෙන මැ එන්නාහ. උන් මීට එන්නට බාධා නම් මා යන පමණෙක් මැ යැ. මා ගිය විටැ මැ එන්නාහ" යි වදාළ සේකා. මෙ සේ ද කියා නැවැතා වදාරන සේක්, "මහ රජ, මා ඉන්දු දී මෙ විවරභට ශෝක නො කළ මැනවැ. අස්වැසුණ මැනවැ" යි රජහු අස්වසා වදාළ සේකා.

20. එ විටැ රජ්ජුරුවෝ සිතන්නාහු, ඉතා "ආශ්ච්චී කියා යැ. මා ගේ නුවර සුරක්ෂිත කොටැ රකවල් ලවා මහත් වූ බල

ඇණි පිරිවර අවුත් මේ නුවර මෙ සේ රකවල් ගෙනැ සිටියැ දී, මේ පණ්ඩිතයෝ නුවරින් නැඳ, දේවින් ඇතුළු වූ මා ගේ නැයන් සතර දෙනා කිසි කෙනකුත් නො දන්නා පරිද්දෙන් ගෙන්වා ගෙනැ, මේදේහ රජුව පාවා දී, අප හැම තමා හුන් මේ නුවර තුන් යම් රුත්‍රියෙහි තිදි මර රකවල් ගෙනැ සිටියැ දී, අප ගෙන් කාත් නො දන්නා පරිද්දෙන් මේදේහ රජු හා සේනාව හා නුවරින් පිටත් කොටැ යවා පි යැ. 'දිව්‍ය මායමක් දැනිද්දේ' නො ගොත් ඉන්ද්‍රජාලයක් දැනිද්දේ හෝ' යි විවාර බලමි " යි සිතා කියන්නා,

“ දිබ්බං අභියසෙ මායං අකාසි වකඛුමොගතං
යො මෙ අමිත්තං හත්ථගතං වෙදෙහං පරිමොවසී. ”

“ මේ කීමෙක් ද, පණ්ඩිතයෙහි ? මෙ සා රජ සෙනාවක් වට ලා ගෙනැ සිටියැ දී එ සේ රකවලැ උන් මා ගේ නැයන් සතර දෙනා ගෙන්වා මා ගේ සතුරු මේදේහ රජුත් එක් කොටැ නුවරින් පිටත් කොටැ යවා පු තෙපි දිව්‍ය මායමක් දැනු ද ? නොගොත් ඇසට ඉන්ද්‍රජාලයක් දැනු දෙ හෝ ” යි විවැල හ.

21. ඒ අසා මහතාණෝ වදාරන සේක්, “ මහ රජ, මම දිව්‍ය මායමක් දැනිමි, ඉන්ද්‍රජාලයන් නො දන්නෙමි නො වෙමි. නුවණැත්තාහු දිව්‍ය මායමි ඉගෙනැ යම් සේ තමහට භයක් පැමිණි කලැ ඒ හසින් තුමුත් ගැලැවී ආශ්‍රය කළවුනුත් ගලවන්නෝ වෙත් යැ ” යි වදාර, මේ ගාථාවෙන් කී හ:

“ අභියතෙන මහාරජ දිබ්බමාසිධ පණ්ඩිතා
තෙ මොවයන්ති අත්තානං නිසසිතෙ මන්තීනො ජතෙ.

“ සතති මානවපුත්තා මෙ කුසලා සක්ඛිජෙදකා
තෙසං කතෙන මග්ගෙන වෙදෙහො මිපිලං ගතො. ”

“ මහ රජ, මා විසින් කළ මායමෙකුත් නැත, ඇසට ලු ඉන්ද්‍ර ජාලයෙකුත් නැත. එ සේ කලැ කෙසේ ගියෝ ද යත්: උමං බිදීමෙහි දක්‍ෂ වූ මා ගේ තරුණ යොධයන් විසින් දිව්‍ය පුරයක් මෙන් විසිතුරු කොටැ සරහන ලද උමගෙකින් මේදේහ රජුපුරුවෝ නුඹ වහන්සේ ගේ නැයනුත් ඇරැ ගෙනැ මිසුලු නුවරට පලා ගිය සේකැ ” යි වදාල සේකැ.

22. එ අසා රජුපුරුවෝ සිතන්නාහු, “ එකකු දෙන්නකු පවා උමගින් යන කලැ මහා ව්‍යසනයෙන් දුක සේ පිටත් වන්නෝ

යැ. මේ පණ්ඩිතයෝ, 'සේනා සහිත රජ්ජරුවන් උමහින් සුව සේ පැලෑ හ'යි කියති. ඒ උමහ කෙ බඳු දෙ හො"යි උමහ දක්නා කැමැති වූ හ. බොධි සතනියන් වහන්සේ රජ්ජරුවන් ගේ ආකාරයෙන් මැ, " රජහු උමහ දක්නා කැමැති සැටි යැ, උන් ගේ මතදෙල පුරු උමහ දක්වා පියම් " යි සිතා රජ හට වදාරන සේක්,

“ ඉඩක පසු මහාරජ උමමහං සාධු මාපිතං
 හඤ්ඤමථ අසානං රථානමථ පතතිනං
 ආලොක භූතං තිට්ඨන්තං උමමහං සාධු නිට්ඨිතං. ”

↓ මෙ සේ වදාර, “මහ රජ, මා විසින් කරන ලද උමහ විත්තාරයන් විසින් සරහා සිටුවන ලද අනුන් ද, අපුන් ද, එ සේ මැ රථාලකාරයෙන් සරහා සිටුවන ලද රථවාහන ද, සුඛියට සැරැසි සිටියාක් මෙන් ආවේ යැ යි වහා නො දන හැක්කාවූ නොයෙක් ආසුධ ගත් අත් ඇති වැ සිටි මහත් වූ පා බල සෙනාව ද, යන සියලු අලකාරයෙන් දිව්‍ය සභාවක් මෙනැ. දස දහසක් සක්වලැ එක ද තෙතෙකැත් මෙ බඳු ආශව්‍යියෙක් නැත. එ බඳු උමහ බලා වදාල මැනැවැ” යි කියා නැවැතැ වදාරන සේක්, “මහ රජ, මා ගේ ප්‍රඥ නමැති ව්‍යුය, හා උපාය නමැති සුඨියා හා එක් වැ නැංගා වූ සථානගෙහි සරහන ලද උමහ අසුවක් පමණ මහ දෙර ඇත්තේ යැ, සිටු සැටක් පමණ සුළු දෙර ඇත්තේ යැ, එක් සියයක් ශ්‍රියයන් ගබඩා ඇත්තේ යැ, නොයෙක් සිය ගණන් පහත් ගබඩා ඇත්තේ යැ. මේ සියල්ල මැ දක්නා පිණිස වඤ්චා සිතක් නැති වැ සතුටු සිතීන් අනෙවර වැ මට අවනත වැ අව මැනැවැ. එක් සියයක් රජ දරුවන් හා අමාත්‍ය මණ්ඩලයා හා පිරිවරු මේ උසංඝාදි නුවරට වැඩියැ මැනැවැ.

23. ඉදින් එ සේ නො වැ, “මෙදේහ රජහු ගියත් ‘අභියක් ලද්දේ පණ්ඩිත යැ’ යි කීවා සේ මා කෙරේ මාගමින් ඉහ සිත් අහවා නො සතුටු ලෙසින් නුවරට වැදූ, “දෙන්නාව කල මනා දෙය මුට මැ කෙරෙමි” යි සිතා, මා අල්ලා ගන්නට මාගමි සිතෙකින් ආ සේක් වී නම්,-මේ එක දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවැ එක් සියයක් රජුන් හා අටලොස් අනෙකෙහි සිඛ්‍යාන වතුරසිතී සේනාවක් නබා සෘද්ධි සමපන්න වක්‍රවර්තී රජෙක් කමා ගේ අනුභාවයෙන් සතර මහා දඹපයෙහි සෙනාව ඒ ඒ

රජ දරුවන් සහිත වූ ගෙනායේ වී නම්, මා ගේ එක ද උපන් යොධයන් ගෙන් එක් යොධයෙක් මෑ සෙනාව මරු ලුහුබදවා ජය ගෙනෑ, මා රැකෑ ගන්නට පොහොසත් වන්නේ යැ. එ බැවින්, “මහ රජ, මා කෙරේ පරණ වෛරයක් සිතෑ ඇත් නම් එ සේ වූ දුමිනයක් නො සිතා වහා වැඩියැ මැනැවැ” යි උපකාරී නුවර වාසල් හරවා වදාළ සේකැ.

42. බ්‍රහ්මදහනයන් උමගට වැදීම

වුලනි රජුරුවෝ එක් සියයක් රජුන් හා අමාත්‍ය මණ්ඩලයා හා පිරිවර උපකාරී නුවරට වත් හ. අභිමතාචි සාධක විනයා මාණිකාසයක් බඳු වූ ජනනෙත්‍රසංකෘත්‍ය වූ මා ගේ ස්වාමීදරු වූ තිලෝගුරු බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ, ඇත් සේනාවක් මැදට නො බා නික්මුණු අහිත කෙශර සිංහ රාජයකු සේ මාලිගයෙන් බැසෑ රජුරුවන් වැදෑ, බ්‍රහ්මදහන රජුරුවන් ඇතුළු එක් සියයක් රජ දරුවන් හා මහා සේනාව පිරිවර උමගට වත් සේකැ.

2. බ්‍රහ්මදහන රජුරුවෝ, රජ මහලයට සරහනු ලද මාආති වූ නුවරක් බඳු වූ ඉතා ආඥාසීවන් වූ උමග දූකැ, බොධි සත්‍යයන් ගේ ගුණ කියන්නාහු, “එමිබා රජ දරුවෙහි, යම් රජක්හු ගේ ජනපදයෙහි ද එක රට ද එක නුවර ද එක රජ ගෙයි ද මේ මහෙශ්වරයා පණ්ඩිතයන් වැනි කෙනෙක් වෙසෙත් නම්, ඒ ජනපදයටත් ඒ රටටත් ඒ නුවරටත් ඒ රජුටත් ලාභයෙක් මුත් අලාභයෙක් නැත්තේ යැ. එ සේ හෙයින් පණ්ඩිතයන් හා සමග වසන්නා වූ වෛදේහ රජ හට එ සේ මැ මහා ලාභයෙකැ” යි බොධි සත්‍යයන්ට සතුති කරන්නාහු, වෛදේහ රජු කෙරේ ව්‍යාජයෙන් “ඉදින් මහෙශ්වරයෝ මා සම්ප්‍රියෙහි වත් මා ගේ නුවරැත් මා ගේ ජනපදයෙහි වත් මා ගේ ආඥා පවත්නා රට දනව්වෙහිවත් වෙසෙත් නම් මටත්, වන්නේ මහ වැඩෙක් මැ යැ. මහා අභිවෘද්ධියෙක් මැ යැ” යි මහ පසාරයෙන් කී හ යි දත යුතු.

x 3. ඉක්බිති බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ එක් සියයක් ශ්‍රී යහන් ගබඩා දක්වූ සේකැ. ඉන් එක් ගබඩාවෙකැ දොර හළ කලැ මුළු ගබඩාවලැ මැ දොර හැරුණේ යැ. එකක් පිහි කලැ

මුළු දොර පිහි යන්නේ යැ. මෙ සේ ආශ්වසීවන් වූ උමහ විසාර බලමින් රජ්ජුරුවෝ පළමු වැ යන්නාහ; පණතියන් වහන්සේ පසු වැ යෙහි. එක් සියයක් රජ දරුවන් හා රජ්ජුරුවන් ගේ අගම්පසි සේනාව උමහට වන්නාහ. මහ උමහ දෙ ගව්වක් පමණ ගෙවා ගෙනැ ගොස්, රජ්ජුරුවෝ උමං දොර එළිපහින් පිටත් වූ හ. බොධි සත්තියන් වහන්සේ රජහු පිටත් වූ බව දැනැ, තමන් වහන්සේ පිටත් වන සේක්, අනෙකක්හු පිටත් වියැ නො දී උමහ දොර පියන සේක් නො හඟවා එක් ඇණයක් මැඩැ ලූ සේකැ. ඒ ඇසිල්ලෙහි අසුවක් මහ දොර යැ, සුසැටක් සුළු දොර යැ, එක් සියයක් ශ්‍රී යහන් ගබඩාවල දොර යැ, සිය දහස් ගණන් පහන් ගබඩාවල දොර යැ, යන සියලු දොරවල් ඒ ක්ෂණ-යෙහි පිහි අගුලු හි ගියේ යැ ඒ සියලු මැ උමහ ලොකානන්තරික කරකය මෙන් වියැ මහජනයෝ හසින් තැහි ගෙනැ ගියෝ යැ. උමහැ හසු වූවෝ ඔවුනොවුන් ගේ ශබ්දය මුත් 'මු මු යැ' යි නො දන්නාහ | බොධි සත්තියන් වහන්සේ ඊයේ මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි සරණ පාවා දී **වේදේහ** රජ්ජුරුවන් යවා නැවතැ උමහට වදිමින් තමන් වහන්සේ ගේ මතුල් කඩුව වැල්ලේ සඟවා තුඩු සේක් ද, ඒ කඩුව තුඩු තෙතින් වහා මැ අතට ගෙනැ අටලොස් රියතක් පමණ තැන් ආකාශයට පැනැ තැහි බිමට බැසැ, වමහින් රජහු අත අල්ලා ගෙනැ, කඩුව බොටුවට පැ අමෝරා හය ගත්වා, " මහ රජ, මේ සියලු **දඹ දිම** රජ්‍යය කාට දූ ? " යි විවාල සේකැ.

4. රජ්ජුරුවෝ හසින් තැහි ගෙනැ, " පණතියෙහි, තොපට මැ යැ, තොපට මැ යැ, තොපට මැ යැ " යි තුන් වරක් කියා, " මා නො මර මට අහය දෙව " යි කී හ. එ බසට බොධි සත්තියන් වහන්සේ වදරන සේක්, " මහ රජ, නො බව මැනැවැ. නුඹ වහන්සේ මරන පිණිස කඩුව එසැවූයෙමි නො වෙමි. මා ගේ ප්‍රඥවේ අනුභාව දක්වන පිණිස කඩුව එසැවීමි " කියා රජ්ජුරුවන් අතට කඩුව දුන් සේක්, " මහ රජ, ඉදින් මා මරනු කැමැති සේක් වී නම් මේ කඩුවෙන් දූන් මැ මා මැරැව මැනැවැ. නො මරන සේක් වී නම් අහය දුන මැනැවැ " යි වදාල සේකැ. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ, " මා විසින් තොපට අහය දෙන ලද්දේ යැ. හෙපි මා කෙරෙහි සැක නො කරව " යි මතුන් ඔවුනොවුනට නො වරදනා ලෙස කඩුව ගෙනැ සපථ කල හ.

5. ඉක්බිති රජ්ජරුවෝ කියන්නාහු, “පණ්ඩිතයෙහි, තොප ගේ මෙ බඳු ප්‍රඥ බල හා කාය බල හා ඇති වූ කුමක් පිණිස රජය තො ගනු ද?” යි කී හ. “මහ රජ, ඉදින් කැමැත්තෙහි නම් සියලු රජ දරුවන් මරා රජය ගනිමි. අනුන් මරා යසස් ගැන්ම නුවණැත්තන් විසින් නිඤ්ඤ කරන ලද” යි වදාළ සේකැ. රජ්ජරුවෝ එ බසට සතුටු වූ කියන්නාහු, “පණ්ඩිතයෙහි, උමහට හසු වූ මහ ජනයා උමං දෙර තො හරනෙන් වලජනාහ. උමං දෙර හැරූ ඒ සහකයන්ට ජීවිත දානය දෙව” යි කී හ.

6. සකල ජනානුකර වූ කිලෝගුරු වූ අනාථනාථ වූ කරුණානිධාන වූ මා ගේ ස්වාමී දරුවාණෝ එ වෙලෙහි දෙර හල සේකැ. සියලු උමහ ඉරු නැගූ සේ එකලොක වියැ. මහ ජනයෝ අස්වස් ලදින් සැප සේ සිටියහ. එක් සියයක් රජ දරුවෝ තමනමන් ගේ අගම්පති සේනාව හා සමඟ උමහින් පිටත් වූ බොධි සහකයන් වහන්සේ සිටි තෙතට ගිය හ. ඉක්බිති රජ දරුවෝ කියන්නාහු, “තොප නිසා යැ, පණ්ඩිත-යෙහි, අප ජීවිත ලද්දේ. මද ඇසිල්ලෙකින් දෙර තො හළුවෝ නම් අප හැම උමහැ මළමහ” යි කී හ.

7. ස්වාමී දරුවාණෝ වදාරන සේක්, “දැන් මතු තො වෙසි, තොප හැම මා නිසා රැකුණේ. පලවූත් රැකුණේ වේ ද?” යි වදාළ සේකැ. පලවූ තමන් ඔබ නිසා රැකුණු නියාව තො දන්නා රජ දරුවෝ, “ඒ කවර කලෙකැ ද, පණ්ඩිතයෙහි?” යි කී හ. ස්වාමී දරුවාණෝ උන් හැම ගිවිස්වා සලකුණු වදාරන සේක්, “රජ දරුවෙහි, අප ගේ මියුලු නුවර තබා සියලු දඹ දිව රජය ගෙනැ මේ උතාර සෙසුවාල නුවරට අවුත් මගුල් උයනැ දී, ‘ජය පානය බොමහ’ යි මනුෂ්‍යය කැරු රා මස් ආදී සියල්ලක් සැරූනු දවස් සිහි කරවු” යැ යි වදාළ සේකැ. “එ සේ යැ, පණ්ඩිතයෙහි, සිහි ඇතැ” යි කී හ. “එ සේ වී නම් මේ රජ්ජරුවන් හා කේවච්චසා හා භාල නපුරු මනුෂ්‍යයෙකින් කේවච්චසා ගේ බස් ගෙනැ විෂ මිශ්‍ර රා හා මව් මංස හා සවා තොප හැම මරන පිණිස කලා වූ මනුෂ්‍යය මම දැනැ, ‘මා සේ වූ පණ්ඩිතයකු ජීවත් වූ ඉන්දු දී මා බලබලා මේ රජදරුවෝ අනාථ මරණින් තො මියෙත්ව” යි සිතා, මා ගේ සහජාන සොධයන් එවා රා හා මව් මංස හා පිරු ඒ සැලවල් බිඳවා, මොවුන් දෙ දෙනා ගේ

මහනුණය බිඳූ නොප හැම දෙනාට මැ ජීවිත දානය දුන්නෙමි වෙ දෑ ? ” යි වදාල සේකැ.

8 ඒ රජ දරුවෝ කලකිරුණු සිත් ඇති වූ, “ සැබෑ ද, මහ රජ, එ සේ කෙලේ ? ” යි කී හ. “ **කේවම්බසා** ගේ බස් ගෙනැ, රජ දරුවෙහි, මා එ සේ කෙලේ සැබෑ යැ, බොරුවෙක් නො වෙයි. **පණ්ඩිතයන්** කී බස් සැබෑවැ ” යි කී හ. ඒ රජදරුවෝ සැම දෙන මැ බොධි සත්වයන් සිපැ ගෙනැ, “ **පණ්ඩිතයෙහි**, අප හැම දෙනාට පිහිට වැ සිටියෝ තෙපි මැ යැ. නොප නිසා අප දිවි ලද්දේ යැ ” යි තමන් තමන් පලන් ඔවුහු සහිත වූ සුසාට ආහරණයෙන් බොධි සත්වයනට පූජා කල හ. ඒ පූජා වීදැ ගෙනැ සිටැ වූලෙහි රජ්ජරුවනට උපන් කන්සල්ල හරන සේක්, “ මහ රජ, නො සිතුව මැනැවැ. නුඹ වහන්සේ ගේ වරදෙක් නො වෙයි. මේ වූකලි දුභව වූ **කේවම්බසා** ගේ පාප මිත්‍ර සංසඟියෙන් වූ දෙපයෙකි. ‘මතුමෙ වැන්නක් නො කරන්- නෙමි’ යි මේ රජ දරුවන් ඇම ඤාමා කරවා ගත මැනැවැ ” යි වදාල සේකැ. රජ්ජරුවෝ කියන්නාහු, “ රජ දරුවෙහි, මා ගේ නුවණින් නොප හැම දෙනා කෙරෙහි ජනමානනර වෛරයෙකින් මා කල දෙයෙක් නො වෙයි; තෙල ඉතා දුර්භ වූ, ගුණමකු ලාමක වූ, කෙලෙහි ගුණ නො දන්නාවූ, අලප්පි වූ, අනාසී සරුප ඇති අවලක්ෂණ වූ, **කේවම්බ** නම් ජඩයා නිසා, මා නො දැනැ කල අපරාධය ඤාමා කරව. තැවැතැ මා පණ තබා මෙ වැන්නක් කරන්නේ තැනැ ” යි ඤාමා කැරැවූ හ මෙ සේ රජ දරුවන් ඔවුනොවුන් ගේ වරද දෙසා හැම එක් සිත් විමෙන් සමාගමි වූ හ.

43 මහෙගුප්ඵයන් රඳවා ගන්නට ප්‍රයත්න කිරීම

ඉක්බිති බුහුමදනන රජ්ජරුවෝ, බොහෝ කකු බොන දෑ හා මල් ගද විලවුන් හා ගෙන්වා, සියලු රජ දරුවන් හා උතනර පක්ෂවාලය-වේදේහය යන දේ රට සේනාව එක් වූ, සත් දවසක් උමහ ඇතුලෙහි මැ කෙළැ, ඉන් නැගී, උපකාරි නුවරට වැදූ, බොධි සත්වයන් වහන්සේට බොහෝ සත්කාර සමාන කොටැ, එක් සියයක් රජ දරුවන් පිරිවර මාලිගයේ මතුමහල්

තෙලෙහි හුන්නාහු, බොධි සත්වයන් තමන් සම්පයෙහි රදවනු කැමැති වූ කියන්නාහු, “ මහෙහෙසිම පණ්ඩිතයෙහි, දවස් පතා ජීවිත වෘත්තියට දෙන ලද විශදම් ආදිය ද, ගම් බිම් ගව මිනිෂ ඇත් අස් ආදීන් හා වාහන සමූහයා ද, මුතු මැණික් පබළු වෛද්‍යී මසාරගල්ල ලොහිහඛක රජත සවණ්ණාදි දෑ විධි රතන සමූහය ද දෙමි. ඒ ඒ දෙයෙහි අනෙක ප්‍රකාර වස්තු සමූහයෙන් ද, දැසි දස ආදි වූ නොයෙක් කම් කාරයන් ගෙන් ද, මා ගේ රුජාතිවෘද්ධියට දෙ වනු කොටැ සිටුවා ලමි. වෛදේහ රජ්ජුරුවන් තබා දුන් වෘත්තියට හැම දෙයින් මැ කිසිවකුත් නොවරදවා ද්‍රව්‍ය කොටැ දෙවා ලමි. එක දෙයට නායක වෛදේහ රජ්ජුරුවන් තොප රැකැ ලියැ හෙන කලැ, දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවම නායක වූ මම රැක්කැ නො හෙමි ද? තව ද, තෙපි මිසුලු හුවරැ එක වෛදේහ රජ්ජුරුවනට හා වෛදේහ රටට හා සෙනෙවිරත් කම් කරන පමණෙක් වේ ද? මා සම්පයෙහි රැදුණා වූ දෑ විනම්, දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවමත් එක් සියයක් රුජධාතියෙහි රජ දරුවනටත් මටත් තොප තනි වැ සෙනෙවිරත් මූරය කරන හෙයින් රජහු එක් සියයක් දෙන යැ, එක සෙනෙවිරද්දියැ; රජ දරුවන් මුළුලොව වඩා තොප ගේ ආඥාවන් තේජසත් ප්‍රඥාවන් කිර්තියත් සිටිනේ යැ. ඉදින් මෙහි තෙපි රදු උන්හු නම් එක් සියයක් රුජධාතීවලැ අමාත්‍ය මණ්ඩලයා සහිත වූ මනුෂ්‍යයෝ තොප මුත් අප ඇතැ යි කියා නො දන්නා හ. තව ද, අවසෙෂ වූ මනුෂ්‍යයන් හා එක් සියයක් රජ දරුවන් තබා මමත් තොප කිවා මුත් සිතින් සිතා කිසිවකුත් නො කරමි ” යි “ රදව ” යි කී හ.

2. රජු ගේ සම්පත් බොධි සත්වයන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂෙප කරන සේක්, මෙ සේ වදාරන සේකැ: “ මහ රජ, යම් පුරුෂයෙක් බොහෝ දවසක් බොහෝ සම්පත් දී හතී ස්වාමී වැ රක්ෂා කළ රජක්හු සම්පයෙන්, අනෙක් රජක්හු ‘ඒ සම්පතට වඩා සැපත් දෙමි’ කිව යි, ඒ විරුත් කාලයක් මුළුලොහි රැකි රජහු හැරැ, අමුතු වැ ‘සැපත් දෙමි’ කී රජහු ගේ සම්පත් තිසා, එහි ලොහයෙන් ගියේ වී නම්, ඕහට නමා විසිනුත් නිදු මැ යැ, අනුත් විසිනුත් නිදු මැ යැ ” යි වදාළ සේකැ. ඒ කෙසේ ද යත්: තමා විසින් ලබන නිදු නම්, මේ රජ්ජුරුවෝ තමහට සෙසු කැසිය කමක් නැති වැ සත් ඇවිරිද්දෙහි පටන් මා තමන් සම්පයෙහි රදවා මා තිසා මැ මා ගේ දෙ මවුපියනට එ සා මහත් උපකාරයකුත්

කොටැ මා මෙ සා මහත් තනතුරෙකැ තබා මහා ඵෙඛවසීයෙහි පිහිටුවා රකිමින් සිටිය හ. ඒ රජහු අත් හැරූ 'වඩා සැපත් දෙමි' කිව සි මා කළ දෑ නපුරු සි තමා තමාට මැ නිඤ්ඤ කරන්නේ යැ " නමා බාල අවස්ථාවෙහි පටන් කාරණාකාරණ උගන්වා සියලු සම්පතන් සමාදා කොටැ, මෙ සා තනතුරෙකැ තබා රකිමින් සිටි රජහු හැරූ, 'සැපත් වඩා දෙමි' සි කී පමණින් මෙ හෙක් දවස් කළ උපකාර ජල රෙඛාවක් පරිද්දෙන් කෙලේ යැ. නැවැතැ අත් රජ හටත් මෙ තෙක් වේ දෑ " සි අනුන් ගෙනුන් කිඤ්ඤ ලබමි. අනුන් ගෙන් ලබන කිඤ්ඤ නම් මේ යැ. මෙ සේ දෙ නැතින් නිඤ්ඤෙන් මට ගැලැවීමෙක් නැත. එ බැවින් මා ගේ රජ්ජුරුවෝ යම් තාක් ජීවත් වැ ඉදිද්ද, ඒ තාක් කල් මුළුල්ලෙහි මැ 'මෙදේන රජ්ජුරුවන් ගේ මහෙභයධ පණ්ඩිතයෝ යැ' සි කිවවුන් ලවා, 'බ්‍රහ්මදනන රජ්ජුරුවන් ගේ මහෙභයධ පණ්ඩිතයෝ යැ' සි නො කියවමි. 'මිහුලු නුවර මහෙභයධ පණ්ඩිතයෝ යැ' සි කිවවුන් ලවා, 'උභහර සඤ්චාල දෙශයෙහි මහෙභයධ පණ්ඩිතයෝ යැ' සි නො කියවමි. මේ මා ගේ රජ්ජුරුවන් ජීවත් වැ ඉන්දු දි මා රදන්නේ නැතැ " සි වදාල සේකැ.

3. නැවැතැ රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු, " එ සේ වී නම් පණ්ඩිතයෙහි, තොප ගේ රජ්ජුරුවන් සවශ්සථ වූ කලැ 'එන්නෙමි' කියා මට ප්‍රතිඤ්ඤ දෙව " සි කී හ. " මහ රජ, ජීවිතය නම් 'මහලු යැ, බාල යැ' සි නියමයෙක් නැත. එත කොට මම රුකි උනිමි නම් එන්නෙමි " සි වදාල සේකැ. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ බොධි සත්ඵයන් වහන්සේට ප්‍රමාණානික්‍රාන්ත මහා සත්කාර කැරැවූ හ. සත් දවසක් ඉකුත් වූ කල්හි මහතාණෝ ගමනට සමූ ඉල්ලූ සේකැ. නැවැතැ රජ්ජුරුවෝ, " පණ්ඩිතයෙහි, තොපට මේ මේ දෙය දෙමි. ඒ ගත්ව " සි ප්‍රසාද කියන්නාහු, මේ ගාථාවෙන් කියත්:

“ දමමි නිකති සහසසං තෙ, ගාමාසිති ව කාසිජු
 දුසිසතාති වතනාරි, දමමි හරියා සතං ව තෙ,
 සබ්බසෙතඛන මාදය, සොච්චිං ගච්ඡ මහොසධ. ”

මේ ගාථාවෙහි අභිප්‍රාය නම්, "මහෙභයධ පණ්ඩිතයෙහි, තොපට නික් දහසක් දෙමි, හෙවත් රන් පස් විසි දහසක් දෙමි. තව ද තොප ගේ චෛද්‍ය රටට ආසන්න වූ කාසි දෙශයෙන් එකී එකී ගමෙකින් අවුරුද්දකට ලක්‍ෂයක් අය නිමන්නා වූ මේ

සෙසින් අවුරුද්දකට අසූ ලක්ෂයක් නිමිත උත්තම සුඵ ගම් අසුවක් දෙමි. නව ද නො මැනැලි වූ බාල පරවපරයෙහි සිටි කෙල්ලන් සාර සියයක් දෙමි. නව ද නොයෙක් බිසෝ පලදනාවෙන් සරහා නිමවන ලද ශරීර ශොභා ඇති සළු ලක්ෂණ සමපන්න වූ බිසෝ වරුන් සියයක් බිරියන් කොට පාවා දෙමි. නව ද මා ගේ ඇත් අස් රථ පදනි සේනාවන් තොපට ක්‍රීන්දේමැ ප්‍රසාද සේනාවක් කොටැ දෙමි. තොප ගේ සේනාවන් මා ගෙන් දුන් සේනාවන් ඇඳ ගෙනැ සුව සේ තොප ගේ රටට ශව ” සි සමු දුන් හ.

4. ඉදින් නසු දේවීන් හා නැයන් සතර දෙනා වේදේහ රජු රුවෝ තේවන් නමුත්, පණ්ඩිතයන් වහන්සේ තමන් ගේ යාඥවට රුද්‍රණු දෑ වී නම්, බ්‍රහ්මදත්ත රජු රුවෝත් වක්‍ර රතනය හඤා ප්‍රාභා වූ සක්විති රජක්හු මෙන් සතුටු වෙන් මුත්, පිටතැ මා ගේ බිසවුන් හා නැ කෙනෙක් ඇත්තෝ වෙද්දු ? ” සි කියන්නා තබා සිතිනුත් නො සිතන්නා හ.

44. මහෙෂ්වරයන් පරලා මිසුලු නුවරට පැමිණීම

බ්‍රහ්ම සත්කයන් වහන්සේ සමු දුන් රජු රුවන් අස්වසා වදාරන සේක්, “ මහ රජ, නුඹ වහන්සේ ගේ නැයන් ‘මා ගේ නැ කෙනෙක් සාරසියයක් ගව්වෙන් පිටත වෙන් දු’ සි නො සිතුව මැනැවැ. මම මා ගේ රජු රුවන් නික්මෙන දවස් මැ මෙ සේ වූ සමවනයක් කෙළෙමි. කෙසේ ද යත්:- ‘මහ රජ, නෙල නසු දේවීන් මවු තනතුරේ තබා දුට මැනැවැ, පසුවාල වණඩ කුමාරයන් මල් තනතුරේ තබා දුට මැනැවැ’ සි කියා, පසුවාල වණඩ කුමාරකාවන් අභිෂෙකයට පමුණුවා, සොලොස් දහසක් බිසෝ වරුනට නායක කොටැ ඔවුහු පලදවා, රජ හට පාවා දී යැවිමි. නුඹ වහන්සේ ගේ නැයන් මැණියන් වහන්සේත් පුතණුවන් දෑත් මා ගිය නො බෝ දවසෙකින් වහා එවා ලන්නෙමි ” සි වදාළ සේකැ.

2. “යහපතැ, පණ්ඩිතයෙහි ” සි කියා තමන් ගේ දියණියනට, දුන මනා දයාදයට දැසි දස වක්‍රාහරණ අලඛකාර මුතු මැණික් ආදී දෑ විධි රුවන් සමුහය ද, රතනාලඛකාරයෙන්

සරහන ලද ඇත් අස් රථ ආදී වූ වාහන සමූහය ද, යන මේ දෑයාද මුළුල්ල කිසිවෙකිනුත් අඩු නො කොටැ තමන් ගේ නායක තනතුරට හා ‘රජ වැ මුත් මෙ සේ දියැ ගැනි දෑ ?’ යි කට කට කැසිවාරු කරන නොසෙක් සම්පත් මුළුල්ල ‘මා ගේ දියැණියනට දෙව’ යි බොධි සන්තියනට පාවා දී, බොධි සන්තියන් හා කැටි වැ යන සේනාවට දියැ යුතු වියදම් ආදී සියල්ලට විධාන කරන්නාහු, එහි නියුක්තයනට මෙ සේ කියත්. කෙසේ ද යත්:-

“ එම්බා සහයෙහි, වේදෙහ රජ්ජරුවන් ගේ සොළොස් දහසක් ඇත් ඇණි යැ, සොළොස් දහසක් අස් ඇණි යැ, සොළොස් දහසක් රථ ඇණි යැ, ඒ තරමට නො මද වූ සේනාව යැ යන සියල්ලෝ මැ වේදෙහ රජ්ජරුවන් හා කැටි වැ පලමු පලා ගිය හ. පණ්ඩිතයන් කැටි වැ සිරියානු බොහෝ දෙනෙක් නො වන්නාහ. උන් තමනට අගම්පසි වැ සිරින්නාහු, සොළොස් දහසක් ඇත් ඇණි යැ, සොළොස් දහසක් අස් ඇණි යැ, සොළොස් දහසක් රථ ඇණි යැ, ඒ තරමට මැ වඩා සිරිනා වූ මහා සේනාව යැ, උන් උනට දෙන්නේ වැසියෙක් නො වෙයි. උන් උනට පලමු දෙන තරම් පණ්ඩිතයන් ගේ වියදම් අතින් නියම දැනැ, පලමු උන් ගෙන් දෙන්නාව දෙන වියදම් දෑන් එකකුට බැගින් සියල්ලනට දෙන වෘත්තිය, උත්තමයන් කෙරේ පටන් අධමයන් දක්වා, ඇතුන් පටන් ගවයන් දක්වා, පලමු වියදම් කා සිරියවුනට කිසිවෙකින් රැහැණි නො කරවා, අන්තපාන වසත්‍රාභරණ ආදී වූ සියල්ලෙකිනුත් අඩු නො කොටැ වඩා දෙව. එ සේ කලා සාරසියයක් ගවු ගෙවා යන්නාහු මහ සුව සේ නිදුකින් කලාන්ත නො වී යන්නාහ ” විධාන කළ හ.

3. නැවැතැ බොධි සන්තියන් වහන්සේට සමු දෙන්නාහු මෙ සේ කියත්:-

හඬු අසා රථාපනහි ගවේඡවාදය පණ්ඩිත
පුසනභු නං මහාරජා, වෙදෙහො මිටිලං ගතං

මෙසින් කියා, “ මහෙෞමධ පණ්ඩිතයෙහි, ඇත් අස් රථ පදුති සේනාව පිරිවරා මහා සන්තොෂයෙන් ‘අසුර විජය කොටැ ජය ලත් ශක්‍ර දෙවෙඤ්ඤා පරිද්දෙන් වඩා නික්මෙව. තොප සුව සේ මිසුලු නුවරට ගියවුන් දකින්නට පුලපුලා උන් වේදෙහ රජ්ජරුවන් හා පෙර මහ බලබලා ඉදිනා නුවර වාසිහු, තොප

ගියවුන් දැකූ, සතුටු වෙන් ව ” යි කී හ. ඒ සියක් රජ දරුවෝ ද බොහි සත්කියන් වහන්සේට බොහෝ සත්කාර කොටෑ බොහෝ පසුරු දුන් හ.

4. ඒ ඒ රජ දරුවන් අතරේ සිටි වර පුරුෂයෝ එක් සියයක් දෙන තමන් ගේ පමිද් හා සමඟ අවුත් පණිඹිතයන් වහන්සේ පිරවර ගත් හ. මහතාණන් වහන්සේ, ප්‍රමාණානි- ක්‍රාන්ත වූ නොහොත් මේ තෙකෑ යි පමණ කැත්තාවූ වතුරඬිනි සේනාවෙන් ගොඩ ගමන් ගත් මහා සමුද්‍රය පරිද්දෙන් තික්වුණු සේක්, අතර මඟ සිටෑ, “ බ්‍රහ්මදත්ත රජුපුරුවන් දුන් සඵ ගම් අසුවෙහි අය ගෙනෙව ” යි මිනිසුන් යවා තමන් වහන්සේ ගේ චේද්‍රය රටට සමප්‍රාප්ත වූ සේකැ.

45. මහගුණධරණී පිළි නැඟීම

ඒ දවස් ‘උමගින් යන්තට යැ’ යි කී බසින් දණ කලල වැළ මිට කඩ රෙදි බැඳෑ කෝ නමක් හැඳෑ සැරැහුණු, ප්‍රඥ සමුද්‍ර වූ ඉතා ගැටවා සේනකයා මතු වන්නා දැකූ, අතර මඟ එක් පුරුෂයකු සිටුවන්නේ මේ සේ කියා, “ එම්බා කුඩෙනි, මුළුගි රජුපුරුවන් මෑත එන්නක් වත් අනෙක් කිසි කෙනකුත් මෑත එන්නක් වත් වහා අවුත් මට කියව ” යි කියා සිටුවීයැ. ඒ පුරුෂයා මිසුලු නුවර දෙළොස් ගව්වෙකින් ඔබ්බේ වඩනා මහ බෝ සහාණන් වහන්සේ දැකූ, “ මහගුණධරණී පණිඹිතයන් වහන්සේ මහ පෙර- හරින් වහිමින් සිටු සේකැ ” යි අවුත් සේනකයාට කී යැ. ඒ අසමින් සේනකයා වහා රජ ගෙට ගොස් රජ හට කී යැ.

2. රජුපුරුවෝ පණිඹිතයන් වහන්සේ එත තියාව දැකූ, මාලිගයේ මතු මහලට නැඟී සීමාදුරු කවුළුවෙන් පිටත බැලූ කල්හි සේනාව දැකූ කිසිත්තනු, “ අප ගේ පණිඹිතයන් ගේ සේනාව මද යැ, උන් හැම තමා සොළොස් දහසක් ඇත් ඇණි යැ, සොළොස් දහසක් අස් ඇණි යැ, සොළොස් දහසක් රඵ ඇණි යැ, එ පමණ තරම් සේනාවට වඩා පා බල සේනාව යැ. ඉතා හයානක ඇත්තේ යැ ” යි හසින් තැහි ගෙනෑ, සේනකයා අතින් විචාරන්නනු,

“ හඬ අසා රඵාපහති සෙනාහි දිසාතෙ මහා වතුරංඛිනි හිංසරූපං කිනනු මඤ්ඤසි පණ්ඨිත ”

“ ඇත් සේනාව යැ, අස් සේනාව යැ, රථ සේනාව යැ, මෙ තෙකැ යි පමණ නැති පදනි සේනාව යැ. මෙ සේ හෙයින් ඉතා භයානක සවරූප ඇත්තේ යැ. **සේනකසිතී,** තෙපි උන් කවුරුනැ යි සිතවු ද ? ” යි කී හ.

3. “**සේනකසා** රජහු සැක හරවා තත්වු පරිද්දෙන් කියන්නේ, “ මහ රජ, නො බා වදාල මැනැවැ. නුඹ වහන්සේට උතුම් සනෙකාමයෙක් වන්නේ යැ. ඊට කාරණ කිමි ද යත් :- එක් සියයක් රජ දරුවන් ගේ සේනාව යැ, බ්‍රහ්මදහන රජ්ජරුවන් ගේ සේනාව යැ, මිඝුලු නුවරින් ගිය සේනාව යැ යි යන වතුරුබිහිති සේනාව පිරිවරා සුව සේ එන සේක් වේ ද ? අපට යසදයක වූ අප ගේ ලයක් වැනි අප ගේ ඇසක් වැනි අප ගේ ජීවිතයක් වැනි අප ගේ ස්වාමිදරු වූ ජනානාඤාකර වූ ලොකස්වාමි වූ කිලෝගුරු වූ කිලෝතිලක වූ ප්‍රඥ සම්පන්න වූ ශරණාගත වජ්‍රපඤ්ජර වූ ප්‍රඥප්‍රදීප වූ අප ගේ මනෝමුඛ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ වඩනා සේකැ ” යි කී යැ.

4. “ **සේනකස,** කුමක් කියවු ද? පණ්ඩිතයන් ගේ සේනාව මද යැ, මේ සේනාව එ දවස් බ්‍රහ්මදහනසන් ආ නියාව මෙන් මහා සේනාවකැ ” යි කී හ. නැවැතැ **සේනකසා** කියන්නේ, “මහ රජ, නො සිතා වදාල මැනැවැ. අප ගේ ස්වාමි දරුවාණන් ගේ ඉතා මිහිරි වූ කණි රසායනයක් බඳු වූ ධර්මාන්විත වූ මධුර කථායෙහි බැඳුණු රජ්ජරුවන් විසින් ඔබ කෙරෙහි පැහැදූ ඔබට ප්‍රසාදයෙන් දුන් සේනාව යැ. සැක නො කට මැනැවැ ” යි කී යැ.

5. ඒ අසා රජ්ජරුවෝ ඉතා සතුටු වූ නුවර බෙර ලවන්නාහු, “ මේ මා ගේ සත් යොදුන් මිඝුලු නුවර දිව්‍ය පුරයක් මෙන් සරහා, පණ්ඩිතයන්ට පෙර ගමන් කෙරෙත් ව ” යි කියා බෙර ලැවූ හ. නුවර වාසිහු දැක්මට පුලුපුලා උන්නාහු, එ බස් අසමින් මැ අට විසි ගව්වක් පමණ එ සා මහත් නුවර අසුර විජය කොටැ ජය ලදින් එන ශක්‍ර දෙවෙඤ්ඤාට සරහා තිමවන ලද ශක්‍ර හවන - යක් මෙන් අතිමනෝහර කොටැ ධජ පතාක පුත් කලස් කදලී තොරණ ආදියෙන් හා සුදු වැලි ලදපස්මල් ආදියෙන් හා විසිතුරු කොටැ සරහා, නුවර වාසිහු සමාහරණයෙන් සැරැහි ස්වාමි දරුවාණන්ට පෙර ගමන් කොටැ වඩා ගෙනාහ. පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ඒ නුවර වාසි වූ සත්‍රී පුරුෂයන් ගේ නෙත්‍ර සමූහයන් සතුටු කළදීත් පුරු, තුෂාරයෙන් ආර්ද්‍ර වූ නිලුපුල් පෙති සේ

කෙරෙමින්, ඇස් සිත් තිවා, තමන් වහන්සේ පස් මසක් මුළුල-
ලෙහි නුදුටුවන් ගේ ශොක සන්තිඳුවා, ලෙහි අමා දිය එවා, ඇසට
රසාඤ්ඤා දෙන්නාක්නු මෙන්, අනන්තයා යේ දහසක් මුට මවා
ඉදින් කිව හොත්, ඒ උගතාණන් ගේ ශ්‍රී විලාසයෙන් සවිලා
මාත්‍රයකුත් කියන්නට අසම්ම වූ අනුපමෙය වූ ශ්‍රී විභූතීන් රජ
ගෙට වැදූ රජ්ජුරුවන් දුටු සේකැ.

46. පිලියදර

රජ්ජුරුවෝ බොධි සත්ත්වයන් දැකැ, බුද්ධා ප්‍රියිය, බණ්ඩක
ප්‍රියිය, උබ්බෙහික ප්‍රියිය, ඔකකානතික ප්‍රියිය, එරණ ප්‍රියිය යන
පස් වණක් ප්‍රියින් පිතා ගියාහු, වහා හුනාස්නෙන් නැගී ඉදිරියට
අවුත් සිපැ ගෙනැ ඉස සිඹැ සනහා, නැවැතැ ගොස් ආසනයේ
ඉදැ, සිහි කට යුතු වූ මිහිරි කථා කොටැ, “ඥපමාවක් කියා
බලමි” යි සිතා,

“යථා පෙනං සුසානසමිං ඡෙඛධිකා වතුරෙ ජනා
එවං කම්පිලලියෙ තිඤ්ඤා ඡඛධිකා ඉධා ගතා.

“අථ තිං කෙන වණ්ණෙන කෙන වා පත ගෙතුතා
කෙන වා අත්ථාතෙන අත්තානං පරිමොවසි. ”

“එමබා පණ්ඩිතයෙනි, යම් සේ මල මිනිසකු සතර දෙනෙක්
කුරාලයෙකැ ලා උසුලා ගෙනැ ගියාහු. අමු සොහොනේ දමා පියා,
ඔහු කෙරේ කිසි අපෙක්ෂාවක් නැති වැ නැගී එද්ද, එ පරිද්දෙන්
මැ, අපිත් තොප කම්පිලල දෙශයෙහි ලා පියා, අප ගේ පණ
ගලවා ගෙනැ තොප කෙරේ කිසි අපෙක්ෂාවක් නැති වැ නැගී
ආම් හ. දැන් තෙපි කවර කාරණයෙකින් කවර උපායයෙකින්
කවර නුවණෙකින් කවර හෙතුවෙකින් තෙමේත් රැකී සේනාවත්
රැකැ ගෙනැ කෙ සේ ගැලැවී අවු දූ ? ” යි විමාල හ.

2. ඒ අසා පණ්ඩිතයන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් වදාරන
සේක්,

“අත්ථං අත්ථෙන වෙදෙහ මනතං මනෙතන බතතිය
පරිවාරසිසං රුජානං ජලබුද්ධිපංච සාගරෙ. ”

“මහ රජ, බුන්දෙන රජ්ජුරුවන් සිහින් සිතු යම් අඵයෙක්
වී ද, මා ගේ තිත්තන් වූ ප්‍රඥවෙන් අනෙක් අඵයක් සිතා ඔහු සිතු

යම් මෑ අභියක් ජය ගනිමි. ඒ රජ යම් මනුෂ්‍යයක් සිතුවේ නම් එයින් මා හේ මනුෂ්‍යයෙක් මෑ ජය ගනිමි. තව ද, මහ රජ, දඹ දිම පිරිවර සිටි සාගරය පරිද්දෙන් දඹ දිවම අභිපති වෑ එක් සියයක් රජුන් හා සේනාව හා මා හේ ප්‍රඥ බලයෙන් මා පා පිටු ගස්වා මම වනුවර්ති රජකු සේ, සියලු රජුන් හා සේනාව පිරිවැරැයෙමි වේ දූ ?” යි වදාළ සේකැ.

3. මෙ සේ ද කියා නැවැත වදාරන සේක්, “බ්‍රහ්මදහන රජුරුවන් සටනට සේනාව මෙහෙයු තැන් පවත් නුවර වාසල් හරන තුරු කි කල දෙයක්, නැවැත උමඟට වත් තැන් පවත් උමගින් රජු ගෙන ගොස් මහ විසල් මඵවේ දී කඩුව සැහැවූ තැන් දක්වාත්, එ තැනැ දී සපඵ කොටු රජු හේ යාවඤ්චෙන් උමහැ අසු වූ රජුන් සහිත සේනාව දෙර හැරූ මරණින් මුදු නැවැත සත් දවසක් උමං කෙළියෙන් දවස් යවා ඉක්බිති රජුරුවන් හැම දෙනා තමන් වෘත්සේව දුන් පවුරු හා නැවැත බ්‍රහ්මදහන රජුරුවන් දුන් නොයෙක් ප්‍රසාද හා නැවැත එ මෑ රජු දියණියකට දුන් දයාද හා නැවැත මුළු රජුරුවන් ඇතුළු වූ සියලු රජ දරුවන් තමන් වහන්සේට දුන් ප්‍රසාදත් ‘මේ මේ යැ’ යි වදාරන සේක්,

“ දිනනං තිකකි සහසසං මෙ ගාමාසීති ව කාසිසු
 දුසිසතාති වතතාරි, දිනනං හරියා සතංව මෙ
 සබබසෙනවහ මාදය සොඤ්ඤමහි ඉධාගතො.”

මෙයින් වදාර, “මාස රත්රත් පස්විසි දහසක් දුන් හ. සමා- හරණයෙන් සැරැසූ ශරීර ශොභා ඇති තන සිටි බාල කෙල්ලන් සාරසියයක් නොයෙක් පලදනාවෙන් සැදී බිසෝ වරුන් සියයක් මට බිරියන් කොටු අප හේ මේ මෙදෙහ රටට ආසන්න තමන් හේ කාශි දෙශයෙන් ගමේකින් අවුරුද්දකට ලක්ෂයක් බැගින් අය කීමත්තා වූ ගම් අසුවක් දුන් හ. බ්‍රහ්මදහන රජුරුවන් හා සියලු රජ දරුවෝත් තමන් හේ වතුරහිනී සේනාව කෙරෙහි තිරපෙණ වෑ ප්‍රසාද සේනාවක් කොටු මට මෑ දුන් හ. ඒ සියලු සේනාව පිරිවරා උකටලියක් නැති වෑ මහා සනෙතාශයෙන් යුක්ත වෑ නැගී ආමි” යි වදාළ සේකැ.

4. ඒ අසා ප්‍රිතින් පිතා හිය රජුරුවෝ බොඩි සත්ත්වයන් හේ ගුණ කියන්නාහු, මේ ගාථායෙන් කී හ:

“සුසුබං වන සංවාසො පණ්ඩිතෙහි නී සෙනක
පකඛිව පසුපුරෙ බඳුම් මවෙත් ජාල ගතෙර්ව
අමිතක හත්තගතෙ මොවයි නො මහොසධො ”

“සේනකය, නුවණැත්තන් හා එක් වැ විසීම ඉතා යහපත් වන්නේ යැ. ඉහුන් මේ මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයන් හා එක රටෙකැ එක නුවරෙකැ එක නෙනෙකැ යමෙක් වෙසෙත් නම් මෙ ලොවැ සොර සතුරු බියෙක් වත් පර ලොවැ අපාය හයෙක් වත් නැත්තේ යැ. ඊට කාරණ නෝ මැ දුටුයෙහි වේ ද? අටලොස් අනෞෂතිණී සඛ්ඛ්‍යාන එ සා මහත් සතුරු සේනාවක් මැද මැදිරියෙකැ බැඳී සියොතුන් සේ ද, දෑලැ බැඳී මසුන් සේ ද හසු වූ නොප දෙ මුර-යෙකැ ගලවා ගත් බව නොපට මැ දැනෙන්නේ වේ ද? එ සේ ගෙසින් නුවණැත්තවුන් හා එක් වැ විසීම ඉතා යහපතැ” යි ගුණ වණිනා කලාහ. සේනකයාත් රජහු බස මුදුනින් පිළිගෙනැ “සැබැවැ” යි කියා, තමා ඇති වක් පටන් සම සිතින් බොධි සත්ත්වයන් ගේ ගුණ කියන්නේ, “මහ රජ, ඒ සැබැවැ. නුවණැති පණ්ඩිත වරු නම් මෙ ලොවින් පර ලොවින් ඉෂටයක් මුත් අතිෂටයක් වියැ නො දෙන්නා හ. මැදිරියෙකැ බැඳී සියොතුන් සේ ද, දෑලැ හසු වූ මසුන් පරිද්දෙන් ද, සතුරනට අත්පත් වැ ජීවිත විනාශයට පැමිණැ සිටියා වූ අප හැම දෙනා ගලවා සැපයෙහි පිහිටුවා ලූ සේකැ. සමස්ත ලොකයෙහි නුවණැත්තා වූ සියලු සත්ත්වයනට ගතසහසු ගුණයෙන් වඩනා සේක්, අප ගේ මේ මහෙෂ්ඨ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ යැ ” යි තමා ගේ මුව නො සැහෙන පරිද්දෙන් වෙනසක් නැති සම සිතින් මැ ගුණ වණිනා කෙළේ යැ.

47. සැණ කෙළි

ඉක්බිති රජුපුරාවෝ නුවර බෙර ලවන්නාහු, “සත් දවසක් සැණ කෙළි කෙළව. යම් කෙනෙක් මට හිතයෝ නම්, ඒ සියල්ලෝ මැ පණ්ඩිතයනට නොයෙක් පමුරින් සත්කාර සම්මාන කෙරෙත් ව ” යි විධාන කල හ. ඒ බව ප්‍රකාශ කොටැ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මෙ සේ වදාරන සේකැ:

“ ඔබේ ධා ව කුමාර ව වෙසියානෝ ව බ්‍රාහ්මණ
බහු අනන්‍ය ව පාන ව පණ්ඩිතසාහිතාරයු

“ හදාරාගා අණකයා රජිකා පනතිකාරකා
බහු අනන්‍ය ව පාන ව පණ්ඩිතසාහිතාරයු

“ සමාගතා ජානපද නෙගමා ව සමාගතා
බහු අනන්‍ය ව පාන ව පණ්ඩිතසාහිතාරයු

“ බහුජ්ජනෝ පසනෝසි දීඝවා පණ්ඩිතමාගතෝ
පණ්ඩිතමහි අනුප්පතෝ වෙලුකේපා අවන්චා. ”

“ එමිබා මහණෙනි, ඒ වේදේහ රජු ගේ විධානයෙන් සියලු
විණ වාද්‍ය ඉතා සිත් කලු කොටා ගායනා කල හ. තව ද කර සක්
විජය සක් ජයතුරු සක් ආදි වූ පඤ්ච ප්‍රකාර සබ්බ කාද පැවැත්වූ
හ. ආතන යැ, විතන යැ, විතනාන යැ, සන යැ, ගුමිර යැ, යන
පඤ්චාසිතික තුසී කාද පැවැත්වූ හ. නුවර වාසින් හා ජනපද-
වාසීහු සවහාවයෙන් සවාමී දරුවාණනට සත්කාර කරන්නට
සිතන්නාහු, බෙර හඬ අසමින් වඩවඩා සනෙතාම වැ තමන්
තමන් ගේ විහවානුරූප කොටා මහත් වූ සත්කාර සමමාන කල
හ. උදුම්බරු නම් අග මෙහෙසුන් බිසව ඇතුළු වැ සොළොස්
දහසක් බිසෝ වරු ද රජ කුමාරයෝ ද ව්‍යාපාරයෝ ද බ්‍රාහ්මණ-
යෝ ද යන සියල්ලෝ මැ කන බොන දෑ හා බොහෝ පඬුරු හා
ගෙනැ ගියාහ ” යි වදාල සේකැ. “ තව ද ඇත් අස් රාදි වාහන
නැහෙන්නෝ ද පාබල මහ සේනාව ද ජනපද වාසීහු ද නියමි
ගම් වැස්සෝ ද බොහෝ කන බෝ දෑ පඬුරු ගෙනැ පණ්ඩිතයන්
ගේ ගෙට ගිය හ ” යි වදාල සේකැ.

“ එක් සියසක් රජ දරුවන් හුන් තෙනට, තමන් ගේ රටින්
සාර සියසක් ගවු ගෙවා ගොස්, තමන් මරන්නට වට ලා ගත්
රජ දරුවන් හා එ සා මහත් වතුරසිති සේනාව හා තමන් ගේ
ප්‍රඥ බලයෙන් තනි වැ ජය ගෙනැ උනන්දු මසාවාල දෙශයෙන්
මුසුලු නුවරට ආ දවස්, රැස් වූ බොහෝ ජනයෝ සුව සේ ආවා
වූ පණ්ඩිතයන් දෑකැ, ‘බ්‍රහ්මදන්ත රජුරුවන් ආතුළු වූ එක්
සියසක් රජුන් ජය ගෙනැ ආ සේකැ’ යි ඉතා ප්‍රසන්න වැ, ඔද
වැසි වැ සතුටු වූවාහු, ඒ පණ්ඩිතයන් ගේ කීර්තිය පැහිරෙන්නාක්
පරිද්දෙන් සත් දවසක් මුල්ලුලෙහි පිළි සිසාරු නෙස්සාධම්ම
කෙළිය හ ” යි වදාල සේකැ.

48. බ්‍රහ්මදේශීයයන් ගේ නැයන් යැවීම

ශ්‍රී මේ බොධි සත්තියන් වහන්සේ සත් දවසෙකින් සැණ කෙළි අන්ත වූ කල්හි රජ ගෙට ගොසින්, “ මහ රජ, මුලින් රජු රුවන් ගේ මෑණියන් ද පුතණුවන් ද බිසවුන් ද වහා යැවුව මැනවැ ” යි වදාළ සේකැ. “ යහපතැ පුත, මට කියන්නේ කිම ද ? යවා පියව ” යි කී හ. බොධි සත්තියන් වහන්සේ, තුන් දෙනාට වෙන වෙන මැ බොහෝ සත්කාර සම්මාන කොටැ, එක් සියයක් රජ දරුවන් හා බ්‍රහ්මදේශන රජු රුවන් තමනට ප්‍රසාදයේ දුන් වතුරඩිනි මහා සේනාවට බොහෝ ප්‍රසාද දීමෙන් සත්කාර සම්මාන කරවා, ඒ මහා සේනාවන් බ්‍රහ්මදේශන රජු රුවන් තමනට පාවා දුන් බිසෝ වරුන් සියයක් හා කම්මිත්තන් සාරසියයක් ද, නිසැද දේවිනට පාවා දී මහ පෙරහරින් යැවූ සේකැ.

2. ඒ රජ දරුවෝ තුන් දෙන අපමණ වූ රජ පෙරහරින් යන්තාහු, සියක් යොදුන් මහ ගෙවා, උතාර පසුවාල නුවරට පැමිණිය හ බ්‍රහ්මදේශන රජු රුවෝ මෑණියන් විවාරන්තාහු, “ කිමෙක් ද, මෑණියන් වහන්ස, වේදේහ රජු රුවෝ, ‘සතුරු ගේ මෑණියෝ යැ’ යි මා කෙරේ කළ වෙරයෙන් නුඹ වහන්සේ කෙරෙහි නො සතුටු වැ විසූ ද ? නොහොත් සංග්‍රහ කළෝ ද ? ” යි කී හ.

3. දේවී කියන්නාහු, “ පුතංඩ, කුමක් කියන්නේ ද? මා මවු තනතුරටත් වඩා දේවතා හනතුරෙහි තබා දුට හ නිසැද දේවීන් මවු තනතුරෙහි තබා දුට හ. පසුවාල වණ්ඩ කුමාරයන් එක කුසින් උපන් මල් තනතුරේ තබා දුට හ. බොහෝ සත්කාර සමමානයෙන් බොහෝ ආචාර සමචාර සඳහන කළ හ ” යි මැහැලින් වහන්සේ තමන් මුව නො සැහෙන පරිද්දෙන් ගුණ කී හ. රජු රුවෝ එ බස් අසා වඩවඩා සනෙතාසයට පැමිණැ බැනණුවනට බොහෝ පාක්කුඩම් හා පඬුරු යැවූ හ.

4. වේදේහ රජු රුවන් කළ සඳහන මෑණියන් අතින් විවාරන්තටත් නිසැද දේවීන් අතින් නො විවාරන්තටත් කාරණ කිම ද යත්: නිසැද දේවී තරම් රු ඇඟි කෙනෙක් මුලු දඩ දිවැ අනෙක් තෙනෙකැ ඇත්තෝ නැහ. “ මා සම්පයෙන් ගොස් සාර සියයක් ගව්වේ උන් නැනැත්තී මා කෙලෙක් කෙලේ යැ ” යි

සීතා, මා කෙරෙහි ආදරයක් හයක් නැති වූ, අනාවාර ශීලි වූ, තමා සිත් වූ පරිද්දෙන් වැසූ පු නම්, විවාල කලා නැත්නම් මුත් ඇත්නම් නො කියන්නී යැ. නැන්දේ නම් ගෙහෙළියකට හුඹුලන් හා බලලන් හා සේ කෙනෙකු. ඇත්නම් නම් නැත්නම් කියා බලවන්නට කියන්නා හ. එ සේ හෙයින් බිසවුන් අතින් නො විවාර මෑණියන් අතින් විවාල හ සි දන යුතු. එ නැත් පවත් දෙ පක්ෂයේ ඇත්තෝ මෑ. ඔවුනොවුන් හා සමග එක් සිත් වූ විසු හ.

මහා උමමගහ කාණ්ඩය නිම.

————:(+):————

49. දියරකුසු පැනය

පුංඤ්චාල වණ්ඩි බිසවු, **වේදේහ** රජුරුවන් ප්‍රිය සිත් ගෙනා වසන්නාහු, දෙ වන හවුරුදු පුහණු කෙනෙකුන් වැදූ හ. ඒ කුමාරයන් වැඩි දස හැවිරිදි කලා **වේදේහ** රජුරුවෝ සවනීසථ වූ හ. බොහි සතඤ්ඤාත් වහන්සේ දස හැවිරිදි කුමාරයන් ධවලවජ්ඣ නාවා රජයෙහි පිහිටුවා, “දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ගේ මුහුන් රජුරුවන් සම්පයට ගෙම්” යි වදාල සේකැ. කුමාරයෝ, “මා බාල නැතැත්තවු ඇරු පියා නො යව. මම තොප පිය තනතුරේ තබා රකිමි” සියල්ලෙන් මෑ ආදර කෙරෙමි” යි කී හ. ඒ අසා **පුංඤ්චාල** වණ්ඩි බිසවු කියන්නාහු, “මා ගේ මවුපියන් ඇතත් මට පිය තනතුරේ සිටැ මේ සාරසියයක් ගවචට මා සරණ දුන් දෑත් නුඹ දෑ මෑ යැ; ජනමානතර වෛරී රජ දරුවන් කිරඹ සේ එක් කරවා අවෛරී කල දෑත් නුඹ දෑ මෑ යැ; නුඹ මේ නුවරින් ගිය කලා අපට කිසි පිටිවහලෙක් නැත. නො ගිය මෑනාවෑ. දරුවන් ගේ පිය රජුරුවන් සිටියා සේ සියලු සමපත් වලද රජය සල මෑනාවෑ” යි කී හ

2. එ බසට වදාරන සේක්, “ඒ එ සේ මෑ යැ. එ දවස් මා එන ගමනේ **වේදේහ** රජුරුවන් මල කලා එන්නෙමි” යි නුඹ වහන්සේ ගේ පිය රජුරුවනට ප්‍රතිඥා දී එන ලද. එ සේ හෙයින් නො ගොස් රඳන්තට නො පිලිවනැ” යි කියා, ඕයුලු නුවර බොහෝ ජනයන් කරුණාවෙන් බැහැ වූ හඬමින් සිටියැ දී, අමණ දේවින් දෑ හා සහජාන යොධයන් හා අවනෙම වූ දෑසි දස්

ආදීන් ගෙන් කැපී වැ එනු කැමැත්තන් ඇර ගෙනැ කික්වුණු සේක්, සියක් යොදුන් මහ ගෙවා ගොස් උනහර පසුවාල නුවරට පැමිණී සේකැ. “ මහෙණ්ඩ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ එන සේකැ ” යි මුලභී රජ්ජුරුවෝ අසා, වතුරබිහිනි සේනාව පිරිවර පෙර ගමන් කොටැ ඉදිරියට අවුත්, මහ පෙරහරින් ගෙනැ ගොස්, ඉදිනට මා ඇඟි මාලිගයක් දුන් හ. පලමු දුන් සඵ ගම් අසුව විතා අවුතු වැ දුන් කිසිවෙකුත් නැත්තේ යැ. එ සේ වුවත් එහි කිසි කනස්සල්ලක් නො වැ කල මනා රුජ සේවය පමා නො වැ කරන සේකැ.

3. එ සමයයෙහි ඉතා නුවණැත්තා වූ කීමෙහි බිණීමෙහි දැණ වූ කාරණාකාරණ දන්නා ඉතා ධර්මිණී වූ හෙරි නම් පරිබ්‍රාජිකා කෙනකුන් දෑ එක්වත් රජ ගෙයි දී වලද මතුල් උයනැ ඉදිනා සේකැ. “ මහෙණ්ඩ පණ්ඩිතයෝ යැ’ යි යන කෙනෙක් රජ්ජුරුවනට සේවය කෙරෙත් ල. උන් හා සමාන කෙනෙක් නැත් ල ” යි පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ නමින් අසා දන්නා සේකැ. “ මෙ බඳු ගුණ ඇති කෙනකුන් දෑ රජ ගෙයි වලදන සේකැ ” යි බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ අසා දන්නා සේකැ. එක දවසකුත් ඔවුනොවුන් දුටු විරුවන් නැත් මැ යැ.

4. නසු දේවින්, “ එ දවස් උමහින් සොර ගෙනැ ගොස් මසක් වන ගණන් රජ්ජුරුවන් කෙරෙත් මා විශෝ කොටැ පි හ ” යි තමන් ගේ එ පමණ ප්‍රිය විප්‍රයෝගයට බොධි සත්‍යයන් කෙරෙහි නො පහන් තැනැත්තෝ, වෛරයෙන් තුළුත් කිසිවකුත් කොටැ ගන්නට අසම්ඵ වැ, තමන් කෙරේ වල්ලහ සහිත් පස් දෙනකුනට කියන්නාහු, “ තෙපි ඇම මහෙණ්ඩ පණ්ඩිතයා ගේ අපරාධයක් පරිණා කොටැ රජ්ජුරුවනට කියා බිඳවා පියව ” යි කී හ. ඔවුහු පස් දෙන මහතාණන් ගේ වරදක් සොයන්නාහු, ඔබ යන එන තෙත අනුනට කිසිවකුත් නො හඟවා පරිණා කොටැ ඇවිදිනා හ.

5. එක් දවසක් පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ, රජ ගෙයි දී වලද, තමන් වහන්සේ ගේ ආශ්‍රමයට වඩනා සේක්, බොධි සත්‍යයන් දෑ රුජ සේවයට වඩනාවුන් රුජාධිපතයෙහි මිඳුලෙහි දුටු සේකැ. මහතාණෝ පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ වැදැ ලා සිටි සේකැ. පරිබ්‍රාජිකා-වන් දෑ සිහන සේක්, “ මේ පණ්ඩිතයෝ නුවණැත්තෝ ල. එ බැවින් මුත් නුවණ පරිණා කෙරෙම ” යි සිහා, “ බසින් කීවා

කවුරු නො දනිද්ද ? හඤ්ඤා නම් බැරි දෙයෙනි. එ බැවින් හඤ්ඤා මුදුවෙන් ප්‍රශ්නයක් විචාරම් ” සි සිතා, බොධි සත්‍යයන් දූ මුණ බලා අනක් විදහා පෑ සේකැ. ඒ කුමක් නිසාද යත්: “ කීමෙක් ද පණ්ඩිතයෙකි, රජ්ජුරුවෝ නොප රටින් මෙ රටට ගෙන්වා ගෙනැ අත විදා සවසන් දී පියා සුව සේ රකිත් ද ? නො රකිත් ද ? ” සි සිතීන් සිතා, බසින් නො කියා අත්ල විදහා පෑ නියා යැ. බොධි සත්‍යයන් දූ සිතන සේක්, “ මා අතින් හඤ්ඤා මුදුවෙන් ප්‍රශ්න විසදන සේක් වනැ ” සි තමන් වහන්සේ ගේ ප්‍රඥ නමැති දිවැසින් දූනැ, ඒ ප්‍රශ්න විසදන සේක්, තමන් වහන්සේ ගේ මීට හකුළුවා පෑ සේකැ. කුමක් කී නියා ද යත්: “ මා සමීපයට එව් සි ප්‍රතිඥා ගෙනැ, මා ගේ රටින් මා ගෙන්වා ගෙනැ, මිචින් තර වැ ගත් දෙයක් අනුකට නො දෙන්නා සේ, අමුතු කිසිවකුත් මට නො දෙන්නා හ ” සි සිතා, අතින් ප්‍රශ්නය විසැදූ නියා යැ. පරිබ්‍රාජිකාවන් දූ ඔබ දූනැ ගත් නියාව දූනැ අත ඔසවා තමන් දූ ගේ ඉස පිරිමැඩැ ලූ සේකැ. කුමක් කී නියා ද යත්: “ ඉදින් උකටලී වූ නම් අප සේ මහණ වැ නො ගනු දූ ? ” සි හැඟවූ නියා යැ. එසින් දූනැ ලා තමන් වහන්සේ ගේ බඩ පිරිමැඩැ ලූ සේකැ. ඉන් හැඟවූයේ “ මා විසින් රකිනා බඩවල් බොහෝ යැ. එ බැවින් පැවිදි වන්නට නො පිළිවනැ ” සි කී නියා යැ. මෙ සේ ඒ පරිබ්‍රාජිකාවන් දූ හඤ්ඤා මුදුවෙන් ප්‍රශ්න විචාර, තමන් වහන්සේ ගේ ආවාසයට මැ වැඩි සේකැ. බොධි සත්‍යයන් දූත් පරිබ්‍රාජිකාවන් වැදෑ රුජ සේවයට ගිය සේකැ.

6. නඤ්ඤා දේවින් ගේ වල්ලභ සත්‍රිහු, රජ ගෙසි සි මැලුරු කවුළුවෙන් පිටත බැලුවාහු මේ ක්‍රියාව දූකැ, රජ්ජුරුවන් සමී- පයට ගොස්, “ දේවයන් වහන්ස, මහණ්ණ පණ්ඩිතයෝ පරිබ්‍රාජිකාවන් හා එක් වැ නුඹ වහන්සේ සතු රුජ්‍යය ප්‍රාචීනා කරන්නා හ. නො බෝ කලෙකින් නුඹ වහන්සේ මරු රුජ්‍යය ගන්නා හ ” සි බිඳුවා පි හ.

7. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු, “ කීමෙක් ද, නොප දුටු දෙයෙක් ද ? ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නොවැ අයු දෙයෙක් ද ? ” සි කී හ. “ අසා වදාලි මැනැවැ. පරිබ්‍රාජිකාවන් දූ, ඊයේ රජ ගෙසි දී වලදා යන්නවුන් දූ, රජ ගෙසි මුදුලේ දී මහණ්ණ පණ්ඩිතයන් දූකැ, බොහෝ දෙනා හෙයින් බසින් මන්ත්‍රණයට හය ඇති වැ, අතින් ඉගි පානාහු, ‘පණ්ඩිතයෙකි, තෙපි නුවණැති තැනැත්තවුන් වූව. දඹ දිවැ සියලු රුජ්‍යය අහුල් තලයක් මෙන් ද, නොහොත්

කල මඩලක් මෙන් ද නතා ගෙන, රුජය තොප අත් පත් කරන්නට නො පොහොසත් ද ? ” යි තමන් ගේ අත්ල විදහා උපමා කොටැ පෑ දෑ යැ. පණ්ඩිතයෝත් ඒ දැනැ ගෙනැ, ‘කවුච මිරිකා ගනිමි නම් කිහිප දවසෙකින් රජු මර රුජය අත්පත් කොටැ ගනිමි’ කවුච ගන්නා ලෙස මට අකුණවා පෑ හ. පරිබ්‍රා- ජිකාවෝ, ‘එ සේ වී නම් රජු ඉස කපා හැරැ පියව’ යි තමන් ඉස පිරිමැඩැ ලූ හ. එ විටැ පණ්ඩිතයෝ ‘ඉසට ගැසු පහර මා ගේ හසින් අත වැරැදි මුදුනින් හිස පලා ගිය නම් නපුරු. බද මැදින් පොලු කෙරෙමි’ යි සිතැ තබා බඩ පිරිමැඩැ ලී යැ. මහ රජ, ඇසු දෙයක් කුමට කියමෝ ද? අපි සියැසින් මැ දුටුමිහ” යි කියා නැවැතැත් කියන්නාහු, “අප්‍රමාද වැ මහෙයුසබ පණ්ඩිතයා මර පියැ මැනැවැ ” කී හ.

8. රජු රුවෝ උන් ගේ බස් අසා මෙ සේ සිතූ හ: “පණ්ඩිතයන් විසින් මා කෙරේ වරදනට නො පිලිවනැ. පණ්ඩිත- යන් කීව යි කියන කාරිය පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ අතින් විවාර දැනැ පියමි ” යි සිතා, දෙ වන දවස් පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ වලද අනන්‍යෙහි උන් දෑ විවාරන්නාහු, “ කීමෙක් ද පණ්ඩිතයෝ දුටු දෑ ? ” යි කී හ. “මහ රජ, ඊසේ රජ ගෙහි වලද, යන්නමෝ අහර මහැ දී දුටුමිහ ” යි කී සේකැ. “ උන් හා කල. කථාවෙක් ඇද් දෑ ? ” යි කී හ. “ මහ රජ, උන් හා බසින් කී දෙයෙක් නැතැ. ‘උහු නුවණැත්තාහ’ යි යනු අසා, ‘ඉදින් නුවණැත්තාහු වී නම් දැනැ ගන්නාහ’ යි සිතා පරික්‍ෂා කරන පිණිස හසන මුදුනෙත් ප්‍රශ්න- යක් විවාලමිහ. අප විවාල ප්‍රශ්නය දැනැ අප සිත් වූ පරිද්දෙන් විසැදූ හ ” යි ඒ වූ නියායෙන් වදල සේකැ. “සුමාමිනි, පණ්ඩිත- යෝ නුවණැත්තෝ දෑ ? ” කී හ. “ මහ රජ, නුවණැත්තෝ යැ. උන් හා සමාන කෙනෙක් එක තෙනෙකැත් තැත්තාහ ” යි වණිනා කල සේකැ. රජු රුවෝ පරිබ්‍රාජිකාවන් ගේ බස් අසා වැදැ පත්සලට යැවූ හ.

9. උන් වහන්සේ ගිය ඉක්බිති බොධි සත්‍යයන් දෑ ආ සේකැ. පරිබ්‍රාජිකාවන් විවාල නසින් මැ “ කල කථා කිමි දෑ ? ” යි කී හ. “ ඔබ මා හා බසින් කී දෙයෙක් නැත. හසන මුදුනෙත් ප්‍රශ්නයක් විවාල සේකැ. ඔබ විවාල ප්‍රශ්න මමත් නො වරදවා හසන මුදුනෙත් මැ විසැදීමි ” යි පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ කී පරිද්දෙන් නො වරදවා මැ වදල සේකැ.

10 එ දවස් රජ්ජරුවෝ, මහතාණන් කෙරෙහි පැහැදෑ දස දහසක් යොදන දඹ දිවැ මුළුල්ලට නායක කොට සෙනෙවිරත් ධුරය දී පට බැන්දූ හ. “සියලු රාජ්‍යය මුලුල්ල පනතිතයන් කිවක් කෙළේ මැ යැ. මෙ වක් පටන් උන් කිවක් මා කරන්නේ යැ” යි යනාදින් සියලු දඹ දිවැ විධාන මැ උන් වහන්සේට පාලා දුන් හ. **ගිමාලයසෙන්** හුණු පඤ්ච මහා ගංගාවත් මහ මුහුදට වදනා කලක් පරිද්දෙන්, බොධි සත්‍යයන් වහන්සේ ගේ හෙට සියලු සම්පත් හා ඵෙඤ්ඤිය මහ මුහුදට වඩ බා දිය සේ ප්‍රමාණානික්‍රාන්ත වැ ඉතා බොහෝ වී යැ

11. රජහු තමන් වහන්සේට යසස් දුන් ඉක්බිති නුවණැති මහතාණන් වහන්සේ මෙ සේ සිතූ සේකැ. කෙ සේ ද යත්: “රජ්ජරුවෝ එක විට මැ මෙ සා මහත් තනතුරක් දී තමන් හැර මා මුත් සියලු සම්පත්තින් ආසීය කෙනකුත් නැති තියාවට මෙ සා මහත් ඵෙඤ්ඤියෙහි පිහිටුවා ලූ හ. රජ දරුවෝ යමක්හු කෙරෙහි වෛර වූ නම් පස්වරු නසත් නම් පෙරවරු බොහෝ සම්පත් දෙන්නා හ. දැන් මටත් මෙ තෙක් දවස් කිසිවකුත් නො දී මහොසයක් සේ මෙ සා මහත් සම්පත් එක පැහැර දී පිහ. රජ්ජරුවන් මා කෙරෙහි ඉත සිහින් දුන් බවත් අභිත සිහින් දුන් බවත් නො දනිමි. කල් නො යවා එසින් දැනැ පිම් නම් යහපතැ” යි සිතා, “රජ්ජරුවන් ගේ අදහස් තත්වූ පරිද්දෙන් දැනැ පියන්තට අත් කෙනකුතට නො පිලිවනැ. අෙසි පරිබ්‍රා- ජ්ඣාවත් වහන්සේ මහා නුවණැති සේකැ. උන් වහන්සේ එක් උපායයෙකින් ඒ දැනැ පියන්තට තරම් සේකැ” යි බොහෝ සුවද මල් හා ගිලාන ප්‍රභාසයෙන් කිසිවකුත් හා ගෙන්වා ගෙනැ පත්සලට ගොස්, සුවදින් මලින් පුජා කොට, “සවාමිනි, නුඹ වහන්සේ මා ගේ ගුණ කිවක් පටන් රජ්ජරුවෝ තමන් හැර සම්පත්තින් මා මුත් අනෙක් කෙනකුත් නැති තියාවට මහ වතුරක් පරිද්දෙන් මා ගේ මාලිගය නොයෙක් අයුරින් සමාභි කොටැ පි හ ඒ මා කෙරෙහි සම සිහින් දුන් බවත් මා නසා පියන සිහින් දුන් බවත් නො දනිමි. රජහු මා කෙරෙහි ඇති සමාධි ගුණය තත්වූ පරිද්දෙන් දැනැ පිය මැනැවැ” යි වදාළ සේකැ.

12. පරිබ්‍රාජ්ඣාවත් දැන් “යහපතැ” යි නිවිසැ, දෙ වන දවස් රජ ගෙට යන ගමනේ දී මැ, ‘දිය රකුසු පැනය’ යි එක් ප්‍රශ්නයක්

සිතා, නැවත මෙ සේ සිතන සේක්, “ පණ්ඩිතයන් හා එක් වැ කථා කළ වරපුරුෂයකු සේ නො වැ, උපායයෙකින් ප්‍රශ්න විවාර රජ්ජුරුවන් ගේ හිත අහිත දෙක දැනැ පියමිහ ” යි වළඳ අතකයෙහි රජ්ජුරුවන් ඇවිත් වැදැ උන් කල්හි, පරිබ්‍රාජිකාවන් දූට මෙ සේ වූ අදහසෙක් වූයේ යැ: කෙ සේ ද යත්: “ ඉදින් මේ ප්‍රශ්නය බොහෝ දෙනා මැදයෙහි විවාලෙම් නම්, රජ්ජුරුවෝ පණ්ඩිතයන් කෙරෙහි වෛර වූ නම්, බොහෝ දෙනා මධ්‍යයෙහි මැ වෛර බව කිව යුක්ත නො වෙ ” යි සිතා, “ මහ රජ, තනි වැ රහස් කථාවක් කියනු කැමැත්තමිහ ” යි වදාල සේකැ. රජ්ජුරුවෝ සම්පයෙහි මිනිසුන් පිටත් කැරැවූ හ. එ විටැ පරිබ්‍රාජිකාවන් දැ කියන දෑ, “ මහ රජ, තොප අතින් ප්‍රශ්නයක් විවාරම් ” යි වදාල සේකැ. “ විවාල මැනැවැ, ස්වාමිනි, දැනිම් නම් කියමි ” යි කි හ. එ විටැ මෙහි නම් පරිබ්‍රාජිකාවෝ කියන්නාහු, මේ ‘දිශරකුසු පැනයෙහි’ පළමු වන ගාථාව වදරන සේක්,

“සවෙ වො වුය්‍යමානාංතං සත්තනනං උදකණ්ණවෙ
 මනුසුබලි මෙසානො නාවං ගණේහය්‍ය රකබ්‍යො
 අණපුබ්බං කථං දචා මුඤ්චසි දකරකබ්‍යො.”

මේ ගාථාවෙන් කි හ: “ එ සේ වී නම් මහ රජ, තොප ගේ වැදු මැණියන් හලකා දේවී යැ, තොප ගේ නායක බිසවු නිසැ, දේවී යැ, තොප ගේ එක කුසැ ඔත් මලණුවෝ නිසැණමන්ත්‍රි කුමාරයෝ යැ, තොප ගේ යහළු වූ බහුගෙබර කුමාරයෝ යැ, අග්‍ර පුරෝහිත කේවච්ච බ්‍රාහ්මණයෝ යැ, මහෙග්‍යසධ පණ්ඩිතයෝ යැ, තෙපි යැ යන මේ සත් දෙනා, මහා සමුද්‍රයෙහි එක නැවෙකින් යන්නවුන්, මිනිසුන් කා ඇවිදිනා උදක රුක්‍ෂසයෙක් මිනිස් බිල්ලක් සොයා ඇවිදිනේ, තොප සත් දෙනා නැගී යන්නා වූ නැව දෑකැ, මුහුද දිය දෙ බැ කොටැ අවුත් නැව අල්ලා ගෙනැ තොපට කියන කැලැ, ‘මහ රජ, මේ තොප හා කැටි වැ නැවින් යන ස දෙනා පිලිවෙලින් දුන හොත් මුත් නැව නාරිම්’ යි කි නම්, ඒ ස දෙනා ගෙන් කවුරුන් පළමු වැ දෙවු ද ? දෙ වැනි වැ තුන් වැනි වැ, සතර වැනි වැ, පස් වැනි වැදී, කවුරුන් අතක කොටැ බිලි දී ඒ ජල රුක්‍ෂයා අතින් ගැලැවෙවු දෑ ? ” යි විවාල හ.

13. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ තමන් සිත වඤ්චා නැති වැ අදහස් වූ පරිද්දෙන් කියන්නාහු,

“ මාතරං පසුමං දජුං හරිසං දක්ඛා නභාතරං
තතො සහායං දක්ඛාන පඤ්චමං දජු ඛ්‍රාහමණං
ජට්ඨාහං දජු මතතානං නෙව දජුං මහොසධං ”

මේ ගාථායෙහි අභිප්‍රාය නම්, “ සාමිති, සැබැවින් ජල රුක්ඝසයා නැව අල්ලා ගෙනැ, ‘ස දෙනා මට පිළිවෙලින් බිලි දී තෙපි ගැලැවෙව’යි කී නම් ඕහට බිල්ලට පළමු කොටැ මා ගේ මැණියන් දෙමි, දෙ වැනි වැ නිසැද්දේවින් දෙමි, තුන් වැනි වැ මා ගේ මලණුවන් දෙමි. සතර වැනි වැ මා ගේ යහළුවා දෙමි, පස් වැනි වැ කේමච්චසා දෙමි, පස් දෙනා දී මහෙග්ගසධ පණ්ණිතයන් හා මා හා දෙන්නා මැ මතු සිටි කල්හි, තවත් බිලි ඉල්ලා නම් පිළි තර වැ හැදැ ගෙනැ කැහැපට කවා ගෙනැ, දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවම මා කරන්නා වූ රජ්‍ය ශ්‍රී නො සිතා, ‘එම්බල, මා කා පියව’ යි කියා මහෙග්ගසධ පණ්ණිතයන් මා පිටිපස්සට දමා පියා, ඒ රුක්ඝසයා කට දල්වා ලූ කල්හි, පණ්ණිතයන් මාරුවෙහි ඔහු කටට පැනැ, මම ඕහට බිලි වෙමි තමුත්, මා පණ්ණිතයන් වැ තිදැ, මා ඇසින් බලබලා, මා ගේ පණ්ණිතයන් රුක්ඝසයාට නො දෙමි මැ යැ ” යි කී හ.

14. මේ ප්‍රශ්නය මෙ තෙකින් මැ නිමියේ යැ. එතෙකුදු වුවත්, රජ්ජුරුවන් පණ්ණිතයන් කෙරේ ඇති ඉත සිහින් මා විවාල ප්‍රශ්නයන් මා ඇසූ පමණින් මැ ප්‍රසිද්ධ වන්නේ නො වේ. එ බැවින් මුහුදු දිය පිටැ ඉසැ ලු තෙලිත්තක් මුළුල්ලෙහි විහිදූ යන පරිද්දෙන් කෙළෙමි නම් යහපතැ ” යි සිතා, “ මහ රජු සමගින් මාලිගයෙන් බැසැ, ජන සමාගමය කරවා එ තැනැත් රජු අතින් විවාරම්. රජ්ජුරුවෝ මට පළමු කී ලෙසාමැ ‘පස් දෙනා පිළිවෙලින් දී පණ්ණිතයන් රකිමි’ යි කියති. එ තැනැ මම මැණියන් ආදී පස් දෙනා ගේ ගුණ බොහෝ දෙනා මැදයේ කියමි. පණ්ණිතයන් ගේ නුගුණ කියමි. රජ්ජුරුවෝ උත් හැම දෙනා නුගුණ බොහෝ කොටැ කියා පණ්ණිතයන් ගේ ගුණ කියති. එ සේ කල්හි බොධි සත්‍යයන් ගේ ගුණ ආකාශයෙහි පූණි වජ්‍යයා පරිද්දෙන් ප්‍රසිද්ධ වන්නේ යැ ” යි සිතා, “ මහ රජ, තොප ගේ අන්‍යාපුර වාසින් ද රජ කුමාර වරුන් ද මෙ සා මහත් නුවරැ ප්‍රසිද්ධ ජනයන් එක හෙළා රැස් කරවා රජාභිනනයෙහි මා ඇති ආසනයක් පනවා විසිතුරැ කරව ” යි අනඝී වූ ආසන පනවා, එහි උත් පරිමාජ්ඣාවන් ද රජු අතින් පළමු තනි වැ විවාල පරිද්දෙන් ප්‍රශ්න ආදියෙහි පටන් විවාර, රජ්ජුරුවහුත් තමන් පළමු

කී පරිද්දෙන් මැ ඒ රුක්ෂසයාට “ පලමු මැණියන් හා ස වැනි වැ තමන් පිළිවෙලින් බිලි දී, මහෙහෙසක පණ්ඩිතයන් රකිමි මැ යැ. මා පණ තබා ඇසිල්ලකුත් මා ගේ පණ්ඩිතයන් කෙරෙන් විශේෂ වැ විසියැ නො හෙමි ” යි කී කල්හි පරමාජිකාවන් දෑ කියන සේක්, “ මහ රජ, සිතැ එකක් තබා බසින් එකක් නොකියව. අප වැන්නනටත් මායම් කියද්ද ? තොප කියන්නේ කවුරුන් අදහා ගන්නා බසෙක් ද ? ‘දිය රකුසා නැව අල්ලා ගත් කලැ වැදූ මැණියන් පටන් තොප ස දෙනා පිළිවෙලින් බිලි දී පණ්ඩිතයන් රකිමි’ යි කීව බැලූ කලැ මහෙහෙසක පණ්ඩිතයන් තරම් තොපට සතුරෙක් නැත. වැදූ මවුන් නම් සහකියනට උන් විනා උපකාරී කෙනෙකුත් නැත. ඉහුත් තොප ගේ මැණියෝ සෙස්සවුන් ගේ මවුන් සේ අලු වූ ගුණ ඇති කෙනෙක් නො වෙත්. තොපට බොහෝ උපකාරී වුව. එ සේ ගුණ ඇති මැණියන් කුමක් පිණිස දෙවු දෑ ? ” යි රජ හට ප්‍රත්‍යක්ෂ කොටැ දූනෙන පරිද්දෙන් කියන සේකැ:

“ පොසෙනා තෙ ජනෙනාච්ච දීඝරතතානුකම්පිකා
 ඡබෙබ තසි පද්ධංගසම් පණ්ඩිතා අත්ථදසසිනී
 අඤ්ඤං උපනිසං කතො වධා තං පරිමොව සී
 තං තාදිසිං පාණදුසිං ඔරසං සබ්බධාරිණිං
 මාතරං කෙන දොසෙන දජ්ජාසී දකරකකතො ”

15. මෙහි අච්ච කෙසේ ද යත්: මේ මූලිනී රජ්ජුරුවන් ගේ පියාණන් සමයයෙහි, මූලිනී කුමාරයන් බාල කලැ, ඒ රජහු පිරිමසා සිටි ඡබ්බ නම් පුරෝහිත බමුණා හා මේ තලනා දේවීන් ලොකාසවාද රතියෙන් සතුටු වැ සමඟ වසන්නාහු, විෂ මිශ්‍ර භෝජනයෙකින් රජහු මරා, බමුණාට ධවලවඡ්ත්‍ර නංවා, ඕහට අග මෙහෙසුන් වැ, බමුණා රාජ්‍යය කරන සමයයෙහි එක් දවසක් මූලිනී කුමාරයන් “ මැණියන් වහන්ස, බඩැ සා යැ ” යි කී කල්හි ඕහට සතුරු මී ආදී පැණියක් හා කැවුම් දෙවූ හ. එහි මැස්සෝ පිරිවරා ගත් හ. කුමාරයෝ රන් තැටියෙන් මී බිඤු බිම හෙලා තැටියේ උන් මැස්සන් ගසා නෙරැ පූ හ. ඒ මැසි සමූහයා ගොසින් බිමැ මී බිඤුවලැ වසා ගත් හ. එ වේලෙහි කුමාරයෝ මැස්සන් නෙරැ කැවුම් කා අත කට ගුඬා කොටැ කෙළියට ගියහ.

16. බමුණු මේ ක්‍රියාව දැකැ සිතන්නේ, “ මේ ඉස නො නැගී මැ තමා කන කැවුමේ මැස්සන් පලවා කැවුම් කැයැ. ඉදින්

නො නැසී වැඩිණි නම් මට රජ්‍ය නො දෙන්නේ යැ. මොවුන් දෑ දැන් මැ මරවා පියම් ” යි සිහා, එ පවත් **හලකා** දේවිනට කී හ. බිසවු කියන්නාහු, “ දේවයන් වහන්ස, මම නුඹ කෙරෙහි කළ සෙනායෙන් මා ගේ එ වැනි රජ්ජුරුවන් පවා විෂ ලවා මරා පිම්. එ බැවින් මට මුත් ගෙන් ප්‍රයෝජන කිම ද ? සැල නො නොවැ සොර මරා පියම් හ ” යි කියා බවුණා අස්වසා ලා, ඉතා නුවණැති බිසවු උපායයක් ක්‍ෂණයෙහි සිතා, අරක්කාමියා කැඳවා, “ දරුව, ම පුතණුවෝ **පුළුණි** කුමාරයෝත් නොප හෙ පුත් **බහුභංග**ර කුමාරයාත් එක ද උපන් හ. සමාන වූ කුමාර පෙරහරින් වැඩිය හ. එ බැවින් ඔවුනොවුන් ප්‍රාණය සමාන යහළුව හ. දැන් ජබ්බ නම් බ්‍රාහ්මණයා ම පුතණුවන් මරනු කැමැත්තේ යැ. තෙපි මා දරුවන් දිවි රැකෑ දෙව ” යි කී යැ. “ යහපතැ, දේවීන් වහන්ස, කුමක් කෙරෙමි ද ? ” යි කී කල්හි, “ එ සේ වී නම් මා ගේ පුතණුවෝ එක්වත් නොප ගේ ගෙයි මැ වෙසෙත් වා! කවුරුනුත් සැක නො කරන පරිද්දෙන් හා හැම දෙනා මැ දන්නා පරිද්දෙන් භා කීප දවසක් තුන් දෙන මැ තනි වැ මුළුතැන් ගෙයි වැදූ හෙවැ, **පුළුණි** කුමාරයන් හා අරක්කාමියා හා පුතු ඇතුළු වූ තුන් දෙනා මුළුතැන් ගෙයි මැ දවස් යවන්නේ සැක නැති වූ කලා නොප වැදූ හොත් තැන එළුවන් ගේ ඇට ඇදූ ලා පියා, මිනිසුන් රැ කිදිගත් කලා මුළුතැන් ගේ ගිනි ලා පියා, කිසි කෙනකුනටත් නො හභවා, මා ගේ පුතාත් නොප ගේ පුතාත් හැර ගෙනැ, මේ නුවර හළ පැලැල්ලෙන් පළමු තිත්මැ, පසල් දනවුයෙහි අනෙක් නුවරකට පලා ගොස්, මපුතණුවන් රජ කුමාර බව නො හභවා දිවි රැකෑ දෙව ” යි කී හ.

17. ඒ “ යහපතැ ” යි ගිවිස්සේ යැ. දේවී කුමු මුතු මැණික් ආදී වූ රුවහින් යම් තාක් දෙසකුත් දුන් හ. ඒ අරක්කාමියා ආදී තුන් දෙන මැ, මුළුතැන් ගේ ගිනි ලා යන්නාහු ක්‍රමයෙන් ගොස්, **මළු** රට **සාගල** පුර නුවරට වැදූ රජ්ජුරුවන් වැඳෑ තමන් ගේ ජාති ඇහැවූ හ.

18. **මළු** රජ්ජුරුවෝ තමන් ගේ පරණ අරක්කාමියා ඇරැ ඔහු ගේ මුළුතැන් ගේ රත්තා ධුරය ඔහට පාවා දුන් හ. කුමාර වරු දෙ දෙන ඔහු සමඟ මැ එක්වත් රජ ගෙට යන්නාහු යැ. රජ්ජුරුවෝ “ කුමාර වරු කා ගේ දරුවෝ ද ? ” යි විචාල හ “ මා ගේ දරුවෝ යැ ” යි කී කල්හි “ මේ එක් වැනි යැ. මේ එක් වැනි නො වෙ ” යි කී කල්හි, “ මා ගේ බිරියන් දෙන්නා ගේ

දරුවෝ දෙන්නා යැ. එ බැවින් මේ මා වැනි යැ, මේ මැණියන් වැනි යැ ” යි කී යැ. එ සේ කල් යත් යන් ඔවුහු යහළු වැ ගොස් ඔහු රජ්ජුරුවන් ගේ දියණියන් හා එක් වැ රජ ගෙයි මැ කෙළනාහ. නැවැතා මුළුණි කුමාරයන් හා කුමරිකාවන් හා දෙ දෙන එක්වත් දැක්මෙන් ඔවුනොවුන් කෙරෙහි පිළිබඳ වූ අදහස් ඇති වූ හ. කෙළි මඩලේ දී මුළුණි කුමාරයෝ තමන් කෙළනා පලස් හුවවත් ලඟුවවත් කුමාරිකාවන් ලවා “ තෙලෙ ගෙනෙව ” යි යනාදීන් තමන් සිටි තැනට ගෙන්වන්නාහු යැ. සමහර විටෙකැ නො ගෙනාව තර වැ ඔලුවෙ ඇතැ ලන්නාහ කුමාරයා තමා ගේ රුජ මානසෙන් තර වැ ගැසූ පහර සමහර විටැ සෙනහසෙන් ඉවසා පියති. සමහර විටැ ඉතා මැ රිදී යන්නා ඉවැසියැ නො ගි අත් ගගා හඩන්නාහ. ඒ අසා රජ්ජුරුවන් “ මා ගේ දරුවනට ගැසුවෝ කවුරු ද ? ” යි කී කලැ කිරි මව ගොස් විවාලි කලැ, “ ඉදින් මම ‘මේ මට ගැසුයේ යැ’ යි කීම් නම් ම පියාණෝ ඕනට රුජාඥ කරවන්නා හ ” යි සිතා, ඔහු කෙරේ සෙනහසෙන් ඒ බව වලඟා, “කුමක් කියවු ද ? මා කවුරු මරද්ද ? නිකම් අඩා පිම් ” යි යට කරන්නී යැ.

19. නැවැතා එක් දවසක් මරන්නවුන් රජ්ජුරුවෝ තුමු මැ දැකා මෙ සේ සිතක් සිතූ හ: “ මේ කුමාරයා මු හා එක සැටියන් නො වෙයි; සවණ් ප්‍රතිවිච්චයක් සේ බැලුබැලුවනට ප්‍රසාද එළවන්නේ යැ, ‘මේ රජ ගෙයෙකැ’ යි වත්, ‘රජ්ජුරුවන් ගේ දුවකැ’ යි වත්, ‘මම නො රටින් ආම්’ යි වත්, ‘අරක්කැම්යා ගේ පුතෙකිම්’ යි වත් කිසි භයක් නැති ගැන්මක් නැත්තේ යැ. මට වලඟා කී බව මුත් මේ අරක්කැම්යා ගේ පුතෙක් නො වෙයි” යියා එ වක් පටන් විමසන්නා හ. කිරි මවු කුමාරිකාවන් කෙළනා තැනට කැවුම් ගෙනැ යන්නා හ. කුමාරිකාවෝ සෙසු බාල දරුවනටත් බෙදා දෙන්නා හ. සෙස්සෝ දික් කලි කැවුම් ගන්නා කලැ දන වක නමා ගෙනැ නැඹුරු වැ දෙතුන් දික් කොටැ ඇරැ ගෙනැ කන්නා හ. මුළුණි කුමාරයෝ කෙළිමින් සිටැ අතින් උදුරු ගෙනැ කන්නා හ. එසින් රජ්ජුරුවෝ තුමු මැ දුට හ.

20. නැවැතා එක් දවසක් මුළුණි කුමාරයන් කෙළනා බමර දමා ලුව. රජ්ජුරුවන් ගේ කුඩා යහන යට වැදූ ගිණේ යැ. ඒ ගන්නා කුමාරයෝ තමන් ගේ රුජ මානසෙන් “ මේ ප්‍රභාසනා රජු ගේ ඇඳ යටට ඉස නැම්ම නම ඔහු වැන්දට අඩු ද ? ” යි අහිමාන වැ දංඬෙකින් මැත් කොටැ ගත. රජ්ජුරුවෝ ඒ

ක්‍රියාවන් දැකූ, “එකානනයෙන් මේ අරක්කාමියා ගේ පුතෙක් නො වෙයි” යි හා, අරක්කාමියා කැඳවා, “මේ කා ගේ පුතෙක් ද?” යි විමාල හ. “මා ගේ මෑ පුතා යැ” යි කී යැ. “එම්බල, තා ගේ පුතාත් නො පුතාත් මම දනිමි. බොරු නො කියා ඇති සැටියේ කියව. බොරු කියෙහි නම් දන්නෙමි වේ ද?” යි කඩුව අමෝරු භය ගැන්වූ හ ඒ මරණ භයින් තැති ගෙනෑ, “තනි වෑ දන්වාලමි” යි කී කල්හි, රජ්ජුරුවෝ මිනිසුන් දුරු කළ හ. එ විට අභය ඉල්ලා ගෙනෑ, මාලු මුලහි රජ්ජුරුවන් විෂ බේන් ලවා මැරූ තැන් පටන් රජු විමාල තැන් දක්වා, තමන් නොටු ආ පවත් කථාව වූ පරිද්දෙන් නො වළඟා කී යැ. රජ්ජුරුවෝ තත් වූ පරිද්දෙන් අසා දැනූ, තමන් ගේ දියණියන් බිසෝ පලදනාවෙන් සරඟා මුලහි කුමාරයන්ට පාවා දුන් හ. මේ මුලහි කුමාරයන් මුදු රට වසූ නිසාව යැ

21. අරක්කාමියා හා කුමාර වරුන් හා ගිය දවස්, “අරක්කාමියාත් පුතාත් මුලහි කුමාරයෝත් තුන් දෙන මුළුතැන් ගෙයි ගත් හින්තෙන් ද මල හ” යි සියලු නුවර මුළුල්ලෙහි එක කොලාගල විය. **තලකා** දේවී එ පවත් අසා බමුණාට කියන්නාහු, “නුඹ හා අප කා සිතූ ඇත්ත මුදුන් පත් වියැ. ඒ තුන් දෙනා එක ගෙයි ද මල හ” යි කී හ. බමුණු ඔදවැඩි සතුටු වියැ. ඒ **තලකා** දේවී, මුලහි කුමාරයන් ගේ ඇට යැ” යි එළු ඇට ගෙන්ව බමුණාට පෑ ගිවිස්සු යැ

22. මේ නිසා පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ, “අනෙක් උපක්‍රමයක් තමන් ගේ නුවණින් දක්වා නොප මරණින් මුදු රැක්කී යැ” කියා එ සා අපමණ සැපත් දුන් එ වැනි මෑණියන් කවර වරදෙකින් ජල රක්‍ෂකයාට දෙවු දෑ? ” යි කී හ

23. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු, “මා ගේ මෑණියන් දෑ ගේ ගුණ බොහෝ බවත් දනිමි. නුඹ වහන්සේ වදාල ගුණයට වඩා මා දන්නා නුගුණ බොහෝ යැ” යි කී යන්නාහු. “සාමිනි, උන් දෑ නුගුණ හැම කියන්නට නො පිලිවනැ. යම් තම් දෙයක් කියමි” අසා වදාල මැනවැ.

“දහරුවිය අලංකාරං ධාරෙහි අපිලිකියං
දෙවාරිනෙ අනිකටෙයි අනිවෙලං පජගසි.

“තනොපි පටිරජානං සයං දුතානි සාසනි
ඛාතරං තෙන දෙසෙන දජජාහං දකරකතො.”

“තමන් දූ ඉතා වයස්ගත වූ සිටි, බාල සහිත් පලදනා වූ මිණි මෙවුල්දම් ආදී නො පැලැන්දූ මනා පලදනා පැලැදෑ, මා අමාත්‍ය මණ්ඩලයා පිරිවර සිංහාසනාරූප වූ උන් කල්හි. බොහෝ දෙනාට පෙනෙන පරිද්දෙන් සක්මන් කොට, ඇවිදිනා දූ යෑ. පැලැන්දූ වූ මිණි මෙබලා දූමාදියෙහි ශබ්දය සියලු රජ ගෙයි එක නිනාද කරමින් සිටිනි යෑ. අමාත්‍ය මණ්ඩලයා මෑදූ උන් මම මුත් වහන්සේ පැලැදී ආහරණයෙහි ශබ්දය නියා දූනා, ලජ්ජායෙන් කර බාමි. අමාත්‍ය සමූහයා ඔවුනොවුන් මුහුණ බලන්නාහ. තවත් නො කටයුත්තක් බලා වදාලි මැනවැ: මුත් දූ හේ ඉදුල් කන්නටත් තරම් නුච්ඡ දෙරටුපාල කොල්ලන් ද ඇත් ගොවිවත් ආදීන් ද කැඳවකැඳවා බොහෝ වේලක් උන් හා සමඟ මගත් කොට, සිනා සෙන දූ යෑ. මා සතු ප්‍රත්‍යක්‍ෂ රජ දරුවනට මා ජීවිතා කොට, පත් ලියා යවන කලා, ‘මා හේ මෑණියන් දූ මෑහැලී නො වන දූ යෑ; සොළොස් ඇඹිරිද්දෙහි සිටියනටත් මුත් දූ වඩනා දූ යෑ. මෙ නම් රජුරුවෝ අවුත් තමන් බිරිය කොට, යෙක්ව’ යි මට සොරු පත් යවන දූ යෑ. රජ දරුවෝ පත් බලා පියා හසින් තැනී ගෙනැ නැවැතෑ මට පත් එවන කලා, ‘අප තමන් වහන්සේ හේ සෙවකයන් වූව. මේ සේ නොතරම් කටයුතු කියා එව්වේ ඇයි දූ?’ යි පත් එවන්නා හ ඒ ගෙනා පත් සබයෙහි කියන්නට වන් කලා, ‘ඉස් වද්දන තැනක් නැත්තා සේ මහා ලජ්ජාවෙන් පොළොව පැළී නො යන සේ යෑ’ යි සිහිමි. සවාමිනි, මේ වැරදි නිසා මෑණියන් දිය රකුසාට දෙමි ” කී හ.

24. “ තොප හේ භාසීවෝ නම් තොප බාල අවස්ථායෙහි පටන් තොපට උන් තරම් ගුණ ඇති කෙනෙක් නො වී යෑ ” යි නිඤ්ඤ දේවීන් හේ ගුණ කියන මේ පරිබ්‍රාජිකාවන් දූ,

“ ඉ ජී ගු භ ස්‍ය ප ව ර ආ ව ච න්‍ය ප ය වා දී නී
අ නු භ න්‍යා සී ල ව නී ඡා යා ව අ න පා සි නී.

“ අ ක්‍ෂෙ කා ධ නා ප ඤ ඤ ව නී ප ඤ ඤි තා | අ ත්ඨ ද ස සී නී
උ බ්බ රීං තෙන දෙ සෙන ද ජ්ජ සී ද කර ක බ් කො. ”

මෙසින් කියා, “ මහ රජ, මේ නිඤ්ඤ දේවී නම්, තොප හේ සොළොස් දහසක් බිසෝ වරුනට නායක වූ පඤ්ච කලාණ-යෙන් හා සියලු රූපශ්‍රීත් හා විරූපමාන වූ, බාලයෙහි පටන් සවකිය වූ ඡායාවක් පරිද්දෙන් තොප අත් නො හැර පවත්නි යෑ.

උන්ගේ ගුණ කියත් නම් ඉඳු රටා සාගල හුවරු තොප වසන සමයයෙහි තොප නළා මැරූ කල ගෙහි කන් මුත් තොප ගේ ආයු ව මැරැන්තු නො කොටැ, තොප කෙරේ සෙනහයෙන් දෙ මවුපියනටත් නො කිවු යැ. මෙ බඳු ගුණ ඇති නො කිපෙන සුලු ඉතා හුවණැහි අනිප්‍රාය දත්තා තොප සිත් වූ පරිද්දෙන් වැසැ, තොප සේ පිනැහි දු දරුවන් වද, රජාභිවෘද්ධිය වඩා දුන් නැය, දේවීන් කවර වරදෙකින් ජල රක්ෂසයාට දෙවු දු ? ” සි කි හ.

25 රජුජුරුවෝ ඒ අසා උන් ගේ හුගුණ කියන්නාහු මෙසින් කි හ:-

“ බිඩ්ධා රතිසමාපන්නං අනඤ්චස මාගතං
 සා මං සකානං පුත්තානං අයාවං යාවතෙ ධනං.
 සොහං දදාමි සාරතෙතා බහුං උච්චාවචං ධනං
 සුදුච්චං වජ්ඣාන පච්ඡා සොවාමි දුමමතො
 උබ්බරිං තෙන දෙසෙන දජ්ජාමි දහරකකිනො. ”

“ සවාමිනි, මේ නැය, දේවී, රහසිගත වැ ලොකසාද රති-
 යෙන් සතුටු වැ, මා නමා වසගඤ්චට පමුණුවා, මා ගේ සෙසු බිසෝ වරැනට හා උන් ගෙන් උපන් දු දරුවනට මා විසින් සෙනහයෙන් කරවා පලදවන ලද නො ඉල්ලියැ යුතු පලදනා මා අතින් ඉල්ලයි. මම ‘ඒ දුන් කලැ මතු ඒ නිසා වන පසුතැවිලියෙක් ඇතැ’ සි නො සිතා, කාම රගයෙන් දවන ලද අදහසින් ‘ඇරු ගනුව’ සි ඉල්ලු පලදනා උදුර දෙමි. මෝ ‘රජු විසින් මට දෙන ලදු’ සි දරුවන් හසිද්දි ඇරු ගෙනැ, ‘දරුවනට දුන් පලදනා උදුර ගන්මි’ සි අතිශයින් සතුටු වෙයි. එ කලැ බිසෝ වරැන් හා දරුවෝ අවුත් ‘මේ කිවා දුන්නෙන් ඇයි ද? නැවැතැ උදුර ගත්තෙන් හැයි දු ?’ සි සතාවේ උන් මට ‘ඇ මැදුහත් තියා යැ’ සි මැයිවිලි කියති. බාල දරුවන් අඩක් අඩක් මටත් ශොක උපදනේ යැ. ‘මා කළ දු නපුරු’ සි පසුතැවිලියට පැමිණැ නැවැතැ හාණ්ඩාගාරයෙන් ඇරු ගන්නාට දිවුණක් දීන් උන් හැම සංහිදුවා ගත නො හෙමි. මෙ සා දෙමිහසක් වන්නේ උන් නිසා වේ ද? මේ වරද මුල් කොටැ නැය, දේවීන් ජල රක්ෂසයාට දෙමි ” සි කි හ.

26 “ ඒ වන්නා මේ වරදින් බිසවුන් බිලි දෙව. තොප ගේ මලණුවෝ මහා උපකාරී වූ හ. උන් කවර වරදින් රක්ෂසයාට දෙවු දු ? ” සි කියන සේක් මෙසින් වදරන සේකැ:

“ යෙ නොවිනා ජනපද ආනිතං ව පටිග්ගහං
ආහනං පර රජේජ්භි අභිට්ඨාය ඛන්තං ධනං

“ ධනුග්ගහනං පවරං සුරං තිබ්බණ මනනිතං
භාහරං කෙන දෙසෙත දජ්ජාසී දකරකකිනො ”

මෙයින් ‘ මහ රජ, නොප සවදෙශයෙන් ගොස් අන්‍ය දේශ-
යෙහි උත්තවුන් තමන් ගේ උපායයෙන් ගෙනවුත් සියලු
සමපනතින් සමාධි වූ රුජ්‍යයෙහි පිහිටුවූ, තව ද දස දහසක්
යොදුන් දඹ දීමා දුනුවාවනට අග්‍ර වූ වැරසැර වූ තිකණ්ණමනත්‍රී
වූ එක කුසින් උපන් මලණුවන් කවර වරදෙකින් බිලි දෙවු
දූ ? ’ සි විවාල සේකා. ඒ තිකණ්ණමනත්‍රී කුමාරයෝ තම, මැණි-
යන් **කලතා** දේවින් මාලු වූලනී රජ්ජුරුවන් විෂලවා මර
බවුණා හා එක් වැ වසන කලා උපන් හ. එ සේ බව මුත්
උපන්තේ මාලු වූලනී රජ්ජුරුවනට යැ. ඒ බවුණු කුමාරයන්
වැඩුණු කලා කඩුවක් අතට දී ලා, “ මේ ඇර ගෙනා එක්වත් මා
ලතා සිටුව ” සි කී යැ. ඒ කුමාරයෝත් “ බවුණාණෝ තමා ගේ
පියාණෝ මැ යැ ” සි සිතා සේවය කරන්නා හ. (එ කලැත් දැන්
සේ මැ විසරුවෝ ඇති වන්නා හ.) එක් අමාත්‍යයෙක් සෙමෙන්
කියන්නේ, “ කුමාරයෙනි, තෙපි මුගේ පුත් කෙනෙකැ ” සි
නො සිතව. නොප මවු කුසා වසන සමයයෙහි, නොප මවු, මේ
බවුණා පිණිස නොප පියාණන් මරා, මෝහට ධවලවිජ්ජු තංවා,
මොහු රුජ්‍යයෙහි පිහිටුවූ හ. තෙපි **මහා** වූලනී රජ්ජුරුවන් ගේ
පුතණුවෝ යැ ” සි කී හ.

27. ඒ කුමාරයෝ, දංඛෙන් ගැසු නයකු සේ කීපි, “ එක්
උපායයෙකින් මේ බවුණා මරමි ” සි සිතා, රජ ගෙට ගොසින්
වැද, ඒ බවුණු තමනට දුන් කඩුව තමන් ලතා සිටි එකක්හට දී,
අනෙකක්හට කියන්නාහු, “ තෝ තෙලෙ කඩුව ‘මා ගේ කඩුව
යැ’ සි වාද නොටා කලහ කරව ” සි. කීයා රජ ගෙට වන් හ. ඔහු
දෙ දෙන, “ මේ මා ගේ කඩුව උදුරා තට දුන්නේ කවුරු දූ ? ” සි
කලහ කල හ. කුමාරයෝ පලවූ තො දන්නා වන් වැ, “ කොල
කුමන කලහයෙක් දූ ? ” සි එකකු බලන්නට යැවූ හ. ඒ අවුත්,
“ හුඹ වගන්සේ ගේ කඩුව අනෙකකු, තමා ගේ කඩුව යැ’ සි
උදුරා කලහ කෙරෙහි ” සි කී හ බවුණා ඒ අසා, “ කීමෙක් දූ ? ” සි
විවාල කල්හි, “ හුඹ වගන්සේ මට දුන් කඩුව අනෙක් කෙනකුත්

ගේ කඩුව දූ ?” යි කී හ. “ කුමක් කියවු ද ? මා ගේ භාණ්ඩාගාර-
 යෙහි සිය දහස් ගණන් කඩු තිබියැ දී තොප එක පුනණුවනට
 අනුන් ගේ කඩුවක් කුමකට දෙමි දූ ?” යි කී හ. “ එ සේ වී නම්
 කුම වහන්සේ මට දුන් කඩුව ඇදිනැ ගත හෙන සේක් ද ?
 පරික්ෂා කරන පරිද්දෙන් හෙත්වමෝ දූ ?” යි කී හ. “ ඇයි පුත
 මා දුන් කඩුව මම නො හදුනමි ද ? වහා ගෙනෙව ” යි කී හ.
 කුමාරයෝ කඩුව ගෙන්වා කොපුයෙන් මැත් කොටැ, “ බැලුව
 මැනැවැ ” යි කඩුව පාතා එකක් හු පරිද්දෙන් වමනින් කොපුව
 ගෙනැ, විදුලියක් ගැසූ ඇසිල්ලක් මෙන් එක පහරින් මැ බමුණා
 හිස කපා තමන් පා පිටැ හෙලා ගත් හ. ඒ මල බමුණා රජ ගෙන්
 පිටත් කොටැ ගෙය පවිත්‍ර කරවා කුමාරයනට ධවලවත්ත නංවා
 සිටි කල්හි, මැණියෝ, වුලහි කුමාරයන් සාගල කුවරැ වසන
 තියාව කී හ. ඒ අසා නික්මුණු මන්ත්‍රී කුමාරයෝ වතුරබිහිනී
 සේනාව පිරිවර ගොස් බැගන් ගෙනැවුන් රජයාහිමෙක කරවා
 රජයෙහි පිහිටැවූ හ. ඒ කුමාරයෝ ක්ෂණයෙහි සිතා පියන
 බුද්ධි ඇත්තා හ. එසින් නික්මුණු මන්ත්‍රී කුමාරයෝ යැ යි
 දඹ දිමැ ප්‍රසිද්ධ වූ හ. පරිබ්‍රාජිකාවන් දූ, මෙ වැනි කුමාරයන්
 කවර වරදෙකින් රාක්ෂසයාට දෙවූ දූ ?” යි වදාළ සේකැ.

28. ඒ අසා රජ්ජුරැවෝ මලණුවන් ගේ නුගුණ කියන්නාහු
 මෙසින් කී හ:-

- “ තයොවිතා ජානපද ආනිතංව පටිග්ගහං
 ආහතං පර රජෙහි අභිධයාං බහුං ධනං.
- “ ධනුග්ගහානං පවරො සුරො තිබ්බිණ මනතිසො
 මයා සො සුබ්බො රජා අතිමඤ්ඤති දරකො
- “ උපට්ඨානමි මෙ අග්ගෙ න සො එති යථාපුරෙ
 භාතරං තෙන දෙසෙන දජ්ජාහං දකරකනිනො.”

මේ ගාථා තියකියා, ‘ නිබ්බිති වැ විසූ මොහු මේ නුවර
 ගෙනැවුන් මට පැමිණි රජයෙහි පිහිටුවා ලිඹි ’ කියාත්, ‘ තද
 දුහු ඇදිමි විදිමිහි සියලු ධනුශ්ශිලාපයෙහි දඹ දිමැ මට වඩා
 දක්ෂයෝ කවුරු දූ ?’ යි කියාත් මා ඉක්මැ සිතන්නේ යැ; සෙස්ස
 තබා පෙරු රජ සේවයට එන කලැ බොහෝ දෙනාට කල් තබා
 එන්නා හ. දැන් මෙ මැ නියා අභිමානසෙන් කල් යවාත් එන්නේ
 යැ, සමහර දවස් තමා මැ නො එන්නේ යැ. මේ වරද නිසා ජල
 රාක්ෂසයාට බිලි දෙමි ” යි කී හ.

29. “ මලඤ්චන් ඵ් වරදින් දෙව.” ඛනුශෙවර කුමාරයන් ගේ ගුණ කියන සේක්,

“ එකරතතා ව උභයො කිංවාපි ඛනුශෙවරො
උභො ජාතෙත්ථ පඤ්චාලා සභායා පුසමාවසා

වරියායං අනුබ්භිජ්ජො එකදුකකි සුඛො තව
උපසුකෙකා තෙ දිවාරතනං සබ්බකිච්චසු ව්‍යාවචො
සභායං කෙන දෙසෙන දජ්ජාසී දකරකකිනො.”

මේ ගාථාවෙන් වදාරා, “මහ රජ, ඛනුශෙවරයා නම් තද දුටු ඇදීම් ආදී ඛනුශ්ශිලායෙහි ඉතා දක්ෂ යැ, මේ පඤ්චාල නුවර තොප හා එක දවස් උපත, තොප ගේ ජායාව පරිද්දෙන් සුව දුක් දෙක එක් වැ විදෑ ඇවිදූ ආ යැ. තව ද තොප ගේ රාජ කෘත්‍යයෙහි රු දෙවෙහි අප්‍රමාද වැ වසන්නේ යැ. එ සේ වූ බිඤ්ච සමාන යහළුවා කවර වරදෙකින් යකුට දෙවූ දෑ ?” යි කී හ. ඵ් අසා නුගුණ කියන්නා වූ රජුට මේ ගාථා තුන කියත්:

“ වරියායං අයං අයෙස පජ්ඣිජ්ජො මයා සහ
අජ්ජාපි තෙන වශේණන අතිවෙලං පජ්ගසකි.

“ උබ්බරියාපි මෙ අයෙස මනනයාමි රහොගතො
අනාමනොව පච්ඤති පුබ්බෙ අපපටිවෙදිතො.

“ ලභ්ඵාවාරො කතොකාසො අහිරිකං අනාදරං
සභායං තෙන දෙසෙන දජ්ජාහං දකරකකිනො. ”

“ සවාමිනි, මා ගේ යහළුවා කුමාර කල පටන් එක් වැ කා බි සිටා එක් වැ කෙලැ, බොහෝ දවසක් මා කෙරෙහි භය රහිත වැ විසූ පමණෙකින්, දැන් මා රජ වැ සිටි කලැත් පලමු පරිද්දෙන් මැ මා කෙරෙහි ගෞරව ආදර තැත්තේ යැ. තව ද තමාට රකවල් නැති හෙයින්, කවර වේලෙකැත් බිසවුන් හා රහස් කථාවක් කෙරෙමි නමුත්, සිටි රකවලුන් නැවැතුවත් උනට එරැඹ බැණැ උන් භය ගන්වා, තීර්භිත වැ තනි වැ උන් තැනට ගොස් වදනේ යැ, අනාදර කරන්නේ යැ, මා ඉදිරියෙහි අත පොලා සෙන්නේ යැ. මා දුප්පත් සමය සේ දෑනුත් සිතන්නේ යැ. පලමු කියා නේවා මැ මා උන් යම් මැ තෙතකට වසා එන්නේ යැ. මේ වරදින් යහළුවා දිය රකුසාට දෙමි ” යි කී හ.

30. “ යහළුවා ඒ වරදින් දෙව, කෝවම්මයා නම් තොපට බොහෝ උපකාරී යැ ” යි ඔහු හේ ගුණ කියන සේක් මේ ගාථාවෙන් වදාරන සේකි:

“ කුසලො සබ්බ නිම්නනානං රුද්ධස්ස ආගතාගමො උපපාදෙ සුපිනෙ යුතො නියසානෙ ව පවෙසනෙ.

“ පණේකා භූමවනනලිකකිසම් නකකිනන පද කොවිදො බ්‍රාහ්මණං කෙන දෙසෙන දජ්ජාසි දකරකකතො.”

/මේ ගාථායෙහි අභිප්‍රාය නම්, “මහ රජ, මේ කෝවම්මය නම් බසින් නො කියා අනුන් සිතූ දෙයක් තමා ඇසූ දුටු දෙයක් සේ ශාස්ත්‍ර බලයෙන් මැ දන්නා වූ, රාජනීති ආදී ලොක ව්‍යවහාරයෙහි දක්‍ෂ වූ, දුටුවා වූ සවස්තයෙහි වැඩ අවැඩ අතැහැල සේ දන්නා වූ, ගමනාගමනයෙහි අභිවෘද්ධි මේ යැ යි නො වරදවා දන්නා වූ වජ්‍ර ග්‍රහණ සුඨි ග්‍රහණ ආදිය තත්වූ පරිද්දෙන් නො වරදවා දන්නා වූ, ඉදින් සිතයි නම් අහස පොළොව දෙක ගැට ලන හරම් සියලු උපායයෙහි දක්‍ෂ වූ, සිතූ අභියක් සාදා ගන්නා තරම් නුවණ හා මනත්‍රී කම්න් අග්‍ර වූ කෙනෙකා: / ඒ බ්‍රාහ්මණයා කුමක් පිණිස රකුසාව දෙවු ද ? ” යි වදාල සේකැ

31. ඒ අසා බමුණා හේ වරද කියන්නා වූ රජ්ජරුවෝ මේ ගාථාවෙන් කියත්:

“ පරිසානමපි මෙ අයෙස මිලසිත්වා උදිකකිති තසමා අචචහමුං ප්‍රඥං දජ්ජාහං දකරකකතො ”

මේ ගාථාවෙන් කියේ, “ මම අමාත්‍ය මණ්ඩලයා පිරිවර සිංහාසනා රැස් වැ උන්නෙමි, මේ නමා හේ බැම රැළියෙන් වැ යි නිබෙන්නා වූ ඇවිකුලන් ඇස් මෙන් ඉතා රත් වූ ඇසින් බැමය තහා ලා නිපි බලන එකකු මෙන් එක්වත් මා මුහුණ බලන්නේ යැ. සිනෙන් දුටුවත් බාන තරම් මොහු හේ රූප විලාසය හා කඩ දත් හා මුණ හා රත් වූ ඇස් හා ඇති මොහු රාක්‍ෂසයකු දුටුවා සේ ඉතා හයපත් වැ දකිනා සේ යැ යි සිතමි. එ සේ මැ විරූප වූ බැලුම් නපුරු වූ බමුණා මෙ සෙයින් දිය රකුසාව දෙමි ” යි කී හ.

32. ඒ අසා පරිබ්‍රාජිකාවන් ද, “ වැදූ මැණියන් ආදී වූ පස් දෙනා රකුසාව බිල්ලට දී මෙ සා රාජ්‍ය සමපතනියක් හා ශ්‍රී විභූති

හා අලුයමැ දැමූ කෙළි පිඩක් සේ, නො සිතා, තොප ගේ ජීවිතය 'මහෙෂ්වරී පණ්ඩිතයන්ට දෙමි' යි කීව. ඒ පණ්ඩිතයන් ගේ පෙර ගිය දවසක් දැන් වත් මතු එන දවසක් කවර ගුණයක් දැනැ එ වැන්නක් කරවු ද ?" යි රජ්ජරුවන් ගේ යසස් හා කීර්තිය හා වණිතා කරන පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ,

“ ස සමුදද පරියායං මහිං සාගර කුණ්ඩලං
වසුකුරා ආවසසි අමචච පරිවාරිතො.

“ වාතුරතො මහාරටෙයා විජිතාචි මහබ්බලො
පථව්‍යා එකරාජාසි යසො තෙ විපුලං ගතො

“ සොලසිච්චි සහස්සාති ආමුත්තමණී කුණ්ඩලා
නානාජානපද නායො දෙවකක්කද්ද සමාපහා

“ එවං සබ්බඛග සමපන්නං සබ්බකාම සම්ඤ්චිතං
සුබ්බානං පියං දීසං ජීවිතං ආහු බතනිය.

“ අථ තිං කෙන වණේණන කෙන වා පන ගෙතුතා
පණ්ඩිතා අනුරකකිතො පාණං වජසි දුචචජං.”

මෙයින් කියා, “ මහ රජ, තෙපි වූකලී, සතර දිගින් මුහුද දිය කෙළවර කොටැ ඇති දස දහසක් යොදුන් දඹ දිවම අග රජ වැ, තොපට සේවක වූ සෙසු රජ දරුවන්ට අනුශාසනා කරව. අමාත්‍ය සමූහයා පිරිවර බල වාහනයෙන් යුක්ත වැ, සියල්ල- වුන් ජය ගතුව. ශක්‍ර දෙවෙඤ්ඤා මෙන් යසස් හා කීර්තී හා ඇති වැ, තව ද බහා පලදනා ලද මාණිකාස කුණ්ඩලාභරණාදී වූ නොයෙක් බසෝ පලදනායෙන් විභූෂිත වූ සොළොස් දහසක් පුරසත්‍රීන් පිරිවරන ලදුව. මෙ සේ වූ ජනපද ගම් නියමිගම් රජධානී ශාඛ උද්ඝන ක්‍ෂේත්‍ර වසත්‍රාභරණ අන්‍ය පාන දූසි දස් පුත්‍ර දරු ගව මහිෂ රත් රුවන් ආදියෙන් හා ඇත් අස් රථ දෙලී කුකම් ආදියෙන් හා වතුරඛනී සේනාව ආදී නොයෙක් බල වාහනයෙන් හා පසුව කාමයට නිවාස සථානයක් බිඳු මේ තොප ගේ ආත්ම සවිභාවය, නුවණැත්තවුන් විසින්, ‘තමා ගේ ජීවිතය සේ තමාට ප්‍රිය වසතුචෙක් නැතැ’ යි වණිතා කරන ලද්දේ යැ. ඒ ආත්මය කුමක් නිසා මේ මහෙෂ්වරී පණ්ඩිතයන් මාරුවේ දී මනුෂ්‍යයන් විසින් නො කට ගත හැකි නො සිතියැ හැකි ප්‍රාණ පරිත්‍යාගය කරවු ද ? ” යි වදාල සේකැ.

33. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ, “සාමිනි, කුමක් වදාරන සේක් ද? පණ්ඩිතයන් ගේ ගුණ මා නබා, දස දහසක් සක්වලා දිව්‍ය මුහුමයන් හා නාගපුපණ්ණාදි වූ දෙවියෝ ද, ඒ ඒ සක්වලා අභ්‍යන්තර නම් නාග රජයෝ ද තමන් එකිඑකී දෙනා දහසක් මුඛ මවා, එකිඑකී මුඛයෙකින් කී ගුණ අනෙක් මුඛයෙකින් නො කියා, එකිඑකී මුඛයෙන් එකිඑකී ගුණයක් මැ කියත් නම්, මහෙශ්වරයා පණ්ඩිතයන් ගේ ගුණ තමතමන් ආයු පමණින් කියාත් උන් උන් ගේ ආයුෂ්‍ය ගෙවත් මුත් ගුණෙහි නිමාවක් වත් කෙළවරක් දැකීමක් වත් හැක්කැ යි නො සිතමි. එ සේ වූ ප්‍රමාණානිකුතාගුණ හා නුවණ හා ඇති පණ්ඩිත කෙනෙක් මුත් විනා ගිය දවසැ උපන්නෝත් නැතැ, එන දවසැ උපන්නෝත් නැතැ. මේ දවසැ උපන්නෝත් නැතැ. එ බැවින් උන් ගේ අනුප්‍රා වූ ගුණයෙන් සවිප්‍රා මාත්‍රයක් ඉදිකටු මලින් ආකාශය පානා සේ කියමි ” යි කියා,

“යථාපි ආගතෙ අයෙස මම් හන්ඨං මහොසධො
නාභිජානාමි ධිරස්ස අනුමනනමපි දුකකට්ටං

“සවෙ ච කීසමිවි කාලෙ මරණං මෙ පුරෙ සියා
පුතෙන ච මෙ සපුතෙන ච සුඛාපෙය්‍ය මහොෂධො

“අනාගතං පච්චුප්පනං සබ්බමන්ඨං විපස්සති
අනාපරධකමන්තං නෙව දර්ජං මහොසධං”

“සාමිනි, මේ මහෙශ්වරයා පණ්ඩිතයන් මොබ් ආවාක් පටන් අද මේ වේලාව දක්වා සවිප්‍රා මාත්‍රයක් පමණ මා නුරුස්නා වරදක් දුටු දෑ නැතැ, ඇසු දෑත් නැත. ඉදින් තමනට පළමු මා ගේ නම් පිරිහුණුයේ ඒ නම්, මා ගේ දරුවන් ද මුහුඹුරන් ද තමන් ගේ ප්‍රඥ බලයෙන් උන් ජැම දෙනාට මැ කිසි දුකක් නො වැද්ද දී සැපයෙහි පිහිටුවා ලත්නාහ; තව ද අතීතානාගත ප්‍රත්‍යක්ෂන යන තුන් කල්හි පටන්නා වූ ඉෂ්වාතීෂ්ට අභිනව දෙක ලොවුතුරු සමීඥ කෙනතුන් මෙන් තමන් ගේ ප්‍රඥ බලයෙන් ඉදුරු මැ දන්නා හ. නිරපරධකාරී අසමුර වූ පණ්ඩිතයන්, මා පණ නබා මම රැකී, උදක රුක්ෂසයාට බිල්ලට නො දෙමි මැ යැ” යි බොධි සත්ත්වයන් ගේ ගුණ සද මඩලා අදනා සේ, තමන් සිත් පරිද්දෙන් නො සහවා නො වලිගා සියලු ජනයාට ඇසෙන පරිද්දෙන් කී හ.

34. රජහු සිත දෙ බලයක් නො කොට, තමන් සිත් වූ පරිද්දෙන් නො වලහා කී කල්හි, පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ එ සා මහා ජන සමාගමයෙහි රැස් වූ බොහෝ දෙනාහට ඇසෙන පරිද්දෙන් තවවත් හර කොට, ප්‍රසිද්ධ වන ලෙස වදාරන සේක්,

“ඉදං සුණො ඵ පඤ්චාලො වූලනියස්ස භාසිතං
පණ්ඩිතං අනුරකකිනොතො පාණො වජ්ඣි දුට්ඨජං

“මාතු හරියාය භාතුච්ච සබ්බො බ්‍රාහමණස්සච
අත්තනොවාපි පඤ්චාලො ජනනං වජ්ඣි ජීවිතං

“එවං මහිද්ධිකා පඤ්ඤ නිපුණා සාධු විනතති
දිට්ඨි ධම්ම භිතඤ්ඤාය සමපරාය සුඛායච.”

මෙසින් වදාර, “එම්බා පින්වත්නි, මා කියන්නක් අසව. වූලනී රජ්ජුරුවෝ, තමන් ගේ වැදූ මෑණියන් ඇතුළු වූ අවශ්‍ය බණ්ඩන් පස් දෙනා, තුමු තමන් ගේ ජීවිතයත්, ස දෙනා ජල රක්‍ෂයාට බිලි දී වත් මේ ඔහෙහෙසම පණ්ඩිතයන් රකිත් ල. ඒ බව පින්වත්හු හුවර වාසී හැම දෙන මැ ඉදුරු අසාසිතා තබත් වා!” යි කී හ.

35. “මෙ සේ ප්‍රඥ තොමෝ සිතු සිතු අචසාධක බැවින් මහා සාද්ධි ඇත්තී යැ, සියක් වර පැළෑ අස් රෙමි අගක් සෙසින් ඉතා සියුම් ඵෙහලොකික සකලාචී ජාත පිණිසත් එ සේ මැ පාරලොකික සකලාචීය පිණිසත් අත්‍යන්තොපකාර බැවින් ‘කෙවල ප්‍රඥයා යැ’ යි සිතියා යුත්තී යැ” යි කීය, පරිබ්‍රාජිකාවන් දෑ සත් රුවන් මාලිගයෙකැ මෑණික් කොතක් පලදවන්නාක් මෙන් බොධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ගේ ප්‍රඥ ගුණ සමූහය තමන් වහන්සේ ගේ නුවණින් දෙශනා කොට, කුළු හත්වා, දිය රකුසු පැනගෙන් මේ උමමගහ ජානකය නිමවා වදාල සේකැ.

50. පුච්චාපර සන්ධි

උමම යේ ඒ මා ගේ තිලෝගුරු බුදු රජාණන් වහන්සේ දුකකි සත්‍යය සමුදය සත්‍යය නිරොධ සත්‍යය මාගී සත්‍යය යන වගුරු සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට, ධම් ශාලාවෙහි රැස් වූ භික්ෂූන් වහන්සේ මධ්‍යයෙහි තමන් වහන්සේ ගේ ප්‍රඥ පාරමිතාව සද මඩලැ අදනා සේ දෙශනා කොට, ජාතකය නිමවා වදාල සේකැ.

එ ධම් දෙයනාව බොහෝ දිව්‍ය මනුෂ්‍ය නාග සුපණීයනට අභිවෘද්ධි දායක වියැ

2. මෙ සේ ජාතකය නිමවා වදාරූ අන්තයෙහි මහෙෂ්‍යසධ පණ්ඩිතයන් ආදී වූ එ වක් ප්‍රසිද්ධියත් වෙන වෙන මැ තෝරූ වදාරන බුදු රජාණන් වහන්සේ මෙ සේ වදාරන සේකි:

“හෙරි උපපල වණණාසි පිතා සුදොධාදනො අහු මාතා ආසි මහාම. යා අමරු බිබ්බි සුඤ්ජරි

“සුවො අහොසි ආනඤ්ඤ සාරිපුත්තොසි වූලනී මහොසධො ලොකනාථො එවං ධාරෙන ජාතකං.”

මේ ගාථායෙන්, “එම්බා මහණෙනි, එ සමයයෙහි පරිබ්‍රාජිකාවන් දූ නම් මා හේ සස්තෙහි උසුල්මක් මහා සථවිරී යැ පණ්ඩිතයන් පියාණෝ සිටිවිඩ්ඪින සිටාණෝ නම් සුදොධාදන මහ රජ්ජුරුවෝ යැ. පණ්ඩිතයන් හේ මැණියෝ සුමනා දේවී නම් දූන් මහාමාතා දේවී යැ. පණ්ඩිතයන් හේ බිරින් දූ අමරු දේවී නම් දූන් මෙ වකැ එක් ලක්‍ෂ සයානු දහසක් බිසෝ වරානට නායක වැ මපුහණුවන් ගුහුල කුමාරයන් වැදූ සගොධන් දේවී යැ. පණ්ඩිතයනට රහස් මේවර කොටැ සියලු වැඩ සාදා දුන් ගිරුණෝ නම්, සස්තෙහි බුදුනට උපසාන කරන්තවුනට අග්‍ර වූ, ධම් භාණ්ඩාගාරික වූ, සිහි නුවණ ඇත්තවුනට අග්‍ර වූ, බුදුන් කෙරේ වල්ලහ වූ මා හේ බුදු සසුන් නමැති ආකාශයෙහි පුණී ව්‍යුයා වැනි වූ, මා හේ මැ මල් වූ, ජනානඤ්ඤ වූ ආනඤ්ඤ සථවිරයෝ යැ. එ සමයයෙහි පණ්ඩිතයන් හුන් නුවරට අටලොස් අක්‍ෂෙෂිණීයක් පමණ සේනාව ගෙනවුත් පැරැදූ බිදී පැලෑ වූ වූලනී බ්‍රහ්මදන්ත රජ නම් දූන් මට දකුණත් සවු මා විනා නුවණැත්තවුනට අග්‍ර වූ ශාචිපුත්‍ර සථවිරයෝ යැ. එ සමයයෙහි සත් අවුරුද්දෙහි පටන් සේනක යැ ආනන්ද යැ ධාමිඤ්ඤ යැ දෙවිඤ්ඤ යැ කේවලිට යැ යන ප්‍රඥ සම්පන්න පණ්ඩිත වරුන් නුවණින් ජය ගත්තා වූ මහෙෂ්‍යසධ පණ්ඩිතයෝ නම් දූන් ලොවුතුරු බුදු වූ මම් මැ යැ ” යි නමත් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේකි.

නිමි.

වි ප ප ණී

1. නිදන කථාව

සමයයෙක්හි — කාලයෙක්හි. ශාකා සිංහ වූ — ශාකාය-
 නට සිංහ වූ. ශාකායයන් ගේ ප්‍රධාන වූ. සමනා හඳු වූ — සියලු
 අයුරින් උතුම් වූ. අසමසම වූ — අසමයන් (බුදුවරුන්) හා සම
 වූ. (අත්) කිසි කෙනකුනට සමාන නුවූ. ග්‍රෙලොකා නිලක
 වූ — තුන් ලෝ වැස්සනට නිලකයක් වූ. තුන් ලෝ වැස්සනට
 මුදුන් වූ. 'නිලකය' නම් නලලෙහි තබන තිත ය. ත්‍රිගුවන
 වූවා මාණ්ඩාය වූ — තුන් ලොවට සිප මිණක් වූ. සිප මිණ
 නම් මුදුනෙහි පලදින මිණ යි. කරුණා නිධාන වූ — කරුණාව
 හැන් පත් වැ ඇති ස්ථානයක් වූ. මෙමත්‍රි නිවාස වූ —
 මෙමත්‍රියට ගෙයක් වූ. ප්‍රඥාවට වල්ලහ වූ — නුවණට ස්වාමි වූ.
 ප්‍රඥව සත්‍රියක් නම් බුදුහු අයට ස්වාමිහු ය. අවිනායා — නො
 සිතියැ හැකි. දු රහ මණ්ඩා — ඉපැදීමෙන් මැ දීප්තිය ඇති
 මාණිකායක්. සාමාන්‍ය මුණික් කපා ඔපය ගත යුතු ය. එ
 හෙත් දු රහ මිණ උපපත්තියෙන් මැ ඔප සහිත ය. ස්ඛර
 සාගරයෙන් — කිරි මුහුදින්. මේ මහමෙර නැගෙන හිරි දිගැ
 පිරිපියේ ල. සුධා ධවල ප්‍රාකාර වලයයෙන් — සුහු පිරිසමින්
 සුදු වූ පවුරු වලල්ලෙන්. පටිස්ථපන — වට කැරැණු. කනක
 රජන ආදීන් — රන් රිදී ආදීන්. ඵලඵලවයෙන් — ගෙහි-
 වලින් හා කෝලවලින්. සඤ්ජනන — ගැවැසුණු. නරවර
 ගනයෙන් — උතුම් ගස් සිය ගණනින්. පස් පියුමින් — නෙළුම්,
 උපුල්, මහනෙල්, කුමුදු, බිලු යන මේ පස් පියුමින්. පුජකාච්ඡි
 ගනයෙන් — පොකුණු සිය ගණනින්. නානාභරණ විභූෂිත —
 නොයෙක් ආභරණයෙන් සැරසුණු. නරනාච ගණාකිණී —
 මිනිස්-ගැහැනු සමූහයා ගෙන් ගැවැසුණු. නිසා — ආශ්‍රය කොටැ
 වඩිකුමණ පටිවෙණාදී — සක්මන් මළ පිරිවෙන් ආදී. පිරිවෙන්
 නම් සංඝයා ගේ වාසයෙකි. මෙ කලා විදු ආලාවට 'පිරිවෙන්'
 යැයි කියති. මුදිනොපෙක්ඛා — (මුදිනා උපෙක්ඛා). මාදු බව
 හා මැදහත් බව. ආඨි විහාරයෙන් — ආඨියන් ගේ විසීමෙන්.
 ආඨියන් දවස් යවන ක්‍රමයෙන්. සෝවාන් මාඨාදියට පැමිණි-
 යාහු මෙහි 'ආඨි' නම් වෙති. හටයෙන් — සංසාරයෙන්.

2. නිරු අක්ඛ පමින ගන වෙලෙහි — සුඨියා අක්ඛ පමිතයට
 ගිය කල්හි. ඉර බැස්ස කල්හි. නිල සමාධි ප්‍රඥාදී — අයහපත්
 දෙසින් වැලැකීම හා යහපත් දෑයෙහි හැසිරීම ශීලය යි. සිත

එකඟ කිරීම සමාධිපති. සියලු සංඝකාර අතින් පා, දුටු යා, අනාතම යා යන විසින් සිති කිරීම ප්‍රඥාව පි. ගුණාධිපති සංඝයා— ගුණාධිපතිගේ ගෙන් යුක්ත. සුමනින — මනා නොවූ හික්මවන ලද. මුලක් — සමූහයක්. සන්තාන සන්තදා — සන්තානයෙන් (සුඛ ඇදීමෙන්) සැරසුණු. ශදැන් — ගනු නම් හසති. නෛශාදිය බිදීමෙන් පසු මොවුන් පිට කරන වසුරු සුවදවත් හෙයින් මොවුන්ට මේ නම වේ ල. එය වර — නති වූ හැසිරෙන. සැදූ වලා — සකිසා කාලයෙහි ඇති වලා කුළු. සුරකනවර පවුල් — ඉතා රතු වූ උතුම් පාංශු කුල සිවුර. සොහොන් ආදී නැතැ පස් ගොසින් ලැබෙන රෙදි කැබලි එක් කොට කරන ලද සිවුර පාංශුකුල විවර (පවුල්) නම් වේ. ගනු දුම පුසප දොවලමිනි— සුවද වස්තුවන් ගෙන් කරන ලද දුම (වැල්) සහ මල් දම් එල්වන ලද. විනාන — විසන්. නානා ප්‍රභා සමුදය සමුද්වලින — නොයෙක් පැහැ සමූහයෙන් බබලන. ශක්‍රාගමනය — ශක්‍රයා ගේ පැමිණීම. නුවණ පැරැමි — ප්‍රඥා පාරමිතාව. ගිල සකකාදියෙහි — සිල් කොටස් ආදියෙහි. ගතියක් — සවභාවයක්. තුණි — සතුටු. ශෙය මණ්ඩලයෙහි — දන යුතු ධර්ම මවුල්ලෙහි (රැසෙහි.) ජවන හංස — දිවීමෙහි ඉතා සමඵ හංස. අප ධර්ම නිරුක්ති ප්‍රතිනානාදියෙන් — ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය 'ධර්ම' නම්. 'අපි' නම් ඒ ධර්මයෙන් හැඟවෙන දෑ ය. ඒ ධර්මයෙහි පද සිඬි ප්‍රයෝගාදී වූ ව්‍යාකරණ 'නිරුක්ති' යි. මේ තුන අවබෝධ කර ගැනීම 'ප්‍රතිභාන' යි. දුෂ්ඨ ජාලානුගන — දුෂ්ට (පෙනීම හෙවත් ඇදුණිම) නමැති දෑට අසු වූ. නිපික ජනකන් — මිත්‍ර, දුෂ්ට තාපස විශේෂයන්. ශාඛවනෝවෙජ්-දදි — (සන්තයා) සදා කාලික යෑ, නැවත ඉපැදීමක් නැත යන ආදී (දුෂ්ට). පිදුරු නුවණින් — දිගමන්ති කුරක් මෙන් කවර තරම් තද දෑයක් වුව ද විනිවිදු යන නුවණින්. ජනිත ප්‍රභාද — උපත්තා වූ පැහැදීම. අමාගී ප්‍රතිපත්ත — නො මඟට බැස්සා වූ. සමාගී ප්‍රතිපත්ත — මනා පිළිවෙත්. ප්‍රවුජ්‍යාව — පැවිදි බව. සහර මහ සහර ඵලයට — නිවනට පලවූ පැමිණෙන සෝවාන්, සකාදගාමි, අනාගාමි, අහීන් යන සතර මඟට හා සතර ඵලයට. උකන ප්‍රකාර — කියන ලද අසුරු.

3. සන්තවර. වරණාමිබුජ ඇති -- නර අමරයන් (දෙවි මිනිසුන්) සතින ලෝකයා ගේ සිඵ මිණි රැස් (නමැති) මල් කලස්වලින් පුදන ලද පාද නමැති අමුබුජ (නෙෂම් මල්) ඇති.

සියලු දෙවි මිනිසුන් මැ හිස නමා කරන ලද වැදීම ලැබූ පා ඇති. ජගදගාඤ ලොවන වූ - ලොව සතුටු කරන ඇසක් වූ. ගද කිලි - ගනි කුටි. බුදුන් වැඩ වසන විහාරය සුමදවත් හෙයින් ඊට 'ගනි කුටි' නම වේ. වර රුවිර ගනිකුටි වාසය - උතුම් සිත් කලු*ගද කිලියෙහි විසීම. සමාපනනින් - (ධ්‍යානයනව) සමවැදීමෙන්. ලාඤා රසයෙන් - ලා රෙසෙන්. ලාකඩ දියෙන්. ත්‍රිමණ්ඩල ප්‍රතිව්‍යාදනයෙන් - මඩුලු තුන (නැබ, දෙ දණ) වැසීමෙන්. සංවිධාන කොටැ - සකස් කොටැ. සකියා සන වලාවෙකැ - සැන්දෑවෙහි ඇති සන වලාකුළෙකැ. සිය රැලි - සිය ගණන් රැලි ඇති. ඇඟැවකට - පහන් කුළුණකට. විනුකුට පච්ඡාය - රන් වන් යැ සි ගැනෙන පච්ඡායෙකි. බදු වද මල් - රතු වද මල්. සුසක - මනා වැ පැසුණු. විලිකුන් - ඉදුණු. සුගන් - බුදුන් ගේ. සුසනිධිනි පාදනාදි - මනා වැ පිහිටි පාද ඇති බව ආදී. දෙ නිස් මහ පුරිස් ලකුණු සියල්ල සදහා බුදු ගුණ අලංකාරය (272-303 පද්‍ය) බලන්න. අභිභව මන් - යට කෙරෙමින්. අභිභවනුච්ඡාසන -- (දෙ නිස් මහ පුරිස් ලකුණු අනුවැ ගිය) අසුවක් අනු ලකුණු. 'මගුල් ලකුණෙහි 7-11 පිටු බලනු. බ්‍යාමප්‍රභාකේතුමාලාලංකාරයෙන් - හිසින් සියලු අතව බලයක් දුරට විහිදෙන කේතුවක් (කොඩියක්) මෙන් ඇති රක්ෂි සමූහයෙන්. නුකුසින වැ -- නො කම්මැලි වැ. සන් බුමු -- බුමු (නව්වු) සතක් ඇති. අටතුරු සියක් -- අටක් වැසි සියක්. එක සිය අටක් (108). 'මගුල් ලකුණෙහි' 1-4 පිටු බලනු. අමානාගිණෙක -- අමාදියෙන් තෙමීම. දෙවියන් ගේ ආභාරය 'අමාත' සි. ඉදු ගිල් මිණි -- ඉතා නිල් මිණි වයියෙකි. සන් රුවන් - රන්, රිදී, මුතු, මැණික්, වෙරළ, දියමන්ති, පබළු. දැමුණු ඉදුරන් -- දමනය කරන ලද (හික්මවන ලද) ඉදුරියන්. විනන සනතාන -- සිත් සතන්. සිත් පරම්පර. පෙරගු -- පෙරටු. පලමු. අසාධාරණ වූ -- අසමාන වූ. පොදු නො වූ. පිරිසිදැ - පරිවර්තන (කෙළවර) කොටැ. ධම්මට මුඛ දී -- ධම්මට ආරම්භය දී. ධම් දෙශනාවට පටන් ගැන්ම ඇති කොටැ. තුන්මහ වැ -- නිශ්ශබ්ද වැ.

4. සුමිඤ්ඤා -- ඉතා විශුද්ධ. ඉතා පිරිසිදු. නික්ෂණ -- තියුණු. රසායාදයෙන් -- (රස ආයාදයෙන්) රස විදීමෙන්. නුමුඛල -- නො මේරැ. සච්ඡායාඤානය -- සියල්ල දත්තා නුවණ. පාරමි ධම්මන් -- දන, ශීල, තෙජ්‍යාමය, ප්‍රඥ, විසි,

කෂානති, සත්‍ය, අධිකාරී, මෙහි, උපෙක්‍ෂා යන මේ ධර්මයන්. සංසාර සාගරයෙහි පරතෙරට පවුණුවන හෙමින් මේ ධර්ම 'පාරමි' නම් වේ. ප්‍රසන්න — කියන ලද. භවයෙන් -- සංසාරයෙන්. කඩකුණක් -- තිරයක්. විවිද්‍ය -- විසිතුරු. ප්‍රමාදන වූ -- පැවැත්තාවූ.

2. මහෙෂ්වරී ඤාණයෝ

අවසන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන -- ධන සැපයීම ආදිය කළ යුතු මෙ සේ යැ, මෙ සේ ධර්මයෙහි හැසිරිය යුතු යැ යනාදි වශයෙන් අනුශාසනා කරන. බුද්ධාඛිකුර වූ -- බුදු පැලය වූ. බොධි සත්‍ය බව නමැති පැලය බුදු බව නමැති ගස වෙයි. පිළිසඳු -- ප්‍රතිසන්ධිය. (මවු කුසැ) පිහිටීම. සංඛ්‍යාලව -- රජ ගේ මිදුල. නාඛ -- තරුණ (ව්‍යවහාරයෙහි 'ගොත් නාමිබා' ආදි වශයෙන් එනුයේ ද මෙය යි.) නලක්ඛවිච්ච -- මුදුන. කඳේ පැණියකු සා -- කණ මැදිරියකු ප්‍රමාණ. සමීප -- අබ. රෝම; කුප -- ලොම් (එක් එක් රෝමය නැගී සිටිනා) සිදුර. පහන් කළ හ -- එළි කළ හ. එළි වන තුරු නො නිදා සිටිය හ.

2. උදසනක් සේ -- උදසන වූ සේ මැ. උදසනැ. නො බව -- හය නුවුව. අභිභවා -- යට කොටැ මැඩැ. අසද්ගය හ -- අසමාන්‍ය හ.

3. වාසල් -- දොරටු. නියමි ගමි -- ප්‍රධාන ගමි. ඇඹැණියෝ -- (අඹු + ඇණි) භාසීවෝ. බිරිත් ද. ව්‍යුහ වැ -- පහ වැ. දෙවියන් ව්‍යුහ වූ කලා මාත ශරීරයෙක් ඉතිරි නො වේ.

4. පිපිහුන් -- කෙළවර වූ. සම්පූර්ණ වූ. ඔබ අහැ -- බොධි සත්‍යයන් අහැ.

5. විලි වේදනාවෙකුන් -- වැදීමේ දී ඇති වන වේදනාව 'විලි වේදනා'යි. ධබණ්ණෙකුන් -- දිය පෙරන ගොටුවෙකින්. දියන්තක් -- දිය සවලයක්.

6. සදුන් සණැ -- සදුන් ගලෙහි. ප්‍රබන්ධයෙහි පහල -- නො කඩ වැ බැදී පැහැරැවා වූ (වේදනා දුන්නා වූ).

7. සුහන් -- සවලයක්. වැණි -- ගැවුණු. ව්‍යාධිහු -- ලෙඩ.

8. හුදෙකලා වැ -- (හුදු + එකලා) නති වැ. මනා රු වූ සේකැ -- මනා වූ රුපයක් ඇති වූ සේකැ.

3. ශාලාව.

ඇතුන් අසුන්-කෙළි පිණිස තනන ඇතුන් අසුන්. මස්සන් - මසුරනක්.

2. නියාව - ආකාරය. විශ්වකම් දිව්‍ය පුත්‍රයා - සියලු කමාත්තයන් දන් දිව්‍ය පුත්‍රයා.

3. නිශ්චිත ගෙය - වදන ගෙය. සුඛනිව - දෙවියන් රැස් වන සභා ශාලාව.

4. කණ්ඩා - සාරවා. පිය ගැට පඩකන් - පති පේළි. නන්දා - දෙවි ලොවැ ඇති පොකුණෙකි. සුඛනු - පුටක්. දන් වැට - දන වාතනිය. දන පිළිවෙල.

6. ගුණ මඟු වූ - ගුණ මකන්නා වූ. ඇති ගුණ නැති කරන්නා වූ, (නො කියන්නා වූ)

7. සංකෂ්‍යමයෙන් - කොටින්. බසි - බස් සි. වචන යැ.

4. මාංසාදිය

අංගාණියේ - මස් කඩයෙහි. කොලොම්බුවෙකින් - මස් තබා කපන කොටයෙන්. ඵලවම්හ සි - බිමට පලුණුවම්හ සි. ලෙන් - පසුවෙන්. බල්වරසන් - ප්‍රිති නාද.

2. තුඩ පන් - පණිවුඩ. 'තුංඬු'. නිෂ්ප්‍රහ වැ - ප්‍රහා (පැහැය, බැබළීම) නැති වැ.

3. වැසි දිය ඵලා ලු කලැ - වැසි දිය වැටි පැතිරී ගිය කලැ ගොන් ගේයන් - ගොන් බානක්.

4. දන්තා සේකුළු - දන්තා සේක් වුව ද. දන්තා නමුත්: විකිණී ගත් නියාව - මිල දී ගත් ආකාරය (බව.) සුකන්දියෙහි - සුතු කමෙහි. විනිශ්චයෙහි. ලගන්වා - ලයට ගත්වා. අව-බොධ කරවා. සුකන්දිය පසිදින බව - සුකන්දිය තීරණය කරන බව. උඵ කැන් - බත් කැඳ. පැන් මඩවා - පැන් යොදා පොඬි කොටැ

6. ඇම්මුන මැනවැ - ඉවැසුම් මැනවැ.

7. ගැට හු පලදනාව - හුසින් (හුල්වලින්) ගෙත්තම් කොටැ කලු පලදනාව. ශාඩ - රෙද්ද. ඵකුණු පට - ඵක් උතුරු පට. තෙරිය.

8. පලදිනෙයි -- පලදින්නෙයි. බහද වඩුවකු -- ඔහු වඩා වැඩි පිලිසෙල කරන්නකු. සුවද වඩා තනන්නකු.

9. මුනි සනු -- සොර (වසුවාකාර) ගැහැනිය.

10. හු වටෙහි -- නුල් පන්දුවෙහි. ආඥාවන් වැ -- සුදුම සහිත වැ.

5. පුත්‍රාදිය

5. හඹුවැ -- මෙහෙ කොටැ. 'කඹුරු' ධාතු යි. පිලිපන්-
නේ -- ප්‍රතිපන්න වූයේ. බැස්සේ. බානා හ -- හය වන්නා හ.
හය හ.

6. පිලිවිස්සහ -- විවාල හ. ඇසු හ. දැනි මුවර -- මෝර
වඩියෙකි. දෙ මහල්ලෝ -- අඹු සැම දෙ දෙන. බැඳුණියන්
දූ -- සහෝදරයා හේ බිරිත් දූ. හෙලිල්ලෙන් බැසෑ -- තුනටි-
යෙන් පහත් වැ. දණ ගසා.

7. මාරු නො වන්නේ යැ -- නො පොහොනේ යැ.
හඹුල -- මෙහෙ කල.

10. කුඩෙහි -- කුඩා තැනැත්ත. දරුව.

12. ඇනුමෙකුත් -- ඇනුම් හැරීමෙකුත්.

6 දණ්ඩකාදිය

ගන්නකාරයකු -- ලියන වඩුවකු.

5. විහාග -- මේ පිරිමි හිස යැ, මේ ගැනු හිස යැ යන
විසින් වෙනස.

අභි -- සපි.

7. සැහැසුවා සේ -- හැසුවා (හපා කැවා) සේ. අභි වැ --
අඩක් වැ.

8. සමාගයෙන් බවල වූ -- සියලු ශරීරයෙන් සුදු වූ. සියලු
ශරීරය සුදු වූ. කාල ත්‍රයය නො ඉක්මවා -- (එක් මාත්‍රාවට
නියම මෙ පමණ කාලය යැ ආදී මගයෙන්) නියම කාලය
නො ඉක්මවා.

9. විහාග -- විසැදීම. හැලි -- සුදු. ප්‍රසාදිති ජලන --
එක් මාත්‍රාව ප්‍රසාදි, මාත්‍රා දෙක දිසී යි, මාත්‍රා තුන

ජලන සි. උවචාරණය ශුභ කොටැ -- ශබ්ද කිරීම පිරිසිදු කොටැ. පැහැදිලි ලෙස ශබ්ද කොටැ.

11. බැහැ ගෙනැ -- තවත් ගෙනැ. ඇලයෙන් -- පසින්.

12. විභයන -- වැදීම. කසා -- කසට පැත්.

13. සමාන පැනයෙකින් -- මීට සමාන තවත් ප්‍රශ්නයක් යොදා ඒ අනුසාරයෙන් මෙය ද නො හැකි බව පෙන්වීමෙන්. පිටි දෑ මැද -- පිට හරි මැද. යා -- යව. විලි පහරන්නේ -- විලි (වැදීමේ) වේදනා පහරන්නේ. (සත් දවසෙකැ සිටැ විලි වේදනාවෙන් දුක් විදි.) පිලිසරණ -- පිහිට.

බදන -- බත්.

15. සමන්විත -- යුක්ත.

16. පියවි ගිනි -- ප්‍රකෘති (සවභාවයෙන් ඇති) ගිනි දංඬේ ගෙඬු ගිනි -- දඬු දෙකක් එකට පිරිමැදීමෙන් ලැබෙන ගිනි. අස් බබා -- මුදු තබා. 'සිල් ගසා'. මා වන -- මහ මහ. පියා -- හැර. පිය හසෙරෙකින් -- අති පාරෙකින්.

7. වාලුකාදිය

වැලි යොනින් -- වැලි කබයෙන්. ඕවිල්ලෙහි -- උත්-සිල්ලාවෙහි.

2. සින -- සිහින් බව. දළ -- දැඩි බව. පමණ -- සිහින් වියැ යුතු ප්‍රමාණය හෝ දැඩි වියැ යුතු ප්‍රමාණය. රැන මාල්ලක් -- මාලු (පරණ) රැහැනක්. රැන පොල්ල බලා -- රැනෙහි 'සැම්පලය' (Sample) බලා. නො වූ විරි යැ -- මීට පෙර නො වී යැ.

4. නඩාග -- පොකුණු.

5. කැවිපි -- වනීමානයෙහි 'කෙවිපි'. බහන් -- රැන්. මරන්නමෝ ද -- පහර දෙන්නමෝ ද. ගසන්නමෝ ද. ගැසුමු තමුත්.

7. වමපකාශොක වකුල නිලකාදින් -- සපු, අශොක, මුතමල්, ආදීන්. සුපුස්පිත -- මනා සේ පිපිණු. නරාවණ-කිණී -- උතුම් (වටිනා) ගස්වලින් ගැවැසුණු.

8. ලාහ මාහසරිය -- සම්පත් ලැබීමේ මසුරැ බව.

8. ගුණ-මත් ප්‍රශ්න

සනළොසින් - දහ හතීන්. විනාශයෙහි - සිතීමෙහි. විසමය - විසැදීම හඤ්ඤාවාදී පටිච්චාරයෙන් - ඇත් අස් ආදී පිරිවරින්. පැහැලි - හැරී.

5. බැසිය හොටු - බැඳ. පරක්කුටෙකින් - රෙදිදක් යොදා කළ කඳෙකින්.

6. අම් විභාග - අම් විසැදීම. නාස්නියට - සැතීමට. ආ පටන් - ආ ප්‍රවෘත්තිය. ආ බව.

7. දුර්මුඛ - නරක (ලජ්ජා පිම් ආදියෙන් දුර්මුඛ වූ) මුහුණ ඇති.

8. කනස්සල - කනහඬු.

9. අභි - වරි. අගය නැතැ - අගය මෙ පමණැ යි පමණ නැතැ. සබා - සැබෑ. අභිනෙය අලංකාරයා - නමා පිට නැංගහු යා යුතු තැන් ආදිය ඔහු නො කියා මැ දන්නා වූ ද, ආයුධවලින් ලය පලන ලද කලා පවා වැටී වැටී නමුත් යා හැකි වූ ද අක්කියා. සෙත්තාහු ද - සිතා සෙත්තාහු ද? පටිච්ච බැඳුණු - කුල මල කියා නිකු කොට. පසස්නා - කැමැති වන. පජ්ජි - පිරිස්. ඉසා නැටුමිම් -- ඉස වටා නැටුමිම්.

10. වැලි -- නැවතැ. එ සේ නම්. අවමානියක් -- අභෞරවයක්. සම්මන -- එකක. යටත්.

11. පමුණු හොටු -- තිත්ද (සිත්තකර) හොටු. හෝසු -- වනිමානයෙහි 'අරංගල්' 'ඔරලි අතු'. නැලිවැල් -- මාල. පටිච්චාර -- ආහරණ වෙසෙසක්. පා සලක -- පයෙහි ලන හඬ උපදවන ආහරණයක්. පාද භලා -- පා දූල්. පයෙහි ලන දූල විනෙමයකි. පහන් වැ -- ප්‍රසන්න වැ. සතුටු වැ. වැඩි ගත කලා -- වැඩුණු කලා. සමු -- අවසර.

12. ඇතුළත දී කවු ද? -- රජ ගෙය ඇතුළත දී මැ බත් කවු ද? රජ ගෙය මැ ඉදිවූ ද?

14. පොකුණෙහි මතු -- පොකුණෙහි පමණක්.

15. දුන්නක් දමා ගිය එකක්හු කළයෙහි අත ගානා සේ- දුන්නක් නැති වූ මිනිසකු කළයෙකැ වැටෙන එහි ගැටියේ ඡායාව දැකා දුන්න යා යි සිතා එය ගැනීමට කළයෙහි අත ගානා සේ. පුස්නා -- වටිනා. මුත් හර -- මුතු මාලය. සම්මන-නියම.

9. කතනිධන-සිතියාලකණිණි ප්‍රගත

කතනිධන — කවුසු. බොහොමෙක් -- කවුස්සෙක්. විශ්‍රාම සමාරක් — වි ඇට එක හමාරක්. දෙ විශ්‍රාම සමාරක් — වි ඇට දෙක හමාරක්. නිබද වැ -- නිතර.

2. උපෙයුසඵ — පොහෝ. පණ්ඩා — ප්‍රාණසාත.

3. අභි මාසක සම්මත වූ -- අභි මස්සක් යැ සි නියම කරන ලද. අභි මස්සක් පමණ වූ. අඵ වසී -- අනුත් ගේ අඵයෙහි (යහපතෙහි) හැසිරීම. අනුතට වැඩදායක කථා කිරීම. සමානාන්තතා -- අනුත් හා තමන් හා සමාන සේ සැලැකීම. ඉක්මැ -- ප්‍රමාණය ඉක්මවා.

4. නිව්නි සුන්වනී -- ලැබෙන අය බදු. වෘතනිය -- පිලිවෙල.

5. දිසා පාමොක් ආවාජිත් -- දිසාවට ප්‍රමුඛ ආවාසීයන්. වණ පොත් කරවා -- පාඩම් කළ දෑ ගුරුන් ඉදිරියෙහි කියවා. භූලයෙහි -- පවුලෙහි. විශිෂ්ට -- අගතා.

6. නුරුස්ගේ මැ -- නො කැමැත්තේ මැ. නො කැමැති වුව ද. මරුන්ගු නො හෙරෙමි -- නො ඉක්මවමි. නො සලකා නො හරිමි.

7. දිඹුල් -- අත්තික්කා.

8. සායාන්ත සමයයෙහි -- සවස් වේලෙහි.

9. ආදියෙන් -- පලවූ කොටැ.

10. ආචාර ශිලයෙන් -- මනා පැවැත්මෙන්. දෛව -- භාග්‍ය.

10. මෙණ්ඩක ප්‍රගතය

මෙණ්ඩක -- එළු.

දහවල් මෙහෙ -- දහවල් අභර් ගැනීම. සදැල්ලෙහි -- නෙවලැ මතු මතලෙහි ආචරණ රහිත වැ කරන ලද මිදල වැනි කොටසෙහි. Balcony. සි මැදුරැ ගැටුමෙන් -- සිංහරූප කැට යම් යොදා කරන ලද කුඩුවක් සහිත වැ ප්‍රාසාද මුදුනේ කරනු ලබන කවුළුව. මෙහි සිටැ බැඳු හලැ අවම මනා වැ පෙහේ. මිත්‍ර

සංඝටය -- මිත්‍ර සමබකිය. මිත්‍ර වැ පැවැතීම. නො කන තුරු -- (ඇතු) කන්නට පළමු. මග් -- නළා. පිට අවුත් -- පිට වසා. පිට සරසව. තිනක් කනා -- තිත්ති කොතෙහි. වසුන් කොටා -- වසා. ලො -- බඳුන්. නිහා පියා -- වමනය කොටා.

2. සරුප -- තොරතුරු.

3. සමගි වැ ගත හෙමෝ නමි -- සමගි වන්නට පිළිවත් නමි. පිට පදනමැ -- පිට කතිරුවෙහි.

4. පස මිතුරු -- සතුරු. සන් පියවරකුන් පවා -- සන් පියවරක් (එක් වැ) යන තුරුවත්. සබද -- මිත්‍ර.

6. නානාලබ්ධිගයෙහි -- නොයෙක් අරමුණුවලා.

7. පරික්‍ෂාකාරි -- පරික්‍ෂා කරන සුලු.

8. නිබ්බේදි -- මතු මගලෙහි. සදාලෙහි. සනිච්ඡන් -- සලකුණු.

9. අනෙක ලෙස සලකා -- නොයෙක් අයුරින් සිතා. උභයවි වැ -- කනගාවු වී. තැවී. ගම් වැ -- ආබිම්බර වැ.

10. භවන ක්‍රියයෙහි -- තුන් ලොවෙහි. නිහමන් නසින්ව සි -- නො නසින්ව සි.

11. වැදුවන් ඉදිරියෙහි කොලොමඩු ලන්ගා සේ -- දරුවන් වැදුවන් ඉදිරියෙහි 'මේ දරුවනැ' යි ලී කොට පෙන්වන්නා සේ. විශන් කම -- පණිත කම. මග වඩි -- සිත් වඩයි. ආයා ඇති වෙයි. ආසාරණ -- ඇතිරිලි. ප්‍රභූණ -- පුත්‍රණ. මනා කොටා අවබෝධ.

12. පුකාග -- පැහැදිලි. අගරණ ශරණ -- පිහිට නැත්තනට පිහිට වූ. ජනමුද්ධි වූ -- මනුෂ්‍යයකු නමි මෙ සේ විශා යුතු යැ යි මවන ලද ජන 'ආදර්ශක' (Model) වැනි වූ. අමිච්චියෙහි -- පහළින් මැ ඇතැ යි සලකන තිරයෙහි. හවාග්‍රය -- හවයෙහි කෙළවර (මුදුන). අකනිවා බබි ලොව. නන්කම් වගයෙන් -- නන්වූ පරිදි. සිදු වූ ලෙස. ගොවර -- ගොදුරු. පෙරුලිය -- සවහාව විධියට වෙනස් වූ ක්‍රියාව. ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොටා -- ඇස් ඉදිරි කොටා. ඇස් ඉදිරියෙහි.

13. ප්‍රශන ව්‍යාකරණයෙහි -- ප්‍රශන විසැදීමෙහි. සුචිනිත් -- වන -- මනා සේ විනිශ්චය කරන ලද.

14. වන්ගා ව! -- වන දෙයක් වේ වා! මෙහි 'ව' යනු ව (වීමෙහි) ධාතුයෙන් වන විධි ක්‍රියා යි.

11. සිසිමඤ ප්‍රශනය

2. ඤත්‍රිය බ්‍රාහ්මණාදි -- රජ බවුණු ආදි. සේවාච්චන් - මෙහෙ කිරීමටත්.

3. අලාමක වූ -- ලාමක (නිදිත) නො වූ. ප්‍රශංසා කටයුතු වූ. ස්ථානානන්දි -- තනතුරු ආදි. මේ ලොව බලන්- නේ -- මේ ලොව ගැනැ පමණක් බලන්නේ. පේශවසි මදයෙන් -- ඉසුරු (සම්පත්) නිසා ඇති වන මත් බැවින්. නාග් වන්නේ යැ -- කොටස් වන්නේ යැ. පැමිණෙන්නේ යැ. උපෙක්ඛා පුච්චගම වූ විනතාවක් -- (මේ ලොව හා පර ලොව හා ගැනැ කල්පනා කිරීමේ දී) මධ්‍යස්ථ බවට පෙරවූ කොටැ ඇති සිහිවිල්ලක්.

4. පුත්‍රදග්දි -- පුතුන් අහුන් ආදි. දෘඪානා -- නිදහිත. දෙ කොලින් -- දෙ කම්බුලින්.

5. කලප් -- පොකුරු. දූලයෙහි -- දෙ පසෙහි. අතුරු විලියව -- අතුරු පාරට. සලා පියා -- සොලවා.

6. ප්‍රමාද ප්‍රත්‍යයයෙන් -- ප්‍රමාද හේතුවෙන්. ශැති වාසනාදි -- නැගත් වැනැසීම් ආදි. චක්‍රාකාරයෙන් පවන්ගා වූ -- චක්‍රයක් (රෝදයක්) මෙන් පෙරළෙමින් පවන්නා වූ. මසකු -- මත්ස්‍යයකු.

7. එල සම්පන්න -- ගෙඩිවලින් යුක්ත. මිසුරු සක් ඇති -- මිහිරි ගෙඩි ඇති. ශාපිනා -- සැල ලිහිණි. ශකුනියා -- ලිහිණි වග්ගෙහි. අමු රන් -- පොළොවින් හාර ගත් වනැ මැ (ඉඟු නො කරන ලද) රන්. උපහොග පරිහොග වසතු -- අභ්‍යන්තරයෙන් ප්‍රයෝජන ගන්නා ධාන්‍යාදිය උපහොග වසතු යැ, බැහැරින් ප්‍රයෝජන ගන්නා ඇඳ පුටු ආදිය පරිහොග වසතු යැ. සෙච්චනා හ -- සෙවනය කරන්නා හ.

8. අණ සක -- ආඥ වක්‍රය. ආඥව. නාචන බසිනාදි -- තැළීම් බැදීම් ආදි. පශවානතාප -- පසු තැවිලි. අභිභූත වැ -- යටත් වැ. පෙළී. හචන්ගා මැ -- හචද්දි මැ.

9. කපුරුලි -- දිය ඇලි. ගඟුලැලි. ජලාශය -- ජලය ඇති තැන්. නිමිත වැ -- නැමි. නම් ගොත් -- නාම ගොත්; නාම

ව්‍යවහාරය. ප්‍රවේශයට — ඇතුළු වීමට. ආධාරකයෙන් — ආධාර බව ඇති වැ.

10. දායකයෙකින් — දෙකෙකින්. අනවරත වූ — නැවැති-මක් නැත්තා වූ. නිතොර වූ. අමානවිශේෂයක් — වැඩෙකිනි අවැඩෙකිනි.

11. කායාදි සංයමයක් — කය හික්මැවීම් ආදියක්. අධි-කාරණයෙහි — සුකති විසැදීමෙහි.

12. අපායගාමි — අපායයට පැමිණෙන්නේ.

13. ටෙල් හැල් — ඇල් වී වගියෙකි. අකාක් — විශාල 20 ක ප්‍රමාණය. සම්මුඛයේ — මුහුණ ඉදිරියෙහි. වසින යැ — වැහි යැ. උසස් යැ.

14. සබ වස — සැබෑ වචනය. සුභාෂිත — මනා(යහපත්) කොටැ කියන ලද.

15. ගව මහිඡාදි — හරක් මී හරක් ආදි. ඝනක — රත්. රතීන් කළ. කාටක — අත් වළලු. ඡුජුර — පා වළලු. වරග-නෝ — උතුම් සත්‍රිහු.

16. නිරපෙක්ෂ කොටැ — බලාපොරොත්තු රහිත කොටැ. පලක් — පසිඛකයක්. (“ඵරමිණීය ගොතා ගෙනැ”) සෘණි — අහසින් යැම් ආදිය කළ හැකි අනුභාව. කාමාවචර දෙවියෝ — කාම ලෝකයන්හි හැසිරෙන (කාම ලෝකයට අයත්) දෙවියෝ. වඤන — සඳුන්. උන්පල — මහනෙල්. ජීවමාන ශරීරයෙන් මැ — පණ පිටින් මැ. විචර වැ — සිදුරු වැ. පැලී. බඳු වැ — මෙන්. වලදිනා ලද්දේ — වෙලා ගන්නා ලද්දේ.

18. පිදුරක් — වජ්‍ර සුවියක්. දියමන්ති කටුවක්. එයින් කවර තරම් තද වූ ද දෙයක් විද්දූ හැකි යැ. එයින් අත් සියල්ල බිඳියැ හැකි යැ. ගැන්ගකු — මෙහෙ කරුවකු. අවලෝකනය කොටැ — බලා. කල්පනා කොටැ. කණ ගෙයි වල් වන්නා සේ — අකු වූ හරක් කැලෑ වැදුණාක් මෙන්.

19. පෝසතු නම් — පෝසත්තු (පිළිවත්තු) නම් රැහෙන මාන — රැකෙන ආකාරයක්.

20. ආකාශ ගංගාව — ගංගා නදිය.

21. සුගික්ෂිත — මනා කොටැ හික්මවන ලද.

12. ජන්තපඵ ප්‍රගනය

ජන්ත පඵ -- සහවා කී මාගිය (පිලිබද.)

බ්‍රිතාණියෝ -- සසාහොවුරියෝ. අතිප්‍රාය -- අදහස්. සිතට එකහ. සන්තාලි උපකරණ -- ගෙත්තම් කිරීමේ උපකරණ.

2. හුඵකැන් -- සහල් කැඳ

3. මිදු -- විදහා. සරණ නුහුණු බව -- සරණකැ නො වැටුණු බව. සරණකැ නො ගිය බව. මියන -- මැරෙන. පුඵ දෙවනාවනට -- මවුපියෝ, දරුවනට පලමු මැ දෙවි වන හෙයින් (වැඩ සලසා ලන හෙයින්) "පුළු දෙවනා" නම් වෙයි. සුසාන -- සොහොන.

4. පැවැරු හ -- ඉල්ලා සිටිය හ. පෙරුන්ත -- ඉල්ලීම. මණ්ඩය නො දෙවැ -- බදුන නො සොද. අලලා -- කලනා. හුඵ -- බත් ඇට. බොල් වනැ -- සන වැනි යැ. සන සේ පෙනේ. පුදින අගැ -- පිදීමේ අවසාන භාගයේ දී.

5. මහ නොස්සේ -- මහ හොත් (වැටුණු) සේ. මහ දිගේ. අස්සුණු -- අත්ගලා.

13. සත්‍රී ප්‍රශ්නය.

කැදිත්තක් -- කැඳ සවලයක්.

2. මසවුලින් -- මසින් හා අවුලින්. පු ආදි කැවිලි වහි අවුඵ සි. පැල දෙරින් -- පසු දෙරින්.

3. පැසැ -- නිවුටු ආදිය හරින පිණිස "පැහැ ලා". කබලක් -- මුබයට වරකට ගන්නා ප්‍රමාණය. පිසමන් -- පිසීම. ආලොපයක් -- පිඩක්. මන් නැති බව -- මාන (උඩගු) නැති බව. බසින් -- ඕ තොමෝත්.

4. නුඹ වහන්සේ රක්‍ෂාවට නො සිතුව මැනැවැ -- ඇය රක්‍ෂා කිරීම පිලිබද වැ නුඹ වහන්සේ කරදර නුටුව මැනැවි. සරුප -- සවරුප. මේ කටයුත්ත කරන සැටි. තමා ගෙනා කානුව පිලිබද වැ ද තමා කරන්නට යන දේ පිලිබද වැ ද හොරතුරු. පා පිසුන් -- පා පිස්නය. රක්‍ෂිත -- රකින ලද. පාලනය කරන ලද.

5. සමාසින් -- ප්‍රීතියෙන්. පරදර භාමි -- අනුත් ගේ භාසිං-වත් හා එක් වීම. පා මුදු -- පයෙහි ලන මුදු. පාඩගම් -- පා

වලලු. පා සලකු -- පයෙහි ලන නාද ඇති ආහරණයක්. පාද ඡාලා -- පා දූල්. පය වැසෙන්නට ලන ආහරණයක්. ශ්‍රීගේ ඡාලා -- හිස් දූල්. වහිමානෙහි සත්‍රිහු ද, හිසැ කේ අවුල් විම වලකනු සදහා හිසෙහි දූල් වෙසෙසක් පලදිනි. ආහරණ -- කනෙහි ලන ආහරණ. ශ්‍රීමාලංකාර -- ගෙල අලංකාරය පිණිස වන ආහරණ. මාල ආදිය. කේසෝමුඛ -- වලලු විශේෂයෙකි. හිදෝලුවෙකැ -- දේලාවෙකැ. කැලි -- කළු. ඵලාලි -- 'තල ඵලලු' යැ යි ව්‍යවහාරයෙහි එයි.

7. ආදි කොටැ -- ප්‍රධාන කොටැ.

14. විභේදනවිධන් පලා යැම.

නො සැහෙමි හ -- තරම් (සමාන) නො වමිහ.

2. පණයමි -- කුලිය.

3. වහ -- දනම. දමස -- සල ද, කුජ ද, ආදි වශයෙන් සතියේ දවස.

15. විජේපණ-භූමි ප්‍රශන

විජේපණ -- කඳෙපැණි. දල පුඬු සේ සතැ -- ඇත් දළයෙන් කල පුඬු ඇති සුදු කුඩයෙහි. රජුන් ගේ සිංහාසනයට උසින් මෙය ඇත. අභිශාහින -- අරක් ගත්. කුරමිහ -- කොවුල්.

4. විපරිත -- පෙරළුණු. වෙනස් වුණු. වැරදි. ලොම භන -- නිරි බරින් එල්ලෙන හන. සමමු යැ -- සමනු යැ. සමානය හ.

6. සහ මමා -- (කුඹල්) සක කරනවා.

7. ලබ්බි -- ඇදුරුම. අදහස්. සමානි ගනනියන් -- සිහි කිරීමේ ගනනියන්.

8. මුහුකුරුවන්ගෙමි -- මෝරවන්ගෙමි. විසි භාරණයට -- විසි කිරීමට. රන්ගල් නලා -- මනෝසල පමින තලයෙකැ. හිමාලය ප්‍රදේශයෙහි මනෝසල පමින වේ ල. විහුමණය කාරන -- විශේෂ ලීලාවෙකින් (හෙවත් මහත් ගමියෙන්) කරකාවෙන (හැසිරෙන.) අසමිහින මැ -- නිහිය වැ.

9. බා — හය වී.

11. සිචුරහ සෙනහ — ඇත්, අස්, රිය, පා බල යන සතර කොටසක් වූ සෙනහ. විජයෝන් මහ පායෝන් — ශක්‍රයා හේ ප්‍රාසාදය විජයෝන් නම්. අමන්ත්‍රී හෙයින් — කටයුතු නො කටයුතු විසඳ ගැන්මෙහි ශක්තියක් නැති හෙයින්. අම් විනානායෙහි — අම් (උපාය ආදිය) සිතීමෙහි. නො වැරද්ද — වරදනට නො සිටියහ. වරද නො කළහ.

12. කාසිහ වෛනසිහ — කය පිළිබඳ වූ ද සිත පිළිබඳ වූ ද. සෙනහසෙන් — සෙනහසෙන්. උරණින් — කෝපයෙන්. සින් හසරට — සිත යන මාතියට. සිත ක්‍රියා කරන පිළිවෙලට. යමක්හට — යමකු හට. පස් කම් සුව — ඇස්, කන්, නැහැ, දිව කය යන ඉන්ද්‍රිය පිනවන රූප, ශබ්ද, ගඤ්ඤ, රස, සප්තී යන සුව පස. ගෘහස්ථ නෙමේ — ගිහියා. ගොපි — කොප ඇත්තේ. දශ රජ ධම්මයෙන් — දානය, ශිලය, පරිත්‍යාගය, සාජ්ඣ බව, මධ්‍යස්ථ බව, නපස (වුන ආදියක් රැකීම,) අක්‍රොධ බව, අවිහිංසාව, ඝෞතනිය (ඉවැසීම,) අවිරුධි කම (කිසිවකුට විරුධිකියක් නො පෙන්නවන බව) යන මේ රාජ ධම් දහයෙන්.

16. දෙවනා ශ්‍රයන

2. වාතුමුහාරජිකාදි ස දිව්‍ය ලෝකයෙහි — වාතුමුහාර- රජකය, තාවකිංසය, යාමය, තුසිතය, නිමාණරකිය, පරනිමිත වසවර්තිය යන දිව්‍ය ලෝක සයෙහි. සොළොස් බඩ නෙලෙහි — බ්‍රහ්ම ලෝක දහසයෙහි. මේ 16 නම් පොතෙහි 10 වැනි පිටෙහි එයි.

ඇඹුල — හෙල මහනෙල්. සඵඤ ප්‍රචාරණයක් — බුද්ධි පැවැරීමක්. බුදුහු “කාමැති දෙයක් අසව. සියල්ල විසඳම” යි පවරති. එ බඳු පැවැරීම ‘සඵඤ ප්‍රචාරණය’ යි.

3. සඵනේ — සංසකාර, විකාරදි වශයෙන් වූ දත යුතු ධම්.

4. ල හෝපල සන් — ලා අශෝක කොළ. මොළොකැටි — ඉතා මොළොක්. මුණ අන්තේ — මුණට අතින්තේ. චතුල — වැගිරුණු. වැටුණු. බඳ — උකුලෙහි. නිහො මධ්‍යයෙහි — අහස මැද.

6. කකුල්දඩ ගොසින් — පසින් ගොස්. ‘පා දඩු’ යනු ව්‍යව- හාර යි. කට හෙළන අමණක් — කටට එන තරම්. හැටිලි

හමන්නාහු -- දෙස් පවුණුවන්නාහු. සිහින්හකුන් -- ඉතා සවලයකුන්.

8. ලොහසාද රනියෙන් -- කාම සමෝග ආශායෙන්. බැහැර යැ -- මා කෙරෙන් බැහැර යැ.

9. සතර පසය -- සිවුරු, පිණිසාහ, සෙනසුන්, ගිලන්-පස යන සිවු පස. සෙනෙවිරන් -- සෙනාපති.

17. රහස්‍ය ප්‍රශ්නය.

ජරපන් ගාගාලයන් -- ජරවට ගිය (මහලු) සිවලුන්.

3. පොළොවට ඉසුරු වූ -- පොළොවට අභිපතී වූ. කෙලෙස් වසන හෙසින් -- කෙලෙසකට යටත් හෙසින්. පනිවුණා බමිය -- එක් පතියකු (සැමියකු) මැ කෙරෙහි පවතින බමිය.

4. ආතුරයා -- පිහිත වුවහු. මැදි බැටු-වැඩි මහල්ලාටත්, තමාටත් මධ්‍යයෙහි. කිස් දෙවුන් -- බාල. "බඩ පිස්සා". මූනි වැ -- ක්‍රීඩා ධුරයෙහි (දු කෙළීම ආදියෙහි) වැටී.

6. දුසා -- කේලාමි. හන්කියන් -- තොරතුරුන්.

18. සේනාකාදීන් ගේ රහස්

හසු හොරුවෙන් -- හැද මරුවක්.

2. ශ්‍රී බුද්ධියට -- රජු ගේ බුද්ධිය හෙයින් මෙ සේ කියා-විණ. හෙද කාදීන් -- හෙද කරන්නන්. ඇලී සිටැ -- රැදී සිටැ.

4. හන් -- ඇත්ද වූ. අලෙවි හෙළේ -- වික්කේ. රන්ප-ගබ කටසුන්හ -- රජුට අපරාධ කිරීමේ කටසුන්හ. රජු නීතිය උල්ලංඝනය කිරීම රජුට කරන අපරාධයෙකි. කිලාස කුසු-සෙක් -- කසන හොරි වන්නෙක්.

6. අව පසලොස්වන් දවස් -- අමා වක (මාසේ පෝය) දිනයෙහි. විසරු හුණු -- පිස්සු වැටුණු. ආවිෂට -- ආවේශ.

9. ඇදහිලි පුරුෂයකු -- විශ්වාස කට යුතු පුරුෂයකු. විවිත්‍රාකාරණයෙන් විගුමින -- විසිතුරු ඇතිරිල්ලෙන් අලංකාර කරන ලද.

19. මහ රු සැටුණු අග්ගලාව

විනාශාදායකයන් -- සිතට අස්වැසීමක්. කවුරුන් ගේ විෂයයෙහි -- කවුරුන් ගොවර කොට. මාග්විෂයානික්‍රාහන -- වචනයෙහි බලය ඉක්මවූ. කියා නිමැවියැ නො හැක්කා වූ.

2. කම්මන්තකාම -- දැසියකට. කළේ -- කලා.

3. වජ්ජින කරන ලද -- වරන (බැහැර කරන) ලද. වණ්ඩ වාහයෙන් -- සැබෑ පුලහින්.

4. අනුපම වූ -- උපමා තැත්තා වූ. අසමාන වූ. උප-ලක්ෂිත වූ -- සුකත වූ.

20. රහස් හෙළි වීම

අපරික්ෂිත වූ -- අපරික්ෂාකාරී වූ. නො සොයා බලා.

2. කාලනුය වජ්ජි වූ -- (අතීත වනීමාන අනාගත යන) තුන් කල්හි මැ පවතින්නා වූ. ලාමක -- නිජිත. භාර සෙ මස්වා -- අත් පා මස්වා. (මාංවූ, විලංගු ආදිය ලා.)

4. උන්මතන සුනඛයකු -- පිස්සු බල්ලකු.

5. සජ්ජිත කොට වූ -- සදා පිළියෙල කොට. සිංහ සවර -- සිංහයකු ගේ වැනි සවර (ශබද) ඇති. විසංඤ -- සිහි විකල. සිහි නැති.

6. නිපෙහන වූ අපි -- නිපදවන ලද (සිඳු කොට ගන්නා) ලද අදහස් (කාසී) ඇත්තේ. හද වනක් -- හෘදය ව්‍යාකූලයක්. ආමිෂයෙන් -- භෞජනයෙන්. කුට -- කපටි. ආක්‍රොශ පටිහව -- 'ගොනා මුරුවා' ආදී වශයෙන් නිජු කිරීම ආක්‍රොශ සි, කුලමල කියා නිජු කිරීම පරිභව සි. ප්‍රච්ඡන -- වැසුණු.

8. පිටි නල නල හයා බැඳූ -- අත් දෙක පිටි කරව ඇඳූ නබා බැඳූ. කවු සෑමිමයෙන් -- කවු සහිත වේ වැලින්. චිත්ත-යෙහි -- පුරයෙහි. රවෙහි. ගොරනාම -- නොරා පාත්තට. චච-ගොෂඛයෙන් -- වචන නමැති බෙහෙදින්.

9. ප්‍රභූ ශක්තියක් -- ප්‍රභූ (උසස්) කෙනකු ගේ ශක්තියක්. පරිබණ්ඩ කථා -- පිරවර කථා.

21. මහෝසව පණතිනයන් ගේ රජය පාලනය

බවලවක්‍රය - සේ සත. සීමා පවුරක් - නගරයෙහි සීමාව දක්වන පවුරක්. නරය - සවිරතිය. මහා පදනමක් - පවුරෙහි ශක්තිය පිණිස කරන ලද පිලක් වැන්නක්. සාදි ගෙවල් - මුර ගෙවල්. වට බඳ වේටම - වට කොටා බඳනා ලද වැටි. පුලිචුටම - ව්‍යාජු මුඛ. උතුල් වෙසෙසෙකි. මෙය පොළොව සාරු දමති. එයට පයක් ආදියක් අසු වූ කල කට පියාවේ. ශිශුමාර මහරාජි - කිඹුල් මෝර ආදි. සකුජනන - ගැවැසුණු. කලල් - මඩ. මාලු ගෙවල් - පරණ ගෙවල්. කවුකෝල් සෙරුලාචු සේකැ - අළුත් වැඩියා කැරැවූ සේකැ. කුලුඬු - කුලයට (පවුලට) පැමිණියාවූ. විඛාස වූ. අරුණු වන් මඩ - අරුණාලොකයේ පැහැ ඇති මඩ. රතු මඩ. වාදි මාහිවල් - ජල මාහි. දිය බැසෑ යන ඇලවල් ආදිය.

- 2. නිසාමෙක් - කෙලවරෙක්.
- 3. ආනම සමාන - (නමා ගේ) ශරීරය හා සමාන.
- 4. සහනාන - යුධ ඇඳුම්. ගන පාන සහසු පාන නෙලයෙන් - සිය දහස් වර පැසවන ලද කෙලින්.

22. සතර කන් මන්ත්‍රණය

ගකිදම පුසපදමාවලමනින - සුවඳ මැල් මල් වැල් එල්වන ලද. විවිත්‍ර විනානොපලක්කින - විසිතුරු විශතින් යුක්ත. මතුල් සල් වටෙහි - රජු ගේ උයනෙහි ඉඳා ගැනීම සඳහා පිළියෙල කොටා ඇති වට වූ ගලෙහි.

- 3. කුරු බිලියෙන් - කුඩා (රහස්) දෙරිත්. ගතු වට - නෑමෙව. යවන් වට. මැඩිල්ලේ - මඩුල්ලේ. මණ්ඩලයේ.
- 5. සාල්ලෙකැ - උඩහල්ලෙකැ. වද්වස් - අසුචි.
- 6. වනෙක් - පැවැත්මෙක්. ප්‍රතිපතතියෙක්. දසරුවට - උර හිසට. සුව පොනායන් - ගිර පැටියන්.
- 7. මැදිසියෙහි - කුඩුවෙහි.

23. මන්ත්‍රණය නිෂ්ඵල විම

- 4. වර පුරුසයෝ - (තොරතුරු සෙවීම පිණිස වෙස් වලා) හැසිරෙන පුරුෂයෝ.

5. කුඩම්වල — “පිප්ප” වැනි බදුන් වෙසෙසෙකි. ‘බඩම්’ යනු ද පාඨ සි. ‘බඩම්’ නම් රු බිමට ගන්නා කුඩා බදුන් යැ. මසවුළු — මස් අවුළු. අනන්තර පුරුෂයෝ — වර පුරුෂයෝ.

6. වැඩි හරම් හෙතෙක් — වැඩි වූ හෝ තරම් වූ හෝ කෙතෙක්. වාසි බෙණෙමින් — වහසි බස් (කොප උපදවන වචන) කියමින්. මුව පොල්ලන් — මුව පැටියන්. ය මුගුරු බා ලා — යකඩ පොලුවලින් ගසා. නූනු හොටා — සුනු විසුනු කොටා. සහවා — හඟවා. දන්වා.

7. සමු — අවසර. අඩයම් — හෙලි. පන් හොහොල් — මේ ද අනිතා ආශ්වා විශේෂයෙකි. පාග් වළලු — වටේට මැ කැපෙන වක්‍රාකාර ආශ්වායෙකි. පසල් දනව්වා — ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයෙහි. පිටිසර. කොහ හොටා — කලබා.

24. මියුල නුවර වට ලීම

ශාංචි ලා ඉදි කරන ලද — සිරිති (විෂ) දමා පිළියෙල කරන ලද. නල් පැන් පහක් — තල් ගෙඩියක්. අකොණ්ණියක් — ඇතුන් 21870 කින් ද, අශ්වයන් 65610 කින් ද, රථ 21870 කින් ද යොධයන් 109350 කින් ද යුක්ත වූ සෙනාවක්.

2. වෙරමක වානසෙන් — සිවු දිගින් මැ එහි සි කියන සැබි සුළඟින්. හැලැලි - කැලැඹි පටහැණි විම — විරුඳු විම.

5. විධිවංසනය — විනාශ. පරමපග්ගයෙන් — කටින් කට යැමෙන් වූ ශබ්දයෙන්. ආරංචියෙන්.

4. පෙර සකුණියෙහි මැ — සැන්දෑවේ මුල් කොටසෙහි මැ. දඹු වැට පහන් — විලක්කු. පා පොළොන් අගල — විශාලි වැලි ඇති අගල. කොණ්ණිය — ලිඟු කොපුව. ගුද මාගිය — මල මාගිය. ජය අකුසු — පෙර යුද්ධවල දී කරන ලද වික්‍රමයන්ට ගෞරව වශයෙන් ලැබී ඇති අකුසු. නොමර දි — නොමර නම් අනිත ආශ්වා විශේෂයෙකි. ඇහැරුවන් - හඟ්‍යාරොහකයන්. ඇතු පිට නගින්නන්. සිනු - සාමෙඛාජ - යොනකාදි — ඉන්දියාව, කාම්බෝජය, අරුභියාව ආදී. ත්‍රිසියව ද ‘යොනක දෙශය’ යැ සි සදහන් වේ. නානාහරණ ප්‍රතිමණ්ඩන වැ — නොයෙක් ආහරණයෙන් සැරසී. අසරුවන් — අශ්වාරොහකයන්. අසුන් පිට

නගින්නන්. කාහල - නලා විශේෂයෙකි. ශ්‍රීවයෙන් ශ්‍රීවය - බෙල්ලෙන් බෙල්ල. චණ්ඩවජ - පාව කොහි. සතර හුළස් කොහි ධර් නම් වේ. ගියවුරු - හි අවුරු. හි කොපු. ධනුසිරයන් - දුනු දරන්නන්. දුනුවාවන්. සම නිස් පැරමි - සම වූ හිතක් පාරමිතා: දුන, සීල, නෛෂ්ත්‍රමය ප්‍රඥ, විසී, ක්ෂාන්ති, සත්‍ය, අධිෂ්ඨාන, මෛත්‍රී, උපෙක්ෂා යන මේ පාරමිතා දසය - දුන පාරමිතාව, දුන උප පාරමිතාව, දුන පරමාචී පාරමිතාව යන වශයෙන් ගත් කල - සම නිසෙක් වේ. බොධි ද්‍රැමයන් - බෝ ගසක්. සන් නිස් බොධි පාක්ෂික ධම්ම - බොධියට (සතර මාග්දිය අවබෝධ කිරීමට) පක්ෂ (එක්) වැ යන ධම්ම නිස් ගත. සතර සතිපට්ඨාන, සතර සමයක් ප්‍රධාන විසී, සතර සාද්ධිපාද, පඤ්චෙත්සව, පඤ්ච බල, සභා බොධියභග, ආසී අභ්‍යවකුණ මාග් යන මේ නිස් ගත. විදුරසුන් - වජ්‍රයෙන් කරන ලද ආසනය. අසි - කටු. ගඟනි - අඩියයි. තෙණ්ඩිවල - කරවල - අතිතා ආයුධ විශේෂයි. දස බිම්බරන් - බිම්බර දහයක්. 'බිම්බර' නම් ඉතා විශාල සමූහයෙකි. බල ඇණි - හට සමූහ.

6. විගමනයෙන් - වෙන් වැ යැමෙන්. කුඤ්ච නාදයෙන් - ඇතුන් ගේ හඬ 'කුඤ්ච නාද' නම්. හෙණ: රවයෙන් - අසුන් ගේ හඬ මේ නම්. සන් - ශබ්ධ. ගක් ගෙහි. ශින්හම් - ගොරණු. හර - කසිතාලම්. නන්තිජි පට - බෙර වෙසෙසෙකි. ගැට පහටු - ගැට බෙර. පනා බෙර - උඩැක්කි.

7. අස්වස් - සැතැපිලි. දවාර්ච්චාල - දෙරටු, අවලු. දෙරටුවලා කරන ලද මුර ගෙවල් 'අට්ටාල' නම්. දෑම පනු - ලාලි. සංගාලියම් - දම්වැල් වෙට්ටම් ලාලි - හැඩ හපන ලාලි. දරු සමනාරයන් - දුව රුහිය. ගහන බැවින් - සන වැ ගැවැසි ඇති බැවින්. උර පිටින් - පපුව පිටින්. "තද වැ ගැවැසි සිව් නිසා පය බිම නො ගැවි පපුවට පපුව තද වී මැ ගිය හ" මුද්දමන - මිහිතු බෙර. මුදු පරගනා සේ - මුහුදු නාද කරන්නා සේ. 'පරග' බාහු යි. නියොග වචන වාග් හෙදපයන් දන්වන්නට නො පිළිවන් හෙයින් - යුතුයෙහි දී දෙන අණ (සෙනාවෙහි විශාලතිය නිසා) වචනයෙන් දන්වන්නට නො හැකි හෙයින්. මද්දලාදි - (මද්ද, † ආදි) 'මද්දල' නම් උඩැක්කි යි සමාණි ජාල - රන් දූල්. හසගිකුණ - ඇතුන් ගේ සැවට-වැනි සැවට. රසනාදමය - මෙවුල් දම. නාඩභක - තෝමු. වලය - අත් වළලු. නිසර පට - මාලය. අවුල්

හර -- මුතු හර. උදර බකින -- (බඩෙහි බදින) පටිය. ගැට නිමුල්හර -- මාල විශේෂයකි. සස් රූ -- කණිහරණයෙකි. සස්වලලු -- වලලු වෙසසෙකි. පේරැස් -- මුදු වෙසසෙකි. එක් වැටි -- ලොකු මුතු පට. පාඩගම් -- පා වලලු. පාදනු -- පා වහන්. පාදහරණාදී -- සෙසු පාදහරණ ආදී. සමුච්චලිත -- මොනවට බලන. සුසුනිජ්ඣිත -- මනා කොටැ පිහිටි (සැදුණු)

8. කවිවිස -- රෙද්ද. (දෙමලෙකි.)

10. අභිප්‍රාය -- රූපි. කැමැති.

11. අනුන -- නො අඩු. බොහෝ.

12. අවසා සිලිමයක් -- අවසාවට (වේලාවට) සුදුසු පිලිමයක්. බඩු බන් -- බඩෙහි බැන්ද. ඉණෙහි ඇන්ද වූ. අක්‍රමික -- අහිමි. ඉස් ලු ලු -- හිස හැර වූ හැර වූ.

13. අන්තපාන -- කැමිපිම්. මහා පානයන් -- සුර පානයන්. එළු සන් -- සිවුරු හබ ලීම. අසුරු සන් -- අසුර ගැසීම.

25. නුවර ගැන්වට යෙදු උපාය

1. නො සිදෙන්නේ යැ -- නො කඩ වන්නේ යැ.

2. රජකු බොලඳ නියා යැ -- රජකු හේ බොලඳ බවෙකැ සැටි!

3. අභි විෂයක්හු -- සපියක්හු.

4. අගලැ බටහු නම් -- අගලෙහි (අගලට) බැස්සාහු නම්. අනතරව්‍යාලවලැ -- අතුරු අවලවලැ. වින් -- බොන බදුන්.

7. අභිමනාමි සාධක වූ -- කැමැති දේ සිදු කරන්නා වූ. විනා මාණිකාසයක් -- සිතු පැතු දේ දෙන මැණිකක්. නො මිය -- නො මැරෙව. හුයා -- උයා.

10. "අභි කිබි ද" සි -- "අභි ඉතිරි කෙලේ ද?" සි. කිලින් -- තෙලෙ පෙනෙන නැතින්.

11. වලක් -- වනයක්. කැලැවක්. පවුරු පිටින් -- පවුර මතු පිටින්. හරවා -- අස් කරවා. සසින් -- සුසුධාවෙන්. බඩු-හින්නෙන්.

12. ගෙයක් පණහා -- ගෙයක් පාසා.

13. උපාය නම් නමා -- උපාය නම් වනාහි.

26. බලි සුද්ධිය

3. පුර දියවස — මාසේ පෝය ගිය දෙ වැනි දින. සල් සේ නු — කල් යන්නේ නො වේ ද ?

4. පා පියුම් — පා නමැති තෙළුම් මල්. සාසි සඵවක් — කසි දෙයෙහි කල (සිහිත්) සඵවක්.

5. ඩා — ඩහ දිය. විජාමහණය හොරෙමින් — වැරැඹෙමින්. රුපෙයවසීය — රූප සමපතිය. උපමා විසයානිකානන වූ — උපමා කිරීමේ විෂය (බලය පවත්නා සීමාව) ඉක්මවූ.

6. සිපි පලා -- සිපි තැනැ.

7. නැඹුරු වූ හ -- නැඹුණ හ. පිපි කර — බෙල්ල. පිපි මුල — කොන්ද. කොර සැඬි — කොර පොහු. වයා — නවර. ඉස්බක් — බම 35 ක්.

8. කොක් සන් -- කොක් හඬ. කොකුන් ඇති කරන වැනි වැනි හඬ.

10. අලජ්චි වූ — ලජ්ජා නැත්තා වූ පවිටු -- පාපිණි. නිසාසව අනාවාර ස්වරූප ඇති — අධම වූ අනාවාර සවභාව ඇති.

27. “අනුකේවමිච්ච” උපායය

වැදිම් මාන -- වැදිම් ක්‍රම.

2. කැමක් මත් — ගල් කැටයක් මත්.

3. අනායාසයෙන් — ආයාසයක් (වේහෙසක්) නැති වැ. පියඳු -- යෙදු. ඇරියා වූ. උඵ සුනු — උඵ කුඩු. මන්ත්‍ර හෙදක කොර — මන්ත්‍රණය හෙද කල කොර. අඬු වැසියන් -- අඬු දේන් වැසි දේන්. දුළුල දේන් සන්නිමත් දේන්. මා ලන් පසු -- මා බබට ලැබුණු පසු. ගින්න මැ -- හෙද කරන ලද වැ. ප්‍රසංඛ -- ප්‍රමාද.

4. ගො වරදවා -- අත් නො හැර.

5. හන් පලන් වසනාහරණාදියැ — ඇන්ද වූ වසනාදියෙහි ද පැලැන්ද වූ ආහරණ ආදියෙහි ද.

7. නිල කරව — විධාන කරව. කඩියාලම — කටකලියාව. හයා ලු කලා — ඇද්ද කලා. අවශ්‍යමන සැදීමෙන් — කඩියාලම හයා ලු කලා නො රඳ ඉදිරියට මැ දුවන ලෙස සැදීමෙන්.

8. නිනාද — නාද කිහිපයක් මිශ්‍ර වීමෙන් ඇති වන නාදය ' නිනාද ' යි.

9. කඩ දම් ආදින් — කඩ දම් වැල් ආදිය.

10. නො වන පසු — නො වන කලා. දෙ පෝසෙක් මැ — පෝය දෙකෙක් මැ. අඩ මසෙක් මැ. දශ විධ රන්නයෙන් — මුතු, මැණික්, වෛදුසී, ගොමෙද, වජ්‍ර, ප්‍රවාල, පදමරුග, මරකත, නීල, යෙවන යන මේ දස විධ රත්නයෙන්.

28. " විවාහ " මන්ත්‍රණය

දිව්‍යාජ්ඣන්වක — දෙවහනක

2. අප දෙන්නා මතු — අප දෙන්නා පමණක් ශ්‍රවණ සංසථියෙහි — ඇසීම නිසා ඇති වූ ආශාවෙහි. විද්දන් නායකයෝ — නායක වැදිහටයෝ (විරුද්‍ර කාරයෝ.) කැඳුනාලම් — එකට එක හැපීමෙන් හඬ නැගෙන ලොහමය පියත් වෙසෙසක්.

4. නාටකයනට — නළුවනට.

29. විවාහ යෝජනාව

2. මාරුක් — පොල්.

3 පාක්කුඩම් — පඬුරු. එකාන්මිකවැ — සමාන ආකම ඇත්තන් වැ. සහනිත්‍රින — යුක්ත.

5 පිතිබඩ ගාවන සේක් — ගාවන සේක්. රනක් — රතු වස්ත්‍රයක්. දඟුල් බොල ඇති කොටැ — අහල් දෙකක් ගත කම ඇති කොටැ.

7 කප්වලැ — කනුවලැ. සුක්ම — සියුම්. උග්‍ර. ගවර පිති ගොවුදකට වන් ගොන් මාල්ලකු සේ — නොත් ගොම පිරුණා වූ ගව හලකට වැදුණු මහලු ගොනකු සේ. පලව පලවා -- විද්ද විද්ද. මිති මිතිසේ -- මිරි මිරි යන හඬින්. කුමන -- ඇස. මිමි දු මැදු -- පිටිකොන්ද මැදු.

8 ආනආනා — කව දල්ව දල්වා. කථා සංසදනය — කථා සැසැදීම දෙ දෙනා අතර වූ කථාව. අනාභි ඤාණය — ඇති — ආභි (බිඳ) නුඹු ස්වභාවය ඇති. සාධු ගුණයක් — යහපත් ගුණයක්

9. ප්‍රඥ සමුදයෝ — සමුදය මෙන් නුවණ ඇත්තෝ.

10. පාර ප්‍රාසන සැ — පාරයට (පරතෙරට - කෙලවරට) පැමිණියේ යැ. ප්‍රනායුත්පන්න — වනීමාන. පරෙපදෙශ — අන්‍යයන් ගේ උපදෙශ. සමිභු ඥානයෙන් — නමා විසින් මැ ඇති කැර ගන්නා ලද නුවණින්. ගමනාදනය — ගමනා නදියෙහි ජලය. සමුනොදනය — සමුනා නදියෙහි ජලය

12. පසව ප්‍රසාර බලයෙන් — අභි (බන,) කාය, ප්‍රඥ, සේනා, ස්ථානානතර යන මේ බල පසින් ගැලැ — හිලැ. පනැ — පණියෙහි. (එල්ලන ලද) කොළ වලැ. වැද්දන් ආදීන් විසින් එල්ලන ලද කොළ දැන ආශායෙන් පැමිණි මුටෝ නැසෙති. හෙළා දෙසුව සි — පහත් කොටැ සලකා දෙසුව සි. ලෙහි ද — හෘදයෙහි උපත්. තමාට මැ ද වූ. නිමුන් මිට — නගුල් මිට.

13. කුඵ ගසව — තෙලෙ නැතැත්තාට ගසව. සිවි පියෙන් නො ඉගිළි — සිවි අභියෙන් නො සෙලැවී. නො මේ වරෙසි — නො කල සුතු මෙහෙවරෙහි.

30. ගිරවාණන් ගේ දුන මෙහෙවර

2 පසවද්වයයක් — පියාපත් දෙකක්. පැදකුණු හොටැ — යමක් පැදකුණු නිරිම නම් ඒ දෙසට තමා ගේ දකුණු පස සිටින සේ වටා යාම සි හොත් කැරැල්ල — කොබෝ ගෙහි වලල්ල. ප්‍රනවචන — පිළිතුරු වදන්. ඇණැ හොල් මිටි බිදවා ගෙනැ — ඇණීමෙන් තොල් බිදවා ගෙනැ.

3. හිදිනැ — හිදින්නැ.

4. රසාඤ්චනයක් — රස අඳුනක්. ඇසෙහි අඳුන් ගැ කලැ සියලු දුභිම ආදිය නිවා මහත් සැපයෙක් ලැබේ.

5 කුටාගාර කුසියෙහි — කුඵ ගේ ඇතුලෙහි එක් මුදුනක් ඇති වන සේ කල ගෙය 'කුටාගාර' නම්. මෙහි සදහන් කුටාගාරය වූයේ පහය මුදුනේ යැ. කුඵ ගෙයැ ආසින්න — කුඵ

ගෙයට ඉහළින් ඇති අහසින්. දැවි ඇති හෙයින් — දැවියන් ඇති හෙයින්. සරණ බණවා — සරණ කෘතිය කොට. සරණ පිමසා.

7. බැහැවුම් — නො කැමැති කම්. දස බැ රජ්ජරුවනට — වාසු දෙව, බල දෙව, අර්ජුන, ප්‍රද්‍යුමන, වජ්‍ර දෙව, සුඝ්‍රී දෙව, යඤ දෙව, අග්නි දෙව, සත, අඛකුර යන සහෝදර රජ වරුන් දස දෙනාට. මොහු දස දෙන දඩ දිවැ දිග්විජය කොට රජය කළ හ. ඝෛනිය කුලයෙහි — රජ කුලයෙහි. ආදිනව — විපාක. දෙය. නවුස් පැමිද්දෙන් මහණ වැ — තාපස ප්‍රවුජ්‍යා-යෙන් මහණ වැ. තාපසයකු මෙන් පැවිදි වැ. (අනෙක 'සාමි ප්‍රවුජ්‍යාව' යි.) ජීවිත හරණය — ජීවිතය පැහැර ගැනීම. මැරීම. පාද පවිච්ඡිකා — භාසී.

8. ප්‍රිය විප්‍රයෝග — ප්‍රියයන් ගෙන් වෙන් වීම. රජ පුජිතයෙම — රජුන් විසින් පුදන ලද්දෙමි. දහ — දැවිලි. පැලැහෙන්නී — පිලිස්සෙන්නී. ලිය කිදුරන් — ඉතා මිනිසු හඬ ඇති කිදුරන් ගේ. මාදබය — මිනිසු බෙර.

9. ප්‍රසංඝව — ප්‍රමාද.

10. ජනියා — ජීවිතය. එ බඳු. විපටින — වෙනස්.

11. කසිවාරු කොටැ — (බොරුවට) වණිනා කොටැ. කම් — කම්. කටයුතු. වැහැර — කෘතිය වී. සමුණනට — සමා-මියාණනට.

12. ආද්‍යන — මූල අග.

31. මහෝපධයන් උනන් පසුබලයට පැමිණීම

ඇසු අනතුරු — ඇසුවා හා සමඟ මැ. ඇසු පසු. ජගන් පණ්ඩිතයකු — ලොක පණ්ඩිතයකු. මුළු ලොවට මැ සුදුසු වූ පණ්ඩිතයකු.

2. උදන් අනන් සේක් — ප්‍රීතිය ප්‍රකාශ කරන සේක්. අනුන වැ — නො අඩු වැ. කාය වාචිමනස් — කය, වචනය, සිත. ආපදවක් — විපතක්.

4. යදම් — යකඩ දම් වැල්. කඹුරු — ලෝහ වැඩ කරු. සොම්මර — සම් වැඩ කරු.

6. ලසු ගොටැ — බර අඩු කොටැ. අනවශ්‍ය කොටස් හැර. පියවර සහිත් — පියවර ලකුණින්.

7. කොහ වැ — කැලැඹි.

32. එක දවසින් නව කොටසක් වසතු සැපැයීම

2. හිණි පා මුලා — හිණි මහෙහි (තරප්පුවෙහි) මූල. නපුරෙක් — වරදෙක්. හිල කොටා — නියම කොටා.

3. වැද්ද නො දෙනනා — වැද්ද නො දෙන කලා. හිණි ඉස — හිණි මුදුන.

4. රජ මානාවෝ — රජ මවු. කියවි — කියනු කැමැති දූ. පැමිණිවියැ යුතු දඩුවම.

6. ඒ වන්නා — ඒ වනාහි. බබට — මෙ තැනින් බබට. අනුනට.

7. පස් ලෝ — නඹ, පිත්තල, බෙලෙක්, ඊයම්, යකඩ යන මේ ලෝහ පස.

8. බා ගෙනා — බැසෑ ගෙනා. වැදී. ලේ කැන් — ලේ කැටි. ලේ මඩුලු — ලේ වට. වටා ලේ ඇති වීම. නො මිය නිසාවක් — නො මළ සැටියක්. නො මැරුණා පමණක්. මදින් — මද හෙයින්. නෙරන මාන — නෙර පාන ක්‍රම.

9. ගන සුන්දක් — කල සුන්දක්.

33. උමං කමානනය

ප්‍රිය විප්‍රයෝග කිරීම — ප්‍රිය දැසින් වෙන් කිරීම. සතුරන් දන නො හැක්කැ — සතුරන් වෙන් කොටා දන නො හැක්කැ.

2. මේ මේ කරව — මේ මෙහෙ (වැඩ) කරව.

3. ගබ්ගායෙහි අස — ගංගායෙහි අංශය. ගං ඉවුර. වියන් පෝරු — වියන් මෙන් ඇති ලැලි. 'සිවිලිම.' සක ලා ගාවා — සක (ගක් ගෙහිය) දමා මැද. සක් ගෙහිය උලා මැද. අති ධවල — ඉතා සුදු. පාන් ගබ්බාන් — පහන් ගෙවලුන්.

4. නොයෙක් පැයෙන් — නොයෙක් පාටින්. කොඳු පලස් — කෙදි පලස් (කම්බිලි.) අතුට — අතුරු. පෙනැලි රූන් — පෙනැලි රූපත්. හැකිලියැ හැකි වන සේ රෙදි ආදියෙහි අදින ලද රූපත්. අජිම යැ — ජීවිතය නැතැ. ශක්‍ර විලාසය — ශක්‍රයා ගේ විලාසය. (ආකාරය.) සනර මහා සමුදය — මහ මෙර වටා ඇතැ යි සලකන (නැගෙනහිරෙහි) කිරි මුහුද, (දකුණෙහි) නිල් මුහුද, (බටහිරෙහි) පබළු මුහුද, (උතුරෙහි) රත් මුහුද යන

සමුද්‍ර සතර. සතර මහා ද්වීපය — මහ මෙරට සතර දිගින් ඇතැයි යන (නැගෙනහිරින්) සුළු විදෙහය, (දකුණින්) ජබ්බු ද්වීපය, (බටහිරින්) අපරගොයානගය, (උතුරින්) උතුරුකුරු දිවයින යන මහා ද්වීප සතර. අනවනපන වීල — අවරින් පඵතයන් ගෙන් වැසි ඇති නිසා සුළු රශමියෙන් නො නැවෙන දිය ඇති වීල. මෙය හිමාලය ප්‍රදේශයෙහි පිහිටියේ ල. සිඳියෙල් අතල — හිමාලයයෙහි ඇතැයි සලකන ‘මනෝසිල’ පඵත නලය. ජිදි පටක් — ඊදියෙන් කළ රෙද්දක්. නික්මෙන නොවැ — ගමන් ආරමභ කරන නොවෙයි. උඩු ගහ — ගහෙහි ඒ නොවට ඉහළින්.

34. වේදේහයන් උතතර පක්‍ෂාලයට පැමිණීම

බිම සිසෑ — බිම ගල් මුල් ආදිය උතුල්ලා පිසෑ දමා බිම ඉඳා කොටා.

2. ඉළුණ — ප්‍රත්‍යක්‍ෂ (නියම) වශයෙන්.

5. නක්‍ෂත්‍රයෙක් — නැකැතෙක්. හදල — හැදුරු. පිළියෙල කළ.

35. බ්‍රහ්මදත්තයන් උපකාරි නුවර වට ලැම

පක්‍ෂාලයා — දුන්න, මුගුර, අඛයවිය, පත්තොගොල, පාරු වලල්ල යන මේ ආයුධ පස.

2. ශ්‍රාන්ත — වෙහෙස.

3. අරුණු — අරුණාලොකය.

36. “මඩගල විවිස”

සහජාත — සමඟ උපන්. මහ විසල් මඵවේ — විශාල මිදුලේ.

2. කුරුන් කුදුන් — කුරු මිනිසුන්, කුදු මිනිසුන්. කඩ රෙදි ගන්වා — රෙදි කැබැලි බබා. නාක් මුඵල්ල — ඇති තාක් සියල්ල. වපල -- සරි කැහි.

3. බැණැවු හ — කපා කැරැවු හ. අඩ ගැසු හ.

5. රදු — නැවැති. පැලෑ හ — පලා ගිය හ.

6. මන දෙල — සිතෙහි ආශාව.

37. වේදේහයන් ගැලවෙන උපාය සෙවීම

අනන්‍යාපරිමාණ — (අනන්‍ය + අපරිමාණ) කෙළවරක් ප්‍රමාණයක් නැති. ලය ඉපිලෑ — හෘදය (පපුව) උඩ පැතෑ. ලය ගැස්සී. ගරදකාශයෙහි — ගරන් (සෘතුවෙහි) ඇති අහසෙහි. ඒ කාලයෙහි අහස වලා කුළුවලින් තොර යෑ. එ හෙයින් එ කලා අහසෙහි ඇති තරු මනා වෑ බබැලේ.

2. ජඩාභ්‍ය — ජඩ (මෝඩ) කමින් ආභ්‍ය (පිරුණ.) නො රට — පිර රට. නුපුරුදු රට.

3. එකොහාස — (එක + උහාස) එකාලොක.

4. කල්ප ද්‍රැමයක් — කල්‍යාණ වෘක්ෂයක්. සිතූ පැතු දෑ දෙන ගසක්. අපි බල — ධන බල. කාය බල — ශරීර ශක්තිය. ආදි වූ — සෙසු තුන් බලය නම්. ප්‍රඥ, සේනා, ස්ථානානතර යන මේ යි.

6. හින්ත මන්ත්‍රණයෙන් — බිඳුණා වූ මන්ත්‍රණයෙන්. මන්ත්‍රණය (අවවාදය) බිඳීමෙන්. ඉණ කඩක් — ඉණට අදින රෙද්දක්. පිඩක් — බත් පිඩක්. ආහාරයක්.

7. රජ ගෙසි අසලයෝන් — රජ ගෙසි ආසන්නයෝන්. රජ ගෙසි පුරුදු ඇත්තෝ, විශ්වාස වූවෝ. හිවුන් මිටෑ — නතුලෙහි මීටෙහි. බැවහර — (මහලු කරුණු පිලිබඳ වෑ) ව්‍යවහාර (වන කරුණු.) මරින් — මරණයෙන්.

8. චජ්රවුඤ්ඤි — චජ්රයක් (විදුරක්-දියමන්තියක්) මෙන් ඉතා තද වූ දෑ ද විනිවිදු යන හැකි බුඤ්ඤියක්. ජනනින නිරන වූ — ජනයනට හිතයෙහි (වැඩෙහි) ඇලුණා වූ. දැඩි කම් — තද දේ. 'ගොරෝසු වැඩ.' ජව සම්පන්න — ජවය (වේගවත් දිවීම) ඇති. සද් — සරසා. කැහැටෙකින් — කෙටිටෙකින්.

9. පුරුෂ විශේෂය — අන්‍යයනට වඩා යම් පුරුෂයකු කෙරෙහි ඇති විශේෂතාවය. අවිෂය වෑ — බලය දැක්විය හැකි සීමාවක් නැති වෑ. බල නැති වෑ. ආකාශවාදි — අහසෙහි හැසිරෙන. අහසින් යන. ගරුඛ — ගුරුළු.

10. දන පන් නිසා — නැව් බුන්තවුන් — නැව් බිඳී ගියවුන්.

11. බැහැවෙන — දූපෙන. ආබම්බරයෙන් සිතන. සපනි-සපනිකි. සපන් වෙහි.

12. නමකට — එක් කෙනකුට.

13. මල ඉදි කොටැ — නොංඩුව තනා. නැත — නැත හොත්. ප්‍රපාතයකට — පල්ලමකට.

14. පැකුලුණුනට — පැකුලුණු අයට. (පොළොවෙහි) පය හැපුණු අයට. සකැ — හක් ගෙහියෙහි.

15. නිරැදහ — උදෙසක් (ජලයක්) නැති.

38. වේදේහයන් අස්වැසීම

ගරණාගත වජ්‍ර පඤ්ජරයක් — පිහිට සොයා පැමිණිය-
වුනට වජ්‍රයෙන් කල මැදිරියක් (කුඩුවක්)

2. වෘථි — නිෂ්ඵල. වා දහස් -- අවුරුදු දහස්. ජල
ජේතාවක් — දියෙහි ඇදී ඉරක්. තුවජ -- හිස්. ජේලාවෙකැ --
පෙට්ටියෙකැ. පදනි — පාබල. සුද්ධ ප්‍රයෝගයක් — සුඛය
යෙදීමක්. සුඛ කිරීමක්.

39. වේදේහයන් ගැලැවී යෑම

කෝනමක් -- (කුණු ආදිය ගැවෙහි සි සිතා පිටතින් ඇන්ද)
වැරැහැල්ලක්. පොටටනියන් — ආහරණාදිය දැමූ පොටටනියන්.
සලෙසි කඩ — යටට ඇදී පරණ රෙදි කඩ.

2. සන් කම් කොටැ කොටැ — සංඥ කෙරෙමින්.

6. සුහුරු බඩුණුවෝ — මස්සිතා. උනය කුල පඤ්ඤද්ධ —
මවු කුලයෙන් හා පිය කුලයෙන් පිරිසිදු.

7. ප්‍රතිඥා — පිළිත. පොරොන්දු.

8. අනන්ත මාහියෙහි — අතර මහැ. සොන්නකට —
යොදුනකට.

13. නම වාහනයන් — අළුත් වාහන.

40. නිෂ්ඵල ව්‍යායාමය

හියවුර — හි කොපුව.

2. ජීව ග්‍රාහයෙන් — පණ පිටින්. කෘත හඤ්ඤ මු -- පුරුදු
කරන ලද අත් ඇති. හසලා වූ. කර බඩුවක් — බඩු විශේෂයෙකි.

දඩු බස්නා මානසේ — ඊ දංඛ වදින තරම් දුර. කුඤ්ජර — ඇතාට තමෙකි. චජිණයක් — වැස්සක්. සංග්‍රාමයෙහි එබී පසු නොලා — යුද්ධයෙහි දී ආඛ්‍යාතය පස්සට නො දමා. නො පසු බැසා. දුනුවා යොධයෝ — දුනු දරන හටයෝ. සාධා ගන්නා හ — ජය ගන්නාහ. පෙටියන් — මනස වගීයෙකි. සුනිසින කොටු — මනා වැ පිලියෙල කොටු. තුන් සණු -- හණ ගල් තුනෙකැ. ඡනි වානේ — උපන් වානේ. යකඩ ගුඬ කොටු ගන්නා ලද වානේ නො වැ පොළොවින් එ සෙයින් මැ සාරු ගනු ලබන වානේ. වසුරු — අසුචි. පනාස යොධයෝ -- පතාසයක් (කොභියක්) මෙන් කරනම් පැනැ ගෙනැ යන යෝධයෝ. කරපැ — කරක් ගෙභියෙහි. චජ්‍රාංකුසයෙන් — වජ්‍රයෙන් (දියමන්තියෙන්) කරන ලද අකුස්සෙන් (හෙංඩුවෙන්.)

3. ආණ්ඩු පිලිස -- තමාට යටත් පිරිස.

41. මහෙෂධි - බ්‍රහ්මදත්ත සංවාදය

ප්‍රොලොගොසි ගුරු -- තුන් ලොවට එක මැ ගුරු. පරගනු මදින ප්‍රනාප -- පර සතුරන් මදිනය කිරීමේ තේජස. සකල ගජ වක්‍ර මදින භාසර කෙරෙ සිංහගජ වික්‍රම -- සියලු හස්ති සමූහයා මදිනය කිරීමට කෙසුරින් බබලන සිංහ රුජයකු මේ මෙන් වික්‍රම ඇති. රුවන් සෝලු -- මැණික් ඔබා කල වසනු විශෙෂයෙකි. නාඩධක නාග වඩම් කාදු -- කණිහරණ විශෙෂ යි. කාප්පු -- වලලු විශෙෂයෙකි. පට්ටොඩම් -- ආහරණ විශෙෂයෙකි. බාහු දණ්ඩි -- බාහුවේ පලදින වලලු වෙසෙසෙකි. මණිකාසිවඩම් -- මැණික් යොද කරන ලද ආහරණයෙකි. රුවන්වැල -- මැණික් මාලය. සෝලු ලියක් -- සැර යටියක්. වාමර -- සෙමෙර වලග. සින පහදවා ගන නො හී -- සින සතුවු කරවා ගන නො හී. ඉවැසියැ නො හී.

2. ඔජ -- ඔපය. කැට පහොකැ -- කන්නාභියෙකැ. සිලි හී -- හිරි වැටි. ඉදි -- පොභී වී.

3. සැහැසෙන්නාහු -- කොප වෙන්නාහු. නාට මතු නො වෙයි -- තට පමණක් ඇති වෙන්නේ නො වෙයි. නොසිත් -- තෝ ද. මියෙසි -- මියෙහි. මැරෙහි.

6 සිවල් මුලෙක් -- සිවල් සමුහයෙක්.

7. වක්තයක් -- නැති ගැන්මක්.

8. බසින් වූ බස් -- බසින් පැමිණි බස්. වචනයෙක් කියූ දෑ. මා කලක් කෙළේ යැ -- මා කල දෙයක් කෙළේ යැ. විශංඤා -- සිහි නැති. දියුණක් -- දෙ ගුණයක්. විත්‍ර වඩ -- නොයෙක් විසිතුරු අත්දමේ වඩ. නිවාරණය කොටැ -- වලක්වා

11. මරණ විකලයෙන් -- මරණය නිසා උපන් සිහි විපසීඝයෙන්. අනාභූතයට -- රජ, බිසෝ ආදීන් වසන ඇතුළු නුවරට.

12. නිශ්ශොකි -- ශොක නැති.

13 රුවන් උසා -- (ගබඩායෙහි වලවලැ රැස් කොටැ තබන ලද) රුවන් භාර. පු -- කැවුම්. රැස් බැඳැ -- සමුහ බැඳැ. සමුහ වි. සැඟි ගමක් -- සැඟ (දරැණු) මිනිසුන් ඇති ගමක්. නිශ්ශ්‍රික - ශ්‍රියක් (ශොභනතත්වයක්) නැති. අශොභන.

14 ශ්‍රොණි ප්‍රදෙශ -- කටිය. උකුළු පෙදෙස. නිහිපි පිළි -- පට පිළි. ඡන් රූපයෙන් -- රනින්. සමාධි සුඤ්ජ වූ -- යහලු අංගයන් ගෙන් සොදුරු (මනා) වූ.

15 අලනා -- ලතු (ලාකඩ) දිය. මුඛ පොල්ලන් -- මාග පොතකයන්. මුඛ පැටියන්. ක්‍ෂාණ මණඩලය -- කළු ඉංගිරියාව. පස් පැ -- නිල්, කහ, තද රතු, සුදු, මද රතු. විලිකුන් -- ඉදුණු බිඹු පල -- කෝවක්කා ගෙහි. රන් වූ -- රතු වූ. අබර පලලව -- තොල් නමැති කොළ. දැහිඟුල් පල්ලෙක්හි -- සාදිලිංගම් පත්‍රයෙකැ. කළුවැල් ලනාවක් -- කළු අහිල් වැලක්. වසවල -- ලෙල දෙන. අක්බඹුරු -- අග කරකැවුණු. Curled. අභිනව මාගාංගනාවන් -- නරැණ මුව දෙකුන්. හෙමනන කාලයෙහි -- ශීත සෘතුවෙහි. පච්ඡින ප්‍රානනයෙන් -- කඳු බැටුමෙන්. දෙ විනවියෙන් -- දෙ ඉවුරින්. නිල කොළ -- බට කොළ. තුනු -- ඝිනින්. රෙම රුජියෙන් -- ලොම් රෙදින්.

16. ජවි කලාණ -- තලාණ (යහපත්) ජවි (සම) ඇති බව. කැලැල් රහිත සම ඇති බව ජවි කලාණය යි. මාංස

කලාණය -- ඉතා මහත් හෝ ඉතා කෘශ හෝ නොවී මනා වැ පිහිටි මස් පිටු ඇති බව. (බිඹු පල පැහැති දේ නොල් ඇති හෙයින් ද මාංස කලාණය යැයි කියත් ල). වය: කලාණ -- බොහෝ වයස ගියත් බොහෝ දරුවන් ලැබුවත් සොළොසැවිරිදි කන්‍යාවක හේ මෙන් වයස නො පෙනෙන බව. දහන කලාණය -- සුදු, සිදුරු තැනි, සම දත් ඇති බව. කෙල කලාණ -- මුදු පු කලා හොස් මස දක්වා වැටෙන, මොනර පිල් කලබක් සේ ශොභන වූ අක්බහුරු හිස කේ ඇති බව. සැණි ඵලකයෙහි -- රන් පෝරුවෙහි. නිධානුයෙහි -- (පයෙහි) නිය කෙළවරෙහි. සෙනහ සුහන් -- සෙනහ සවිලාසක්. සිවුමැලි -- සුකුමාල. මොළොක්.

20. දිව්‍ය මායමක් -- දෙවියන් හේ මායමක්. ඉඤ්ඤා ඡායමක් -- ඇස් බැන්දුමක්.

23. අධිසක් ලද්දේ පණ්ඩිත යැ -- පණ්ඩිතයන් ගත හොත් ඒ මා විසින් ලද මනා දැයින් අධික ලැබුණේ වේ යැ. සිත් අභවා -- සිත් පෙන්වා. දුෂ්ඨයක් -- නපුරු සිතිවිල්ලක්.

42. චුහමදන්‍යයන් උමඟට වැදීම

2. වේදේහ රජු කෙරේ ව්‍යාප්‍යයන් -- වේදේහ රජුට ඇති ලාභය වණිතා කරන්තාක් මෙන් හභවා. මහ පසාරයෙන් -- මහ 'පුරසාරමින්'

3. අගමපති සේනාව -- පහියට සෙවය කරන පිරිස. අගුලු හි -- අගුලු වැටී. ලොකානන්ධික නිරකය -- සක්වල ගල් තුනක් මැද ඇතැයි සලකන නිහර අඳුරු නිරය. අමෝඤ්ඤ -- ඔසවා. 'උලුක් නොවැ'

4. සපඵ -- දිවිපිඵ.

7. අනාඵ මරණින් -- අසරණ (දුප්පත්) මරණින්. සැලවල් -- සැලී.

8. පාප මිත්‍ර සංසභියෙන් -- පාප මිත්‍රයන් හේ ඵක් විමෙන්. වරද දෙසා -- වරද කියා. හැම -- හැම දෙන.

43. මහෙෞෂධියන් රඳවා ගන්නට ප්‍රයත්න කිරීම

නෝජසන් ... කීර්තියන් — තේජස නම් අනුත් තවන ගතිය යි. කීර්තිය නම් යමකු හේ යහපත් ගුණ කථාව යි

2. ගනිය සාමි වෑ — සෙවකයන් ආරක්‍ෂා කරන සාමි වෑ

3. රැකි — ආරක්‍ෂා වී. ජීවත් වෑ. ප්‍රමාණානිකුතන — ප්‍රමාණය ඉක්මවූ. සඵ ගමි — සඵ වියන ගමි. රෙදි වියන්-තන් හේ ගමි. නින්දේ මෑ — සවිපුණීයෙන් හිමි කොටෑ. 'සින්තක්කර කොටෑ.'

45. මහෙෞෂධියන් පිළිගැනීම

ගැටවා — සොර. 'ගැටකාර.' මතු වන්නා — මතු වන දෙය.

4. කණි රසායනයන් -- කනට රසය (සුවය) පමුණු-වන්නක්. ධම්මානුච්ඡිත — ධම්මයෙන් යුක්ත.

5. ධජ පනාක — සතර හුලස් කොඹි 'ධජ' යෑ, තුන් හුලස් කොඹි 'පනාක' යෑ. කදලි නොරණ — කෙසෙල් ගස් යොදා කළ තොරණ. ලද පස් මල් — ලද (විලද) ආදි කොටෑ ඇති මල් පස් වර්ග: විලද, සමත් කැකුළු, හෙළ අඹ, ඊ තණ, සුදු මල්. තුෂාරයෙන් ආදු වූ — පින්තෙන් තෙමුණා වූ.

46. පිළිසඳර.

කුරාලයෙකු — මිනී ගෙනෑ යන මැස්සෙකු. වනිමාන-යෙහි 'කුරාලය' නම් තොවිල්වල දී සාදන පැද්දෙන මැසි විශේෂයෙකි.

4. ඉෂටයන් — යහපතක්. අභිවාදිතයන්. අනිෂටයන් — අයහපතක්.

47. සෑණ කෙලි

විභවානුරූප කොටෑ — සමපත්තියට අනුරූප කොටෑ. ශකති පමණින්. ව්‍යාපාරයෝ — වෙලෙන්දෝ. පිලි සිසාර් — පිලි (රෙදි) හිස වට කරකවා. නොසියාඛම් — නැවුම් ගැසුම් ආදි නොයෙක් විකාර සෙල්ලම්.

49. දිය රකුසු පැනය.

(දියෙහි අරක් ගෙනැ සිටින රකුසු දිය රකුසු යි.)

කිරිබ සේ — (කිරි + අඹ) කිරි හා ජලය සේ. එ නම් පහසුවෙන් වෙන් නො කොටැ හැකි වැ එක් වී සිටින සේ.

4. නො පහන් — නො පැහැදුණු. නො සතුටු වූ.

5. අන විදා — (කිසි මසුරු බවක් නැති වැ) අන විහිදා.

7. කල මඩලක් — කල විටක්.

10. පට (බැන්ද හ) — සෙනෙවිරන් ධුරයට අයත් නලල් පට. වඩ බා දිය — වඩ දිය ඇති වූ කල්හි සසුර ඔද වැබෙයි, (එහි ජලය නැති නැති වැහි වෙයි.) එ හෙයින් මෙ සේ කියැවිණ.

11. මහොසයන් — මහ වතුරක්. මහ දිය පාරක්. ගිලාන ප්‍රත්‍යයයෙන් — බලන් පසින්. සමාධි ගුණය — සතුටු ගුණය. පැහැදීම.

13. කැහැපට කවා ගෙනැ — කැහැපට ගන්වා ගෙනැ. පණ්ඩිතයන් මාරුවෙහි — පණ්ඩිතයන් වෙනුවට.

14. මාසම් — රැවැටිලි වචන.

15. පිරිමසා — අනුශාසනා කොටැ.

16. ඉස නො නැගී — හිස නො ඔසවා. වැහි වයසකට නො පැමිණී. සැල නො කොටැ — ආරංචි නො කොටැ. ප්‍රසිද්ධ නො වන සේ. හළ පැලැල්ලෙන් — හරින ලද දොරින්.

17. ජාති — උත්පත්ති ආදිය.

18. මේ එක් වැනි යැ — මේ තෙමේ නොප හා එක් වැනි (සමාන) යැ. පලස් හු වට — පලස් නූලින් කළ පන්දුව.

19. සබැණි ප්‍රතිබිම්බයන් — රන් පිළිබිඹුවක්. රනින් කළ රූපයක්. දෙතුන් — දෙහොත්. දෑත්.

20. ප්‍රත්‍යාහන — පිරිසර්. ප්‍රධාන රාජධානියෙන් බැහැර පළාතෙකැ.

23. මා යව්වා කොටු — මා යවන්නාක් මෙන්. ඉස් වද්දන නැනක් — හිස සහවා ගන්නට තැනක්.

24. බාලයෙහි — බාල කල.

25. මේ කීවා — මේ කියන ලද දෑ. ඇ මැදහත් නියා යැයි — ඇ (රජු හා අප හා) මැද සිටින නියා යැයි. දිවුණක් — දෙ ගුණයක්.

26. නික්ම මන්ත්‍රි වූ — සියුම් මන්ත්‍රණ (කලාන - උපාය) ඇත්තා වූ.

27. නො දන්නා වන් වැ — නො දන්නාක් මෙන්.

28. නිසිනි වැ — ධනය නැති වැ. මා ඉක්මැ — මා පසු කොටු. මවන් වඩා උසස් යැයි. නම මැ — එකාන්තයෙන් මැ.

30. අනැඹුල — අතෙහි ඇති ඇඹුල (නෙල්ලි ගෙහිය. අතෙහි ඇති නෙල්ලි ගෙහියෙහි තනනිය මනා වැ පෙනේ වැටැහේ.

31. එක්වන් — නිතර. කඩ දන් — කැබැලි (කැවුණු) බිඳුණු) දන්.

33. නාග සුපණ්ඩි — නා ගුරුළු ආදී. ආ වක් — ආ දින. ප්‍රනුන්පහන — වනීමාන. නිරපරාධ කායි — අපරාධ නො කරන සුලු. අසමධුර — සම ධුරයක් නැති.

34. දෙබලයක් — දෑතක්.

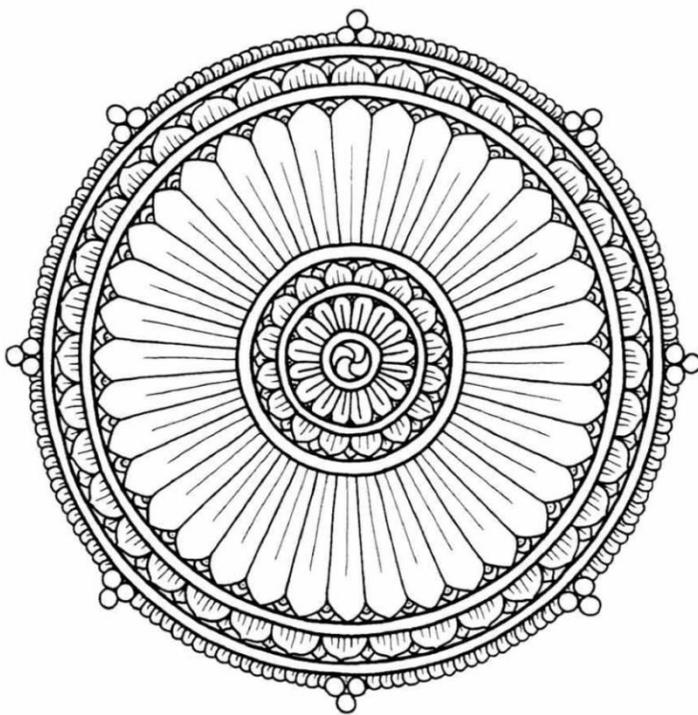
35. ඵෙහ ලොකික සකලාපි ජානය — මේ ලොව සවබ කී වූ සියලු අඵ (අභිවාදිත) රාශිය. කෙවල ප්‍රසංක — හුදු (තනි කැර මැ) පැසැස්ස යුතු. කුළු ගන්වා — සමුද්‍රේ කොටු. ගෙවල් සවබ කියෙන් ආ සමුද්‍රයයෙහි. ගෙයක් තනා අවසාන වශයෙන් කැරෙනුයේ කුළු ගැන්වීම (මුදුන තැබීම) යි. ඵ අනුසාරයෙන් සෙසු දෑ ද සමුද්‍රේ කිරීමට 'කුළු ගැන්වීම' යැයි සමුද්‍රය වශයෙන් කියති.

50. ප්‍රාපරසය

දුෂ්ඨ සත්‍යය — 'සියල්ල දුක යැ' යන අදහස. අසමුදය සත්‍යය — 'දුකට හෙතුව තෘණොව යැ' යන අදහස. නිරෝධ සත්‍යය 'තෘණොවෙහි නැවැත්මෙක් වෙයි' යන අදහස. මාභී සත්‍යය — "තෘණොව නැවැත්වීමේ මාභීයෙක් ඇත" යන අදහස. චතුරාර්ය සත්‍යය — ආර්යයන් විසින් අවබෝධ කර ගන්නා ලද සත්‍ය හතර.

2. ධම් භාණ්ඩාගාපික — ධම් නමැති භාණ්ඩාගාරය භාර කරු. පැලෑ වූ — පලා යා වූ. මා ජීනා — මා හැර.

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු